శ్రీపరదేవతాయై నమః.

శ్రీ చతుర్వేదాధిదేవతా సంస్తుతిప్రసన్న శ్రీపరమేశ్వరీ ప్రసాద ప్రదర్శిత

సహస్ర దళ కమల మధ్యే శ్రీకృష్ణద్వైపాయనేన దృష్టం,

స్వాంతేవాసినే జైమినిమునయే యథావదుపదిష్టం,

శ్రీమహాదేవనారదసంవాదరూపం,

సమస్తశాస్త్రాగమనిదానభూతం,

శ్రీభగవతీతత్త్వప్రతిపాదకం, రాఘవ యాదవ పాండవ సుచరిత కుసుమ పరిమళితం,

అపౌరుషేయం, ఇదం

4 2 4

శ్రీమహాభాగవతం



శ్రీ భగవతీ భక్తాగ్రగణ్యైః

శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజాంకిత వెంకటజగ్గారాయ ధరావర పురందరైః

వైశాఖనగర స్థిత స్వకీయ నక్షత్రశోధనసౌధముద్రాలయే

సంముద్రితం.

శ్రీవైష్ణవయజ్వ నారాయణోపాధ్యాయ

చింతామణికవినా,

యథామతి సంశోధితం సత్,

విజయతేతరాం.

1915.

శ్రీ మహాభాగవత విచారణా.

శ్లో॥ యోభూయోభూయో, భూయోభూయా త్సదా శివాశివ కృపయా।
శ్రీ రాజాంకిత వేంకట, జగ్గారాయానసీంద్ర చంద్రస్య॥
భవసాగర సంతరణే, తరణిం తరుణేందుమౌళి తరుణీం తాం।
కరుణారస పరిపూర్ణా, మరుణాయత రుచిర లోచనాం వందే॥

తత్ర తావ త్పురాణేషు సుప్రసిద్ధం భాగవ తత్రయం। ఏకం శ్రీ మహాభాగవతం, ద్వితీయం శ్రీ దేవీభాగవతం, తృతీయం శ్రీ విష్ణుభాగవతం చేతి॥ ఏతేషు ప్రథమ మపౌరుషే యం సత్యలోకే చతుర్వేదాధి దేవతా ప్రసాదా ద్బాదరాయణేన శ్రీపరదేవతా ప్రద ర్శిత సహస్రదళ కమలమధ్యే దృష్టముపలబ్ధంచ స్వాంతేవాసినే జైమినిమునయె యథా వ దుపదిష్టం। ఏవంతదిద మపౌరుషేయం మహాభాగవత ముపలభ్య భగవాన్ కృష్ణద్వై పాయన స్తదర్థానుసరణేన పరదేవతా తత్త్వం శ్రీదేవీభాగవత రూపేణ ప్రతిపాద్యాష్టా దశ మహాపురాణ పరిపూర్తిం కృతవా నిత్యస్మిన్నేవ శ్రీ మహాభాగవతే “స్వపాదతలసం లగ్నం పంకజం సమదర్శయత్। మునిస్తస్య సహస్రేషు దళేషు పారమేశ్వరం॥ మహా భాగవతంనామ పురాణ మవలోకయత్” ఇత్యాదినా సువిస్పష్ట ముపదిష్టం। “ననుత త్ర భాగవతం పుణ్యం పంచమం వేదసమ్మిత” మితి శ్రీ దేవీభాగవత వచనాత్కథం త స్యాష్టా దశత్వమితి చేద్యథా “భారతః పంచమోవేద” ఇతి చతుర్వేదా పేక్షయా మ హాభారతస్య పాంచమ్యం తద్వదత్రాపీ త్యున్నేయంనతు మహాపురాణ పరిగణనయా। అ థ తృతీయం శ్రీవిష్ణుభాగవతంతు “అన్యాన్యుప పురాణాని మునిభిః కథితానిచ” ఇతి కూ ర్మపురాణ వచనాత్కేన చిన్మునీంద్రేణ వాబాదరాయణ శిష్యజైమిని మునినావా గాఢ ప్రౌఢ సరస సుకవితా శైలీమాశ్రిత్య ఉప పురాణత్వేన విరచితమితి న కాచిద్విప్రతి పత్తిర్భాగవత త్రయస్య॥ “మద్వయం భద్వయ” మితి బాదరాయణ వచనంతు మహా రాణోప పురాణద్వయపరం। ఏతన్మహా భాగవతంతు పౌరుషేయేషు మహాపురాణే షూ ప పురాణేషు వాం తర్గతం నభవతి। కింతు వేదసమ్మిత మపౌరుషేయమిదం। యద్వా శ్రీ విష్ణుభాగవత కవి తాశైలీ తావద్వోప దేవకృత ముగ్ధ బోధ వ్యాకరణో దాహృత పద్య శైలీ మను సరతీతి సుకవితా సాంప్రదాయ విదాం స హృదయానాం హృదయైక గోచ రమేవ। కించ శ్రీవిష్ణుభాగవతం తావత్కేవల శ్రీకృష్ణచరిత మూలకం శ్రీముగ్ధబోధో దా హృత సకల పద్యాన్యపి శ్రీ కృష్ణవర్ణన పరాణ్యేవ। తస్మాచ్ఛ్రీ విష్ణుభాగవతం వోపదే వాచార్య కృతం న త్వ్యాసకృతం। తస్మాదేవ మద్వయం భద్వయమితి దేవీభాగవత వచనం స్వస్యైత న్మహాభాగవతస్యచ గ్రాహకంభవతి। అన్యథామద్వయం భత్రయ మిత్యేవ బా దరాయణో వదేత్। నన్వేవం సర్వోత్తమ స్యైత న్మహా భాగవతస్య మహాభారతాదీ

నామివ కథం లోకే పఠన పాఠ నాది ప్రచారో నాస్తీతి చేత్సత్యం। ఏతన్మహా గ్రంథ స్యా పౌరుషేయ త్వా దత్ర పౌరుషేయ మహాభారత దేవీభాగవతాది ష్వివ పద పదార్థ ప్రయోగ వైచిత్ర్యం నవరసభరిత సుకవితా చాతుర్యం వాన దృశ్యతే। కింతు సాధువ శితే వాత్ర కవితాశైలీ సరళతయాభాతి। సర్వేజనాః ప్రాయశః ప్రౌఢకవి విరచిత సరస కవితా వనితాలోలుప హృదయా భవంతీ త్యత్ర రామాయణాద్యార్ష కావ్యాపేక్ష యా రఘువంశాది లౌకిక కావ్యేషు సర్వేషాంస మధికాభిరుచి పూర్వక ప్రవృత్తిరేవ నిదర్శనం-సకలలోక ప్రవృత్తినిబంధనంహి గ్రంథ ప్రచారణం। తస్మాత్పౌరుషేయ దేవీభాగవత శ్రీవిష్ణుభాగవతోత్పత్త్యనంతర మపౌరుషేయ స్యాస్య శ్రీమహాభాగవతస్య ఛాందసప్రయోగ బాహుళ్యాత్సరస సుకవితాచాతుర్య రాహిత్యాచ్చ సర్వతః ప్రచారవైరళ్య మస్తునామ। ఏతావన్మాత్రేణాస్య నకాచిన్మాహాత్మ్యక్షతిః। యద్యప్యస్య ప్రచార వైరళ్యంతథాప్యత్రత్య కథాంశానాం సర్వత్రప్రచారోఽస్త్యేవ। తథాహి। సకల జగత్ప్రసిద్ధా భగవతీ గీతోపనిష దే తస్మిన్మహా భాగవతాంతర్గతైవ। కించ భగవతీభక్తాగ్రేసరోఽన్వర్థనామా మహాకవిః కాళిదాసోఽప్యేత ద్గ్రంథాంతర్గత పార్వతీ పరమేశ్వర పరిణయ తత్సురతవర్ణనకుమారోత్పత్త్యాదికథా భాగానుసరణేనైవ కుమార సంభవాఖ్యం మహాకావ్యంకృతవానితి స్పష్టంనిశ్చీయతే। అపిచ। గంగోత్తరణ మారభ్య గంగాసాగర సంగమపర్యంత స్థితార్యావర్త దేశవాసిభి స్సర్వైరపి జనైస్సర్వత్ర ప్రతివత్సర మనాదికాలమారభ్య క్రియమాణదశహరోత్సవస్య నిర్వచన మస్మిన్నేవ మహాభాగవతే ప్రతిపాదితః। సత్వన్యత్రకుత్రచిదే తన్మహోత్సవ ప్రతిపాదన ముపలభ్యతే। తస్మాదే తన్మహాభాగవతమపి సుప్రసిద్ధమే వేత్యలమతి పల్లవితేన॥

పవిత్ర శ్రీవత్సస గోత్రజాతశ్చెన్నాం బికాన్నార్యయో స్తనూజః।
చకారచింతామణి సత్కవీంద్ర శ్శ్రీమన్మహా భాగవతస్యచర్చాం॥
ఏవముభయకవితా వల్లభో విబుధజనవిధేయ శ్చింతామణికవి నారాయణయజ్వా॥

ఓం తత్సత్ ॥

శ్రీదేవీమహాభాగవత ప్రథమముద్రణోపోద్ఘాతము.



క॥ శ్రీ రాజాంకితకులజ। గ్గారాయధరాతలేంద్రుఁ గాత్యాయనిదాఁ।
గారుణ్యముతో నేలుతఁ। దారాసూర్యేందులుండుదాఁక యశమునన్॥

శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా శ్రీమదంకితము వెంకట జగ్గారాయ బహదూర్ శ్రీపేర్మహంమదు పురం జమీన్దారు వారు శ్రీమత్పరమేశ్వరీ దైనందిన శ్రీకాలార్చనైకతాన మానసులై ప్రపంచంబునం గల సకల శాక్తాగమ గ్రంధముల నెల్ల సంపాదింపుచు చెన్నపట్టణ నగర స్థిత శ్రీగవర్నమెంటు ఓరియంటల్ యమ్, యస్, యస్ నామక పుస్తక భాండాగారమునందు వ్రాతప్రతిగానున్న యీ దేవీ మహాభాగవతమును వ్రాయించి తెప్పించిరి. మొదటి మాతృకలోనే విశేషముగ లేఖన స్ఖాలిత్యము లుండుటం బట్టియు బ్రత్యంతర మెంత ప్రయత్నించినను నలవడక పోవుటం బట్టియు నిందలి తప్పులను సరిగ సవరించుట కించుకయు నవకాశము చిక్కినదికాదు. ఐనను శ్రీ శ్రీ శ్రీ మా రాజావారికి నపారు పేయము గు నీ శ్రీదేవీమహాభాగవతమునందుఁగల శ్రద్ధాభక్తితాత్పర్యములను జట్టి కించిజ్ఞుడనైన నేనీ మహాగ్రంధమును శ్రీపరదేవతయందే భారము నునిచి సవరించుటకు సాహసించితిని. ఇట్లు నాచే సవరింపఁబడిన యీ మహాగ్రంధమునందు పెక్కులు దోసగు లుండు నని నా మనమునకే తట్టుచున్నప్పు డిందు దోసములు లేవని నిర్ధారణ చేసి వక్కాణించుట కెట్లు వలను పడును? కావున గుణైక గ్రాహులగు మహనీయు లిందుఁ గల తప్పులను మాకుఁ దెలియఁ జేసెద రేని వారినిఁ గృతజ్ఞతాపూర్వకముగ నభినందింపుచు, పునర్ముద్రణావసరమున నా నేరముల నెల్ల సరుదుకొనఁ గలము. ఈ మహాగ్రంధమునందు శ్రీ శ్రీ శ్రీ మా రాజావారికిఁ గల యభినివేశమును బట్టి దీనిని రెండుమూఁడు సారులు వ్రాయించుటకును నా వ్రాతప్రతులనెల్ల సారెసారెకును నామొదలగు పండితులచే దిద్దుబాటు చేయించుటకును, నిట్లచ్చొత్తింపించుటకును, నందలి కూర్పు పొరపాటులనెల్ల ద్విరావృత్తిగ దిద్దింపించుటకును, శ్రీవారికి నైన ధనవ్యయ మింతయని నుడువుటకు నవకాశము లేదు. ఇంతియ కాక మా శ్రీవారు రాక్షస సంవత్సర (౧౯౧౫ సంవత్సర) ము నందు గతవత్సరములలో మామూలుగ జరిపింపుచున్న క్రమమున శరన్నవరాత్రి ప్రయుక్త మహాపూజారంభమునందు, నీ శ్రీదేవీమహాభాగవతము నెట్లయిన నచ్చొత్తింపించి, యాపొత్తములనుఁ బరదేవతకుఁ దొలుత నర్పించి ఈ ముద్రిత గ్రంధము సొంతముగ గాని యోగ్యుఁడు నుపాసకుఁడు నగు నొకపండితునిచేఁ గాని పారాయణ నీ నవరాత్రదీక్షలో చేయించుటకు మిగుల నభినివేశము గలవారగుటచేత నీ గ్రంధము నీ మహోత్సవమునకు ముందుగాఁ బదునయిదు దినములలోపల ముద్రింపించుటకు మొదలుపెట్టి

* మూడు ముద్రాక్షరశాలలోఁ ద్రిగుణిముగ వారువారు కోరినంత ధనమునిచ్చి యధిక వ్యయ ప్రయాసముల మీఁదఁ ద్వరపడి పరదేవతానుగ్రహమువలన నెట్లో ముద్రణము ముగింపు చేయబడినది. ఈ కారణమును బట్టియు నిందుఁ నెరసులు మెండుగ నుండవచ్చును. నడుమ నడుమఁ గొన్ని చోటులను శ్లోకార్థములు శ్లోకపాదములు మాతృకలో లేకుండుటచే నా యా పట్లను సందర్భానుసారముగ సాహసించి పూర్తి చేసితిని.

ఇట్లు శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజా శ్రీమదంకితము వెంకట జగ్గారాయ బహద్దూరు వారి యాస్థాన పండితుఁడును శ్రీకాకుళస్థ రాజకీయ సర్వకళా పాఠశాలా సంస్కృతోపాధ్యాయుఁడునునగు షడ్దర్శనీపతి కవితాశతావధాని శ్రైవత్స చింతామణి యజ్వ నారాయణ శాస్త్రి.

విబుధజన విధేయుఁడు.



* ౧౦౧ మొదలు ౧౧౩ పుటల చివరవఱకు ఆర్ష ప్రెస్సులోను, ౧౪౯ మొదలు ౧౮౦ పుటలచివరవఱకు శ్రీశారదాముకుటముద్రాక్షరశాలలోను ముద్రింపబడినది.



దేవీభాగవతమ్.

అధ్యాయః ॥౧॥



ఓం. నారాయణం నమస్కృత్య నరంచైవ నరోత్తమం। దేవీం సరస్వతీం చైవతతో జ
య ముదీరయేత్ ॥౧॥ యామారాధ్య విరించి రస్యజగతస్స్రష్టా హరిః పాలకః। సంహర్తా గిరిశ
స్స్వయం సమభవ ద్ధ్యేయాచ యా యోగిభిః। యా మాద్యాం ప్రకృతింవదంతి మునయస్త
త్త్వార్థవిజ్ఞాః పరాం। తాం దేవీం ప్రణమామి విశ్వజననీం స్వర్గాపవర్గప్రదాం॥౨॥ యా స్వే
చ్ఛయాస్యజగతః ప్రవిధాయ సృష్టిం। సంప్రాప్య జన్మచతథాపతిమాప శంభుం। ఉగ్రైస్తపో
భిరపి యాం సమవాప్య పత్నీం శంభుః పదం హృది దధే పరిపాతు సావః॥౩॥ ఏకదా నైమిశా
రణ్యేశౌనకాద్యామహర్షయః। ప్రపప్రచ్ఛు ర్మునిశార్దూలం సూతంవేదవిదాంవరం॥౪॥ ఋష
య ఊచుః॥ వ్యాసశిష్య మహాప్రాజ్ఞసర్వవేదవిదాంవర। పురాణం సాంప్రతం బ్రూహి స్వర్గ
మోక్షసుఖప్రదం॥౫॥ విద్యతేవిస్తృతంయత్రదేవ్యామాహాత్మ్యముత్తమం। జాయతేచదృఢా
భక్తిర్యస్యసంశ్రవణేనవై॥ దేవ్యాం జ్ఞానవిహీనానాం నృణా మపి మహామతే॥౬॥ సూ
త ఉవాచ॥ యదుక్తంశ్రీమహేశేన నారదాయ మహాత్మనే। పురాణం పరమం గుహ్యం మ
హాభాగవతాహ్వయం। తదాహభగవాన్ వ్యాసః శ్రద్ధయాభక్తిశాలినే॥౮॥ స్వయం జైమినయే
పూర్వంపునస్తద్వో బ్రవీమ్యహం॥ గోపనీయం ప్రయత్నేన నప్రకాశ్యం కదాచన॥౯॥ ఏతస్య
శ్రవణేపాఠేయత్పుణ్యం జాయతే ద్విజాః। తద్వక్తుంనమహేశోపిశక్తోవర్షశతైరపి॥౧౦॥ కిమహం
కథయిష్యామి సంఖ్యావిరహితం యతః॥ శ్రుత్వేవంవిస్మయావిష్టాఋషయస్తేతిహర్షితాః।
పున రూచుర్మునిశ్రేష్ఠంసూతంవేదవిదాంవరం॥౧౧॥ యథాపురాణశ్రేష్ఠంతత్ప్రకాశమభవత్
క్షితౌ। ఏతదాచక్ష్వతత్త్వేన కృపయామునిపుంగవ॥౧౨॥ సూత ఉవాచ॥ మహర్షిర్భగవాన్
వ్యాస స్సర్వవేదవిదాంవరః। అశేషధర్మశాస్త్రాణాం వక్తాజ్ఞానీమహామతిః॥౧౩॥ కృత్వాసప్తద
శైతానిపురాణానిమహామునిః। సతృప్తిమపిలేభేసఃకథంచిదపిధర్మవిత్ ॥౧౪॥ మహాపురాణంపర
మంయత్పరంనాస్తిభూతలే। భగవత్యాః పరంతత్త్వంమాహాత్మ్యంయత్రవిస్తృతం॥౧౫॥ తత్కథం

వర్ణయిష్యే హ మితి చింతాపరాయణః। దేవ్యాస్తత్త్వమవిజ్ఞాయ క్షుబ్ధచిత్తో బభూవ సః॥౧౬॥
యస్యాస్తత్త్వం న జానాతి మహాజ్ఞానీ మహేశ్వరః। తస్యాః కథం పరం తత్త్వం జ్ఞాతవ్యమతిదుష్కరం॥
౧౭॥ విచింత్యైవం మహాబుద్ధిశ్చచార పరమం తపః। గత్వా హిమవతః పృష్ఠం దుర్గాభక్తిపరా
యణః॥౧౮॥ తేనైవ తపసా తుష్టా శర్వాణీ భక్తవత్సలా। అదృష్టరూపా చాకాశే స్థిత్వేదం
వాక్యమబ్రవీత్॥౧౯॥ యత్రాస్తే శ్రుతయస్సర్వా బ్రహ్మలోకం మహామునే। గచ్ఛ తత్ర
పరం తత్త్వం సమవేత్స్యసి నిష్కలం॥౨౦॥ ప్రత్యక్షతాం గమిష్యామి తత్రైవ శ్రుతిభిస్స్తు
తా। తత్ర సంపాదయిష్యామి తవాభిలషితం చ యత్॥౨౧॥ తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్ వ్యాసః
బ్రహ్మలోకం తదా యయౌ। వేదాన్ ప్రణమ్య పప్రచ్ఛ కిం బ్రహ్మ పరమవ్యయం॥౨౨॥
ఋషేస్తద్వచనం శ్రుత్వా వినయావనతస్య వై। వేదాః ప్రత్యక్షతః ప్రాహుస్తత్క్షణాన్ముని
పుంగవం॥౨౩॥ ఋగ్వేద ఉవాచ॥ యదంతస్థాని భూతాని యతస్సర్వం ప్రవర్తతే।
యదాహుస్తత్పరం తత్త్వం సాఽద్యా భగవతీ స్వయం॥౨౪॥ యజురువాచ॥ యా య
జ్ఞైరఖిలైరీశా యోగేన చ సమిజ్యతే। యతః ప్రధానం హి వయం సైకా భగవతీ స్వయం॥
౨౫॥ సామోవాచ॥ యయేదం భ్రామ్యతే విశ్వం యోగిభిర్యా విచింత్యతే।
యద్భాసా భాస్యతే విశ్వం సైకా దుర్గా జగన్మయీ॥౨౬॥ అథర్వ ఉవాచ॥ యాం
ప్రపశ్యంతి దేవేశీం భక్త్యానుగ్రాహిణో జనాః। తామాహుః పరమం బ్రహ్మ దుర్గాం భగవ
తీం మునే॥౨౭॥ సూత ఉవాచ॥ శ్రుతీరితం నిశమ్యేత్థం వ్యాసస్సత్యవతీసుతః। దుర్గాం భ
గవతీం మేనే పరం బ్రహ్మేతి నిశ్చితం। శ్రుతయస్త్వేవముక్త్వాతాః పునరూచుర్మహామునిం॥
౨౮॥ ప్రత్యక్షం దర్శయిష్యామో యథాస్మాభిరుదాహృతం॥౨౯॥ ఇత్యేవముక్త్వా శ్రుతయ
స్తుష్టువుః పరమేశ్వరీం ॥౩౦॥ సర్వదేవమయీం శుద్ధాం సచ్చిదానందవిగ్రహం॥౩౦॥ శ్రుతయ
ఊచుః॥ దుర్గే విశ్వమయి ప్రసీద పరమే సృష్ట్యాదికార్యత్రయే బ్రహ్మాద్యాః పురుషాస్త్రయో
నిజగుణైస్త్వత్స్వేచ్ఛయా కల్పితాః। నో తే కోఽపి చ కల్పకస్త్రిభువనే నేవద్యోతమాత్రయన్నతః కశ్శ
క్తః పరివర్ణితుం తవ గుణాం లోకే భవద్దుర్గమం॥౩౧॥ త్వామారాధ్య హరిర్నిహత్య సమరే దై
త్యాన్ రణే దుర్జయాన్ త్రైలోక్యం పరిపాతి శంభురపి తే ధృత్వా పదం వక్షసి। త్రైలోక్యక్షయ
కారకం సమపిబత్ తత్కాలకూటం విషం। కిం తే వా చరితం వయం త్రిజగతాం బ్రూమః పరేశ్వరాం
బికే॥౩౨॥ యా పుంసః పరమస్య దేహిన ఇహ స్వీయైర్గుణైర్మాయయా దేహాఖ్యాపి చిదా
త్మికాపి చ పరిస్పందాదిశక్తిః పరా। త్వన్మాయాపరిమోహితాస్తనుభృతో యామేవ దేహస్థితాం।
భేదజ్ఞానవశాద్వదంతి పురుషం తస్యై నమస్తేంబికే॥౩౩॥ స్త్రీపుంస్త్వప్రముఖైరుపాధినిచ
యైర్హీనం పరం బ్రహ్మ యత్। త్వత్తో యా ప్రథమం బభూవ జగతాం సృష్టౌ సిసృక్షా స్వయం।
సా శక్తిః పరతోఽపి యచ్ఛ సమభూన్మూర్తిద్వయం శక్తితస్తన్మాయామయమేవ తే న హి పరం బ్రహ్మా
పి శక్త్యాత్మకం॥౩౪॥ తోయోత్థం కరకాదికం జలమయం దృష్ట్వా యథా నిశ్చయం। తోయ
త్వేన భవేద్గ్రహోఽభిమతయాం తథ్యం తథైవ ధ్రువం। బ్రహ్మోత్థం సకలం విలోక్య మనసా శ

స్త్వాత్మకం బ్రహ్మతత్ । శక్తిత్వేన వినిశ్చితః పురుషధీః పారంపరా బ్రహ్మణి॥ షట్చక్రేషు లసంతి
యే తనుభృతాం బ్రహ్మాదయష్షట్శివా స్తే ప్రేతా భవదాశ్రయాశ్చ పరమేశత్వం సమాయాంతి
హి। తస్మాదీశ్వరతా శివేన సహి శివేత్యేవ విశ్వాత్మికే। త్వం దేవి త్రిదశైకవందితపదే దుర్గే
ప్రసీదస్వ నః॥౩౬॥ ఇత్యేవం స్తుతివాక్యైస్తు శ్రుతిభి స్సంస్తుతా సతీ। స్వరూపం దర్శయామాస
జగదాద్యా సనాతనీ॥౩౭॥ జ్యోతీరూపా హి యా దేవీ సర్వప్రాణేష్వవస్థితా। వ్యాసస్య సంశయం
ఛేత్తుం స్వతంత్రాకృతిమాదధే॥౩౮॥ స్ఫురత్సూర్యసహస్రాభాం చంద్రకోటిసమద్యుతిం। సహ
స్రబాహుభిర్యుక్తాం దివ్యాస్త్రైరతిశోభితైః॥౩౯॥ సింహపృష్ఠసమారూఢా కదాచిచ్ఛవ
వాహనా। చతుర్భిర్బాహుభిర్యుక్తా నవీనజలదప్రభా॥౪౦॥ ద్విభుజా చ చతుర్హస్తా తథా ద
శభుజా క్షణే। అష్టాదశభుజా క్వాపి శతసంఖ్యభుజా తథా॥౪౧॥ అనంతబాహుభిర్యుక్తా ది
వ్యరూపధరా క్షణే। కదాచిద్విష్ణురూపా చ వామస్థకమలాసనా॥౪౨॥ రాధయా సహితాఽకస్మా
త్కదాచిత్ కృష్ణరూపిణీ। వామాంకాధిగతా వాణీ కదాచిద్బ్రహ్మరూపిణీ॥౪౩॥ కదాచిచ్ఛివ
రూపా చ గౌరీ వామాంకసంస్థితా। ఏవం సర్వమయీ దేవీ కృత్వా రూపాణ్యనేకధా। వ్యాస
స్య సంశయచ్ఛేదం చకార బ్రహ్మరూపిణీ॥౪౪॥ సూత ఉవాచ॥ ఏవం రూపాణి సంలోక్య
పరాశరసుతో మునిః। తాం జ్ఞాత్వా పరమం బ్రహ్మ జీవన్ముక్తో బభూవ హ॥౪౫॥ తతో భగవ
తీ దేవీ జ్ఞాత్వాత స్యాభివాంఛితం। స్వపాదతలసంలగ్నం పంకజం సమదర్శయత్॥౪౬॥ ముని
స్తస్య సహస్రేషు దలేషు పరమేశ్వరం। మహాభాగవతం నామ పురాణం సమలోకయన్॥౪౭॥ ప్ర
ణమ్య శిరసా దేవీం నానాస్తుతిభిరాదరాత్। జగామ స్వాశ్రమం భూయః కృతకృత్యస్స్వయం ద్వి
జః॥౪౮॥ యథా తత్పంకజే దృష్టం పురాణం పరమాక్షరం। మహాభాగవతం పుణ్యం ప్రకా
శమకరోత్తథా॥౪౯॥ స్నేహాత్తు కథితం తేన శ్రుతం చాధిగతం మయా। స్నేహాద్వః కథయిష్యా
మి గోపనీయం ప్రయత్నతః॥౫౦॥ అశ్వమేధసహస్రాణి వాజపేయశతాని చ। మహాభాగవత
స్యాస్య కలాం నార్హంతి షోడశీం॥౫౧॥ ఏవం మహాభాగవతం ప్రకాశమభవత్ క్షితౌ। పరిత్రా
ణాయ లోకానాం మహాపాతకినామపి॥౫౨॥ ఇతి శ్రీదేవీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహా
భాగవతప్రకాశనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః॥

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః



సూత ఉవాచ॥ శ్రుత్వా బహుపురాణాని జైమినిర్మునిపుంగవః। ప్రణమ్యాదం
డవద్భూమౌ వ్యాసం పప్రచ్ఛ సాదరం॥౧॥ జైమినిరువాచ॥ సర్వవేదవిదాం శ్రే
ష్ఠ నమస్తే మునిపుంగవ। త్వత్తోఽధికతరో లోకే వక్తా నాస్తి మహామతే॥౨॥ శ్రుత్వా త్వన్ముఖాం
భోజాత్కథాం పుణ్యతమాం మునే। కృతార్థోఽస్మి కృతార్థోఽస్మి కృతార్థోఽస్మి న సంశ
యః॥౩॥ అథాన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి చిరం యన్మే హృది స్థితం। జగతామాది భూతాయా దుర్గా

దుర్గార్తినాశినీ॥౪॥ త్రైలోక్యజననీ నిత్యా సచ్చిదానందరూపిణీ॥౪½॥యస్యాః పాదాంబుజ ద్వంద్వం ధృత్వా హృదయపంకజే। శేషశ్శివరూపేణ బ్రహ్మాదీనాంచ దుర్లభః॥౫½॥తస్యా అతులమాహాత్మ్యం సంక్షేపేణ త్వయోదితం॥౬॥నతృప్తిస్తేన జాతా మే ఇదానీంవిస్తరేణతు। కథయస్వ మహాభాగ నమస్తేమునిపుంగవ॥౭॥దుర్లభం మానుషం దేహం బహుజన్మశతా త్పరం ప్రాప్య తన్నశ్రుతం యేన విఫలం తస్యజీవనం॥౮॥తచ్ఛ్రుత్వా వచనంతస్యవ్యాస స్స త్యవతీసుతః। ప్రశంస్యముని శార్దూలంజైమినిం ప్రత్యువాచ తం॥౯॥ వ్యాస ఉవాచ॥ సాధుసాధు మహాబుద్ధే జైమినే భక్తిమానసి। జ్ఞానవానసిహేవత్స భద్రంపృచ్ఛసి సాంప్ర తం॥౧౦॥యచ్ఛ్రుత్వా నపునర్జన్మ లభంతే మనుజాభువి। మహాపాతకినోభక్త్యాధర్మకర్మవివ ర్జితాః॥౧౧॥ యచ్ఛ్రుత్వాముచ్యతే పాపీ బ్రహ్మహత్యాదిపాతకః। తచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛాయస్యాత్తే తస్మాత్త్వం భాగ్యవానసి॥౧౨॥ తావత్సర్వాణిపాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాన్యపి। యావన్నదు ర్గాచరితంభవేత్కర్ణస్యగోచరం॥౧౩॥ తావద్యమభయంఘోరంవర్తతేతిసుదారుణం। యావన్న దుర్గాచరితం భవేత్కర్ణగతం మునే। కృతపాపశతోప్యేతత్ శ్రుణోతి యది మానవః। తం దృష్ట్వా యమరాడ్దండం త్యక్త్వాపతతి పాదయోః। మాహాత్మ్యమతులం తస్యాః కశ్శక్తః కథితుం మునే। శివోపిపంచభిర్వక్త్రైర్యద్వక్తుంన శశాకహ। శంభుర్వారాణసీక్షేత్రే ము మూర్షూణాంనృణాంస్వయం। తస్యాఏవమహామంత్రంయద్వ్యస్యగురుణేరితం। స్వస్వేష్టతస్య మాగత్య తారకబ్రహ్మసంజ్ఞకం। కర్ణే బ్రువన్ మహామోక్షం నిర్వాణాఖ్యంప్రయచ్ఛతి। స ర్వేషామేవమంత్రాణాంనిర్వాణపదదాయినాం। సైకాహిబీజంవిప్రర్షే జైమినేమోక్షదాయి నీ।అతఏవసమస్తానాంమంత్రాణాంతాంమహామతే। వేదాఃప్రాహురధిష్ఠాతృదేవతాం మోక్ష దాయినీం। శశకామశకాద్యాశ్చయేచాన్యే ప్రాణినోభువి। తేషాంమోక్షప్రదానాయశంభు ర్వారాణసీపురే॥౨౦॥ దుర్గేతి తారకం బ్రహ్మస్వయంకర్ణే ప్రయచ్ఛతి। శృణుసావహి తస్తాతజైమినే మునిసత్తమ॥ వక్ష్యేమాహాత్మ్యమతులం దుర్గాయాస్తేఽతివిస్తరాత్। శివనా రదసంవాదం మహాపాతకనాశనం॥ మందరస్యగిరేః పృష్ఠేపూర్వందేవాస్సమాగతాః। ఋషయశ్చసగంధర్వాస్సర్వే తత్రసమాగమన్॥ తస్మిన్ గిరివరేరమ్యే నానావృక్షసమాకు లే। సుగంధికుసుమోత్ఫుల్ల గంధామోది తదిఙ్ముఖే॥ సుమేరు శృంగసంకాశే శృంగేరమ్యా సనోపరి। ఉపవిష్టం మహాదేవంమహర్షిర్నారదోమునిః॥ హృష్టం విలోక్య పప్రచ్ఛ సాంజలిర్వినయాన్వితః॥ నారద ఉవాచ॥ త్రిజగద్వంద్యదేవేశ భక్తానుగ్రహ కారక। త్వమేవ జ్ఞానినాం శ్రేష్ఠశ్శుద్ధజ్ఞానమయప్రభో॥త్వమేవవస్తు నస్తత్వంజానాసి పరమేశ్వర। నజా నం త్వపరేదేవా ఋషయో వా జగత్పతే॥ త్రిజగత్పావనీం గంగాం మూర్ధ్నావహసిసాద రం। శశాంకం రమ్యమాలోక్య తంశిరో భూషణం కృతః॥త్వంమే కథయ సర్వజ్ఞ యత్త్వాం పృచ్ఛామి సాంప్రతం। యుష్మాకం తపసోపాస్యం దైవతంకిమ్మహేశ్వర॥ త్వంతథా భగ వన్ విష్ణు బ్రహ్మాపి జగతాంపతిః। ఏతాన్ సంభజతాం భక్త్యా జాయతే పరమంపదం॥

తదవశ్యం మయాజ్ఞేయం బ్రూహి మే తత్కృపామయ॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా మహాదేవః పునః పునః। నివార్య తమువాచేదం జైమినే మునిపుంగవ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ యత్త్వయా ప్రస్తుతం తాత తత్తు గుహ్యతరం పరం। న ప్రకాశ్యం కథం తత్తే వక్ష్యామి మునిసత్తమ॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో దేవదేవేన నారద స్తత్ర సంస్థితం। ప్రాంజలిర్జగతాం నాథం। ప్రాహ నారాయణం విభుం॥ భక్తానుకంపీ భగవాన్ దేవదేవో మహేశః। నత్వం కృపణతాం ధత్తే సముపాస్యం స దైవతం॥ త్వమాజ్ఞాపయ దేవేశ ప్రణతానాం కృపాకర॥ విష్ణురువాచ॥ కిం కార్యం తేన తే తాత యుష్మాకం దేవతామయం॥ అస్మానేవ సమారాధ్య పరం పదమవాప్స్యసి। అస్మాకం దైవతేనాత్ర భవతః కిం ప్రయోజనం॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఏవం తస్యాపి తద్వాక్య మాకర్ణ్య మునిసత్తమః। తుష్టావ స్తుతివాక్యైస్తు బ్రహ్మావిష్ణూ కృతాంజలిః॥ నారద ఉవాచ॥ ప్రసీద విశ్వేశ్వర దేవదేవ ప్రసీద నారాయణ వాసుదేవ। ప్రసీద సర్వాభరణోజ్జ్వలాంగ ప్రసీద మాం కౌస్తుభభూషితాంగ॥ ప్రసీద గంగాధర మాం శరణ్య ప్రసీద చక్రాయుధ మాం వరేణ్య। ప్రసీద విశ్వేశ్వర మాం దిగంబర ప్రసీద పీతాంబర మాం గదాధర॥ నమస్త్రిపురనాశాయ కంసాసురనిఘాతినే। అంధకాసురనాశాయ పూతనాప్రాణఘాతినే॥ నమస్తే పంచవక్త్రాయ వృషారూఢాయ తే నమః। గరుడాసనసంస్థాయ విష్ణవే తే నమో నమః॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఇత్యేవం సంస్తువంతం తం దృష్ట్వా దేవర్షిసత్తమః। విలోక్య భగవాన్ విష్ణుః ప్రాహ దేవం మహేశ్వరం॥ విష్ణురువాచ॥ భక్తోయం జ్ఞానవాన్ దేవ వినీతో బ్రహ్మణస్సుతః। అనుగ్రాహ్యస్త్వయావశ్యం యతస్త్వం భక్తవత్సలః॥ వ్యాస ఉవాచ॥ మహేశ్వరోపి తేనోక్తం వాక్యమాకర్ణ్య విష్ణునా। భద్రమేవేతి తం ప్రాహ ప్రణతానాం కృపాకరః॥ తతః పునర్మహాదేవం శుద్ధజ్ఞానీ మహామతిః। నారదః పరిపప్రచ్ఛ దేవదేవం కృపానిధిం॥ నారద ఉవాచ॥ త్వాముపాస్య తథా విష్ణుం బ్రహ్మాణం చ జగత్పతిం। ఇంద్రాదయో లోకపాలాస్సంప్రాప్తా పరమాస్పదాః॥ యుష్మాకం యత్సమారాధ్యం దైవతం పూర్ణమవ్యయం। తన్మే కథయ దేవేశ యది తే మయ్యనుగ్రహః॥ ఏతాదృశం మహైశ్వర్యం యత్ప్రసాదాచ్చ లబ్ధవాన్ తచ్చేద్వదసి మే దేవ త్వద్దాసానుగ్రహో మయి॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఇత్యేవం ప్రతిభాషిణం మునివరం శ్రీనారదం శంకరః। కృత్వాఽస్య ప్రణిధానమేవ సతతం యోగీశ్వరస్సాదరః। శ్రీదుర్గాచరణాంబుజం హృది ముహుర్ధ్యాయన్ యదేకం పరం। పూర్ణం బ్రహ్మ తదేవ నిర్మలమతిర్వక్తుం సమారబ్ధవాన్॥౩౨॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే సదాశివనారద సంవాదే ద్వితీయోధ్యాయః॥

అథ తృతీయోఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ యామూలప్రకృతి స్సూక్ష్మా జగదాద్యా సనాతనీ। సైవసా క్షాత్పరం బ్రహ్మసాస్మాకం దేవతాపిచ॥ అయమేకాయథా బ్రహ్మా యథాచాయంజనార్దనః। యథా మహేశ్వ రశ్చాహం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణః। ఏవంహి పాణికోటీనాంనానాబ్రహ్మాం డవాసినాం। సృష్టిస్థితివినాశానాం విధాత్రీ సామహేశ్వరీ॥ అరూపాసామహాదేవీలీలయా దే హధారిణీ। తయైతత్సృజ్యతే విశ్వంతయైవ పరిపాల్యతే॥ వినాశ్యతే తయైవాంతే మోహ్య తే చతయాజగత్। సైవస్వలీలయా పూర్ణా దక్షకన్యా భవత్పురా॥ తథాహిమవతః పుత్రీ తథా లక్ష్మీస్సరస్వతీ। అంశేన షణ్ణో ర్వనితాసావిత్రీ బ్రహ్మణస్తథా॥ నారద ఉవాచ॥ యది ప్రసన్నో దేవేశ మయిప్రీతి రనుత్తమా। తథాకథయమేనాథ విస్తరేణ మహామతే॥య థాసాప్రకృతిః పూర్ణాదక్షకన్యా భవత్పురా। యథా చతాంహరః ప్రాపపత్నీం బ్రహ్మ స్వ రూపిణీం। పునశ్చసాయథాజాతా హిమాలయగృహే సుతా। యథాభూయోపితాం ప్రాపమ హాదేవ స్త్రిలోచనః। యథాసాసుషువే ఖ్యాతౌ మహాబలపరాక్రమౌ। కార్తికే యగణేశా నౌ షడాననగజాననౌ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అసీజ్జగదిదం పూర్వమసూర్య శశితారకం। అహోరాత్రాదిరహితం వాసన్యక్తమదిఙ్ముఖం। శబ్దస్పర్శాది రహిత మన్యతేజో వివర్జితం। త త్సద్బ్రహ్మేతియత్ శ్రుత్యాత్వేకం ప్రతిపద్యతే। స్థితాప్రకృతిరేకాసా సచ్చిదానంద విగ్ర హా। శుద్ధజ్ఞానమయీ నిత్యావాచాతీతా సునిర్మలా। దుర్గమ్యా యోగిభిస్సర్వవ్యాపినీ నిరు పద్రవా। నిత్యానంద మయీసూక్ష్మా గుణత్వాదిభిరుజ్ఝితా। సృష్టీచ్ఛా సమభూత్తస్యా యదాసద్యస్తదైవహి।అరూపాపిదధే రూపంస్వేచ్ఛయా ప్రకృతిఃపరా। భిన్నాంజననిభా చా రుఫుల్లాంభోజవరాననా। చతుర్భుజా రక్తనేత్రా ముక్తకేశీ దిగంబరా। పీనోత్తుంగ స్తనీభీ మాసింహపృష్ఠనిషేదుషీ। తతస్సాస్వేచ్ఛయాస్వీయై రజస్సత్త్వతమోగుణైః। ససర్జపురుషం సద్యశ్చైతన్య పరివర్జితం। తంజాతం పురుషం వీక్ష్యసత్త్వాది త్రిగుణాత్మకం। సిసృక్షామా త్మన స్తస్మిన్ సమాక్రామ యదిచ్ఛయా। తతస్సశక్తిమాన్భూత్వాపురుష స్తద్గుణాత్రయై। త్ర యోబభూవుః పురుషాః బ్రహ్మవిష్ణుశివాహ్వయాః॥ తథాపిజాయతే నైవసృష్టి రేవంవిలోక్య సా। ద్విధాచక్రేపుమాంసస్త్రీ జీవంచపరమంతథా। త్రిధాచకారచాత్మానం స్వేచ్ఛయా ప్రకృతిస్స్వయం। మాయావిద్యాచ పరమాచేత్యే వంసాత్రిధాభవత్। మాయావిమోహి నీపుంసాం యాసంసార ప్రవర్తికా। పరిస్పందాదిశక్తిర్యా పుంసాం సాపరమామతా। తత్త్వజ్ఞా నాత్మికాచైవసా సంసారనివర్తికా।మాయావృతో హిజీవస్తాం పరమాంనేక్షతేమునే।తాభ్యాం సమాశ్రితాస్తే పిపురుషావిషయైషిణః॥ బభూవుర్మునిశార్దూల ముగ్ధాస్తన్మాయయా తదా। సాతృ తీయాపరా విద్యాపంచధాయా భవత్స్వయం। గంగాదుర్గాచ సావిత్రీలక్ష్మీశ్చైవసరస్వతీ। సాప్రాహప్రకృతి ర్విద్యాబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాన్।ప్రత్యక్షగాజగద్ధాత్రీ వినియోజ్యపృథక్ పృ

ధక్।సృష్ట్యర్థంపురుషాయాయంమయాసృష్టానిజేచ్ఛయా।తత్కురుధ్వంమహాభాగాయథేచ్ఛా
మమజాయతే। బ్రహ్మన్సృజతుభూతాని స్థావరాణి చరాణిచ। వివిధాని విచిత్రాణి చాసం
ఖ్యేయాని సాయతః। విష్ణుశ్చమహాబాహుః కరోతుపరిపాలనం। నిహత్యజగతాం క్షోభకార
కాన్ బలినాం వరః।శివస్తమోగుణాక్రాంత శ్చేమంసర్వమిదంజగత్।నాశయిష్యతినాశే చ్ఛా
యదామేసంభవిష్యతి।స్పరస్పరం చసృష్ట్యాదికార్యేషుత్రిషువై ధ్రువం। విధాతవ్యం హిసాహా
య్యంయుష్మాభిః పురుషత్రయైః। అహంచపంచధాభూత్వా సావిత్ర్యాద్యావరాంగనాః। భ
వతాం వనితాభూత్వావిహ రిష్యేనిజేచ్ఛయా। తథాంశతశ్చ సంభూయసర్వజంతుషుమోహి
తః। ప్రసవిష్యామిభూతాని వివిధానినిజేచ్ఛయా। బ్రహ్మంస్త్వం మానసీం సృష్టింకరోషిమ
మశాసనాత్। సాంప్రతం నాన్యథాసృష్టిర్వ్యస్తా తేయం భవిష్యతి। ఇత్యుక్త్వాతాన్మహావి
ద్యాప్రకృతిస్సా పరాత్పరా। స్వయమంతర్దధేతేషాం బ్రహ్మాదీనాం చపశ్యతాం। ఇత్యాక
ర్ణ్యవచస్తస్యాబ్రహ్మాస్రష్టుం ప్రచక్రమే। తత్రాదావసృజత్సోయం తత్రశంభుర్మహామతిః
పూర్ణాంతాం ప్రకృతిం లబ్ధుంపత్నీభావేన సంయతః। విష్ణురేవమహాబాహుః పద్మాంలబ్ధుం
స్త్రియంతథా।తపసారాధితుంభక్త్యాసమారేభేమహేశ్వరః।తజ్జ్ఞాత్వాజ్ఞాననేత్రేణవిష్ణుః పరమ
పూరుషః। సోపితామేవసంలబ్ధుం తపస్తప్తుముపాదిశత్। తజ్జ్ఞాత్వాభగవాన్ బ్రహ్మాసృష్టింత్య
క్త్వా సునిశ్చలః। తథాభిలషితం కృత్వాతపసే సముపావిశత్। ఏవంసమారాధయతాంత్ర
యాణాం ప్రకృతిస్స్వయం। తపసస్తుపరీక్షార్థం తేషాం మంతికమాయయా। దధంతీ భీషణాం
మూర్తిం బ్రహ్మాండక్షోభకారిణీం। తాందృష్ట్వాభయసంత్రస్తో బ్రహ్మాభూద్విముఖస్తదా।సా
పితస్సమ్ముఖం ప్రాయాత్తతోపివిముఖస్థితః। ఏవంసాపిచతుర్దిక్షుచతుర్ద్వారముపాగమత్॥
సోపి భూత్వాచతుర్వక్త్రోమహాభీతస్తదైవహి। తపస్త్యక్త్వా భయత్రస్తః పలాయనపరో
భవత్। అథసా ప్రయయౌయత్ర విష్ణుః పరమపూరుషః। తపశ్చరతి సంయత్తోమహా భయ
కరీదుర్లితం। తథాదృష్ట్వా చతాంసోపి మహాభీతస్తదా భవత్। సహస్ర శీర్షాపురుషః సహ
స్రాక్షః సహస్రపాత్। ముద్రితాక్షస్తపస్త్యక్త్వామగ్నో భూజ్జలమధ్యతః॥ ఏవం భగ్నేచ
తపసి తయోస్సాభీమ రూపిణీ మహేశసన్నిధిం ప్రాయాన్న చధ్యాన నివారణే। సమర్థా
భూన్మహేశస్య కదాచిదపి సాస్వయం। జ్ఞాత్వావిజ్ఞాన నేత్రేణ ప్రకృతిం భీమరూపిణీం। పరీ
క్షార్థం సమాయాతాం సమాధౌ సంస్థితోహరః। తేనతుష్టా భగవతీస్వయం ప్రకృతిరుత్త
మా। పూర్ణాభవగిరిశం ప్రాప దుర్గాగంగాస్వరూపిణీ। అంశేన భూత్వా సావిత్రీ స్వామి
కృతవతీనతు। పతిమాప్యవిధిం దేవీతథాలక్ష్మీస్సరస్వతీ। భూత్వాప్రాపపతింవిష్ణుం నిజాంశేన
మహామునే। అథభగ్నసమాధిస్తు బ్రహ్మాలోకపితామహః। సృష్ట్వాక్షిత్యాది భూతానితత్త్వాని
చ మహామతే। ససర్జతపసాయాం శ్చామూన్మానసాన్ దశతత్క్షణాత్। మరీచిమత్రింపుల
హంక్రతుమాంగిరసం తథా। ప్రచేతసంవసిష్ఠంచ నారదంచతథాభృగుం। పులస్త్యంసర్వప
వైతే బ్రహ్మతుల్యామహామతే। ససర్జదక్షప్రముఖాన్ ప్రజాధీశాంశ్చమానసాన్। సంధ్యాం

చమానసీం కన్యాంకామంచాపిమనోభవం। తంపుంస్త్రీణాం విమోహార్థంస్వర్గేచైవరసాతలే॥
స్వయం నియోజయామాసపురుషం కామరూపిణం। పౌష్పాణిపంచబాణాంశ్చధనుః పుష్పమ
యంతథా। సర్వలోకవిమోహాయ దదౌతస్మైప్రజాపతిః। తతోబ్రహ్మాద్విధాచక్రేస్వకీయం వ
పురుత్తమం। వామార్ధం శతరూపాఖ్యాజాతాస్త్రీ చారురూపిణీ। దక్షిణార్ధం సమభవన్మ
హాన్స్వాయంభువోమనుః। సతాంజగ్రాహచార్వంగీం భార్యాత్వేనమనూత్తమః। విముగ్ధః
పంచబాణేనపంచభిః కౌసుమాయుధైః। సతస్యాంశతరూపాయాం తిస్రఃకన్యాస్సుతద్వయం।
ఉత్పాదయామాసతదామనుస్స్వాయంభువోమునే। ఆహూతిర్దేవహూతిశ్చప్రసూతిశ్చే
తికన్యకాః ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌచ పుత్రౌదేవర్షిసత్తమ। ఆహూతింరుచయేప్రాదాత్।
మధ్యమాంకర్దమాయతు। దక్షాయప్రదదౌకన్యాం తృతీయాంచారురూపిణీం। కర్దమోజన
యామాసదేవహూత్యాం సుతానవ। అరుంధతీప్రభృతయో వశిష్ఠాద్యస్త్రియశ్చతాః। దక్ష
స్యాపిసముద్భూతాః కన్యకానాంచతుర్దశ। అదితిర్దితిర్దనుః కాష్ఠాచారిష్టాసురసేళా।
మునిఃక్రోధవశాతామ్రావినతాకద్రురేవచ। స్వాహాభానుమతీ చేతితాసామాఖ్యాః ప్రకీర్తి
తాః। తాసాంస్వాహామగ్నయేఽదాత్ కశ్యపాయ త్రయోదశ। కశ్యపస్తాసుపత్నీషుప్రజానా
నావిధాస్స్వయం। ఉత్పాదయామాసతతస్తైర్వ్యాప్తమఖిలం జగత్॥ ఏవంససర్జభగవాన్బ్ర
హ్మాసర్వమిదంజగత్। తంప్రాపప్రకృతిర్దేవీభూత్వాంశేనమహామతే। సావిత్రీయాద్విజైస్స
న్ధ్యాస్సంధ్యాత్రయముపాస్యతే। తథాంశేనసముత్పన్నా లక్ష్మీశ్చాపిసరస్వతీ। త్రిజగత్పాల
కం కృష్ణంపతిం ప్రాపస్వలీలయా। ఏవంతౌవిషయాసక్తౌ బ్రహ్మవిష్ణూబభూవతుః। శివో
భూత్వరమో యోగీసాక్షాత్తాం ప్రకృతింపరాం। అస్వచ్ఛన్పూర్ణభావేనపత్నీం దేవర్షి
సత్తమ। తథాతపస్యతస్తస్యశంభోః ప్రకృతిరుత్తమా। ప్రసన్నావచనం ప్రాహప్రత్యక్షం జ
గదంబికా॥ ప్రకృతి రువాచ॥ కింతేభిలషితం శంభోవరంతద్వరయస్వమే। దాస్యామిప
రమప్రీత్యాతపసా సముపాసితా। శివ ఉవాచ॥ పూర్వంప్రతిశ్రుతం యచ్చపంచభూత్వా
వరాంగనా। సముపాస్స్యసిచాస్మాంస్త్వం బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాన్। తత్రప్రాప్తాసి సావిత్రీ
భూత్వాంశేనవిధాతరం। తథావిష్ణుం నిజాంశేన భూత్వాలక్ష్మీస్సరస్వతీ। కింతుమాంపరమా
పూర్ణాప్రకృతిస్స్వయమేవహి। త్వామేవజన్మసంప్రాప్య కుత్రచిన్నిజలీలయా।పూర్ణాప్రకృతిరే
వాహం భవిష్యేతవగేహినీ। సంభూయతనయాచారుదేహాదక్షప్రజాపతేః। యదాదేహాభి
మానేనభవిష్యతి మయిత్వయి। మందాదరస్తునక్షస్స తదాహంతంవిమోహ్యవై। మాయయై
నగమిష్యామిభూయస్స్వస్థానముత్తమం। తదాత్వయామేవిచ్ఛేదోభవిష్యతి మహేశ్వర। కియ
త్కాలంతతశ్చాహం భూత్వా హిమవతస్సుతా। శరీరార్ధహరాజాయాభవిష్యామి మహామ
తే। వినాత్వాంనైవకుత్రాపిస్థాస్యామిపరమేశ్వర। తథాత్వమపికుత్రాపినైవస్థాస్యసిమాంవినా।
ఏవంహిపరమాప్రీతిరావయో స్సంభవిష్యతి। ఇత్యుక్త్వాసామహేశానం ప్రకృతిః పరమేశ్వ
రీ। అన్తర్దధేమునిశ్రేష్ఠహరః ప్రీతమనాహ్యభూత్॥ ఇతిశ్రీదేవీభాగవతే మహాపురాణే శ్రీదే
వ్యాశ్శివవరప్రదానం నామతృతీయోఽధ్యాయః॥

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః।

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథైకదా జగత్స్రష్టా ప్రాహ దక్షం ప్రజాపతిం। హర్షయన్ స్వ
సుపుత్రత్వం వక్ష్యే తత్ర హితం తవ చ॥ ప్రకృతిః పరమా పూర్ణా శంభునారాధితా స్వయం। యా
చితా వసితా భావాత్తథే త్యంగీకృతం తయా॥ తస్మాదవశ్యం కుత్రాపి సముత్పన్నా మహే
శ్వరం। పతిమాప్స్యతి సా నూనం తత్ర నాస్త్యేవ సంశయః॥ సా యథా త్వత్సుతా భూత్వా హర
పత్నీ భవిష్యతి। తథా ప్రార్థయ సద్భక్త్యా మహోగ్రతపసా చ తాం॥ సా య స్యతనయా లో
కే సంభవిష్యతి భాగ్యతః। సఫలం జీవనం తస్య ధన్యాస్తత్పితరోఽపి చ॥ తస్మాద్యతస్వ మద్వా
క్యాదాద్యాం తాం జగదంబికాం। పుత్రీం ప్రాప్య జగద్వంద్యాం స్వజన్మ సఫలం కురు॥
దక్ష ఉవాచ॥ ఏవమేవ పితర్నూనం యతిష్యే తవ శాసనాత్। యథా సా మత్సుతా సాక్షా
త్ ప్రకృతిస్సంభవిష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా వేధసం దక్షః ప్రజాపతిరుత్తి
ష్ఠితం। క్షీరోదతీరమాగత్య సమారాధయదంబికాం॥ దివ్యవర్ష సహస్రాణాం నినాయ
త్రితయం మునే। ఆరాధయన్ భగవతీముపవాసాదిభిస్స్వయం॥ తథా తపస్యతస్సోపి ప్రత్య
క్ష మభవచ్ఛివా। స్నిగ్ధాంజనని భా చారు పీవరబాహు చతుష్టయీ॥ ఖడ్గాంబుజాభయవర
కరా నీలోత్పలేక్షణా। సుచారు దశనా చారు ముండమాలా విభూషణా॥ దిగంబరా ముక్త
కేశీ మణిజాలవిభూషితా। సింహపృష్ఠ సమారూఢా మధ్యాహ్నార్క శతప్రభా॥ సా ప్రాహ
దక్షం కిం వత్స మత్తః ప్రార్థయసి ద్రుతం। తత్ప్రీత్యాహం ప్రదాస్యామి తవ భావాత్ప్రజాపతే॥
దక్ష ఉవాచ॥ యది ప్రసన్నా మాతస్త్వం మయి దాసేతవానఘే। తదా మమ సుతా భూత్వా
జన్మ ప్రాప్నుహి మద్గృహే॥ దేవ్యువాచ॥ శంభునా ప్రార్థితా పత్నీకామే నాహం స్వ
యం పరా। సంలప్స్యే కుత్రచిజ్జన్మేత్యేవ మంగీకృతం పురా॥ తజ్జన్మ ప్రాప్య తే గేహే భవి
ష్యే హరగేహినీ। తపసానేన తుష్టాహం పూర్ణైవ ప్రకృతిస్స్వయం॥ లసత్కనకగౌరాం
గీ భవిష్యే తవ నందినీ। చార్వంగీ సౌమ్యరూపా చ త్వయ్యస్మ్యేఽహం తావదేవ హి॥ యావత్తే త
పసః పుణ్యం క్షీణత్వం నాభ్యుపేతి వై। క్షీణే తు తపసః పుణ్యే మయి మందాదరో భవాన్॥ భ
విష్యతి తదైవాహం పునరేతాదృశం వపుః। ధృత్వా తవ పురం త్యక్త్వా గమిష్యే స్వీయమాల
యం॥ విమోహ్య మాయయా సర్వం జగత్స్థావరజంగమం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥
ఇత్యుక్త్వా త్రిజగన్మాతా దక్షం ప్రకృతిరుత్తమా। అంతర్దధే మునిశ్రేష్ఠ సహసా తస్య ప
శ్యతః॥ దక్షోఽపి స్వపురం గత్వా వేధసస్తన్న్యవేదయత్। వరం యచ్చ జగద్ధాత్ర్యా దత్తం ప్రీ
త్యా జగత్పతేః॥ అథ సా ప్రకృతిః పూర్ణా స్వయమాద్యా సనాతనీ। ప్రపేదే జన్మనే దక్ష
పత్నీం సర్వగుణాశ్రయాం॥ తతః ప్రసూతిస్సుషువే కన్యామేకాం శుభే హ్ని॥ తామేవ
ప్రకృతిం పూర్ణాం గౌరాంగీం దీర్ఘలోచనాం। శశాంకకోటితుల్యాభాం ఫుల్లేందీవరలోచ

నాం॥ అష్టాభిర్బాహువల్లీభీ రాజమానాం శుభాననాం। అథాభూత్సర్వతః పుష్పవృష్టిర్దుం
దుభయస్తథా। ఆకాశే శతశోనేదుర్దిశశ్చాసన్ సునిర్మలాః। దక్షశ్శ్రుత్వా సమాగత్య
దృష్ట్వా తాం తనయాం తదా॥ ప్రహృష్టమానసో సోకార్షీన్మహోత్సవ మతీవసః సతీతి చా
కరోన్నామ దశమేహని బంధుభిః॥ వవృధే సా ప్రతిదినం చారుతాంచ సమాదధే। పక్షా
సుస్వర్ణదీ వేందుజ్యోత్స్నేవ శరది ద్విజ॥ అథైకదా విలోక్యైవ తాం దక్షో రుచిరాననాం।
వివాహార్హాం వివాహార్థం చింతయామాస చేతసా॥ కన్యేయం జగతామాద్యా ప్రకృ
తిః పరమాస్వయం। మహేశపత్నీ భవితేత్యనయైవ హ్యుదాహృతం॥ యదా సంప్రార్థి
తా క్షీరసముద్రస్య తటే మయా। సోప్యేనాం తపసోగ్రేణ ప్రార్థయామాస శంకరః॥ అన
యాపి వరం తస్మై తదేవహి ప్రతిశ్రుతం। తస్మాత్తదన్యథా నైవ భవిష్యతి కథంచన॥ కృతేపి
బహుయత్నే ద్య మయా సర్వాత్మనాపిచ। యస్యాంశే సంభవా రుద్రా మమాజ్ఞా వశవర్తి
నః॥ తమాహూయ మయాపీయం దాతవ్యా సర్వథానహి। ఆహూయ త్రిదశశ్రేష్ఠాన్ దై
త్యగంధర్వ కిన్నరాన్॥ శివశూన్యాం సభాంకృత్వా తమనాహూయ శూలినం। స్వయం
వరే సముద్యోగః కర్తవ్యస్సర్వథా మయా॥ తతశ్చ భవితవ్యం యత్తద్విధేర్మనసి స్థితం। ఇతి
నిశ్చిత్య మనసా సమాహూయ సురాసురాన్॥ వినాశివం సంభాం చక్రేతదా సత్యాస్స్వ
యంవరే। తస్య చిత్రపురే రమ్యే సాపి చిత్రమయీసభా। దేవదైత్య మునీంద్రాణాం కాంత్యా
తీవవ్య రాజత। తేజసా సూర్య సంకాశాః కాంత్యా చంద్రసమాస్తథా॥ దివ్యమాల్యాంబర
ధరాః కిరీటకనకోజ్జ్వలాః। విరేజుస్త్రిదశేంద్రాశ్చ సభాయాం మునిసత్తమ॥ తేషాం రథా
శ్వనాగేంద్రైర్మణిహేమ పరిష్కృతాః। ధ్వజైశ్ఛత్రైః పతాకాభిర్నానావర్ణైస్సమంతతః॥
సౌధైః పరిష్కృతా దక్షపురీ కాంత్యా వ్యరాజత॥ భేరీమృదంగపణవాశ్శతశోథ సహస్రశః। వి
నేదుస్తేన శబ్దేన సర్వతః పూరితం నభః॥ గానం సులలితం చక్రుర్గంధర్వాస్తత్ర సంసది॥ ననృ
తుశ్చాప్సరోముఖ్యాశ్శతశోథ సహస్రశః। అథ ప్రజాపతిర్దక్షః కాలే ప్రాప్తే సులక్షణే। ఆన
యామాస తాం పుత్రీం సతీం త్రైలోక్యసుందరీం॥ తత్రాగతా సతీ చారుకాంత్యా పరమయా
తదా। విబభౌ మునిశార్దూల। సౌందర్యస్య గతిమేవసా॥ ఏతస్మిన్నేవకాలేతు మహేశస్సముపాగ
తః। స్థితోంతరిక్షే వృషభో పరిసర్వపరోక్షితః॥ అథాలోక్య సభాం తాం చ శివేన రహితాం స
చ। ప్రజాపతిరువాచేదం సతీం పరమసుందరీం॥ మాతరేతే సమాయాతాస్సురాసురగణాస్త
థా। ఋషయశ్చ మహాత్మాన ఏతేషు గుణశాలినః। వృణు త్వం మాలయా చారురూపిణం య
త్ర తే రుచిః॥ ఇత్యుక్త్వా తేన సా దేవీ సతీ ప్రకృతిరూపిణీ। ఓం, శివాయ నమ ఉచ్చార్య మాలాం
భూమౌ సమర్పయత్॥ సత్యా దత్తాం చ తాం మాలాం దధార శిరసా హరః। ఆవిర్భూయ తతస్థా
నాద్దివ్యరూపధరస్తథా। రత్నశోభిత సర్వాంగశ్శశికోటిసమప్రభః। దివ్యమాల్యాంబరధరో
దివ్యగంధానులేపనః॥ ప్రఫుల్లపంకజప్రఖ్య నయనత్రితయోజ్జ్వలః। శాంతమాలాపసమా
దాయ సత్యాస్సత్యాం సదాశివః। సహసాంతర్దధే వ్యాప్తస్సర్వదేవస్య పశ్యతః॥ తస్మైస్సతీద

దామాలాం తేనదక్షః ప్రజాపతేః। తస్యాంమందాదరః కశ్చిద్బభూవమునిపుంగవ॥ అథబ్ర
హ్మాబ్రవీద్వాక్యం దక్షంసర్వప్రజాపతిం। సహాన్యైర్మానసైః పుత్రైర్మరీచ్యాదిమునీశ్వరైః॥
కన్యాతవేయం దేవేశం శివంవృతవతీస్వయం। తమాహూయవిధానేనసుతాం త్వందేహియ
త్నతః।ఇతితస్యవచశ్శ్రుత్వాస్మృత్వాప్రకృతిభాషితం। సమానీయమహేశానం తస్మైదక్షోద
దౌసతీం। సాప్యుద్వాహవిధానేనపాణిం జగ్రాహహర్షితః॥ తతోబ్రహ్మాచవిష్ణుశ్చనారదా
ద్యామహర్షయః తుష్టువుర్వేదవాక్యైశ్చసుశ్రావ్యైస్తౌ సతీశివౌ॥ వవర్షుఃపుష్ప
వృష్టించ సర్వఏవదివౌకసః। నేదుర్దుందుభయశ్చాపి శతశోథసహస్రశః॥ సర్వేప్రహృ
ష్టాఅభవన్ దేవగంధర్వకిన్నరాః। దక్షస్తుమ్లానచిత్తోభూత్సతీం చాపివ్యగర్హయత్॥ చేత
సాపీక్ష్యవిశ్వేశం జటాభస్మ విభూషితం॥ తతస్సతీంసమాదాయ సర్వలోకైక సుందరీం
మహేశఃప్రయయౌప్రస్థం హిమాద్రేరతిశోభనం॥ హరేణసార్థం యాతాయాం సత్యాంద
క్షప్రజాపతేః దివ్యజ్ఞానం సమభవద్విలుప్తం మునిపుంగవ॥౬౩॥ ఇతిశ్రీమహాభాగవతే మ
హాపురాణే సతీపశుపతి వివాహోనామచతుర్థోధ్యాయః॥౪॥

అథ పంచమోధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతోరురోదదుఃఖార్తో క్షీణపుణ్యః ప్రజాపతిః। వినిందన్
శంకరం దేవంతథాదాక్షాయణీమపి॥ తచ్ఛ్రుత్వాదుఃఖసంతప్తహృదయో మునిసత్తమ!॥
దధీచిస్తమువాచేదం జ్ఞానీశివపరాయణః॥ దధీచిరువాచ॥ కింనిందసిసతీం మోహాదజ్ఞా
త్వాపరమంశివం।సతీంచబహుభాగ్యేననజాతాం తవగృహేసుతాం॥సతీయథాద్యాప్రకృతిః
స్వయమేవశరీరిణీ।శివఃపరఃపుమాన్ సాక్షాదత్రమాసంశయంకురు॥ఉగ్రైరపితపోభిర్యాన్ బ్ర
హ్మేంద్రాది సురాసురైః। లభ్యతేనకదాచిత్తాం ప్రాప్యపుత్రీం ప్రజాపతే। అజ్ఞాత్వాకురు
షేనిందాంకథం మోహేనతాంసతీం। త్వన్నైవవంచితానూనం మహామోహస్వరూపిణీ॥
దక్ష ఉవాచ॥ సచేత్పరఃపుమాన్ శంభురనాదిజగదీశ్వరః। ప్రేతభూమిప్రియః కస్మాద్విరూ
పాక్షస్త్రిలోచనః। బిభ్రుకోభస్మలిప్తాంగో భవేద్వాసకథంమునే॥ దధీచిరువాచ॥ నిత్యానం
దమయః పూర్ణస్సహిసర్వేశ్వరేశ్వరః। తమాశ్రయంతియే చాపితేపినోదుఃఖభాగినః। సభి
క్షుర్భగవాన్ శంభురితితేదుర్మతిః కథం॥ బ్రహ్మాద్యైర్యోగిభిర్నిత్యైస్త్రిదశైస్తత్త్వద
ర్శిభిః। యస్యతత్పరమంరూపం లక్షితుంనైవశక్యతే। తమజ్ఞాత్వాకథం శంభుర్విరూపఇతి
కథ్యతే। సర్వత్రగామీభగవాన్ సర్వస్థశ్చసదాశివః। స్మశానేవాపురేతస్యానవిశేషోస్య
విద్యతే॥ అపూర్వాంశివలోకం తత్పురంబ్రహ్మాదిదుర్లభం। వైకుంఠం బ్రహ్మలోకంచయ

స్యనైకకళాసమం॥ తథాస్వర్గేపికైలాసపురం దేవసుదుర్లభం। నానారత్నసమాకీర్ణం
సంతానకవనావృతం। స్వర్గాధిపపురం యస్యకలాం నార్హతిషోడశీం॥ మర్త్యేపిరమ్యా
నగరీపురీ వారాణసీపరా। ముక్తిక్షేత్రాత్మికా యత్రదేవాబ్రహ్మపురోగమాః। అపిమృ
త్యుంసమిచ్ఛంతి కింపునర్మానవాదయః॥ ఏవందివ్యాలయస్థస్యమహేశస్య పరాత్మనః। వి
నాశ్మశానమావాసం నాస్తీతితవదుర్మతిః॥ సత్వమేవం విధందేవం త్రిలోకేశం సదాశివం।
కదాచిదపిమోహేననైవనిందసురేశ్వరం॥ సతీమపిమహేశానీం। సాక్షాద్బ్రహ్మస్వరూపిణీం।
బహుభాగ్యవశాజ్జాతాం పుత్రీభావే నతేగృహే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవముక్తోపి బ
హుధాముని నాతత్వదర్శినా। నోమేనేపరమేశానమసదాచారవర్జితం॥ ప్రోవాచవచనంచా
పిగర్వాయన్ తంముహుర్ముహుః॥ రురోదాక్షిప్యతనయాంసతీం చాపిసనారద। హేవత్సేస
తిహాపుత్రిత్వం ప్రాణసదృశీమమ॥ విహాయమాంక్వయాతా సిక్షిప్త్వాశోకమహార్ణవే। హాపు
త్రిచారుసర్వాంగి మహార్హశయనోచితే॥ ప్రేతభూమౌకథంస్థేయంపత్యావికటరూపిణా। త
చ్ఛ్రుత్వాసపునః ప్రాహదధీచిర్మునిసత్తమః। సాంత్వయన్ప్రియవాక్యేన పాణినాచక్షుషీ
మృజన్॥ దధీచి రువాచ॥ ప్రజాపతేజ్ఞానవతాం ప్రవీరత్వం మూఢవద్రోదిషికింమహాత్మన్।
విజ్ఞాయదేవేశమశేష తోపిభిన్నం నతేజ్ఞానమిదంతుచిత్రం॥ క్షితౌజలేవాగగనేరసాతలే యాం
స్సంతినార్యః పురుషాస్తథామే। తయోస్తుతేరూపమయాసమస్తా ఇత్యేవమాకర్ణయశుద్ధచే
తసా॥ నూనంమహేశానమనాదిపూరుషం స్వయంవిజానీహియథార్థతః పరం। సతీంచవిద్ధిత్రి
గుణాం పరాత్పరాం చిదాత్మరూపాం ప్రకృతిం ప్రజాపతే॥ సంప్రాప్యభాగ్యేనసుతాం ప
రాత్పరాం విశ్వేశ్వరం తత్పతిభావతోపిచ। నమన్యసేయత్ఖలుభాగ్యమాత్మన స్తన్మన్యసేత్వం
విధినావివంచితః॥ సత్వంమద్వచఆకర్ణ్యశ్రేయః ప్రేప్సుః ప్రజాపతే। ప్రకృతింపురుషం
చాపివిజానీహిసతీంశివం॥ దక్ష ఉవాచ॥ సత్యంవదసిమే పుత్రీంసతీం ప్రకృతిరూపిణీం।
శివంపురాణపురుషం త్రిలోకేశమనామయం॥ శ్రుత్వాపినభవేద్బుద్ధిస్తథాపి పరమార్థతః।
మహేశాన్నాపరోదేవఇత్యేవం మునిసత్తమ॥ ఋషయస్సత్యవచసోజ్ఞాయం తెపిచయద్యపి
తథాపిశంభుః పరమఇత్యేవంనమతిర్మమ॥ శివంయదనుసూయామి తస్యమూలంనిబోధ
మే॥ పూర్వంబ్రహ్మమపితాయదాసమసృజత్ప్రజాః। తదాప్రాదుర్బభూవశ్చరుద్రా ఏకా
దశైవహి॥ సర్వేతేభీమకర్మాణస్సర్వేభీమపరాక్రమాః। భీమరూపామహాత్మానః క్రోధార
విలోచనాః॥ ద్వీపచర్మాంబరధరాజటామండితమస్తకాః। తేబ్రహ్మసృష్టిలోపార్థముద్యతాఅ
భవంస్తతః॥ తతోనిరీక్ష్యతాన్ బ్రహ్మాసృష్టిలోపార్థముద్యతాన్। ఆజ్ఞయాశమాసమయా
మామప్యుచ్చైరువాచవాయథైతేభీమకర్మాణః ప్రళయంయాంతినైవహి। తథాకురుసుతక్షి
ప్రం వశేనయమమాజ్ఞయా॥ ఇత్యేవంబ్రహ్మవచనాత్ భీతాస్తేభీమవిక్రమాః। స్థితామ
ద్వశగాస్సర్వేగత ప్రశ్రయవిక్రమాః॥ తదారభ్యమయావజ్ఞాశివేజాతామహామునే। యస్
మ్యాంశసంభవా ఏతేరుద్రాభీమపరాక్రమాః॥ మమాజ్ఞావశగాస్తస్యకిం శ్రేష్ఠస్త్వంమ

మాగ్రతః। సతీమయాదృశీకన్యారూపేణ చగుణేనచ। త్వమేవజ్ఞాయసేసమ్యక్కిం తేన్యత్ప్రవదామ్యహం। తస్యాఃకింభర్తృయోగ్యస్స్యాన్మమాజ్ఞావశగశ్శివః॥ సత్పాత్రేవిహితందానం పుణ్యకీర్తి కరంభవేత్। అతస్సత్పాత్రమాలోక్యకన్యాం దద్యాద్విచక్షణః॥ కులంశీలంతథారూపం విచార్యసహబాంధవైః। దద్యాద్దుహితరంప్రాజ్ఞస్సత్పాత్రాయమహామునే॥ ఇత్యాదీనివిచార్యైవపూర్వం సత్యాస్స్వయంవరే। మయానససమాహూతః కులశీలవివర్జితః॥ శృణుయచ్చేతసిమమస్ఫుటమేవవదామి తే। యావదేతేమహారుద్రామమాజ్ఞావశవర్తినః॥ యస్యాంశసంభవామాం సనాశ్రమిష్యతివైశివః। తావత్తస్మిన్మమద్వేషస్సత్యమేవబ్రవీమి తే॥ తద్విద్వేషఫలం శంభుయదాదా తుంభవేత్ క్షమః। తదైవపూజ్యస్సమయా ప్రతిజ్ఞైషాదృఢామమ॥ ఏవంసదక్షస్య వచోమునీశ్వరః। శ్రుత్వాదధీచిర్మనసావ్యచింతయత్। అయంమహామూఢమతిః ప్రజాపతి। సూనంభవాన్యాచశివేనవంచితః॥ కాయేనవాచామనసాపియేజనాః సమాశ్రయంతీహసతీమహేశ్వరౌ। తేచాపిజానంతినయావిమోహితాస్త్రాజానతేసాకథమేవమూఢః॥ విజ్ఞేనకేనాపీజనేన తాయది। ప్రశక్యతేజ్ఞాపయితుం కుధీజనః। తద్భక్తిహీనో జగతీహకోజనః। స్తదానముక్తిం సముపైతివాన్నృప॥ ఏవంవిచింత్యైవయయౌనికేతనం। నకించిదుక్త్వానమునిః పునస్తదా॥ దక్షస్స్వకీయం గృహమావిశేశ దుఃఖేననిశ్శ్వస్యపునః పునర్మునే॥౪౧॥ ఇతిశ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే దక్షంప్రతి దధీచి హితోపదేశోనామ పంచమోధ్యాయః॥

అథ షష్ఠాఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథాగతే మహాదేవే హేమాద్రేః ప్రస్థముత్తమం। సత్యాసార్ధంతతస్సర్వేదేవాస్తత్రసమాగతాః॥ మహర్షయస్తథాయాతా దేవపత్న్యస్తథోరగాః। గంధర్వాశ్చ సమాయాతాఃకిన్నర్యశ్చ సహస్రశః॥ గిరీంద్రవనితా మేరుతనయా మేనకాపిచ। సఖీభిస్సహితాయాతాముని పత్న్యస్తథాగతాః॥ ముముచుస్త్రిదశాః పుష్పవృష్టిం పరమహర్షితాః। ననృతుశ్చాప్సరోముఖ్యాగంధర్వపతయోజగుః॥ యథాచారం స్త్రియశ్చక్రుర్మహోత్సవ పురస్సరం। ప్రమథా హృష్టమనసః ప్రణేముస్తాం సతీశివౌ॥ ననృతుః కరవాద్యంచ చక్రుర్గానధ్వనింతథా। అథప్రణమ్య దేవేశం సతీంచ సురసత్తమాః॥ విసృష్టాస్తేనతే జాతాస్స్వస్వస్థానం సురోత్తమాః। తథైవాన్యేయయుస్స్వీయం స్థానం పరమహర్షితాః॥ స్త్రియశ్చ ప్రయయుస్సర్వా మేనాద్యామునిపుంగవ। మేనావిలోక్య చార్వంగీం సతీం పరమసుందరీం। చేతసాచింతయామాస ధన్యాస్యాజననీతుయా॥ అహమేనాం సమాగ

త్య ప్రత్యహం రుచిరాననాం। ఆరాధ్యపుత్రీభావేన ప్రార్థయామి న సంశయః॥ ఏవం చింతయమానా సా సతీం త్రిజగదంబికాం। విస్మృతా సకదాచిత్తు గిరిరాజస్య గేహినీ॥ ఆగత్యానుదినం చాపి సతీం శంకరగేహినీం। ప్రీతిం సంవర్ధయామాస తస్యాః పరమభావతః॥ అథైకదా సమాయాతో నందీ బుద్ధిమతాం వరః। దక్షస్యానుచరో జ్ఞానీ శివభక్తిపరాయణః॥ ప్రణనామ మహేశానం దండవత్పతితో భువి। సప్రాహ దేవదేవాహం దక్షస్యానుచరః ప్రభో॥ శిష్యో దధీచేర్విప్రర్షేస్త్వత్ప్రభావవిదస్సతః। జానామి త్వాం పరాత్మానం సాక్షాత్పరమపూరుషం। సతీం చ మూలప్రకృతిం సృష్టిస్థిత్యంతకారిణీం॥ ఏవముక్త్వా మహాదేవం భక్తానుగ్రహకారిణం। తుష్టావ నందీ పరయా భక్త్యా గద్గదయా గిరా॥ నంద్యువాచ॥ త్వమాదిర్లోకానాం పరమపురుషస్సర్వజగతాం। విధాతా సంత్రాతా శివ విలయకర్తా త్వమపి చ త్వమైశ్వర్యోపేతస్త్వమతియువకో వృద్ధ ఇతి చ త్వమేకం బ్రహ్మ త్వాం సురవర నమామీశ వరద॥ అచింత్యం తే రూపం జితశశిసమూహం హిమరుచిం శశాంకార్ధభ్రాజద్విమలముఖపంచెందురుచిరం। స్ఫురన్మాల్యాసక్తామలమణిభుజంగాభరణకం। నమామి బ్రహ్మాద్యైర్నమితపదపంకేరుహయుగం॥ త్వాం నిత్యం పరిపూజయంతి భువి యే గాయంతి నామాని తే మంత్రం వా ప్రతి సంజపంతి సతతం భక్త్యాప్యభక్త్యాథవా। తే పిత్వత్పదవీషు పేత్య సతతం స్వర్గే రమంతే ప్రభో కో దేవేషు దయాపరః పశుపతే త్వాం దేవదేవం వినా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ నందినైవం స్తుతో దేవో మహేశః ప్రాహ తం మునే। కిం తేఽభిలషితం నందిన్ వృణు తత్ప్రదదామి తే॥ నంద్యువాచ॥ సదా త్వన్నికటస్థాయీ దాసస్స్యాం జగదీశ్వర। త్వత్తోయం చేయథా నిత్యమను పశ్యామి చక్షుషా॥ శివ ఉవాచ॥ యథా సంప్రార్థితం వత్స భవిష్యతి తథా ధ్రువం॥ సదా మన్నికటే వాసో నూనం తవ భవిష్యతి॥ స్తోత్రేణానేన యే భక్తాస్తోష్యంతి భువి మానవాః। తేషాం న విద్యతే కించిదశుభం భువనత్రయే॥ మర్త్యేఽపి సుచిరం స్థిత్వా అంతే మోక్షమవాప్నుయుః। త్వమేషాం ప్రమథానాం మే శ్రేష్ఠో భూత్వా మహామతే॥ వసస్వ మత్పురే నందిన్ భక్తోసి మమ చ ప్రియః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం వరమనుప్రాప్య స నందీ ప్రమథబృందపః। బభూవ మునిశార్దూల మహాదేవప్రభావతః॥ ౨౬॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే నందీశ్వరవరదానం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః॥

అథ సప్తమోఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ శంభుస్సతీం ప్రాప్య భృశం కామప్రపీడితః। ప్రమథానాహ భగవాన్ నందినం చ మహాబలం॥ ప్రమథా యూయమేతస్మాత్ స్థానాత్కించిత్సుదూరతః। కురుతావస్థితిం శీఘ్రం మాచిరం మమ శాసనాత్॥ యదా యుష్మాన్ స్మరి

ష్యామి తదాయాన్య థమేంతికం!నమమాజ్ఞాం వినాకోపి సమాయాతు కదాచన॥ ఇతిశంభో
ర్వ చశ్శ్రుత్వా ప్రమథాస్సర్వ ఏవతే। మహేశ సన్నిధిం త్యక్త్వాస్థితాః కించిత్ సుదూరతః॥
తతస్సనిర్జనే తస్మిన్ సత్యాసార్థం మహేశ్వరః। యథాభిలషితం రేమేనెనరాత్రిం మహాము
నే॥ ఆనీయవన్య పుష్పాణిమాలాం నిర్మాయశోభనాం। దత్వాసతీం కౌతుకేనక దాచిత్సవ
దర్పహా॥ కదాచిత్ ప్రేమభావేనముఖం పుల్లాంబు జోపమం। పాణినావ మృజన్నే వసుచిరంపర
మాదృతః॥ కదాచిద్గహ్వరేరే మేకదాచిత్పుష్ప కాననే। కదాచిత్సరసాంతీరే రే మేభిలషి
తం యథా॥ దృష్టింవ్యాపారయామాసనాన్యత్రక్షణమప్యపి। వినాసతీం మహాదేవస్సతీ
చాపిశివంవినా॥ కదాచిత్ప్రియయా సత్యాకైలాసెస మహేశ్వరః। కదాచిన్మేరు పృష్ఠేచ
కదా చిన్మందరోపరి। కుబేరార్థ మపిత్యక్త్వా జనసతీం పరమేశ్వరః। ప్రియయా యత్రకుత్రా
పి పునస్సత్యా మహాగిరేః। ప్రస్థం హిమవతశ్శ్వం భుస్సమాయాంతి స్మనారద। పత్యావిహార
మాణో సౌ దశవర్ష సహస్రకం॥ దినంవారజనీం వాపిజ్ఞాతవాన్న మహామతే। ఏవంహి
మవతః ప్రస్థేసతీ త్రైలోక్య మోహినీ। సమాస్థితా మహాదేవం విమోహ్యా నిజమాయయా॥
మేనకాస మయం జ్ఞాత్వాగత్వా చానుదినం సతీం। పుత్రీభావేన సతతం ప్రార్థయామాస
భక్తితః। వ్రతం చకారచారత్య మహాష్టమ్యాము పోషితా। వర్షంయావత్ స్థితాష్టమ్యాం
సంపూజ్యహార గేహినీం॥ పునర్దర్శం మహాష్టమ్యాం సంపూజ్య విధివన్మునే। ఉపోషితా వ్ర
తం పూర్ణంచకార గిరిగేహినీ॥ తతః ప్రసన్నా భూత్వాతు సతీశంకరగేహినీ। అంగీచకే్ర
భవిష్యామి సుతాతవన సంశయః। ఏవంతస్యా వచశ్శ్రుత్వా మేనకా హృష్టమానసా। సం
ధ్యామహర్నిశం దేవీం సంస్థితాగిరి మందిరే। దక్షశ్చాము దినం శంభుం నినిందాసౌ విమో
హితః॥ శంభుశ్చాపి సమేనేతం సామాన్యత్వేన నారద। అప్రీతిరే వంసమభూత్తయో రన్యో
న్య మహృతా। శివదక్ష ప్రజాపత్యోరతీవ మునిసత్తమ। అథైకదా సమాగత్య నారదో
బ్రహ్మణస్సుతః। ప్రోవాచవచనందక్ష ప్రజాపతి మిదంమునే॥ ప్రజాపతేత్వయా నిత్యంనిం
ద్యతే యన్మహేశ్వరః। తేనక్రుద్ధస్సచ యథాకర్తు మిచ్ఛతి తచ్ఛృణు॥ నూనం సమేత్య భ
వతః పురం భూతగణైస్సహ। భస్మీభవిష్యతాం కృత్వా సకులం నాశయిష్యతి॥ స్నేహాన్ని
వేదితం తుభ్యం నప్రకాశ్యం కదాచన। ఉపాయం మంత్రిభిస్సార్ధం మంత్రయాశువి చక్షణైః॥
ఇత్యుక్త్వాకాశ మార్గేణ సముయాని జమాలయం॥ దక్షోపిమంత్రి ణస్సర్వానా హూయే
దమ భాషత। యూయంతు మంత్రిణస్సర్వే మమైవహిత కాంక్షిణః॥ చేష్టితం మద్విపక్షేణ
నకే నాప్యవధీర్యతే। అద్యమాం నారదః ప్రాహమహర్షిస్సను పేత్యవై॥ మత్పురేశివ ఆ
గత్య సర్వైభూతగణైస్సహ। భస్మం భస్మీభూతానాం కరిష్యతినసంశయః॥ తదత్రయ
ద్విధేయంహి సాంప్రతంబ్రూతతన్మమ। ఇతిదక్ష వచశ్శ్రుత్వామంత్రిణస్సర్వఏవతే। ఊచు
స్తంవచనం చేదం భయత్రస్తా మహామునే॥ మంత్రిణ ఊచుః॥ శివేన దేవదేవేన కథ
మేవం కరిష్యతే। అముత్రకారణం నైవచాస్మాభి రభిలక్ష్యతే। త్వంతుబుద్ధి మతాం శ్రేష్ఠ

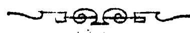
స్సర్వశాస్త్రవిశారదః। ఆజ్ఞాపయయథాయుక్తిం తతోభద్రంవివిచ్యతే॥ దక్ష ఉవాచ॥ అహంయజ్ఞంకరిష్యామి సర్వానాహూయదేవతాః। వినాశ్మశానసంవాసం శివంభూతగణాధిపం॥ విష్ణుంయజ్ఞేశ్వరం దేవంసర్వవిఘ్ననివారకం। మఖసంరక్షకత్వేన పరికల్ప్యప్రయత్నతః ఏవంపుణ్యక్రియారంభే కృతేభూతపతిశ్శివః। కథమాయాస్యతిపురం ఘృణ్యాకర్మయుతంమమ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తథోక్తవతిదక్షేతు భయాత్తేమంత్రిణస్తదా। భద్రమేతన్మహారాజేత్యేవమూచుః ప్రజాపతిం॥ తతఃప్రజాపతిర్గత్వాక్షీరోదతటమాస్థితః। విష్ణుంసంప్రార్థయామాసయజ్ఞకర్మణికారణాత్॥ తతఃప్రసన్నోభగవాన్ విష్ణుఃపరమపూరుషః। మఖసంరక్షణార్థాయస్వయం ప్రాయాచ్ఛతత్పురం॥ తతఆహూయతాన్దేవాన్ దక్షఇంద్రపురోగమాన్। బ్రహ్మాణమద్యదేవర్షీన్ బ్రహ్మర్షీంశ్చమహోరగాన్॥ సిద్ధాన్యక్షాంశ్చగంధర్వాన్ పితౄన్దైత్యాంశ్చకిన్నరాన్। అద్రీంశ్చసర్వానాహూయతస్మిన్ యజ్ఞేమహోత్సవే॥ విద్వేషాద్వర్జితశ్శంభుంతత్పత్నీం చసతీంమునే। సర్వాంస్తాన్ కథయామాసమమయజ్ఞమహోత్సవే॥ మయాశివస్తునాహూతః తస్సతీనాపిశివప్రియా। అగ్రయేనాగమిష్యంతి తేస్యుర్భాగబహిష్కృతాః॥ నారాయణస్తుభగవానాదిః పరమపూరుషః। రక్షార్థంమమయజ్ఞస్యస్వయమేవసమాగతః॥ తస్మాత్త్యక్తభయాస్సర్వేసమాగచ్ఛతమన్మఖే॥ ఏవంతస్యవచశ్శ్రుత్వా భీతాఏవసురాదయః॥ శివసూన్యామపిసభా మాగతాస్సర్వఏవహి॥ విష్ణుంసమాగతం శ్రుత్వాయజ్ఞరక్షణతత్పరం। నిర్భీతాస్సకలాఆసన్ దేవాశ్చాన్యేపిశంకరాత్॥ ఆదిత్యాద్యాస్సురా స్సర్వాస్సమానీయవినాసతీం। వస్త్రాలంకారనిచయైస్తోషయా మాససాదరః॥ మహాద్రిసదృశంచక్రేత్వన్నానాం సరచయం మునే। పయోదధిఘృతాదీనాం మహానద్యః ప్రకల్పితాః॥ తథాన్యద్యత్తుయజ్ఞార్హం ద్రవ్యం తేషాంతుసంచయం। ద్రవాణాంసాగరసమమన్యేషాం గిరిణాసమం॥ చక్రేప్రజాపతిర్దక్షస్తతో యజ్ఞోఽప్యవర్తత॥ వసుధాభూత్స్వయం దేవీస్స్వయం కుండహుతాశనః। ప్రజజ్వాలోజ్జ్వలశిఖో విధూమోమునిసత్తమ॥ బ్రహ్మాకర్మనియుక్తశ్చ స్వయంబ్రహ్మబభూవహ॥ అష్టాశీతిసహస్రాణి జుహ్వంతిస్మపురోహితాః। చతుష్షష్టిసహస్రాణిచోద్గాతారః ప్రకల్పితాః॥ సశిష్యాఋషయశ్చాన్యే బహవోమునిసత్తమ। వేదపాఠనియుక్తాశ్చసమాసంస్తత్రనైమఖే। స్వయంయజ్ఞస్సమాయాతః తస్తత్రవేద్యాం మహామతే। నారాయణస్తుభగవానాదిః పరమపూరుషః। యజ్ఞసంరక్షకస్త్వాసీజ్జగతాం రక్షకస్స్వయం॥ ఏవంప్రవృత్తేయజ్ఞేతు దధీచిర్జ్ఞానినాంవరః। అదృష్ట్వాశివమేవైకం దక్షమాహమహామతిః॥ దధీచిరువాచ॥ ప్రజాపతేమహాప్రాజ్ఞయజ్ఞోయం హీనదృశ్యస్త్వయా। క్రియతేసకదాప్యేవం భూతోనాన భవిష్యతి॥ యత్రైతేత్రిదశాస్సర్వేసమాగత్య స్వయంస్వయం। గృహ్ణంతిచాహుతిం సాక్షాత్ప్రహృష్టా నిజభాగతః॥ ప్రాణినస్సర్వఏవాత్రదృశ్యం తేహిసమాగతాః। దృశ్యతే నకథంశంభుస్త్రి దశానామధీశ్వరః॥ దక్ష ఉవాచ॥ సమయానసమాహూతోయతేఽస్మిన్ మునిసత్తమ॥ కాపాలికతయాహ్వానా నహార్హత్వే నమహేశితుః॥

దధీచిరువాచ। యథావివిధరత్నైన దేహస్సంభూషితోపిచ। నశోభతే జీవహీనస్సర్వథాపి
ప్రజాపతే। తథేశ్వరం వినాయజ్ఞశ్శ్మశానమివదృశ్యతే॥ దక్ష ఉవాచ॥ త్వంకేన వాస
మాహూతః కథమాగత వానసి। పృష్టస్త్వంకే నవాదుష్టయ దేవంవదసిద్విజ॥ దధీచి రు
వాచ॥ అహూతో వాప్యనాహూతస్త్వయాహంత సుదుర్మతే। శృణోషి యదిమద్వాక్యం
తదాహ్వయ సదాశివం॥ వినాతేన కృతోయజ్ఞః కదావిన్న ఫలప్రదః। యథార్థ రహితం
వాక్యం శ్రుతిహీనోయథాద్విజః॥ గంగాహీనో యథాదేశస్తథా యజ్ఞశ్శివంవినా। పతిహీ
నాయథానారీ పుత్రహీనో యథాగృహీ॥ యథాకాంతా నిర్ధనానాంతథా యజ్ఞశ్శివం వినా।
దర్భహీనాయథా సంధ్యాతిలశూన్యంచతర్పణం॥ యథాహోమోహవిర్హీనస్తథా హీ
నశ్చశంభునా॥ దక్ష ఉవాచ॥ సర్వమంగల మాంగల్యో యత్రాయం భగవాన్హ
రిఃస్వయం యజ్ఞపుమానత్రసమాయాతో జగత్పతిః। తత్రకింశంభునాతేనమహామంగల
మూర్తినా॥ దధీచిరువాచ॥ యోవిష్ణుస్స మహాదేవశ్శివో నారాయణస్స్వయం। నాన
యోర్విద్యతే భేదః కథాచిదపి కుత్రచిత్॥ ఏకంవిధం దతేయస్సద్వయ మేవవినిందతే।
ఏకంద్వ్యమంతమపరో నప్రసన్నః కదాచన॥ శివావమానమన్విచ్ఛన్ క్రియతే యత్త్వయా మఖః
ఏతేన శంభుస్సంక్రుద్ధో యజ్ఞం తే నాశయిష్యతి॥ దక్ష ఉవాచ॥ సర్వస్య జగతో గోప్తా య
త్ర గోప్తా జనార్దనః। తత్ర శ్మశాన సంవాసీ శంభుస్తే కింకరిష్యతి॥ యదిచాయాతి మే య
జ్ఞే ప్రేతభూమిప్రియశ్శివః। తథావిష్ణుస్స్వచక్రేణ వారయిష్యతి తం శివం॥ దధీచి రువాచ॥
భవాదృశో నమూఢోయం భగవాన్ పురుషోవ్యయః। యేనాత్మనా స్వయం యుద్ధం కరిష్య
తి విమోహితః॥ యత్త్వయాదృశ్యతే శంభూ రక్షార్థం సముపాగతః॥ యథా రక్షిష్యతి మ
ఖం చక్షుపాదప్రేక్ష్యసేఽచిరాత్॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥. ఇతి తస్యవచ శ్శ్రుత్వా క్రోధ
సంరక్తలోచనః। దక్ష స్స్వీకీయమాహేదమిమం దూరయదూరయ॥ దధీచిరపి తం ప్రాహప్ర
హసన్ మునిపుంగవః। కిం మాం దూరయసే మూఢ దూరీభూతోసి మంగళాత్॥ శివస్యక్రో
ధజో దండః పతిష్యత్యచిరేణతు। శవమూర్ధనినాస్త్యత్ర సంశయో దుర్మతే క్వచిత్॥ ఇత్యు
క్త్వా క్రోధతామ్రాక్షో మధ్యాహ్నార్కసమప్రభః। నిర్జగామ సభామధ్యాద్దధీచిర్మునిసత్తమః॥
దుర్వాసో వామదేవశ్చ చ్యవనో గౌతమాదయః। శివతత్త్వవిద స్సర్వే పశ్చాదుత్థాయ నిర్య
యుః॥ గతేషు తేషు సర్వేషు దక్షశ్శేషద్విజాతయే। ద్విగుణాం దక్షిణాం దత్వా మహాయ
జ్ఞం సమారభత్॥ ఉక్త స్స్వబంధుభిస్సర్వైరపి దేవీంసతీం నహి। సమానయ త్తత్ర యజ్ఞే
కదాచిదపి నారద॥ ప్రక్షీణపుణ్యాస్తాంవాపి మేనే ప్రకృతి ముత్తమాం। తయైవ వంచితో ద
క్షో మహామాయాస్వరూపయా॥ అతో జ్ఞాత్వాతు తత్సర్వం సర్వజ్ఞాజకదంబికా। చింతయా
మాస పార్శ్వస్థా శంభోర్గిరివరోపరి॥ ప్రార్థితా గిరిరాజస్య పత్న్యాహం మేనయా స్వయం।
పుత్రీభావేన సద్భక్త్యా వినయాత్ప్రమభావతః॥ అంగీచక్రే భవిష్యామి సుతాహం నాత్ర
సంశయః॥ పూర్వం సంప్రార్థయామాస యదా మాం స ప్రజాపతిః। తథాతస్తై మయా

_క్తం యథా మందాదరో భవాన్। భవిష్యతిక్షీణపుణ్య స్తదా సంమోహ్య మాయయా। త్యక్ష్యామి ధ్రువ మిత్యేవం సోయం కాల ఉపస్థితః॥ ప్రజాపతిః క్షీణపుణ్యో మయి మందా దరోధునా। తం పరిత్యజ్య యాస్యామి స్వస్థానం నిజలీలయా॥ తతశ్చ హిమవద్గేహే ప్రాప్య జన్మ మహేశ్వరం।పతి మాప్స్యామి దేవేశంభూయః ప్రాణైకవల్లభం॥ ఏవం నిశ్చిత్యమనసా దక్షకన్యా మహేశ్వరీ। ఛలం ప్రతీక్షమాణాభూ ద్దక్షయజ్ఞవినాశనే॥ ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు నారదో బ్రహ్మణస్సుతః। దక్షాలయా త్సమాయాతో యత్రాస్తే భగవాన్ హరః॥ త్రిధా ప్రదక్షిణీకృత్య దేవదేవం త్రిలోచనం। ఉవాచవామపార్శ్వస్థాం సతీం సంబోధ్య నారదః॥ నారద ఉవాచ॥ శృణు దేవ మహేశాన దక్షస్తు శ్వశుర స్తవ। తవావమానం సంకర్తుం కరోతి యజ్ఞముత్తమం॥ సర్వ ఏవ సమాహూతాస్తేన తస్మిన్ మహాధ్వరే। దేవా మనుష్యా గంధర్వాః కిన్నరోరగ పర్వతాః॥ యేచాన్యే ప్రాణినస్సంతిస్వర్గేమర్త్యే రసాతలే। తే సర్వే తేన చాహూతా యువామేవ వివర్జితౌ॥ యువాభ్యాం రహితాం వీక్ష్య పురీం తస్య ప్రజాప తేః। దుఃఖేనాహం పరిత్యజ్య సమాయాత స్త్వవాంతికం।ఉచితం యువయో స్తత్ర గమనంమా చిరంకురు॥ శివ ఉవాచ॥ కింతత్రగమనేనైవ ప్రయోజన మథావయోః। యథా రుచి తథా యజ్ఞం స కరోతు ప్రజాపతిః॥ నారద ఉవాచ॥ తవావమాన మన్విచ్ఛన్ యదేవం సమ హాధ్వరం।నిష్పాదయతి లోకానాం తదావజ్ఞా భవేత్త్వయి॥ తద్గత్వా యజ్ఞభాగంవా గృహా ణ రపమేశ్వర। విఘ్నంవాచర తద్యజ్ఞే మాచిరం త్రిదశేశ్వర॥

శివ ఉవాచ॥ నతత్రాహంగ మిష్యామినసత్యపిచమత్ప్రియా। ఆగతౌపిచనో యజ్ఞభాగం మేసంప్రదాస్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవంశంభునా ప్రోక్తోమహార్షిర్నారద స్తదా। సతీమాహ జగన్మాతర్గ మనంతూచితంతవ॥ కన్యాపితృ గృహేశ్రుత్వా మహాయ జ్ఞమహోత్సవం। కథంధైర్యం సమాస్థాయస్థాతు ముత్సహతే గృహే॥ భగిన్యస్తవ యాదేవి తాస్సర్వాస్తు సమాగతాః। తాభ్యస్స ప్రదదౌనానా విధంస్వర్ణాదిభూషణం॥ త్వామేకావ జ్ఞాతాతేన యథాదర్పాత్సురేశ్వరి।తథా త్వం యజ్ఞనాశాయ యతస్వ జగదంబికే॥ శి వస్తు పరమో యోగీ సమః పూజావమానయోః। నాగమిష్యతి తద్యజ్ఞే నవిఘ్నంవా కరిష్య తి॥ ఇత్యుక్త్వా దక్షతనయాం మహర్షిర్నారద స్తదా।ప్రణమ్య శంకరం ప్రాయా ద్దక్ష స్యనిలయం పునః॥౧౦౭॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే దక్షయజ్ఞప్రారంభాదికథనం నామ సప్తమోధ్యాయః॥

అథాష్టమోధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య మునీంద్రస్య వచనం దక్షకన్యకా। గంతుమి

చ్ఛః పితుర్యజ్ఞే శివమాహ శివాంగనా॥ సత్యువాచ॥ ప్రభో దేవ మహేశాన పితా దక్షః ప్రజాపతిః। కరోతిసు మహాయజ్ఞం బహుసద్వ్రీయ పూర్వకం॥ ఆవయోర్గ మనంతత్రి న్యాయ్యంచేత సిరాజతే। సముప స్థితయోస్సూనం సన్మానం సకరిష్యతి॥ శివ ఉవాచ॥ నైవంసతి ప్రియేచింతామనసా పినమాచర। అనాహ్వానే నగమనం మరణేన చద్వయం సమం॥ దక్షో విద్యా ధనకులైర్గర్వితో మమహేలనం। కరోతి నిలయస్తస్య గంతవ్యోనక దాచన॥ మమావమానమేవేచ్ఛుః కురుతేసమహాధ్వరం। యదియామిచతత్రాహం త్వంయాసియదివా సతి। నాపమానం వినాదక్షః సన్మానం సకరిష్యతి॥ శ్వశురస్యాలయం గచ్ఛేద్యదితత్రాస్తి గౌరవః। అగౌరవశ్చేద్గమనం మరణాదతిరిచ్యతే॥ జామాతాశ్వశురస్థానే ప్రేక్షతే పరమాదరం। శ్వశురోపి సమాదృత్యస్వాలయే షుసమానయేత్॥ అదానం వాప్యవాత్సల్యం జామాతరివివర్జయేత్। అన్యథాధర్మహా నిస్స్యాత్ సత్యం సత్యం వరాననే॥ జామాతృద్వేషతః పాపం జాయతే తిసుదారుణం। తస్మాద్వివర్జయే ద్ద్వేషం జామాతరివిచక్షణః॥ జామాతాపినకుర్యాద్వై శ్వశురస్యాప్రియం క్వచిత్। కుర్వన్ సనిరయం యాతిబహుజన్మ శతాన్యపి॥ అమానితో నైవగచ్ఛేత్కదాచిచ్ఛ్వశురాలయం। యత్ర కుత్ర చిదాహ్వానం వినైవమరణంగమః। విశేషతస్తుచార్వంగి శ్వశురస్యాలయేసతి॥ నదహం నగమిష్యామిశ్వశురస్యాలయేధునా। అప్రియం తత్రగమనం యతోదక్ష ప్రజాపతేః॥ శ్వశురప్రీతికరణాత్ రూపవృద్ధిః ప్రజాయతే। ప్రజావృద్ధి ధర్మవృద్ధి రపి సంజాయతే సతి॥ అప్రీతికరణాద్ధాని ర్జాయతే చ తథా ప్రియే। తస్మగచ్ఛామి యజ్ఞేస్మిన్ పితుస్తవ సుకోత్తమే॥ భాషతేమహాసనీశం దక్షో మాందరిద్రం సుదుష్కరం। అనాహూతే మయి గతే త్వద్వక్ష్యతి విశేషతః॥ అనాహ్వానం చ దుర్వాక్యమసహ్యం శ్వశురాలయే। ఆగత్య పత్యు మహితుః పతిం శ్వశుర వత్యతం॥ సమర్చయేద్యథాశక్త్యా ధర్మలోపోన్యథా భవేత్॥ ఏవమేవంవిధం యత్ర సన్మానం ప్రతిపాదితం। తత్రావమానలాభాయ కోగచ్ఛతి సుదుర్మతిః। తత్త్వమస్వ మహేశాని పితుస్తవ మహాధ్వరే। నావయోర్గమనం యుక్తం వినాహ్వానం సురార్చితే। సత్యువాచ॥ యదుక్తంసత్యమేవైతత్ ప్రభో నాస్త్యత్ర సంశయః। గతే త్వయి కదాచిత్తే స న్మానం వా కరిష్యతి॥ శివ ఉవాచ॥ నతాదృశ స్తవపితాయదాహ్వానం సురార్చితే। మత్సన్మానం సభామధ్యేకరిష్యతి కదాచన। మన్నామశ్రవణాదేవనిందతేమామహర్నిశం। సకరిష్యతి సన్మానం మమేతి తవదుర్మతిః॥ సత్యువాచ॥ త్వంయాహివా నవాదేవయథారుచి తథాకురు। అహంయాస్యామి తత్రాజ్ఞాం విధేహిత్వ మహేశ్వర। కన్యాపితృగృహేశ్రుత్వామహాయజ్ఞమహోత్సవం। కథం ధైర్యం సమాస్థాయస్థా తుముత్సహతే గృహే। అసన్మాన్యాస్సమాహూతాలభంతేయత్రపూజనం। సన్మాన్యాస్తత్రమాకిన్యా కథం ధైర్యం సమాశ్రయేత్। అన్యత్రపిద్యతే పేక్షాచాహ్వానస్య మహేశ్వర। గతుంపితృగృహేకన్యా నాహ్వానం సమపేక్షతే తస్మాత్పితృగృహేనూనం గమిష్యామ్యను మన్యతాం। మయితత్రగతాయాం సమమసన్మాన

ముత్తమం। కరిష్యతిస్నేహవశాత్తత్రనాస్త్యేవసంశయః।భవితామమసన్మానాత్తవ సన్మాన మప్యలం। యదిమోహాన్న జానాతిపితాదక్షః ప్రజాపతిః। తత్రాకృత్వాభిమానం వాకథం భాగ ముపేక్షసే। త్వంజ్ఞాన దాతాలోకానాం సర్వయజ్ఞేశ్వరోపిచ। జ్ఞానం ప్రీతేపిదత్వానోకథం భా గం గృహాణవా। యజ్ఞస్యాస్య సయత్రాస్తిదేవా భాగవివర్జితాః

శివ ఉవాచ॥ సంభావయతి యో జ్ఞానీ దాన్యత్వే నహిమాం శివే। తస్యైవ జ్ఞానదాతాహం నా భక్తస్య కదాచన। స తు యన్మా మనాదృత్య యజ్ఞమారబ్ధవాన్ సుధైః। ఫలం తస్యాచిరేణైవ భవిష్యత్యతిదారుణం। సతి త్వం తత్ర మాయాహి మమాజ్ఞాం మా వృథాకురు। త్వయి తత్ర గతాయాం స ప్రజ్ఞావాన్నిందనం మమ। కరిష్యతి సమాకర్ణ్య దుస్సహం తే భవిష్యతి।కృత్వా సన్మాన మత్యంతం యదిమాం త్వత్సమీపతః॥ సకృన్నిందతి సన్మానం తదా స్థాస్యతి కుత్ర తే। తస్మాత్త్వం తత్ర మాయాహి నసుమాజ్ఞా మతిక్రమ। భర్తారం స మతిక్రమ్య ననారీ సుఖమశ్నుతే॥

సత్యువాచ॥ సహస్రం వదదేవేశ తథాపిపితురాలయే। గమిష్యామి మహాయజ్ఞం ద్రష్టుమిచ్ఛురహం ప్రభో।మయి తత్రగతాయాం స సన్మానం కురుతేయది। తథోక్త్వాపి తరంతుభ్యం దాపయిష్యతి చాహుతిం। మమాగ్రే యది తే నిందాకరోత్యతివిమూఢధీః। తదా తస్యమహాయజ్ఞం నాశయామిన సంశయః॥ శివ ఉవాచ॥ నతత్రగమనం యుక్తం కదాచిదపి తేసతి। వినావమానం సన్మానం తత్ర తేన భవిష్యతి। మన్నింద నమసహ్యాం తే కరిష్యతిపితా తవ। ప్రాణాన్ హాస్యసి తత్ శ్రుత్వా తస్యకింత్వంకరిష్యసి। సత్యువాచ॥ యాస్యామ్యేవ మహాదేవ సత్యం మత్పితురాలయే। త్వమాజ్ఞాపయవానోవా సత్యంసత్యం వదామితే॥ శివ ఉవాచ॥ మద్వాక్యముల్లంఘ్య పునః పునః కిం బ్రవీషిగంతుం పితురాలయే వచః। ప్రయోజనం తత్రకిమస్తి తేసతి బ్రూహిస్ఫుటం తత్కథయేతదుత్తరం॥ అసన్మాన భయంయేషాం విద్యతేన దురాత్మనాం। తఏవ తత్రగచ్ఛంతి తత్రాసన్మాన భావనాః। మాన్యః కదాచిన్నో గచ్ఛేదపూజక గృహేసతి। అపూజకస్య యాపూజా న సాపూజేతి భణ్యతే। మన్నిందనశ్రుతా మేనే ప్రీతిస్తేజాయతేసతి।మన్నిందక గృహే కస్మాదన్యథా గంతుమిచ్ఛసి॥ సత్యువాచ॥ త్వన్నిందన శ్రుతౌ శంభో నప్రీతిర్జాయతే మమ। తచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛనోవాపి తత్రగంతుంసముత్సహే। యద్యైవ త్వాం పరిత్యజ్యసర్వానాహూయదైవతాన్। సమారభన్మహాయజ్ఞం అసన్మానం తథైవహి। జాతం తవత్వమే తత్తునసమాలోకసే ప్రభో। యద్యేవం సమహాయజ్ఞం సంపాదయతిమత్పితా। తమనాదృత్య దర్పేణ తదా తే కోపినోజనః। ఆహుతిం శ్రద్ధయోపేతస్సం ప్రదాస్యతిభూతలే। తదహం తత్రయాస్యామిత్వమాజ్ఞాపయవానవా। ప్రాప్స్యామియజ్ఞభాగం వా నాశయిష్యామివామఖం। శివ ఉవాచ॥ అవారితాసిత్వం దేవియథేచ్ఛం కురుసర్వథా। అపకర్మస్వయం కృత్వాపరం దూషయతే కుధీః। జానామి వాంగ్బహిర్భూతాం త్వామహం దక్షకన్యకే। యథారుచికురుత్వం చ మమాజ్ఞాం కిం ప్రతీక్షసే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఏవముక్తా మహేశేన తదా దాక్షాయణీ సతీ। చింతయామాస సంక్రుద్ధా క్షణమారక్తలోచనా॥ సంప్రార్థ్య మామనుప్రాప్య పత్నీభావేన శంకరః। మామవజ్ఞాయ వచనం భాషతేఽతిసుదారుణం॥ త్యక్ష్యేవ నమదర్పిష్ఠం పితరంచ ప్రజాపతిం। సంస్థాపస్యామి కిం యథాకాలం స్వస్థానం నిజలీలయా॥ తతస్తు ప్రార్థితా తేన భూత్వా హిమవతస్సుతా। శంభోః పత్నీ భవిష్యామి భూయో౾హం స్వయమేవహి। ఏవం సంచింత్య మనసా క్షణం దాక్షాయణీ మునే। భయానకైస్త్రిభిర్నేత్రైర్వీక్షయామాస శంకరం। శంభుస్సమీక్ష్య తాం దేవీం క్రోధవిస్ఫురితాధరాం। కాలాగ్నితుల్యనయనాం స్తద్దాక్షస్సమభూన్మునే। ఏవం సమీక్ష్యమాణా సా శంభునా భీతచేతసా। సహసా భీమవక్త్రాస్యా సాట్టహాసం తదాకరోత్। తన్నిశమ్య మహాదేవో మహాభీతో విముగ్ధవత్। కష్టేనోన్మీల్య నేత్రాణి తాం దదర్శ భయానకాం। ఏవం సమీక్ష్యమాణా సా సహసా తేన నారద। త్యక్త్వా హిమాం రుచిం ప్రాసీద్ధ్వస్తాం జనసమప్రభా। దిగంబరా గలత్కేశా లలజ్జిహ్వా చతుర్భుజా। కామాలనలసద్దేహా స్వేదాక్తతనురుల్బణా। మహాభీమా ఘోరరావా ముండమాలావిరాజితా। ఉద్యత్ప్రచండకోట్యాభా। చంద్రార్ధకృతశేఖరా। ఉద్యదాదిత్యసంకాశా కిరీటోజ్వలమస్తకా॥ ఏవం సమాదాయ వపుర్భయానకం। జాజ్వల్యమానం నిజతేజసా సతీ। కృత్వాట్టహాసం సహసా మహాస్వనం। సోత్తిష్ఠమానా విరరాజతత్పురః॥ తథావిధాకారవతీం నిరీక్ష్య తాం। విహాయ ధైర్యం స మహేశ్వరస్తదా। చకార బుద్ధిం ప్రపలాయనే భయాత్। సమభ్యధావచ్చ దిశో విముగ్ధవత్॥ తం ధావమానం గిరిశం విలోక్య సా। దాక్షాయణీ వారయితుం పునఃపునః। చకార మాభైరితి శబ్దముచ్చకైః స్సాట్టాట్టహాసం సుమహాభయానకం॥ నిశమ్య తద్వాక్యమతీవ సోభయాత్। త్రస్తః స శంభుః క్షణమప్యముత్ర నై। దిగంతమాగంతుమతీవవేగత। స్సమభ్యధావద్భయవిహ్వలస్తదా॥ ఏవం పతిం వీక్ష్య భయాభిభూతం। దయాన్వితా తత్ప్రతివారణేచ్ఛయా। సర్వాసుదిక్షు క్షణమాత్రముద్యతా। స్థితాచ భూత్వా దశమూర్తయస్తదా॥ సంధావమానో గిరిశో౾తివేగతః। ప్రాప్నోతి యాంయాం దిశమేవ తత్ర తాం। భయానకాం వీక్ష్య భయేన విద్రుతో। దిశం తథాన్యాం ప్రతిచాన్వధావత॥ సప్రేక్ష్య శంభుస్తు భయోత్థితాం దిశం తత్రైవ సమ్ముద్రితచక్షురాస్థితః। ఉన్మీల్య నేత్రాణి దదర్శ తాం పురః। శ్యామాం లసత్పంకజసన్నిభాననాం॥ హాసన్ముఖీం పీనపయోధరద్వయాం। దిగంబరాం భీమవిశాలలోచనాం। విముక్తకేశీం రవికోటిసన్నిభాం। చతుర్భుజాం దక్షిణసమ్ముఖస్థితాం॥ ఏవం విలోక్య తాం శంభుర్మహాభీత ఇవాబ్రవీత్। కా త్వం శ్యామా సతీ కుత్ర గతా మత్ప్రాణవల్లభా॥ సత్యువాచ॥ నపశ్యసి మహాదేవ సతీం మాం పురతస్థితాం। కథం తవేదృశీ బుద్ధిః కిం మాం త్వం లక్షసేఽన్యథా॥ శివ ఉవాచ॥ త్వం సా యది సతీ దక్షకన్యా మత్ప్రాణవల్లభా। కథం తదా కృష్ణవర్ణా కథం వా భూర్భయప్రదా। సర్వాసు దిక్షు ఏతాః కా దేవ్యో౾తి భయదాయికాః। త్వం చాసాం కతమా దేవి వద మాం భయవిహ్వలం॥ సత్యువాచ॥ అహం తు ప్రకృతిస్సూక్ష్మా సృష్టిసం

హారకారిణీ। అభవందక్షుని లయేత్వద్గ్ధే గౌరదేహికా॥ త్వామేవలిప్సుః పురుషం ప్రాక్స్వీ
కృతవశాచ్ఛివ। సాహంపితుర్మహాయజ్ఞ వినాశాయభయానకా॥ అభవంత్వంతు మాభీతిం
కురుమత్తో మహేశ్వర। దశదిక్షు మహాభీమాయా ఏతాదశమూర్త్తయః। సర్వామమైవమా
శంభోభయుంకురు మహామతే॥ త్వంమత్ప్రాణ సమోభర్త్తా తవాహం వనితాసతీ। త్వాం దృ
ష్ట్వాఽహం మహాభీతం ధావమానం దిశోభయాత్। పరివార్య దిశస్సర్వాస్తథాహందశధా
స్థితా॥ శివ ఉవాచ॥ త్వంమూలప్రకృతి స్సూక్ష్మా సృష్టిస్థిత్యంతకారిణీ। త్వామజ్ఞా
త్వామహామోహాత్త్వా ప్రియతమం వచః॥ మయోక్తం తన్మహాదేవి క్షమస్వపరమేశ్వరి
మహాభయానకా ఏతామూర్త్తయస్తవ యాశ్శివే। ఆసాం నామానిమేబ్రూహి ప్రత్యేకం
భీమలోచనే॥ దేవ్యువాచ॥ ఏతాస్సర్వా మహాదేవ మహావిద్యా మమప్రభో। ఆసాం
నామాని వక్ష్యామిశృణు తావత్ మహేశ్వర॥ ౧ కాలీ ౨ తారా ౩ మహావిద్యాషోడశీ
౪ భువనేశ్వరీ। ౫ భైరవీ ౬ ఛిన్నమస్తాచ ౭ సుందరీ ౮ బగలాముఖీ। ౯ ధూమావతీచ
౧౦॥మాతంగీ నామాన్యాసామిమానివై॥ శివ ఉవాచ॥ కస్యాఃకిం నామదేవిత్వం విశిష్య
చపృథక్ పృథక్। కథయస్వజగద్ధాత్రి సుప్రసన్నాసి మేయది॥ దేవ్యువాచ॥ యేయం
తే పురతః కృష్ణాసాకాళీ భీమలోచనా॥ శ్యామవర్ణాతు యాదేవి స్వయమూర్ధ్వేఽగుపా
సితా। సేయం తారా మహావిద్యా మహాకాలస్వరూపిణీ। సవ్యేత వేయం యాదేవీ విశీ
ర్షాఽతి భయప్రదా। ఇయం దేవ ఛిన్నమస్తామహావిద్యా మహామతే॥ వామేతవేయం యా
దేవీ సేయంతు భువనేశ్వరీ। పృష్ఠతస్తవ దేవ్యేషా బగలాశత్రుసూదనీ। వహ్నికోణేతవే
యంయా విధవారూపధారిణీ। సేయంధూమావతీ దేవీమహావిద్యా మహేశ్వరీ॥ నైఋత్యాం
తవ యాదేవీసే యంత్రిపురసుందరీ। వాయవ్యాయాంతు మహావిద్యా సేయంమాతంగ నాయి
కా। ఐశాన్యాంషోడశీ దేవీమహా విద్యా మహేశ్వర। అహంతు భైరవీ భీమాశంభోమా
త్వం భయంకురు॥ ఏతాస్సర్వాః ప్రకృష్టాస్తు మూర్త్తయో మమమూర్తిషు। భక్త్యాసంభజ
తాం నిత్యం చతుర్వర్గ ఫలప్రదాః॥ సర్వాభీష్టప్రదాయిన్య స్సాధకానాం మహేశ్వర।
మారణోచ్చాట నక్షోభమోహాస ద్రావణానిచ॥ వశ్యస్తంభనవిద్వేషా ద్యభిప్రేతాని కు
ర్వతే। ఇమాస్సర్వా గోపనీయాస ప్రకాశ్యాః కదాచన॥ ఆసాంమంత్రంతథా యంత్రం
పూజాహోమవిధిస్తథా। పురశ్చర్యావిధానంచ స్తోత్రంచ కవచం తథా॥ ఆచారనియమం
చాపిసాధకానాం మహేశ్వర। త్వమేవ వక్ష్యసి విభో నాన్యో వక్తాత్ర విద్యతే॥ తదేవాగమ
శాస్త్రంతు లోకేఖ్యాతం భవిష్యతి। ఆగమశ్చైవవే దశ్చద్వౌ బాహూ మమ శంకర॥ తా
భ్యామేవ ధృతం సర్వం జగత్స్థావరజంగమం। యస్త్వేతే లంఘయే న్మోహాత్ కదాచిదపి
మూఢధీః॥ సోఽధః పతతి హస్తాభ్యాం గదితో నాత్రసంశయః। యశ్చాగమం వావేదం వాస
ముల్లంఘ్యాన్యథాభవేత్॥ తముద్ధర్తు మశక్తాహంసత్యమేవ మహేశ్వర। ద్వావేవశ్రియ సాం
హేతూద్విరూపా హనతి దుర్ఘటా॥ సుక్షిభి రపిదుర్లక్ష్యా పరాపరవివర్జితౌ। వివిచ్యచాన

యోన్యైక్యం మతిమాన్ ధర్మ మాచరేత్॥ కదాచిదపి మోహేన భేదయేన్న విచక్షణః। ఆ
సాంయే సాధకాస్తైస్తు సభాయాం వైష్ణవా ఇవ॥ మయ్యర్పితాంతఃకరణా భవేయుస్సు సమా
హితాః। మంత్రం యంత్రం చ కవచం దత్తం యద్గురుణా స్వయం॥ గోపనీయం ప్రయత్నే
న తత్ప్రకాశ్యం నకుత్రచిత్। ప్రకాశాత్సిద్ధి హానిస్స్యాత్ ప్రకాశా దశుభం భవేత్॥ త
స్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన గోపయేత్సాధకోత్తమః। ఇతితే కథితం తత్త్వం మహాదేవ మహామ
తే॥ అహం తవప్రియతమా త్వంచ మేఽతిప్రియః పతిః॥ పితుః ప్రజాపతే ర్దక్షస్య నాశాయాద్య
వ్రజామ్యహం॥ త్వమాజ్ఞాపయ దేవేశ త్వం నగచ్ఛసి చేద్యది। ఇతి దేవ మమాభీష్టం త్వయై
వాను గతాప్యహం॥ గచ్ఛామి యజ్ఞ నాశాయ పితు ర్దక్ష ప్రజాపతేః॥ శ్రీమహాదేవ ఉ
వాచ॥ ఇతి తస్యా వచ శ్శ్రుత్వా మహాభీత ఇవస్థితః॥ ప్రోవాచ వచనం శంభుః కాళీం శ్రీ
మవిలోచనాం। శివ ఉవాచ॥ జానే త్వాం పరమేశానిం పూర్ణాం ప్రకృతి ముత్తమాం॥
అజానతా మహా మోహాద్య దుక్తం క్షంతు మర్హసి। త్వమాద్యా పరమా విద్యా సర్వభూ
తేష్వవస్థితా॥ స్వతంత్రా పరమాశక్తిః కస్తే విధినిషేధకః। త్వం చేద్గమిష్యసి శివే దక్షయజ్ఞవి
నాశనే॥ కామేశక్తి స్త్వాం నిషేద్ధుం కథం తత్రాస్మి వా క్షమః॥ యచ్చోక్తమతి మోహేన మ
త్వా త్వాం నం పతింతవ॥ తత్క్షమస్వ మహేశాని యథారుచిత థాకురు। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥
ఏవముక్తా మహేశేన తదాసా జగదంబికా। ఈషత్స్మహాస్యవదనా వచనం చేద మబ్రవీత్।
త్వం తిష్ఠ సర్వప్రమథై రత్ర దేవ మహేశ్వర॥ యాస్యామ్యహం మత్పితు ర్గేహే సాంప్రతం య
జ్ఞదర్శనే। ఇత్యుక్త్వా సా మహాదేవం తారాప్యూర్ధ్వం వ్యవస్థితా॥ ఏకరూపా సమభవ త్సహ
సా తత్ర నారద। అన్యాశ్చ మూర్తయ శ్చాష్టౌ సహసాంతర్హితా స్తదా॥ అథశంభుస్స
మాలోక్య గంతు మిచ్ఛుం సురేశ్వరీం। ప్రమథానాహ భర్గా రథ మానయతోత్తమం॥
యుతం చాయుత సింహేన రత్నజాలవిరాజితం। తచ్ఛ్రుత్వా తత్క్షణాదేవ ప్రమథాధిపతి స్స్వ
యం॥ రథం సమానయ త్సింహై రయుతై ర్యుత మాశుగైః। తద్రత్నజాల సంయుక్తం రథం
పర్వతసన్నిభం॥ నానావిధపతాకాభి స్సర్వత స్సమలంకృతం। వాయుప్రవేగై స్సింహైశ్చ
యుతం చాయుత సంఖ్యకైః॥ తాం సమారోపయామాస ప్రమథాధిపతి స్స్వ
యం। తస్మిన్ రథే స్థితా కాళీ విబభా భీమరూపిణీ। సుమేరు శృంగ మారూఢా మేఘపంక్తి రి
వోత్తమా। గ్రసంతీవ జగత్సర్వం యుగాంతే మునిసత్తమ॥ తతో నందీ రథం తూర్ణం చాల
యామాస బుద్ధిమాన్। ప్రరోద శోకదుఃఖార్త శ్శంభు స్సోఽపి మహామతే॥ కాలీం క్రోధాన్వి
తాం దృష్ట్వా చకితా స్సర్వదేహినః। చండాంశురపి సంభీతః పతతీవ ధరాతలే॥ సంక్షుబ్ధా స్సా
గరా ఆసన్ దిశో వ్యాకులితా స్తథా। వాయుర్వవౌ మహావేగస్సూర్యం నిర్భిద్య భూతలే। పేతు
రుల్కాశ్చ శతశో మహాంతో మంగళసూచికాః। ప్రాయాచ్చ దక్షనిలయం సరథోఽపి క్షణార్ధతః।
దృష్ట్వా తాంధయ సంత్రస్తా ఆసన్ దక్షాలయస్థితాః॥౧౩౧౪॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపు
రాణే సతీపశుపతి సంవాదపూర్వక పరదేవతావతార విశేష ప్రాదుర్భావాదివర్ణనం నా

నూష్ట మోఽధ్యాయః॥

అథ నవమాఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ। అథ దాక్షాయణీ దేవీ ముక్తకేశీ శుభస్తనీ। అవతీర్య రథాత్తూర్ణం యయౌ తన్మాతృసన్నిధిం॥ దక్షపత్నీ ప్రసూతిశ్చ దృష్ట్వా పుత్రీం చిరాగతాం। క్రోడీకృత్వా ముఖాంభోజం వాససా పరిమృజ్య చ। చుంబయంతీ సతీం ప్రాహ విలపంతీ ముహుర్ముహుః। మాతస్త్వం దేవదేవేశం పతిం ప్రాప్య సదాశివం॥ అశోచ్యాసి గతాస్యస్మాన్ క్షిప్త్వా శోకమహార్ణవే। త్వమాద్యా పరమా శక్తిస్త్రిజగజ్జననీ స్వయం॥ త్వం మమోదరజాతాసి భాగ్యం మమ మహత్తరం। దూరీభూతోఽద్య మే శోకశ్చిరేణాధిగతస్సతి॥ యత్త్వాం పశ్యామి మద్గేహే కృపయా సముపస్థితాం। పితా తు తవ దుర్బుద్ధిరజ్ఞాత్వా పరమం శివం॥ తమేవ విద్విషన్మోహాత్కురుతే యజ్ఞముత్తమం। న త్వామపి సమాహూతః సశివం పరమేశ్వరం॥ ఉక్తోఽపి బహుధాస్మాభిర్మునిభిశ్చ విచక్షణైః॥ సత్యువాచ॥ శివం యజ్ఞేశ్వరం దేవం సర్వదైవతదైవతం। అనాదృత్య పితా యజ్ఞం కురుతే సర్వదైవతైః। నిర్విఘ్నేన సమాప్తిశ్చ నైవాస్య పరిదృశ్యతే॥ మమైనం జాయతే బుద్ధిర్మస్యతాం కోపికించన। ప్రసూతిరువాచ॥ శృణు వత్సే మయా స్వప్నే యద్రాత్రావవలోకితం॥ అతీవ భయదం వృత్తం తుములం రోమహర్షణం॥ యత్ర దక్షో దేవగణైర్మహాయజ్ఞే వ్యవస్థితః। తత్రాకస్మాత్సమాయాతా కాచిద్దేవీ మహేశ్వరీ॥ మహామేఘప్రభా శ్యామా ముక్తకేశీ దిగంబరీ। చతుర్భుజా స్ఫురన్నాసా జ్వలన్నేత్రత్రయోజ్జ్వలా। తాం దృష్ట్వా చకితో దక్షః పప్రచ్ఛ వినయాన్వితః। కాఽసి కస్యాఽసి వనితా కథమత్ర సమాగతా॥ సా ప్రాహాహం న జానాసి సతీ తే తనయా హ్యహం। తతో దక్షశ్శివం నిందన్నువాచ బహుధా వచః॥ తచ్ఛ్రుత్వా సా మహాక్రోధాద్యజ్ఞవహ్నా వివేశ హ। తతశ్చ భీమకర్మాణః ప్రమథాః కోటిశః క్షణాత్॥ సమాయాతా భీమరూపాస్తతశ్చ పురుషో మహాన్। మహోగ్రకర్మా చాయాతః కాలాంతకయమోపమః॥ స తు విష్ణుముఖాన్ దేవాన్ వినిర్జిత్య మహాధ్వరం। బభంజ ప్రమథైస్సార్ధం దక్షముండం సమాచ్ఛినత్॥ ప్రజాపతిర్వక్త్రహీనో యజ్ఞకుండతటే స్థితః। మహోగ్రరూపిణః క్రుద్ధాః ఖాదితుం తం సముద్యతాః। కౌపీనవాసనస్సర్వే జటాముకుటమండితాః॥ విభూతిలిప్తసర్వాంగాశ్శూలపాశాసిపాణయః। పిబంతి శోణితం తస్య నృత్యంతి చ హసంతి చ॥ దృష్ట్వైవం తు వయం సర్వే దక్షస్య పురవాసినః। వ్యాకులా రోదమానాశ్చ హాహాకారపరాయణాః। తతో బ్రహ్మాతు సంప్రార్థ్య దేవదేవం సదాశివం। సమానీయ స్వయం ప్రాహ దక్షం

శివయ జీవయ యజ్ఞం సమాపయ విభో దేవదేవ ప్రసీద మాం। తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య హరః స సమజీవయత్। దత్త్వైకం ఛాగ ముండం తు శివనిందనకారణాత్। ఏవం దృష్టం మయా స్వప్నే రజన్యాం శేష ఏవ హి॥ సైవ త్వం శ్యామవర్ణాభా సమాయాతాసి పుత్త్రక। యథా స్వప్నే మయా దృష్టా తథా సాక్షాత్ప్ర దృశ్యసే॥ భవితవ్యం యథా దృష్టం దక్షస్యాపి ప్రజాపతేః॥ యథా త్వాం స్వప్నసం దృష్టాం తథైవ హి విలోకయే। నాతః కదాచిత్తత్స్వప్నం విఫలం సంభవిష్యతి। శివనిందాఫలం ప్రాప్య మూర్ఖత్వం సో విహాస్యతి। యువాంజ్ఞాస్యతి విద్వేషమచిరేణైవ హాస్యతి। త్వం చిరం జీవ హే పుత్త్రి న తే హానిః కదాచన। భూయాత్స్వప్నే వియోగస్తు దృష్ట ఆయుష్కరో భవేత్। త్వం యస్యాసహ్యా శోచ్యశ్చ ధన్యశ్చ సహి భాగ్యవాన్॥ నాహం త్వయా కదాచిత్తు త్యక్తవ్యా జననీ త్వయా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం సంప్రాప్తసన్మానం సతీ నత్వా చ మాతరం। అనుజ్ఞాతా తయా తూర్ణం యయౌ దక్షస్య సన్నిధిం। ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు దక్షస్య పురవాసినః। పరస్పరం సమాచఖ్యుః కిమేతన్మహదద్భుతం। సతీ కనక గౌరాంగీ సౌమ్యరూపా వరాననా॥ భీమరూపా కథమభూన్నవీన జలదప్రభా। ముక్తకేశీ భీషణం ప్రాక్రోధోద్దృప్తవిలోచనా॥ ద్వీపిచర్మ పరీధానా వీరబాహు చతుష్టయా। కథమేవం సమాయాతా యజ్ఞేఽస్మిన్ సురసంసది॥ మన్యే జగదియం క్రోధాగ్నిసం తీవక్షణార్ధతః॥ న జానే కా గతిర్వా స్యాదద్య దక్ష ప్రజాపతేః॥ కృత్వా వమానమస్యాస్తు యజ్ఞం సకురుతే సురైః। నూనం తస్య ఫలం దాతుం క్రుద్ధైషా సముపాగతా॥ సంహారకాలే యా విష్ణుం బ్రహ్మాణమపి నాశయేత్।

సైషా చేన్నాశయేద్యజ్ఞం విష్ణుర్వా కిం కరిష్యతి॥ అథాగత్య సతీ యజ్ఞశాలామంతః ప్రజాపతిం। దదర్శ శివవిద్వేషోద్భవమర్షసమాకులం॥ తాం దృష్ట్వా హవ్యభోక్తారో దేవాశ్చ ఋషయస్తథా। బృహస్పతి ముఖాశ్చాపి సమకంపంత సాధ్వసాత్॥ నిశ్చలాస్తస్థుస్తత్రైతార్యాస్తామేవ దదృశుః పరాం। దేవాస్సర్వే మహాత్మానః పటే చిత్రార్పితా ఇవ॥ సనమంతి భయాత్కేచిత్తాస్తూర్ధ్దక్షభయాత్సురాః। ప్రణేముర్మనసా కాళీం దేవీం సంహారకారిణీం॥ తతో దక్షో విలోక్యైవం సర్వానేవ తథావిధాన్। దక్షోఽక్షిణీ ప్రసార్యైవ సర్వతస్సమలోకయత్॥ తతో దదర్శ తాం కాళీం క్రోధోద్దీప్తవిలోచనాం। ముక్తకేశీం త్యక్తవస్త్రాం ధ్వస్తాం జనచయప్రభాం॥ దక్ష ఉవాచ॥ కాసి కస్యాసి దుహితా వనితా విగతత్రపా। కథమత్ర సమాయాతా సతీవ మమ లక్ష్యసే॥ కిం వా శివాలయాత్పుత్త్రీ సతీ మే త్వం సమాగతా। సత్యువాచ॥ పితః కిమేతత్త్వాం కన్యాం మాం న జానాసి తే సతీం॥ త్వం మే పితాహం త్వత్కన్యా పితరం త్వాం నతాస్మ్యహం। దక్ష ఉవాచ॥ కిం వాత్స నైవం కస్మాత్త్వం శ్యామాభూతాసి హే సుతే॥ ల సత్కనక గౌరాంగీ శరచ్చంద్ర సమప్రభా। దివ్యవస్త్ర పరీధానా పూర్వమాసీర్గృహే మమ॥ సా త్వం విగతవస్త్రాద్య సభాయామాగతాసి కిం। కథం వా ముక్తకేశీ త్వం కథం వా భీమలోచనా॥ కిమభాగ్యం పతిం లబ్ధ్వా ప్రాప్తా త్వమీదృశీం దశాం। మమ యజ్ఞమహోత్సహే త్వం నాహూతాసి యా పునః॥ శివపత్నీ త్వమిథయా న తు స్నేహాద్యభావతః॥ భద్రం కృత

వతీయా త్త్వం స్వయమేవసమాగతా॥ త్వదర్థేవ(త్ర)భూపాదిస్థాపితం పరిగృహ్యతాం। హాసు
తే ప్రాణ తుల్యాసి సతి త్రైలోక్యసుందరి॥ ప్రాప్యాసౌభాగ్యంపతిం శంభుం దుఃఖితాసిసులోచ
నే। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతిదక్షముఖా చ్ఛ్రుత్వాశివనిం దాకరం వచః॥ రుషాజ్వాలి
తసర్వాంగీచింతయామాససాసతీ।క్షణార్ధేనైవపితరంసముఖం దైవతైస్సహ॥శక్నోమిభస్మసాత్క
ర్తుం పితృహత్యా భయేనతత్।నకరిష్యామికిం త్వేనం మోహాయే సహదైవతైః। ఏవంసంచిం
త్యమనసా సతీదాక్షాయణీతదా।ఆత్మనస్తుల్య రూపాంసాఛాయాం సమసృజత్క్షణాత్॥ఛాయా
సతీం సతీప్రాహమద్వాక్యమవ ధారయ। త్వమేకం కురుమత్కార్యం యజ్ఞమేనం వినాశయ॥
ఉక్త్వాబహువిధంవాక్యం పితాప్రిసహసులోచనే। శివనిందాకరం వాక్యం శ్రుత్వాపితృముఖా
న్మమ॥ విశస్వయజ్ఞవహ్నౌ త్వం రుషాజ్వాలితవిగ్రహా।అహమన్యసుతేత్యస్మాద్గర్వాత్శ్శివనిందనం॥
కరోతి తేన తత్సర్వం త్వమాశు పరిచూర్ణయ।త్వయివహ్నౌప్రవిష్టాయాం శ్రుత్వాదేవోమ
హేశ్వరః॥ శోకసంతప్తహృదయస్సమాయాస్యతి నిశ్చితం। నిర్జిత్యదేవాన్ విష్ణుంచయజ్ఞర
క్షణతత్పరం॥ నాశయిష్యతి యజ్ఞంచ పితరం శమయిష్యతి। ఏవముక్త్వా మహాకాళీ ఛాయాం
కాళీం హసన్ముఖీ॥ స్వయ మంతర్హితా భూత్వాదేవీగుణ సమాస్థితా। భేరీమృదంగనా
దైశ్చతూర్యశబ్దైర్మహోత్సవః॥ తత్రాభవత్పుష్ప వృష్టి రతీవమునిపుంగవ। నైతదా
లోకితం కైశ్చిత్ దేవైర్వాపి మహర్షిభిః॥ తన్మాయామోహితైస్తస్యానికటే సంస్థితైరపి।
అథఛాయా సతీక్రుద్ధాప్రాహదక్షం ప్రజాపతిం॥ కిం నిందసి శివం మోహాద్దేవదేవం సనా
తనం। వాచం నియచ్ఛకల్యాణం యదీచ్ఛసిసు దుర్మతే॥ ఛింది జిహ్వాం మహామూర్ఖశివ
నిందాకరీమిమాం। చిరం యత్పరమేశానం నిందితస్సూరసం సది॥ ఫలం సమాగతమివత
స్యాదైవ్యవహేలక్షయే। యే నిందంతి మహేశానం సర్వలోకైక కారణం॥ శిరశ్ఛిన్నస్తితే
షాం సపరమాత్మా సదాశివః। దక్ష ఉవాచ॥ బాలికే స్వల్పమతికే మాంపునర్బ్రూహిమా
మేగ్రతః॥ స్వయం సమర్థితం బుధ్యాపతిం భూతగణాధిపం॥ నిత్వా స్వసౌభాగ్యంపర
మం సుఖమాప్నుహి దుర్మతే। అహం ప్రజాపతి ర్దక్షో దేవదేవేషు గోచరః॥౭౦॥ మ
మాగ్రేకిం శివం స్తోషియచ్ఛ్రోతుం నైవశక్యతే। ఛాయాసత్యువాచ॥ పునర్బ్రవీ
మిహేదక్ష యదికల్యాణ మిచ్ఛసి॥త్యజపాప మతిం భక్త్యా భజ దేవం సదాశివం।యదిమో
హాత్పరాత్మానం పునర్నిందసిశంకరం॥ తదాత్వాం సముఖం శంభుర్నాశయిష్యతి నిశ్చి
తం। దక్ష ఉవాచ॥ కుపుత్రిదుశ్చరిత్రే త్వం చక్షుషోర్మేబహిర్భవ॥ ప్రాప్తాయదాప
తిం శంభుంతదైవత్వం మృతా మమ॥ పునః పునస్స్మరయసి రుద్రంతవ నిజంపతిం।
తుషానలఇవాం తస్తోయేనమేవర్ధతేఽనలః। త్వంమే కుపుత్రీదుర్బుద్ధిశ్శివం పతిముపాగ
తా॥ త్వద్దర్శనేన మద్దేహాదహ్యతే శోకవహ్నినా। సాత్వంమే చక్షుషో ర్బాహ్యాశీ
ఘ్రం భవదురాత్మికే॥ భర్తుర్గుణాను వాదంతేమా కురుష్వమమాగ్రతః। ఏవముక్తా తు
సా దేవీ ఛాయాకాళీరుషాన్వితా। దధౌభయానక కాం ఘోరాకృతిం జ్వలన్నేత్ర త్రయోజ్జ్వ

లాం నక్షత్రమోకసం ప్రాప్తమస్తకాం విస్తృతాననాం॥ ఆపాదలంబి సంయుక్త కేశపా
శ విరాజితాం। మధ్యాహ్నార్కసహస్రాభాం॥ తతస్సా క్రోధదీప్తాంగీ సాట్టహాసం ముహుర్ము
హుః। కృత్వా గంభీరయా వాచా దక్షమాహ మహేశ్వరీ॥ ౧౦॥ అహం తే చక్షుషా బా
హ్యా భవిష్యామి న కేవలం। త్వజ్జాతదేహా బాహ్యాపి భవిష్యామ్యచిరాదహం॥ ఏవముక్త్వా మా
సతీదేవీ క్రోధోద్దీప్త విలోచనా। పశ్యతాం సర్వదేవానాం యజ్ఞవహ్నౌ సమావిశత్॥
తతశ్చకంపే వసుధా వాయుస్సతు ముహుర్వవౌ। కేతుస్సూర్యం వినిర్భిద్య మహోల్కా
ధరణీతలే॥ దిశశ్చ వ్యాకులా ఆసన్ వవర్షుశ్శోణితం ఘనాః। దేవాస్సర్వేపి విచ్ఛాయాః
కుండేగ్నిర్నబభౌ తతః॥ సృగాలకుక్కురైర్హవ్యం భక్షితం యజ్ఞమంటపే। శ్మశానవద్య
జ్ఞగృహం సమభూచ్చుక ధ్వతః॥ దక్షోపివది నష్టాంగో నిశ్వాసాన్ముముచే ముహుః। పుప
యుర్ధాకధం చిత్తయ్యజ్ఞం ప్రాసన్నత్తయుర్ద్విజాః॥ దేవాస్తువకితా ఆసన్ భయాంత్రసుష
తే మునే। ఊచుః పరస్పరం సర్వే దేవాశ్చాపి మహర్షయః॥ వార్తాశుభక్షణే వైవసం చ
రం త్వపి దూరతః। అద్యైవ విశోప్స్యతి శివస్సత్యా దేహ విసర్జనం॥ సతు క్రుద్ధో మహారుద్రోపిజ
గత్సంహార కారకారకః। నజానే కస్యకిం కుర్యాత్ కిం వాసృష్టిం విలోపయేత్॥ నారదస్తు
సభామధ్యా దంతర్హిత ఇవోద్ధిగః। కైలాసం ప్రయయౌ శీఘ్రం మహామునిపుంగవః॥ ౨౦॥
ఇతి శ్రీదేవీమహాభాగవతే మహాపురాణే ఛాయాసత్యగ్ని ప్రవేశో నామ నవమోధ్యాయః॥

అథ దశమోఽధ్యాయః।

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథాగత్య మునిశ్రేష్ఠో నారదో బ్రహ్మణస్సుతః। అశ్రుపూర్ణేక్షణః
ప్రాహ దేవదేవం త్రిలోచనం॥ దేవదేవ నమస్తుభ్యం నారదోహం మహేశ్వర। దక్షాలయాత్స
మాయాతో వార్తాం త్వం శ్రుతవానసి॥ దక్షయజ్ఞగతా దేవీ సతీ తే ప్రాణవల్లభా। భవన్నిం
దాకథాం శ్రుత్వా జహౌ దేహం రుషాన్వితా॥ దక్షస్సతీ సతీత్యేవ విలప్య సముహుర్ముహుః
పునర్ధామనో యజ్ఞే దేవాగృహ్ణాంతి చాహుతిం॥ ఇతి నారద వక్త్రాత్స శ్రుత్వా దుఃఖకరం వ
చః। రురోద బహుధా శోకాద్దేవ దేవస్త్రిలోచనః॥ హా సతి క్వ గతాసి త్వం త్యక్త్వా మాం
శోకసాగరే। త్వయా వినా కథం హ్యద్య జీవనం ధారయామ్యహం॥ కింత్వం పితృగృహం గంతుం
నిషిద్ధా బహుధా మయా। తేన సంజాత రోషా మాం పరిత్యజ్య గతాసి వా। విలప్యైవం బహు
విధం మహాదేవ స్త్రిలోచనః। చక్రోధ రక్తనేత్రోస్య బభూవచ మహామునే। రుద్రం
క్రోధాన్వితం దృష్ట్వా సర్వభూతాని తత్రసుః। క్షుబ్ధమాసీజ్జగత్సర్వం చచాల వసుధా భృశం॥
అథోర్ధ్వ నయనాదగ్నిః ప్రాదురాసీన్మహాద్యుతిః। తస్మాదగ్నేస్సముద్భవదేకః పరమ

పురుషః॥౧౦॥ మహాభుజం దీప్రదహత్కాలాంతకయమోపమః జ్వలద్వహ్ని స్ఫులింగా
భనేత్రత్రయ భయానకః॥ విభూతిలిప్త సర్వాంగశ్చంద్రార్ధకృతశేఖరః। మధ్యాహ్నకోటి
సూర్యాభో జటామండిత మస్తకః॥ స ప్రణమ్య మహాత్మానం దేవదేవం మహేశ్వరం। త్రిధా
ప్రదక్షిణీకృత్య కృతాంజలి పుటో బ్రవీత్॥ కిం పినాకిన్ కరవాణ్యద్య బ్రహ్మాండం సచరా
చరం। నాశయామి క్షణార్ధేన యద్యనుజ్ఞాం విదేహి మాం॥ కిమింద్రాదీన్ సురశ్రేష్ఠాన్
శిరోధృత్వా నవాగ్రతః। ఆనయామి యమం మృత్యుం నయామి వద చేద్విభో। ప్రతిజ్ఞాయమ
హేశాన సత్యం సత్యం బ్రవీమి తే। యస్యత్వం శమనార్థాయ కథయిష్యసి మామిహ॥ తమే
వ శమయిష్యామి అపిశక్రం సురేశ్వరం। అపి వైకుంఠ నాథశ్చేత్ తత్సాహాయ్యం కరిష్యతి॥
తదా తం కుంఠితాస్త్రం చ కరిష్యేహం త్వదాజ్ఞయా।
శ్రీశివ ఉవాచ॥ త్వం నామ్నా వీరభద్రోఽసి మమ సేనాపతిస్స్వయం। గత్వా దక్షపురం
యజ్ఞం నాశయాశు మమాజ్ఞయా।తత్సహాయాశ్చ యే దేవాస్తాం పరిత్యజ్య చాగతాః॥ తేషామ
పి సంయంతా త్వం భవ వత్స మమాజ్ఞయా।మన్నిందా నిరతం వక్త్రం దక్షస్యాపి ప్రజాపతేః॥౨౦॥
ఛింధి గచ్ఛ ద్రుతం తత్ర మా చిరం కురు హే సుత। ఇత్యుక్త్వా వీరభద్రం స మహాదేవ స్త్రిలో
చనః॥ నిశ్వాసాన్ముముచే తేభ్యో గణా ఆసన్ సహస్రశః। సర్వే తే భీమకర్మాణస్సర్వే యుద్ధ
విశారదాః॥ గదాసిముసల ప్రాస శూల పాషాణ పాణయః। తైర్వృతో వీరభద్రశ్చ ప్రణమ్య ప
రమేశ్వరం॥ ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా నిర్జగామ మహామతిః। సింహనాదం ప్రకుర్వంతః సర్వే
తే ప్రమథాః క్షణాత్। యయుర్దక్షపురం యత్ర యజ్ఞమారబ్ధవాన్ స హి। అథ క్రుద్ధో వీర
భద్రః ప్రమథానాహ కోపితాన్॥ యజ్ఞం నాశయ దేవాంశ్చ విద్రావయ మమాజ్ఞయా।
తతస్తే ప్రమథాస్సర్వే బభంజుస్తం మహాధ్వరం॥ కేచిదుత్పాట్య యూపాంశ్చ చిక్షిపుశ్చ
దిశో దశ। కశ్చిత్సర్వాః పయో మాసకుండం హవ్యం తథాపరే॥ బుభుజుః క్రోధతామ్రాక్షా
దేవాన్ విద్రావయంస్తథా। ఏవం విధ్వంసితం యజ్ఞం ప్రమథైర్భీమ రూపిభిః॥ దృష్ట్వా వి
ష్ణురథాగత్య ప్రమథాన బ్రవీద్వచః। కథం వినాశితో యజ్ఞో యుష్మాభిర్దేవతా అపి కథం
విద్రావితా యూయం కే తద్వదత మా చిరం॥ ప్రమథా ఊచుః॥ వయం శ్రీదేవదేవేన ప్రే
షితాః ప్రమథాః ప్రభో॥౩౦॥ శివావమాన జనకం నాశయామో మహాధ్వరం। అథాహ ప్ర
మథాన్ క్రుద్ధో వీరభద్రః ప్రతాపవాన్॥ క్వ స దక్షో దురాచారః శ్శివద్వేషపరాయణః। క్వ
చ తే హవ్యభోక్తారో ధృత్వా నయత మత్పురః॥ ఇత్యాజ్ఞప్తా గణాః క్రుద్ధాః ప్రాగధావన్
దిశో దశ। గృహీత్వా త్రిదశాన్ సర్వాన్ మమర్జుః క్రోధమూర్ఛితాః॥
కేచిత్పూష్ణం ప్రగృహ్యైవ దంతపంక్తిమచూర్ణయన్। కేచిదగ్నిం బలాద్ధృత్వా జిహ్వాం తస్య స
మచ్ఛినన్॥ భయాత్పలాయమానస్య యజ్ఞస్య మృగరూపిణః। కశ్చిచ్ఛిరోచ్ఛినత్ నాసాం సరస్వ
త్యాశ్చకశ్చన॥ అర్యమ్ణశ్చాచ్ఛినద్బాహూ అదితేరోష్ఠముత్తమం।యమం జబంధ కశ్చిచ్ఛన్నైఋ
తిం వరుణం తథా॥ ప్రమథా బ్రాహ్మణాన్ దృష్ట్వా ప్రణమ్య వినయాన్వితాః। భయం త్యజత హేవి

ప్రాయాంతయా తేతి చాబ్రువన్॥ తచ్ఛ్రుత్వా బ్రాహ్మణాస్సర్వే వస్త్రాలంకరణాదికం। యజ్ఞలబ్ధం గృహీత్వైవ ప్రయయుస్స్వీయమాలయం॥ సహస్రాక్షో మహాబుద్ధిర్మాయూరం వపురాస్థితః। ఉడ్డీయ పర్వతం గత్వా ఛన్నః కౌతుకమీక్షతే॥ ఏవం విద్రావితాన్ దృష్ట్వా ప్రమథైర్దేవపుంగవాన్। విష్ణుర్నారాయణో మౌనీ చింతయామాస చేతసా॥౪౦॥ దక్షో మూఢమతిశ్శంభుం విద్వేషన్ కురుతే మఖం। తస్మై కృతా దృక్ఫలం నో చేద్విఫలం స్యాచ్ఛ్రుతీరితం॥ శివవిద్వేషణేనైవ విద్విష్టోస్మి న సంశయః। అహం శివశ్శివో విష్ణుర్భేదో నాస్త్యావయోర్యతః॥ అనేనాపి మద్రూపేణ ప్రార్థితోస్మి విశేషతః। నిందితోస్మి మహాదేవ స్వరూపేణాహమేవహి॥ అస్యాపి భావద్వైవిధ్యం కర్మణా మనసాపి చ। విద్యతే ద్వివిధం భావం కరిష్యామ్యహమేవ చ॥ రక్షితా విష్ణురూపేణ వినష్టా శివరూపతః। కృత్వాస్వేనన్వయం యుద్ధం లబ్ధ్వా తత్ర పరాజయం। రుద్రరూపేణ తం దక్షం శమయిష్యామ్యసంశయమ్। పశ్చాత్తు యజ్ఞం సంపూర్ణం కరిష్యామి సునిస్పృహః॥ విష్ణోరారాధనస్యాత్ర తదేవహి మహత్ఫలం। ఏవం నిశ్చిత్య మనసా శంఖచక్రగదాధరః॥ ప్రమథాన్ ద్రావయామాస సింహనాదం ముమోచ హ। అను క్రుద్ధో వీరభద్రః ప్రాహ విష్ణుం సనాతనం॥ విష్ణో యజ్ఞపుమాంస్త్వం హి శ్రూయతేస్మిన్ మహాధ్వరే। క్వ సదక్షో దురాచారశ్శివనిందాపరాయణః॥ సమానీయస్వయం దేహి న చేత్ యుద్ధం మయా కురు। ప్రాయశశ్శంభుభక్తానాముపేక్షైష త్వమగ్రణీః॥౪౧॥ విద్వేషిణాం హితాయాపి దృశ్యసే త్వం వ్యవస్థితః। తచ్ఛ్రుత్వా ప్రాహ విష్ణురహం యోత్స్యే త్వయాసహ॥ విత్యమాం రణేదక్షం నయపశ్యామి తే బలం। ఇత్యుక్త్వా ధనురుద్యమ్య శరజాలమవాకిరత్॥ క్షతవిక్షత సర్వాంగా గణాస్తే రభవన్ క్షణాత్॥ రక్తం వేముశ్శతశో మూర్ఛితాశ్చ సహస్రశః॥ తతః క్రుద్ధో వీరభద్రో గదాం చిక్షేప తం ప్రతి। సా తద్దేహమనుప్రాప్యపి దీర్ణా శతధా భవత్॥ విష్ణుశ్చాపి గదామేకాం ప్రచిక్షేప రుషాన్వితః। వీరభద్రం సమాసాద్య సాప్యాసీచ్ఛతధా మునే॥ తతః పునరమేయాత్మా క్రోధోద్దీప్తవిలోచనః। జగ్రాహాన్యామపి గదామద్రిసారమయీం క్షణాత్॥ తతః ఖట్వాంగమాదాయ వీరభద్రో గదాధరం। ఆతాడ్య బాహుదండే తాం గదాం భూమావపాతయత్। తతస్స కుపితో విష్ణుశ్చక్రం చిక్షేప తం ప్రతి। సుదర్శనం మహాఘోరం జ్వలంతం నిజతేజసా॥ తద్దృష్ట్వా వీరభద్రోపి శివం సస్మార చేతసా। తేన కంఠగతం చక్రం మాలేవ విబభౌ మునే॥ తతః క్రుద్ధో రణే విష్ణుః ఖడ్గం సూర్యశతప్రభం। జగ్రాహ వీరభద్రం చ నిహంతుం సోప్యధావత॥౪౨॥ తతస్స ఖడ్గం తం విష్ణుం వీరభద్రః ప్రతాపవాన్ హుంకారేణ మహాబాహుః స్తంభయమాస తత్క్షణాత్॥ తతస్సంస్తంభితం విష్ణుం వీరభద్రస్సమభ్యగాత్। శూలముద్యమ్య వేగేన నిహంతుం క్రోధమూర్ఛితః॥ తతోభవదైవవాణీ వీరభద్రస్థిరో భవ। కిమాత్మానం విస్మృతోసి క్రోధమాసాద్య చాహవే। యో విష్ణుస్స మహాదేవశ్శివో నారాయణస్స్వయం। నానయోర్విద్యతే భేదః కదాచిదపి కుత్రచిత్॥ ఇతి శ్రుత్వా వీరభద్రో నత్వా విష్ణుం శివాత్మకం। దక్షం గృహీత్వా కేశేషు వాక్యమాహ మహా

మతిః ॥ యేన వక్త్రేణ దేవేశం శివం పరమపూరుషం । వినిందితోఽసి తద్వక్త్రం ప్రహరామి ప్రజాపతే॥ ఇత్యుక్త్వా సంప్రహార్యైవ దక్షవక్త్రం పునః పునః। నఖాగ్రేణ ప్రచిచ్ఛేద క్రోధసంరక్తలోచనః ॥ తథాన్యేయే మహాదేవ నిందామాకర్ణ్య హర్షితాః। తేషాం జిహ్వాశ్శ్రుతీశ్చాపి చిచ్ఛేద ప్రమథాధిపః॥ ఏవం వినష్టే యజ్ఞే తు విధిః కైలాసమభ్యగాత్। ప్రణమ్య చ మహేశానం విధిలోపం న్యవేదయత్ ॥ ఉవాచ చ మహాదేవ కథమేవం కరోషి వా। సతీ నిత్యా జగద్ధాత్రీ యా స్వయం బ్రహ్మరూపిణీ॥౭౦॥ తస్యా దేహపరిత్యాగ ఇతి భ్రాంతి విడంబనా। సా తు దక్షవిమోహాయ మహామాయా జగన్మయీ॥ ఛాయా సతీం యజ్ఞకుండసన్నిధౌ స్థాపితా ప్రభో। సైవ ఛాయా యజ్ఞవహ్నౌ మోహార్థం హి ప్రజాపతేః॥ ప్రావిశత్ప్రాకృతా దేవీ స్వయం గగనమాస్థితా। తస్య కింత్వం న జానాసి కథమేవం కరోషి వా॥ ఆగచ్ఛ దేవదేవేశ ప్రణతానాం కృపాకర।విధిసంరక్షకస్త్వం హి మా విధిం పరిలోపయ॥ తత్ర యజ్ఞం సమాప్యైవ సహితోఽస్మాభిరేవ చ। సంప్రార్థ్య పరమేశానీం పునర్ద్రక్ష్యసి నిశ్చితం॥ తదాగచ్ఛ మహాదేవ దక్షస్య నిలయం ప్రతి। అనుగృహ్ణీష్వ మాం దేవ నాన్యథా కర్తుమర్హసి॥ ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా శివో దక్షాలయం యయౌ। సమాగతం విలోక్యైవ వీరభద్రో ననామ తం॥ తతో బ్రహ్మ పునర్దేవం సంప్రార్థ్యోవాచ సంభ్రమాత్। ఆజ్ఞాపయ మహేశాన పునర్యజ్ఞం ప్రవర్తతాం॥ తతశ్శంభుర్వీరభద్రం సమాజ్ఞాపయ దుల్బణం। త్యజ కోపం వీరభద్ర పునర్యజ్ఞం ప్రకల్పయ॥ ఇత్యాజ్ఞప్తో వీరభద్రో మహాదేవేన తత్క్షణాత్। పూర్వవత్కల్పయామాస యజ్ఞం దేవానమోచయత్ ॥౮౦॥ తతో బ్రహ్మ పునః ప్రాహ దేవదేవం త్రిలోచనం' దక్షం జీవయితుం స్వాజ్ఞాం విధేహి పరమేశ్వర॥ తతః పునః ప్రాహ శంభుర్వీరభద్రం మహౌజసం। పునః ప్రజాపతిం దక్షం జీవయాశు మమాజ్ఞయా॥ తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య దేవదేవస్య బుద్ధిమాన్। దత్త్వైకం ఛాగముండం స దక్షం తు సమజీవయత్ ॥ ఈశ్వరం యే వినిందంతి తే మూకాః పశవో ధ్రువం। ఏవం వివిచ్య దక్షాయచ్ఛాగముండం దదౌ మునే॥ బ్రాహ్మణాశ్చ పునస్సర్వే నిర్భీతాః పునరాయయుః॥ దత్త్వాహుతిం మహేశాయ దక్షో యజ్ఞం సమాపయత్ ॥ తతో బ్రహ్మా చ విష్ణుశ్చ దక్షం ప్రాహ ప్రజాపతిం । శివం పూజయ దేవేశం నానాస్తుతిభిరాదరాత్ ॥ చిరం వినింద్య దేవేశం యత్పాపం సముపార్జితం। తస్మాద్విముక్తికామస్త్వం స్తుహి దేవం సనాతనం॥ ఆశుతుష్యత్యయం దేవః స్వభావాచ్ఛివ నామతః। న హ్యస్య స్థాస్యతి తదా వైషమ్యం త్వత్కృతే పునః॥ తథేతి వచశ్శ్రుత్వా దక్షస్తం ప్రణనామ హ। స్తోతుం సమారభద్దేవం పరమేశ్వరమవ్యయం॥౮౯॥ దక్ష ఉవాచ॥ న త్వాం జానాతి విష్ణుర్న చ కమలజని ర్యోగినస్తత్త్వతో న। హ్యేవం దుర్జ్ఞేయరూపం కథమతికుమతిర్జ్ఞాతు మే నాస్య యోగ్యః। త్వం సర్వేషాం హి బుద్ధిస్తవ మతివశగాస్సర్వ ఏవేహ లోకాస్తత్కో మే వాపరాధస్తవ మతివశగస్యాస్తి తే నిందనేన॥౯౦॥ త్వం శుద్ధః పరమః పరాత్పరతరో బ్రహ్మాదిదేవార్చితః। కిం తే హం చరిత్రం వదా-

మిపరమంకిం వాస్వరూపంతవ। దాసోహం శరణాగతస్తవ పదద్వంద్వం వినా నోగతిః। శ్యం
భోతన్మే పరాధం క్షమనిజ సుగుణైస్త్రాహి పాపార్ణవాన్మాం॥ త్వందేవః పరమేశ్వరో జగ
తియే దీనామహంతోఽపివా। తేసర్వేతవమూర్తయః పశుపతేత్వం విశ్వరూపీయతః। తన్నిం
దైవహి నాస్తితే మమకథం నిందాకృతం పాతకం। దీనంమాం శరణాగతం కరుణయా వి
శ్వేశ్వరత్రాహితత్॥ త్వత్పాద పంకజరజశ్శిరసా విధృత్య। బ్రహ్మహరిశ్చ సురబృంద వి
వంద్య పాదః। త్వాం యత్సమాగత మిహాస్వ దృశాసురేశం। పశ్యామి భాగ్యమతులం మ
మపూర్వజాతం॥త్వంకుబుద్ధిస్సుబుద్ధిశ్చ సర్వేషాం దేహినామిహ।నిందనీయశ్చ వంద్యశ్చనా ప
రాధస్తతో మమ॥ ఏవం సంప్రార్థిత శ్శంభు రాతుతోఽష ప్రజాపతిం।ఆకృష్య నిజపాణిభ్యా ము
ద్దధారదయానిధిః। శివాంగస్పర్శనా దేవ కృతకృత్యః ప్రజాపతిః। జీవన్ముక్తి మివాత్మానం
మేనేభాగ్యం మహత్తరం॥౯౬॥ వివిధై రుపచారైశ్చ పూజయామాస శంకరం। కాయేనమ
నసా వాచాభక్త్యా పరమయాయుతః॥ తతోబ్రహ్మ మహాదేవం పునః ప్రోవాచ భక్తితః।
భక్తానుకంపీభగవాన్ త్వమేవహి సదాశివ॥ సానుగ్రహేణ భవతా నిశమ్యావచనం మమ।
యతః ప్రజాపతిర్దక్షో రక్షితః పరమేశ్వర॥ విహాయదేవాస్త్వాం యజ్ఞేయాస్యంతి యదికుత్ర
చిత్। తదేదృశీం దశాం నూనం లభిష్యంత్యేవతత్క్షణాత్॥ యేత్వాం వినాసురాం శ్చాన్యా
న్ యజంతే తేనరాధమాః। హతయజ్ఞా భవిష్యంతి మహాపాతకినశ్చ తే॥౧౦౧॥ ఇతిశ్రీదే
వీ మహాభాగవతే మహాపురాణే దక్షోద్ధరణంనామదశమోధ్యాయః॥

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయ

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవంయజ్ఞేతు సంపూర్ణే మహాదేవః పునః పునః। సతీవియోగదుః
ఖార్తో రురోద ప్రాకృతోయథా॥ తతోబ్రహ్మాచ విష్ణుశ్చ తమువాచమహేశ్వరం। కిం రోది
షిమహాజ్ఞానిన్ భ్రాంతవత్త్వం విమోహితః॥ పూర్ణబ్రహ్మ మయీదేవీ జగదాద్యా స
నాతనీ। మహావిద్యా విశ్వకర్త్రీ విశ్వ చైతన్య రూపిణీ॥ యస్యామాయా వశాస్సర్వే వయం
చాపి విమోహితాః। తస్యాదేహ పరిత్యాగ ఇతిభ్రాంతి విడంబనం॥ మృత్యుంజయస్త్వం
భగవన్యత్ప్ర సాదాన్మహేశ్వర। తస్యాః కిమస్తిమృత్యుర్వా జన్మవాపి మహామతే॥ జగ
తాం భక్షకః కాలస్తస్య కాలస్యరూపిణీ। అతఏవ మహాకాళీతి భిస్సాప్రగీయతే॥ తస్యా
దేహపరిత్యాగో మోహమాత్రం నవాస్తవం। వయం త్రయస్తుపురుషా తస్యా ఏవహిమూ
ర్తయః॥ ఏషామేకస్యనిందా తస్తస్యా నిందా ప్రజాయతే। తన్నిందాతు మహాపాపజనికా
పరమేశ్వర॥ యస్యా సంజాయతేపాపం సాతంత్యజతినిశ్చితం। ధర్మిష్ఠంసా మహాదేవీ సజ

హాతి కదాచన॥ అధర్మిణః పరిత్యాగే న పిత్రాదివివేచనా। విద్యతేస్యాధర్మమాత్ర సంబంధో నతులౌకికః॥౧౦॥

ధర్మం యః కురుతేసోస్యాః పితామాతాచ బాంధవః। అధర్మకారీ పరమః శత్రురేవన బాంధవః॥ తస్మాత్ప్రజాపతిం దక్షం త్వస్మిందనపరాయణం। కృతపాపం విలోక్యైవసాతత్యాజ మహేశ్వరీ॥ యద్యస్యపుత్రీభావేన సాతిష్ఠతిపరాస్వయం। తదాకథంస్యాదేవంవాదుర్దశాస్య ప్రజాపతేః॥ ఇత్యస్మాత్సా మహాదేవీ ధర్మాధర్మఫలప్రదా। త్యక్త్వైనం పాపినం పూర్వాం స్వయం స్వస్థానమాయయా॥ సాక్షాత్తత్త్వేన కిం కర్తుం ససమర్థా ప్రజాపతేః। తథాపియత్కృతే పేక్షాంతల్లోకాన్ప్రతి శిక్షితుం॥ ధర్మోపదేశకర్త్రీణాయద్యేవంహి సమాచరేత్। తథాలోకాః కథం ధైర్యం విదధ్యుః పితరంప్రతి॥ తస్మాత్సాపరమాసిత్యా మోహయంతీ ప్రజాపతిం। మాయయాంతర్హితా భూత్వాస్వయం గగనమాస్థితా॥ శోకంత్యజమహాదేవపశ్చాచ్ఛాయాసతీగతా। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ యదుక్తం సత్యమేవైతత్సతీ మేప్రకృతిః పరా॥ నిత్యాబ్రహ్మమయీ సూక్ష్మనైన దేహం జహౌస్వయం। కింతుకుత్ర గతాసామేసతీ ప్రాణైకవల్లభా॥ పశ్యామిచేత్ శాంతమనా భవామి పరమేశ్వరీం। బ్రహ్మావిష్ణూ ఊచతుః॥ స్తోష్యామస్త్వాంజగద్ధాత్రీం సర్వలోకైక వందితాం॥౨౦॥ తత్రైవ సుప్రసన్నా సా పునర్దృశ్యా భవిష్యతి। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం నిశ్చిత్య తేదేవాస్త్రయ ఏవ హినారద॥ తుష్టువుస్తాం మహాదేవీం సాక్షాద్బ్రహ్మస్వరూపిణీం। బ్రహ్మవిష్ణుశివా ఊచుః॥ త్వంనిత్యా పరమావిద్యా జగచ్చైతన్యరూపిణీ॥ పూర్ణబ్రహ్మమయీదేవీ స్వేచ్ఛయా ధృతవిగ్రహా। అద్వైతంతే పరం రూపం వేదాగమ సునిశ్చితం॥ సమామో బ్రహ్మ విజ్ఞాన గమ్యం పరమగోపితం। సృష్ట్యర్థం స్వశరీరాత్త్వం ప్రధానం పురుషంస్వయం॥ కల్పితాశుక్తిభిస్తేన ద్వైతరూపాత్వ ముచ్యసే। తతోపిత్వాం వినాపూర్ణః పురుషశ్శవరూపవత్॥

అతస్సర్వేషు దేవేషు తవప్రాధాన్యముచ్యతే। తాంత్వామేవం విధాం దేవీమచింత్యచరితాకృతిం॥ కిం స్వల్పబుద్ధయస్తోతుం సమర్థాః స్మోవయంశివే। అస్మానపిస్వేచ్ఛయాత్వం సృష్ట్వాసంహరసిస్వయం॥ తత్త్వాంస్తోతుం సమర్థః కోఽభవేదిహ జగత్త్రయే। త్వన్మాయామోహితాస్సర్వే జ్ఞానినోఽమానవాఇవ॥ వయం తత్త్వాం కథం స్తోతుం శక్తాః స్మః పరమేశ్వరీం। త్వమస్మాకంచేతనాచ బుద్ధిశ్శక్తిస్తథైవచ॥ త్వాంవినా శవవత్సర్వేస్తోష్యామస్త్వాం కథం వయం। యాత్వంగుణైస్త్రిభిర్బద్ధ్వావిమోహయసి మాయయా॥ ౩౦ ॥ అజ్ఞానిన ఇవాస్మాంశ్చకస్త్వాం విజ్ఞాతుముత్సహేత్। దృష్టంతు యాదృశం రూపమస్మాభిర్దక్షవేశ్మని॥ తథైవదర్శనం దేహి కృపయా పరమేశ్వరి। త్వామదృష్ట్వాజగద్ధాత్రీం విషణ్ణాస్స్మమహేశ్వరీం॥ గతప్రాణమివాత్మానం లక్షయామస్సురావయం।

॥శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం స్తుతామహాదేవీ దృష్ట్వా దేవవిషణ్ణతాం॥ శివంచధ్యాత్వాకు

లం దృష్ట్వాగగనే దర్శనందదా। భూత్వాచయాదృశీకాళీ దక్షయజ్ఞ సమాగతా॥ ఛాయా
చయాదృశీవహ్నౌప్రవిష్టా నిజమాయయా। ప్రకృతిం తాదృశీం తేపి దదృశుర్నిశ్చలేక్ష
ణాః॥ శివమాహ మహాదేవీ మహాదేవ స్థిరోభవ। పునస్త్వాం ప్రతిలప్స్యామి హిమాలయ సుతా
స్వయం॥ భూత్వా మేనోదరే జాతా సత్యమేతద్బ్రవీమితే। నమయా పరిసంత్యాజ్యస్త్వంకదా
చిన్మహేశ్వర॥ తవైవ హృదయస్థాహం మహాకాలీపరాస్వయం। తస్మాత్త్వంహి మహాకా
లో జగత్సంహారకారకః॥ త్వం ప్రభుత్వాభిమానేనకించిన్నా ముక్తవానసి। అహంతేనాపరా
ధేనసాక్షాత్ప్రత్యక్ష స్వాహాపతః॥ నద్రక్ష్యస్యామిత్ యత్కాలం భవశాంతమనాశ్శివ। ఉపాయం
కథయామ్యేవం కురుశంభో తదైవహి ॥ ౪౦ ॥ ప్రతిలప్స్యసిమాం నూనం పూర్వ వచ్చాచి
రేణతు। మమచ్ఛాయా యజ్ఞవహ్నౌ ప్రవిష్టా యా మహేశ్వర॥ తాం మూర్ధ్ని కృత్వామాం
ప్రార్థ్య భ్రమ పృథ్వీ మిమాం శివ। సదేహో బహుధా భూత్వా పతిష్యతి ధరాతలే॥
యత్రతద్ది మహాపీఠం భవిష్యత్య ఘనాశనం। యోనిః పతిష్యతే యత్రతత్తుపీఠోత్తమం
పరం॥ తత్రస్థిత్వా తపస్తప్త్వా పునర్మాం ప్రతిలప్స్యసి। ఇత్యుక్త్వా సామహాదేవం సమా
శ్వాస్య పునః పునః॥ బభూవాంతర్హితా సద్యస్సహసా మునిపుంగవ। బ్రహ్మాద్యాస్త్రిద
శశ్రేష్ఠాస్స్వస్థానంచ వినిర్యయుః॥ తతశ్శివస్స మాగత్యపునర్దక్షాలయే మునే। క్వమేసతీ
సతీత్యేవం రురోదప్రాకృతోయథా॥ యజ్ఞశాలాం ప్రవిశ్యైవఛాయా సత్యాశ్శరీరకం। ద
దర్శ దీప్యమానంచ భూమిస్థం మునిసత్తమం॥ అశ్రుణ్యాంతాం విలోక్యైవనిద్రితాం ప్రి
యామివ। శోకసంతప్త హృదయః ప్రాహేదం వచనం శివః॥ సతి త్వేహం పతిశ్శంభుస్త్వ
త్సమీపముపాగతః। ఉత్తిష్ఠత్వం పూర్వవన్మాం కథం నపరిభాషసే॥ కృతాగసం మాందక్షం
చక్షిప్త్వా శోకమహార్ణవే। స్వయమంతర్హితాస్యస్మాన్మోహయంతీస్వమాయయా॥౫౦॥
నత్వాం కదాచిత్త్యక్ష్యామిమమప్రాణైకవల్లభాం। ప్రగృహ్యపరమామోదాత్ కియత్కా
లం నయామ్యహం॥ ఏవం విలప్యబహుధాశంభుః ప్రాకృతలోకవత్। బాహుభ్యాంతాం స
మాలింగ్యజగ్రాహ శిరసామునే॥ ఛాయాసత్యాస్తుతం దేహం ధృత్వాశిరసి శంకరః। సం
ప్రాప్త పరమామోదో ననర్త ధరణీతలే॥ బ్రహ్మాదయస్సురాధీశా దేవా ఇంద్రపురోగమాః॥
అపూర్వం రథమాస్థాయగగనేదద్రిపుమాగమన్। పుష్పవృష్టిస్సమభవత్ ప్రమథాశ్చదిశోదశ।
సుఖవాద్యం తతశ్చక్రుర్ననృతుశ్చగళజ్జటాః॥ కదాచిచ్ఛిరసాధృత్వా కదాచిద్దక్షిణేకరే।
కదాచిద్వామహస్తేచ కదాచిత్ స్కంధదేశకే॥ కదాచిద్వక్షసి ప్రీత్యాపరిష్వజ్య సదాశివః।
ననర్త చరణాఘాతైః కంపయన్ ధరణీతలం॥ చంద్రలోకస్థిత శ్చంద్రోలలాటే తిలకోభవత్।
చలజ్జటా వినిక్షిప్తాబభూవుస్తారకాగణాః॥ సూర్యలోకస్థితస్సూర్యః కంఠభూషణతాంగతః।
కూర్మానంతౌ పీడితౌ తౌధరణీంత్యక్తుముద్యతౌ॥ నృత్యవేగ సముద్భూత వాయునాచ
మహీధరాః। సుమేరు ప్రముఖాశ్చేరుర్వృక్షా ఇవమహామునే ॥ ౬౦ ॥ ఏవం భూతానిసం
క్షోభ్యనృత్యన్ సర్వాం వసుంధరాం। బభ్రామశిరసా ధృత్వా ఛాయా సత్యాస్తువిగ్రహం

శివస్తు పరమామోదో మనసేదం వ్యచింతయత్। సతీత్వం మమ భార్యేతి లోకలజ్జాం పరిత్యజన్॥ మూర్ధ్నా వహామి తే ఛాయాం భాగ్యం మమ మహత్తరం। ఏవం స ఆత్మనో భాగ్యము పవర్ణ్య సదాశివః॥ అతీవ పరమామోదో ననర్త సముహుర్ముహుః। క్షుబ్ధమాసీజ్జగత్సర్వం పక్షీణో మృతకా ఇవ॥ అకాలే ప్రలయం భూతా గణయామాసు రాగతం। బ్రహ్మాజ్ఞయా తు బుమయశ్చక్రుస్స్వస్త్యయనం మహత్॥ దేవాస్తు చింతయామాసుః కిమేవం సముపస్థితం। ఉపాయం నైవ పశ్యామి జగద్రక్షా భవేత్కథం। దక్షోఽస్మాకం వినాశాయ జగతోఽస్య క్షయాయ చ। ఆరబ్ధవాన్ కుయజ్ఞం స శివ విద్వేష కారణాత్॥ శంభురానంద సమ్మగ్నో విఘూర్ణ నయనః ప్రభుః। నచింతయతి లోకానాం విపత్తిం సముపస్థితాం॥ కథం శాంతో భవేదేష జగత్సంహార కారకః। ఇతి వ్యాకులితా దేవా ఉపాయే మనఆదధుః॥ అథాహ భగవాన్ విష్ణుర్జగతాం పరిపాలకః। బ్రవీమ్యుపాయం త్రిదశా మాభయం కురుతాధునా ॥ ౨౦ ॥ ఉక్తం తయా మహాదేవ్యా ఛాయా సత్యాస్తు విగ్రహః। భూతలే బహుధా భూత్వా పతిష్యతి సునిశ్చితం॥ యత్ర యత్ర చ దేహోఽయం ఖండశః ప్రపతిష్యతి। తత్తత్స్థలం మహాపీఠం పుణ్యతీర్థం భవిష్యతి॥ తయా యదుక్తం తన్మిథ్యా కదాచిన్న భవిష్యతి। పతిష్యతి ధరాపృష్ఠే ఛాయాసత్యాస్తు విగ్రహః॥ అహం తు సృష్టిరక్షార్థం కృత్వా సాహస ముత్తమం। పరమానందమగ్నస్య మహేశస్య శిరస్థితం॥ ఖండశః పాతయిష్యామి ఛాయాసత్యాశ్శరీరకం। సుదర్శనేన చక్రేణ ప్రభోశ్శంభోరజానతః॥

ఏవం మయాకృతే నూనం జగద్రక్షణ కారిణీ। సైవ బ్రహ్మమయీ దేవీ మాం రక్షిష్యతి శంకరాత్॥ దేవా ఊచుః॥ ప్రభో విష్ణో జగన్నాథ యద్యేవం కర్తుమర్హసి। తదేవ జగతా రక్షా నోచేత్ప్రలయ మేష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతో విష్ణుర్మహాబాహుర్జగతాం పరిపాలకః। ఛాయాసత్యాశ్శరీరం సంపాతయామాస ఖండశః॥ సుదర్శనేన చక్రేణ మహాభీత ఇవాల్పశః। ఆనందమగ్నచిత్తస్య శిరసః పరమేశితుః॥ నృత్యమానో యథా శంభుః క్షిపతే చరణౌ భువి। తత్రైవ ప్రక్షిపచ్చక్రం ఛాయాదేహం చకర్త సః॥ ౨౧॥ విష్ణుచక్రేణ విచ్ఛిన్నాస్తద్దేహావయవాః పృథక్। నిపేతుః పృథివీపృష్ఠే స్థానే స్థానే మహామునే। యత్ర యత్ర తదంగాని పేతుః పృథ్వ్యాం పృథక్ పృథక్। తే తే దేశా మహాపుణ్యాస్సదా దేవ్యాహ్యధిష్ఠితాః॥ మహాతీర్థాని తాన్యేవ ముక్తిక్షేత్రాణి భూతలే। సిద్ధపీఠా హి తే దేశా దేవానామపి దుర్లభాః॥ తేషు దేవీం సముద్దిశ్య హోమపూజాదికం తు యః। కురుతే కోటిగుణితం ఫలం తస్య మహామునే॥ అత్ర జప్త్వా మహాదేవీం సాక్షాన్నయతి మానవః। పాతకీ ముచ్యతే పాపాత్ బ్రహ్మహత్యాదికాదపి॥ భూమౌ నిపతితాస్తే తు ఛాయాంగావయవాః క్షణాత్। జగ్ముః పాషాణతాం సర్వలోకానాం హితహేతవే॥ బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ తథేంద్రాద్యాస్సురా మునే। ఆగత్యాహరహస్తేషు సేవంతే పరమేశ్వరీం॥ ఏవం ఛాయాసతీదేహే నికృత్తే చక్రపాణినా। సర్భారం స్వశిరో జ్ఞాత్వా శివో ధైర్యముపేత్య చ॥ దదర్శ వ్యాకులం సర్వం జగత్స్థావరజంగమం। ఏతస్మిన్నంతరే

విష్ణునా నారదం బ్రహ్మణస్సుతం॥ శాంత్యర్థం దేవదేవస్య ప్రేషయామాస సన్నిధిం। గచ్ఛ
నారద భద్రం తే శివం శాంతయ మత్కృతే॥ త్వమేవహి సమర్థోసి బ్రహ్మపుత్రో
మహామతిః। శివ స్సతీవియోగేన దుఃఖార్తః ప్రమథేశ్వరః॥ కస్యకిం ప్రకరోత్యేష నైయత్యం
నైవ విద్యతే। యథా శాంతమనా భూత్వా తిష్ఠత్యత్ర మహేశ్వరః॥ తథాకురు మహాబుద్ధే శాంత
యస్వ సదాశివం।ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా నారదః ప్రయయౌ తతః॥ సంముఖే దేవదేవస్య కృతాం
జలిపుటః స్థితః॥ నృత్యన్ సనారదం దృష్ట్వా కృతాంజలిపుటస్థితం॥ పాహిమే క్వగతాసా
ధ్వీ సతీ ప్రాణైకవల్లభా। నారద ఉవాచ॥ భవశాంతమనాశ్శంభో సతీం లప్స్యసిసర్వ
థా॥ అస్త్యేవ తే సతీ నిత్యానగతా త్వాం విహాయ సా॥ దృష్ట్వాపి ప్రత్యయో నైవజాతః కిం
పరమేశ్వర॥ అకాలే ప్రలయం నైవకురుశంభో స్థిరోభవ॥ శివ ఉవాచ। యుష్మాకం
కిం కరోమ్యేవం కథం వదసి నారద॥ అకాలే ప్రలయం నాపి కరోమి కుత్రచాప్యహం। సతీవి
యోగదుఃఖార్తో ఛాయాసత్యాశ్చ విగ్రహం॥ ప్రాప్య విస్మృతదుఃఖోహమభవంతత్ర కేనవా।
శిరస్థస్సోప్యపహృతో దేహో దుష్టవిచేతసా॥ నారద ఉవాచ॥ భవశాంతమనా దే
వసర్వం తే కథయామ్యహం। ప్రసీదాస్మాన్మహాదేవ త్యజనృత్యం భయప్రదం॥౧౦౦॥ త్వన్నృ
త్యేనవిపన్నేయం వసుధా పినిమజ్జతి। పర్వతాశ్చ లితాస్సర్వే దేవాత్స్వర్గం తథా౽త్యజన్॥
నాశమేతిజగత్సర్వం సదేవాసురమానుషం। త్వయాతు స్వకృతశ్చాసౌ ప్రలయో నైవదృశ్య
తే॥ కథం నృత్యఫలే నేదం విశ్వం నాశయసి ప్రభో। ప్రభో॥ ... కర్తుం యస్స్వే ... యా ... వినా
శయేత్॥ శివ ఉవాచ॥ ... మునాభూత్ ... ముని ... వాక్యమే ఛాయా
సతీదేహో వద కేన హృతః ప్రియా॥ నారద ఉవాచ॥ త్రైలోక్యరక్షకో విష్ణుర్దృష్ట్వా విప
దముద్ధతాం। త్వాం శాంతయితుకామో ... చక్రం సుదర్శనం॥ ప్రక్షిప్య శనకైశ్ఛా
యాసతీదేహం సమాచి ... సదేహః ఖండశోభూత్వా యత్ర యత్ర సమాపతత్॥ మహా
పీఠాస్తత్ర జాతాః కామదాః పాదయః ప్రభో। ఉక్తా తథా జగద్ధాత్ర్యా సమారాధితయా త్వ
యా॥ పూర్వమేవహి దేహోయం పతిష్యతి ధరాతలే। ఖండశో బహుధా భూత్వా మహాపీఠ
ప్రసిద్ధయే॥ తస్మాద్విష్ణు స్తథా చక్రే భవశాంతస్సదాశివ। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవము
క్తస్తు మునినా త్యక్త్వా నృత్యం సదాశివః॥ నిశ్వస్య సన్మహావిష్ణుం శశాప కమలాపతిం।విష్ణురా
నుషరూపేణ జనిష్యతి మహీతలే॥౧౧౦॥ త్రేతాయాం సూర్యవంశే సోమమశాపేన నిశ్చి
తం। తత్రాతిరమ్యా తత్పత్నీ సతీవప్రాణవల్లభా॥ ఛాయాం సంస్థాప్యతం త్యక్త్వా మాయ
యాంతర్హితా స్వయం। భవిష్యతి తతశ్చాసౌ వ్యపామాయా విమోహితః॥ ఆనందమ
గ్నచిత్తశ్చ భూత్వా యాస్యతి దూరతః। తతో యథా మాం చక్రేసౌ ఛాయాపత్నీ వియోగి
నం॥ కూరో రాక్షసవర్యేష్టస్తథా రాక్షసపుంగవః। ఏవం కరిష్యతి క్రూరః ఛాయాపత్నీ వియో
గినం॥ కృత్వా ఛాయామయీం పత్నీం సత్యాం సత్యాం మహామునే। శోకసంతప్తహృదయ
స్సయథాహం భవిష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం శప్త్వా శివో విష్ణుం స్వస్థచిత్తో౽భ

వత్తతః। ప్రసార్య త్రీణి నేత్రాణి దదర్శచ జగత్త్రయం॥ దృష్ట్వా యోనిం కామరూపే కోమాంచితకళేబరః। కామవ్యాకులితాంగశ్చ బభూవ గిరిశస్స్వయం॥ దృష్టమాత్రా తు సాయోనిః కాముకుద్ధేన శంభునా। పృథ్వీం విభిద్య పాతాళం గచ్ఛతీవ బభూవహ॥ దృష్ట్వైవం శంకరస్సద్యో భూత్వాం శైల గిరిస్స్వయం। దధార యోనిం హృష్టాత్మా వర్శయన్ భాగ్యమాత్మనః॥ సర్వేషు తేషు పీఠేషు కామరూపాదిషు స్వయం। పాషాణలింగ రూపేణ హ్యధిష్ఠాయ వ్యసేవత॥౧౨౦॥ సస్మార పూర్వవృత్తంచ యదుక్తం హితయా మునే। యోనిపీఠే తపస్తప్త్వా పునర్లబ్ధుం మహేశ్వరీం॥ తతశ్శాంతమనా భూత్వా యోగచింతాపరో భవత్। విహాయ సా మునిశ్చాపి యయౌ స్వస్థాన ముత్తమం॥౧౨౧॥ ఇతి శ్రీదేవీ మహాభాగవతే మహాపురాణే తత్త్వార్థసనిపతిత ఛాయా సత్యావయవైః కామాదిపీఠోత్పత్తి కథనం నామైకాదశోఽధ్యాయః॥

అథ ద్వాదశోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ గత్వా తు నారద శ్రీమాన్ విష్ణోస్సన్నికటం తతః। ఆశ్రావయ ద్యథా వృత్తం దేవదేవస్య చేష్టితం॥ అభిశాపాదికం శ్రుత్వా శివవ్యాకులతాం తథా॥ బ్రహ్మణా సహితో విష్ణుః కామరూపం సమభ్యగాత్॥ ద్రష్టుం దేవం మహేశానం శోకవ్యాకులమానసం। అశ్రుధారాభి సంసిక్తగాత్రం శాంతయితుం తథా॥ తౌ దృష్ట్వా భగవాన్ శంభుర్ముక్తకంఠో రురోదహ। పత్నీ మాక్షిప్య బహుధా సతీం ప్రాకృతలోకవత్॥ బ్రహ్మవిష్ణూ ఊచతుః॥

సతీవియోగ ఖిన్న సదాశివం ప్రతి బ్రహ్మవిష్ణు సాంత్వన వచనం॥

కిమేవం దేవదేవేశ మృషా రోదిషి శంకర। విద్యమానా మపి సతీం దృష్ట్వా జ్ఞాత్వాపి ముగ్ధవత్॥ శివ ఉవాచ॥ సత్యం వదసి జానామి సతీం ప్రకృతిరూపిణీం। నిత్యాం బ్రహ్మమయీం సూక్ష్మాం సృష్టిస్థిత్యంత కారిణీం॥ దృష్టా స్వచక్షుషా దక్షయజ్ఞభంగోత్తరం మయా। తథా పి తాం నదృష్ట్వైవ పత్నీభావేన పూర్వవత్॥ స్వగృహే మేమనోఽతీవ వ్యాకులం జాయతేఽధునా। కథం పునర్లభిష్యామి పూర్వవత్తాం మహేశ్వరీం॥ ఉపాయం బ్రూహి మే బ్రహ్మన్ విష్ణో త్వం చాపి సాంప్రతం। బ్రహ్మవిష్ణూ ఊచతుః॥ భూత్వా శాంతమనా దేవ కామరూపేఽత్ర సంస్థితః। తామేవ మనసి ధ్యాత్వా తపశ్చర సమాహితః। మహాపీఠోఽయ మత్రైవ సాక్షాత్సా పరమేశ్వరీ॥౧౦॥ ప్రత్యక్ష ఫలదా దేవీ సాధకానాం నసంశయః। మాహాత్మ్య మస్య పీఠస్య నక్తుం వా కేన శక్యతే। త్వమేవ సర్వం జానాసి సర్వజ్ఞః పరమేశ్వరః। కిమావా

కథయిష్యావో భవ శాంతస్సదాశివ॥ శ్రీ శివ ఉవాచ॥

కామరూపపీఠే సదాశివ తపశ్చరణం॥

అత్రైవాహం తపస్తీవ్రం చరిష్యే సుసమాహితః। త్వయాపి కథితో ప్యేవం యువాభ్యామపి చాధునా॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా సశివ శ్శాంతస్తపస్తేపే సమాహితః। కామరూపేమహాపీఠే ధ్యాయంస్తాంపరమేశ్వరీం॥
బ్రహ్మావిష్ణుశ్చ తత్రైవమహాపీఠే తతస్థ్సితః। సమాహితమనా స్తీవ్రం చచారపరమంతపః॥ బహుకాలే గతే దేవీ ప్రసన్నా జగదంబికా। ప్రత్యక్షతాం జగామాశు తేషాం త్రైలోక్యమోహినీ॥ ప్రోవాచచమహాదేవం కిం తేఽభిలషితంవద। శ్రీశివ ఉవాచ॥ యథాహికృపయాపూర్వం స్థితామద్గేహినీస్వయం॥ తథైవహిపునశ్చాపి భవత్వం కృపయేశ్వరి। శ్రీదేవ్యువాచ॥

శివస్యగంగాపార్వతీరూపేణ త్వాం పునర్వరిష్య ఇతిదేవీవరదానం

అహంత్వామచిరేణైవ హిమాలయసుతా స్వయం॥ ద్విధాభూత్వాలభిష్యామి సత్యమేవమహేశ్వర। యతస్త్వం శిరసాహర్షాత్ ధృత్వామాం నృత్యతత్పరః॥ అభూస్తేనాంశతో భూత్వాగంగా జలమయీస్వయం। త్వామేవపతిమాపన్నా వసిష్యే తవమూర్ధని॥౨౦॥ అపరాపార్వతీభూత్వాపత్నీభావేన శంకర। స్థాస్యామితవగేహేహం పూర్ణైవహిమహామతే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతో భగవతీదేవీ దత్వాభిలషితం వరం। బ్రహ్మణేవిష్ణవేచాపి స్వయమంతర్హితాభవత్॥ తతస్సాపి మహాదేవీ ద్విధాభూత్వాహిమాలయాత్। ప్రయయామేనకా గర్భే భవత్కన్యాద్వయంతతః॥ జ్యేష్ఠాగంగా భవేద్దేవీ కనిష్ఠాపార్వతీశుభా। శివస్తుహృష్టచేతాస్సన్ కామరూపేమహామతిః॥ కామాఖ్యానికటే భూయశ్చచారపరమంతపః। మహావీరస్యమాహాత్మ్యాద్దేవీభగవతీ స్వయం॥ మహేశాయప్రసన్నాభూదభీష్టంచ దదౌతథా। ఏవమన్యేచయేకేచిత్తస్మిన్ పీఠేమహేశ్వరి॥ ఆరాధయంతి తేషాంచమనోభీష్టం ప్రసిద్ధ్యతి। నారద ఉవాచ॥

కామరూపపీఠ మాహాత్మ్యకథనం.

కామరూపస్యమాహాత్మ్యంకథయస్వమహేశ్వర॥ యత్రసాక్షాద్భగవతీ ప్రత్యక్షఫలదాయినీ। మన్యేసర్వేషుపీఠేషు శ్రేష్ఠోయం పరమేశ్వర॥ యతస్త్వయాపితత్రైవ తపసారాధితేశ్వరీ। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ పీఠానాంచైకపంచాశ దభవన్మునిపుంగవ॥ అంగప్రత్యంగపాతేన ఛాయాసత్యా మహీతలే। తేషు శ్రేష్ఠతమః పీఠః కామరూపో మహామతే॥౧౧॥ యత్ర సాక్షాద్భగవతీ స్వయమేవ వ్యవస్థితా। తత్ర గత్వా మహాపీఠే స్నాత్వా లౌహిత్యవారిణా॥ బ్రహ్మహాపి నరస్సద్యో ముచ్యతే భవబంధనాత్। బ్రహ్మపుత్రస్స్వయం సాక్షాద్ద్రవరూపీ జనార్దనః॥ తస్మిన్నరః కృతస్నానో ముచ్యతే సర్వపాతకాత్। తత్రస్నాత్వా విధానేన పితౄన్ సంతర్ప్య భక్తితః॥ కామేశ్వరీం నమస్కృత్యాన్నం తేనానేన

సాధకః। కామేశ్వరీంచ కామాఖ్యాం కామరూపనివాసినీం॥ తప్తకాంచన సంకాశాం తాం నమామి సురేశ్వరీం। తత్ర మానసకుండాది తీర్థంగత్వా విధానతః॥ కృత్వాస్నానాదికం క్షేత్రం ప్రవిశంశ్చ యథావిధి। దృష్ట్వాపీఠం నరస్సద్యోముక్తో భవతి నాన్యథా॥ తతస్తంత్రోక్త విధినా సంపూజ్య పరమేశ్వరీం। జపహోమాదికం కృత్వా యాదృశం ఫలమశ్నుతే॥ తద్వక్తుం నైవ శక్నోమి కోటిభిర్వక్త్రకైరపి। యస్య సంజాయతే మృత్యుస్తస్మిన్ క్షేత్రే మహామునే॥ సముక్తిమేతి సద్యోవై సత్యం సత్యం నసంశయః। కిమత్ర బహునోక్తేన యత్ర క్షేత్రే మహామునే॥ దేవామరణమిచ్ఛంతి కింపునర్మానవాదయః। ఇతి తేకథితం వత్స సంక్షేపేణ మహామునే॥౮౦॥ కామరూపస్య మాహాత్మ్యం సర్వపాప ప్రణాశనం। తస్మిన్ క్షేత్రే మహేశస్తు పునస్తపసి సంస్థితః॥ సతీహిమవతో గేహే ద్విధాభూత్వా సమభ్యగాత్। ఏవందక్ష గృహే జాతా స్వయం ప్రకృతిరుత్తమా॥ సంస్థాప్య పరమాం కీర్తిం లోకానాం త్రాణహేతవే। జగామ మేనకాగర్భం పునర్లబ్ధుం మహేశ్వరం॥

శ్రీదేవీచరిత శ్రవణ ఫలకథనం

యఇదం చరితం దేవ్యా మహాపాతకనాశనం। శృణోతి పరయా భక్త్యా సశివత్వమవాప్నుయాత్॥ దేవామనుష్యా గంధర్వా యక్షరాక్షస చారణాః। తస్యాజ్ఞావశగాస్సర్వే భవంతీహ నసంశయః॥ అవ్యాహతాజ్ఞస్సర్వత్ర భవేత్సం శ్రవణాన్నరః। తరత్యవశ్యం దుర్గంచ సుదుష్కరమపి క్షణాత్॥ శ్రవణాన్నాశమాయాతి పాపం జన్మాంతరార్జితం। రిపవస్సంక్షయం యాంతి బంధువృద్ధిః ప్రజాయతే॥ సంసారే జనిమాసాద్య నైతదాకర్ణితం హియైః। తేషాం జన్మవృథా మర్త్యే సత్యమేవ మహామతే॥ శ్రుత్వేదం చరితం దేవ్యాస్సంసారవ్యాధి భేషజం। జీవన్ముక్తో భవేత్సద్యో యదిస్యాదతిపాతకీ॥౮౯॥ ఇతి శ్రీదేవీ మహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీదేవ్యామేనకా గర్భప్రవేశ కథనంనామ ద్వాదశోధ్యాయః॥

అథ త్రయోదశోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

సవిశేషం గంగాదేవీ జన్మవర్ణనం॥

శృణువత్స ప్రవక్ష్యామి ద్విధాభూత్వా స్వయంసతీ। యథాభవన్మేనకాయాం గర్భే హిమవతస్సుతా॥ తత్రాదౌ సమభూద్గంగా నిజాంశేన సితప్రభా। స్థాతుంశిరసి శంభోస్సాభూ

త్వాద్రవమయీ మునే॥ తత్పశ్చాత్సమభూద్గౌరీపూర్ణాంశా శంకరగేహినీ। యాహరత్ప్రేమభా
వేన శరీరార్ధం మహేశితుః। తత్రాభూత్సా యథా గంగా తచ్ఛ్రృణుష్వ మహామునే। యచ్ఛ్రు
త్వా ముచ్యతే పాపీ బ్రహ్మహాపి నరః క్షణాత్॥ సుమేరుతనయా మేనా గిరిరాజస్య గేహినీ।
తాం జన్మనే సతీ ప్రాప నిజాంశేన మహేశ్వరీ॥ తతస్సా సమభూద్గర్భవతీ గిరివరాంగనా। సుషు
వే చ సుతాం చారుసర్వాంగీం రుచిరాననాం॥ వైశాఖే మాసి శుక్లాయాం తృతీయాయాం ది
నార్ధకే। గంగా సమభవచ్ఛుక్లా సుచారుముఖపంకజా॥ త్రినేత్రా లలితాపాంగీ చతుర్బాహు
విశోభితా। అథాద్రిరాజశ్శ్రుత్వా చ పుత్రీం జాతాం సముత్సుకః॥ మంగలం చాకరోద్దానం
విప్రేభ్యః ప్రదదౌ బహు। వవృధే సా పితుర్గేహే కలేవ శశినస్సితే॥ వర్షాణి చ యథా నిత్యం
సదీప్త్యో యేన వర్ధతే। అథైకదా గిరీంద్రస్తాం క్రోడీకృత్య పురాంతరే॥ ౧౦॥ ఉపవిష్టస్తదా
యాతో నారదో బ్రహ్మణస్సుతః। గంగాం ద్రష్టుం భగవతీం జ్ఞాత్వా జాతాం నిజాంశతః॥ ప్ర
కృతిం యాం సమారాధ్య కామరూపే స్థితో హరః। గిరిరాజస్తమాలోక్య ప్రణమ్య చరణద్వ
యం॥ ప్రక్షాళ్య చాసనం దత్త్వా హ్యువాచ వినయాన్వితః। హిమాలయ ఉవాచ॥ మునే
భాగ్యవశాదేవ లభ్యతే తవ దర్శనం॥ దృష్టోఽసి సాంప్రతం బ్రహ్మన్ కథమత్ర సమాగమః।
నారద ఉవాచ॥ శృణు గిరే తన్మయా లోకాత్కన్యా సర్వాంగసుందరీ॥ జాతా త్వద్గృహే జాతా
తాం ద్రష్టుమహమాగతః। హిమాలయ ఉవాచ॥ అహో బహుతరం భాగ్యమేతస్యాశ్చ
మమాపి చ॥ యదేనాం ద్రష్టుకామస్త్వమాగతో దేవదుర్లభః। నారద ఉవాచ॥ త్వం
ధన్యః కృతకృత్యశ్చ సర్వసౌభాగ్యసంయుతః॥ యతస్త్వత్తనయా దేవానామపి దుర్లభా।
శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా గిరిరాజం స మునిః పరమకౌతుకాత్॥ తస్యాం కాంత్రాం
నిజాంకేతు స్వనయత్ పరమాదృతః। మునిర్నిధాయ తాం క్రోడే గంగాం త్రైలోక్యపావ
నీం। ధన్యోస్మీత్య బ్రవీద్వాక్యం రోమాంచితవపుస్తదా। తతః ప్రాహ గిరిం హృష్టో మునీం
ద్రో నారదస్స్వయం॥ పుత్రీం యదార్థతః కిం త్వం జ్ఞాతవానసి భూధర। హిమాలయ ఉ
వాచ॥ జ్ఞాయతే మమ కన్యేయం చార్వంగీ శుభలక్షణా॥ ౨౦॥

నాస్యాస్తు జ్ఞాయతే కశ్చిద్విశేషో మునిపుంగవ। నారద ఉవాచ॥ యా మూలప్రకృ
తిస్సాక్షాత్ దక్షకన్యా భవత్పురా॥ నామ్నా సతీ సైవ దేవీ నిజాంశేన మహామతే। కన్యాత్వే
యం సంభూతా పునర్లబ్ధుం పతిం హరం॥ గంగేతి క్రియతాం నామ సర్వపాతకనాశినీ। లోకా
నాం త్రాణకర్త్రీయం మహాపాతకనాశినీ॥ వివాహోఽస్యాః స్వర్గపురే భవిష్యతి మహాశివే।
శివ ఏవ హి భర్తాస్యాః పూర్వమేవ సునిశ్చితః॥ ఏనాం స్వర్గపురం నేతుం బ్రహ్మా లోకపితామహః
భవంతం స్వయమాగత్య ప్రార్థయిష్యతి యత్నవాన్॥ తదా త్వయా సమర్ప్యైషా బ్రహ్మణే
చారురూపిణీ। స తు గత్వా స్వర్గపురే శివమాహూయ సాదరః॥ సంప్రదాస్యతి తస్మై తే పుత్రీమే
నాం శుభాననాం। హిమాలయ ఉవాచ॥ త్వం జ్ఞాతా విషయానాం హి భూతభవ్యభవిష్యతాం విజ్ఞా
న చక్షుషా సర్వం ప్రత్యక్షమివ పశ్యసి। విధాత్రా విహితం యత్తద్భవిష్యతి న చాన్యథా॥ తదహం

కిం కరిష్యామి నేశ్వరేచ్ఛా పృథాభవేత్। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో గిరిరాజేనస ప్రయయౌ మునిసత్తమః। యత్రాస్తే భగవాన్ బ్రహ్మా సర్వలోకపితామహః॥ తం ప్రణమ్య మహాముని సంప్రపృచ్ఛ ప్రహృష్టమతిస్స్వయం॥౩౦॥ ప్రభో సతీ సముత్పన్నా హిమాలయగృహే పునః। నిజాంశేన మునిశార్దూల భవదీయం గంగా పరమసుందరీ॥ పూర్ణాంశేనాపి దేవీ తత్రైవ సంభవిష్యత్యుమాపి చ। బ్రహ్మోవాచ॥ సత్యం జానామి సా జాతా హిమాలయగృహే ధునా॥ నిజాంశేన మహాదేవీ గంగా త్రైలోక్య పావనీ। మహేశ పూర్వ పత్నీ సా మహేశమధియాస్యతి॥ శివోపి తామనుప్రాప్య నిర్వృతిం లప్స్యతే ధ్రువం। కింతు ఛాయాసతీదేహం ధృత్వా మూర్ధ్ని యదా హరః॥ ఆనందమగ్నచిత్తస్సన్ననృత్యద్ధరణీతలే। తదా తస్య శిరస్సంస్థం ఛాయాదేహం హరిస్స్వయం॥ చకర్త స్వమతేనైవ జగద్రక్షణహేతవే। తేనాపరాధేనాద్యాపి రుష్టోస్మాకం ప్రతి శంకరః॥ తస్య కిం వా కరిష్యామి కథం తుష్టో భవేచ్ఛివః। నారద ఉవాచ॥ శృణు బ్రహ్మన్ ప్రవక్ష్యామి యద్విధేయం మహేశితుః॥ ప్రసన్నతాం భవేదస్మాకం ప్రతి యేనాత్ర వై ప్రభో। గిరీణామధిపశ్శైలో దాతా పరమధర్మవిత్॥ తత్సన్నిధిం స్వయం గచ్ఛ సార్ధమింద్రాదిదైవతైః। భిక్షామర్థయతాం గంగాం తదాసౌ నం సదాస్యతి। తతశ్చ తాం సమానీయ స్వర్గపుర్యాం మహోత్సవం। కృత్వా శంభుం సమాహూయ గంగాం దేహి ప్రయత్నతః॥

యథా ఛాయా సతీ తస్య స్థితా మూర్ధ్ని తథైవ హి। ఇయం ద్రవమయీ భూత్వా సంస్థాస్యతి సునిశ్చితం॥ తథైవ తుష్టో భగవాన్ భవిష్యతి మహేశ్వరః। బ్రహ్మోవాచ॥ పుత్ర త్వం తు చిరంజీవ భద్రమేవోక్తవానసి॥ యద్యేవం స్యాత్తదా శంభుస్తుష్టోస్మాన్ సంభవిష్యతి। గచ్ఛ పుత్ర ద్రుతం యత్ర దేవా ఇంద్రపురోగమాః॥ కథయ స్వ యథా వృత్తమాయాంతు మమ సన్నిధిం। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా ప్రీతః ప్రయయౌ నారదో ద్రుతం॥ యత్ర దేవా మహాత్మానస్సంతి తం దాద్రిద్యా మహామతే। నారద ఉవాచ॥ దేవరాజ సమాయాతో బ్రహ్మలోకాదహం ప్రభో॥ యుష్మాకం సన్నిధిం పిత్రా సమాదిష్టో మహాత్మనా। మర్త్యేహి మవతో గేహే పుత్రీజాతా స్వయం సతీ॥ భాగార్ధేన మహాదేవీ గంగా త్రైలోక్య పావనీ। తామానేతుం స్వర్గపురం బ్రహ్మయాస్యతి భూతలం॥ యూయమాగచ్ఛత క్షిప్రం మర్త్యే గంతుం సురోత్తమాః। దేవా ఊచుః॥ కిం బ్రవీషి మునిశ్రేష్ఠ మర్త్యే జాతా స్వయం సతీ॥ వృత్తమేతన్మహేశాయ కథితం కిం నవా మునే। నారద ఉవాచ॥ నానీయ తాం దేవపురే కిం భణిష్యామి శంకరం॥ ద్రుతమాగచ్ఛత సురా బ్రహ్మణో నికటం తతః। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తథేత్యుక్త్వా సురగణా జగ్ముర్బ్రహ్మపురం తదా॥౪౦॥

ఇంద్రాద్యాస్తే మునిశ్రేష్ఠ ఉత్ఫుల్లముఖాంబుజాః। ప్రణేముశ్చ మహాత్మానం బ్రహ్మాణం జగతః పతిం॥ ఊచుః కృతాంజలిపుటాః కిమాజ్ఞాపయసి ప్రభో। బ్రహ్మోవాచ॥ సతీ హిమవతో గేహే జాతా గంగా మహేశ్వరీ॥ భాగార్ధేన తథైవోమా తత్రైవ హి భవిష్యతి। సాంప్రతం తాం స్వర్గపురం యాసామ్యానేతుముత్తమాం॥ యుష్మాకమ

పికేచిచ్చ సమాగచ్ఛంతు చామరాః। ఇంద్రః కుబేరో వరుణః సోమసూర్యాగ్నిమారుతాః॥ సమాయాంతు మయా సాకంబుద్ధిమాంశ్చాపి నారదః। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తథే త్యుక్త్వాయయుర్దేవా ఇంద్రాద్యా మునిపుంగవ॥ బ్రహ్మా మహర్షిణా తేననారదేన య యావుద్రిత(?)। హిమాద్రిసన్నిధిం గంగా యాచనాకృతమానసః॥ తదహః పూర్వరాత్రౌతు గంగాగిరివరం స్వయం। స్వప్నే వాత్రిహ(?) క్రమాద్దేవీ జ్ఞాత్వా దేవవిచేష్టితం॥ స్వప్నం దదర్శ గిరిరాట్ రజన్యాశ్శేష ఏవహి। శుద్ధా త్రినయనా కాచిత్ దేవీ మకరవాహనా॥ ఉవా చప్రముఖే స్థిత్వా పితస్తే తనయాహ్యహం। యాద్యాప్రకృతి రేకైవసాహం దక్షప్రజాపతేః॥ పుత్రీసతీపితుర్యజ్ఞేశివంత్యక్తవతీ పతిం॥ శివస్తుమద్వియోగార్తః కామరూపేవ్యవస్థితః॥౬౦॥

తపశ్చరతిమాం లబ్ధుం పత్నీభావేన వైపునః। త్వయారాధితా చాహం పుత్రీభావేన భక్తితః। తేనాహం త్వద్గృహేజాతా భాగార్ధేనతు సాంప్రతం। భాగార్ధేనా పరేణాపి భవిష్యామి తవాత్మజా। మాంనేతు మాగమిష్యంతి బ్రహ్మాద్యాస్త్రిదశేశ్వరాః। త్వాం సంప్రార్థ్య స్వర్గపురం యాస్యామి సహతైస్సురైః। లప్స్యామిచ పతిం శంభుం దేవైర్దత్తా మహాత్మభిః। మదర్థం మాశుచ పితః కదాచిదపి మోహతః। పూర్వముక్తిమతస్తాత మానుశోచితు మర్హసి। ఇత్యేవ ముక్త్వా సా స్వప్నే గంగాశైలాధిపం మునే। అంతర్హితా భవత్సద్య శ్శైల ఉద్ధాయచావిశత్। చింతయిత్వా ముహూర్తంతు మమేదం యం తనయేతియః। మోహ ఆసీన్మహాబుద్ధిస్తంతత్యాజ మహామతిః। కథ మత్రాగమో దేవాః కథయధ్వంయదర్థతః॥ దేవా ఊచుః॥ దాతాత్వం సర్వలోకేషు గీయసేభూధరాధిప। భిక్షార్థ మాగతాస్స్మద్య తవాంతికమద్రిరాట్(?)। ఇతితేషాం వచశ్శ్రుత్వా స్మృత్వా స్వప్నకథాం గిరిః। భాషితం నారదేనాపి నోవాచ వచనం తదా। తత స్సంచింత్య మనసా దేవానాహ గిరిఃపునః। త్రైలోక్యస్యేశ్వరా యూయం కథంభిక్షార్థినస్సురాః॥౭౦॥

కిం ప్రదాస్యామియుష్మభ్యం తన్మే వదతసాంప్రతం॥ బ్రహ్మోవాచ॥ శృణువత్స ప్రవక్ష్యామి యదర్థం సముపాగతాః। వయందేవాస్తవపురం స్ఫుటం వక్ష్యామి సాంప్రతం। ప్రకృతిః పరమాజాతా దక్షపుత్రీ స్వయంసతీ। శివం వృతవతీ సాధ్వీ పతిం త్రిభువనేశ్వరం। దక్షస్తు శివనిందాసు రతః కుమతిరీశ్వరం॥ శివం ద్విషన్మహాయజ్ఞ మారభద్గిరిపుంగవ। సర్వానేవ సమాహూతో దేవానింద్రపురోగమాన్॥ విష్ణుం మాంచ మహామోహాద్వర్జయిత్వా సతీ శివౌ। తేనక్రుద్ధా మహాదేవీ గంతుం దక్షపురం స్వయం॥ సముద్యతా మహేశేన నిషిద్ధా బహుధాగిరే। ప్రభుత్వాభిమతేనేతి శంభోర్జాతో పరాధకః॥ తేనక్రుద్ధా శివంత్యక్త్వా దక్షగేహం గతాసతీ। దక్షస్తన్మాయయా ముగ్ధః శివమేవ వ్యనిందయత్। తేనతంచ పరిత్యజ్య శివంచాప్యపరాధినం। విమోహ్య మాయయాదేవి స్వయమంతర్హితాభవత్॥ తేనశోకేనదుఃఖార్తశ్శివస్త్రిభువనేశ్వరః। తాంఛాయాం శిరసా ధృత్వా ననర్త ధరణీతలే। తేననృత్యేన భువనం రసాతలగతోద్యతం। దృష్ట్వావిష్ణుం దేవగణా ఊచూ రక్షజగత్త్రయం॥౮౦॥

తతశ్చక్రేణ భగవాన్ విష్ణుః పరమ పూరుషః। ఛాయాసత్యాస్తుతం దేహం ప్రచిచ్ఛేద శనైశ్శనైః। స తద్దేహవియోగేన దుఃఖితః పరమేశ్వరః। అద్యాపిరుష్ట ఆస్తేస్మాన్ ప్రతి భూధరపుంగవ। సైవదాక్షాయణీదేవీ సాంప్రతం తవవేశ్మని। అంశేన తనయాజాతా గంగా త్రిభువనేశ్వరీ। శివస్య పూర్వపత్నీయా శివమేవహి లప్స్యతి। కేవలం రుష్టచిత్తోస్మాన్ ప్రతిష్ఠాస్యతి శంకరః। అతస్త్వం యదిచాస్మభ్యం కన్యామేనాం ప్రయచ్ఛసి। తదా స్వర్గపురం నీత్వా మహోత్సాహ పురస్సరం। మహేశాయ సమర్పైనాం ప్రాప్స్యామో నిర్వృతింపరాం। సాదేవీ పూర్ణభావేన భవిష్యత్యపరాసుతా। తాంత్వమేవ మహేశాయ సంప్రదాశ్యసి సాదరః। ఏనాం దేహివయం నీత్వా దదామశ్శంభవేగిరే। హిమాలయ ఉవాచ॥ కన్యాయా నపితుర్గేహేస్థితిర్భవతి శాశ్వతీ। పరార్థాహి భవేత్కన్యా నస్వకీయా కదాచన। జానామ్యేవం బహువిధంతథాపి మమచేతసి। గంగావివాహజం దుఃఖం దుస్సహం సంభవిష్యతి॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవముక్త్వా గిరిశ్రేష్ఠ స్సాశ్రుపూర్ణ విలోచనః। రురోద బహుధా గంగాం క్రోడీ కృత్వా మహామతిః। గంగా ప్రాహ పితస్త్వంతు త్యజ శోకం కృతేమమ। ప్రయచ్ఛ బ్రహ్మణేస్మైచ యాస్యేస్వర్గం చ సాంప్రతం। నాహం తేదివి దూరస్థా నమేదూరస్థితో భవాన్। త్వం భక్తో భక్తిగమ్యాహం సదైవనికటస్థితా॥ ఏవ ముక్త్వాతు పితరం ప్రణమ్య గిరినందినీ। బ్రహ్మణో నికటం ప్రాయాద్గంతుం భూతపతింపతిం॥ ౬౩॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గిరిరాజేన బ్రహ్మణే గంగాసమర్పణంనామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

అథ చతుర్దశోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతో బ్రహ్మ గిరీంద్రానుమతో గంగాం మహామునే। కమండలౌ సమాదాయ ప్రాయాత్స్వర్గ పురంద్రుతం॥ అథ మేనా సమాగత్య గిరీంద్రస్యాంతికంతదా। అదృష్ట్వా తనయాం వాచమువాచ గిరిపుంగవమ్॥ మేనోవాచ॥ క్వగతా మేసుతా రాజన్ గంగాప్రాణ సమాప్రభో। సంస్థితాద్య తవాంకేషా కేననీతా వదద్రుతం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతస్సాశ్రుపరీతాక్షః ప్రాహ తస్యై హిమాలయః। గంగాయాగమనం స్వర్గే యాచనం బ్రహ్మణోపిచ॥ తచ్ఛ్రుత్వాతు మునిశ్రేష్ఠ గంగావిచ్ఛేద దుఃఖితా। రరోద గిరి రాజస్య పత్నీ మేనాతి విస్తరం॥ తతస్తామ్ సాంత్వయామాసగిరీంద్రో జ్ఞానినాం వరః। శ్రావయన్ భాషితం సర్వం గంగాయా స్స్వయమేవహి॥ తతస్సా తనయాం రోషాత్ శశాప హిమగేహినీ। అసంభాష్య గతాం స్వర్గం గంగాం ప్రాణ సమామపి। మాతరం మాసమా భాష్యగతా యస్మాత్త్రివిష్టపం। తతో ద్రవమ

యా భూత్వా పునరేహి ధరాతలం॥ ఏవం కృత్వాభి శాపం తు మేనా హిమవతోఙ్గనా।

మేనయా గంగాయాశ్శాప ప్రదానం

ప్రవివేశ గృహం దేవి గిరి రాజోపి నారద॥ అథ స్వర్గ పురే దేవా గంగాం నీత్వా సముత్సుకాః। అకార్షుర్మంగలం తస్యా వివాహార్థం మహామతే॥ ౧౦॥ నారదం ప్రేషయామాస బ్రహ్మా హృష్ట మనాస్తథా। కామ రూపం మహాపీఠం శంభు మానేతు మాదరాత్॥ తతస్స నారదో గత్వా కామరూపే మహేశ్వరం। దదర్శ ధ్యానసన్నిష్ఠం యోగ చింతా పరాయణం॥ నివృత్తేంద్రియ కార్యౌఘం మహాయోగ విచేతనం। మధ్యాహ్నార్క సమూహాభం స్ఫురదిందుకలోజ్జ్వలం। ఏవం విలోక్య దేవేశం నారదస్తత్ర సంస్థితః। చింతయామాస భీతాత్మా ధ్యాన భంగే మహేశితుః॥ యద్యేనం కథయే ద్దేవ్యాస్సత్యా హిమవతో గృహే। జన్మాభూదితి తత్తస్య ధ్యాన భంగో భవిష్యతి॥ నచేద్వదామి తద్బ్రహ్మ ప్రతిజ్ఞోద్య భవామి చ। కించ శ్రుత్వా సతీదేవ్యాః పునర్జన్మ మహేశ్వరః॥ తుష్ట్యా పరమయా యుక్తో మయి ప్రీతో భవిష్యతి। ఇతి సంచింత్య శనకై శ్శంభోరంతికమేత్య వై॥ ఉవాచ నారదో దేవం యోగ వ్యాసక్త మానసం। నారద ఉవాచ॥ దేవ దేవ నమస్యే త్వాం నారదోహం జగద్గురో॥ యస్తే సతీం సమన్వేష్టుం ప్రత్యుద్యాతస్త్వవాంతికాత్। జాతా తవ సతీ భూయ స్త్వామిచ్ఛంతీ పతిం ప్రభో॥ తాం గృహీతుం సమాగత్య త్యజ యోగవిచింతనం। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి శ్రుత్వా మహాదేవో ధ్యానం త్యక్త్వాత నైవహి॥ ౨౦॥ క్వమే సతీ సతీ త్యేవ ముక్త్వోత్తస్థౌ మహామునే। తతస్తం ప్రాహ దేవర్షిః జాతా హిమవతస్సుతా॥ అంశేనసా సతీదేవి గంగానామ్నా సులోచనా। తాం బ్రహ్మాతు సమానీయ స్వర్గే సర్వసురైస్సహ॥ తుభ్యం దాతు మనా భూత్వా ప్రేషయామాస మాం ప్రభో। త్వమేహి పరిగృహ్ణీష్వ పత్నీం తే చారురూపిణీం॥ అనుగృహ్ణీష్వ దేవాం శ్చేత్యేవ మాహ పితామహ। తచ్ఛ్రుత్వాతు స దేవేశః ప్రహృష్టాత్మా మహామునిం॥ ఆలింగ్య ప్రియయా స్వర్గ పురం తేన సహ ద్రుతం। ఆగతం వీక్ష్య దేవేశం బ్రహ్మా లోకపితామహః॥ అభ్యర్చ్య విధివ ద్రమ్యే ఆసనే సన్న్య వేశయత్। తతస్సర్వ సురైస్సార్థం బ్రహ్మ గంగాం హిమాత్మజాం॥ మహోత్సవం ప్రకృత్యైవ శంభవే దత్తవాన్మునే। ప్రసన్నాశ్చాభవన్ దేవాః ప్రసన్నశ్చ సదాశివః॥ ప్రాప్య దేవీం త్రిపథగాం సత్యా అంశ సముద్భవాం। తతస్తాం సముపాదాయ గంతుకామం మహేశ్వరం॥ విధిః ప్రాహాతియత్నాల్లంరక్ష గంగాం మమాలయే। అతీవ జాయతే స్నేహాస్సుతావత్పరిపాలనాత్॥ తచ్ఛ్రుత్వాపి మహాదేవో నతాంతత్ర హిమాత్మజాం। అరక్షీత్సముపాదాయ ప్రయాతుం మనసాదధే॥ ౩౦॥ తదావీక్ష్య విధాతారం సాశ్రుపూర్ణేక్షణం మునే। గంగా ప్రాహ మహాదేవీ వచనం భక్తవత్సలా॥ గంగోవాచ॥ విధే త్వం సముపాదాయ కమండల్వంతరే యదా। మాం స్వర్గే సముపానీతస్త్వ దైవాహం చ తత్ర వై॥ కమండలౌ స్వసంవాసః కల్పితో నూనమాత్మనః॥

సాహంయథామహాదేవ సహితాయామివైప్రభో॥ తథాకమండలౌతేపిస్థితాహం పశ్యమాం విధే। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతఃకమండలౌ బ్రహ్మపశ్చాత్తాం చారురూపిణీం॥ స్థితా మంశేన త్రైలోక్యపావనీం శివగేహినీం। మహేశస్తాం ప్రగృహ్యైవతతః ప్రాయాన్మహామతే। కైలాసం సుప్రసన్నాత్మాసమస్తైః ప్రమథైర్వృతః॥ స్థితాకమండలౌ యాతున్నైవద్రవమయంహరిం। ప్రాప్య ద్రవమయీభూత్వా వసుధామపిచాగమత్॥ స్వర్గేరమ్యనదీరూపా సము పాగత్యభూతలం। ఉద్ధృత్యసాగరం వంశం ప్రాప్యసాగరమంబుధిం॥ పాతాలం ప్రాపలోకా నాంపరిత్రాణాయనారద। ఏవంహిమగిరేః పుత్రీభూత్వాంశేన సతీమునే॥ పతిమాప మహాదేవం ప్రసన్నా జగదంబికా। అపరాపి మునిశ్రేష్ఠతతస్తస్య సుతాస్వయం॥ సంభూయాపిచ పూర్ణైవ పతిమాపచ తం హరం॥౫౦॥ ఇతిశ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగోద్భవ్వా నంనామ చతుర్దశోఽధ్యాయః।

అథ పంచదశోఽధ్యాయః।



నారద ఉవాచ॥ బ్రూహిదేవ మహేశాన యథాసా పరమేశ్వరీ। బభూవ మేనకా గర్భే పూర్ణభావేన పార్వతీ॥ శ్రుతం బహు పురాణేషు జ్ఞాయతేపిచ యద్యపి। భిన్నక ల్పాదికం తస్యాస్తథాపిపరమేశ్వర॥ శ్రోతుం సమిష్యతే త్వత్తో యతస్త్వం వేత్సితత్త్వతః। తద్వదస్వ మహాదేవ విస్తరేణ మహామతే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

మేనకాహిమవతోః పార్వతీజననం.

త్రైలోక్యజననీ దుర్గా బ్రహ్మరూపా సనాతనీ। ప్రార్థితా గిరిరాజేన తత్పత్న్యా మేనయా పిచ॥ మహోగ్ర తపసా పుత్రీభావేన మునిపుంగవ। ప్రార్థితాచ మహేశేన సతీవిరహదుః ఖినా॥ ప్రయయౌ మేనకాగర్భేపూర్ణబ్రహ్మమయీ స్వయం। తతశ్శుభదినే మేనా రా జీవ సదృశాననాం॥ సుషువే తనయాం దేవీం సుప్రభాం జగదంబికాం। తతోభవత్పుష్పవృ ష్టిస్సర్వతో మునిసత్తమ॥ పుష్పగంధో వవౌవాయుః ప్రసన్నాశ్చ దిశోదశ। అథాద్రిరా జశ్శ్రుత్వాతు పుత్రీం జాతాం శుభాననాం॥ తరుణాదిత్య కోట్యాభాం త్రినేత్రాం దివ్యరూ పిణీం। అష్టహస్తాం విశాలాక్షీం చంద్రార్ధకృతశేఖరాం॥ మేనేతాం ప్రకృతిం సూక్ష్మా మాద్యాం జాతాం స్వలీలయా। తదా హృష్టమనాభూత్వా విప్రేభ్యః ప్రదదౌబహు॥౧౦॥ ధనం వాసాంసిచ మునే గ్రామాన్ గాశ్చసహస్రశః। ద్రష్టుం ప్రతియయౌచాశు బంధుభిః పరివారితః॥ తతస్త మాగతం జ్ఞాత్వాగిరీంద్రం మేనకాతదా। ప్రోవాచతనయాం పశ్య రాజ

నాళీవలోచనాం॥ అనయోస్తపసా జాతాం స్వేభూతహితాయ చ। తతస్సోపి నిరీక్ష్యైవాం
జ్ఞాత్వా తాం జగదంబికాం॥ ప్రణమ్య శిరసా భూమౌ కృతాంజలి పుటస్థితః। ప్రోవాచ
వచనం దేవీం భక్తిగద్గదయాగిరా॥ హిమాలయ ఉవాచ॥ కా త్వం మాత ర్విశాలాక్షి
చిత్రరూపా సులక్షణా। నజానే త్వామహం వత్సే యథావత్కథయస్వమాం॥ దేవ్యువా
చ॥ జానీహి మాం పరాంశక్తిం మహేశ్వరకృతాశ్రయాం। శాశ్వతైశ్వర్య విజ్ఞానమూ
ర్తిం సర్వప్రవర్తికాం॥ సృష్టిస్థితి వినాశానాం విధాత్రీం జగదంబికాం అహం సర్వాంతర
స్థాచ సంసారార్ణవ తారిణీ॥ నిత్యానందమయీ నిత్యాబ్రహ్మరూపా స్వయంవిభుః। యు
వయోస్తపసాతుష్టా పుత్రీభావేన లీలయా॥ జాతా తవగృహే తాత బహుభాగ్య వశా
త్తవ। హిమాలయ ఉవాచ॥ మాతస్త్వం కృపయాగృహే మమసుతా జాతాసి నిత్యాపి య
త్। భాగ్యంమే బహుజన్మ జన్మజనితం తేనైవ మన్యేమహత్। దృష్టామూర్తి రియంపరాత్ప
రతరామూర్తింతవాన్యామపి। మాహేశీం ప్రతిదర్శయాశు కృపయా విశ్వేశి తుభ్యం న
మః॥ ౧౦॥ దేవ్యువాచ॥ దదామిచక్షుస్తే దివ్యం పశ్యమేరూప మైశ్వరం। ఛింధి హృత్సంశ
యంవిద్ధిసర్వ దేవమయీం పితః॥

దేవ్యా హిమవతో బహురూప ప్రదర్శనం.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా తం గిరిశ్రేష్ఠం దత్వా విజ్ఞాన ముత్తమం। స్వరూ
పం దర్శయామాస దివ్యం మాహేశ్వరం తదా॥ శశికోటి ప్రభం చారుచ చంద్రార్ధ కృత
శేఖరం। త్రిశూలవరహస్తంచ జటామండిత మస్తకం॥ భయానకం ఘోరరూపం కాలా
నలసమప్రభం। పంచ వక్త్రం త్రినేత్రంచ నాగ యజ్ఞోపవీతినం॥ ద్వీపచర్మాంబర ధరం
నాగేంద్ర కృతభూషణం। ఏవం విలోక్య తద్రూపం విస్మితో హిమవాన్పునః॥ ప్రోవాచ
వచనం మాతా రూపమన్యత్ ప్రదర్శయ। తతస్సం హృత్య తద్రూపం దర్శయామాస తత్క్ష
ణాత్॥ రూపమన్యం మునిశ్రేష్ఠ విశ్వరూపా సనాతనీ। శంఖచక్రగదా పద్మహస్తం నేత్ర
త్రయోజ్జ్వలం॥ దివ్యమాల్యాంబరధరం దివ్య గంధాను లేపనం। యోగీంద్ర బృందసం
వంద్య సుచారు చరణాంబుజం॥ సర్వతః పాణిపాదంచ సర్వతోఽక్షి శిరోముఖం। దృష్ట్వా తే
దేతత్పరమం రూపం స హిమవాన్ పునః॥ ప్రణమ్య తనయాం ప్రాహవిస్మయోత్ఫుల్లమా
నసః। హిమవానువాచ॥ మాత స్తవేదంపరమం రూపమైశ్వర ముత్తమం॥ ౧౧॥
విస్మితోస్మిసమాలోక్య రూపమన్యత్ప్రదర్శయ। తం యస్యసహ్యాశోచ్యోహి ధన్యశ్చ పరమే
శ్వరి॥ అనుగృహ్ణీష్వ మాతస్మాం కృపయాత్వాం నమోనమః। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇ
త్యుక్త్వాసా తదాపిత్రా శైలరాజేన పార్వతీ॥ తద్రూపముపసంహృత్య దివ్యరూపం సమాద
దే। నీలోత్పలదలశ్యామం వనమాలా విభూషితం॥ ద్వినేత్రం ద్విభుజం రక్త పంకేరుహ ప
దాంబుజం। ఈషత్సహాసవదనం దివ్యలక్షణ లక్షితం॥ చందనోక్షితసర్వాంగం రత్నభూ
షణభూషితం। ఏవం విలోక్య తద్రూపం శైలానా మధిపస్తతః॥ కృతాంజలి పుటస్థిత్వా

సాహం యథా మహాదేవ సహితా యామి వై ప్రభో॥ తథా కమండలౌ తే వి స్థితాహం పశ్య మాం విభో। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతః కమండలౌ బ్రహ్మా పశ్చాత్తాం చారురూపిణీం॥ స్థితా మంశేన త్రైలోక్యపావనీం శివగేహినీం। మహేశస్తాం ప్రగృహ్యైవ తతః ప్రాయాన్మహామతే। కైలాసం సుప్రసన్నాత్మా సమస్తైః ప్రమథైర్వృతః॥ స్థితా కమండలౌ యా తు సైవ ద్రవమయం హరిం। ప్రాప్య ద్రవమయీ భూత్వా వసుధామపి చాగమత్॥ స్వర్గే రమ్యనదీ రూపా సముపాగత్య భూతలం। ఉద్ధృత్య సాగరం వంశం ప్రాప్య సాగరమంబుధిం॥ పాతాలం ప్రాప లోకానాం పరిత్రాణాయ నారద। ఏవం హిమగిరేః పుత్రీ భూత్వాంశేన సతీ మునే॥ పతిమాప మహాదేవం ప్రసన్నా జగదంబికా। అపరాపి మునిశ్రేష్ఠ తత స్తస్య సుతా స్వయం॥ సంభూయాపి చ పూర్ణైవ పతిమాప చ తం హరం॥౮౦॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగోత్పత్తి ర్నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః।

అథ పంచదశోఽధ్యాయః॥



నారద ఉవాచ॥ బ్రూహి దేవ మహేశాన యథా సా పరమేశ్వరీ। బభూవ మేనకా గర్భే పూర్ణభావేన పార్వతీ॥ శ్రుతం బహు పురాణేషు జ్ఞాయతేఽపి చ యద్యపి। భిన్నకల్పాదికం తస్యా స్తథాపి పరమేశ్వర॥ శ్రోతుం సమిష్యతే త్వత్తో యత స్త్వం వేత్సి తత్త్వతః। తద్వదస్వ మహాదేవ విస్తరేణ మహామతే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

మేనకాహిమవతోః పార్వతీజననం.

త్రైలోక్యజననీ దుర్గా బ్రహ్మరూపా సనాతనీ। ప్రార్థితా గిరిరాజేన తత్పత్న్యా మేనయాపి చ॥ మహోగ్రతపసా పుత్రీభావేన మునిపుంగవ। ప్రార్థితా చ మహేశేన సతీవిరహదుఃఖినా॥ ప్రయయౌ మేనకాగర్భే పూర్ణబ్రహ్మమయీ స్వయం। తతః శుభదినే మేనా రాజీవసదృశాననాం॥ సుషువే తనయాం దేవీం సుప్రభాం జగదంబికాం। తతోఽభవత్పుష్పవృష్టిస్సర్వతో మునిసత్తమ॥ పుష్పగంధో వవౌ వాయుః ప్రసన్నాశ్చ దిశో దశ। అథాద్రిరాజశ్శ్రుత్వా తు పుత్రీం జాతాం శుభాననాం॥ తరుణాదిత్యకోట్యాభాం త్రినేత్రాం దివ్యరూపిణీం। అష్టహస్తాం విశాలాక్షీం చంద్రార్ధకృతశేఖరాం॥ మేనే తాం ప్రకృతిం సూక్ష్మామాద్యాం జాతాం స్వలీలయా। తదా హృష్టమనా భూత్వా విప్రేభ్యః ప్రదదౌ బహు॥౧౦॥ ధనం వాసాంసి చ మునే గ్రామాన్ గాశ్చ సహస్రశః। ద్రష్టుం ప్రతియయౌ చాశు బంధుభిః పరివారితః॥ తతస్తమాగతం జ్ఞాత్వా గిరీంద్రం మేనకా తదా। ప్రోవాచ తనయాం పశ్య రాజ

నాళీకదళలోచనాం॥ ఉనయోస్తపసా జాతాం సర్వభూతహితాయచ। తతస్సోపినిరీక్ష్యైవాం
జ్ఞాత్వా తాం జగదంబికాం॥ ప్రణమ్య శిరసా భూమౌ కృతాంజలి పుటస్థితః। ప్రోవాచ
వచనం దేవీం భక్తిగద్గదయాగిరా॥ హిమాలయ ఉవాచ॥ కాత్వం మాత ర్విశాలాక్షి
చిత్రరూపా సులక్షణా। నజానే త్వామహం వత్సే యథావత్కథయస్వమాం॥ దేవ్యువా
చ॥ జానీహి మాం పరాంశక్తిం మహేశ్వరకృతాశ్రయాం శాశ్వతైశ్వర్య విజ్ఞానమూ
ర్తిం సర్వప్రవర్తికాం॥ సృష్టిస్థితి వినాశానాం విధాత్రీం జగదంబికాం అహం సర్వాంతర
స్థాచ సంసారార్ణవ తారిణీ॥ నిత్యానందమయీ నిత్యాబ్రహ్మరూపా స్వయంవిభుః। యు
వయోస్తపసాతుష్టా పుత్రీభావేన లీలయా॥ జాతా తవగృహే తాత బహుభాగ్య వశా
త్తవ। హిమాలయ ఉవాచ॥ మాతస్త్వం కృపయాగృహే మమసుతా జాతాసి నిత్యాపి య
త్। భాగ్యంమే బహుజన్మ జన్మజనితం తేనైవ మన్యేమహత్। దృష్టాముర్తి రియంపరాత్ప
రతరామూర్తింతవాన్యామపి। మాహేశీం ప్రతిదర్శయాశు కృపయా విశ్వేశి తుభ్యం న
మః॥౨॥ దేవ్యువాచ॥ దదామిచక్షుస్తే దివ్యం పశ్యమేరూప మైశ్వరం। ఛింధి హృత్సంశ
యంవిద్ధిసర్వ దేవమయీం పితః॥

దేవ్యా హిమవతో బహురూప ప్రదర్శనం.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా తం గిరిశ్రేష్ఠం దత్వా విజ్ఞాన ముత్తమం। స్వరూ
పం దర్శయామాస దివ్యం మాహేశ్వరం తదా॥ శశికోటి ప్రభం చారుచ ద్రార్ధ కృత
శేఖరం। త్రిశూలవరహస్తంచ జటామండిత మస్తకం॥ భయానకం ఘోరరూపం కాలా
నలసమప్రభం। పంచ వక్త్రం త్రినేత్రం చ నాగ యజ్ఞోపవీతినం॥ ద్వీపచర్మాంబర ధరం
నాగేంద్ర కృతభూషణం। ఏవం విలోక్య తద్రూపం విస్మితో హిమవాన్పునః। ప్రోవాచ
వచనం మాతా రూపమన్యత్. ప్రదర్శయ। తతస్సం హృత్య తద్రూపం దర్శయామాస తత్క్ష
ణాత్॥ రూపమన్యం మునిశ్రేష్ఠ విశ్వరూపా సనాతనీ। శంఖచక్రగదా పద్మహస్తం నేత్ర
త్రయోజ్వలం॥ దివ్యమాల్యాంబరధరం దివ్య గంధాను లేపనం। యోగీంద్ర బృందసం
వంద్య సుచారు చరణాంబుజం॥ సర్వతః పాణిపాదంచ సర్వతోక్షి శిరోముఖం। దృష్ట్వా త
దేతత్పరమం రూపం స హిమవాన్ పునః॥ ప్రణమ్య తనయాం ప్రాహవిస్మయోత్ఫుల్లమా
నసః। హిమవానువాచ॥ మాత స్తవేదం పరమం రూపమైశ్వర ముత్తమం॥౩॥
విస్మితోస్మిసమాలోక్య రూపమన్యత్ప్రదర్శయ। త్వం యస్యసహ్యాశోచ్యోహి ధన్యశ్చ పరమే
శ్వరి॥ అనుగృహ్ణీష్వ మాతర్మాం కృపయాత్వాం నమోనమః। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇ
త్యుక్త్వాసా తదాపిత్రా శైలరాజేనపార్వతీ॥ తద్రూపముపసంహృత్య దివ్యరూపం సమాద
దే। నీలోత్పలదలశ్యామం వనమాలా విభూషితం॥ ద్వినేత్రం ద్విభుజం రక్త పంకేరుహ ప
దాంబుజం। ఈషత్సహాసవదనం దివ్యలక్షణ లక్షితం॥ చందనోక్షితసర్వాంగం రత్నభూ
షణభూషితం। ఏవం విలోక్య తద్రూపం శైలానా మధిపస్తతః॥ కృతాంజలి పుటస్థిత్వా

రూపేణ మహతా యుతః। స్తోత్రేణానేన తాం దేవీం తుష్టావ పరమేశ్వరీం॥

— హిమవత్కృతజగదంబికాస్తుతిః —

హిమాలయ ఉవాచ॥ మాతస్సర్వమయి ప్రసీదపరమే విశ్వేశి విశ్వాశ్రయే। త్వం సర్వం నహి కించిదస్తి భువనే వస్తు త్వదన్యచ్ఛివే। త్వం విష్ణుర్గిరిశస్త్వమేవ నితరాం ధాతాసి శక్తిః పరా। కిం మర్త్యం చరితం త్వచింత్యచరితే బ్రహ్మాద్యగమ్యం మయా॥ త్వం స్వాహాఖిల దేవతృప్తిజననీ తద్వత్పితౄణామపి తృప్తేర్హేతురసి స్వధా త్వమేవ జనని త్వం దేవదేవాంబికా। హవ్యం కవ్యమపి త్వమేవ నియమో యజ్ఞస్తథా దక్షిణా। త్వం స్వర్గాదిఫలం సమస్తఫలదే విశ్వేశి తుభ్యం నమః॥ రూపం సూక్ష్మతమం పరాత్పరతరం యద్యోగినో విద్యయా। శుద్ధం బ్రహ్మమయం వదంతి పరయా మాతస్సుగుప్తం తవ। వాచాం దుర్విషయం మనోఽతిగమపి త్రైలోక్యబీజం శివే। భక్త్యాహం ప్రణమామి దేవి వరదే విశ్వేశ్వరి త్రాహి మాం॥ ఉద్యత్సూర్యసహస్రభాం మమ గృహే జాతాం స్వయం లీలయా। దేవీ మష్టభుజాం విశాలనయనాం బాలేందుమౌళిం శుభాం। ఉద్యత్కోటిశశాంకకాంతిమమలాం బాలాం త్రినేత్రాం శివాం। భక్త్యాహం ప్రణమామి విశ్వజననీం దేవి ప్రసీదాంబికే॥౪౦॥

రూపం తే రజతాద్రిసన్నిభమలం నాగేంద్రభూషోజ్జ్వలం। ఘోరం పంచముఖాంబుజం త్రినయనైర్భీమైస్సముద్భాసితం॥ చంద్రార్ధాంకితమస్తకం ధృతజటాజూటం శరణ్యే శివే। భక్త్యాహం ప్రణమామి విశ్వజనని త్వాం మే ప్రసీదాంబికే॥ రూపం శారదచంద్రకోటిసదృశం దివ్యాంబరం శోభనం। దివ్యైరాభరణైర్విరాజితమలం కాంత్యా జగన్మోహనం। దివ్యైశ్శాఖాచతుష్టయైర్యుతమహం వందే శివే భక్తితః। పాదాబ్జం జనని ప్రసీద నిఖిలబ్రహ్మాదిదేవస్తుతే॥ రూపం తే నవనీరదద్యుతిరుచిం ఫుల్లాబ్జనేత్రోజ్జ్వలం। కాంత్యా విశ్వవిమోహనం స్మితముఖం రత్నాంగదైర్భూషితం। విభ్రాజద్వనమాలయావిలసితోరస్కం జగత్తారిణి। భక్త్యాహం ప్రణతోఽస్మి దేవి కృపయా దుర్గే ప్రసీదాంబికే॥ మాతః కః పరివర్ణితుం తవ గుణాన్ రూపం చ విశ్వాత్మకం। శక్తో దేవి జగత్త్రయే బహుముఖైర్యుగ్దేవో ధవామానుమతిః కిం స్వల్పమతిః బ్రవీమి కరుణాం కృత్వా స్వకీయైర్గుణైః। నో మాం మోహయ మాయయా పరమయా విశ్వేశి తుభ్యం నమః॥ అద్య మే సఫలం జన్మ తపశ్చ సఫలం మమ। యత్త్వం త్రిజగతాం మాతా మత్పుత్రీత్వముపాగతా॥ ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽస్మి మాతస్త్వం నిజలీలయా। నిత్యాపి మద్గృహే జాతా పుత్రీభావేన వై యతః॥ కిం బ్రూమో మేనకాయాశ్చ భాగ్యం జన్మశతార్జితం। యతస్త్రిజగతాం మాతురపి మాతాభవత్తవ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం గిరీంద్రతనయా గిరిరాజేన సంస్తుతా। బభూవ సహసా చారురూపిణీ పూర్వవన్మునే॥ మేనకాపి విలోక్యైవం విస్మితా భక్తిసంయుతా। జ్ఞాత్వా బ్రహ్మమయీం పుత్రీం ప్రాహ గద్గదయా గిరా॥ మాతః స్తుతిం న జానామి భక్తిం తే జగదంబికే। తథాప్యహమనుగ్రాహ్యా త్వయా నిజగుణేన హి॥౫౦॥

త్వయా జగదిదం సర్వం సూయతే జగదంబికే। త్వం మమోదర సంభూతేతీతు లోకవిడంబనం॥ దేవ్యువాచ॥ శుభాశుభానాం ఫలదా కర్మణాం మాతరస్మ్యహం। యాదృశం యస్యకర్మాస్తి తస్మైతాదృక్ఫల ప్రదా॥ త్వయా మాత స్తథా పిత్రా హ్యనేనారాధితా స్స్వయం। మహోగ్రతపసా పుత్రీం లబ్ధుం మాం పరమేశ్వరీం। యువయో స్తపస స్తస్యఫలదానాయ లీలయా॥ నిత్యాపి లబ్ధవతీ జన్మ గృహేతవ హిమాలయాత్। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతోగిరీంద్ర స్తాం దేవీం ప్రణిపత్య పునః పునః॥ పప్రచ్ఛ బ్రహ్మవిజ్ఞానం ప్రాంజలి ర్మునిసత్తమ। హిమవానువాచ॥ మాత స్త్వం బహుభాగ్యస మమజాతాసి కన్యకా॥ బ్రహ్మాద్యైర్దుర్లభా యోగిభిర్గమ్యా నిజేచ్ఛయా। అహం తవ పదాంభోజం ప్రపన్నోస్మి మహేశ్వరి॥ యథాంజసా తరిష్యామి సంసారాపారవారిధిం। తథా వశాద్య మాతస్త్వం బ్రహ్మవిజ్ఞాన ముత్తమం॥ శ్రీపార్వత్యువాచ॥

— దేవ్యా హిమాలయస్య జ్ఞానోపదేశ కథనం —

శ్రీభగవతీగీతా ప్రారంభః.

శృణుతాత ప్రవక్ష్యామి యోగసారం మహామతే। యస్య విజ్ఞానమాత్రేణ దేహీ బ్రహ్మమయో భవేత్॥ గృహీత్వా మమమంత్రాణి సద్గురో స్సుసమాహితః। కాయేన మనసా వాచా మామేవహి సమాశ్రయేత్॥ మచ్చిత్తః మద్గతప్రాణో మన్నామజపతత్పరః। మత్ప్రసంగో మదాలాపో మద్గుణ శ్రవణేరతః॥ భవేన్ముముక్షూ రాజేంద్ర మయి భక్తిపరాయణః। మదర్థప్రతిసంసక్తమానసః సాధకోత్తమః॥ పూజా యజ్ఞాదికంకుర్యాద్యథా విధివిధానతః। శ్రుతిస్మృత్యుదితైస్సమ్యక్ స్వవర్ణాశ్రమవర్తిభిః॥ సర్వయజ్ఞతపోదానై ర్మామేవహి సమర్చయేత్। జ్ఞానాత్సంజాయతేముక్తిర్భక్తిర్జ్ఞానస్య కారణం॥ ధర్మాత్సంజాయతే భక్తిర్ధర్మోయజ్ఞాదికో మతః। తస్మాన్ముముక్షుర్ధర్మార్థం మమేదం రూపమాశ్రయేత్॥ సర్వాకారాహమేవైకాసచ్చిదానందవిగ్రహా। మదంశేన పరిచ్ఛిన్నా దేవాస్స్వర్గౌకసః పితః॥ తస్మాన్మామేవ విధ్యుక్తైస్స్వకైరేవ కర్మభిః। విభావ్య ప్రయజేద్భక్త్యా నాన్యథా భావయేత్తు తాన్॥ ఏవం విధ్యుక్తకర్మాణి కృత్వానిర్మలమానసః। ఆత్మజ్ఞానే సముద్యుక్తోముముక్షు స్సతతం భవేత్॥ ఘృణాం వితత్య సర్వత్ర పుత్రమిత్రాదికేష్వపి। వేదాంతాదిషుశాస్త్రేషు సంనివిష్టమనాభవేత్॥ కామాదికం త్యజేత్సర్వం హింసాంచాపి వివర్జయేత్। ఏవంకృతవతాం విద్యాజాయతే నాత్రసంశయః॥ తయైవాత్మా మహారాజ ప్రత్యక్షమనుభూయతే। తత్రైవజాయతే ముక్తిస్సత్యం సత్యం బ్రవీమి తే॥౨౦॥ కింత్వేతద్దుర్లభం తాత మద్భక్తవిముఖాత్మనాం। తస్మాద్భక్తిః పరాకార్యా మయియత్నాన్ముముక్షుభిః॥ త్వమప్యే

వం మహారాజ మయోక్తం కురు సర్వథా। సంసారదుఃఖైరఖిలైర్బాధ్యసే నకదాచన॥౭౨॥
ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీభగవతీగీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే కర్మయోగ ప్రతిపాదనంనామ పంచదశోఽధ్యాయః॥ శ్రీ భగవతీ గీతోపనిషత్సు ప్రథమోఽధ్యాయః॥

అథ షోడశోఽధ్యాయః॥

శ్రీభగవతీగీతాసు ద్వితీయోఽధ్యాయః

హిమవానువాచ॥ విద్యా వా కీదృశీ మాతర్యయాతో ముక్తిః ప్రజాయతే। ఆత్మా వా కిం స్వరూపశ్చ తన్మే బ్రూహి మహేశ్వరి॥ శ్రీ పార్వత్యువాచ॥
శృణు తాత ప్రవక్ష్యామి యా సంసారనివర్తికా। విద్యా తస్యాః స్వరూపం తే సంక్షేపేణ మహామతే॥ బుద్ధిప్రాణ మనోదేహాహంకృతీంద్రియతః పృథక్। అద్వితీయశ్చిదాత్మాహం శుద్ధ ఏవేతి నిశ్చితం। సంవేత్తి యేన జ్ఞానేన విద్యా తజ్జ్ఞానముచ్యతే। ఆత్మా నిరామయశ్శుద్ధో జన్మనాశాదివర్జితః॥ బుధ్యాద్యుపాధిరహిత శ్చిదానందాత్మకో మతః। అనంగస్స్వప్రభః పూర్ణ శ్శుద్ధ జ్ఞానాదిలక్షణః॥ ఏక ఏవాద్వితీయశ్చ సర్వదేహగతః పరః। స్వప్రకాశేన దేహాదీన్భాసయన్ స్వయమాస్థితః॥ ఇత్యాత్మనస్స్వరూపంతు గిరిరాజ మయోదితం। ఏవం విచింతయేన్నిత్య మాత్మానం సుసమాహితః॥ అనాత్మని శరీరాదా వాత్మబుద్ధిం వివర్జయేత్। రాగద్వేషాది దోషాణాం హేతుభూతా హి సా యతః॥ రాగద్వేషాదిదోషేభ్యస్సదోషం కర్మ సంభవేత్। తతః పునస్సంసృతిశ్చ తస్మాత్తాం పరివర్జయేత్॥ హిమాలయ ఉవాచ॥ అశుభాదృష్టజనకా రాగద్వేషాదయశ్శివే। కథం జనైః పరిత్యాజ్యా స్తన్మే త్వం వక్తుమర్హసి॥౧౦॥ కుర్వంతి యేఽపకారాణి కథం తాన్ సహతే జనః। తేషు రాగశ్చ విద్వేషః కథం వా న భవేద్వద॥ శ్రీపార్వత్యువాచ॥ అపకారః కృతః కస్య తదేవాశు విచారయేత్। విచార్యమాణే తస్మింశ్చ ద్వేష ఏవ న జాయతే। పంచభూతాత్మకో దేహో ముక్తజీవో జడస్స్వయం। వహ్నినా దహ్యతే వాపి శివాద్యైర్భక్ష్యతేఽపి వా॥ తథాపి యో న జానాతి కోపకారోస్థితస్య వై। ఆత్మా శుద్ధస్స్వయం పూర్ణ స్సచ్చిదానందవిగ్రహః॥ న జాయతే న మ్రియతే నిర్లేపో న చ దుఃఖభాక్। విచ్ఛిద్యమానే దేహేఽపి నాపకారోస్య జాయతే॥

యథాగృహాంతరిస్థస్య నభసః కాపి నక్షతిః । గృహేషు దహ్యమానేషు గిరిరాజ తథైవహి । హంతా చేన్మన్యతే హంతుం హతశ్చేన్మన్యతే హతః । తావుభౌ భ్రాంతహృదయౌ నాయం హంతి నహన్యతే । స్వస్వరూపం విదిత్వైనం ద్వేషం త్యక్త్వా సుఖీభవేత్ । ద్వేషమూలో మనస్తాపో ద్వేషస్సంసారబంధనం । మోక్షవిఘ్నకరో ద్వేషస్తస్మాద్యత్నాత్పరివర్జయేత్ ॥ హిమాలయ ఉవాచ ॥ దేహస్యాపి నచేద్దేవి జీవస్య పరమాత్మనః । అపకారో నవిద్యేత నైతౌ దుఃఖస్య భాగినౌ । తత్కస్య జాయతే దుఃఖం యత్సాక్షాదనుభూయతే ॥ ౨౦ ॥ అన్యోవా కోస్తి దేహేస్మిన్ దుఃఖభోక్తా మహేశ్వరి । ఏతన్మే బ్రూహి తత్త్వేన మయి తే యద్యనుగ్రహః ॥ శ్రీపార్వత్యువాచ ॥ నైవ దుఃఖం హి దేహస్య నాత్మనోపి పరాత్మనః । తథాపి జీవో నిర్లేపో మోహితో మమ మాయయా । సుఖ్యహం దుఃఖ్యహం చాపి స్వయమేవాభిమన్యతే । అనాద్యవిద్యా సా మాయా జగన్మోహనరూపిణీ । జాతమాత్రేణ హి సంబంధస్తయా సంజాయతే కిల । సంసారో జాయతే తేన రాగద్వేషాదిసంకులః । అన్యస్య లింగంతు మనః పరిగృహ్య మహామతే । తత్కృతాన్ సంజుషన్ కామాన్ సంసారే వర్తతేఽవశః । విశుద్ధస్ఫటికో యద్వద్రక్తపుష్పసమీపతః । తద్వద్వర్ణయుతో భాతి వస్తుతో నాస్తి రంజనా । బుద్ధీంద్రియాది సామీప్యాదాత్మనోపి తథాగతిః । మనో బుద్ధిరహంకారో జీవస్య సహకారిణః । స్వకర్మవశతస్తాత ఫలభోక్తార ఏవ తే ॥ సర్వం కర్మవశాత్తాత సుఖం వా దుఃఖమేవ వా । తదేవ భుంజతేనాత్మా నిర్లేపః ప్రభురవ్యయః । సృష్టికాలే పునః పూర్వవాసనామానసైస్సహ । జాయతే జీవనం హి భ్రమత్యాభూతసంప్లవం । తతః జ్ఞానవిచారేణ త్యక్తమోహో విచక్షణః ॥ ౩౦ ॥ సుఖీభవేన్మహారాజ ఇష్టానిష్టోపపత్తిషు । దేహమూలో మనస్తాపో దేహస్సంసారకారణం । దేహః కర్మసముత్పన్నః కర్మచ ద్వివిధం మతం । పాపంపుణ్యం చ రాజేంద్ర తయోర్దేహానుసారతః । దేహినస్సుఖదుఃఖం స్యాత్ఫలాన్యపి దినరాత్రివత్ । స్వర్గాదికామః కృత్వాపి పుణ్యం కర్మవిధానతః । ప్రాప్య స్వర్గం పతత్యాశు భూయః కర్మప్రచోదితః । తస్మాత్సత్సంగతిం కృత్వా విద్యాభ్యాసపరాయణః ॥ విముక్తదేహః పరమం సుఖమిచ్ఛేద్విచక్షణః ॥ ౩౪ ॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీభగవతీగీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే జీవస్వరూపనిరూపణం నామ షోడశోధ్యాయః । శ్రీభగవతీగీతోపనిషత్సు ద్వితీయోధ్యాయః ॥

అథ సప్తదశోధ్యాయః ॥

హిమాలయ ఉవాచ ॥ దుఃఖస్య కారణం దేహః పంచభూతాత్మకశ్శివే । యతస్తద్రహితో దేహీ నదుఃఖైః పరిభూయతే । సోయం సంజాయతే మాతః కథం దేహో మహేశ్వ

రి। క్షీణపుణ్యాః కథంజీవో జాయతేచ పునర్భువి। తద్బ్రూహి విస్తరేణాశు యది తే మయ్యనుగ్రహః॥ శ్రీ పార్వత్యువాచ॥ క్షితిర్జలం తథా తేజో వాయురాకాశ ఏవచ। ఏతైః పంచభిరారబ్ధో దేహోఽయం పాంచభౌతికః। ప్రధానం పృథివీ తత్ర శేషాణాం సహకారితా। ఉక్తశ్చతుర్విధస్సోఽయం గిరిరాజ నిబోధ మే। అండజస్స్వేదజశ్చైవోద్భిజ్జశ్చైవ జరాయుజః। అండజాః పక్షిసర్పాద్యా స్స్వేదజా మశకాదయః॥ వృక్షగుల్మ ప్రభృతయ శ్చోద్భిజ్జాహి విచేతనాః॥ జరాయుజా మహారాజ మానుషాః పశవస్తథా॥ శుక్ర శోణితసంభూతో దేహో జ్ఞేయో జరాయుజః॥ భూయ స్స్త్రివిధో జ్ఞేయః పుంస్త్రీక్లీబవిభేదతః॥ శుక్లాధిక్యేన పురుషో భవే త్పృథ్వీధరాధిప॥ రక్తాధిక్యా ద్భవేన్నారీ తయోస్సామ్యే నపుంసకః॥ స్వకర్మ వశతో జీవో నీహార కలయా యుతః॥ పతిత్వా ధరణీపృష్ఠే వ్రీహి మధ్యగతో భవేత్। స్థిత్వా తత్ర చిరం భోజ్యం భుజ్యతే పురుషై స్తతః॥ ౧౦॥ తతః ప్రవిష్టం తద్భోజ్యం పుంసో దేహే ప్రజాయతే। రేతస్తేన సజీవోఽపి భవేద్రేతోగత స్తదా। తత స్త్రియాభియోగేన ఋతుకాలే మహామతే। రేతసా సహితస్సోఽపి మాతృగర్భం ప్రయాతిహి। ఋతుస్నాతా భవేన్నారీ చతుర్థేహని తద్దినాత్। ఆషోడశ దినాద్రాజ న్నృతుకాల ఉదీరితః। జాయతేచ పుమాం స్తత్ర యుగ్మకే దివసే పితః। అయుగ్మే దివసే నారీ జాయతే పురుషర్షభ। ఋతుస్నాతాతు కామార్తా ముఖం యస్య సమీక్షతే। తదాకృతిస్సంతతి స్స్యా త్తత్పశ్యే ద్భర్తురాననం॥ తద్రేతోయోనిరక్తేన యుక్తం భూత్వా మహామతే। దినేనైకేన కలలం జరాయుపరివేష్టితం। భూత్వా పంచదినేనైవ బుద్బుదాకారతా మియాత్। యాతు చర్మావృతి స్సూక్ష్మా జరాయు స్సా నిగద్యతే। శుక్రశోణితయో ర్గర్భ స్తస్మిన్ సంజాయతే యతః। తత్ర గర్భో భవేద్యస్మా త్తేన ప్రోక్తో జరాయుజః॥ తతస్తత్సప్తరాత్రేణ మాంసపేశీత్వ మాప్నుయాత్। పక్షమాత్రేణ సాపేశీ తచ్ఛోణితపరిప్లుతా। తత శ్చాంకుర ఉత్పన్నః పంచ వింశతి రాత్రిషు। స్కంధ గ్రీవాశిరః పృష్ఠోదరాణిచ మహామతే॥ ౨౦॥ పంచధాంగాని జాయంతే ఏవం మాసేనచ క్రమాత్। ద్వితీయే మాసి జాయంతే పాణిపాదాదయ స్తథా। అంగానాం సంధయ స్సర్వే తృతీయే సంభవంతిహి। అంగుల్యశ్చాపి జాయంతే చతుర్థే మాసి సర్వతః। అభివ్యక్తిశ్చ జీవస్య తస్మిన్నేవహి జాయతే। పాయుర్మేఢ్ర ముపస్థంచ కర్ణచ్ఛిద్రద్వయం తథా। జాయతే మాసి షష్ఠేతు నాభిశ్చాపి భవే న్నృణాం। సప్తమే కేశ రోమాద్యా జాయంతేచ తథాష్టమే। విభక్తావయవత్వంచ జాయతే గర్భమధ్యతః। విహాయ శ్మశ్రుదంతాదీన్ జన్మాంతర సముద్భవాః। సమస్తావయవా ఏవం జాయంతే క్రమతః పితః। నవమే మాసి జీవస్తు చైతన్యం సర్వశో లభేత్। మాతృభుక్త్యనుసారేణ వర్ధతే జఠరే స్థితః॥ ప్రాప్యాపి యాతనాం ఘోరాం నమ్రియేత స్వకర్మతః॥ స్మృత్వా ప్రాక్తన దేహోద్ధ కర్మాణి బహుదుఃఖితః॥ మనసా వచనం బ్రూతే విచార్య స్వయమేవహి। ఏవం దుఃఖ మనుప్రాప్య భూయో జన్మ లభ

క్షితా। అన్యాయేనార్జయన్ విత్తం కుటుంబభరణోద్యతః। నారాధితా భగవతీం దుర్గాం దుర్గతిహారిణీం। యద్యస్మాన్నిష్కృతిర్గేస్యాద్గర్భదుఃఖాత్తదా పునః। విషయాన్నానుసేవిష్యే వినా దుర్గాం మహేశ్వరీం। నిత్యం తామేవ భక్త్యాహం పూజయే యతమానసః। వృధా పుత్రకళత్రాదివాసనావశతోఽసకృత్। నిష్ఫలసంసార మనాః కృతవాన్నాత్మనో హితం॥ తస్యేదానీం ఫలం భుంక్తే గర్భదుఃఖం దురాసదం। తస్మాద్భూయః కరిష్యామి నృధా సంసారసేవనం॥ ఇత్యేవం బహుధా దుఃఖమనుభూయ స్వకర్మతః। అస్థియంత్రవినిష్పిష్టః పతితః కుక్షివర్త్మనా॥ సూతివాతవశాద్ఘోరసంకటాదివ పాతకీ। మేదోసృక్లిప్తసర్వాంగో జరాయుపరిసంవృతః॥ తతో మన్మాయయా ముగ్ధస్తాని దుఃఖాని విస్మృతః। అకించిత్కరతాం ప్రాప్య మాంసపిండ ఇవాస్థితః॥ సుషుమ్నాపిహితా నాడీ శ్లేష్మకాయాన దేవహి। సువ్యక్తం వచనం తావద్వక్తుం బాలో న శక్యతే॥ న గంతుమపి శక్నోతి బంధుభిః పరిరక్ష్యతే। శ్వమార్జారాదిదంష్ట్రిభ్యో దృష్టః కాలవశాత్తతః॥ యథేష్టం భాషతే వాక్యం గచ్ఛత్యపి దూరతః। తతశ్చ యౌవనోద్రిక్తః కామక్రోధాదిసంయుతః। కురుతే వివిధం కర్మ పాపపుణ్యాత్మసంమితః। కురుతే కర్మతంత్రాణి దేహభోగార్థమేవహి॥౨౦॥ స దేహపురుషాద్భిన్నః పురుషః కిం సమశ్నుతే। ప్రతిక్షణం క్షరత్యాయుశ్చలత్పాత్రగతోయవత్। స్వప్నోపమం మహారాజ సర్వం వైషయికం సుఖం। తథాపి సభవేద్ధాని రతమానస్య దేహినాం॥ న పశ్యతి ద్వేషతే దేహీ మోహితో మమమాయయా। వీక్ష్యతే కేవలం భోగా నశాశ్వతతరా నిహా॥ అకస్మాద్గ్రసతే కాలః పూర్ణేఽచాయుషి భూధర। యథా వ్యాళోంతిక ప్రాప్తం మండూకం గ్రసతే క్షణాత్॥ హా హంత జన్మ తదపి సఫలం యాత మేవహి। ఏవం జన్మాంతరమపి విఫలం జాయతే తథా॥ నిష్కృతిర్విద్యతే నైవ విషయాననుసేవినాం। తస్మాత్ జ్ఞానవిచారేణ త్యక్త్వా వైషయికం సుఖం॥ శాశ్వతైశ్వర్యమన్విచ్ఛన్మద్దర్శనపరో భవేత్। తద్దర్శనాయతే భక్తిర్మయి బ్రహ్మణి నిశ్చలా॥ దేహాదిభ్యః పృథక్త్వేన నిశ్చిత్యాత్మాన మాత్మనా। దేహాదిమమతాం మిథ్యాజ్ఞానజాం పరిసంత్యజేత్॥౨౨॥ పితస్త్వం యది సంసారదుఃఖాన్నివృత్తిమిచ్ఛసి। తథారాధయమాం భక్త్యా బ్రహ్మరూపాం సమాహితః॥౨౩॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీభగవతీగీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే గర్భదుఃఖాదివర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః॥ ఇతి శ్రీభగవతీగీతాసు తృతీయోఽధ్యాయః॥

అథాష్టాదశోఽధ్యాయః॥

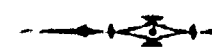
— శ్రీభగవతీగీతోపనిషత్సు చతుర్థోఽధ్యాయః —

హిమాలయ ఉవాచ॥ అన్నాశినాం త్వాం దేవి ముక్తిశ్చేన్నైవ విద్యతే। కిం నం

సమాశ్రయేత్త్వాం తత్కృపయా బ్రూహి మేతదా॥ సంధ్యాయ యద్రూశం రూపం మాత
స్తవముముక్షుభిః। త్వయి భక్తిః పరా కార్యా దేహబంధవిముక్తయే॥ శ్రీపార్వత్యువాచ॥ మ
నుష్యాణాం సహస్రేషు కశ్చిద్యతతిసిద్ధయే। తేషామపిసహస్రేషు కోపిమాం వేత్తితత్త్వతః॥
రూపంచ నిష్కలం సూక్ష్మం వాచాతీతం సునిర్మలం।నిర్గుణం పరమం జ్యోతి స్సర్వవ్యాప్యే
కకారణం॥ నిర్వికల్పం నిరారంభం సచ్చిదానందవిగ్రహం। ధ్యేయం ముముక్షుభి స్తాతదేహ
బంధవిముక్తయే॥అహం సమస్తజగతాం ప్రసూశ్చ విలయస్యచ।కర్త్రీచ పరతరం మత్తో హ్యా
న్యత్కించి న్నవిద్యతే॥ సర్వభూతేషుజీవోహం తేజ స్తేజస్వినామహం। అహం మతిమతాం
తాత సుమతిః పర్వతాధిప॥పృథివ్యాం పుణ్యగంధోహం రసోప్సుశశినః ప్రభా।తపస్వినాం త
పశ్చాస్మి తేజశ్చాస్మివిభావసోః॥ కామరాగాదిరహితం బలినాం బలమస్మ్యహం। సర్వకర్మ
సు రాజేంద్ర కర్మ పుణ్యాత్మకం తథా॥ ఛందసా మస్మి గాయత్రీ బీజానాం ప్రణవోస్మ్య
హం। ధర్మావిరుద్ధః కామోస్మి సర్వభూతేషుభూధర॥౧౦॥ యేచాన్యేపి యేభావా స్సాత్వికా
రాజసాస్తథా। తామసా మత్తఉత్పన్నా మదధీనాశ్చ తేమయి॥ నాహం తేషా మధీనాస్మి
కదాచిత్పర్వతర్షభ। ఏవం సర్వగతం రూప మద్వైతం పరమవ్యయం॥ నజానంతి మహా
రాజ మోహితా మమమాయయా। యేభజంతిచ మాం భక్త్యా మాయామేనాం తరంతి
తే॥ సృష్ట్యర్థ మాత్మనోరూపం మయైవ స్వేచ్ఛయా పితః। కృతం ద్విధా నగశ్రేష్ఠ స్త్రీపు
మానితి భేదతః॥ శివః ప్రధానః పురుషః శక్తిశ్చ పరమా శివా। శివశక్త్యాత్మకం బ్రహ్మ
యోగిన స్తత్త్వదర్శనః॥ వదంతిమాంమహారాజ తతఏవ పరాత్పరం। సృజామి బ్రహ్మరూపే
ణ జగదేతచ్చరాచరం॥ సంహారామి మహారుద్రరూపేణాంతే నిజేచ్ఛయా। దుర్వృత్తశ
మనార్థాయ విష్ణుః పరమపూరుషః॥ భూత్వా జగదిదం కృత్స్నం పాలయామి మహామతే।
అవతీర్య క్షితౌ భూయోభూయో రామాదిరూపతః॥ నిహత్య దానవాన్ పృథ్వీం పాల
యామి మహామతే। రూపం శక్త్యాత్మకం తాత ప్రధానం తత్రచ స్మృతం॥ యతః స్తయా
వినా పుంసః కార్యం నేహ కిమాస్థితం। రూపాణ్యేతాని రాజేంద్ర తథా కాలాది కాని
చ॥ ౨౦॥ స్థూలాని విద్ధి సూక్ష్మంతు పూర్వముక్తం తవానఘ। అనభిధ్యాయ రూపంతు
స్థూలం పర్వతపుంగవ॥ అగమ్యం సూక్ష్మరూపం మే యద్దృష్ట్వా మోక్షభాగ్భవేత్।తస్మాత్
స్థూలంహి మేరూపం ముముక్షుః పూర్వమాశ్రయేత్॥క్రియాయోగేన తాన్యేవ సమభ్యర్చ్య
విధానతః। శనైరాలోచయే త్సూక్ష్మం రూపం మే పర మవ్యయం॥ హిమాలయ ఉవాచ॥
మాతర్బహువిధం రూపం స్థూలం తవమహేశ్వరి। తేషు కింరూప మాశ్రిత్య సహసా మో
క్షభాగ్భవేత్॥ తన్మేబ్రూహి మహాదేవి యదితే మయ్యనుగ్రహః। శ్రీపార్వత్యువాచ॥
మయా వ్యాప్తమిదం విశ్వం స్థూలరూపేణ భూధర॥ తత్రారాధ్యతమా దేవీమూర్తి శ్శీఘ్రం
విముక్తిదా। సాపి నానావిధా తత్ర మహావిద్యా మహామతే॥
విముక్తిదా మహారాజ తాసాం నామాని మేశృణు। మహాకాళీ తథా తారా షోడశీ భు
వనేశ్వరీ॥ భైరవీ బగలా ఛిన్నా మహాత్రిపురసుందరీ। ధూమావతీచ మాతంగీ నృణాం

మోక్షఫలప్రదా॥ అతః కుర్వన్ పరాం భక్తిం మోక్షం ప్రాప్స్యస్యసంశయం। అసామాన్యతమా తాత క్రియాయోగేన చాశ్రితః॥ మయ్యర్పిత మనోబుద్ధిర్మామేవైష్యసి నిశ్చితం। నలభంతే మహాత్మానః కదాచిదపి భూధర!॥ మాముపేత్య పునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతం। అనన్యచేతా స్సతతం యో మాం స్మరతి నిత్యశః॥ తస్యాహం ముక్తిదా రాజన్ భక్తియుక్తస్య యోగినః। యస్తు సంస్కృత్య మాం మనసే ప్రాణాం స్త్యజతి భక్తితః సోపి సంసారదుఃఖాంశైర్నాభ్యతే స కదాచన। అనన్యచేతసో యే మాం భజంతే భక్తిసంయుతాః॥ తేషాం ముక్తిప్రదా నిత్య మహమస్మి మహామతే। శక్త్యాత్మకం హి మేరూప మనాయాసేన ముక్తిదం॥ సమాశ్రయ మహారాజ తతో మోక్ష మవాప్స్యసి। యే ప్యన్య దేవతాభక్తా యజంతే శ్రద్ధయాన్వితాః॥ తేపి మామేవ రాజేంద్ర యజంతే నాత్రసంశయః। అహం సర్వమయీ యస్మాత్ సర్వయజ్ఞఫలప్రదా॥ కింతు తాస్వేవ యే భక్తా స్తేషాం ముక్తి స్సుదుర్లభా। తతో మామేవ శరణం దేహబంధవిముక్తయే॥ యాహి సంయతచేతా స్త్వం మామేవ్యసి నసంశయః॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జుహోషి దదాసియత్। సర్వం మదర్పణం కృత్వా మోక్ష్యసే కర్మబంధనాత్॥ యే మాం భజంతి సద్భక్త్యా మయి తే తేషు చాప్యహం। నమేస్తి విప్రియః కశ్చిద్ప్రియో వా మహామతే॥ అపిచేత్సుదురాచారో భజతే మామనన్యభాక్। సోపి పాపవినిర్ముక్తో ముచ్యతే భవబంధనాత్॥ క్షిప్రం తరతి ధర్మాత్మా శశ్వత్తరతి సోపిచ। మయి భక్తిమతాం ముక్తి రలంఘ్యా పర్వతాధిప॥ తత స్త్వం పరయా భక్త్యా మామాశ్రిత్య మహామతే। మన్మనా భవ మద్యాజీ మాం నమస్కురు మత్పరః॥ మామేవైష్యసి సంసారదుఃఖై స్నైనహి బాధ్యసే॥౪౨॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే భగవతీగీతాసూపనిషత్సు బ్రహ్మవిద్యాయాం యోగశాస్త్రే హిమాలయపార్వతీసంవాదే భగవతీభక్తిప్రతిపాదనం నామ అష్టాదశోధ్యాయః। శ్రీభగవతీగీతాసు చతుర్థోఽధ్యాయస్సమాప్తః॥

అథ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః।



— శ్రీభగవతీగీతాసు పంచమోధ్యాయః —

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం శ్రీపార్వతీవక్త్రాద్యోగసారం పరం మునే। నిశమ్య పర్వతశ్రేష్ఠో జీవన్ముక్తో బభూవహ॥ సాప్యేవం శైలరాజాయ యోగముక్త్వా మహేశ్వరీ। మాతుస్తన్యం పపౌ బాలా ప్రాకృతేవహి లీలయా॥ గిరీంద్రస్తు తతో హృష్టః చకారోత్సవ మహోత్సవం। యథా నదృష్టం కేనాపి శ్రుతం వా కేనచిత్ క్వచిత్॥ షష్ఠేఽహ్ని షష్ఠీం సం

పూజ్య సంప్రాప్తే దశమేహని। పార్వతీ త్యకరోన్నామ సాన్వయం పర్వతాధిపః॥ ఏవం త్రిజ
గతాం మాతా నిత్యా ప్రకృతి రుత్తమా। సంభూయ మేనకాగర్భా ద్ధిమాలయ గృహే స్థి
తా॥ హిమాలయాయ పార్వత్యా కథితం యోగముత్తమం। యః పఠే త్సులభా ముక్తి స్త
స్య నారద జాయతే॥ తుష్టా భవతి శర్వాణీ నిత్యం మంగలదాయినీ। జాయతేచ దృఢా భ
క్తిః పార్వత్యాం మునిపుంగవ॥ అష్టమ్యాంచ చతుర్దశ్యాం నవమ్యాం భక్తిసంయుతః। ప
ఠన్ శ్రీపార్వతీగీతాం జీవన్ముక్తో భవే న్నరః॥ స్వయం దేవీకలా మేతి సాక్షా ద్దేవ్యాః ప్ర
సాదతః। నశ్యంతి తస్య పాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాన్యపి॥ శరత్కాలే మహాష్టమ్యాం యః
పఠే త్సముపోషితః। రాత్రౌ జాగరితో భూత్వా తస్య పుణ్యం బ్రవీమి కిం॥౧౦॥ స సర్వదే
వపూజ్యశ్చ దుర్గాభక్తిపరాయణః। ఇంద్రాదయో లోకపాలా స్తదాజ్ఞావశవర్తినః॥ స్వయం
దేవీకలా మేతి సాక్షా ద్దేవ్యాః ప్రసాదతః। నశ్యంతి తస్య పాపాని బ్రహ్మహత్యాదికాన్యపి॥
పుత్రం సర్వగుణోపేతం లభతే చిరజీవినం। నశ్యంతి రిపవ స్తస్య నిత్యం ప్రాప్నోతి మంగలం॥
అమావాస్యాం తిథిం ప్రాప్య యఃపఠేద్భక్తిసంయుతః।సర్వపాపవినిర్ముక్తః స దుర్గాతుల్యతామి
యాత్॥ నిశీథే పఠతే యస్తు బిల్వవృక్షస్య సన్నిధౌ।తస్య సంవత్సరా ద్దుర్గా స్వయం ప్రత్యక్షు
మేతివై। కిమత్ర బహునోక్తేన శృణు నారద తత్వతః। అస్యాః పాఠసమం పుణ్యం నాస్త్యేవ
పృథివీతలే॥ తపసాం యజ్ఞదానాదికర్మణా మిహ విద్యతే। ఫలస్య సంఖ్యానైతస్యా విద్యతే
మునిపుంగవ॥ ఇత్యుక్తం తే యథా జాతా నిత్యాపి పరమేశ్వరీ।లీలయా మేనకాగర్భే భూయః
కిం శ్రోతుమిచ్ఛసి॥౧౫॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీభగవతీగీతా సమాప్తినా
మైకోనవింశతి తమోధ్యాయః।

శ్రీభగవతీగీతానూవనిమత్సుఫలశ్రుతికథనంనామ పంచమోధ్యాయః

అథ వింశతితమోఽధ్యాయ

నారద ఉవాచ॥ స్థితా హిమవతో గేహే లీలయా పరమేశ్వరీ। కథ మాప పతిం శం
భుం యోగచింతాపరాయణం॥ కథం హరో మనశ్చక్రే దారగ్రహణకర్మణి। త్యక్త్వా యో
గం మహాయోగీ సంసారవిముఖః ప్రభుః॥ కథ మర్ధశరీరం సాప్యహారత్ స్మరవైరిణః। ఏతన్మే
సర్వ మాచక్ష్వ విస్తరేణ మహేశ్వర॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ యయేదం మోహ్యతే విశ్వం
పరయా మాయయా మునే। కోవక్తు మిహ శక్నోతి తస్యామాయాం మహామతే॥ యా సర్వ
జగతామాద్యా సృష్టిస్థిత్యంతకారిణీ। సాతిబాల్యం సమాస్థాయ స్థితా హిమవతో గృహే॥ త
తస్సా వవృధే నిత్యం వర్షాసు స్వర్నదీయథా। చారుత్వమపి సందధే యథా శరది చంద్రి

కా। సఖీభిస్సహితా నిత్యం చిక్రీడ నిజలీలయా।సుగుణైః పితరౌ నిత్యం హర్షయామాస పార్వతీ॥ గిరిరాజ స్తథా మేనా దృష్ట్వాదృష్ట్వాపి తన్ముఖం। దృష్టిం వ్యాపారయామాస నాన్యత్ర క్షణమప్యపి॥ విద్యతే మునిశార్దూల నాసాధ్యంహి తపస్యతః। తపసా యన్న చాప్నోతి విద్యతే నైవతత్ఫలం॥ అపి బ్రహ్మాదిదేవానాం యస్యా దుర్లభ మీక్షణం। తాం కృత్వాంకే దివారాత్రం హిమవాన్ మేనకాపిచ॥౧౦॥ నిరీక్షతే కౌతుకేన పుత్రీభావేన తారిణీం। ఏవం భజంతి యేభక్త్యా తేషామిష్టఫలప్రదా॥ దుర్గమ్యాపి సురశ్రేష్ఠై స్సులభా జగదంబికా। ఏవం స్థితా భగవతీ గిరిరాజగృహే స్వయం। మాతుస్తృప్తికరీ నిత్యం పితృప్రీణనతత్పరా। అథైకదా గిరీంద్ర స్తాం కృత్వాంకే పరమేశ్వరీం॥ తనయైశ్చ సుసంగమ్య స్థితః పరమకౌతుకాత్। ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు నారదో మునిపుంగవః॥ నభసా సముపాయాతో ద్రష్టుం దేవీం మహేశ్వరీం। సదదర్శ తదా గౌరీం గిరీంద్ర నికటస్థితాం॥ శరచ్ఛశినిశానాథజ్యోత్స్నామివ సునిర్మలాం। గిరీంద్ర స్త్వథ తం వీక్ష్య మునిం స్వగృహమాగతం॥ సంపూజ్య ప్రాంజలిర్భూత్వా ప్రణనామ మహామతిః। ఉపవిశ్య మునిః ప్రాహ శైలరాజం ప్రహర్షయన్॥ మహారాజ మయాపూర్వం యదుక్తం జ్ఞాతవానసి?। స్వయం ప్రకృతి రాద్యా తే తనయా సంభవిష్యతి॥ సేయం తే తనయా జాతా స్వయం ప్రకృతి రుత్తమా। శంభో ర్భవిత్రీ దయితా ప్రేష్ఠా కాయార్ధహారిణీ॥ నచాప్యేనాం వినా జాయాం నాన్యా ముద్వాహయిష్యతి। అనయైవ గిరిశ్రేష్ఠ అర్ధనారీశ్వరో హరః॥౨౦॥ భవిష్యతి మహేశాయ దేయేయం తనయా త్వయా। తస్యైవ పూర్వపత్నీయం జాతా దక్షగృహే యదా॥ అనయో ర్యాదృశం ప్రేమ భవిష్యతి మహామతే। కయో ర్నతాదృశం భూతం విద్యతేవా భవిష్యతి॥ అనయా దేవకార్యాణి కరిష్యంతే బహూనిచ। పుత్రోపి భవితాచాస్యా మహాబలపరాక్రమః॥ యేన తుల్యబలో యోద్ధా నభూతో నభవిష్యతి। నాన్యస్మై త్వ మిమాం దాతుం మనఃకర్తు మిహార్హసి॥ ఇత్యర్షేర్వచనం శ్రుత్వా గిరిరాజ ఉవాచతం।శ్రూయతే త్యక్త సంగస్స మహాయోగీమహేశ్వరః॥ తపశ్చరతిచాత్యుగ్రం దేవానామప్యగోచరః। కేవలంపరమం బ్రహ్మ సోంతః పశ్యతినిశ్చలః॥ నో బాహ్యమీక్షతే శుద్ధబ్రహ్మణ్యర్పితమానసః। తస్యైవ నిశ్చలం చేతః కో భంజయితు ముత్సహేత్॥ కథంవా తనయామేనాం భార్యార్థే సంగ్రహిష్యతి। నారద ఉవాచ॥ తదర్థం నైవ చింతాం త్వం కురు పర్వతపుంగవ॥ భవిష్యతి తపోభంగో యథా తస్య శృణామయ। తారకేణాసురేంద్రేణ జిత్వాదేవాన్ సవాసవాన్॥ త్రైలోక్యాధిపతే రాజ్యం కృతంమదబలాశ్రయాత్। తథాన్యేషాంసురాణాం యదాధిపత్యం బలాద్ధృతం॥౩౦॥ ఏకఆస్తే త్రిలోకేశో బ్రహ్మదత్తవరేణహి। బ్రహ్మణాకల్పితో మృత్యు స్తస్యనూనం దురాత్మనః॥ శివస్యౌరసజాతేన పుత్రేణామితతేజసా। తేనదేవాస్సుసంయత్తా ఇంద్రాద్యా బ్రహ్మశాసనాత్॥ సర్వే వ్యాపారయిష్యంతి మహాదేవవిమోహనే। నిమిత్తమాత్రమిత్యుక్తం లౌకికం పర్వతర్షభ॥ వస్తుత స్తే సుతైవైషా హరం సమ్మోహయిష్యతి। ఇయం స్వయం మహామాయా జగన్మోహనకారిణీ॥ విష్ణుసమ్మోహినీలక్ష్మీ శ్శివసమ్మోహినీశివా। సాపినిత్యం మహా

కాల స్తదంతర్యామినీ మినూం॥ మహాకాలీం మహాయోగీ సమాధిస్థో నిరీక్షతే। తపశ్చరతి చైతస్యా అర్ధేనిశ్చలమానసః॥ ఏనాం ప్రాప్య పునః పత్నీం త్యక్తయోగో భవిష్యతి। అచిరేణైవ భగవాన్ ధ్యానయోగేన శంకరః॥ జ్ఞాత్వైనాం త్వద్గృహేజాతాం బ్రహ్మరూపాం సనాతనీం। తవప్రస్థే తపస్తప్తుం సమాయాస్యతి నిశ్చితం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఉక్త్వైవం గిరిరాజాయ సమునిః ప్రయయావ్రతం। విహాయసా స్వకం స్థానం మధ్యాహ్నార్కసమప్రభః॥౩౬॥
ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శంకరానుమైవపార్వతీదేవ్యోత్ర హిమవతో నారదోపదేశో నామ వింశతితమోఽధ్యాయః॥

అథైకవింశతితమోఽధ్యాయః

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ గతేతస్మిన్మునిశ్రేష్ఠే గిరీంద్రస్సహ మేనయా। పుత్ర్యాశ్చ సిశ్చితం మేనే పార్వతీం హరమోహినీం॥ ఏతస్మిన్నంతరే శంభుస్త్యక్త్వా ఘోర్యాశ్రమమునే। హిమాద్రేః ప్రయయౌ ప్రస్థం తపస్తప్తుం సుదుస్తరం॥ యత్ర గంగానిపతితా బ్రహ్మలోకాత్స్వయం పురా। తత్ర విశ్వేశ్వరః పూర్ణబ్రహ్మధ్యానపరాయణః॥ సంస్థితః పరమో యోగీ ధ్యానానందసముత్సుకః। ఏవం ధ్యానపరే తస్మిన్ మహేశే ప్రమథపుంగవాః॥ కేచిద్ధ్యానపరా ఆసన్ కేచిత్సేవాపరాయణాః। అన్యేచ బహవస్తస్య కించిద్దూరే వ్యవస్థితాః। ఫలపుష్పాణి చిన్వంతో గీతనృత్యపరాయణాః॥ క్రీడంతి గైరికైరంగం లిప్త్వా చ సముత్సుకాః। దృష్ట్వా శివం సమాయాతం గంధర్వాః కిన్నరాస్తథా॥ ఏకదా కథయామాసు గిరీంద్రాయ మహాత్మనే। ప్రభో గిరీంద్ర భగవంస్తవ ప్రస్థే మహేశ్వరః॥ సమాయాతస్తపస్తప్తుం సమస్తైః ప్రమథైస్సహ। ఓషధిప్రస్థనగరస్యాదూరే స స్వయం స్థితః॥ మహాత్మా జటిలో యోగీ చంద్రార్ధాంకితమస్తకః। ప్రమథాశ్చాపి బహవో నికటే తస్య సంస్థితాః॥ ధ్యాననిష్ఠాస్తథాన్యేచ శుశ్రూషణపరాయణాః। అన్యేచ కోటిశస్తస్య కియద్దూరే వ్యవస్థితాః॥౧౦॥ నృత్యంతిచైవ గాయంతి క్రీడంతిచ హసంతిచ॥ కేచిద్దిగంబరాస్తేషాం కేచిద్వ్యాఘ్రాజినాంబరాః॥ విభూతిధవళాస్సర్వే జటామండితమస్తకాః। ఐశ్వర్యం భూతనాథస్య విచిత్రం పర్వతర్షభ॥ గత్వైకదా మహారాజ స్వయం పశ్య యథేప్సితం। ఇతి శ్రుత్వా వచస్తేషాం హిమవాన్ పర్వతాధిపః॥ ప్రయయౌ యత్ర విశ్వేశ స్తపశ్చరతి దుశ్చరం। తతస్సంపూజయామాస విశ్వేశం భక్తిసంయుతః॥ సోపి తస్యార్చనాం శంభుః ప్రతిజగ్రాహ సాదరః। తతస్సంపూజితో దేవో గిరీంద్రం ప్రాహ హర్షయన్॥ మహారాజ తవ ప్రస్థే నిర్జనేఽహం సమాగతః। తపః కర్తుం మహాన్యైస్సమస్తైః ప్రమథైర్వృతః॥ త్వమత్ర రాజా పుణ్యాత్మన్ గిరిరాజ తథా కురు। యథా మన్నికటే కోపి నైవాయా

తిజనః కదా॥ తపోహానిః శుభేఽవేత్సంగాత్ తేనసంగభయేనహి। నిర్జనే క్రియతే వాసో యోగిభిః కిలభూధర॥ త్వమాశ్రయోమునీంద్రాణాం యక్షాణాం కిన్నరస్యచ। దేవానాం రాక్షసానాంచ ద్విజాతీనాంచ భూధర॥ సర్వేషాం వ్యవహారాణి జ్ఞాతవానసి ధర్మవిత్। కింతుభ్యమధికం వాచ్యం ధర్మజ్ఞోసి మహామతే॥౨౦॥ ఇత్యుక్త్వాగిరిరాజం స తూష్ణీంభూయమహేశ్వరః। స్థితస్తం ప్రత్యువాచాథ గిరీంద్రో విస్మయాన్వితః॥ దేవదేవ జగన్నాథ మద్భాగ్యాత్త్వముపస్థితః।మమప్రస్థే తపఃకర్తుం బ్రహ్మాద్యైరపిదుర్లభః॥ తపస్వ త్వం నిర్జనేస్మిన్ యథేచ్ఛం జగదీశ్వర! నమయాస్తి సమఃకశ్చిదపి సాక్షాత్పురందరః॥ యతస్త్వం మామనుప్రాప్తః సగణః కామచారతః।ధన్యోఽహం కృతకృత్యశ్చ నమత్తోస్తేహపుణ్యవాన్॥ భగవన్మమప్రస్థేస్మిన్ తపసేయముపస్థితః। నాత్రాయాస్యతి వై కశ్చిత్ జనస్త్వన్నికటే ప్రభో॥ తపస్వత్వం మహాదేవ రహస్యత్ర యథేప్సితం। ఇత్యేవముక్త్వాగిరిరాట్ ప్రయయౌ నిజమాలయం॥ ఆజ్ఞాపయామాస తదా సర్వాన్ జానపదాన్ గిరిః। స్వకీయానపిచాహూయ సంనియమ్యముహుర్ముహుః॥ గంగావతరణప్రస్థం మహేశ్వరతపస్థలం। నమమాజ్ఞాం వినా కైశ్చిద్గంతవ్యం మోహాత్తోపిచ॥యదిమద్వాక్యముల్లంఘ్య కోపిగచ్ఛతితత్స్థలం।సమే దండ్యశ్చవధ్యశ్చ భవిష్యతి నసంశయః॥ ఇతి తస్యాజ్ఞయా భీతా దేవ గంధర్వకిన్నరాః। పిశాచారక్షసావాపి మానవాః పశవస్తథా॥౩౦॥

నోయాంతి హిమవత్ప్రస్థం యత్రాస్తే చంద్రశేఖరః। నిర్జనే సమహాయోగి తతాపోగ్రం మహత్తపః। పార్వత్యపి పితుర్గేహే వర్ధమానా దినేదినే। పాణిగ్రహణ యోగ్యాభూచ్చార్వంగీ రుచిరాననా। గిరీంద్రో నారదోక్తం తద్వాక్యం సంచింత్య కుత్రచిత్। నచేష్టయతి పార్వత్యా వివాహార్థం మహామతిః। అథైకదా జగద్ధాత్రీ పార్వతీ స్వయమేవహి। పితరం ప్రాహ యాస్యామి తపః కర్తుం శివాంతికం। యదా బ్రహ్మా స్వతనయాం సంధ్యాం కామవిమోహితః। సంధర్షితుం సముద్యాతో గగనస్థో హరస్తదా। వినిందతం ముహుర్దేవం బ్రహ్మాణం జగతః పతిం। తథా స లజ్జయా వేశో వివర్ణవదనో విధిః। తపసారాధయామాస మాం జగన్మోహినీం శివాం। తతో మయి ప్రసన్నాయాం సవ్రేవాంఛితం వరం। తత్రోవాచచమాం మాతస్త్వం భూత్వా చారురూపిణీ। మోహయస్వ మహేశానం సంసార విముఖం ప్రభుం। త్వామృతేతస్యనో కాచిద్భవిష్యతి మనోరమా। తస్మాత్త్వం జన్మసంప్రాప్య భవస్య హరమానసం। కాంతాభిలాషమాత్రంమాం దృష్ట్వా నిందాన్ మహేశ్వరః। తేన సంప్రాప్త లజ్జోఽహం దుఃఖితాఽఽం సముపాశ్రితః॥౪౦॥ తత్త్వంమాం మనుగృహ్ణీష్వ మోహయస్వ మహేశ్వరం। యదాయదాత్యక్తసంగో హరస్థాస్యతి నిర్జనే। తదైవ రూపిద్రూపేణ మోహయిష్యసి తం శివే। ఇత్యేతదీప్సితం తేనయాచితం పరమేష్ఠినా। మయాప్యంగీకృతం పూర్వం తుష్టయా తపసా విధేః। తేన దక్షగృహే జాతా మోహయన్నక్శ దేవతః। ప్రాకృతం పురుషం యాద్రుక్ప్రాకృతాహివరాంగనా। దక్షస్య సుకృతే తేష

న్యై యువాభ్యాం సముపాసితా। తదా హ్యహం ద్యువయోర్గేహే జాతాస్మి హరమోహినీ। సోఽపి మామేవ సంలబ్ధుం తపశ్చరతి శంకరః। సతీవిరహదుఃఖార్తః సుచిరం పరమేశ్వరః॥ తస్మై ప్రతిశ్రుతమపి పునః ప్రాప్స్యామి తం పతిం। తేనాహమనుయాస్యామి యత్రాస్తే చంద్రశేఖరః। సమస్తైః ప్రమథైస్సార్ధం తపోనిష్ఠస్సునిర్జనే। తత్ర స్థిత్వా మహేశానం మోహయిష్యే తథైవ హి। యథా యోగం పరిత్యజ్య భార్యార్థే మాం గ్రహీష్యతి। ఇతి తస్యా వచశ్శ్రుత్వా స్మృత్వా నారదభాషితం। గిరీంద్రస్తనయాం నీత్వా ప్రస్థాతుం శివసన్నిధిం। మనశ్చక్రే మునిశ్రేష్ఠ సహస్త్రైవ మహామతిః। మేనా తు పార్వతీం కృత్వా స్వాంకే సాశ్రువిలోచనా॥ ౫౦॥ రురోద ముక్తకంఠాతిబాష్పేణ మునిపుంగవ। హా మాతః ప్రాణతుల్యాసి రమణీయకలేబరా। మాం విహాయ కథం తీవ్రం కాననం గంతుమర్హసి। తతస్తాం పార్వతీ ప్రాహ శాంతయంతీ ముహుర్ముహుః। వ్యామృజ్య నయనే తస్యాశ్చారుహస్తాంబుజేన వై। మాతస్త్వం సుమతిర్మూఢే మానుశోచితుమర్హసి। అశోచ్యాహం తపసుతా జ్ఞాత్వాపి కిము ముహ్యసి। అహం ప్రకృతిరాద్యాస్మి నిత్యానందమయీ స్వయం। న మేఽస్తి దుఃఖం కుత్రాపి కాననే వా గృహేఽపి వా। అహం శ్మశానసంవాసా మహాకాళీ శవాసనా। న మేఽస్తి నిర్జనే భీతిస్తాత్త్వం సుస్థిరా భవ। విమోహ్య తం మహాదేవం పునరాయాస్యతే చిరాత్। తతః ప్రాప్య పతిం శంభుం యాస్యతే శివసన్నిధౌ। శ్రుత్వైతద్వచనం మేనా పార్వత్యా భయదం మహత్। ఉమేతి విస్మితా ప్రాహ తేనోమాఖ్యాం జగామ సా। తతః ప్రాహ గిరిం మేనా కన్యా మేహరసన్నిధిం। యది యాస్యతి తన్వ్యంగే తే సఖ్యౌ యాంతాం తయా సహ। సాహాయ్యం కురుతామస్యాః ఫలపుష్పాదిభిస్సదా। శ్రుత్వైతద్వచనం సుమేరుదుహితుస్తాభ్యాం సఖీభ్యాం సుతాం। నీత్వా పర్వతపుంగవస్సమగమచ్ఛ్రీవిశ్వనాథాంతికం। సర్వే దేవగణాస్సమీక్ష్య తదితం హర్షేణ యుక్తాస్తదా। వృష్టిం పుష్పమయీం మహేశవిపినే చక్రుస్సమంతాన్మునే॥ ౬౦॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే పార్వత్యాశ్శివాంతికగమనం నామ ఏకవింశతితమోఽధ్యాయః॥

అథ ద్వావింశతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతో గిరీంద్రః ప్రోవాచ మహాదేవం మహామతిం। ప్రణిపత్యాగ్రతస్స్థిత్వా వినయేన మహామునే॥ హిమవానువాచ॥ భగవన్మమ పుత్రీయం స్థిత్వా త్వత్సన్నిధిం శివ। కరిష్యతి యథాభీష్టం శుశ్రూషణపరాయణా। సఖీభ్యాం సహితా నిత్యం ఫలపుష్పజలాదిభిః॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతశ్శంభుర్మహాయోగీ జ్ఞాత్వా తాం జ్ఞానచక్షుషా। భద్రమాహ గిరిశ్రేష్ఠం ప్రహృష్టాత్మా మహామతిః। తతో గిరీంద్రః

ప్రయయౌ తా పునస్స్వస్థాన ముత్తమం॥ సంస్థాప్యైవం మహేశానిం మహేశనికటే మునే। ఇత్యేవం ప్రార్థితా దేవీ హరేణ తపసా స్వయం। సంస్థితాపి హి కేతస్మిన్ భక్తానుగ్రహ తత్పరా। శివస్తు స్వాంతరస్థాం తాం ధ్యాయమానస్సముత్సుకః। జగ్రాహ సహసా నైవ భార్యాత్వేన మహేశ్వరీం। అథేచ్ఛాభూన్మహాదేవ్యా మహాదేవ విమోహనే। తథా దేవా యథా చక్రు స్తచ్ఛృణుష్వ మహామునే। తారకేణార్దితా దేవాః ప్రయయు బ్రహ్మసన్నిధిం। ప్రణిపత్యైన తం ప్రోచు బ్రహ్మాణం జగతః పతిం॥ దేవా ఊచుః ప్రభో బ్రహ్మం స్త్రిలోకేశ తారకో దైత్యపుంగవః। నిర్జిత్యాస్మాన్ బలాత్స్వర్గే స్వయమింద్రో బభూవహ। త్వద్దత్తవరదర్పిష్ఠ స్సర్వానేవ దివౌకసః॥ ౧౦॥ భ్రష్టరాజ్యాన్ భ్రష్టదారాన్ సచక్రే తారకోఽసురః। ఇంద్రశ్చంద్రశ్చ వరుణో యమోఽగ్ని ర్బృహస్పతిస్తథా। వాయుః కుబేర ఏతస్య సదాజ్ఞా పరిపాలకాః। యత్రయత్ర వయం యామ స్తత్ర తత్ర మహాసురః। బాధతే హ్యనిశం సోఽస్మాన్ దురాత్మా త్రిజగత్పతే। తస్య సేనాపతిః క్రూరః క్రౌంచో నామ మహాసురః। పాతాల మపి సంగమ్య ప్రజాః సంబాధతే సదా। ఏవం తేన స్మ సర్వం త్రైలోక్యం బలశాలినా। ఉపాయం నహి పశ్యామ స్త్వామృతే త్రిజగత్పతే॥ భూధావాం చింత్యతాం తస్య నాశం వాత్సల్యతాం చనః॥ విధీయతాం విధేయం యత్ త్వం నస్త్రాహి జగత్పతే॥ బ్రహ్మోవాచ॥ మద్వైవవరదానేన వర్ధిత స్తారకోఽసురః॥ నతస్య మరణం చేష్టం యుజ్యతే మమవై సురాః। ప్రతీకారశ్చ యుష్మాకం కర్తవ్య స్సర్వథా మయా॥ కింతు సమ్యక్ప్రవక్ష్యామి తపసా తోషితో యయా। ఉపదేశం బ్రవీమ్యేకం శృణుధ్వం సురసత్తమాః॥ ౧౦॥

నహి తేన హరో సాకం నయూయం తస్య ఘాతకాః। ఋతే మహేశతనయం నహంతా తస్య విద్యతే॥ తతో యథా మహాదేవః శీఘ్రం దారపరిగ్రహం। కరోతి సంత్యజన్ యోగచింతాం తత్కురుత ద్రుతం॥ ౨౦॥ హిమాలయ గృహే జాతా గౌరీ యా ప్రకృతిస్స్వయం। సాపి తిష్ఠతి దేవస్య మహేశస్యాగ్రతో వనే॥ తాం గ్రహిష్యతి సోవశ్యం భార్యాత్వేన మహేశ్వరః। తతో చిరాన్మహేశస్య ధ్యానభంగో యథా భవేత్॥ తథా యతధ్వం త్రిదశా మహాదేవ విమోహనే। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తస్య బ్రహ్మణః పరమాత్మనః॥ ప్రయయు స్త్రిదశాస్సర్వే స్వస్వస్థానం మహామునే। బ్రహ్మాపి త్రిదశానేవ ముక్త్వైవ సహసాభ్యయాత్॥ తారకస్యాలయం తంచ వచనం ప్రాబ్రవీదిదం। ॥ బ్రహ్మోవాచ॥ భో స్తారక సమస్తాని జగంతి పరిబాధిచ॥ త్వదర్థం హి తపస్తప్తం మయా చోక్తం తదేవహి। స్వర్గలోకే ధివసతిః ప్రార్థితా నాపి వై త్వయా॥ నమయా యాచితే స్వర్గే వాస ఉక్తశ్చిరం క్వచిత్। తస్మాత్స్వర్గం పరిత్యజ్య స్థిత్వా మర్త్యే మహాసుర॥ సంశాధి సకలం రాజ్యం మమాజ్ఞాం మా మృషా కురు। ॥శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా సోపి మహాబలపరాక్రమః॥ స్వర్గం త్యక్త్వా క్షితౌ ప్రాయాత్ తారకో దేవకంటకః। తత్రైవేంద్రముఖా దేవాస్సమాగత్య మహామునే॥ దదుః త్వ్యపాయనం దివ్యం ప్రీత్యాహం తద్భయార్దితాః। ఏవం క్షితౌ స్థితో దైత్య స్సమస్తాం స్త్రిదివౌకసః॥ ౩౦॥ తాపయామాస దుర్ధర్షో మహాబలపరాక్రమః॥ తతస్తే త్రిదశాస్సర్వే సహితా నిర్జనస్థలే॥ మ

మహాదేవవివాహార్థం మంత్రాయ సముపావిశన్॥ ఇంద్రస్సురగురుం ప్రాజ్ఞం సంబోధ్య వినయాన్వితః॥ ప్రోవాచ వచనం దేవ సభాయాం క్షేమ కారణం। ఇంద్ర ఉవాచ॥ భగవన్ దానవేంద్రస్య తారకస్య దురాత్మనః॥ విధినా కల్పితో మృత్యుర్మహాదేవాత్మజాద్గురో। స తు విశ్వేశ్వరో యోగీ సంసార విముఖస్స్వయం॥ కస్తస్యాగ్రే వదేద్భార్యాం గృహాణ పరమేశ్వర। బ్రహ్మణా కథితం యత్నం కర్తుం తస్య విమోహనే॥ తత్రోపాయం నపశ్యామి కోఽస్తం సంమోహయిష్యతి। బృహస్పతిరువాచ॥ ఉపాయోఽస్తి మహారాజ మహాదేవవిమోహనే॥ భవిష్యత్యచిరేణైవ ధ్యానభంగో మహేశితుః। యా దక్షతనయా దేవీ మహేశగృహిణీ స్వయం॥ సా జాతా మేనకాగర్భే హిమాలయసుతాఽధునా। తామేవ పత్నీం సంలబ్ధుం విశ్వేశస్తపసి స్థితః॥ సంధ్యాయ పరమం రూపం తస్యా ఏవ మహామతే। అన్యథా దేవదేవస్య సర్వథా విజితాత్మనః। కిం కార్యం తపసోగ్రేణ యోగిధ్యేయస్య విద్యతే। సాపి తుష్ట్యా మహేశస్య నికటం సముపాగతా। రం ॥ తిష్ఠత్యపి రతం శంభోరంతికే భక్తవత్సలా। కామాదయో మహేశస్య చిరం యోగవిచింతనాత్॥ వినష్టాస్తేన శంభుస్తాం నగృహ్ణాతి కదాచన। తస్మాత్కుసుమధన్వానం సర్వలోకవిమోహనం॥ సమాహూయ మహేశస్య ధ్యానభంగే నియోజయ। తస్యేషుణాతివిద్ధస్తు యోగచింతాపరాఙ్ముఖః॥ గ్రహిష్యతి తపోధనః పత్నీం పార్వతీమచిరేణ తు। మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా గురుణా తేన దేవరాజో మహామతిః। ఆహూయ పుష్పధన్వానం వచనం చేదమబ్రవీత్। ఇంద్ర ఉవాచ॥ కామ త్వం దేవగంధర్వనరకిన్నరరక్షసాం॥ తథాన్యేషాం చ జంతూనాం సదా ప్రీతివివర్ధనః। త్వమేకం మే మహత్కార్యం త్రైలోక్యప్రీతివర్ధనం॥ కృత్వా జగదిదం సర్వం పరిరక్ష మమాజ్ఞయా। ॥కామదేవ ఉవాచ॥ త్వదాజ్ఞాపాలకాస్సర్వే వయం దేవగణాధిప॥ కిం కార్యం భవతోఽభీష్టం కరిష్యే సుదారుణం। యస్య వక్షసి తే వజ్రం క్షిప్తో శృంగం చ శీర్యతే॥ తం భిందంతి శరాః పంచ సుమపుష్పమయాః క్షణాత్। ఏతాదృశా ఇమే పంచ బాణా మే వ్యర్థసంజ్ఞకాః॥ తథా పుష్పమయం చాపం బ్రహ్మాండక్షోభకారకం। మంత్రీ వసంతః పవనో యంత్రామలయసంభవః॥ ౫॥

మిత్రం శశాంకః పత్నీ మే రతిస్త్రైలోక్యమోహినీ। ఏతాన్ సహాయాన్ సంలభ్య కస్య కింకర్తుమక్షమః॥ అపి విశ్వేశ్వరం దేవం యోగచింతాపరాయణం। జితేంద్రియం మోహయేఽహం క్షణాత్త్వం యది మన్యసే। ॥ఇంద్ర ఉవాచ॥ యదర్థం త్వాం సమానీతస్తత్త్వం హి స్వయముక్తవాన్। ప్రాజ్ఞేషు వచనాపేక్షా ప్రాయశో నైవ విద్యతే॥ తారకస్సకలాన్ దేవాన్ బాధతేఽహర్నిశం బలాత్। జ్ఞాయతే తత్త్వయా చాపి తథాపి తే ప్రవదామ్యహం॥ బ్రహ్మణా కల్పితో మృత్యుస్తస్యానూనం దురాత్మనః। మహేశతనయస్యైవ హస్తే నాన్యప్రకారతః॥ శ్రూయతే హిమవత్ప్రస్థే తపశ్చరతి శంకరః। జితేంద్రియో మహాయోగీ సంసారే విముఖస్సదా॥ ఆద్యా సనాతనీ శక్తిః పూర్వం యా దక్షకన్యకా। మహేశదయితా శైలజాతా హిమవతస్సుతా॥

సాపితస్యాంతికేతస్మిన్ ప్రస్థితిస్థితిసాంప్రతం। ఆరాధయాంవనాదేవి శ్రీరత్నమణిసుందరీ॥
తాంనేహతేమహాదేవో మనసాపికదాచన। యోగచింతాపర స్తత్వం మోహయాశుమ
మాజ్ఞయా॥ యథాసత్యాసాపురాసౌరేమే స వృషభధ్వజః। తథాగిరిజయాసార్థం రమతాం
యేనయేనవై॥౬౦॥ తథావిధత్స్వలోకానాం హితాయ కుసుమాయుధ। త్వత్ప్రసాదాదిమేదే
వాభవంతువిగతజ్వరాః॥ సుస్థాని సంతులోకాని స్థావరాణి చరాణిచ। ॥శ్రీ॥ మహాదేవ ఉ
వాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచః కామో దైవరాజస్యవిస్మితః॥ సస్మారబ్రహ్మణాదత్తమభిశాపం
సుదారుణం। యదాశత్రుపరీక్షార్థం సంధ్యాం ప్రతివిధాతకం॥ అతాడయం పుష్పబాణైస్త
దామామశపద్విధిః। హరనేత్రాగ్ని సందగ్ధోభవిష్యసిమనోభవ॥ శ్రుత్వాతదంగేబాణాంస్త్యం
దేవకార్యానురోధతః। సోఽయంమేసముపాప్తః శాపకాలోఽనివారితః॥ దైవంవపురుషః
కోపిశక్తో లంఘయితుంక్వచిత్। ఇతిస్మృత్వావిధేశ్శాపం విషణ్ణోఽపిమనోభవః॥ అంగీకృతి
వశాత్తత్ర నాన్యథావ్యాహరన్మనే। ఉవాచ దేవరాజాహం కరిష్యేయత్త్వయేరితం॥ మోహ
యిష్యేమహాత్మానం శివంపరమయోగినం। కింతుక్రుద్ధో మహాదేవోయదిమాం నాశయేత్ప్ర
భో॥ తదాదేవగణైస్సార్థం మదర్థం కింయతిష్యసి। ఇంద్రోపితము వాచాథ సమాశ్వాస్యపు
నః పునః॥ త్వదర్థేహం యతిష్యామి సర్వైస్సురగణైస్సహ। తతః కామోయయౌ శీఘ్రం మ
హేశస్య తపోవనం॥౭౦॥ సరతిర్మధునాసార్థం మహేంద్రాజ్ఞాప్రమాణతః। తత ఆజ్ఞాపయా
మాస సర్వానేవ దివౌకసః॥ త్రిదశాధిపతియూయం గచ్ఛతాశు మమాజ్ఞయా। కామో
యం దేవకార్యార్థం కరిష్యతి సుదారుణం॥ హరసమ్మోహనం కర్మ మమవాక్యప్రమాణతః।
యూయం కురుధ్వం సాహాయ్యం యత్రయత్రవ్రజేత్స్మరః॥ అనుగమ్యచ తత్రైవసమయే
మాం చబోధయ। యదాతుపుష్పధన్వాఽయం మహారుద్రం మహాజసం॥ సమ్మోహనేన
బాణేన సమ్మోహయితు మారభేత్। తదాశ్రుత్వా సమాయాస్యే తత్రాహమపితత్క్షణాత్॥
ఇత్యుక్తా దేవరాజేన త్రిదశాస్సర్వ ఏవ తే। అనుజగ్ముః కామదేవం రక్షార్థం సుసమాహి
తాః॥ కామః ప్రవిశ్యసహసా మహాదేవాశ్రమం మునే। సంస్థితో మధునా సార్ధం కియత్కా
లం సహస్త్రియా॥ సదదర్శ మహేశస్య ఛిద్రంకిమపియేనసః। ప్రవేక్ష్యతిశరీరేస్య కామస్స
ర్వవిమోహకః॥ వసంతాగమనాత్సర్వే కింశుకాః కేసరావృతాః। పుష్పితా బహవశ్చా
న్యే తరవోమునిసత్తమ॥ మల్లికా మాలతీ జాతీపుష్పితా మాధవీలతా। సరాంసిచ సపద్మా
ని బభూవుస్తత్సమాగమాత్॥౮౦॥

గుంజాయమానాః కామేనప్రమత్తామధురస్వనాః। ద్విరేఫమాలాః పుష్పేషువిహారం
త్యః పరస్పరం॥ వవౌవాయుర్మలయజ శైత్యసౌగంధ్యమాంద్యవాన్। సుప్రభోఽభూన్నిశా
నాథో దేహినస్సర్వ స్సముత్సుకాః॥ తపశ్చరంతినోసిద్ధాః కామేనపరిమోహితాః। శృంగార
భావమాపన్నాః కిన్నరాద్యాస్తథాభవన్॥ యేచాన్యే తద్వనస్థాశ్చ జంతవో మునిసత్తమ।
తే సర్వేవికలా ఆసన్ కామేన పరిమోహితాః॥ సవికారాగణాశ్చాసన్ మహేశస్యమహా
త్మనః కదాచిదపి నోజాతో ధ్యానభంగో భ్రమాదపి॥ యదాతు శంకరంవీక్ష్య నిస్స్వనం

చాప ముద్వహన్। అగ్రేసరో భవత్కామ స్తదారత్యా నివారితః॥ జ్వలత్కాలాగ్నిసం
కాశం కోటిసూర్యసమప్రభం। యోగచింతాపరంరుద్రం కస్సమాసాదితుంక్షమః॥ ఏవమిం
ద్రవచ స్సంస్మృత్వా స్వయమంగీకృతం యదా। కృత్వాసాహస మత్యంతం బాణం ధనుషిసం
దధే॥ తదైవవీక్ష్యతం రుద్రం పునః పశ్చాజ్జగామహ। ఏవం నిరీక్ష్యతం కామం శివమోహ
పరాఙ్ముఖం॥ స్మిత్వా మహేశమోహార్థం సముత్తస్థౌమహేశ్వరీ। మహామాయా యయేదం
హి మోహ్యతే సకలం జగత్॥౯౦॥ సాసఖిభ్యాం మహేశస్యసంముఖే సంస్థితాయదా। త
దాధ్యానం పరిత్యజ్యమహాదేవ స్త్రిలోచనః॥ ఉన్మీల్యచారునేత్రాణి పార్వతీం తాం వ్య
లోకయత్। నిరీక్ష్య తన్ముఖాంభోజం సుచారునయనోజ్జ్వలం॥ నిశ్చలాత్మస్థితశ్శంభుః ప్రహృ
ష్టాత్మా హసన్ముఖః। ఏతస్మిన్నేవకాలేతు దృష్ట్వైవం చంద్రశేఖరం॥ పుష్పధన్వా పుష్పబా
ణం సముద్ధృత్యమ్యహారంయయౌ। ఇంద్రోపిసమయం జ్ఞాత్వాదేవచక్రైస్సమాగతః॥ సమస్తై
స్త్రిదశైస్సార్ధం గగనే సంస్థితోరథే। ప్రథమం పార్వతీహీనో ద్బాణం హర్షణం శంకరోరపితతః
ప్రహృష్టచేతాస్స పార్వతీం సమలోకయత్। ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు కామసాహాయ్యకారణా
త్॥ మనోజ్ఞః ప్రవవౌవాయుః శృంగారః ప్రావిశద్ధరం। తతః పునస్సమాదాయ పుష్పమా
లా విభూషితం॥ బాణం సమ్మోహనం నామ పౌష్పే ధనుషి సందధే। తదాభూద్దక్షిణేతస్య
రతిః పరమసుందరీ॥ వామేప్రీతి రభూత్పృష్ఠేవసంతః పరమస్సఖా। కామస్తత్ప్రహిణో
ద్బాణం జగన్మోహన కారకం॥ మహేశహృదయే హృష్టస్సర్వ దేవస్య పశ్యతః। మోహి
తస్తేనబాణేన జగన్మోహనకారిణా॥౧౦౦॥ జాతేంద్రియవికారస్సన్ పుష్పోత్సుస్సంగమేచ్ఛ భ
వత్। ప్రశశంసుస్తతో దేవాః కామదేవం ముహుర్ముహుః॥ అసాధ్యం విద్యతేనాస్య కామ
స్యాత్రజగత్త్రయే। తతస్సంస్మృత్యవిశ్వేశ ఇంద్రియాణాం వినిగ్రహం॥ విధాయచింతయా
మాస వికారస్యాశు కారణం। తతస్సహసావీక్ష్య సమ్ముఖే కుసుమాయుధం॥ తమింద్రియ
వికారస్య నిశ్చికాయ చకారణం। ఏతస్మిన్నంతరే బ్రహ్మసమాగత్య మనోభవం॥ పౌష్పం
బాణం ధనుశ్శక్తం పాణిమాకృష్యతత్క్షణాత్। సముత్సార్య వసంతంచ పునస్స్వస్థానమా
యయౌ॥ హరస్సంచింత్య సంచింత్య కామోమామపిమోహయత్। ప్రజజ్వాల మహాక్రో
ధా త్కాలానలనిభేక్షణః॥ రుషాప్రజ్వలత స్తస్య తృతీయనయనా త్తతః। నిస్ససారమహాన
గ్నిర్దిధక్షుర్జగతీమివ॥ తమగ్నిం వీక్ష్యసంభూతం భీతాస్సర్వే దివౌకసః। ఉచ్చైశ్చుక్రు
శు ర్మహాదేవం కామరక్షణకారణాత్॥ ప్రభోశివజగన్నాథ రక్షరక్షమనోభవం। యథాత్వ
యానియుక్తో్యయంతథైవాసౌ సమాచరత్॥ ప్రసీదాస్మిన్మహాదేవ రక్షాస్మాకంహితైషిణం।
ఇత్యేవంవదతాం తేషాం హరనేత్రాగ్నిసంభవః॥ చకార భస్మసాత్కామం సహసా ముని
పుంగవ॥౧౧౦॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శంకరేణకామదహనంనామ ద్వావిం
శతి తమోధ్యాయః॥

అథ త్రయోవింశతితమోఽధ్యాయః॥

హరనేత్ర సముద్భూతస్య వహ్నేర్న మహేశ్వరం। పునర్గంతుం శశాకాథ కదాచిదపి నారద॥ బభూవ బడబారూపీ తాపయామాస మేదినీం। తతో బ్రహ్మా సమాగత్య బడబారూపపావకం॥ నీత్వా సముద్రం సంప్రార్థ్య తత్తోయే స్థాపయన్మునే। యయుర్దేవా నిజం స్థానం కామశోకేన మోహితాః॥ సమాశ్వాస్య రతిం స్వామీ పునస్తే జీవితో భవేత్। అథ ప్రాహ మహాదేవం పార్వతీ రుచిరాననా॥ త్రిజగజ్జననీ స్మిత్వా నిర్జనే తత్ర కాననే। దేవ్యువాచ॥ ఆద్యాం ప్రకృతిం మామేవ లబ్ధుం పత్నీం మహత్తపః॥ చిరం కరోషి తత్కస్మాత్ కామోఽయం నాశితస్త్వయా। కామే వినష్టే పత్న్యా కిం విద్యతే త్రిప్రయోజనం॥ యోగినామపి నో ధర్మ ఏష యో నాశయేత్స్మరం। శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్యాశ్శంకర శ్చకితస్తదా॥ సంధ్యాయ జ్ఞాతవానాద్యాం ప్రకృతిం పర్వతాత్మజాం। తతో నిమీల్య నేత్రాణి ప్రహర్షపులకాన్వితః॥ నిరీక్ష్య పార్వతీం ప్రాహ సర్వలోకైకసుందరీం। జానే త్వాం ప్రకృతిం పూర్ణామావిర్భూతాం స్వలీలయా॥ త్వామేవ లబ్ధుం ధ్యానస్థశ్చిరం తిష్ఠామి కాననే। అద్యాహం కృతకృత్యోఽస్మి యత్త్వాం సాక్షాత్పరాత్పరాం॥ ౧౦॥ పునః పశ్యామి చార్వంగీం సతీమివ మమ ప్రియాం। పార్వత్యువాచ॥ తవ భావేన తుష్టాహం సంభూతా హిమవద్గృహే॥ త్వామేవ లబ్ధుం ధ్యానస్థం చిరం తిష్ఠామి కాననే। త్వామేవ పతిమాలబ్ధుం సమాయాతా తవాంతికం॥ యో మాం యాదృశ భావేన సంప్రార్థయతి భక్తితః। తస్మై తేనైవ భావేన పూరయామి మనోరథం॥ అహం సైవ సతీ శంభో యా దక్షస్య మహాధ్వరే। విహాయ త్వాం గతా కాలీ భీమా త్రైలోక్యమోహినీ॥ శ్రీశివ ఉవాచ॥ యది మే ప్రాణతుల్యా సా సతీ త్వం చారులోచనే। తదా యథా మహామేఘప్రభా సా భీమరూపిణీ॥ బభూవ దక్షయజ్ఞస్య వినాశాయ దిగంబరీ। కాలీ తథా స్వరూపేణ చాత్మానం దర్శయస్వ మాం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తా సా హిమసుతా శంభునా మునిసత్తమ। బభూవ పూర్వవత్కాలీ స్నిగ్ధాంజనచయప్రభా॥ దిగంబరీ స్ఫురద్వక్త్ర భీమాయుత విలోచనా। పీనోన్నత కుచద్వంద్వ చారుశోభితవక్షసా॥ గలదాపాద సంలంబికేశపుంజ భయానకా। లలజ్జిహ్వా జ్వలద్దంతనఖరైరుపశోభితా॥ ఉద్యచ్ఛశాంక నిచయై ర్మేఘపఙ్క్తి రివాంబరే। ఆజానులంబి ముండాస్థి మాలయాతి విశాలయా॥ ౨౦॥ రాజమానా మహామేఘ పఙ్క్తిశ్చంచలయా యథా॥ భుజైశ్చతుర్భిర్భూషాఢ్యై శ్శోభమానా మహాప్రభా॥ విచిత్ర రత్న విభ్రాజన్ముకుటోజ్జ్వలమస్తకా। తాం విలోక్య మహాదేవః ప్రాహ గద్గదయా గిరా॥ రోమాంచిత తనుర్భక్త్యా ప్రహృష్టాత్మా మహామునే। చిరం త్వద్విరహేణేదం నిర్దగ్ధం హృదయం మమ॥ త్వమంతర్యామినీ శక్తి ర్హృదయస్థా మహేశ్వరీ। ఆరాధ్య త్వత్పదాంభోజం ధృత్వా స్వహృదయే శంకరే॥ త్వద్విచ్ఛేద సముత్తప్తం హృత్కరోమి సు

శీతలం। ఇత్యుక్త్వా సమహాదేవో యోగం పరమమాస్థితః॥ శయిత స్తత్పదాం భోజం దధార
హృదయే తదా। ధ్యానానందేన నిష్పంద శ్శవరూప ఇవస్థితః। వ్యాఘూర్ణమాన నేత్రస్తాం
దదర్శ పరమాదరః। అంశతః పురతస్థిత్వా పంచవక్త్రః కృతాంజలిః॥ సహస్రనామభిః
కాలీం తుష్టావ పరమేశ్వరీం।

కాళీసహస్రనామస్తోత్రప్రారంభః.

శివ ఉవాచ॥ అనాద్యా, పరమా, విద్యా, ప్రధానప్రకృతిః, పరా॥ ప్రధానపురుషా
రాధ్యా- ప్రధాన పురుషేశ్వరీ,। ప్రాణాత్మికా, ప్రాణశక్తి, స్సర్వప్రాణి హితైషిణీ॥ ఉ
మా, చోన్మత్త కేశి,న్యు త్తమా, చోన్మత్త భైరవీ,। ఊర్వశీ, చోన్నతా, చోగ్రా, మహో
గ్రా, చోన్నతస్తనీ,॥౩౦॥ ఉగ్రచండా, ఉగ్రనయనా, మహోగ్రా, దైత్య నాశినీ। ఉగ్రప్రభా
వతీ, చోగ్రవేగా, త్యుగ్రప్రమర్దినీ॥ ఉన్మత్త భైరవారాధ్యా, మహోన్మత్త ప్రమర్దినీ। ఉ
గ్రతారా, ఉగ్రనయనా, చోర్ధ్వస్థాననివాసినీ,॥ ఉన్మత్తనయనా, త్యుగ్రదంతా,త్తుంగస్థలా
లయా। ఉన్మాసిన్యుల్లసజ్జిహ్వా, చోత్ఫుల్ల నయనోజ్వలా॥ ఉత్ఫుల్ల కమలా రూఢా, కమ
లా, కామినీ, కలా। కాలీ, కరాలవదనా, కమనీయా, సుకామినీ॥ కోమలాంగీ, కృశాంగీ,
చక్రైటభాసురమర్దినీ। కాలిందీ, కమలస్థా, చ కాంతా, కాననవాసినీ॥ కులీనా, నిష్కు
లా, కృష్ణా, కాలరాత్రిస్వరూపిణీ। కుమారీ, కామరూపా, చ కామినీ, కృష్ణపింగలా॥
కపిలా, శాంతిదా, శుద్ధా, శంకరార్ధ శరీరిణీ। కౌమారీ, కార్తికీ, దుర్గా, కౌశికీ, కుండలో
జ్వలా॥ కులేశ్వరీ, కులశ్రేష్ఠా, కుంతలోజ్వలమస్తకా॥ భవానీ, తారిణీ, వాణీ, శివానీ, శి
వమోహినీ॥ శివప్రియా, శివారాధ్యా, శివప్రాణైకవల్లభా। శివపత్నీ, శివస్తుత్యా, శివా
నందప్రదాయినీ॥ త్రైలోక్యజననీ, శంభుహృదయస్థా, సనాతనీ। సదయా, నిర్దయా,
మాయా, శివా,త్రైలోక్యమోహినీ॥౪౦॥ బ్రహ్మాది త్రిదశారాధ్యా, సర్వాభీష్టప్రదాయి
నీ। నిత్యానందమయీ, నిత్యా, సచ్చిదానందవిగ్రహా॥ బ్రహ్మాణీ, బ్రహ్మగాయత్రీ, సావి
త్రీ, బ్రహ్మ సంస్తుతా। బ్రహ్మోపాస్యా, బ్రహ్మశక్తి, బ్రహ్మసృష్టివిధాయినీ॥ కమండ
లుకరా, సృష్టికర్త్రీ, బ్రహ్మస్వరూపిణీ। చతుర్వేదాత్మికా, యజ్ఞసూత్రరూపా, దృఢవ్ర
తా। హంసారూఢా, చతుర్వక్త్రా, చతుర్వక్త్రాభిసంస్తుతా। వైష్ణవీ, పాలనకరీ, మహాలక్ష్మీ,
హరిప్రియా॥ శంఖచక్రధరా, విష్ణుశక్తి, ర్విష్ణుస్వరూపిణీ। విష్ణుప్రియా, విష్ణుమాయా, వి
ష్ణుప్రాణైకవల్లభా॥ యోగనిద్రా, క్షురా, విష్ణుమోహినీ, విష్ణుసంస్తుతా। విష్ణుసంమోహన
కరీ, త్రైలోక్యపరిపాలినీ॥ శంఖినీ, చక్రిణీ, పద్మా, పద్మినీ, ముసలాయుధా॥ పద్మాలయా,

పద్మసంస్థా, పద్మమాలావిభూషితా॥ గరుడస్థా, చారురూపా, సంపద్రూపా, సర
స్వతీ। విష్ణుపార్శ్వస్థితా, విష్ణుపరమాహ్లాదదాయినీ॥ సంపత్తి, స్సంపదాధారా, సర్వసం
పత్ప్రదాయినీ। శ్రీవిద్యా, సుఖదా, సౌఖ్యదాయినీ, దుఃఖనాశినీ॥ దుఃఖహంత్రీ- సు
ఖకరీ, సుఖాసీనా, సుఖప్రదా। సుఖప్రసన్నవదనా, నారాయణమనోరమా॥౫౦॥ నా
రాయణీ, జగద్ధాత్రీ, నారాయణవిమోహినీ। నారాయణశరీరస్థా, వనమాలావిభూషితా।
దైత్యఘ్నీ పీతవసనా, సర్వదైత్యప్రమర్దినీ। వారాహీ, నారసింహీచ, రామచంద్రస్వరూ
పిణీ॥ రక్షోఘ్నీ, కాననావాసా, చాహల్యా శాపమోచనీ। సేతుబంధకరీ, సర్వరక్షః
ఫలవినాశినీ॥ సీతా, పతివ్రతా, సాధ్వీ, రామపాణైకవల్లభా। అశోకకాననావాసా లంకే
శ్వరవినాశినీ॥ లంకేశ్వరసమారాధ్యా, సర్వైశ్వర్యప్రదాయినీ। రామస్తుతా, రమా,
రామశత్రుహంత్రీ, రణప్రియా॥ గోపినీ, రాధికా, కృష్ణమోహినీ, వరవర్ణినీ। రుక్మిణీ, కృ
ష్ణరూపాచ, కంసాసురవినాశినీ॥ నీతి, స్సునీతి, స్సుకృతిః కీర్తి, ర్మేధా, వసుంధరా। ది
వ్యమాల్యధరా, దివ్యా, దివ్యగంధానులేపనా॥ దివ్యవస్త్రపరీధానా, దివ్యస్థాననివాసి
నీ। మహేశ్వరీ- ప్రేతసంస్థా, ప్రేతభూమినివాసినీ॥ నిర్జనస్థా, శ్మశానస్థా, భైరవీ, భీమలో
చనా। సునఖా, ఘోరనయనా- ఘోరరూపా- ఘనప్రభా॥ ఘనస్తనీ- ఘనశ్యామా-
ప్రేతభూమిప్రియాఽనఘా। ఖట్వాంగధారిణీ- ద్వీపిచర్మాంబరసుశోభితా॥౬౦॥ మహాకా
లీ- చండవక్త్రా- చండముండవినాశినీ। ఉద్యానకాననావాసా- పుష్పోద్యానవనప్రి
యా। బలిప్రియా- మాంసభక్ష్యా- రుధిరాసవభక్షిణీ। భీమరావా- సాట్టహాసా- రణనృత్య
పరాయణా। అసురాసృక్ప్రియా- దుష్టదైత్యదానవమర్దినీ। దైత్యవిద్రావిణీ- దైత్యమథనీ- దై
త్యసూదనీ- దైత్యఘ్నీ- దైత్యహంత్రీచ- మహిషాసురమర్దినీ।రక్తబీజనిహంత్రీచ- శుంభా
సురవినాశినీ॥నిశుంభహంత్రీ-ధూమ్రాక్షమర్దినీ-దుర్గహారిణీ।దుర్గాసురనిహంత్రీ చ- శివదూతీ-
మహాబలా॥మహాబలవతీ-చిత్రవస్త్రా- రక్తాంబరామలా। విమలా- లలితా- చారుహాసా- చా
రుత్రిలోచనా। అజేయా- జయదా- జ్యేష్ఠా- జయశీలాఽ- పరాజితా। విజయా- జాహ్న
వీ- దుష్టజృంభిణీ- జయదాయినీ॥ జగద్రక్షాకరీ- సర్వజగచ్చైతన్యరూపిణీ। జయా- జయం
తీ- జననీ- జనరక్షణతత్పరా॥ జలరూపా- జలస్థాచ- జప్యా- జాపకవత్సలా। జాజ్వల్య
మానా- జిజ్ఞాసా- జన్మనాశవివర్జితా॥ జ్వరాతీతా- జగన్మాతా- జగద్రూపా- జగ
న్మయీ। జంగమా- జ్వాలినీ- జృంభాస్తంభినీ- దుష్టతాపినీ॥ ౭౦॥ త్రిపురఘ్నీ త్రినయ
నా- మహాత్రిపురవాసినీ। కృష్ణా- జ్యోతిర్జ్వాలాసాచ- బుభుక్షా- త్రిపురా- ప్రభా॥ త్వరితా,
త్రిపుటా, త్ర్యక్షా, తన్వీ, తాపవివర్జితా। త్రిలోకేశీ, తీవ్రవేగా, తీవ్రా, తీవ్రబలాశ్ర
యా॥ నిశ్శంకా, నిర్మలాభాచ, నిరాతంకాఽనలప్రభా। వినీతా, వినయా, విజ్ఞా, విశేష
జ్ఞా, విలక్షణా। వరదా, వల్లభా, విద్యుత్ప్రభా, వినయశాలినీ। బింబోష్ఠీ, విధువక్త్రా,చ వి
వస్త్రా, వినయప్రదా॥ విశ్వేశపత్నీ, విశ్వాంబా, విశ్వరూపా, మహోత్కటా। విశ్వేశీ,
విశ్వవనితా, విశ్వమాతా, విచక్షణీ॥ విదుషీ, విశ్వవిదితా, విశ్వమోహనకారిణీ॥ విశ్వ

మూర్తి, ర్విశ్వధరా, విశ్వపాలనకారిణీ। విశ్వకర్త్రీ, విశ్వహర్త్రీ- విశ్వపాలనతత్పరా। విశ్వేశ్వరహృదావాసా, విశ్వేశ్వరమనోరమా॥ విశ్వస్థా, విశ్వనిలయా, విశ్వమాయా, విభూతిదా। విశ్వా- విశ్వోపకారాచ, విశ్వప్రాణాత్మికా పిచ॥ విశ్వప్రియా- విశ్వమయీ- విశ్వదుష్ట్రవినాశనీ। దాక్షాయణీ, దక్షకన్యా, దక్షయజ్ఞవినాశినీ॥ విశ్వంభరా, వసుమతీ, వసుధా, విశ్వపావనీ। సర్వాతిశాయినీ, సర్వదుఃఖదారిద్ర్యహారిణీ॥౮౦॥ మహావిభూతి, రవ్యక్తా, శాశ్వతీ, సర్వసిద్ధిదా। అచింత్యా, చింత్యరూపాచ, కేవలా, పరమాత్మికా॥ సర్వజ్ఞా, సర్వదా, సర్వపరిణామపరాయణా। సర్వస్యార్తిహరా, సర్వమంగలా, మంగలప్రదా॥ మంగలార్హా, మహాదేవీ, సర్వమంగలదాయినీ॥ సర్వాంతరస్థా, సర్వాత్మరూపిణీచ, నిరంజనా॥ చిచ్ఛక్తి, శ్చిన్మయీ, సర్వవిద్యా, సర్వవిధాయినీ। శాంతి, శ్శాంతికరీ, సౌమ్యా, సర్వశాంతివిధాయినీ॥ క్షాంతిః, క్షమా- క్షేమకరీ- క్షేత్రజ్ఞా- క్షేత్రవాసినీ। క్షేమంకరీ- క్షుధా- క్షోణీ- జగత్క్షేమవిధాయినీ। క్షేత్రస్థా- క్షేత్రనిలయా- క్షేత్రస్థాననివాసినీ। క్షణాత్మికా- క్షీణతనుః- క్షీణాంగీ- క్షీణమధ్యమా॥ క్షిప్రగా- క్షేమదా- క్షిప్తా- క్షణదాచరనాశినీ। వృత్తి- ర్నివృత్తి- ర్భూతానాంప్రవృత్తి- ర్వృత్తలోచనా॥ వ్యోమమూర్తి- ర్వ్యోమసంస్థా- వ్యోమాలయకృతాశ్రయా। చంద్రాననా- చంద్రకాంతి- శ్చంద్రార్ధాంకితమస్తకా॥ చంద్రప్రభా- చంద్రకలా- శరశ్చంద్రనిభాననా। చంద్రాత్మికా- చంద్రముఖీ- చంద్రశేఖరవల్లభా॥ చంద్రశేఖరవక్షస్థా- చంద్రలోకనివాసినీ। చంద్రశేఖరశైలస్థా- చంచలా- చంచలేక్షణా॥౯౦॥

ఛిన్నమస్తా, ఛాగమాంసప్రియా, ఛాగబలిప్రియా। జ్యోత్స్నా, జ్యోతిర్మయీ, సర్వజ్యాయసీ, జీవనాత్మికా। సర్వకార్యనియంత్రీచ, సర్వభూతహితైషిణీ। గుణాతీతా, గుణమయీ, త్రిగుణా, గుణశాలినీ। గుణైకనిలయా, గౌరీ, గుహ్యా, గోపకులోద్భవా। గరీయసీ, గురుతరా, గుప్తస్థాననివాసినీ। గుణజ్ఞా, నిర్గుణా, సర్వగుణార్హా, గుహ్యకాలికా। గలజ్జటా, గలత్కేశా, గలద్రుధిరచర్చితా। గజేంద్రగమనా, గంత్రీ, గీతనృత్య పరాయణా। గగనస్థా, గణాధ్యక్షా, గణేశజననీ, తథా। గానప్రియా, గానరతా, గృహస్థా, గృహిణీ, పరా। గజసంస్థా, గజారూఢా, గ్రసంతీ, గరుడాసనా। యోగస్థా, యోగినీ, యోగ్యా, యోగచింతా పరాయణా। యోగిధ్యేయా, యోగివంద్యా, యోగలభ్యా, యుగాత్మికా। యోగిజ్ఞేయా, యోగయుక్తా, మహాయోగేశ్వరేశ్వరీ। యుగాంత జలదారావా, యుగాంత జలదప్రభా। యుగాంతకారిణీ, యజ్ఞరూపా, సూర్యసమప్రభా। యుగాంతానిలవేగాచ, సర్వయజ్ఞ ఫలాత్మికా। సంసారయోని- స్సంసారవ్యాపినీ, సకలాస్పదా। సంసారతరణి, స్సేవ్యా, సంసారార్ణవతారిణీ॥ ౧౦౦॥ సర్వార్థసాధికా, సర్వసంసార వ్యాపినీ తథా। సంసారబంధ కర్త్రీచ, సంసార పరివర్జితా। దుర్నిరీక్ష్యా, సుదుష్ప్రాప్యా- భూతి, ర్భూతిమతీ, త్యపి। అనాద్యాఽ-నంతవిభవా, మహావిభవదాయినీ। శబ్దబ్రహ్మస్వరూపాచ, శబ్దయోనిః, పరాత్పరా। భూతిదా, భూతిమత్తాచ, భూతిహంత్రీ, విభూతిదా। భూతాంతరస్థా- కూటస్థా, భూతనాథ ప్రియాంగనా। భూతమాతా, భూతనాథా, భూతాలయనివాసినీ। భూత

నృత్యప్రియా, భూతసంగినీ, భూతలాశ్రయా। జన్మమృత్యు జరాతీతా, మహాపురుష సం
గినీ। భుజగా, తామసీ, వ్యక్తా, తమో గుణవతీతథా। త్రితత్వా, తత్వరూపాచ, తత్వజ్ఞా,
త్ర్యంబక ప్రియా। త్ర్యంబకా, త్ర్యంబకారూఢశుక్రా, త్ర్యంబకరూపిణీ। త్రికాలజ్ఞా,
జన్మహీనా, రక్తాంగీ, జ్ఞానరూపిణీ। అకార్య కార్యజననీ, బ్రహ్మాఖ్యా, బ్రహ్మసంశ్రయా।
వైరాగ్యయుక్తా, విజ్ఞానగమ్యా, ధర్మస్వరూపిణీ। సర్వధర్మవిధానజ్ఞా, ధర్మిష్ఠా, ధర్మతత్ప
రా। ధర్మిష్ఠపాలనకరీ, ధర్మశాస్త్ర పరాయణా। ధర్మాధర్మ విహీనాచ- ధర్మజన్య ఫలప్ర
దా। ధర్మిణీ-ధర్మనిరతా-ధర్మిణా మిష్టదాయినీ॥౧౧౦॥ ధన్యా-ధీ-ర్ధారణా-ధీరా-ధమనీ-ర్ధ
న దాయినీ। ధనుష్మతీ- ధరాసంస్థా-ధమనీస్థితికారిణీ। సర్వయోని- రపాంయోని- ర్విశ్వ
యోని-రయోనిజా। రుద్రాణీ-రుద్రవనితా- రుద్రైకాదశరూపిణీ। రుద్రాక్షమాలినీ-కా
ద్రీ-భుక్తిముక్తి ఫలప్రదా। బ్రహ్మేంద్రోపేంద్రవంద్యాచ-నిత్యం ముదితమానసా। ఇం
ద్రాణీ-వాసవీ- చైంద్రీ- విచిత్రైరావతస్థితా। సహస్రనేత్రా-దివ్యాంగీ-దివ్యకేశవిలాసినీ।
దివ్యాంగనా-దివ్యనేత్రా-దివ్యచందన చర్చితా। దివ్యాలంకరణా-దివ్యశ్వేత చామరవీజి
తా। దివ్యహారా-దివ్యపదా-దివ్యనూపురశోభితా॥ కేయూరశోభితా-హృష్టా-హృష్టచింతా,
ప్రహర్షిణీ। ప్రహృష్టమానసా- హర్షప్రసన్నవదనా-తథా। దేవేంద్ర వంద్య పాదా
బ్జా- దేవేంద్ర పరిపూజితా॥౧౧౮॥ రాజసీ-రక్తవసనా-రక్తపుష్పప్రియా-సదా। రక్తాంగీ-
రక్తనేత్రాచ- రక్తోత్పల విలోచనా। రక్తాభా-రక్తవస్త్రాచ- రక్త చందన చర్చితా। రక్తే
క్షణా-రక్తభక్షా- రక్తమత్తా-బలాశ్రయా। రక్తదంతా-రక్తజిహ్వా- రక్తభక్షణతత్పరా। ర
క్తప్రియా-రక్తతుష్టా-రక్తోష్ఠీ-రక్తనేత్రికా॥౧౨౦॥ బంధూక కుసుమాభాసా- రక్తమా
ల్యానులేపనా। స్ఫురద్రక్తాంచితతనుః-స్ఫురత్సూర్యశతప్రభా। స్ఫురన్నేత్రా- పింగజటా-
పింగలా- పింగలేక్షణా। బగలా। పీతవస్త్రాచ- పీతపుష్పప్రియా- సదా। పీతాంబరా-పిబ
ద్రక్తా-పీతపుష్పోపశోభితా। శత్రుఘ్నీ- శత్రుసమ్మోహ జననీ- శత్రుతాపినీ। శత్రుప్రమ
ర్దినీ-శత్రువాక్యస్తంభనకారిణీ। ఉచ్చాటనకరీ- సర్వదుష్టోత్సారణకారిణీ। విపక్షమర్దనకరీ-
శత్రుపక్ష భయంకరీ। సర్వదుష్టాఘాతినీచ- సర్వదుష్ట వినాశినీ। ద్విభుజా-శూలహస్తాచ-
త్రిశూల వరధారిణీ। శత్రువిద్రావిణీ- శత్రుసమ్మోహనకరీ-తథా। శత్రుసంతాపజననీ-స
ర్వ శత్రువినాశనీ॥ క్షోభిణీ-క్షోభజననీ-దుష్టక్షోభ ప్రమర్దినీ॥ దుష్టానాం క్షోభసమ్మర్దా-
భక్తక్షోభ నివారిణీ॥ దుష్టసంతాపినీ-దుష్టసంతాప పరిమర్దినీ॥ సంతాప రహితా-భక్తసం
తాప పరినాశినీ॥ అక్షుబ్ధా-క్షోభరహితా-దుష్టక్షోభ ప్రదాయినీ॥ దుష్టస్తంభనకర్త్రీచ-
సర్వదుష్ట నిబర్హిణీ॥ మహాస్తంభనకర్త్రీచ- భక్తస్తంభ నివారిణీ॥౧౩౦॥ శత్రు
జృంభణకర్త్రీచ- స్వభక్త పరిపాలినీ॥ అద్వైతా ద్వైతరహితా-నిష్కల బ్రహ్మరూపిణీ॥
ప్రత్యక్షబ్రహ్మరూపాచ- పూర్ణ బ్రహ్మస్వరూపిణీ॥ త్రిదశేశీ-త్రిలోకేశీ-సర్వేశీ- జగదీ
శ్వరీ॥ బ్రహ్మేశ విష్ణునమితా-త్రిదశేశ్వర సంస్తుతా॥ బ్రహ్మవిష్ణు శివారాధ్యా-బ్రహ్మవిష్ణు
శివేశ్వరీ॥ దేవరాజస్తుతా-రాజ్ఞీ-రాజరాజేశ్వరేశ్వరీ॥ దేవరాజేశ్వరీ-సర్వదేవ రాజేశ్వరేశ్వ

రీ॥ బ్రహ్మేశ సేవితపదా-సర్వవంద్యపదాంబుజా॥ అచింత్యరూపచరితా-చాచింత్య బలవిక్రమా॥ సర్వాచింత్యప్రభావాచ సూత్రభావ ప్రదర్శినీ॥ అచింత్యమహిమా- చింత్యరూపసౌందర్యశాలినీ॥ అచింత్య వేషశోభాచ- లోకా చింత్య గుణాన్వితా॥ అచింత్యశక్తి-ర్దుశ్చింత్యప్రభావా-చింత్యరూపిణీ॥ యోగిచింత్యా- మహాచింతానాశినీ- చేతనాత్మికా॥ గిరిజా-దక్షజా-విశ్వజనయిత్రీ-జగత్ప్రసూః॥ సాంనమ్యా-ప్రణతా- సర్వప్రణతార్తిహరా-తథా॥ ప్రణతైశ్వర్యదా-సర్వప్రణతా-శుభనాశినీ॥ ప్రణతాపన్నాశకరీ- ప్రణతాశుభమోచనీ॥ సిద్ధేశ్వరీ- సిద్ధసేవ్యా- సిద్ధచారణసేవితా॥ ౧౪౦॥ సిద్ధిప్రదా- సిద్ధికరీ-సర్వసిద్ధిగణేశ్వరీ॥ అష్టసిద్ధిప్రదా-సిద్ధగణసెవ్యపదాంబుజా॥ కాత్యాయనీ- స్వధా-స్వాహా- వషట్ వౌషట్ స్వరూపిణీ॥ పితౄణాం తృప్తిజననీ- కవ్యరూపా- సురేశ్వరీ॥ కవ్యభోక్త్రీ- కవ్యతుష్టా- పితృరూపాఽ- మితప్రియా॥ కృష్ణపక్ష ప్రపూజ్యాచ- ప్రేతపక్ష సమర్చితా॥ అష్టహస్తా- దశభుజా- చాష్టాదశ భుజాన్వితా॥ చతుర్దశభుజా- సంఖ్యభుజవల్లీవిరాజితా॥ సింహపృష్ఠ సమారూఢా- సహస్రభుజరాజితా॥ భువనేశీ- చాన్నపూర్ణా- మహాత్రిపురసుందరీ॥ త్రిపురా- సుందరీ- సౌమ్యముఖీ- సుందరలోచనా। సుందరాస్యా- శుభదంష్ట్రా- సుభ్రూః- పర్వతనందినీ॥ నీలోత్పలదలశ్యామా- స్మేరోత్ఫుల్లముఖాంబుజా। సత్యసంధా- పద్మవక్త్రా- భృకుటీకుటిలాననా॥ విద్యాధరీ- వరారోహా- మహాసంధ్యాస్వరూపిణీ। అరుంధతీ- హిరణ్యాక్షీ- సుధూమ్రాక్షీ- శుభేక్షణా॥ శ్రుతిః- స్మృతిః- కృతి- ర్యోగమాయా- పుణ్యా పురాతనీ- వాగ్దేవతా- వేదవిద్యా- బ్రహ్మవిద్యాస్వరూపిణీ। వేదశక్తి- ర్వేదమాతా- వేదాద్యా- పరమాగతిః। ఆన్వీక్షికీ- తర్కవిద్యా- యోగశాస్త్రప్రకాశినీ॥౧౫౦॥ ధూమావతీ- వియన్మూర్తి- ర్విద్యున్మాలా-విలాసినీ। మహావ్రతా- సదానందా- నందినీ- నగనందినీ। సునందా- యమునా- చండీ- రుద్రచండా- ప్రభావతీ। పారిజాతవనావాసా- పారిజాతవనప్రియా॥ సుపుష్పగంధసంతుష్టా- దివ్యపుష్పోపశోభితా। పుష్పకాననసంవాసా- పుష్పమాలావిలాసినీ॥ పుష్పమాల్యధరా- పుష్పగుచ్ఛాలంకృతదేహికా। ప్రతప్తకాంచనాభాసా- శుద్ధకాంచనమండితా॥ సువర్ణకుండలవతీ- స్వర్ణపుష్పప్రియాసదా।నర్మదాసింధునిలయా- సముద్రతనయా- తథా॥ షోడశీ- షోడశభుజా- మహాభుజగమండితా। పాతాలవాసినీ- నాగీ- నాగేంద్రకృతభూషణా॥ నాగినీ- నాగకన్యాచ- నాగమాతా- నగాలయా। దుర్గాపత్తారిణీ- సర్వదుష్టగ్రహనివారిణీ॥ అభయాఽ- పన్నిహంత్రీచ-సర్వాపత్పరినాశినీ। బ్రహ్మణ్యా శ్రుతిశాస్త్రజ్ఞా- జగతాంకారణాత్మికా॥ నిష్కారణా- జన్మహీనా- మృత్యుంజయమనోరమా। మృత్యుంజయమహావాసా- మూలాధారనివాసినీ॥ షట్చక్రసంస్థా- మహతీ- మహామాహాత్మ్యశాలినీ। ర్హ్రీం కారిణీ సుందరముఖీ- సర్వవిద్యావిశారదా॥౧౬౦॥ సదసద్వస్తురూపాచ- నిష్కామా- కామపీడితా। కామాతురా- కామమత్తా- కామాలసలసత్తనుః॥ కామదాపాచ- కాలిందీ- కుచానమితవిగ్రహా- అతసీకుసుమాభాసా- సింహపృష్ఠనిషేదుషీ॥ యువతీ- యౌవనోద్రిక్తా- యౌవనోద్రిక్తమానసా। అదితి- ర్దేవజననీ- త్రిదశార్తివినాశినీ॥ దక్షిణా- పూర్వవసనా-

పూర్వకాలవివర్జితా। అశోకా- శోకరహితా- సర్వశోకనివారిణీ॥ అశోకకుసుమాభాసా-
శోకదుఃఖక్షయంకరీ॥ సర్వయోషిత్స్వరూపాచ- సర్వప్రాణిమనోరమా॥ మహాఘూర్ణా- మ
హాదాశ్చర్యా- మహామోహస్వరూపిణీ। మహామోక్షకరీ- మోహకారిణీ- మోహదాయి
నీ॥ అశోచ్యా- పూర్ణకామాచ- పూర్ణాపూర్ణమనోరథా। పూర్ణాభిలషితా- పూర్ణని
శానాథసమాననా॥ ద్వాదశార్కస్వరూపాచ- సహస్రార్కసమప్రభా। తేజస్వినీ- స్నిగ్ధగా
త్రీ- చంద్రావయవలక్షణా॥ అపారాఽపారమాహాత్మ్యా-నిత్యవిజ్ఞానశాలినీ। సుభగామితమా
హాత్మ్యా- సర్వసౌభాగ్యశాలినీ॥ డాకినీ- శాకినీ- విశ్వంభరా- విశ్వవినాశినీ॥ వైశ్వానరీ-
హవ్యవాహా-జాతవేదఃస్వరూపిణీ॥౧౭౦॥ స్వైరిణీ- స్వేచ్ఛవిహారా- నిర్బీజా- బీజరూపిణీ। అ
నంతవర్ణాఽ- నంతాఖ్యాఽ- నంతసంస్థా-మహోదరీ॥ దుష్టభూతాలిహంత్రీచ- సద్వృత్తప
రిపాలికా। కపాలినీ- పానమత్తా-మత్తవారణగామినీ॥ వింధ్యస్థా- వింధ్యనిలయా- వింధ్యపర్వత
వాసినీ। బంధుప్రియా- జగద్బంధుః- పవిత్రా- సుపవిత్రిణీ॥ పరామృతాఽ- మృతకళా- శా
పమృత్యువినాశినీ। మహారజతసంకాశా- రజతాద్రినివాసినీ॥ రజతాద్రిసుతా- రమ్యకైలాస
పురవాసినీ। కాశీవిలాసినీ- కాశీక్షేత్రరక్షణతత్పరా॥ యోనిరూపా- యోనిపీఠస్థితా- యో
నిస్వరూపిణీ। కామాఽ- లసితచార్వంగీ- కటాక్షక్షేపమోహినీ॥ కటాక్షక్షేపవిస్తారా- కల్ప
వృక్షస్వరూపిణీ। పాశాంకుశధరా। శక్తిధారిణీ। ఖేటకాయుధా। బాణాయుధాఽ-మోఘశ
స్త్రా। దివ్యశస్త్రాస్త్రవర్షిణీ। మహాస్త్రజాలవిక్షేపవిపక్షక్షయకారిణీ। ఘంటినీ। పాశినీ। పా
శహస్తా। పాశాంకుశాయుధా। చిత్రసింహాసనగతా। మహాసింహాసనస్థితా॥ మంత్రాత్మికా।
మంత్రమయీ। మంత్రాధిష్ఠాతృదేవతా। సురూపాఽ। నేకరూపాచ। విరూపా। బహురూపి
ణీ॥౧౮౦॥ విరూపాక్షప్రియతమా। విరూపాక్షమనోరమా। విరూపాక్షా। కోటరాక్షీ। కూటస్థా।
కూటరూపిణీ॥ కరాలాస్యా। విశాలాస్యా। ధర్మశాస్త్రార్థపారగా। అధ్యాత్మవిద్యా। శాస్త్రార్థ
కుశలా। శైలనందినీ॥ నగాధిరాజపుత్రీచ। నగపుత్రీ। నగోద్భవా।గిరీంద్రబాలా। గిరిశప్రాణతు
ల్యమనోరమా॥ ప్రసన్నచారువదనా। ప్రసన్నాస్యాఽ।న్నదా। తథా। శివప్రాణా। పతిప్రాణా।
పతిసమ్మోహకారిణీ॥ పతిసేవ్యాఽ। నంగమత్తా। పతివిచ్ఛేదకాతరా। శివశీర్షకృతావాసా।
శిరోధార్యా। శిరస్థితా॥ జటాంతరస్థా। తరళా। శివశీర్షవిహారిణీ। మృగాక్షీ। చంచలా
పాంగీ। సుదృష్టిః। హంసగామినీ॥ సత్యంకుతూహలపరా। నిత్యానందాఽ। భినందితా। సత్య
విజ్ఞానరూపాచ। తత్త్వజ్ఞానైకకారణా॥ త్రైలోక్యసాక్షిణీ। లోకధర్మాధర్మప్రదర్శినీ।ధర్మాధర్మ
విధాత్రీచ। శంభుప్రాణాత్మికా।పరా॥ మేనకాగర్భసంభూతా। మైనాకభగినీతథా। శ్రీకంఠకం
ఠహారాచ। శ్రీకంఠహృదయస్థితా॥ శ్రీకంఠకంఠజప్యాచ। నీలకంఠమనోరమా। కాలకూటా
త్మికా। కాలకూటభక్షణకారిణీ॥౧౯౦॥ మహాకాలప్రియా। కాలకలనైకవిధాయినీ। అక్షోభ్య
పత్నీ। సంక్షోభనాశనీ తేనమోనమః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవంనామసహస్రేణసంస్తు
తా పర్వతాత్మజా। వాక్యమేతన్మహేశాన మువాచమునిసత్తమ॥ దేవ్యువాచ॥ అహం
త్వదర్థేశైలేంద్రతనయాంత్వముపాగతా। త్వంమేప్రాణసమోభర్తా త్వదనన్యాహమంగనా॥

త్వంమదర్థేతపస్తీవ్రం సుచిరంకృతవానసి॥ అహంచతపసారాధ్య త్వాంలప్స్యామిపునఃపతిం॥ శివఉవాచ॥ త్వమారాధ్యతమా సర్వజననీ ప్రకృతిః పరా। తవారాధ్యో జగత్యత్రవిద్యతే కోపినైవహి॥ అహం త్వయా నిజగుణైరనుగ్రాహ్యోమహేశ్వరి। ప్రార్థనీయస్త్వయికోపిమపవనోనును॥ యత్రయత్రతవేదంహికాలీరూపం మహేశ్వరి। ఆవిర్భవతి తత్రైవశవరూపస్యమేహృది। సంస్థాతవ్యం త్వయాలోకే ఖ్యాతాచశవవాహనా। భవిష్యసిమహాకాళిప్రసీద జగదంబికే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తా శంభునా కాలీకాలమేఘసమప్రభా। తథేత్యుక్త్వాసమభవత్పునర్గౌరీయథాపురా॥ యఇదంశృణుతే దేవ్యానామ్నాం భక్త్యాసహస్రకం। స్తోత్రంశ్రీశంభునాప్రోక్తం సదేవ్యాసమతామియాత్ ॥ ౨౦॥ అభ్యర్చ్యగంధపుష్పైశ్చ ధూపదీపైర్మహేశ్వరీం॥ యః పఠేత్స్తోత్రమేతచ్చసలభేత్పరమంపదం। అనన్యమనసా దేవీం స్తోత్రేణానేన యో నరః। సంస్తౌతి ప్రత్యహం తస్య సర్వసిద్ధిః ప్రజాయతే॥ అపుత్రో లభతే పుత్రం నిర్ధనో ధనవాన్ భవేత్। మనసా యత్కృతం పాపం సర్వం నశ్యతి తత్క్షణాత్॥ రాజానో వశగా స్తస్య నశ్యంతి రిపవ స్తథా। సింహవ్యాఘ్రముఖాః సర్వే హింసకాదస్యవస్తథా॥ దూరాదేవ పలాయంతే తస్యదర్శనమాత్రతః। అవ్యాహతాజ్ఞ స్సర్వత్రలభతేమంగలం మహత్॥ అంతేదుర్గాస్మృతిం లబ్ధ్వాస్వయం దేవీకలామియాత్॥ ౨౦౪॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే కాళీసహస్రనామ స్తోత్రం నామ త్రయోవింశతితమోధ్యాయః॥

అథ చతుర్వింశతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తత శ్శంభు స్సమాదాయ కామదేవశరీరజం। భస్మ సర్వేషు దేహేషు భూతిలేపం విధాయచః పున స్తపసి శైలేంద్రశృంగే భూతగణై స్సహ। శంభు స్సంధ్యాయ తాం దేవీం దేవి తమపిశంకరం॥ సంధ్యాయమానా సా వర్షసహస్రత్రయమానయత్। తత శ్శంభు స్సుదుఃఖార్తః కామేన భస్మరూపిణా॥ పార్వతీనికటం గత్వా కృతాంజలి రిదం వచః। ప్రాబ్రవీ త్పరమేశాని తప స్త్యజ సుదుశ్చరం॥ ధ్యానేన పరిజప్యేన మాల్యేన మహతా త్వయా। క్రీత స్తవైవ దాసోఽహం మాం సేవాయాం నియోజయ॥ త్వదంగమార్జనే హారకేయూరపరిధాపనే। త్వదంగపరిసంస్కారేఽ లక్తకాదిభి రాదరాత్॥ నియుఙ్క్ష్వపర్వతసుతే ప్రసన్నా యది మే శివే। నిర్దగ్ధోఽస్మి భృశం భస్మరూపిణా మదనేనచ॥ దేహార్ధేన మహాదేవిమా ముద్ధర మనోభవాత్। త్వం సర్వదుర్గతిహరా దుర్గాభీష్టఫలప్రదా॥ త్వా మాశ్రయంతి యేతేషాం దుఃఖం సంజాయతే నహి। అహం త్వా సర్వథా భక్తిభావేన సముపాశ్రితః॥ మాముద్ధర మహాదుర్గే కామసాగరమధ్యతః। యథా త్వాం సంస్మృతిజుషాం త్రాతదాసి దయామయి ॥ ౧౦ ॥

తథా మాం కృపయా కామసాగరా చ్చసముద్ధర। ఏవం సా ప్రార్థితా శంభుం ప్రోవాచ
హిమదేహజా॥ సఖీం సంబోధ్య లజ్జాభినతవక్త్రా స్మితాననా। అసంప్రదత్తా పిత్రాహం
కథ మేన ముపాగతా॥ భవిష్యామి తతః పాణిం గృహ్ణాతు విధివద్భవః। పితరం మే గిరిశ్రే
ష్ఠం కేనచిన్మతి శాలినా॥ స్వాభిప్రాయం జ్ఞాపయతు వివాహార్థం మహేశ్వరః। ఇత్యుక్త
స్సోపి భగవా న్మహాదేవ స్త్రిలోచనః॥ తథ్యం మేనే గిరిసుతా వచనం కాముకోఽపి సన్।
తత స్సా ప్రయయా శీఘ్రం సఖీభిః పరివారితా॥ పితు ర్గేహం భగవతీ ప్రఫుల్లకమలా
ననా। పార్వతీ మాగతాం శ్రుత్వా గిరీంద్ర స్సహసోత్థితః॥ ఆగత్యాంకే సమారోప్య పు
రమధ్యం సమానయత్। ఆగత్య మేనకా పుత్రీ మాలింగ్య నిజపాణినా॥ అశ్రుపూర్ణేక్ష
ణా వక్త్రం చుచుంబే పరమాదరాత్। ఉవాచ మాతస్త్వం పుత్రీ మమ ప్రాణసమా హ్య
సి॥ త్వద్విచ్ఛేదమృతా మద్య మాం కృతాసి సుజీవతాం। మైనాక ప్రముఖాస్సర్వే పార్వ
త్యా భ్రాతర స్తథా॥ బాంధవా శ్చ తథై వాన్యే దృష్ట్వా హర్ష ముపేదిరే। తస్యా స్స
ఖీభ్యాం శైలేంద్ర శ్రోత్రా యాశు నివేదితం॥ ౨౦॥ యథాదృష్టం వనే శంభుపార్వత్యో ర్యదీ
చేష్టితం। గిరీంద్ర స్తత్సమాకర్ణ్య హర్షేణ మహతా యుతః॥ ప్రతీక్షమాణో వార్తాం
స గిరిశస్య తదాస్థితః। వివాహే స్వసుతాయా స్తు పార్వత్యా మునిపుంగవ॥ శంభు శ్చ త
త్ర శైలాగ్రే సంస్థితః ప్రమథై స్సహ। ఉవాస పార్వతీ పాణిగ్రహణే కృతనిశ్చయః॥ తత
స్సస్మార గిరి శో మరీచ్యాదీ న్మహామునీన్। అభిప్రాయం గిరీంద్రాయ విజ్ఞాపయితు మా
త్మనః॥ తత స్తే సముపాయాతా మరీచ్యాద్యా మహర్షయః। తత్క్షణా చ్ఛివసాన్నిధ్యం వా
తోద్ధూతా ఘనా ఇవ॥ తే ప్రణమ్య మహాదేవం ప్రపచ్ఛు స్త్రిదశేశ్వరం। కి మర్థ మ
స్మా న్భగవాన్ సంస్మృతోఽసి వదస్వ తత్॥ తతః ప్రాహ మహాదేవో మరీచ్యాదీన్ పృ
థక్ పృథక్। సంబోధ్య కామనిర్దగ్ధ హృదయో మునిపుంగవాన్। హితాయ సర్వ జగతాం
తథా సంతాన వృద్ధయే। దారగ్రహే మతి ర్మేద్య జాయతే మునిసత్తమాః॥ యావత్సతీ
మాం సంత్యజ్య గతాసీ న్నిజమాయయా। తావత్తా మేవ హృదయే సంధ్యాయాఽహం
తపస్స్థితః॥ సా తేన తపసా తుష్టా స్వయం హిమగిరే స్సుతా। భూత్వా మాం పతిభావే
నా ప్యంగీచక్రే నిజేచ్ఛయా॥ ౩౦ ॥ కింతు తస్యాః పితా శైలరాజేంద్రో హిమవాన్ య
ది। ఆహూయ మే దదాత్యేనాం పాణి గ్రహణకర్మణి॥ తదా సా మమ పత్నీ స్యా చ్చా
ర్వంగీ రుచిరాననా। భస్మీభూతేన కామేన దహ్యేఽహం దినరాత్రకం॥ నాశాంతిమభిలప్స్యా
మి వినా తాం పర్వతాత్మజాం। యదత్ర కృత్వా సాహాయ్యం తాం మత్ప్రాణైకవల్లభాం॥
మహ్యం దాపయితుం శక్తా స్తదాఽహం స్థాతు ముత్సహే। ఋషయ ఊచుః। యథా
భిచేష్టితుం దేవ త్వమాజ్ఞాపయసి ప్రభో॥ తథాస్మాభి శ్చేష్టితవ్యం కం నః కార్య మతఃపరం।
ఆద్యా హి పరమా విద్యా పూర్ణా ప్రకృతి రుత్తమా॥ జాతా హిమవతః పుత్రీ తవైషా
పూర్వగేహినీ। అవశ్యం హిమవాన్ తుభ్యం దాస్యత్యేవా చిరేణహి॥ నిమిత్తమాత్రం
తత్రైవ భవిష్యామో వయం శివ। శివ ఉవాచ॥ గత్వా గిరీంద్రం మదభిప్రాయం తస్మై

నివేద్యచ॥ యథా దదాతి మహ్యాం తాం తథా కురుత మత్కృతే। ॥శ్రీమహాదేవఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచస్త్య శంభోస్తేపి మహర్షయః॥ ప్రయయు ర్గిరిరాజస్య పురం పరమహర్షితాః। వివాహార్థం మహేశస్య సంయోజయితు మంబికాం॥ తాన్ దృష్ట్వా సముపాయాతాన్ గిరీంద్రోపి యథావిధి। పూజయిత్వా యథాన్యాయ మాసనేషు ప్రవేశయత్॥ ౪౦॥ అథ ప్రోచు ర్గిరిశ్రేష్ఠం ఋషయస్తే హిమాలయం। శృణు రాజంస్తవహితం యచ్ఛివే నాభిభాషితం॥ తస్యైవ వనితా దక్షతనయా యాసతీ పురా। సైవ తే తనయా జాతా పార్వతీ సాంప్రతం శివా॥ తాం త్వం నియచ్ఛ దేవాయ శివాయ పరమాత్మనే। సంప్రాప్తదార స్స సుఖీ త్వత్ప్రసాదేన జాయతాం॥ ప్రభావం దేవదేవస్య సర్వం త్వం జ్ఞాతవానసి। తస్మై దేయా నిజసుతా కింవా వాక్యమతఃపరం॥ నారదః పునరాహేదం శైలరాజం హిమాలయం। స్మిత్వా స్మిత్వా మహాబుద్ధి ర్భూతభవ్యభవిష్యవిత్॥ మహారాజ మయా పూర్వ మేతత్సర్వం నివేదితం। అనాదిపురుషేశాయ పూర్ణాయ పరమాత్మనే॥ తనయాం పరమా మాద్యాం దేహి భాగ్యస్య గౌరవాత్। తతః ప్రాహ గిరీంద్ర స్తాన్ హర్షనిర్భరమానసః। కృతకృత్యోస్మి పూతోస్మి యుష్మాకం హి సమాగమాత్। యం చంద్రశేఖరం సర్వే దేవదేవం వదంతి వై॥ జగతాం సృష్టిసంహారకరణే పాలనే క్షమః। తస్మై దేయా సుతేత్యత్రానుపపత్తి శ్చ కామవః॥ తస్యేచ్ఛావశగోహం హి తద్వ త్సర్వ మిదం జగత్। యదేచ్ఛా సమభూ త్తస్య తద్వైవేచ్ఛా మమా ప్యభూత్॥ ౫౦॥ గచ్ఛధ్వం శంభునికటం కథయధ్వం వచో మమ। శుభం నిశ్చిత్య సమయం మయివార్తాం దదాతుసః॥ దాస్యామి తనయాం తస్మై విధే రిచ్ఛానుసారతః। ౫౮। ఇతిశ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణేపార్వతీవివాహార్థం హిమవంతం ప్రతి శంకరప్రేషితమరీచ్యాద్యాగమనం నామ చతుర్వింశతితమోధ్యాయః॥

అథ పంచవింశతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ నిశమ్య గిరిరాజస్య వచనం తే మహర్షయః। పున స్త్మహేశసాన్నిధ్యం ప్రయయు హృష్టచేతసః॥ తాన్ సమీక్ష్య గతాన్ శంభు ర్మహాత్రస్త ఇవాబ్రవీత్॥ కిమాహ హిమవా నద్రి యుష్మాన్ వదత మాచిరం॥ స్వేచ్ఛయా స్వసుతా మహ్యాం దాతవ్యా కిం నవేతిచ। కథయిత్వా మమ స్వాంతం సుస్థిరం కురుత ద్విజాః॥ ఋషయ ఊచుః॥ దాతవ్యా భక్తిభావేన గిరీంద్రేణ నిజాత్మజా। మా చింతాం కురు దేవేశ సాంప్రతం సుస్థిరో భవ॥ ఉక్తం తేన గిరీంద్రేణ సమయం వీక్ష్య శోభనం। తస్మై దేయా త్వయా వార్తా తదోద్వాహోభవిష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ ప్రాహ

పునశ్శంభుస్తాం స్తదా మునిసత్తమ। ముహూర్తంనిరూప్య సమయం శోభనం దోషవర్జితం॥
గిరీంద్రాయ ముహూర్తం బ్రూహి సువ్రతాయ మహాత్మనే। ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తస్య మరీచ్యాద్యా
స్తపోధనాః॥ వివాహసమయం తస్య నిశ్చిత్యోచు ర్మహేశ్వరం। వైశాఖే మాసి యా శుక్లా
పంచమ్యేషా గురో ర్దినే॥ తస్యా ముద్వాహకర్మ త్వంకురు సంతానవృద్ధయే। సర్వదోష
విహీనంహి దిన మేత త్సుశోభనం॥ విజ్ఞాపయ గిరీంద్రాయ మహాదేవ మహాత్మనే। అథ
ప్రాహ మహాదేవో యూయం యాత నగాధిపం॥౧౦॥ కథయధ్వం నిజసుతా తేన తస్మిన్
శుభేహని। దాతవ్యా విధివ న్మహ్యం తత్రాహంచ సురోత్తమైః॥ ఆగమిష్యే పురం తస్య మ
హోత్సవపురస్సరం। తచ్ఛ్రుత్వా వచనం శంభోః పున స్తేపి మహర్షయః॥ గత్వా హి
మాద్రిం వ్యాజహ్రు ర్మహేశేనాభిభాషితం। తచ్ఛ్రుత్వా గిరిరాజోపి భద్ర మాహ ముదా
న్వితః॥ విససర్జచ సంపూజ్య మహర్షీం స్తా న్యథావిధి। తేపి భూయో యయు ర్యత్ర
సంస్థిత శ్చంద్రశేఖరః॥ ప్రోచు శ్చాపి మహాదేవం గిరిరాజేన భాషితం। తానువాచ తత
శ్శంభు ర్యూయం తత్ర శుభేహని॥ ఆగత్య వై మయా సార్ధం గమిష్యథ గిరేః పురం। నార
దం ప్రాహ తాత త్వం అవ్యాహతగతి స్స్వయం॥ ఏకం కురుష్వ మత్కార్యం యత్తే వ
క్ష్యామి సాంప్రతం। బ్రహ్మణే విష్ణవే తద్వ దింద్రాదిభ్యః పృథక్ పృథక్॥ కథయస్వ మ
మోద్వాహవార్తాం హర్షప్రదాయినీం। విజ్ఞాపయచ మద్వాక్యం తేష్విదం మునిపుంగవ॥
మదుద్వాహదినే సర్వై ర్దేవగంధర్వ కిన్నరైః। యుష్మాభి స్సముపాగత్య చేష్టితవ్యం శుభం
మమ॥ తత స్సనారదో ప్యాహ యథా జ్ఞాపయసి ప్రభో। తథైవహి విధాతవ్యం మయా జ్ఞా
వశవర్తినా॥ ౨౦ ॥

తతః ప్రణమ్య తే దేవం మరీచ్యాద్యా మహర్షయః। స్వస్థానం గంతు ముద్యు
క్తాః ప్రార్థయమాస తుశ్శివం। ఆజ్ఞాం విధేహి గచ్ఛామో నిజస్థానంతు సాంప్రతం। త్వదు
ద్వాహదినే సర్వ ఆయాస్యామః సురై స్సహ। తతః ప్రాహ మహాదేవ స్సాశ్రునేత్రో మ
హామునీన్॥ పత్నీవిరహదుఃఖార్తో భృశం కామ ప్రవేగితః। యావ ద్ధిమాద్రితనయాం తాం
మత్ప్రాణైకవల్లభాం। నపత్నీ మభిలప్స్యామి తావత్కష్టేన జీవనం। ధారయిష్యే భృశం
కామనిర్దగ్ధోపి మహర్షయః। ప్రతిజ్ఞాయ బ్రవీమ్యేత ద్యుష్మాకం సంముఖేధ్రువం। అద్యా
హం సమవాప్స్యామి పార్వతీం ప్రాణవల్లభాం। తదా సర్వాత్మనా దేవీం సేవిష్యే
తాం నిరంతరం। నవిప్రియం కరిష్యామి కదాచిదపి మోహతః। యత్ర యాస్యతి సా దేవీ
గమిష్యేఽహంచ తత్రవై। న త్యక్ష్యామి కదాచిత్తాం క్షణార్ధమపి సువ్రతాం। యూయం
తు సాంప్రతం యాత నిజం స్థానం తపోధనాః। తిష్ఠామ్యహం కాననేస్మిన్ ధ్యాయం స్తాం
పర్వతాత్మజాం। ఇత్యేవ ముక్త్వా గిరిశో విససర్జ మహామునీన్। తేఽపి నత్వా యయు స్స
ర్వే స్వస్వస్థానం మహామతే। నారదస్తు యయౌ తూర్ణం బ్రహ్మణో నికటం తదా। శివ
స్యోద్వాహవార్తాం చ తస్మై సర్వాం న్యవేదయత్। తథైవ విష్ణవే ప్రాహ గత్వా వైకుం
ఠ ముత్తమం। శ్రుత్వా తు హర్షసంపూర్ణౌ బభూవతు రతీవ తౌ। తావూచతు [illegible]

నిశ్రేష్ఠం గమిష్యావ్రో మహేశితుః। వివాహదర్శనార్థాయ పరివారగణైస్సహ। త్వంతు స్వర్గపురం గత్వా మహేంద్రాయ వద ద్రుతం। సయాతు త్రిదశైస్సర్వైస్సిద్ధచారణకిన్నరైః। మహేశస్య వివాహేఽస్మిన్ కర్తుం సాహాయ్య ముత్తమం। తత స్సనారదో గత్వా మహేంద్రాయ న్యవేదయత్। శివ స్యోద్వాహసంవాదం తాభ్యాం యచ్చాభిభాషితం। తచ్ఛ్రుత్వా సురరాజోఽపి హర్షనిర్భరమానసః। మేనే మృత్యు స్తారకస్య భవిష్యతి సునిశ్చితం। ఉద్యోగం చాకరో ద్గంతుం వివాహే స మహేశితుః। నారదోఽపి యయౌ స్వీయం స్థాన మింద్రేణ పూజితః॥ ౩౭॥ ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే శంకర వివాహోద్యమో నామ పంచవింశతితమోఽధ్యాయః॥

అథ షడ్వింశతితమోఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథాద్రిరాజనగరే పార్వత్యుద్వాహమంగలం। ప్రావర్తత మునిశ్రేష్ఠ జగతాం హర్షవర్ధనం। భేరీ మృదంగ పణవ తూర్య గోముఖ నిస్వనైః। పూరితం సర్వతో భూమి నభో మధ్యం మహామతే। గంధర్వా శ్శోభనం గానం చక్రుః పరమహర్షితాః। తథైవాప్సరసాం నృత్యం ప్రావర్తత మనోహరం। ఆయాతా దేవకన్యా శ్చ తథైవ గిరికన్యకాః। పురే నగాధిరాజస్య పార్వత్యుద్వాహ మీక్షితుం। తా స్సర్వాస్తోషితా స్తేన నానాలంకరణాదిభిః। వస్త్రై శ్చ వివిధై గౌరీవివాహే మునిపుంగవ। ఏవ మాసీ ద్గిరిపురే మంగలం సుమహత్తరం। వాయు ర్వవౌ పుణ్యగంధయుత స్తత్ర శనైశ్శనైః। ప్రసన్నమానసా స్సర్వే తథాఽసన్ ప్రాణిన స్తదా। దిశః ప్రసన్నా స్సర్వా శ్చ స్వస్థ మాసీ త్తథా జగత్॥ అథేంద్ర స్త్రిదశై స్సర్వై స్తథా గంధర్వ కిన్నరైః। గంతుం మహేశసాన్నిధ్యం ప్రస్థాన మకరో త్తదా॥ ఏతస్మి న్నంతరే శ్రీమా న్నారదో మునిసత్తమః।రతిం ప్రాహ మహాదేవ పార్వత్యుద్వాహ మంగలం। తత్ర యాంతి సురా స్సర్వే గంధర్వైః కిన్నరోరగైః। త్వం యాహి దేవరాజస్య సన్నిధిం మాచిరం కురు॥ వివాహ హర్ష యుక్తస్య మహేశస్యాంతికే యది। త్వద్భర్తు ర్జీవనార్థం తే కథయం త్యమరా స్సతి। తదావశ్యం శివః కామ మంగే సంప్రాపయిష్యతి॥ ఇత్యుక్త్వా సమునిః ప్రాయా న్మహేశస్యాంతికం ద్రుతం॥ రతిశ్చాపి సముద్యుక్తా సమభూ ద్భర్తృజీవనే। ఆగతం నారదం వీక్ష్య మహేశః ప్రాబ్రవీ ద్వచః॥ స్వాగతం తాత తేదానీం కర్తవ్యం చ విధీయతాం॥ స ఆహ త్రిదశా స్సర్వే సమాయాంతి మహేశ్వర। సిద్ధాశ్చారణ గంధర్వ కిన్నరాశ్చ మహర్షయః॥ తతో రజన్యాం వృత్తాయాం శుభే లగ్నే సురై స్సహ। గంతవ్యం గిరిరాజస్య పురం శంభో త్వయా ప్రభో॥ భవిష్యతి తదోద్వాహో మహోత్సవ పురస్సరం॥ ఏతస్మి న్నంతరే సర్వే దేవగంధర్వ కిన్న

నైః। దేవరాజ స్సమాయాతో మహేశస్యాంతికం తదా॥ తే ప్రణమ్య మహాదేవం సర్వలో కైకకారణం। ఊచు ర్దేవాః ప్రభో కిం త్వ మాజ్ఞాపయసి సాంప్రతం॥ స ఆహ మద్వివా హోఽస్మిన్ యథాయోగ్యం విధీయతాం॥ తతః ప్రావర్తయ చ్ఛంభో ర్వివాహే మంగలం మహత్॥ దేవరాజః ప్రీతమనా శ్శంభో స్తత్ర తపోవనే। భేర్యాదినిస్స్వనై స్సర్వాః పూరితా శ్చ దిశో దశ। అభవ న్మునిశార్దూల గంధర్వా లలితం జగుః॥ ౨౦॥ సమభూ త్పుష్పవృ ష్టిశ్చ ననృతు శ్చాప్సరోముఖాః॥ ప్రఫుల్ల చారు పుష్పౌఘ నత శాఖా శ్చ శాఖినః॥ సమా సన్ దేవదేవస్య కాననే ఋషిపుంగవ। కోకిలా రుచిరం శబ్దం భ్రమరాశ్చ సహస్రశః। చ క్రిరే కాననే తస్మిన్ వాయు ర్మలయజో వవౌ॥ అథ తత్ర సమాయాతో బ్రహ్మా లోకపి తామహః। సహైవ మానసైః పుత్రై ర్వశిష్ఠాద్యై ర్మహర్షిభిః॥ తథా నారాయణ శ్చాపి సమాయాత శ్శివాంతికం। సార్ధం లక్ష్మ్యా సరస్వత్యా ద్రష్టు ముద్వాహ మంగలం॥ ఇత్యేవ మాగతాం స్తాంశ్చ దృష్ట్వా విశ్వేశ్వర స్తదా। ప్రహృష్టచేతా స్సమభూ త్సుప్రసన్న ము ఖాంబుజః॥ ౨౫॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే సతీపతివివాహసన్నాహోనామ షడ్వింశతితమోధ్యాయః॥

అథ సప్తవింశతితమోఽధ్యాయః

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథాయాతా కామపత్నీ రతి స్సర్వాంగసుందరీ। పతిశో క సుదుఃఖార్తా కృశాంగీ సాశ్రులోచనా। పురందర మిదం ప్రాహ సంముఖే సంస్థితా సతీ॥

రతిరువాచ॥ పూర్వం త్వదాజ్ఞయా భర్తా మమ ప్రాణైక వల్లభః। ప్రక్షిప్య శంభ వే బాణం భస్మతాం ప్రాప తత్క్షణాత్॥ తదా రుదంతీం దుఃఖేన మా మప్యూచ ర్భవా న్ని జం। మా శోకం కురు తే భర్తా పున ర్దేహమవాప్స్యతి॥ పరిగృహ్ణాతి దారాం స్తు సాంప్రతం శంకరోపిచ। తేన బాణేన ముగ్ధస్సన్ యూయం పూర్ణమనోరథాః। పతి ర్మమ గత స్తస్య నోచేష్టయసి జీవనే। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ మాభాష్య బహుధా రతిః పతివియో గిని॥ రురోద దేవరాజస్య పురతో బ్రహ్మణోపిచ। తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్ బ్రహ్మా దేవరాజ శ్చ శంకరం। సంప్రార్థ్యోవాచ వచనం వివాహోత్సుక మానసం॥ తావూచతుః॥ ప్రభో దే వ మహేశాన ప్రణతానాం కృపాకర। దేవానా ముపకారాయ కార్య మేకం కురుష్వ హై యథా స్మద్వచనం కామ స్త్వయి బాణవిమోచనే। వినియుక్తో యథా తదోవాచ దేవా నిం ద్రపురోగమాన్। యది క్రుద్ధో మహాదేవో మాం నాశయతి వః కృతే। తథా సుమార్థ త్రిదశా యతిష్యధ్వ యథోచితం। తై శ్చ ప్రతిశ్రుతం తస్మై ఏవమేవేతి శంకర। సతు త్వ త్క్రోధ సంభూత వహ్నినా జ్వలిత స్తదా। భస్మతాం ప్రాప తత్పత్నీ రతి స్త్వాస్మా నుపాగ

తా। యాచతే స్వామినం తస్యాః శోకసంతప్తమానసా। యది త్వం కృపయా కామం దే
హం ప్రాపయసి ప్రభో। తదా దేవా స్సత్యవాక్యా భవంతి త్రిదశేశ్వరః। రతిః ప్రాప్నోతి
భర్తారం జగన్మోహన రూపిణం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య మహాదేవః ప్రణ
తానాం కృపాకరః। కామం సంప్రాపయామాస పునర్దేహం మహామునే। సంప్రాప్య దే
హం కామ స్తం ప్రణిపత్య మహేశ్వరం। సర్వదేవాం శ్చాభివంద్య రత్యాః పార్శ్వంజ
గామహ॥ రతిః పతిం సమాసాద్య హర్షనిర్భర మానసా। బభూవ మునిశార్దూల దేవా
శ్చ హర్ష సంయుతాః॥ అథ ప్రవృత్తా రజనీ శశాంక శ్చ సునిర్మలః। ప్రవృద్ధతేజా విబభౌ
దేవా శ్చక్రు ర్మహోత్సవం। ఏతస్మి న్నంతరే బ్రహ్మా ప్రాహ దేవం సదాశివం॥౧౮॥ విభూ
తి భూషణం పింగజటా మాలిం చతుర్భుజం। బ్రహ్మోవాచ॥ శంభో తవేదం పరమం
రూపం దేవాది దుర్లభం। యోగినాం మానసోత్సాహ జనకం ప్రీతివర్ధనం। ఏవం సంహృత్య
రూపం వైదేహి సౌమ్యతమప్రభం। యథాతిహర్ష మాప్నోతి శ్వశుర స్తే నగాధిపః। విలో
క్య మేనకా చాపి శ్వశ్రూ స్తే మతిసుందరం। సర్వాంగ సుందరీ గౌరీ తుభ్యం దేయా మ
హాద్రిణా। యథా తస్య భవే త్ప్రీతి స్తథా కురు మహేశ్వర। యథా బిభేతి నో కాచి ద్దృ
ష్ట్వా త్వాం భీమరూపిణం। తథా చారుతరం రూపం ద్విభుజై కాననం శివ। దేవదేవ విధేహి
త్వం వివాహే స్మరసూదన। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా శంభు స్తత్క్షణా
న్మునిపుంగవ। బభూవ ద్విభుజ స్సౌమ్యరూప శ్చైకాననః క్షణాత్। జటా స్స్వర్ణకిరీటత్వం ప్రా
పత్త ద్దివ్యవస్త్రతాం। భస్మాసీ చ్చందనం గాత్రే శేష స్స్వర్ణవిభూషణం। అథ తం త్రిదశే
శానం సంప్రాప్తే౽తిశుభక్షణే। ఆరోప్య వృషపృష్ఠే తే దేవగంధర్వకిన్నరాః। గిరీంద్రస్య
పురం గంతుం మన శ్చక్రు ర్మహామతే। ప్రయాణకాలే త్రిదశేశ్వరస్య బభూవ వృష్టిః కుసు
మావలీనాం। స్వర్వాసినాం దుందుభి తూర్య నిస్వనై ర్దిగంత మాసీ త్పరిపూరితం మునే॥
వాయు ర్వవౌ శైత్యయుత శ్శనైః శనైః। సౌగంధ్యయుక్త శ్శుకుజాః పతత్రిణః। సుశోభనం
తే ప్రమథా అపి ధ్వనిం। చక్రు స్సుఘోరం వదనేన హర్షతః॥ ఏవం ప్రవృత్తే వృషభ
ధ్వజ స్తదా। సార్ధం సమస్తై స్త్రిదశై ర్మునీశ్వరైః। ప్రాయా ద్గిరీంద్రస్య పురం మహామతే।
సకిన్నర శ్చారుశశాంకశేఖరః॥౩౦॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే పార్వత్యు
ద్వాహే మహాదేవాగమనం నామ
సప్తవింశతితమోధ్యాయః॥

అథాష్టావింశతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథాద్రిరాజో జ్ఞాత్వా తు సమాయాతం మహేశ్వరం। ఆగత్యాభ్యర్చ్య విధివ త్పుర మావేశయ త్స్వయం। బ్రహ్మాణంచ తథా విష్ణుం తథేంద్రాది సురోత్తమాన్। పూజయిత్వా యథాన్యాయం పుర మావేశయ ద్గిరిః। మరీచ్యాదీ న్మహర్షీం శ్చ పూజయిత్వా యథోచితం। స్వపురం ప్రాపయామాస గిరీంద్రో హృష్ట మానసః। విలోక్య పార్వతీనాథం శాంతం సురుచిరాననం। ద్విభుజం రత్నభూషాఢ్యం దివ్యస్వర్ణకిరీటినం। శశాంకాంకితమూర్ధానం శరదిందుశతప్రభం। ముముదే మేనకా తద్వ ద్గిరీంద్రోఽపి హిమాలయః। తథాన్యే యే సమాయాతా దేవగంధర్వ కిన్నరాః। తే వీక్ష్య పార్వతీనాథం లోచనేఽన్యత్ర నాక్షిపన్। ఊచుః పరస్పరం సర్వే యథా గౌరీ సురూపిణీ। తథైవ రూపసంపన్నో మహాదేవో జగత్పతిః। అథాద్రినాథ స్సంప్రాప్తే కాలే చాతిసులక్షణే। పార్వతీం దేవదేవాయ సమభ్యర్చ్య దదౌ స్వయం। యథోక్త విధినా శంభు స్తాం జగ్రాహ హిమాత్మజాం। భార్యాత్వేన ప్రహృష్టాత్మా సృష్టిస్థిత్యంత కారిణీం। తదా గిరీంద్ర నగరే మహానాసీ న్మహోత్సవః। యథా నభూతః కుత్రాపి భవితా వా న కుత్రచిత్ ॥౧౦॥ ప్రహృష్ట మానసా స్సర్వే దేవా ఆసన్ మహామతే। హరే గృహీతదారే తు దేవాః పూర్ణమనోరథాః। ప్రశశంసు ర్మహాత్మానః కామం మహాదేవ విమోహినం। విలోక్య పార్వతీనాథం పార్వత్యా సహితం సురాః। ఊచుః పరస్పరం సర్వే గంధర్వా శ్చ మహర్షయః। అహో బహుతరం భాగ్యం గిరిరాజస్య ధీమతః। యత స్స్వయం జగన్మాతా కన్యాత్వం సముపాగతా। యా సూతే సకలం విశ్వం స్వేచ్ఛయా ప్రకృతిః పరా। సా ప్రాప యద్గృహే జన్మ కన్యారూపేణ లీలయా। నహ్యల్ప తపసః పుణ్యమేతస్య గిరిభూపతేః। కిం వాచ్య మతులం భాగ్యం మేనాయాః పూర్వసంచితం। ఏతస్యా స్త్రిజగన్మాతు రపి మాతా భవద్యతః। ప్రభావం కో మహేశస్య వక్తుం లోకే క్షమో భవేత్। రూపం వా విభవం వాపి వచోఽతీతం మనోఽతిగం। ఏవ మన్య ద్బహువిధం ప్రోచు స్సర్వే పరస్పరం। విలోక్య రూపసంపన్నౌ పార్వతీపరమేశ్వరౌ। బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ భగవాన్ భగవంతం మహేశ్వరం॥ పార్వత్యా సహితం ప్రాహ శాంతం హర్షసమాకులం। బ్రహ్మవిష్ణూ ఊచతుః॥ ప్రభో దేవ సతీయం సా పార్వతీ తవ గేహినీ। యస్యా వియోగ దుఃఖార్త స్తప స్త్వం కృతవానసి॥౨౦॥ అనయా త్రిజగద్ధాత్ర్యా పత్న్యా త్వం జగదీశ్వరః। పాహి సర్వ మిదం విశ్వం సుతా నుత్పాద్య శంకర। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ ముక్త్వా మహాదేవం బ్రహ్మా విష్ణు ర్జగత్పతిః। స్వస్థానం ప్రయయౌ హృష్టః ప్రసన్నముఖ పంకజః। గతా శ్చాన్యే సురశ్రేష్ఠాః పార్వతీపరమేశ్వరౌ। ప్రణిపత్య తథా సర్వే మరీచ్యాద్యా మహర్షయః। గతేషు తేషు సర్వేషు గిరీంద్రః పరమేశ్వరం। పార్వత్యా సహితం భక్త్యా తుష్టావ ప్రాంజలి ర్మునే। హిమాలయ ఉవాచ॥ ప్రభో శం

భో హేతు స్త్వ మసి జగతా మాదిరహిత స్సదోత్సాహీ నిత్య స్సువిమలమతి ర్లోకకఫల దః। ప్రసన్నానాం వాంఛావిషయ ఫలదాతా గుణనిధే ప్రసన్న స్త్వ మద్య త్రిపురహర మాం పాహి కృపయా॥ నిత్యేయం వనితా విశాలనయనా గౌరీ తవాస్తే స్వయం పూర్ణైవ ప్రకృతిః పరాత్పరతరా త్వత్సంగినీ సర్వదా। విచ్ఛేదో నహి విద్యతే తదపియ చ్చాస్యా మమాస్మిన్ కులే జన్మాభూ త్తదనుగ్రహప్రకటనం దాసే మయి స్వేచ్ఛయా॥ త్వంచాగత్య పరం మమేహ తనయాం గౌరీం శశాంకప్రభాం దివ్యాంగీం వనితాం తవైవ విలసత్ఫుల్లాంబుజాక్ష్యాననాం। శంభో ప్రాకృతవద్వివాహవిధినా యత్సంగృహీతోఽసి త ద్దాసే దీనతరే దయా ప్రకటితా మయ్యేవ తే కేవలం॥ నమస్తే పార్వతీనాథ ప్రణతాభీష్ట దాయక। నమస్తే శివగేహిన్యై పార్వత్యై సతతం నమః॥ అద్యాహం కృతకృత్యోఽస్మి ధన్యశ్చాస్మి న సంశయః। పశ్యామి యజ్జగన్నాథం జగన్మాత్రా సమం దృశా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం స్తువంతం సద్భక్త్యా గిరిరాజం మహామునే। ఉవాచ భగవాన్ శంభుః ప్రీణయ న్వచనామృతైః। గిరీంద్ర త్వం మహాప్రాజ్ఞ మమ మూర్త్యంతర స్స్వయం। భాగ్యవానసి దేవానాం సన్మాన్యశ్చ విశేషతః॥ అద్యారభ్యాధ్వరే భాగో మయా తే పరికల్పితః। న త్వాం వినా హవిష్యంతి మర్త్యా యజ్ఞం గిరీశ్వర। యథా హవిర్భుజ స్సర్వే దేవా యజ్ఞోత్సవే గిరే॥౩౬॥ తథా త్వమపి హవ్యానాం భోక్తా మర్త్యైర్భవిష్యసి॥ హిమాలయ ఉవాచ॥ ప్రభో త్వద్వర దానేన కృతార్థోఽస్మి జగద్గురో। అన్య దస్తి వరం శంభో ప్రార్థనీయం కృపానిధే। అనయా సహ పార్వత్యా రమస్వాత్ర మహేశ్వర। పవిత్రం కురు మాం దేవ శరణాగత వత్సల॥ శివ ఉవాచ। వసిష్యే త్వత్పురస్యాహ మదూరే పర్వతాధిప। తత్రైవ శిఖరే దేవ్యా పార్వత్యా ప్రీతమానసః॥ వక్ష్యంతి మాం గిరే లోకా గిరీశం తేన హేతునా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తస్మై వరం దత్వా తస్మిన్నేవ నగోత్తమే। నిర్మాయ నగరం రమ్యం తత్రోవాస సహోమయా। అధ్యాయ మేనం పార్వత్యా వివాహోత్సవ విస్తరం। య శ్శృణోతి పఠే ద్వాపి స దేవ్యాః పద మాప్నుయాత్। నతస్య విద్యతే భీతిః శత్రుతో రాజతోఽపి వా। ప్రాప్నోతిచ మనోభీష్టం సకృదాకర్ణ్య మానవః। ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో మహాదేవ్యాః ప్రసాదతః। ఇత్యుక్తం తే మునిశ్రేష్ఠ యథా ప్రాప మహేశ్వరః। భూయ స్తాం ప్రకృతిం పూర్ణాం యా సతీ దక్షకన్యకా। ఇదానీం శృణు పుత్రోఽభూ ద్యథా తారకసూదనః। కార్తికేయో మహాబాహు ర్దేవానాం పరిరక్షకః। న యేన సదృశః కశ్చి న్మహాబల పరాక్రమః। ధనుర్ధర స్త్రిలోకేషు విద్యతే భవితాపి న॥౪౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీపార్వతీపరమేశ్వర
వివాహమంగలం నామాష్టావింశతితమోఽధ్యాయః.

అథైకోనత్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అహర్నిశ మనుస్మృత్య పార్వతీలాభ కారణం। తపఃక్లేశం మహాదేవ స్తస్యాః ప్రీతికరోఽభవత్॥ తద్వాక్య శ్రవణే కర్ణౌ లోచనం రూపదర్శనే తన్మనో రంజనే చేతః సంనియుజ్య నిరంతరం। ప్రీతిం సంజనయామాస పార్వత్యాః ప్రీతిసంయుతః। ఏకదాఽరణ్య పుష్పాణి సమానీయ మహేశ్వరః॥ నిర్మాయ రుచిరాం మాలాం కర్పూరాగురు చర్చితాం। పార్వత్యా స్సంప్రదాయాంగే ప్రేమ్ణాఽలింగ్య స్మరాతురః। రంతుం మనో దధే పుత్ర ముత్పాదయితు మాదృతః॥ నందినం ప్రాహ భగవా న్నమమాజ్ఞాం వినాత్రవై। సమాయాతు జనః కోఽపి దేవోవా దేవవందితః॥ తథా రక్ష పురద్వారం సమస్తైః ప్రమథై ర్వృతః। తచ్ఛ్రుత్వా సోఽపి తచ్చక్రే పురద్వారాభి రక్షణం॥ సహితః ప్రమథై స్సర్వై ర్దేవదేవస్య శాసనాత్॥ తతో రహసి పార్వత్యా దశవర్షాణి పంచచ। రేమే సభగవాన్ శంభుః కామేన పరిమోహితః। దివావా రజనీంవాపి నప్రజజ్ఞే తథా హరః। ప్రేమానంద నిమగ్న స్సన్ కామవ్యాప్లుత మానసః॥ ఏవం సంరమమాణస్య మహేశస్య కదాచన। రేతః పపాత నోవాపి నోవా శ్రాంతి ర్బభూవహ। తస్యపాద ప్రహారేణ వసుధా పరిపీడితా। సూర్యస్యాంతిక మభ్యాయా ద్గోరూపా మునిపుంగవ॥ తస్మై సా కథయామాస రుదంతీ సాశ్రు లోచనా। మహేశపాద సంఘాత జనితోత్పాత మాత్మనః॥ పృథివ్యువాచ॥ దివాకర హిమప్రస్థే పార్వత్యా భగవాన్ శ్శివః। రమతే సుచిరం కామమోహితాత్మా జగత్ప్రభుః। శివశక్త్యోస్తు భారేణ పీడితాస్మి భృశం ప్రభో। నస్థాతు మభిశక్నోమి మమోపాయం వద ద్రుతం॥ సతు తాం పార్వతీం ప్రాప్య కామ విహ్వల మానసః। న రాత్రిం ప్రతిజానాతి దివసం వాపి జగత్పతిః॥ నక్షణం విరతి స్తస్య జాయతే వా మహేశితుః। రేతః పతతి నోవాపి నశ్రాంతి రపి జాయతే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం వచన మాకర్ణ్య పృథివ్యా స్స దివాకరః। తయా సార్ధం యయౌ యత్ర దేవా ఇంద్ర పురోగమాః॥ ౧౭॥

తానువాచ యథావృత్తం పృథివ్యా పరిభాషితం। తచ్ఛ్రుత్వా ప్రయయు స్సర్వే బ్రహ్మణో నికటం తదా। త్రిదశా ధరయా సార్ధం సహసైవ మహామునే। తే ప్రాహు రథ తం దేవా బ్రహ్మాణం జగతః పతిం। సమ్ముఖే పృథివీం కృత్వా గోరూపాం మునిసత్తమ। శృణు బ్రహ్మన్ జగద్ధాత్రి పార్వత్యా సహితో హరః। రమతే హిమవ త్ప్రస్థే దశవర్షాణి పంచచ। నతస్య రేతః పతతి నవా శ్రాంతిః ప్రజాయతే। నధైర్యం వా సమాధత్తే సకదాచి న్మహేశ్వరః। నైవం శ్రుతం వా దృష్టం వా కదాచి త్కేనచి త్క్వచిత్। శివశక్త్యో స్తయో ర్భారా త్పీడితేయం వసుంధరా। రసాతలం జిగమిషు రస్మ దంతిక మాగతా। తదత్ర కిం విధేయం త దుచ్యతాం త్రిగత్పతే। ఇతి తేషాం వచ శ్శ్రుత్వా బ్రహ్మా లోకపితామహః।

ఉవాచ త్రిదశాన్ క్షోణీ మాశ్వాస్య చ ముహు ర్ముహుః। దేవకార్యస్య సిద్ధ్యర్థం రమతే సమహేశ్వరః। ఏతస్మాత్ క్రీడితా ద్రేతః సంఘూదుత్పద్యతే తుయః। సహంతా తారకస్యాస్య భవిష్యతి నసంశయః। కింతు శంభో స్సుతో దేవ్యాం యది సంజాయతే తదా। స భవిష్యతి దేవానా మసురాణాంచ మర్దకః। పరాక్రమంచ తస్యేదం జగన్నాపి సహిష్యతి। తస్మాదన్యత్ర కుత్రాపి శంభో రేతేన రేతసా। యథా భవత్యేకసుత శ్చేష్టయధ్వం తథా సురాః। అహం సమాగమిష్యామి యత్రాసౌ స మహేశ్వరః। రమతే సహ పార్వత్యా కామవిహ్వల మానసః। యూయంచ తత్ర సర్వేపి సమాయాస్యథ సత్వరం। శంభో ర్వసంగ నివృత్త్యర్థం ప్రార్థితుం పరమేశ్వరీం। ఇత్యుక్త్వా త్రిదశాన్ బ్రహ్మ సహసా తత్ర నారద। ప్రియయా యత్ర దేవేశో రమతేఽసౌ సహోమయా। దేవా స్సర్వేపి తత్పశ్చాద్యయు స్తత్ర మహామతే॥ ౩౪॥ దదృశు స్తా రమంతౌ తు పార్వతీ చంద్రశేఖరౌ। తేష్వాగతేష్వపి శివః కాముకో ముగ్ధమానసః। నవిశ్రాంతిం తదా చక్రే నాపిలజ్జా న్వితోఽభవత్ । నవా సా పార్వతీదేవీ లజ్జాం ప్రత్యుజ్జహౌ తదా । నతత్యాజ మహేశం వా రమమాణా ముహుర్ముహుః ॥౩౫॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే అఖండ పార్వతీ పరమేశ్వర
సురతత్రస్త సకల దేవాగమనం నామై
కోనత్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ త్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతో దేవాః పరం ప్రాప్య విస్మయం ప్రావద న్ముదే। స్తువంతో జగతాం లజ్జారూపిణీం జగదంబికాం॥ బ్రహ్మాదయ ఊచుః॥ త్వం మాతా జగతాం పితాఽపిచ హర స్సర్వే ఇమే బాలకా స్తస్మా త్త్వచ్ఛిశు భావత స్సురగణా న్నాస్త్యేవ తే సంభ్రమ మాత స్త్వం శివసుందరీ త్రిజగతాం లజ్జా స్వరూపా యత స్తస్మా త్త్వం జయ దేవి రక్ష ధరణీం గౌరి ప్రసీదస్వ నః॥ త్వ మద్వైతం బ్రహ్మ త్రిగుణ రహితం విశ్వజనని స్వయం భూత్వా యోషి త్పురుష విషయా జగతిచ। కరోష్యేవం క్రీడాం స్వగుణవశత స్తేన హి పున ర్వదంతి త్వాం లోకాః పురహరవధూం స్వాభి రమణీం। త్వం స్వేచ్ఛా వశతః కదా ప్రతిభవ న్నంశేన శంభుః పుమాన్ స్త్రీరూపేణ శివే స్వయం విహరసి త్రైలోక్య సన్మోహినీ। సైవ త్వం నిజలీలయా ప్రతిభవం కృష్ణః కదాచి త్స్వయం శంభుం సంపరికల్ప్య చాత్మమహిషీం రాధాం రమస్యంబికే॥ ప్రసీద మాత ర్దేవేశి

జగద్రక్షణకారిణి! విరమ త్వమిదానీం తు ధరణీ రక్షణాయ వై॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం స్తుతా భగవతీ త్రిదశైః పర్వతాత్మజా। ఉత్తస్థౌ పరిసంత్యజ్య సంగలజ్జాన్వితా మునే॥ తత స్తస్యా స్స్వవీర్యేణ జాత ఏకః పరః పుమాన్। భైరవో భీమనేత్ర శ్చ మహాబల పరాక్రమః॥ తం జాతం పురుషం ప్రాహ దేవీ భగవతీ తదా। వసన్వమత్పురద్వారి రక్షస్వాం సదా సుత॥ ఇత్యుక్త్వా త్రిజగన్మాతా లజ్జయా వనతాననా। మందిరం ప్రవివేశ రమ్యం రత్న ప్రాకార తోరణం॥ శంభు శ్చాపి పరిత్యక్తుం స్వరేతో మునిసత్తమ। మన శ్చక్రే సురాణాం వై హితాయ జగతోఽస్య చ। తద్రేత స్త్యక్తుకామం చ జ్ఞాత్వా కమల సంభవః॥ ఉవాచ వాయుం దేవానాం కార్యసంసిద్ధయే తతః।

బ్రహ్మోవాచ॥ వాయో త్వయైకం కార్యం తు కర్తవ్యం జగతాం హితం। తారకస్య వధార్థాయ శంభోః పుత్రాభిజన్మనే। యదా త్యక్ష్యతి రేత స్తు మహేశః పృథివీతలే। తదా తద్యోషితాం యోనిం ప్రాపయిష్యసి వేగతః। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా వాయు ర్వేగవతాం వరః। ప్రవవా వతివేగేన తుములం మునిసత్తమ। తత శ్శంభు శ్చ తత్యాజ రేతో వహ్నౌ శ్శిరస్యలం। రజతాద్రిసమం వహ్నౌ దుస్సహం తదభూత్తదా। తత స్స పతితత్యాజ సహసా శరకాననే। శిరసో దేవదేవస్య రేతోరాశిం మహౌజసం। తస్యార్ధం తు బలా ద్వాయు స్సంవిభజ్య పృథక్పృథక్। కృత్తికానాంతు షణ్ణాం వై యోనిమధ్యం న్యవేశయత్। యోనిరంధ్రేణ తద్రేతః ప్రవిష్టం మునిసత్తమ। అవాప శోణితం తాసాం సహసోదర మాగతం। వహ్నౌ యచ్చాపతద్రేత స్తచ్చ స్వర్ణం బభూవహ। యత్ స్థితం తు శరారణ్యే తచ్చాద్యాపిచ దృశ్యతే। వాయునీతం తు యద్రేతో భాగం తస్యాభిధారణే। కృత్తికా స్తా మునిశ్రేష్ఠ నసమర్థా స్తదాఽభవన్। తత్యజు శ్చ మునిశ్రేష్ఠ సర్వా ఏవ మహామతే। తత స్తా స్సహితం కృత్వా తద్రేత శ్శోణితోక్షితం। సంస్థాప్య కాష్ఠకోశే తు చిక్షిపు ర్భీతమానసాః। గంగాయాం మునిశార్దూల తద్దదర్శ ప్రజాపతిః। తత స్తత్కాష్ఠకోశం చ గృహీత్వా చ పితామహః। స్వస్థాన మగమ ద్బ్రహ్మా యః ప్రహృష్టాత్మా ప్రసన్నధీః। తత్కాష్ఠ కోశమధ్యే తు వ్యజాయత పరః పుమాన్। ద్వాదశైర్బాహుభి ర్యుక్తో ద్వాదశాక్షః షడాననః। స్వర్ణగౌర తను శ్శ్రీమాన్ ప్రసన్నముఖ పంకజః। ఉద్యచ్ఛశాంక తుల్యాభో నీలోత్పల దళేక్షణః। ఏవం విజ్ఞాయ జాతం తం దేవ్యాః పుత్రం మహౌజసం। మధ్యతః కాష్ఠకోశస్య తత్కోశం స ప్రజాపతిః। ప్రబిభేద మునిశ్రేష్ఠ తత స్తం దదృశే మునే। ఆశ్విన్యాం పౌర్ణమాస్యాం తు ఏవం శివకుమారకః। జాతవాన్ బ్రహ్మలోకేఽసౌ తారకారి ర్మహాబలః। తస్మిన్ జాతే శివసుతే బ్రహ్మ లోకః పితామహః। సంప్రాప్త పరమామోదో మహోత్సవ మకారయత్। శిరస స్తారకాఖ్యస్య కిరీటం కనకోజ్జ్వలం పపాత ధరణీపృష్ఠే చకంపేచ శరీరకం। సంజాతే పార్వతీపుత్రే మహాబల పరాక్రమే। దిశ స్సునిర్మలా ఆసన్ దేవా శ్చోత్ఫుల్ల మానసాః। జ్ఞాత్వా తు పార్వతీపుత్రం సంజాతం బ్రహ్మణః పురే। నారాయణ స్సమాగత్య దదృశే పరమాదరాత్। ఆయాతా స్త్రిదశా శ్చాన్యే మహేంద్ర ప్రముఖా స్తథా। మహర్షయ శ్చ సర్వేపి

శ్రుత్వా జాత ముమాసుతం। అథాకరోచ్చ నామాని బ్రహ్మా సద్వాక్యైస్సహ। పార్వతీబాలకస్యాస్య ప్రసన్నాత్మా మహామునే. బ్రహ్మోవాచ॥ కృత్తికాగర్భ జాతత్వాత్కార్తికేయేతి చాఖ్యయా। విఖ్యాత స్త్రిషు లోకేషు భవిష్యతి శివాత్మజః। తథా షాణ్మాతురేత్యస్య నామ లోకే భవిష్యతి ॥ ౩౫ ॥

యత స్తాః కృత్తికా శ్చాపి సంఖ్యయా షట్ప్రకీర్తితాః। తాభిః స్కంద నితాద్రేత స్సంఘూజ్జాతోహ్యయం యతః। తతస్స్కందేతి నామ్నాపి ఖ్యాతో లోకే భవిష్యతి। తారకస్య నిహంతాఽయం సమరే భవితా యతః। తత స్తారకవైరీతి లోకేనామ భవిష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం నామాని కృత్వాసౌ బ్రహ్మా లోకపితామహః। దదౌ పార్వతీపుత్రం స్వాలయే పరమాదరాత్। అస్త్రాణి సుబహూన్యేనం శిక్షయామాస తత్ర వై। శాస్త్రాణిచ సమస్తాని సర్వలోక పితామహః। తతః ప్రాహుః పద్మయోనిం స్వస్వకార్యస్య సిద్ధయే। తారకే ణార్దితా స్సర్వే త్రిదశా మునిసత్తమాః దేవాఊచుః॥ ప్రభో త్రిజగతాం నాథ యావ చ్ఛంకరనందనః। సంగ్రామే తారకం దైత్యం నిహనిష్యతి నైవ హి। తావత్పరిచయం నాస్య పితృభ్యాం కారయిష్యసి। యది స్నేహా ద్భగవతీ భగవాన్వా సదాశివః। నైవేచ్ఛతి రణే పుత్రం కిం కరిష్యామహే తదా। తస్మాచ్ఛీఘ్రం హతే దైత్యే సమరే తారకాహ్వయే। తయోః పుత్రస్య జన్మాత్ర వక్తవ్యం తు త్వయా ప్రభో। శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం దేవ్యా స్సముద్భాయ పుత్రో జ్యేష్ఠ ష్షడాననః। స్థితో బ్రహ్మపురే దేవాః స్వస్వస్థాన ముపాగమన్। ఇత్యుక్తం మునిశార్దూల కార్తికేయో యథాఽభవత్। దేవ్యాః పుత్రో మహాబాహు స్తారకాసురమర్దనః। అధ్యాయ మేతం గిరిజాసుతస్య యే జన్మప్రసంగం పరిపాఠయంతి హి। పఠంతి శృణ్వంతి చ యేఽపి భక్తిత స్తేషాం న విద్యేత భయం తు కిల్బిషాత్॥ ౪౭॥ నవిద్యతే యస్య సుత స్సమాహితః శ్రుత్వా స ఏనం గిరిజాసుతోద్భవం। ఉత్పాదయే త్పుత్ర మశేషసద్గుణాన్వితం సురూపం గిరిజాసుతోపమం॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే కార్తికేయ జననం
నామత్రింశ త్తమోధ్యాయః॥

అథైకత్రింశత్తమో- ధ్యాయః॥



నారద ఉవాచ॥ కథయస్వ మహాదేవ సంగ్రామే పార్వతీసుతః। కథం సంపాతయామాస తారకం దేవకంటకం। కథం పరిచయ శ్చాభూత్ పితృభ్యాం తస్య వా ప్రభో।

సుతం ప్రాప్య చ సా దేవీ కిం చకార మహేశ్వర॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణు వత్స
ప్రవక్ష్యామి సంగ్రామే తారకాసురం। యథా సంపాతయామాస సేనానీః పార్వతీసుతః।
యథా భవత్పరిచయః పితృభ్యామపి తస్య చ। తచ్చ వక్ష్యామి తాత! త్వం శృణు సావహితో మ
మ। ఏకదా త్రిదశాః సర్వే తారకేణ సమర్దితాః। బ్రహ్మణోఽంతిక మాగత్య ప్రణమ్యోచు ర్మ
హామతిం॥ దేవా ఊచుః॥ ప్రభో బ్రహ్మం స్తారక స్తు యథాఽస్మాన్ బాధతే సదా। తత్త్వం
కిం నాభిజానాసి కింవా బ్రూమ స్తవాగ్రతః। ఇదానీం తస్య నాశాయ మహాదేవసుతం ర
ణే। ప్రేషయాశు మహాబాహుం కార్తికేయం మహాబలమ్॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి
తేషాం వచ శ్శ్రుత్వా బ్రహ్మా లోకపితామహః। కార్తికేయం వచః ప్రాహ సర్వదేవస్య ప
శ్యతః॥ బ్రహ్మోవాచ॥ తాత త్వం సర్వదేవానాం రక్షకోఽసి శివాత్మజః। ఇదానీం త్రి
దశా న్రక్ష హత్వా దైత్యం తు తారకం। త్వాం సమాశ్రిత్య దేవా స్తు తారకాసుర భీతి
తః। నిస్తారం సముపాయాంతు జహి తం దేవకంటకం॥ ౧౦॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥
తత స్తం వేధసం ప్రాహ కార్తికేయో మహాబల। స్నిగ్ధగంభీరయా వాచా దేవానా మ
గ్రత స్థితః॥ కార్తికేయ ఉవాచ॥ పాతయిష్యామి తం దుష్టం సమరే భీమవిక్రమం। తా
రకం దైత్యరాజం తు వాహనం పరికల్పయ॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో భగ
వాన్ బ్రహ్మా తస్మై శివసుతాయ తు। మయూరం వాహనం ప్రాదా ద్వాయువేగం మహా
మునే। తారకస్య వధార్థాయ శక్తిం హేమ పరిష్కృతాం। కోటిసూర్యసమాభాసాం దదా
తస్మై మహారాజసే। నతాదృశీ మహాశక్తి ర్విద్యతే భువనత్రయే। తేన శక్తిధరే త్యాఖ్యా మ
వాప స శివాత్మజః। తత స్తు సురసేనానాం రక్షణార్థం నియోజ్య తం। సమరే ప్రేషయా
మాస బ్రహ్మా లోకపితామహః। సోపి తం ప్రణిపత్యైవ మయూరం ప్రారురోహ చ। ప్రగృ
హ్య శక్తిం తాం భీమాం మహాబలపరాక్రమః। తత స్త మగ్రతః కృత్వా త్రిదశా స్సముపా
గమన్। యుద్ధార్థం దైత్యరాజస్య తారకస్య పురీం మునే। తేషా మాపతతాం శ్రుత్వా సు
ఘోరం నిస్వనం తతః। సమసజ్జత దైత్యేంద్ర స్సమరాయ సురై స్సహ। అనంత రథ పాదా
తై గజవాజి సమూహకైః। వృత స్సమర దుర్ధర్షః సమరార్థం వ్యవస్థితః॥ ౨౦॥ ఆ
యాంతం వీక్ష్య సేనాన్యం మయూర వరవాహనం। ఉద్యచ్ఛక్తికరం సర్వై స్త్రిదశైః పరి
వారితం। తారకో రథ మారుహ్య శుద్ధహేమ పరిష్కృతం। సింహవాహధ్వజై శ్చిత్రైః ప
తాకాభి రలంకృతం। ప్రయయౌ నేమిశబ్దేన కంపయన్ ధరణీతలం। స దదర్శ నిమిత్తాని
ఘోరాణి చ మహామతే। మహాభయాని శంసంతి యాత్రికాలేఽసురాధిపః। గృధ్రాః ప
తంతి సాగ్రే వై రథానాం శతశ స్తథా। పేతు రుల్కా శ్చ నిర్భిద్య సూర్యం రథసమీప
తః। వాజినాం చ తురగాః పేతు రశ్రుధారా స్తథా మునే। అప్రసన్న హృద శ్చాసన్ రథా
ధార స్సర్వ ఏవ హి। ఏవం విధాని వివిధాని భయానకాని దృష్ట్వాఽపి స త్రిదశ తారక
శ్శూరః। ప్రాప్తాయ చారు విపులం ధను రుగ్రమూర్తి స్సంప్రాప్య శంకరసుతం యుధి

తురామం॥ మాతా స్వయం భగవతీ గిరిరాజకన్యా యా సర్వదైత్యగణ నాశకరీ రణేషు। తాతశ్చ యస్య గిరిశో జగదంత కారీ కస్తం విజేతు మిహ శక్తియుతో మునే స్యాత్॥౨౮॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే తారకాసుర
సంగ్రామే కార్తికేయసమాగమోనా
మైకత్రింశత్తమోధ్యాయః.

అథ ద్వాత్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తత స్తూర్య నినాదైశ్చ భేరీపణవ నిస్వనైః। ఉభయో స్సేనయో శ్చాపి సింహనాదై స్సమంతతః। నేమి ఘోషేణ ఘోరేణ పూర్ణ మాసీ న్నభోంతరం। చకంపే వసుధా చాపి తతో యుద్ధ మవర్తత। ఏతస్మి న్నంతరే బ్రహ్మా సహాస్వైర్మహర్షిభిః। అపూర్వం రథ మారుహ్య గగనే సముపాగమత్। ద్రష్టుం ఘోరతరం యుద్ధం తారకేణ దురాత్మనా। భవానీతనయస్యాస్య కుమారస్య మహామునే। తదాఽభవ న్మహాయుద్ధంతుములం లోమహర్షణం। దేవానాం దానవానాం చ నిఘ్నతా మితరేతరం। ఇంద్ర స్తు వజ్రం నిక్షిప్య శతశోఽథ సహస్రశః। జఘాన సమరే దైత్యాన్ మహాబల పరాక్రమాన్। తథైవ వరుణః క్రుద్ధః పాశేనాసురపుంగవాన్। బధ్వా ప్రహార్య చాస్త్రేణ పాపయ న్యమసాదనం। అన్యేపి త్రిదశా స్సర్వే క్షిప్త్వా బాణా ననేకశః। సమరే పాతయామాసు ర్దనుజేంద్రస్య సైనికాన్। కార్తికేయ స్తు సమరే యుధ్యం స్తేన దురాత్మనా జఘానాన్యా న్మహాదైత్యాన్ శతశోథ సహస్రశః। ఏవం శస్త్రాస్త్రపాతై స్తు దేవానాం దానవా స్తదా। త్యక్త ప్రాణా స్సమభవం స్తారకస్య సమీపతః॥౧౦॥ తేషాం రథాశ్వనాగై శ్చ ప్రభగ్నై స్తు వసుంధరా। అగమ్యా సమభూ త్తత్ర నిహతై రసురై రపి। హతానాం దైత్యసంఘానాం శోణితై ర్మునిసత్తమ। ప్రావర్తత నదీ ఘోరా సేనయో రంతరే తతః। ఏవం వినష్టే సైన్యే తు తారకో దైత్యపుంగవః। అకరో త్తుములం యుద్ధం సేనాన్యా సహనారద। శస్త్రాణి తేన క్షిప్తాని శతశోఽథ సహస్రశః। చిచ్ఛేద సమరే గౌరీ నందనః ప్రహసన్నివ। తథా సోఽపి మహాస్త్రాణి సేనాన్యా ప్రహితానిచ। బభంజ తారక స్సంఖ్యే శతశోఽథ సహస్రశః। ఏవం తయోః ప్రహరతోః శరవ్రాతైః పరస్పరం। దృష్ట్వా యుద్ధం పరం ప్రాపు ర్విస్మయం దేవకింనరాః। తతః క్రుద్ధో రణే దైత్య స్స్వర్ణపుంఖాన్ శరాన్ బహూన్। యమదండోపమాన్ ఘోరాన్ సేనాన్యై ప్రాహిణో ద్రుషా। సేనానీ ప్రక్షిప న్బాణ మర్ధచంద్రం సుదా

రుణం। తాన్ ప్రచిచ్ఛేద చాయాంతాన్ నిమేషార్ధేన నారద॥ తత స్తమాశుగై ర్ఘోరై స్సేనాన్యం దైత్యపుంగవః। పున ర్వివ్యాధ సంక్రుద్ధో దశభి ర్నతపర్వభిః। తైః పీడితో మహాబాహు స్సేనానీః క్రోధమూర్ఛితః। శరై స్తం తాడయామాస దశభి ర్మర్మభేదిభిః॥ ౨౦॥ స దైత్యరాజ స్తై ర్బాణైః పీడితో మునిసత్తమ!। మూర్ఛితః పతిత స్తస్మిన్ రథోపస్థ ఉపావిశత్। తత స్సముత్థితో భూయ స్సింహవ న్నినద న్ముహుః। అమర్షణరస మాపన్న శ్శూలం జగ్రాహ దానవః। త ముద్యత మహాశూలం దృష్ట్వా సోఽపి షడాననః। చిక్షేప నిజశూలం తు మహారాజస మరిందమః। తేన శూలేన దైత్యస్య తచ్ఛూలం కరసంస్థితం। సహసా భస్మసా న్నీతం తదద్భుత మివాఽభవత్। తతః క్రుద్ధో రణే దైత్య స్సృక్కిణీ పరిసంలిహన్। సేనాన్యం ప్రతి చిక్షేప గదాం శక్త్యాఽయసీం మునే!। సేనానీ స్తాం గదాం భీమాం గదయా సహసైవ హి। పాతయామాస తద్ధస్తా త్తాం చ పాణౌ వ్యతాడయత్। తత శ్చాన్యా మపి గదాం ప్రగృహ్య దనుజాధిపః। అభ్యధావత సేనాన్యం సింహనాదం నద న్ముహుః। త మాపతంతం సంవీక్ష్య గదాపాణిం మహాసురం। సేనానీ స్తాడయామాస క్షురప్రేణ భుజద్వయే। తేనాస్త్రేణ ప్రవిద్ధ స్తు సమరే దైత్యపుంగవః। మూర్ఛితో ధరణీపృష్ఠే చోత్థితః క్షణమాత్రతః॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే కుమార
తారకాసుర సమరో నామద్వా
త్రింశత్తమోధ్యాయః॥

అథ త్రయస్త్రింశత్తమోధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ తం దైత్యరాజం తు నదంతం భీమనిస్వనం। అతాడయ చ్ఛరై ర్ఘోరై ర్యమదండోపమై రణే। తతః శక్తిం సమాదాయ రత్నదండాం సుదారుణాం। సేనాన్యం ప్రతి చిక్షేప తారకః క్రోధమూర్ఛితః। తా మాపతంతీం సంవీక్ష్య శక్తిం దేవసుదుస్సహాం। త్రిదశా స్సమకంపంత భయేన పరిమోహితాః। బ్రహ్మా స్వస్త్యయనం చక్రే సహ దివ్యై ర్మహర్షిభిః। సేనానీః ప్రహసం స్తాం స్తు శక్తిం శ్రీపార్వతీ సుతః। సహసా భస్మసాచ్చక్రే సర్వలోకస్య పశ్యతః। తతో దేవా స్సుసంహృష్టాః పుష్పవృష్టిమవాకిరన్। కార్తికేయోపరి బ్రహ్మా ప్రశశంసచ తం ముహుః। విస్మయం సిద్ధగంధర్వా జగ్ము ర్దృష్ట్వా పరాక్రమం। మహాదేవ సుతస్యాఽజౌ కార్తికేయస్య నారద!। తతః క్రుద్ధ స్స దైత్యేంద్రో ధను రాదాయ సత్వరః। నిక్షిప్య శరజాలాని స్కంధం సమరదుర్జయం। ఛా

దయామాస సమరే మయూరం చ వ్యతాడయత్। తత స్స శరజాలాని ఛిత్త్వా శివసుతో రణే। విబభౌ మునిశార్దూల కోటిసూర్య సమప్రభః। ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు వృత్రహాఽపి మహాసురాన్। హత్వాఽస్యాన్ పార్వతీపుత్ర నికటం సముపాగమత్ ॥౧౦॥ చిత్రే మరకతాద్రీశ సదృశే శిఖిని స్థితః। పార్వతీతనయ స్సంఖ్యే వృత్రహాఽపి గజోపరి। ఐరావతాఖ్యే విబభౌ వతీవ మునిసత్తమ!। తావేకత్ర స్థితౌ దృష్ట్వా క్రోధసంరక్తలోచనః। చకార శరవృష్టిం స తారకో భీమవిక్రమః। తస్య తాం స్తు శరవ్రాతాం శ్ఛిత్త్వా తస్మిన్మహాహవే। చక్రాతే సింహనాదాని కుమారేంద్రౌ మహాబలౌ। శస్త్రైశ్చ వివిధై ర్ఘోరై స్తాడయామాసతు స్తథా। ఇంద్ర స్తం ప్రతి చిక్షేప వజ్రం వేగేన నారద।। తదాసీచ్ఛ తథా తస్య వక్షః ప్రాప్య తు గోర్ధతః। తత స్స ఖడ్గ ముద్యమ్య క్రోధసంరక్తలోచనః। కుమారం పరిసంత్యజ్య దేవరాజ మధావత। తతః క్రుద్ధ స్తు భగవాన్ పార్వతీతనయః క్షణాత్। చాలయ న్వాహనం తస్యాస ఖడ్గం కర మచ్ఛినత్। తత స్స త్వేతరేణాపి భుజేన దితిజాధిపః। ఆదాయ పరిఘం ఘోరం సేనాన్యం ప్రత్యధావత। తతశ్శక్తిం సమాదాయ బ్రహ్మదత్తాం సుదారుణాం। ఆయాంతం దైత్యరాజం తు తాడయామాస సంయుగే। తయా విద్ధ స్స దైత్యేంద్రో నీలాచలసమో బలీ। పపాత ధరణీపృష్ఠే ధరణీ మనునాదయన్। హతే తస్మిన్ మహాదైత్యే దేవగంధర్వకిన్నరాః। ప్రహర్షం పరమం ప్రాపు ర్దిశ శ్చాసన్ సునిర్మలాః। సుప్రభోఽభూ ద్దినేశ శ్చ సుస్థిరం జగ దప్యభూత్॥ ౨౧౪ ॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే తారకాసురవధో నామ
త్రయస్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ చతుస్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతః ప్రహృష్టా స్త్రిదశాః ప్రసాద్య గిరిజాసుతం। గంధపుష్పార్ఘ్యధూపై శ్చ నానాస్తుతిభి రాదరాత్। మహేశ సన్నిధిం నీత్వా ప్రయయు ర్మునిసత్తమ! బ్రహ్మా విమాన మారుహ్య హంసవాహం ప్రజేశ్వరః। యయౌ కుమార మాదాయ యత్ర దేవో మహేశ్వరః। పార్వతీసహితో రమ్యరత్నసింహాసనే స్థితః। తతః ప్రణమ్య తౌ భక్త్యా పార్వతీ చంద్రశేఖరౌ। బ్రహ్మా ప్రాహ మహాబాహుం కార్త్తికేయం షడాననం॥ బ్రహ్మోవాచ॥ వత్స! తే జననీయం తు జగద్వంద్యా సురేశ్వరీ। పితాఽయం చ మహాదేవో జగద్వంద్యపదః ప్రభుః। ఏతయో స్తనయ స్త్వం తు పితరౌ తే నమస్కురు। స్థిత్వాఽత్ర సకలం విశ్వం పాలయస్వ మహామతే!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి బ్రహ్మముఖా చ్ఛ్రుత్వా వచనం పార్వతీ శివౌ। విభావ్య చేతసా పుత్రం జజ్ఞాతే మునిసత్తమ!

తదాఽయాతం స్వపుత్రం తు పార్వతీ ప్రీతిసంయుతా। కృత్వాంకే పరమానందయుతా దేవీ బభూవహ। మహేశోఽపి సుఖం ప్రాప్య హర్షనిర్భరమానసః। అకరో త్సుమహోత్సాహం సర్వానాహూయ దేవతాన్। తతోఽగత స్తు భగవాన్ విష్ణు ర్నారాయణోఽవ్యయః। దదర్శ కార్తికేయం తు దేవ్యంకే చారువిగ్రహం॥ ౧౦ ॥ దేవ్యా వీక్షితసర్వాంగం పరమస్నేహ భావతః। సుచారువదనం పూర్ణ శశికోటి సమప్రభం। తత స్స చింతయామాస యథాయం తు షడాననః। దేవ్యా అంకం సమారుహ్య మోదతే బహుభాగ్యతః। తథాఽహ మపి చైతస్యాః పుత్రతాం ప్రాప్య వైధ్రువం। అంక మారుహ్య పాస్యామి స్తన్యాం పరమభావతః। ఏవం విచింత్య భగవాన్ విష్ణుః పరమపూరుషః। సంధ్యాయ చేతసా దేవీం! ప్రణిపత్య యదా యయౌ। తదా తస్యాభిప్రాయం తు విజ్ఞాయ పరమేశ్వరీ। తస్మై దదౌ వరం విష్ణో మత్పుత్ర స్త్వం భవిష్యసి। తతోఽన్యేపి యయు స్సర్వే స్వస్వస్థానం సురోత్తమాః। ప్రణిపత్య మహాదేవీం దేవదేవం చ నారద!। ఇత్యుక్తం కార్తికేయోఽసౌ తారకం దేవకంటకం। యథా సంపాతయామాస సమరే భీమవిక్రమం। యథా పరిచయ శ్చాభూ త్పితృభ్యాం సహ తస్య చ। ఇదానీం శృణు విష్ణు స్స యథాజాతో గణేశ్వరః। భవానీతనయో దేవపూజ్యః కరివరాననః॥ ౧౫॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే పార్వతీ
పరమేశ్వర కుమారసమాగమో నామ
చతుస్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ పంచత్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥



శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ అథైకదా విహారార్థం భవాన్యా సహితో భవః। జగామ ధరణీ పృష్ఠం పుత్రం సంస్థాప్య మందిరే। తతః ప్రాప్య పరం రమ్యం కాననం ధరణీతలే। నిర్మాయ నగరీం రమ్యాం తత్రోవాస సహోమయా। తత్రైకదా మహాదేవో దేవీం సంస్థాప్య మందిరే।ఆహర్తుం వన్యపుష్పాణి ప్రియయా ప్రమథై స్సహ। తత్ర ప్రాప్య చ పుష్పాణి సుబహూని మహేశ్వరః। చక్రే కాలవిలంబం తు కాననే ప్రభు రవ్యయః। ఏతస్మి న్నంతరే గౌరీ గాత్రం లిప్త్వా హరిద్రయా। స్నానప్రయాణ ఉద్యుక్తా సమభూ న్మునిపుంగవ!। తదా ద్వారాభిరక్షార్థం మందిరస్య మహేశ్వరీ। చింతయామాస విశ్వేశా మపి రక్షణ కారిణీ। తత్ర విష్ణో శ్చ సంస్మృత్య ప్రార్థితం నిజగాత్రతః। హరిద్రాలేప మానీయ పుత్ర మేకం ససర్జ హ। లంబోదరం మహాబాహుం చారువక్త్రం చతుర్భుజం। త్రినేత్రం రక్తవర్ణం చ మ

ధ్యాహ్నార్క శతప్రభం। తత స్తస్మై భగవతీ స్తన్యం దత్వా శుచిస్మితా। ఉవాచ వచనం పుత్ర! రక్షస్వైనాం పురీం మమ। యావ దత్రాగమిష్యామి స్నాత్వా భూయః పురీ మిమాం। ఇత్యుక్త్వా తం సుతం దేవీ స్నాతు మభ్యాయయౌ ద్రుతం॥ ౧౦ ॥ స్థిత స్తు బాలక స్తస్మిన్ పురే ద్వారం ప్రపాలయన్। ఏతస్మి న్నంతరే సోఽపి దేవదేవో వనాంతరాత్। ఆయాత స్తత్పురద్వారం తం చ బాలో దదర్శ హ। తత స్తం వారయామాస దేవదేవ ముమాసుతః॥ పురప్రవేశ కాలే తు శూల ముద్యమ్య వేగతః। తం దృష్ట్వా శూలినం శూలపాణి స్త్రినేత్రో రుషా న్వితః। చిక్షేప సహసా శూల మవిజ్ఞాన న్నుమాసుతం। అమోఘం తన్మహాశూలం నిక్షిప్తం శూలపాణినా। సహసా భస్మసాచ్చక్రే శిర స్తస్య సుతస్య వై। విశీర్షః పార్వతీసూను ర్నచ ప్రాణా న్ముమోచ హ। న వా శూలం మహేశస్య తత్ప్రాణా న్జగృహే తదా। ఏతస్మి న్నేవ కాలేఽపి స్నాత్వా సర్వసఖీవృతా। ఆయాతా గిరిరాజస్య సుతాఽపి త్రిదశేశ్వరీ। సా దృష్ట్వా తు సుతం ద్వారి విశీర్షం శూలధారిణం। పప్రచ్ఛ దేవదేవేశం సంత్రస్తా మునిసత్తమ!॥ దేవ్యువాచ॥ కిమేత త్త్రిదశశ్రేష్ఠ! బాలకస్య తు మే శిరః। కేన భస్మీకృతం బ్రూహి పురద్వారస్థితస్య వై॥ శివ ఉవాచ॥ నాహం జానే తవ సుత మేనం పర్వత నందిని!। వక్త్రం నావరోధకం జ్ఞాత్వా భస్మాకార్షం శిరోఽస్య తు॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతః ప్రాహ మహాదేవం పార్వతీ క్రోధసంయుతా॥ ౨౦॥ శిరో మే దేహి పుత్రస్య మాచిరం కురు శంకర వై। తచ్ఛ్రుత్వా భగవాం స్త్రస్త స్సహసా ప్రయయౌ మునే। శిరోఽన్వేష్టుం మహాదేవో దాతుం పుత్రాయ చాత్మనః। తతోఽరణ్యే సమాలోక్య గజరాజం మహాబలం। ఉదక్శిరస మేకత్ర శయానం స మహేశ్వరః। తచ్ఛిర శ్ఛేదనే పాపరహితత్వా త్త దచ్ఛినత్। తత స్తచ్ఛిర ఆనీయ సుతాయ ప్రదదౌ హరః। గజాననోఽభవ త్తేన దేవీపుత్రో గణాధిపః। దేవదేవోఽపి తం జ్ఞాత్వా జాతం నారాయణం మునే!। స్నేహం ప్రకటయామాస క్రోడీకృత్వా గజాననం॥ శివ ఉవాచ॥ అజ్ఞాత్వా త్వచ్ఛిర శ్ఛిన్నం శూలేనానేన యన్మయా। తేనాహం సాపరాధోఽస్మి సత్యంసత్యం జనార్దన!। ద్వాపరస్య తు శేషే త్వం వసుదేవగృహే యదా। సంభవిష్యసి దేవక్యాం మూర్త్యంతర ముపాశ్రితః। తదా త్వయా సమం తాత! పురే శోణితసంజ్ఞకే। సంగ్రామ స్సుమహానేవ భవ్యతి సునిశ్చితం। తత్రాహం సర్వలోకస్య పశ్యత స్త్రదణాంగణే। సశూలే జృంభితేఽవశ్యం భవిష్యామి త్వయైవ హి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తత స్స దేవః పార్వత్యా సంస్థిత స్తత్ర కాననే। విహాయ్య తం సుతం నీత్వా భూయ స్తత్పుర మభ్యగాత్॥ ౩౦ ॥ యత్రాసౌ సంస్థితో జ్యేష్ఠపుత్ర స్తారక సూదనః। హిమాద్రి శిఖరే రమ్యే మయూరవరవాహనః। తత స్తాభ్యాం కుమారాభ్యాం నిత్యం సంప్రీతమానసా। ఉవాస దేవదేవేన సార్ధం బ్రహ్మమయీ శివా। గత్వా కదాచి త్కైలాసం కదా వారాణసీం పురీం। అన్యత్ర కుత్రచి ద్వాపి సంవిహార్య యథేప్సితం। భూయ స్తస్మిన్ సమాగత్య వాసం చక్రే సురేశ్వరీ। సార్ధం శ్రీదేవదేవేన సుతాభ్యాం ప్రమథై రపి। తత స్తస్మాచ్చ కైలాసే వాసంచక్రే తు సర్వదా। ప్రీత్యా పరమయా యు

త్తాశ్వచి త్తస్మి న్నగోత్తమే। ఇతి తే కథితం సర్వం యత్పృష్టం మునిసత్తమ॥ ప్రకృతేః పూర్ణభావేన జన్మోద్వాహాది మఙ్గలం, య ఇదం శ్రీణుయా న్నిత్యం పఠే ద్వా శ్రావ యే చ్చ వా। ప్రసన్నా తస్య శర్వాణీ బ్రహ్మాద్యై రపి దుర్లభా। కురుతే చ మనోభీష్టం ప రిపూర్ణం నసంశయః। నశ్యంతి రిపవ స్తస్య అపి సంఖ్యే సుదుర్జయాః। ఆకాలే వార్షికీం పూజాం యాం చకార రఘూద్వహః। రావణస్య వధార్థాయ భక్త్యా పరమయా యుతః। తస్మాత్ కృష్ణనవమ్యాం తు సమారభ్య మహామతే॥ యావ న్మహానవమ్యేషా పరం స్తావ ద్దినేదినే॥ ౪౦॥ అసాధ్యం సాధయేదేన నరో దేవ్యాః ప్రసాదతః। యత్రైవ నిహత శ్శత్రు స్సంగ్రామే దేవదుర్జయః। శ్రీరామేణ మహాబాహో రావణో రాక్షసేశ్వరః। తత్రైవ పాత యే చ్ఛత్రుం సత్యంసత్యం న సంశయః॥ అశ్వమేధఫలం ప్రాప్య మోదతే చ చిరం దివి। శృణుయా ద్య ఇదం భక్త్యా దేవ్యా మాహాత్మ్య ముత్తమం। తస్య పుణ్యం యశోవృద్ధి ర్జా యతే మునిసత్తమ॥ న చ వ్యాఘ్రాదయ స్సర్వే హింసకా అపి జంతవః। తం స్పృశంతి భ యా చ్చాపి పలాయంతే సుదూరతః। పుత్రపౌత్రాదిభి ర్యుక్త స్సుఖం భుక్త్వా చిరం భువి। అంతే దేవ్యాః పదం ప్రాప్య రమతే మునిసత్తమ॥ బహునా కిమిహోక్తేన సత్యంసత్యం ము నీశ్వర॥ శృణ్వతాం పఠతా మేత త్ప్రసన్నా స్యా న్మహేశ్వరీ। తస్యాం తు సుప్రసన్నా యాం యత్ఫలం జాయతే మునే। తద్వక్తుం నసమర్థోఽస్మి కల్పకోటిశతైరపి। నప్రకాశ్య మి దం వత్స తత్త్వం దేవ్యాః పరం మహత్। యస్మైకస్మై నదాతవ్యం దాతవ్యం భక్తిశాలినే। త్వం దేవ్యాః పరమో భక్తః శుద్ధజ్ఞానీ దృఢవ్రతః। ఇత్యస్మా త్కథితం తుభ్యం నప్రకాశ్యం త్వయా పునః। నతుభ్యం విద్యతే కించి దప్రకాశ్యం మునీశ్వర॥ ౫౦॥ కిమిచ్ఛసి పరం శ్రో తుం వద తచ్చ వదామి తే॥ వ్యాస ఉవాచ॥ ఇత్యేవం త్రిదశేశ్వరస్య వచనం శ్రుత్వా మునీంద్ర స్తతో। నత్వా తం త్రిదశైక వందిత పదం పంచాననం భక్తితః। భూయోఽపి త్రిదశేశ్వరీ సుచరితం సంశ్రోతుకామ స్తదా। పప్రచ్ఛైత దపూర్వ ముత్తమ మతిర్దేవ్యా మహాపూజనం॥ యత్కృత్వా రఘునందన స్సమవధీ ద్రక్షోధిపం రావణం। దేవానా మపి షడ్వర్గం నసుహృదం సామాత్యవర్గం రణే। యచ్ఛ్రుత్వా భువి మానవా స్సురపురే దేవా మ హేంద్రాదయో। బ్రహ్మాద్యా స్త్రిదశేశ్వరా శ్చ పరమం ప్రాపు ర్మనోవాంఛితం॥ ౫౨॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గజానన జననం నామ పంచత్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ షట్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥



నారద ఉవాచ॥ శారదీయా మహాపూజా యా దేవ్యాః ప్రీతిదాయికా। వార్షి

కీర్తి త్వయా ప్రోక్తా యాం చకార రఘూత్తమః। రావణస్య వధార్థాయ భక్త్యా పరమ
యా యుతః। తాం బ్రూహి మే మహాదేవ విస్తరేణ జగత్పతే। యథా స భగవాన్ వి
ష్ణు స్సంభూయ మనుజాకృతిః। పూజయామాస విశ్వేశీ మకాలేపి మహామతిః। త్వత్తః క
శ్చిన్న విద్యేత వక్తా లోకత్రయే ప్రభో। పవిత్రం కురు మాం దేవ దాసం తే శరణాగ
తం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ దేవీం త్రైలోక్య జననీం సంప్రార్థ్య దశకంధరః। తస్యాః ప్ర
సాదా త్త్రైలోక్య విజయీ సమభూ త్పురా। తస్య భావేన సంతుష్టా శర్వాణీ భక్తవ
త్సలా। ఉవాస నగరే తస్య రావణస్య మహామునే। సంస్థితా తపసః పుణ్యా నయావత్
క్షీణతా మగాత్। నిత్యం విజయదా భూత్వా సహితా యోగినీగణైః। క్షీణేతు తపసః
పుణ్యే జగత్పీడనకారణాత్। త్యక్త్వా తస్య పురం దేవీ చండికా చండవిక్రమా। పూజి
తా రామచంద్రేణ తం జఘాన సబాంధవం। స రావణః పురా దర్పా ద్విజిత్యేంద్రాది దై
వతాన్। విష్ణుంచ జగతాం నాథం త్రిలోకం బాధతేఽసురః। సహవి ర్భుగ్భుజో దేవా
స్తద్భయా న్మునిపుంగవ। ౧౦॥ న యజ్ఞం మునయ శ్చక్రు ర్నతపో దేవపూజనం। భయా
ద్రాక్షసరాజస్య రావణస్య దురాత్మనః। భయా ద్వింద్రః ప్రతిదినం గృహీత్వో పాయనా
ని చ। తత్కృతానుగ్రహాపేక్షీ సంస్థిత స్సంముఖే మునే। తథాన్యే చ దిక్పాలా శ్చంద్రసూ
ర్యాదయ స్సురాః। తే సర్వే తేన దుష్టేన కృతా ఆజ్ఞానుసారిణః। తత స్తేనార్దితా దేవాః
పృథివ్యా సహితా మునే। బ్రహ్మణోంతిక మాసాద్య ప్రోచుః ప్రాంజలయః పురా। ప్ర
భో బ్రహ్మన్ జగన్నాథ పులస్త్య తనయో మహాన్। రావణో వరదర్పేణ త్రిలోకీం బాధ
తే స్వయం। తస్య భారాసహా పృథ్వీ తవాంతిక ముపాగతా। వధోపాయం చింతయస్వ త
స్య దేవ దురాత్మనః। ఇత్యుక్త స్త్రిదశై ర్బ్రహ్మా సమాశ్వాస్య వసుంధరాం। వైకుంఠం స
ముపాగమ్య వైకుంఠేశ మువాచ హ। ప్రభో త్రిజగతాం నాథ విశ్వపాలన తత్పర। లంకా
యా మతిదుర్ధర్షో జ్ఞాయతే దశకంధరః। తం హంతుం మానుషం దేహం సమాశ్రయ జ
గత్పతే। యదా మాం తపసాఽరాధ్య వాంఛితం యాచితం వరం। తదా స మానుషా ద్వ
ధ్యత్వం మోహాత్ ప్రతియాచితం। భక్ష్యత్వేన వినిశ్చిత్య కృత్వాఽవజ్ఞాం జగత్పతే॥ ౨౦॥
అత స్త్వం మానుషో భూత్వా రావణం దేవకంటకం। స పుత్ర బాంధవం దుష్టం జహి తం
విశ్వపాలక। ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా విష్ణు స్త మువాచ మహామతిం। ఆశ్వాస్య త్రిదశాన్ స
ర్వాన్ రావణేన సమర్దితాన్॥ శ్రీ భగవానువాచ॥ ఆశ్రిత్య మానుషం దేహం భూత్వా
దాశరథి స్స్వయం। పాతయిష్యామి తం దుష్టం సపుత్రగణ బాంధవం। కిం తు దేవా స్స
హాయార్థం ఋక్షవానర రూపిణః। భవంతు పృథివీపృష్ఠే భూభార హరణాయ తు। అన్య
ద్వక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్ యదేక మతిదుష్కరం। తత్రోపాయం చింతయస్వ వధార్థం దు
ష్టచేతసః। పూజ్యతే త్రిజగన్మాతా దేవీ కాత్యాయనీ పరా। సద్భక్త్యా తేన దుష్టేన రావ
ణేన మహాత్మనా। సాపి కాత్యాయనీ తుష్టా నిత్యం తస్య జయప్రదా। లంకాయాం కు
రుతే వాసం సహితా యోగినీ గణైః। సా సంత్యజతి చే ల్లంకాం సుప్రసన్నా భవే స్మయి।

తదా శక్నోమి తం హంతుం నచేన్నైవాస్మ్యహం క్షమః। తదత్ర యద్విధేయం తత్కురుష్వ కమలాసన। నవినానుగ్రహం తస్యాశ్శత్రుం జేతుం క్షమో భవేత్। అప్యల్పవీర్యం సుమహాన్మహారణ పరాక్రమః। సానుకూలా జగన్మాతా యావత్కాత్యాయనీ విధే॥ ౩౦॥ తావ జ్జగదిదం సర్వం నాశయేత్యది రావణః। తథాపి తస్య కిం కర్తుం క్షమోహంవ విశ్వపాలకః॥ బ్రహ్మోవాచ॥ సత్యమేతజ్జగన్నాథ దుర్గాభక్తిపరాయణః। నావసీదతి దుష్టోపి కదాచిదపి భూతలే। తథాప్యుపాయో భగవన్విద్యతే తస్యనాశనే। తస్యా ఏవ జగత్సర్వం చరాచర మిదం ప్రభో। తయైవ సృష్టం కాలే తు తయైవ పరిపాల్యతే। నాకాలే జాయతే తస్యావినాశేచ్ఛా జగత్పతే॥ త్వమహం వా మహేశానః సృష్టిస్థితిలయేషుచ। నిమిత్తమాత్రం నైవైకాకారణం తేషు వస్తుతః॥ తస్యా మూర్త్యం తరాస్సర్వే వయం దేవా జగత్పతే। అస్మాన్విద్విషతో రక్షాం శాశ్వతీం న కరోతి సా॥ భగవానువాచ॥ గచ్ఛ యామి త్వయా సార్థం కైలాసశిఖరం విధే। ప్రార్థయిష్యామి విశ్వేశీం వధార్థం దుష్టచేతసః। పౌలస్త్యతనయస్యాస్య రావణస్య దురాత్మనః॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతస్తౌ జగ్మతుశ్శీఘ్రం కైలాసం మునిసత్తమ। యత్రాస్తే సా జగద్ధాత్రీ శంకరేణ మహాత్మనా। తౌ దృష్ట్వా తు సమాయాతౌ బ్రహ్మవిష్ణూ మహేశ్వరః। అభ్యాచ్యాగమనే హేతుం పప్రచ్ఛ మునిపుంగవ। తత స్తౌ వూచతుశ్శంభుం వృత్తాంతం సకలం విభుం॥ ౪౦॥

చేష్టితం రాక్షసేంద్రస్య చాత్మనోశ్చాభిచేష్టితం। తతస్తే సహితా దేవా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః। ఉపతస్థుర్మహాదేవీం పార్వతీం మునిసత్తమ। దృష్ట్వా తాం పరమేశానీం సుప్రసన్న ముఖాంబుజాం। ప్రణేము స్త్రిదశశ్రేష్ఠా దండవత్పతితా భువి। ప్రణతాన్వీక్ష్య సా దేవీ స్వశరీరాచ్చతత్క్షణాత్। భూత్వా పరా మహాదేవీ రత్నసింహాసనే స్థితా। అష్టాదశ భుజా చారుహారశోభిత వక్షసీ। ప్రసన్నవదనా చారుచంద్రార్ధ కృతశేఖరా। సుచారు దశనా స్మేరరుచిరాస్యా సులోచనా। భూమే రుద్ధాయ భగవాన్విష్ణుస్తాం జగదంబికాం। ప్రాంజలిః ప్రాహ సద్భక్త్యా రోమాంచిత కళేబరః॥ శ్రీ భగవానువాచ॥ మాతః పౌలస్త్యతనయో రావణో రాక్షసాధిపః। త్వదనుగ్రహదర్పేణ బాధతే సకలంజగత్। తేన దేవాస్సగంధర్వా బ్రహ్మాణం శరణం గతాః। బ్రహ్మాపి మాం వధార్థాయ తస్య దేవి! దురాత్మనః। అవోచన్మానుషం దేహం పృథివ్యాం ప్రతిలబ్ధయే। మయా ప్రతిశ్రుతం తస్మాత్తథైవ జగదీశ్వరీ। భూత్వా దాశరథి ర్భూమౌ హనిష్యే తం దురాసదం। కింతు త్వం సేవితానేన ప్రత్యహం సుమహాత్మనా॥ ౫౦॥ ఆరాధిత శ్చ భగవాన్ పరమాత్మా మహేశ్వరః। త్వం చాపి పరమప్రీత్యా తస్య రక్షణకారణాత్। కరోషి వసతిం తస్య పురే త్రిదశవందితే। స మయా తు నిహంతవ్యః కథం త్రిదశకంటకః। యస్య సంరక్షణకరీ త్వం తథా సా మహేశ్వరః। విశేషత స్త్వమేవాసి స్వయం లంకేశ్వరీ శివే। అత స్త్వం రక్షణార్థాయ జగతోఽస్య జగన్మయి। యథా విధేయం తద్బ్రూహి నమస్తే జగదంబికే।

దేవ్యువాచ॥ పూజితా రావణేనాహం సుచిరం మధుసూదన। సత్యం వసామి లంకా
యాం తస్య రక్షణకారణాత్। యథా మా మర్చయ ద్భక్త్యా రావణ స్స మహాబలః। మ
హేశ మపి సద్భక్త్యా తథా ప్రాప చ సంపదం। న చావశిష్టం విద్యేత తస్య ప్రాప్యేషు దుర్ల
భం। మనోరథ శ్చ సంపూర్ణః పూర్ణం చ తపసః ఫలం। ఆత్మన స్స వినాశాయ సంప్రా
ప్తం బలదర్పితః। బాధతే సకలం విశ్వం. చరాచర మిదం బలాత్। మయాపి నిధనే తస్య చిం
త్యతే సంప్రతం స్వయం। నిమిత్తం యది చాప్నోమి తదాహ మపి పాతయే। తం దుష్టం
కింతు నో సాక్షాత్ స్వయం ప్రహంతు ముత్సహే। భద్రం తు బ్రహ్మణా ప్రోక్తం యా
హి మానుషతాం స్వయం॥ ౬౦॥ యత స్వ తద్వధే చాపి సాహాయ్యం తే కరిష్యతే। త్వయి
మానుషతాం యాతే కమలాపి మదంశజా। మానుషం దేహ మాశ్రిత్య సంభవిష్యతి
భూతలే। తాం దృష్ట్వా చాతిలోభేన హరిష్యతి స దుర్మతిః। రిరంసు రతిమోహేన మమ
మూర్త్యంతరాం బలాత్। తస్యాం లంకాం ప్రవిష్టాయాం శంభా వానుమతి ధ్రువం। త్య
క్ష్యామి లంకాం నగరీం వినాశాయ దురాత్మనః। మమ మూర్త్యం తరాం లక్ష్మీ మవ
మంస్యతి తాం యదా। తదైవ మమ కోపేన స త్రాసం సమవాప్స్యతి। త్యక్తాయాం తు
మయా తస్యాం లంకాయాం మధుసూదన। శంభు ర్వానరరూపేణ భస్మసాత్తాం కరిష్యతి।
అహం త్వయా తు స్మర్తవ్యా సర్వదా మధుసూదన। వధార్థం తస్య దుష్టస్య రావణస్య
దురాత్మనః। త్వయి మానుషతాం యాతే సూర్యవంశే రఘోః కులే బ్రహ్మపుత్రో వసి
ష్ఠ స్త్వాం మన్మంత్రం గ్రాహయిష్యతి। తన్మంత్రం సమరే తాత స్మరిష్యసి సుగోపితం। రక్షా
ర్థ మాత్మన శ్చాపి రావణస్య వధాయ చ। స తదా తేన నిక్షిప్తా అపి బాణా స్సుదారు
ణాః। త్వాం భేత్స్యంతి రణే ఘోరే కదాచి న్మధుసూదన। తస్మిన్ బాణే ప్రహరణే స్మ
ర్తవ్యాఽహం మహామతే॥ ౭౦॥ సంహారకారిణీ నిత్యం తత స్తే విజయో భవేత్। మత్ప్రసా
దా త్సుదుర్లంఘ్యం సముద్ర మపి హేలయా। ఉత్తీర్య వానరై స్సార్థం లంకా మేష్యసి ని
శ్చితం। బ్రహ్మోపదేశత స్తాత శరత్కాలే విధానతః। సముద్రతీరే కృత్వా తు మృణ్మ
యీం ప్రతిమాం శుభాం। మాం సంపూజ్య విధానేన వేదోక్తేన జనార్దన। పాతయిష్యసి
దుర్ధర్షం రథా ద్ధేమపరిష్కృతాత్। తం హత్వా సమరే వీరం సపుత్రగణ బాంధవం। లంకా
జయాత్ సుఖ్యాతిం మత్ప్రసాదా దవాప్స్యసి। తస్మా న్మానుషతాం యాహి ద్రుతం త్వం
మధుసూదన। వధాయ రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య దురాత్మనః॥ శ్రీ భగవానువాచ॥ త్వ
యి తస్య దృఢా భక్తి స్త్వాం చ స్మరతి భక్తితః। కథం త్యక్ష్యసి తన్వంగి మాతస్త్వం క
రుణామయి। సంకటేఽపి స దుర్ధర్ష స్త్వాం స్మరిష్యతి భక్తితః। తత్కథం తం హనిష్యామి
తన్మే వద సురేశ్వరి। యే త్వాం స్మరంతి తాన్ శంభు స్తథాఽహం శమనోఽపి చ। సా
యుధ శ్చానుసంగమ్య రక్షామ్యతి మహాభయే। తత్కథం సంస్మరంతం త్వాం సమరే
రావణం శివే। అరక్షన్ని హనిష్యామి త్వద్భక్తం పరమేశ్వరి॥ శ్రీ భగవత్యువాచ॥ సత్య
మేవ మహాబాహో సమరే మాం స్మరిష్యతి॥ ౮౦॥ తథాపి స యథా మృత్యుం సమ

వాప్స్యతి తచ్ఛృణు। మమైవైతజ్జగత్సర్వం జగద్ధాత్రేఽహమేవ హి। ఏతస్య పీడనే
నైవ జాయతే మమ పీడనం। ఏనం ప్రపీడయన్ భక్త్యా యో మాం స్మరతి శంకర। నైహి
కం హి ఫలం తస్య కింతు పారత్రికం భవేత్। ఆవిర్భూయ జగత్సర్వం యో మాం స్మరతి
భావతః। తస్యాహం రక్షణకరీ పరత్రేహ చ సర్వదా। యోఽయం చ తస్య రక్షార్థం యాతి
వ్యథ శుభామతే।। స తు యన్మాం మహాభీత స్సంస్మరిష్యతి శంకర। తస్యైతద్ధి ఫలం విద్ధి
యన్మోక్షం సమవాప్స్యతి। ఇహ భుక్త్వా పరం భోగం యథాభిలషితం చిరం। పరత్ర మో
క్షం పరమం సమేష్యతి సుదుర్లభం। కిమితో దేహినా మస్తి ఫలం వా మధుసూదన।
మయి లంకాపురే తస్య స్థితాయాం న దురాసదః। సమేష్యతి రణే మృత్యుం తేన త్యక్ష్యా
మి తాం పురీం। రక్షిష్యామి నవా యుద్ధే జగత్పీడన కారణాత్। తస్మాన్మామనుమతాం యా
హి మహేశం ప్రణిపద్య చ॥౮౮-౪॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే దేవ్యా విష్ణవె
రావణవధోపాయ కథనం నామ
షట్త్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి దేవ్యా వచశ్శ్రుత్వా భగవాన్మధుసూదనః। ప్ర
ణిపత్య ముహుర్భక్త్యా హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనః। మహేశం వదనం ప్రాహ సార్ధం కమ
లయోనినా॥ భగవానువాచ॥ దేవదేవ! జగన్నాథ! దేవీ భగవతీ స్వయం। యథా
ప్రాహ సముక్షం తే తత్సర్వం శ్రుతవానసి। ఇదానీం యత్త్వయా కార్యం సాహాయ్యం మ
మ శంకర।। తద్బ్రూహి త్వం మహేశాన వధార్థం తస్య దుర్మతేః॥ శ్రీశివ ఉవాచ॥ అ
హం వానరరూపేణ సంభూయ పవనాత్మజః। సాహాయ్యం తే కరిష్యామి యథోచిత మరిం
దమ।। ఉల్లంఘ్య సాగరం ఘోరం సమన్వేష్య చ తేఽంగనాం। ప్రీతిం తే జనయిష్యామి స
ర్వదా మధుసూదన।। అన్యచ్చాపి మహత్కర్మ కరిష్యేఽతి సుదారుణం। త్రైలోక్య దుష్క
రం విష్ణో తవప్రీతివివర్ధనం। మయి లంకాం ప్రవిష్టే చ స్వయం వానర రూపిణి। లంకేశ్వరీ
స్వయం లంకాం పరిత్యక్ష్యతి నిశ్చితం। ఇతి తే యన్మయా కార్యం సాహాయ్యం తత్ప్రతి
శ్రుతం। బ్రహ్మాఽయం భవతః ప్రీత్యై కింకరిష్యతి యాచ తత్॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥
ఇత్యుక్తశ్శంభునా విష్ణుస్సత్వా కమల సంభవం। అపేక్షత మహాబాహు హర్షనిర్భర
మానసః॥ తతో బ్రహ్మాపి విజ్ఞాయ విష్ణో రీప్సిత మేవ హి॥౧౦॥ బ్రహ్మాన స్వచనం

ప్రాప్యనారాయణ మనామయం॥ బ్రహ్మోవాచ॥ అహం తవ సహాయార్థం మృత్యుర్యాసా నిజాంశతః। సంభవిష్యామి భగవ న్మహాబల పరాక్రమః। దాస్యామి మంత్రిణో తుభ్యం శుభం తవ హితేరతాః। ధర్మ స్స్వయం తు సంజాతో లంకాయాం వా విభీషణః॥ భ్రాతా రాక్షస రాజస్య రావణస్య దురాత్మనః॥ సోఽపి తం పరిసంత్యజ్య త్వత్సహాయో భవిష్యతి। గచ్ఛ మానుషతాం దేవ రక్ష విశ్వం చరాచరం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం సభగవా న్విష్ణు స్సంప్రార్థ్య పరమేశ్వరీం। పృథివ్యాం జన్మ సంప్రాప రాజ్ఞో గేహే మహాత్మనః॥ స్వయం దశరథస్యైక శ్చతుర్ధా మునిసత్తమ!। రామ శ్చ లక్ష్మణ శ్చైవ భరత శ్చ మహాబలః॥ శత్రుఘ్నో రూపసౌందర్య శాలినస్తే మహాబలాః। శ్రీరామ భరతౌ తత్ర శ్యామౌ దూర్వాదల ప్రభౌ। లసత్కనక గౌరాంగౌ ద్వావితరౌ మహామతే!। రామస్యానుగతో నిత్యం లక్ష్మణో లక్షణాన్వితః। భరతస్య తు శత్రుఘ్నో బాల్యావధి మహామునే!। లక్ష్మీ శ్చాపి సముద్భూయ క్షితౌ పరమ సుందరీ। స్థితా జనకరాజస్య గేహే కన్యాస్వరూపిణీ। తథా బ్రహ్మ నిజాంశేన బభూవ పృథివీతలే ॥ ౨౦ ॥ ఋక్షయోనౌ మహాబుద్ధి ర్జాంబవానితి విశ్రుతః॥ మహేశ శ్చ తథాంశేన భూత్వా పవననందనః। హనుమానితి విఖ్యాతో మహాబల పరాక్రమః। కిష్కింధాయాం స్థితో వీరో మంత్రీ వానరభూపతేః॥ తథాఽన్యే త్రిదశా స్సర్వే ఋక్షవానర రూపిణః॥ సంస్థితాః కాననే విష్ణుం ప్రతీక్షంతో మహామతే॥ ౨౩ ।

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే హనుమదాది
రూపేణభూతలే శంకరాద్యుత్పత్తి కధనం
నామసప్తత్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథాష్టత్రింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ తం రామచంద్రం తు భరతం లక్ష్మణం తథా శత్రుఘ్నంచ వశిష్ఠ స్స సర్వశాస్త్రాణ్య శిక్షయత్। దీక్షాం చ కారయామాస దేవ్యా మంత్రిణ నారద!। బభూవు స్తేపి చత్వార స్సర్వ శస్త్రాస్త్ర పారగాః॥ అథైకదా సమాగత్య విశ్వామిత్రో మహాముని॥ మఖసంరక్షణార్థాయ శ్రీరామం తు సలక్ష్మణం। అనయత్స్వ తపోవనే స్సంప్రార్థ్య పితరం తయోః। తత్ర గంత్వా మహాబాహు స్తాటకాం ఘోరరాక్షసీం। నిహత్య తస్మా చ్చాపి శస్త్రాస్త్రాణి గృహీతవాన్। తతో గత్వా తపోవన్యే మఖవిఘ్నకరౌ మునే!। సుబాహు మపహ త్క్షిప్త్వా బాణ మేకం మహాబలః॥ అపరే నైక బాణేన మా

రీచఞ్చ యుద్ధదుర్మదః। సాగరే ప్రాక్షిప ద్రామ స్స్వబాహుబల దర్పితః। తత స్తేన మునీం
ద్రేణ సార్ధం స రఘునందనః। మిథిలాం ప్రయయౌ శీఘ్రం విమోచ్య బ్రహ్మణ స్సుతాం।
తతో జనకరాజస్య పురీం గత్వా మహాబలః। బభంజ ధను రత్యుగ్రం మహేశస్య మహా
మునే!। తత స్స రాజా సంతుష్టో వృద్ధం దశరథం నృపం। సపుత్రం పురమానాయ్య మ
హోత్సవ పురస్సరం। తత్సుతేభ్య శ్చతుర్భ్య స్తు చతస్రః కన్యకా దదౌ॥౧౦॥ రామాయ
ప్రదదౌ సీతాం లక్ష్మణాయో ర్మిళాం దదౌ। భరతాయ సుతాం ప్రాదా న్మాండవీం ము
నిపుంగవ!। శత్రుఘ్నాయ దదౌ కన్యాం శ్రుతకీర్తిం శుభాననాం। తాసాం సీతా తు సం
ప్రాప్తా యజ్ఞభూమి విశోధనే। ఊర్మి లౌరససంభూతా ద్వే పరే భ్రాతృకన్యకే। అథ తాః
పరిసంగృహ్య చత్వారో భ్రాతర శ్చ తే। పిత్రా సహ యయు స్స్వీయం పురం ప్రతిమహా
మతే!। పథి తత్ర సమాయాతో భార్గవో బలదర్పితః। తస్య సంచూర్ణయామాస దర్పం రా
మో మహాబలః। తతః పురం సమాగత్య రామరాజ్యాభిషేచనే। ఉద్యోగ మకరో ద్రాజా
సహామాత్యై ర్మహామతే!। తత్రాభవ న్మునిశ్రేష్ఠ! త్రిదశా విఘ్నకారిణః। యయాచే కై
కయీ తేన రాజ్యం పుత్రస్య కారణాత్। రామస్య వనవాసం చ చతుర్దశసమా ఇతి। స
త్యసంధో దశరథ స్తస్యై త చ్చ వరం దదౌ। తేన రాజ్యం పరిత్యజ్య సీతయా లక్ష్మణేన చ।
ప్రతస్థే దండకారణ్యే రామ స్సత్యపరాక్రమః। ప్రణమ్య పితరౌ భక్త్యా వశిష్ఠం చ గురుం
మునే!। సంధ్యాయ చేతసా దేవీం ప్రణిపత్య పునఃపునః। రావణస్య వధార్థాయ యాత్రాం
చక్రే రఘూద్వహః॥౨౦॥ దశమ్యాం శుక్లపక్షస్య పుష్యాయాం మునిసత్తమ!। రాజా
తు శోకదుఃఖార్తో ముక్తకంఠో రురోద హ। సుమంత్రనీతం రామ స్తు రథ మారుహ్య నా
రద! సానుజస్సీతయా సార్ధం స్వపురా న్నిర్జగామ హ। పౌరా శ్చ శోక దుఃఖార్తా స్తం పశ్చా
దనుజగ్మిరే। తాం స్త్యక్త్వా తు సమాగత్య శృంగిబేరపురం తతః। సుమంత్రం సరథం రా
మో విససర్జ మహామతిః। తత్ర కృత్వా జటాం రామో లక్ష్మణేన సమన్వితః। సీతయా నా
వ మారుహ్య గంగా ముత్తీర్య నారద!। భరద్వాజాశ్రమం ప్రాయా చ్చిత్రకూటం తతో
యయౌ। రాజా దశరథ శ్శ్రుత్వా సుమంత్రస్య ముఖా న్మునే!। వనప్రవేశం రామస్య దుః
ఖాత్ ప్రాణా న్ముమోచ హ। భరత స్తు సమాగత్య మాతులస్య గృహా త్తతః। కృతోర్ధ్వ దై
హికం రాజ్ఞో మాతరం భర్త్సయ న్ముహుః। సామాత్య స్సానుజః ప్రాయా ద్రామచంద్రస్య
సన్నిధిం। పుర ప్రత్యాగమే యత్న మకరో ద్భరత స్తదా। తదనాదాయ రామోఽగా ద్దే
వకార్యస్య సిద్ధయే। సుఘోరం దండకారణ్యం శాంతయ న్భరతం బహు। తత స్త ద్రాజ్ఞ
యా సోఽపి భరతో వినివర్తితః। సానుజ స్సంస్థితో నందిగ్రామే పౌరజనై ర్వృతః॥౩౦॥
భూమిశాయీ జటాధారీ రాజభోగ వివర్జితః। చింతయన్ చేతసా రామం చతుర్దశ సమా
మునే!। ప్రతీక్ష న్రామచంద్రస్య రాజ్యప్రత్యాగమం పునః। రామ స్తు దండకారణ్యే విరా
ధం ఘోరరూపిణం। హత్వా రాక్షస నాశాయ కియత్కాల మువాస హ। నిర్మాయ పర్ణ
శాలాం తు పంచవట్యాం మహామతే!। తత్ర శూర్పణఖా నామ్నా రాక్షసీ కామరూపిణీ।

సమేత్య రాఘవం కర్తుం పతిమైచ్ఛత్ స్మరాతురా। తాం జ్ఞాత్వా రాక్షసీం దుష్టాం లక్ష్మణో భ్రాతృశాసనాత్। చిచ్ఛేద కర్ణౌ నాసాం చ ఖడ్గేన మునిపుంగవ!। తతస్సా రుదతీ గత్వా భ్రాతరౌ ఖరదూషణౌ। ఉవాచ వచనం క్రూరా రాక్షసీ భీమరూపిణీ॥ శూర్పణఖోవాచ॥ అయోధ్యాధిపతేః శ్రీమాన్ రామో భ్రాత్రా సహ స్వయమ్। ఆగతో దండకారణ్యే శ్యామో దూర్వాదలప్రభః। తస్యాంగనాపి తేనైవ సార్ధం తత్ర సమాగతా। సా యథా రూపసౌందర్యశాలినీ న తథా క్వచిత్। స్వర్గే మర్త్యేఽథ పాతాలే త్రైలోక్యే దృష్టం శ్రుతం న వా। త్వదర్థే తాం సమానేతుమహం తత్రాగమం తదా। లక్ష్మణో ఽస్యానుజో మాం సమాలంబ్య భ్రాతః! స్తస్యానుజో మమ। చిచ్ఛేద కర్ణౌ నాసాం చ తేనాయాతా త్వదంతికం॥ ౪౦॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తస్యా వచశ్శ్రుత్వా రాక్షసౌ ఖరదూషణౌ। రాక్షసానాం పరివృతౌ చతుర్దశ సహస్రకైః। జగ్మతుః కాననే తత్ర యత్రాస్తే రఘునందనః। తాన్ జఘాన శరవ్రాతై రామచంద్ర స్సమాగతాన్। తత శ్శూర్పణఖా గత్వా లంకాయాం శోకవిహ్వలా। వృత్తాంతం కథయామాస రావణాయ మహామతే!। సోఽపి తస్యా ముఖాచ్ఛ్రుత్వా సీతాయా రూపముత్తమం। కుంఠితః కాలపాశేన తాం హర్తుం మతిమాదధే। తత స్సహాయం కృత్వా స మారీచం తాటకాసుతం। తాం హర్తుకామః ప్రయయౌ కాననం తత్ర రావణః। మారీచ స్తు వినిశ్చిత్య శ్రీరామా న్మృత్యుమాత్మనః। మాయయా స్వర్ణమృగో భూత్వాఽనయ ద్రామం సుదూరతః। రామ స్తం వ్రీహిణో ద్బాణం తేన విద్ధ స్స రాక్షసః। పపాత ధరణీ పృష్ఠే లక్ష్మణేతి వద న్మనే।। తచ్ఛబ్దం రామచంద్రేణ భాషితం జనకాత్మజా। మత్వా ప్రస్థాపయామాస రామం ప్రతి చ లక్ష్మణం। ఏతస్మి న్నంతరే సోఽపి సమాగత్య దశాననః। జహార జానకీం లక్ష్మీం దేవ్యా మూర్త్యంతరాం బలాత్। తత్రైవ భస్మసాత్కర్తుం సమర్థాఽపి సురేశ్వరీ। నాకరో త్ప్రార్థితా యస్మా ద్దేవీ రూపేణ తాం సదా॥ ౫౦॥ రావణేన నయంతీం తాం జటాయుః పక్షిపుంగవః। త్రాతుకామోఽకరో ద్యుద్ధం రావణేన దురాత్మనా। స తస్య పక్షౌ ఛిత్వా తు బలా ద్రాక్షసపుంగవః। తాం నీత్వా ప్రయయౌ లంకాం రాత్రౌ దేవర్షిసత్తమ!। అశోక కాననే రమ్యే స్థాపయామాస తాం సతీం। న ధర్షితు మభూ చ్ఛక్తో జ్వలద్వహ్ని సమప్రభాం। ఏవం భగవతీ దేవీ భవకాలే శుభప్రదా। యా సైవ భవకాలే తు వినాశాయ మహామతే। ప్రవిష్టా జానకీరూపా స్థితిసంహారకారిణీ। తస్యాం లంకాం ప్రవిష్టాయాం లంకేశ్వర జయప్రదా। స్వయం లంకేశ్వరీ దేవీ అంతర్ధాతుం మనో దధే॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే రావణేన సీతాపహరణం నామాష్టత్రింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథైకోనచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ రామస్తు హతమారీచో లక్ష్మణేన సమన్వితః। ఆగత్య పర్ణశాలాయా మదృష్ట్వా తత్ర జానకీం। బభ్రామ కాననే తత్ర రుదన్ సీతానుసంధయే। తత్ర దృష్ట్వా పతంగేశం జటాయుం ఛిన్నపక్షకం। సీతాపహారిణం మత్వా హంతుకామోఽభ్యంతికం యయౌ। తత స్తమపి విజ్ఞాయ సఖాయం పితు రాత్మనః। స ప్రాహిణో చ్ఛర్గం తత్ర రామస్సత్య పరాక్రమః। తత స్స ఉక్త్వా రామాయ రావణేన హృతాం ప్రియాం। దేహంత్యక్త్వా దివం ప్రాయా త్తస్యరామస్య పశ్యతః। తత స్తమపి దగ్ధ్వా చ కాననే తత్ర రాఘవః। హత్వా కబంధం ప్రయయా వృశ్యమూకం మహామతే। యత్ర వాలిభయా దాస్తే సుగ్రీవ సూర్యనందనః। హనుమత్ప్రముఖై ర్వీరై శ్చతుర్భిర్మంత్రవిత్తమైః। తత్ర సఖ్యం స కృత్వాథ సుగ్రీవేణ మహాత్మనా। నిహత్య సమరే వీరం వాలినం భీమవిక్రమః। రాజ్యాభిషేచనం చక్రే సుగ్రీవస్య మహామతే। తతో వ్యతీత్య వర్షాం తు స్థిత్వా మాల్యవతి ప్రభుః। ఆనీయ్య వానరం సైన్యం విపులం మునిసత్తమ। సీతాన్వేషణ కార్యార్థం దూతాన్ ప్రస్థాపయ ద్భువి। చతుర్దిక్షు యయుస్తేపి సీతాన్వేషాయ వానరాః॥౧౦॥

తత్ర యాతో దిశం యామ్యాం హనూమా నంగదాదయః। జాంబవ త్ప్రముఖా శ్చాపి మహాబల పరాక్రమాః। తే సంపాతిముఖా చ్ఛ్రుత్వా సవిశేషం మహామతే। సముద్రోల్లంఘనే సర్వే మంత్రయామాసు రేవ హి। అథ జాంబవతో వాక్యా ద్ధనూమా న్భీమవిక్రమః। ఉల్లంఘ్య సాగరం ఘోరం శతయోజన విస్తృతం। సాయం వివేశ లంకాయాం రాత్రౌ తు వ్యచరత్పురీం। అన్వేషయన్ జనకజాం సప్తరాత్రాణి మారుతిః। అశోకవనమధ్యే తు తాం దదర్శ శుభాననాం। తత శ్చికీర్షు రత్యంత దుష్కరం కర్మ మారుతిః। సస్మార పూర్వవృత్తాంతం దేవ్యా య ద్వ్యాహృతం పురా। తత ఉద్ధాయ వృక్షాగ్రే దేవ్యా మందిర మద్భుతం। దిదృక్షు ర్దిక్షు సర్వత్ర దృష్టిం స ప్రాహిణో త్తదా। తతో పశ్యత్ స చైశాన్యాం మందిరం సుమనోహరం। మణిమాణిక్య ఖచితం శుద్ధహేమ పరిష్కృతం। సింహధ్వజం చ తస్యాగ్రే దృష్ట్వా పవన నందనః। చకార నిశ్చయం దేవ్యా మందిరం చైత దేవ హి। తత స్తన్మందిరద్వారం గత్వాఽ పశ్యత్సురేశ్వరీం। నృత్యంతీం ప్రహసంతీం చ సహితా యోగినీ గణైః। తాం ప్రణమ్య మహాదేవీం ప్రాంజలిః పవనాత్మజః॥ ౨౦॥ ఉవాచ త్రిజగద్వద్యాం భక్త్యా పరమయా యుతః॥ హనుమానువాచ॥ దేవి ప్రసీద విశ్వేశి రామస్యానుచరోఽ స్మ్యహం। అన్వేష్టుం జానకీం లక్ష్మీం లంకాయాం సముపాగతః। త్వయైవ ప్రేషితో విష్ణు ర్మనుజత్వ ముపాగమత్। వధార్థం రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య దురాత్మనః। శివాంశోహమపి సంభూయ వానరోఽత్ర సమాగతః। కర్తుం రామస్య సాహాయ్యం తదాజ్ఞావశత శ్శివే। త్వయై వైత త్పురా ప్రోక్తం లంకాయా మాగతే మయి। సంత్యజ్య నగరీ మేనాం స్వస్థాన మభియామ్యహం। తస్మా త్త్యజ పురీమేనాం రావణం సుదురాసదం। పాలయస్వ మహాదేవి రక్ష విశ్వం చరాచరం॥ దేవ్యువాచ॥ సీతావమాన

నైనైవ రుష్టాహం వానరర్షభ! లంకాత్యాగే మతిం పూర్వ మకాషం స్వయ మేవ హి। త్వ ద్వాక్యాపేక్షయాద్యాపి స్థితాహం రావణాలయే। త్యజామ్యేనాం పురీం లంకాం త్వ యోక్తాం కపిపుంగవ॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా సా భగవతీ లంకాంత్యక్త్వా మహేశ్వరీ। అంతర్దధే మునిశ్రేష్ఠ సహసా తస్య పశ్యతః। తతో బభంజ గహనం రాక్ష సేంద్రస్య కాననం। అశోకవృక్ష సంభూతం మారుతిః క్రోధమూర్ఛితః। తచ్ఛ్రుత్వా రావణః క్రుద్ధో రాక్షసాన్ సుబహూం స్తథా॥ ౩౦॥ అక్షం స్వతనయం చాపి ప్రేషయామాస నారద। తాన్ జఘాన మహాబాహు ర్హనూమాన్ సుమహాబలః। వృక్షైరాక్షాద్య స మరే స్వయ ముత్పాట్టితై ర్బలాత్। తత స్స్వయం సమాగత్య మేఘనాదః ప్రతాప వాన్। బధ్వా తం నాగపాశేన రావణాంతిక మానయత్। తత స్తం ఛేత్తుకామం తు రావణం క్రోధమూర్ఛితం। విభీషణ స్సమాగత్య వారయామాస మంత్రవిత్। తతో విరూపం తం కర్తుం రావణో రాక్షసాధిపః। లాంగూలం వాససా బధ్వా దత్వా వహ్ని మదీప యత్। తత స్స మారుతి ర్వీరో వహ్నినా తేన నారద। లంకాం దగ్ధ్వా సముల్లంఘ్య పున స్తం సరితాంపతిం। సంప్రాప తీరం యత్రైవ సంతి తేప్యంగదాదయః। తత స్స సము పాగమ్య జాంబవ త్ప్రముఖై ర్వృతః। భుంక్త్వా మధువనం రాజ్ఞో యయౌ రామస్య సన్నిధిం। తం దృష్ట్వా రామచంద్ర స్తు దూరతో మునిసత్తమ!! పప్రచ్ఛ జానకీం తాత! హనూమన్! దృష్టవా నసి'। తత స్సర్వం యథావృత్తం రాఘవా యన్యవేదయత్। సీతా సందర్శనం లంకా దహనం పవనాత్మజః। భగవత్యా శ్చ నిర్యాణం లంకాం త్యక్త్వా మహామతే। సీతాయా భాషితం యచ్చ తచ్చ సర్వం న్యవేదయత్॥ ౪౦॥ తత స్స రాఘవ శ్చాపి సమస్తై ర్వానరై ర్వృతః। దశమ్యాం శుక్లపక్షస్య శ్రావణే మాసి నిర్యయౌ। వధార్థం రాక్షసేంద్రస్య రావణస్య మహామతే!। తత స్సముద్రతీరం స సమాగత్య మహామతే!। స్థితః పరివృత స్సర్వై స్సమంతా ద్వానరర్షభైః। ఏతస్మి న్నేవ కాలేతు రావణో రాక్షసాధిపః। ఆహూయ మంత్రిణ స్సర్వాన్ మంత్రాయ సముపావిశత్। తత్రోవాచ మహాబుద్ధి స్సర్వమంత్రవిదాం వరః। విభీషణో దశాస్యం తం వారయన్ సర్వధా రణే। సీతాం త్యక్తుం ముహుః ప్రాహ రాఘవస్య పరాక్రమం। తచ్ఛ్రుత్వా రావణః క్రుద్ధో తం పదా తాడయ న్మునే!। తతః క్రుద్ధ స్స్వయం ధర్మస్వరూప స్స విభీషణః। చతుర్భి ర్మంత్రిభిః ప్రాయా ద్రామచంద్రస్య సన్నిధిం॥ ౪౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీరామచంద్ర లంకా విజయయాత్రా కథనం నామ ఊనచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః.

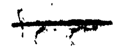
అథ చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ విభీషణ మశేషేణ జ్ఞాత్వాతు శరణాగతం। సఖ్యం కృ

త్వా మహాబాహు ర్లంకారాజ్యేఽ భ్యషేచయత్। తత స్తితీర్షుః జలధిం రామ స్తం వా
నరాధిపం। సుగ్రీవం వచనం ప్రాహ జిజ్ఞాసు ర్బలవిక్రమం। స ఆహ భగవం స్త్వం తు మాం
చింతాం కర్తు మర్హసి। సముద్రం శోషయిష్యామి సేతుం వోత్పాట్య భూధరాన్। రచ
యిష్యే మహాసింధౌ తతః పారం ప్రయాస్యసి। త చ్ఛ్రుత్వా తు ప్రహృష్టాత్మా రామ
స్సత్యపరాక్రమః। చక్రే జలనిధిం ఘోరం స్వయం స్వీకృత బంధనం। తత స్సుగ్రీవ వచ
నా దుత్పాట్యోత్పాట్య పర్వతాన్। రచయామాస జలధౌ సేతుం మయసుతో నలః। ఆ
రభ్య పౌర్ణమాస్యాం తు శ్రావణ్యాం మునిసత్తమ!। స్థితే యామద్వయే సేతుం సాగరే
వానరపుంగవైః బబంధ మునిశార్దూల! సర్వలోకసుదుష్కరం। తత స్తు రావణ శ్శ్రుత్వా
సేతుం బద్ధం మహాంబుధౌ। భయం సంమోహ మప్యాప చకంపే చ మహాబలః। తతః ప
రివృతో రామో వానరాణాం మహామతే!। కోటిలక్షై ర్మహాబాహు ర్లక్ష్మణేన సమన్వి
తః। త్రయోదశ్యాం తు కృష్ణాయాం లంకాం ప్రాప మహామతే!। వేష్టితా వానరై ర్లంకా
సమంతా ద్భీమవిక్రమైః। జలస్థలేషు ప్రాకారే వృక్షేషు గృహమధ్యతః। చత్వరే
షు పురద్వారే వనే షూపవనేషు చ। నాసీ ద్వానరశూన్యం తు స్థలం కించి న్మహామునే।
తతో యుయుత్సు ర్భగవాం శ్చింతయామాస చేతసా। పూజార్థం భగవత్యా స్తు లంకావి
జయ హేతవే। న వినా రాధనం దేవ్యా శ్శత్రుం జేతుం క్షమో భవేత్। అపి త్రిలోక వి
జయీ తృణతుల్యో మిహాహవే। అకాలే వా కథం దేవీం పూజయామి సురేశ్వరీం। నిద్రితా
త్రిజగన్మాతా సాంప్రతం దక్షిణాయనే। ఏవం సంచింత్య భగవా న్రామో నారాయణోఽవ్య
యః। చకార బుద్ధిం తాం యష్టుం పితృరూపాం సనాతనీం। సైవ దేవీ మహామాయా పక్షే
స్మిన్ పితృరూపిణీ। ప్రవృత్తో పరపక్షశ్చ ప్రతిపత్తిథి రద్య తు। అద్యారభ్య మహాదేవీం పి
తృరూపాం జయప్రదాం। పార్వణేనైవ విధినా యావద్దర్శం దినేదినే। సంపూజ్య సమరే
రాత్స్యే శత్రూణాం నిధనాయ వై। ఏవం నిశ్చిత్య మనసా లక్ష్మణం ప్రాహ సాదరః। కరి
ష్యే పార్వణశ్రాద్ధ మారాదద్యాతు భక్తితః। తత స్తు ప్రతియోత్స్యామి సమరే రాక్షసా
ధిపం। తచ్ఛ్రుత్వా సర్వ ఏవాహు ర్వానరా అపి రాఘవం। భద్రం పూజయ సద్భక్త్యా పి
తౄన్ విధివిధానతః। జయార్థం సమరే దేవ! విధానజ్ఞ స్త్వ మేవ హి। తతః ప్రవృత్తే కా
లే తు రామ స్సత్యపరాక్రమః। చకార పార్వణశ్రాద్ధం దేవీం సంభావ్య చేతసా। తస్మి న్నే
వ దినే యుద్ధం ప్రవృత్తం రాక్షసై స్సహ। పశ్చిమాం దిశ మాక్రమ్య తపమానే దివాకరే।
ఉద్యోగో రామచంద్రస్య రావణస్య చ సంయుగే। యాదృశోఽభూ త్తథా కశ్చి న్న దృష్టో
న శ్రుతోఽపి వా। రావణః ప్రేషయామాస చతురంగ బలాన్వితం। అకంపనం మహావీర
మక్షౌహిణ్యాత్త సేనయా। ప్రథమేఽహని యుద్ధార్థం తం తస్మిన్ దివసే మునే।మారుతి స్స
మరే క్రుద్ధః ప్రాహిణో ద్యమసాదనం। ఏవం ప్రతిదినం రామ శ్శ్రాద్ధం కృత్వా దినేదినే।
ప్రీణయ న్పరమేశానీం పాతయామాస రాక్షసాన్। నిహతేఽకంపనాఖ్యే తు ధూమ్రా
క్ష స్సేనయా వృతః। దశాననాజ్ఞయాఽభ్యేత్య ప్రాహరో ద్యుద్ధ ముల్బణం। తం జఘాన

హతే వీరం ద్వితీయేఽహని రాఘవః। అథాన్యేషు సుఘోరేషు నిహతేషు మహాహవే। మహా
బలో రాక్షసేంద్రస్య ప్రహస్తో యోద్ధుమాయయౌ। రాత్రౌ సమభవ ద్యుద్ధం తేన సా
ర్ధం దురాసదం। సురాసుర నరాణాం చ దైత్యానాం భయదాయకం। తస్య నాదేన ఘోరే
ణ కంపితా స్త్రిదశేశ్వరాః। యుద్ధసందర్శనం త్యక్త్వా దిగంతం సముపాగమన్। ఏవం త
మపి దుర్ధర్షం తస్యాం రాత్రౌ మహాబలం। సమరే పాతయామాస శేషయామే మహా
మతిః। తచ్ఛ్రుత్వా రాక్షసేంద్రోఽపి రురోద బహుదుఃఖితః। తం శాంతయ్య యయౌ యు
ద్ధే మేఘనాదః ప్రతాపవాన్। అతర్కిత స్సమాగత్య రాత్రౌ గగన మాస్థితః। ఘోరేణ
నాగపాశేన స బబంధ రఘూత్తమౌ। సమస్తై ర్వానరై స్సార్థం భల్లూకైశ్చ మహామతే।
మోహాయ న్మాయయా వీరో రాక్షసేంద్ర సుతో బలీ। విభీషణ స్సమాగత్య తత స్తం ర
ఘునందనం। బోధయామాస రాత్రౌ తు తస్మిన్నేవ మహానిశి। తతః ప్రబుద్ధో భగవాన్
భీతః పరమ భక్తితః। సస్మార దేవీం శర్వాణీం మహాభయ నివారిణీం। తత ఆగత్య గరుడో
మోచయామాస బంధనాత్। భక్షన్ పాశం మహాఘోరం రాఘవౌ సహ సైనికైః। తతః
ప్రభాతే తచ్ఛ్రుత్వా రావణ స్స్వయ మాగతః। అకరో త్తుములం యుద్ధం సర్వలోక భయా
వహం। రావణం సమరే వీక్ష్య కాలాంతక యమోపమం। సమకంపత సర్వే తు వానరా
భయమోహితాః। అభవ త్సుమహద్యుద్ధం రామేణ సుమహాత్మనా। తస్మిన్నిపతితా వీరా
దశకోటి సహస్రశః। అథ తం సమరే క్రుద్ధో రామో రాజీవలోచనః। నిక్షిప్య శరజాలం
తు ఛాదయామాస వై మునే। ఆనీయ గిరిశృంగాణి కోటయో వానరా అపి। చిక్షిపు స్స
మరే తస్య రథోపరి దురాత్మనః। వృక్షైశ్శిలావిషాణాద్యై స్తథాఽన్యైర్వానరై రపి। తా
డిత స్సమరే వీరో మహాపర్వత సన్నిభః। హనూమ దంగదాద్యైశ్చ మహాబల వలీము
ఖైః। ప్రక్షిప్తైః పర్వతైశ్చాపి శతశోఽథ సహస్రశః। బభూవ దారుణో యుద్ధే విరథో రథి
నాం వరః। ప్రహసంతౌ రణే వీరౌ చంద్రసూర్య సమప్రభౌ। భ్రాతరౌ రాఘవౌ సంఖ్యే
మహాబల పరాక్రమౌ। ధను రుద్యమ్య వేగేన యమదండోపమై శ్శరైః। ఛాదయామాస
తు ర్వీరం రావణం యుద్ధదుర్మదం। కపీనాం కిలాకిలాశబ్దై ర్ధనుషాం చ నిస్స్వనైః। రక్ష
సాం ఘోరశబ్దైశ్చ రథనేమి స్వనై రపి। గజానాం బృంహితై స్తద్వ ద్వాజినా మపి బృంహి
తైః। అకాలే ప్రలయం సర్వే మేనిరే ప్రాణినో మునే। ఆచ్ఛాదిత శ్చ సమభూత్సమరే రా
క్షసాధిపః। ప్రక్షిప్తైర్బాణ సంఘైశ్చ పర్వతైశ్చ మహోత్తరైః। తతస్సంత్యజ్య సమరం రావ
ణో భయవిహ్వలః। ప్రవివేశ పురీం భూయ స్సాగ్రామే క్షతవిగ్రహః॥ ౨౮॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే రామరావణ సమరవర్ణనం
నామ చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥.



అథైకచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం పరాజిత స్సంఖ్యే రావణో రాక్షసేశ్వరః। బోధయామాస యుద్ధార్థం కుంభకర్ణం మహాబలం। కోటీనాం పంచభి ర్యుక్తైః రాక్షసైః పరివారితః। స కుంభకర్ణ స్సమరే సమసజ్జత దుర్జయః॥ ఏతస్మి న్నంతరే దేవా భీతా స్సర్వే మహామతే। బ్రహ్మణోఽంతిక మాసాద్య ప్రణమ్యోచు ర్మహామతిం। దేవా ఊచుః॥ బ్రహ్మన్! త్రిజగతాం నాథ! విష్ణు ర్నారాయణ స్స్వయం। రక్షార్థం జగత శ్చాస్య మానుషత్వం సమాగతః। త్వయైవ ప్రార్థిత స్సోఽపి యుధ్యతే సహ రాక్షసైః। తత్ర ప్రబుద్ధః పౌలస్త్య తనయో రావణానుజః। కుంభకర్ణోఽతిరౌద్రో యాతి రణే భీమపరాక్రమః॥ కోటీనాం పంచభి ర్యుక్తైః రాక్షసై ర్భీమవిక్రమైః। స యోత్స్యతి రణే రామం లక్ష్మణం చ దురాసదః। యస్య ప్రతాపా త్సకలం చరాచర మిదం జగత్। అకంపత రణే సోఽయం కుంభకర్ణ స్సమాగతః॥ త్వం యాహి ధరణీం దేవ! జయార్థం రాఘవస్య తు॥ బ్రూహి త్వస్యస్త్యయనం బ్రహ్మన్! కురుష్వ త్రిజగత్పతేః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త స్త్రిదశై ర్బ్రహ్మా విచింత్య మునిసత్తమ॥ జగామ ధరణీం యత్ర రామో దాశరథి స్స్థితః॥ ఆయాతా శ్చాపరే దేవా రామచంద్రస్య సన్నిధౌ। అస్మిన్ సంగ్రామే జయం సంఖ్యే రాఘవస్య మహామతేః। రాఘవోఽపి సమాకర్ణ్య కుంభకర్ణం మహాబలం। ప్రబుద్ధ ముద్యతం సంఖ్యే దేవానా మంతకోపమం॥ విభీషణేన సహితః స్థితో వానరపుంగవైః। సానుజ స్సంస్థితో మధ్యే వానరాణాం మహామతే। మంత్రణార్థం మహాబుద్ధి స్సర్వలోకేశ్వరః ప్రభుః॥ బ్రహ్మాణ మాగతం వీక్ష్య సహితం సర్వదైవతైః। సంపూజ్య వచనం ప్రాహ భగవాన్ పురుషోఽవ్యయః॥ శ్రీరామ ఉవాచ॥ కథం జయేయం సంగ్రామే రాక్షసా న్యుద్ధదుర్మదాన్॥ రావణప్రముఖాన్ వీరా న్మహాబల పరాక్రమాన్। తన్మే వద సురజ్యేష్ఠ! భయం మే జాయతే మహత్। రావణస్య యథా సంఖ్యే స్వబాహుబల విక్రమం। అనుభూతోఽస్మి బహుధా జగద్విప్లవకారకం। తథా కస్యాఽపి నో మన్యే విద్యతే భువన త్రయే॥ సాంప్రతం శ్రూయతే తస్య భ్రాతా రాక్షస పుంగవః। సమాయాస్యతి సంగ్రామే మహాబల పరాక్రమః॥ కోటీనాం పంచభి ర్యుక్తై రాక్షసైః పరివారితః॥ స యోత్స్యతి మయా సార్థం భ్రాతు స్సాహాయ్య కారణాత్, విభీషణముఖా చ్ఛ్రుత్వా తస్యాపి చ పరాక్రమం॥ భీతోఽస్మి సాంప్రతం బ్రూహి యద్భవేత్ సమరే జయః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో రామచంద్రేణ బ్రహ్మా లోకపితామహః। ఉవాచ శాంతయన్ రామం సర్వదేవస్య పశ్యతః॥ బ్రహ్మోవాచ॥ తవ నాస్త్యవిదితం కించి త్తథాపి కమలాపతే! యత్పృచ్ఛసి జగ

స్మాద్ధ జయార్థం సమరే శృణు। త్రైలోక్య జననీ దేవీ బ్రహ్మరూపా హి యా పరా। కాత్యాయనీ తపోపాస్యా మహాభయ నివారిణీ। జయదా సర్వలోకానాం యా స్వయం చాఽపరాజితా। తాం ప్రార్థయ మహాబాహో! దుర్గాం సంకట తారిణీం। వినా ప్రసన్నతాం తస్యాః స్మమరే శత్రుసూదన। న విజేతుం సమర్థోఽసి రావణాదీన్ మహాబలాన్। యన్నామ సంస్మరన్ శంభుః పిబన్ హాలాహలం పరం। విజిత్య మృత్యుం లోకేషు నామ్నా మృత్యుంజయోఽభవత్। తాం ప్రసాద్య రఘుశ్రేష్ఠ జయ లంకాం మహామతే। ఏష ఏవ హ్యుపాయోఽత్ర దృశ్యతేఽన్య పరాజయే। దుష్టప్రమర్దినీ సైవ సతామపి జయప్రదా। స్మర్తవ్యా పూజితవ్యా చ సాంప్రతం సా త్వయా ధ్రువం। సంగ్రామే జయలాభాయ జగతో రక్షణాయ చ। చండికాయాం పరాశక్తి ర్విద్యతే రావణస్య హి। కస్తం విజేతుం శక్తోఽత్ర దేవ్యాదృష్టిం వినా ప్రభో। ఉక్తం చాఽపి తయైవైతత్పూర్వం తుభ్యం మహాత్మనే। స యథం దేవదేవస్య మమాఽపిచ రఘూత్తమ। అపి జానాసి తత్సర్వం స్వయం త్వంమధుసూదన। తథాఽపి తవ వక్ష్యామి యత్పృష్టో జయకారణం॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీరామచంద్ర కృతకుంభకర్ణ వధోద్యమో నామైకచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః।

అథద్విచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః

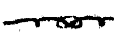
శ్రీమహాదేవ ఉవాచ। తత స్సభగవాన్ బ్రహ్మా శ్రీరామాయమహాత్మనే। సంక్షేపాత్పూర్వవృత్తాంతం కథితుం సంప్రచక్రమే॥ బ్రహ్మోవాచ భగవన్నస్య దుష్టస్య వధార్థం ప్రార్థితో యదా। మయా త్వం భగవాన్ విష్ణో స్వర్గేషు జన్మపరిగ్రహే। తదా త్వమస్య రక్షాయై దేవీం జ్ఞాత్వా వ్యవస్థితాం। తస్యాః స్సంప్రార్థనార్థాయ కైలాస మగమత్స్వయం। అహం శివో మహేశశ్చ సహితా తత్ర చాఽగతా। ఏతస్యైవ వధార్థాయ త్వదనుగ్రహ హేతవే। తత స్త్వయా తు తాం దేవీం ప్రణిపత్య ముహుర్ముహుః॥ ఉక్తమేతద్వచో దేవి! ప్రసన్నా భవ మే శివే। రావణస్య వధార్థాయ మానుషత్వం వ్రజామ్యహం। ప్రార్థితః స్త్రిదశై స్సర్వై ర్బ్రహ్మణా చ విశేషతః। త్వం తస్య జయదా నిత్యం భక్తిస్తస్య దృఢా త్వయి। తత్కథం పాతయిష్యామి సమరే తం మహాబలం। ఇతి వాక్యం తథాఽన్యం చ త్వయోక్తం విస్తరం తదా। తచ్ఛ్రుత్వా సా యథా ప్రాహ తచ్ఛ రామ నిబోధ మే॥ దేవ్యువాచ॥ త్వయాఽహం స్మరణీయా తే సంగ్రామే సర్వ

దా తదా। యదా రామోత్స్యతి లంకేశ స్త్వాం మాయా మనుజాకృతిం। తత స్త్వాం నై
వ ఘాతయిష్యంతి బాణా అపి సుదారుణాః॥ న శక్తి ర్భవితా వాపి దృష్ట్వా తేషాం పరా
క్రమ। కృత్వాచ విధివ త్పూజాం మకాలే మమ తత్ర వై॥ విజేష్యసి రణే వీరం రావ
ణం మత్ప్రసాదతః॥ బ్రహ్మోవాచ॥ తస్మా ద్రామ మహాబాహో జేతుకామ స్త్వ
రావణం। పరకీ యుధ్యస్వ సంగ్రామే దేవీం తాం జయదాయినీం। గురు స్తే మమ పు
త్ర స్తు వశిష్ఠో మునిసత్తమః। యన్మంత్రం దత్తవాం స్తస్యా స్త్వం సంస్మృత్య మహార
ణే। కృత్వా యుద్ధం రాక్షసేంద్రం సబంధుం జయ రాఘవ। పూజాయైచ మహాదే
వ్యా యతస్వ రఘునందన। తస్యా వినా ప్రసన్నత్వం న జేష్యసి కథంచన। ప్రవృత్తే శుక్ల
పక్షే తు రావణ స్తాం సురేశ్వరీం। పూజయే ద్యది నో మృత్యు స్తదా తస్య భవిష్య
తి। తస్మా దస్మి న్నకాలేఽపి తస్యా స్సంపరిపూజనే। యతస్వ నిధనాయైషాం రాక్ష
సానాం రఘూద్వహ! ॥శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా శ్రీరామః ప్ర
త్యువాచ తం। విజాన న్నపి తత్సర్వం లోకానా ముపదేశకృత్। సత్యం జయ ప్రదా దే
వీ సైవ సాక్షా త్పరాత్పరా। కృతకా వ్యా పూజితవ్యా చ సంగ్రామే జయ మిచ్ఛతా
కింతు నాయం సకాలో హి యత్ర దేవ్యర్చనావిధిః। నిద్రితాచ మహాదేవీ సాంప్ర
తం త్రిదశేశ్వరీ। విశేషత స్తు పక్షోఽయ మపి కృష్ణః పితామహ। కథ మత్ర మహాదేవీ
ముద్బుద్ధాం ప్రపూజయే। ॥బ్రహ్మోవాచ॥ అహం తాం బోధయిష్యామి యా త్వదే తవ జ
యాయ వై। వధాయ రాక్షసేంద్రస్య సకులస్య దురాత్మనః॥ అకాలేఽపి మహాదేవీం
పూజయిష్యామి రాఘవ। విజేష్యసి రణే శత్రూన్ మా చింతాం కర్తు మర్హసి। ॥శ్రీరా
మఉవాచ॥ భద్రం బ్రహ్మన్. వశిష్ఠ స్తే తనయో మే గురు స్స్వయం। పితా తస్య భవా నే
వం జగతాం చ పితామహః॥ తత స్త్వం మేగురు ర్దేవ పూజయిష్యసి చండికాం। అహం
తు సమరాసక్తో న స్వయం కర్తు ముత్సహే। కింతు సంపూజితాయాం చ సంగ్రామే జయ
కామ్యయా। సోఽపి చే త్పూజయే ద్దేవీం శుక్లపక్షే సురేశ్వరీం। దదాతి యది తస్మై
చ సుప్రీతా వరం స్వయం। తత్కథం పాతయిష్యామి సంగ్రామే భీమవిక్రమం।
॥బ్రహ్మోవాచ॥ తయోక్తం పూర్వమేవైత దవశ్యం తవ హస్తతః। భవిష్యతి రణే
మృత్యు స్తస్య తత్ర న సంశయః। త్వయా సంపూజితా దేవీ యది భూయోపి తద్వరం।
దదాతి సమరే రామ। తత స్తే విజయో ధ్రువం। స పాపాత్మా యదా సీతాం సాధ్వీ
మ్మాం పతివ్రతాం। రిరంసు ర్హృతవాన్ లోభా త్తస్యా మూర్ధాంతరా బలాత్। త
దా సైవ వినాశాయ తస్య దుష్టస్య చేతసః। రుషా విశత్స్వరూపేణ ప్రవివేశ పురీం స్వ
యం। యత్ర ధర్మో మతి శ్శాంతా తత్ర శ్రీః కాంతి రేవచ। అధర్మో యత్ర సా
తత్ర విప్రరూపా స్వయం శివా। అహంకృతివశా ద్యో హి కురుతే ధర్మహేలనం। ద
ర్పోపశమనీ తస్య సైవ దేవీ మహామతే। అత్ర తే శృణు వక్ష్యామి సేతిహాసం రఘూ

దృష్ట్వా యథా సంభాషితం దేవ్యా స్వయమేవ మమాఽగ్రతః। యథా మహేశ్వరో దేవః పంచవక్త్రో మహామతిః। తథాఽహమపి పంచాస్యః పూర్వమాసం రఘూద్వహ। తత్రైకదా త్వహంకారవశా ద్గర్భితో మహాన్ పురా। అవోచం మమ సంక్రోధ సంభూతం రఘునందన। తచ్ఛ్రుత్వా స మహాదేవః పంచమం మే శిర స్తతః। ప్రచిచ్ఛేద మహాక్రోధాక్రాంత స్తత్క్షణా ద్దేవ పశ్యతః। తతోఽహం చతురాస్య స్సన్ తదా తాం సురోత్తమాం। ప్రణంతుం త్వరం పూర్వ మగమం సహ విష్ణునా। మహారుద్రశ్చ తత్రైవ ప్రణంతుం తాం మహామతే। మహాదుర్గాణాం సమాయాత స్తస్మిన్నేవ క్షణే ప్రభుః। ఏవం తత్ర త్వహం బ్రహ్మా మహావిష్ణు ర్మహేశ్వరః। ఏతే త్రయః సమభూమ దేవీ మహాదుర్గా సమీపతః। ఏతస్మిన్నేవ కాలేఽహం తాం ప్రణమ్య మహామతే। అవోచం త్రిదశేశానీం తస్య శంభో స్సమీపతః। త్వదనుగ్రహ దర్పేణ మాత శ్శంభు రయం మమ। ఛిచ్ఛేద పంచమం వక్త్రం నిగ్రహార్థం సురసంసది। మయా కిమపరాద్ధం వా కథం వా మచ్ఛిర శ్శివః। ప్రచిచ్ఛేద జగన్మాత స్త్రిదశేశ్వరవందితే। ఇతి మే వచనం శ్రుత్వా తత స్సా జగదంబికా। మా మాహ వచనం శ్వేతం సుచారు ముఖ పంకజా। దేవ్యువాచ। వత్స జానీహి కర్మాణి శుభ సంసూచకాని వై। తథైవ శుభభోగానాం సూచకాని చ తాని వై। శుభానా మశుభానాం వా కర్మణాం పద్మసంభవ। ఫలం దాతాహమేవైకా స్వతంత్రాఽస్మి న చాఽపర। యో యథా కురుతే కర్మ శుభం వాఽశుభం తథా। తథా ఫలం భవే త్తస్య నాన్యథా తు భవే త్క్వచిత్। న తత్ర విద్యతే కశ్చి ద్విప్రియో వా ప్రియోఽథవా। అవశ్యం స్వకృతం కర్మ భుంక్తే తత్ర న సంశయః। త్వం తు సంధ్యాం స్వతనయాం దృష్ట్వా కామేన మోహితః। అంతరో యద్గాదభిప్రాయం తస్యైత త్ఫల మాప్తవాన్। శంభోః క్రోధ స్తథాఽన్యచ్చ నిమిత్తం కేవలం విధే। వస్తుతః కర్మణ స్తస్య ఫల మేతత్తు నిశ్చితం। య స్తు స్వతనయాం దృష్ట్వా కురుతే కామచింతనం। శిర స్తస్య భవే చ్ఛిన్నం మచ్ఛాసనతో విధే। తస్మాత్తు తే మయైవైతత్ శిర శ్ఛిన్నం మహామతే। అధస్తా ద్బ్రహ్మ శివే నూనం కో దోషోఽత్ర శివస్య తు। ప్రశ్న మేత ద్విజానీహి ధర్మవత్సల విధోధనా। అహ మేవ సమస్తేశా న చాన్యా స్త్రీజగత్త్రయే। బ్రహ్మన్! త్వం తే పంచమం వక్త్రం కల్పితం హాస్యవాహనః। యస్మిన్ హసంతి సురా స్సర్వే తిష్ఠ మాయాంతి శాశ్వతం। ఇతి శ్రీ బ్రహ్మణ్డాత్రం త్రయ ఏవ సురోత్తమాః ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ భుమౌ భక్త్యా సంయతాంజలయః। త్రిదశా ఊచుః ఉత్పన్నాః పురుషా వయం తవ తనో [illegible] నానాగుణాః। భూయోఽపి త్వయి యామ ఏవ విలయం త్వం జన్మనాశోజ్ఝితా [illegible] మేవ నతాస్తే ప్రాప్తిం మత్యుద్భుతం ప్రోష్యామః కథమేవ దే [illegible]। శివధామా సంధర్తుం శిరసా సురేశి తపసా త్యక్త్వా [illegible] రేణ్వా వహ। గంగాయాం న్యపతన్ కియంత ఇతి సా త్రైలోక్య సంపావనీ। యథ

స్యాస్తే పదపద్మరేణు మహిమా హ్యేతాదృశ స్త్వాం కథం। త్వాం స్తోష్యే సుగుణైః ప్రపాహి జగతాం ధాత్రి! ప్రసీదాంబికే॥ దేవి! త్వత్పద పంకజం హృది ధృతం తేనైవ దర్పేణ వై, జిత్వా మృత్యుమశేషలోకభయదం తత్కాలకూటం బలాత్। పీతం యన్నవనీరద ద్యుతి గలే చాద్యాపి సంరాజతే। దివ్యాభం మణివత్సురేశి! జగతాం ధాత్రి! ప్రసీదాంబికే। విష్ణురువాచ॥ యత్పాదాబ్జా భుజగేశ్వరస్య శిరసి స్వాచ్ఛం శయామ్యంబికే, లక్ష్మీ వాణ్యనుమోదిత స్తనఘటస్యాప్యేకబిందూద్భవః॥ సోఽప్యబ్ధి స్తవ దేవి! దుస్తరతర స్త్వత్త్వాం కథం వా శివే। స్తోష్యేఽహం స్వగుణేన పాహి జగతాం ధాత్రి! ప్రసీదాంబికే॥ త్వం సూక్ష్మా ప్రకృతిః పరాత్పరతరా విశ్వైకహేతుశ్శివే! త్వాం జానంతి! న కే త్రయోఽపి జగతాం సృష్ట్యాదికర్తా అపి। త్వం మాతా జగతాం వయం తవ సుతాః కారుణ్యపూర్ణే! కృపాం అస్మాసు ప్రవిధేహి దేవి జగతాం ధాత్రి ప్రసీదాంబికే॥ బ్రహ్మోవాచ॥ స్తోత్రం తే నచ వేద్మి నాపిచ పరం రూపం నశీలం గుణాన్। సమ్యగ్యచ్చ కియచ్ఛ్రుతిం చ తమహం జానే తథాన్యేఽపి వా। తద్వక్త్రైరపి కోటిభి ర్బహుయుగై ర్వక్తుం నశక్తశ్శివే। పాహి త్వం నిజ సద్గుణేన జగతాం ధాత్రి ప్రసీదాంబికే॥ ఇత్యాది స్తుతివాక్యైస్తాం స్తుత్వా నత్వా చ భక్తితః। ప్రయయుస్తే నిజం స్థానం బ్రహ్మాద్యా రఘునందన। తద్యైతదుక్తం రాజేంద్ర స్వయమేవ మదగ్రతః। అయం చాపి సదుష్టాత్మా నైనం సా పరిరక్షతి। సీతా మండోదరీ గర్భ సంభూతా చారురూపిణీ। క్షేత్రజా తనయాఽప్యస్య రావణస్య రఘూత్తమ। తాం లోభాదపహృత్యైవ రిరంసుః కామమోహితః। యదా లంకాం సమానీతా తదా లక్ష్మీర్గతాఽభవత్। యదా ధర్మనిష్ఠానాం పాపినాం నాశకారిణీ। ఏకైవ సా రఘుశ్రేష్ఠ భవానీ భువనేశ్వరీ। తామభ్యర్చ్య యత్నాం భక్త్యా సత్యం సత్యం రఘూద్వహ। న విద్యతే క్వచిద్దాని స్స్వర్గే మర్త్యే రసాతలే। తస్మాత్త్వం కృత్వా భయం రామ వివిధై రుపహారకైః। శత్రూణాం నిధనాకాంక్షీ సమరే శత్రుసూదన। రామాఽపి మహాదేవీం పరిపూజ్య విధానతః। విజేష్యసి రణే శత్రూన్ [illegible] కతుర్ణా [illegible]సి। యత్ర ధర్మో జయస్తదా తత్ర దేవి సుపూజితా। అధర్మో యత్ర తత్రైవ విపద్రూపా రఘూత్తమ। త్వం శుద్ధ సత్త్వసంధశ్చ జగతాం హితకారకః। స్వానువర్త్మప్రవృత్తశ్చ తతస్తే విజయో ధ్రువం। యేన యచ్చ కృతం కర్మ శుభం తస్య తు యత్ఫలం। తద్భుక్త్వం కాఽవశిష్టం తు కించిత్తస్య ప్రవర్తతే। ఇదానీం కృత దుష్కర్మ ఫలం తు సముపస్థితం। తత స్త్వద్బాణ జాలేన నిహతస్స పతిష్యతి। తస్మాద్రామ స్థిరో భూత్వా దేవీం సంపూజ్య భక్తితః। హతయిష్యసి లంకేశం మా చింతాం కర్తుమర్హసి॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే బ్రహ్మణా రామచంద్రస్య రావణవధోపాయ కథనం నామ ద్విచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ త్రిచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః



ఇత్యాకర్ణ్య రఘుశ్రేష్ఠో బ్రహ్మపుత్రో మ్మహామునే। భూయ స్తం పరిపప్రచ్ఛ ప్రస న్నాత్మా ప్రసన్నధీః॥ శ్రీరామ ఉవాచ॥ బ్రహ్మన్ విజయదా దేవీ సైవ సత్యం మహామతే। పూజయిష్యామి తాం భక్త్యా జయకామో మహారణే। ఇదానీం బ్రూహి సా దేవీ మహాదుర్గా మహేశ్వరీ। కుత్రాఽఽస్తే కీదృశం రమ్యం రూపం తస్యా వద ప్రభో॥ బ్రహ్మోవాచ॥ శ్రుణు రామ ప్రవక్ష్యామి స్వయం జానాసి యద్యపి। తథాపి పావనం పుణ్యం శ్రోతౄణాం భావతాం యతః। సర్వగా సర్వసంస్థా సా విశేషా త్త్రివాసినీ। బ్రహ్మాండ మధ్యసంస్థా చ తద్బహిర్వాసినీ తథా। స్వర్గే మర్త్యే హిమాద్రౌ చ కైలాసే శివసన్నిధౌ। యా మూర్తి ర్భగవత్యా స్తు సా తు పౌరాణికీ మతా। బ్రహ్మాండ బాహ్యసంస్థా తు యా మూర్తి స్తాంత్రికీ పరా। సుగోప్యా సా మహాదుర్గా నిత్యానందమయీ తథా। తస్యాః స్థానం తు యాదృక్తత్తేన వక్తుం ప్రశక్యతే। కించి ద్వక్ష్యామి తద్రామ శ్రుణు సావహితో మమ। పాతాల భూతల స్వర్గ బ్రహ్మలోకాశ్చ రాఘవ। బ్రహ్మాండాంత స్థితా స్సర్వే క్రమాదూర్ధ్వాంబుదా రతః। బ్రహ్మాండ బాహ్యే రుచిరః బ్రహ్మలోకా త్సముచ్ఛ్రితః। లక్షయోజన మాత్రేం తు శివలోకో నిరామయః। యత్ర ప్రమోదతే నిత్యం ప్రమథైః ప్రమథేశ్వరః। అత్యనిర్వచనీయశ్చ నిత్యోత్సవ సుసంయుతః। శివభక్తాశ్చ యే లోకా స్తే తం ప్రాప్య మనోహరం। మోదంతే దేవదేవస్య ప్రసాదా త్కరుణానిధేః। దక్షిణే తస్య వైకుంఠః వైకుంఠో యత్ర మోదతే। సార్థం కమలయా శంఖ చక్ర పద్మ గదా ధరః। సోఽప్యనిర్వచనీయో వై లోకః శ్రీకమలాపతేః। శుద్ధ జ్యోతి ర్మయో నానా రత్న జాల విచిత్రితః। విష్ణు భక్తి రతా యేచ దేవ దానవ మానవాః। సాలోక్యం సముప్రాప్తా స్సేతు విష్ణోః ప్రభావతః। మోదంతే నగరే తత్ర నిత్యం ముదిత మానసాః। ద్వార సుందరకో యత్ర గరుడః పతగాధిపః। శంభో లోకస్య వామే తు గౌరీలోకో మనోరమః। విచిత్ర మణి మాణిక్య సమూహై రతిశోభితః। తత్ర యా వైదికీ మూర్తి ర్దేవ్యా దశభుజా వరా। అతసీ కుసుమ భాసా సింహపృష్ఠ నిషేదుషీ। సాఽఽస్తే తు మందిరే రమ్యే షోడశ ద్వార శోభితే। విచిత్ర రత్న సంస్తంభే పతాకాభి రలంకృతే। స్తువద్భి స్సర్వదా దేవమునీంద్రై రభిశబ్దితే। అనంత చేటికా బృందైః కైరవీభి శ్చ దక్షిణే। బ్రహ్మాండ వాసిభి స్సర్వై ర్బ్రహ్మాద్యై ర్జగదంబికా। పూజ్యతే తత్ర చాగత్య శంభునా విష్ణునా తథా। సర్వవైకుంఠ లోకస్య శుద్ధజ్యోతి ర్మయః ప్రభో। గోలోకో రాధయా యత్ర కృష్ణో విహరతే ప్రభుః। విచిత్ర రత్న సన ద్ధపురే కల్పద్రుమాఽఽ

వృతే। బ్రహ్మర్షి వేదధ్వనిభిః పరితః ప్రతినాదితే। రత్నస్తంభ సముద్దీప్తే మందిరే భగవాన్ స్వయం। యత్రేచ్ఛాం గమితే దేవ్యా రాధయా విభుతో హరిః। తత ఊర్ధ్వం రఘుశ్రేష్ఠ! పంచాశత్కోటి యోజనాత్। వేదాగమ స్మృతిషు చ త్వరిపురాణేష్వేకశః వేదాంతశాస్త్రాది వివిధేషు చ దర్శనేషు। బ్రహ్మేతి సర్చిత మనేకవిశేషైః ప్రమాణైః। సాపి తు తద్భగవతీ ఖలు సైవ నిత్యా విశ్వాత్మికా నిరుపమా నిరుపద్రవా చ। సూక్ష్మా జగత్సృష్టి లయాదిషు హేతురేకా। నిత్యాదిసౌఖ్య విభవా ఖలు నిత్యదేహా। విశ్వాఽశ్రయా రఘుపతే! పరమాఽపి సైవ తస్యాః పదాంబుజ నఖద్యుతి మేవ సర్వే। నానాకఠోర తపసా పరిలోకయంతి। ధ్యాయంతి చానిశ మహో ఖలు యోగిబృందాః। స్తు బ్రహ్మ చాఽఽకృతి విహీన మబ్రువంతి। తస్యా నిజాంశ జనితస్య మహేశ్వరస్య। విష్ణోశ్చ యత్ప్ర విహితం శ్రుతిభిశ్చ తత్త్వం। తత్త్వాంశజం స్వవిషయం ఖలు విద్ధి రాజన్! పారం పరం రఘుపతే! నవు స్తు నాపరాత్। యథా స్వసంభవా భంగాభిద్యంతే న సముద్రతః। తథా బ్రహ్మాంశ జాతాస్తే భిద్యంతే బ్రహ్మతో నచ। సైవ సంసృజతి విశ్వం సైవ సంపాలయత్యపి। సైవ సంహరతే త్వంతే నాన్య స్తత్రైక కారణం। యథా కృత్రిమ హస్త్యాదేః పరిస్పందాది హేతుతా। ప్రాధాన్యాత్ కుహకస్యైవ తథా తస్యాశ్చ హేతుతా। యే తు తాం మతిమద్గమ్యాం సర్వేషాం మూలకారణం। న జానంతి మహామోహాత్తే తు బ్రహ్మాది దైవతాన్। సృష్ట్యాది హేతూన్ జానంతి ప్రాధాన్యాద్రఘునందన। యథా ఘటస్య హేతుత్వం కులాల మహహోయ వై। ప్రాధాన్యాత్కల్పతే దోషాద్దండాదిషు విమూఢధీః। తథైవాఽన్యత్ర సృష్ట్యాది హేతుతాయాశ్చ కల్పనా। ప్రాధాన్యేన రఘుశ్రేష్ఠ ముగ్ధానా మిహ మాయయా। జగదాధార భూతా సా సర్వరక్షణ కారిణీ। పరమా మోక్షదా సైవ మోహాంబుధ ప్రవర్తినీ। సైవ సింధౌ సమగ్నస్య విష్ణో స్స్పందకుణాయ వై। వటపత్రమయీ భూత్వా తం దధార మహాంభసి। సైవ చైతన్యరూపా చ తయా తు విహితం జగత్। విభాతి శవవత్స్వం తద్వినా చ రఘూద్వహా। చైతన్యం సమవాప్నోతి సయంత్రం యంత్రిణా యథా। సైవ క్రీడేచ్ఛయా సృష్ట్వా లీలయా పరమం శివం। స్వమూర్త్యంతర మేవైకా స్వస్మిన్ సంహరతే స్వయం। సైవ దుర్గతి మాపన్నాన్ని స్తారయతి దుర్గతేః। తస్మాత్సా ప్రోచ్యతే లోకైః దుర్గా దుర్గతి నాశినీ। మందభాగ్యోఽపి సంస్మృత్య తస్యా నామ పరాత్పరం। సౌభాగ్యం సమవాప్నోతి తస్మాత్సా పరమేశ్వరీ। మందభాగ్య పరిత్రాత్రీ ప్రోచ్యతే వేదవేదిభిః। సైవ దేవీ పరా విద్యా లోకానాం రఘునందన। చతుర్వర్గ ప్రదా సర్వవిపత్క్షయకారిణీ। శృణు సంకీర్తయే వత్స స్థానం తస్యాస్తు యాదృశం। స్థాన మస్తి మహాదుర్గా యత్ర దేవీ సుగోపితా। స్వయం విహరతే బ్రహ్మవిష్ణురుద్రాది దుర్లభా। రత్నద్వీపం మహాబాహో సుధాసాగర వేష్టితం। కల్పద్రుమ సమాకీర్ణం లలితం చారుహాటకైః। వసంత స్సర్వదా తత్ర నాన్యర్తు ర్వర్తతే క

త్రిచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః

యాం నదీ త్రిపథగా తత్ర సుస్వాదుజల రూపిణీ। నానా మణి నిభా స్తత్ర పక్షిణో మ
ధుర స్వనాః। దేవాంశ సంభవా స్తే తు పుణ్యాత్మానో మహామతే గాయంత స్సర్వదా
దేవీగుణం వేదాభిభాషితం। కాలోచితేన రాగేణ మధురై ర్ధ్వనిభి ర్ముదా। సుగంధ స్స
ర్వదా వాతివాయు ర్దక్షిణ దిగ్భవః। మందం మందం రఘు శ్రేష్ఠ పరమాహ్లాద దా
యకః। భవానీ భక్తలోకాఖ్యా యే యే పుణ్యానుసారతః। సాలోక్యం సమనుప్రాప్తా
స్సంతి తే తత్ర దేహినః। నిత్యానంద మయా స్తే తు నిత్యవిజ్ఞాన శాలినః। తేషాం దేవీ
సమా నార్యః పుమాంసో భైరవోపమాః। సర్వేషాం మందిరం చారు రత్న హేమ పరి
ష్కృతం। సురమ్యం రత్న జాలై స్తు రచితై స్తోరణై రలం। యై ర్గీత వాద్య నృత్యై శ్చ
తోషితా జగదంబికా। తే తత్స్థాన మనుప్రాప్య నిత్యం ముదిత మానసాః। గాయంతి చై
వ నృత్యంతి వాదయంతి సముత్సుకాః। ఏవ మానంద సందోహమయం తద్రఘునందన।
నగరం భగవత్యా స్తు వాచాతీతం రఘూద్వహ। తత్ర దేవ్యాః పురం చిత్ర రత్న ప్రాకా
ర తోరణం। ఉద్దీప్తం చంద్రకాంతాది మణిభిః కౌస్తుభై రలం। చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వా
రం భైరవై రభిరక్షితం। రత్నదండధరై శ్శూలధారిభి ర్భీమలోచనైః। భైరవాశ్చ తతః
స్తత్ర ద్వారపాలన తత్పరాః। కుర్వంత్యో గానవాద్యాని ధావంత్యో దండపాణయః। దో
ధూయమానా వివిధాః పతాకా స్తత్ర రాఘవ ధ్వజా శ్చాతిమనోజ్ఞాశ్చ విరాజంతే సునిర్మ
లాః। తన్మధ్యే సంతి ఛత్రాణి చత్వరాణి బహూని చ। ప్రాసాదై ర్వేష్టితా న్యేవం తత్రాపి
ద్వారరక్షకాః। మధ్యే త్వంతఃపురం దేవ్యా స్తస్య ద్వారి గణాధిపః। షడాననశ్చ దే
వ్యా స్తౌ పుత్రౌ రఘుకులోద్వహ। ఇచ్ఛంతౌ దర్శనం దేవ్యా స్తత్ర ధ్యాన పరాయ
ణౌ। బ్రహ్మాండ కోటికోటిస్థా బ్రహ్మాణః కోటికోటయః। కోటయో కురలీ హస్తాః
కోటయ శ్చ మహేశ్వరాః। సంతి హే సుమహా బాహో కిమన్యేషాం బ్రవీమి తే। త
స్మి న్నంతఃపురే రమ్యే విచిత్రే మణిమంటపే। జ్వల ద్రత్నమయ స్తంభ తోరణే మౌ
క్తికోజ్జ్వలే। రత్న ప్రదీపావలిభిః సుప్రసన్నే దిగంతరే। రత్న సింహాసనే రమ్యే వి
ద్యుత్పుంజ సమప్రభే। తప్త కాంచన సంకాశా భ్రాజ త్సూర్య సమప్రభా। భాస్వచ్ఛ
రన్నిశా నాథ కోటి కాంతి శుభాననా। సమాస్తే త్రిజగన్మాతా మహాదుర్గా రఘూ
ద్వహ। భాస్వ త్స్వర్ణ సుపద్మస్థ శమంతక సహస్రకైః। అనర్ఘ్యైః కౌస్తుభై శ్చాపి రా
జమాన కిరీటినీ। మహామాణిక్య హారౌఘ చారుశోభిత వక్షసీ। సుచారు దశనా స్మే
రరుచిరాస్యా సులోచనా। కర్ణాలంకరణై శ్చిత్రై ర్నాసికా భరణై స్తథా। శశాం
క కలయా దేవ రాజమాన ముఖాంబుజా। శుద్ధ రత్నమయై ర్నానాభూషణై రతి
శోభితైః। చతుర్భి ర్బాహుభి ర్యుక్తా మహాసింహాసనే స్థితా। రక్తవస్త్ర పరీధా
నా క్వణత్కాంచి సుమధ్యమా। బ్రహ్మేశ విష్ణు సంవంద్య సుచారు పదపంకజా। పురత స్తు
తివాక్యై స్తు మహాబ్రహ్మా మహేశ్వరః। మహావిష్ణు శ్చ సంస్తౌతి ప్రాంజలి స్తాం ముదా

పతే। చామరేణాఽతిరమ్యేన జయా చ విజయా సదా। సంవీజయంత్యౌ తిష్ఠంత్యౌ తేపా
ర్శ్వే సర్వచామరైః। విచిత్రం పద్మహస్తా చ లక్ష్మీ ర్దక్షిణపార్శ్వతః॥ సంస్థితాఽగు
రుగంధాది సౌగంధ్యం ప్రతియచ్ఛతి। వీణయా తు స్వయం వాణీ సంస్థితా వామపార్శ్వ
తః సంగాయతి గుణం దేవ్యా వేదాగమసుసంగతం। శుద్ధరత్నమయే పాత్రే సుధా
మానాయ రాఘవ! అపరాజితా ప్రభృతయో యచ్ఛంతి ప్రియకామ్యయా। నారదా
ద్యై ర్మునిశ్రేష్ఠైః పూరితం వేదగోపితం। గీయతే పురతో దేవ్యా భక్త్యా గద్గదయా గిరా।
నందివాద్యాస్తు సంగృహ్య మహామాణిక్యఘటితం। సతాంబూలం తదాధారం తాం
బూలం ప్రదదంతి వై। భైరవ్యః ప్రముఖా దేవ్యా రత్నదండాసిపాణయః। సంత్యనేక
విధా రామ! కోటయః కోటయః కతి। ఏవం తదతులం దేవ్యా ఐశ్వర్యం రఘునందన।
కిమహం తే ప్రవక్ష్యామి చతుర్భి ర్వక్త్రకైః ప్రభో। అలం వక్త్రసహస్రేణ కోటిభి
ర్వక్త్రకై రపి। శ్రుతయ స్తత్ర తిష్ఠంతి తస్యా వశ్యే వయం స్వయం। సావిత్రీ చైవ
గాయత్రీ ప్రత్యహం ప్రాంశసంభవా। ఇంద్రాదయో లోకపాలా నానాబ్రహ్మాండవాసి
నః। ఇచ్ఛంతో దర్శనం దేవ్యాః పురబాహ్యే సమాస్థితాః। భక్త్యాఽర్చనపరా యే తు
తేన వారితదర్శనాః। అన్యేషాం దుర్గమం రామ! దర్శనం తత్ర నిశ్చితం। నాధిపత్యవిచా
రోఽస్తి నవా వర్ణవివేచనా। తస్యాం యస్య మతిః పుణ్యా తస్యైవ సులభా తు సా।
ఇత్యుక్తా తే రఘుశ్రేష్ఠ! మూర్తి స్తస్యా స్తు తాత్త్వికీ। ఉక్తం చ నగరం రమ్యం య
థాపృష్టం త్వయా విభో। పౌరాణికీ తు యా మూర్తి ర్దేవీ దశభుజా పరా। తస్యా మూ
ర్తిం వినిర్మాయ మృణ్మయీం సింహవాహినీం। పూజయిష్యామి సంగ్రామే జయలాభాయ
తే ధ్రువం। బోధయిష్యామి చైతస్యాం నవమ్యాం పరిపూజ్య చ। బిల్వవృక్షే మహాదేవీం
మహాభయనివారిణీం। అహం త్వయా వృతో రామ! భగవత్యాస్తు పూజనే। ఆద్యాఽ
రభ్య నవమ్యాం తు కృష్ణాయా మర్ద్ర యోగతః। ప్రబోధ్య ప్రత్యహం యావ ద్రాక్షసేం
ద్రం హనిష్యసి। తావత్ప్రపూజయిష్యామి యుద్ధే తే జయకామ్యయా। త్వంతు రామ!
శుచి ర్భూత్వా స్తుత్వా దేవీం సమాహితః। యుధ్యస్వ రావణై స్సార్ధం జయం ప్రా
ప్స్యసి రాఘవ! ప్రబుద్ధాయాం తు దేవ్యాం వై సంగ్రామావసరే స్వయం। గత్వాగత్వా
భగవతీం ప్రార్థయిష్యసి రాఘవ!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ ముక్త్వా స భగవాన్ దే
వ్యాస్సంబోధనాయ వై। సముద్రస్యోత్తరే తీరే బిల్వవృక్షస్య సన్నిధౌ। ప్రయయౌ త్రి
దశై స్సార్ధం సర్వలోకపితామహః। రామ స్తు ప్రాంజలి ర్భూత్వా చోత్తరాభిముఖ
స్థితః। తుష్టావ జయలాభాయ సంగ్రామే జయదాయినీం॥౯౪॥ ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మ
హాపురాణే కల్పద్వీపస్థితపరదేవతైశ్వర్యప్రతిపాదనంనామ త్రిచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ చతుశ్చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః

శ్రీరామ ఉవాచ। నమస్తే త్రిజగద్వంద్యే సంగ్రామే జయదాయిని। ప్రసీద విజయం దేహి కాత్యాయని నమోఽస్తు తే। సర్వశక్తిమయే దుష్టశక్తి మర్దన కారిణి। దుష్టజృంభిణి సంగ్రామే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। త్వమేకా పరమా శక్తిస్సర్వభూతేష్వవస్థితా। దుష్టసంహారిణి సంగ్రామే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। రణప్రియే రక్తభక్ష్యే మాంసభక్షణకారిణి। ప్రపన్నార్తిహరే యుద్ధే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। ఖట్వాంగాసికరే ముండమాలాద్యోతితవిగ్రహే। అసురాస్సృక్ప్రియే నిత్యం జయం దేహి నమోఽస్తు తే। సింహవాహిని గౌరాంగి ప్రసన్నముఖపంకజే। త్రిశూలధారిణి రణే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। త్వత్పాదపంకజాదన్యన్నమేఽస్తి శరణం శివే। వినాశాయ రణే శత్రూణాం జయం దేహి నమోఽస్తు తే। అచింత్యవిక్రమేఽచింత్యరూపసౌందర్యశాలిని। అచింత్యచరితేఽచింత్యే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। యే త్వాం స్మరంతి దుర్గేషు దేవీం దుర్గార్తిహారిణీం। నావసీదంతి తే విఘ్నే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। మహిషాసృక్ప్రియే సంఖ్యే మహిషాసురమర్దిని। శరణ్యే గిరికన్యే మే జయం దేహి నమోఽస్తు తే। ప్రచండవదనే చండి చండాసురవిమర్దిని। సంగ్రామే విజయం దేహి శత్రూన్ జహి నమోఽస్తు తే। రక్తాక్షి రక్తదశనే రక్తచర్చితగాత్రకే। రక్తబీజనిహంత్రీ త్వం జయం దేహి నమోఽస్తు తే। నిశుంభశుంభసంహంత్రి విశ్వకర్త్రి సురేశ్వరి। జహి శత్రూన్ రణే నిత్యం జయం దేహి నమోఽస్తు తే। తవైవైతజ్జగత్సర్వం త్వం పాలయసి సర్వదా। రక్ష విశ్వమిదం మాతర్హత్వైతాన్ దుష్టచేతసః। త్వం హి సర్వగతా శక్తిర్దుష్టమర్దనకారిణీ। ప్రసీద జగతాం మాతర్జయం దేహి నమోస్తుతే। దుర్వృత్తబృందదమని సద్వృత్తపరిపాలిని। నిపాతయ రణే శత్రూన్ జయం దేహి నమోఽస్తు తే। కాత్యాయని జగన్మాతః ప్రపన్నార్తిహరే శివే। సంగ్రామే విజయం దేహి భయేభ్యః పాహి సర్వదా। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ। ఏవం సంస్తువతస్తస్య రామస్య పరమాత్మనః। బభూవాఽఽకాశతో వాక్యం సహసా మునిసత్తమ। మాభైస్త్వం రఘుశార్దూల మహాబలపరాక్రమ। విజేష్యస్యచిరేణైవ లంకాం హత్వా నిశాచరాన్। అహం సంబోధితా విశ్వే బ్రహ్మణా పూజితాఽపి చ। దాస్యామి తే మనోఽభీష్టం వరం శత్రునిబర్హణం। ఇతి శ్రుత్వా రఘుశ్రేష్ఠో వాక్యమాకాశసంభవం। అసంశయం మునిశ్రేష్ఠ మేనే విజయమాత్మనః। ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు సమరే భీమవిక్రమః। ఆయాతః కుంభకర్ణో వై మహాబలో రాక్షసోత్తమః। తస్య ఘోరేణ నాదేన సశైల వ

స కాననా। చకంపే ధరణీ క్షుబ్ధో బభూవ సరితాం పతిః। రథాశ్వ కుంజరాణాం చ సుఘోరైః రవబృంహితైః॥ చకంపే వసుధాఽతీవ లతికేవహి వాయునా। దుద్రువు ర్వానరాస్సర్వే భీతా దిక్షు విదిక్షు చ। దృష్ట్వా తమతిదుర్ధర్ష ముద్యతాస్త్రం మహాబలం। అథ రామ స్త మాలోక్య సమాగతం మహాహవే। దేవీం ప్రణమ్య కోదండ మాదదే వామ పాణినా। సోఽపి పాదాభిఘాతేన కరఘాతేన వానరాన్। విమర్దన్ భక్షయం శ్చాన్వా సాససాద రఘూత్తమం। స సంప్రేక్ష్య రఘుశ్రేష్ఠం శ్యామం దూర్వాదలప్రభం। ఉద్యతాస్త్రం మహాబాహుం రక్షసా మంతకారిణం। సానుజం సమరేఽధ్యక్షం నీలోత్పల దళేక్షణం। ననాద బలవా న్నాదం యుగాంతే జలదో యథా। రాఘవోఽపి మహానాదం బ్రహ్మాండ క్షోభ కారకం। చక్రే తదా మునిశ్రేష్ఠ తతో యుద్ధ మవర్తత। బ్రహ్మాస్త్ర జాలైః ప్రక్షిప్తైః పరస్పరజిగీషయా। తయో రాసీ న్మహా ద్యుద్ధం సురాసుర దురాసదం। అన్యైశ్చ రాక్షస శ్రేష్ఠై ర్వానరాణాం మహాత్మనాం। ఆసీ త్సతుములం యుద్ధం సంగ్రామే జయ మిచ్ఛతాం॥ ఇతిశ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీరామకృతపరదేవ స్తుతి కుంభకర్ణయుద్ధోద్యమకథనంనామ చతుశ్చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథపంచచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః

॥శ్రీమహాదేవ ఉవాచ బ్రహ్మా తు బిల్వవృక్షే తాం దేవీం సంపూజ్య భక్తితః। బోధయామాస రామస్య జయార్థం జగదంబికాం। స్తోత్రేణ దేవీసూక్తేన ప్రణిపత్య పునః పునః। వేదోక్తేన మునిశ్రేష్ఠాఽకాలేఽపిచ సురేశ్వరీం॥ బ్రహ్మోవాచ॥ ఓం అహం రుద్రేభి ర్వసుభి శ్చరామ్యహం ఆదిత్యై రుత విశ్వదేవైః। అహం మిత్రావరుణా భాభిభర్మ్యహం ఇంద్రాగ్నీ అహమశ్వినోభా అహం సో। మమాహమ సమం బిభర్మ్యహం త్వష్టార ముత పూషణం భగం। అహం దధామి ద్రవిణం హవిష్మతే సుప్రావ్యే యజమానాయ సున్వతే। అహం అహం రాష్ట్రీ సంగమనీ వసూనాం చికితుషీ ప్రథమా యజ్ఞియానాం। తాం మా దేవా వ్యదధుః పురుత్రాభూరి స్థాత్రీం భూరి ఆవేశయం తీం। యమా సోఽనుమత్తి యో పశ్యతి యః। ప్రాణేతి య ఇదం శృణోత్యుక్తం అమంత। రోమం త ఉపాంత శ్రుధిశ్రుత శ్రద్ధివం తే వదామి అహామేవ స్వయ మిదం వదామీష్టం దేవేభి రుత మానుషేభిః। యం కామయే తం తముగ్రం కృణోమి తం బ్రహ్మాణం తమృషిం సుమేధాం। అహం తు అహంతు రుద్రాయ ధను రాతనోమి బ్రహ్మద్విషే శరవే। అంతరాట్ అహం జ్వలనాయ సమదం కృణోమ్యహం

పంచచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః.

ద్యావాపృథివీ ఆవివేశ । అసు రేవి భవమనస్య మూర్ధన్యయోని పశ్యాం తా, సము
ద్రే తలో వితిష్ఠే భువనాని విశ్వా। తామ్య గాభ్యం వయంశోప స్పృశామి అహం మి
వవాత, ఇవప్రరమ్యా రభ మాణా భువనాని విశ్వా పరో, దివా పరత్ర నాన్యృ
థివ్యై సరతి మహిమానం బభూవ । ఓం నమో విమలచందనాద్యై భూ ర్భువః స్వః పర
మహాః కాలాద్యై, కేవల పరమానంద ఘనం దోహ రూపాద్యై, లోకత్రయ మీవ హి
మివాపసార పరమద్యో తీరూపాద్యై, అ సన్నిశ్రాశతక్త రస దూషిత దోషాప సార
ణ పరమామృత రసరసాయనామృత రూపద్యై । మాతేశామతే, కోటిచంద్రవద
నాద్యై, తే, దుర్గే దేవి! సర్వవేదోద్భవే! నారాయణి తైజసశరీరే పరమా త్మికే
ప్రసీద తే నమో నమః। హ్రూం కారరూపే! ప్రణవస్వరూపే! హ్రీం స్వరూపిణే!
అంబికే భగవత్యం బ త్రిగుణప్రసూత్యై నమో నమః । ఇతికరేస్య ... । స్వాహా
రూపిణే విమలముఖి చంద్రముఖి కోలాహల ముఖి సర్వే ప్రసీద జానే దేవీ మిత్థంభం
త్వాం మహేశిం క్రీడాస్థానే స్యాగతం భువనేఽస్మిన్ శత్రు । త్వం మిత్రరూపా చ
... దుర్గామ్యా త్వం ... గిరా మంతరేఽపి। వకానేకా గుణత్రయరూపా ఏకాకారా
ప్రీత్యం తానాం కోటికోటి ప్రసూ ప్రసూతే। కోఽహం ... కోఽపరో వా
శివ ఖ్యో దేవా శ్చాన్యే స్తోతు మీశా భవేమః। త్వం స్వాహా త్వం స్వధా చ వా
షట్ త్వం చోంకార స్త్వం చ లక్ష్మీ ది బీజం। త్వం చ స్త్రీ త్వం పుమాన్ సర్వస్య
రూపా। త్వాం ఘనత్వా బోధయే నః ప్రసీద। త్వం వై దేవ పిత్ర దేవతా కాలరూ
పా త్వం వై భూ స స్వ మృతు శ్చాయనే ద్వే। హవ్యం భుక్తే త్వం య థా వై స్వ
ధా ఖ్యా ద్వ కాస్వహా హవ్యలోక్తా స్వ యం దేవి త్వం వై దేవాః శతృప్తే ప్రి
యూ క్యా స్త్వం పిత్రాద్యాః కృష్ణపక్షే ప్రయూజ్యాః। త్వం వై సత్యం నిష్ప్రపంచ స్వ
రూపం త్వాం ఘనత్వా బోధయే నః ప్రసీద। త్వామేద్వారేణాఽర్కేణాఽయనే
త్యా ద్యకే త్వాం ముక్తిం యాతి త్వత్పద ధ్యాన యోగాత్। చంద్రేణ ద్వారేణాఽయ
నే తు ద్వితీయే త్వాం వై ముక్తిం యాత్యహం దేవి సూత్రా। ఉత్తిష్ఠ నీచం పి
చ ముక్తిశ్చ కతుకాం చంద్రం ధారిణం త్వం। విధాతుం సముధారా తత్రాఽకాలే శ
క్తిరూపా భవ త్వం। త్వాం నత్వాఽహం బోధయే నః ప్రసీద త్వం వై శక్తి। రావణ
రఘువే వా రుద్రాదా వా మయ్యపి మా। త్వం సా త్వం శుద్ధం రామ మేకం ప్రసిద్ధ
త్వాం నత్వా బోధయే నః ప్రసీద। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ। అనేన దేవీసూక్తేన స్తో
త్రేణ మునిసత్తమ। సంస్తుతా బ్రహ్మణా దేవీ ప్రబోధం ప్రాప చండికా। ప్రబుద్ధా
యాం తు దేవ్యాం స బ్రహ్మా లోకపితామహః। ప్రాంజలిర్వైనతైః స్తోత్రం ప్రార్థ
యామాస వాంఛితం। బ్రహ్మోవాచ। దేవి త్వం బోధితాఽస్మాభి రకాలే సుర
... । హితాయ సర్వభూతానాం రాక్షసానాం వధాయ చ। ... రావణం

త్రైస్య సంగ్రామేఽతిసుదారుణే యావద్దశాననస్సంఖ్యే సపుత్రగణబాంధవః భవిష్యతి
హతస్తావత్త్వం జగదంబికాం। పూజయిష్యామహే దేవీం రాఘవస్య జయార్థినః॥
దేవ్యువాచ॥ సహితైస్సైనికైస్సర్వైర్మహాబలపరాక్రమైః। ఏవ ముక్తా సమస్తాస్తు
నవమీ మసితాం శుభాం। యావచ్ఛుక్లాం తు నవమీం తావద్దేవ దినే దినే భవిష్యతి దు
రాత్మానో రాక్షసా రణమూర్ధని। అమావాస్యాం నిశాయాం తు మేఘనాదే హతే సతి।
రావణో దుఃఖసంతప్త హృదయో రామ మేష్యతి। అమర్షవశ మాపన్నో యుద్ధార్థం స
మహాసురః। దేవాంతక ప్రభృతిభి ర్మహాబల పరాక్రమైః। హతే ష్వేవం వీరేషు
రణమూర్ధని। దేవాంతకాదిషు మహాక్రోధ సంరక్తలోచనః। స యోత్స్యతి మహావీరో రా
వణో లోకకంటకః। తయోస్తు దారుణం యుద్ధం రామరావణయో స్తదా। భవిష్యతి య
థా కైశ్చిన్న దృష్టం న శ్రుతం క్వచిత్। తతోఽపి శుక్లసప్తమ్యా మారభ్య నవమీదినం। యా
వద్ఘోరతరం యుద్ధం భవిష్యతి తయో ర్మహత్। తస్యా మారభ్య సప్తమ్యాం నవమ్యాం
యావదేవ హి। మృణ్మయ్యాం ప్రతిమాయాం తు పూజ్యాఽహం విధివత్సురాః। భవద్భి స్స
మరే రామచంద్రస్య జయకాంక్షిభిః। అనేకై రుపచారైస్తు యథావిభవ బలిభి స్త
థా స్తోత్రైః వేదపురాణోక్తైః స్తోతవ్యా భక్తిభావతః। సప్తమ్యాం పత్రికాయాం తు వేశనం
మూలయోగతః। కర్తవ్యం విధివ ద్దేవా స్తతో రామధనుః పరం। ప్రవేక్ష్యామి జయార్థం
వై రాఘవస్య మహాత్మనః। అష్టమ్యాం పూజితాఽహం తు ప్రవిష్టా రాఘవేషుషు। అష్ట
మీ నవమీ సంధౌ ఛేత్స్యామి శిరసో రణే। రావణస్య సుదుష్టస్య భూయో భూయో దు
రాత్మనః। తత్ర సంధిక్షణేఽహం తు పూజితవ్యా విధానతః। విపులై రుపచారైస్తు మాంస
శోణిత కర్దమైః। తత్ర శత్రు ర్వినిర్దగ్ధో వధేచ్ఛు ర్దేవతాం రణే। నవమ్యాం పూజి
తాఽహం తు బలిభి ర్వివిధై రపి। అపరాహ్ణే రణే వీరం పాతయిష్యామి రావణం। దశమ్యాం
మాం ప్రపూజ్యాఽథ పార్థివై రేవ సురోత్తమాః। మూర్తి ర్విసర్జనీయా తు శోభితస్తు సు
మహోత్సవైః। ఏవం పంచదశాహేషు కృత్వా మమ మహోత్సవం। నిర్వృతిం ప్రాప్స్యథ
సురా హతే తస్మిన్ దురాత్మని॥౪౦॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహాదేవ నారద సంవాదే ప్రథమఖండే, దేవ్యా
రావణ వధోపాయ కథనం నామ పంచచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ షట్చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీదేవ్యువాచ॥ అయం మహోత్సవో దేవా అకాలేఽస్మిన్ సమాహితైః త్రి

[illegible] భూపాలైః కార్యా మత్ప్రీత్యై ప్రతివత్సరం। నవమ్యా మార్ద్రాయుక్తాయాం బిల్వే మాం పరిపూజ్య వై। సంకల్ప్య భక్తితః కృత్వా శుక్లా మానవమీం మునే। ప్రత్యహం పూజయిష్యంతి యేతు లోకత్రయే సురాః। తేషాం ప్రసన్నా నిత్యం తు పూరయిష్యే మనోరథాన్। న శత్రుభిః ప్రభవేత్తస్య నైవా బంధువియోజనం। నదుఃఖం నచదారిద్ర్యం మత్ప్రసాదా ద్భవిష్యతి। ఐహికం యన్మనోఽభీష్టం యచ్చ పారత్రికం తథా। సంపత్స్యతే చ తత్సర్వం మత్ప్రసాదాత్ సురోత్తమాః। పుత్రాఽయుర్ధన ధాన్యాదివృద్ధి స్తేషాం దినేదినే। భవిష్యత్యచలా లక్ష్మీ ర్మాం భక్త్యా యజతాం తథా। న వ్యాధయో భవిష్యంతి నచ తాన్ పీడకా గ్రహాః। పీడయిష్యంతి నో తేషా మపమృత్యు ర్భవిష్యతి। న భీతీ రాజతో వాపి దస్యుతో వా భవిష్యతి। సింహ వ్యాఘ్రాది జంతుభ్యో నవహ్నే ర్భీ ర్భవిష్యతి। యాస్యంతి వశ్యతాం రాజానో సమేష్యంతి శత్రవః। విజయ శ్చ గణే నిత్యం భవిష్యతి న సంశయః। న తేషాం దుష్కృతం కించిత్సంస్థాస్యతి సురోత్తమాః। నాపద శ్చ తథా తేషాం ప్రభవిష్యంతి వాకదా॥ ౧౦॥ సంప్రాప్య పరమం సౌఖ్యం మత్ప్రసాదా న్మదర్చకాః। అంతే ప్రాప్స్యంతి మల్లోకం సత్యం సత్యం నసంశయః। అశ్వమేధాది యజ్ఞానాం కోటినా మపి యత్ఫలం। తత్ఫలం సమవాప్స్యంతి కృత్వోఽర్చాం వార్షికీ మిమాం। మోహా ద్విద్వేషతో వాపి యోమా మస్మి న్మహోత్సవే। పూజయిష్యతి నో మర్త్యః స్వర్గే వాపి రసాతలే। రుష్టాఽహం తస్య కామాని వాంఛితాని దినేదినే। వినాశయిష్యే సర్వాణి సత్యమేవ సురోత్తమాః। సాత్వికం భావ మాశ్రిత్య యేఽర్చ యిష్యంతి మాం జనాః। న తై ర్బలిః ప్రదాతవ్యో న దేయం సామిషాన్నకం। కర్తవ్యా మే మహాపూజా మమ ప్రీతి మభీప్సుభిః। నిరామిషై స్తథా నైవేద్యై స్తోత్రై ర్వేదాంగ సంభవైః। విప్రై ర్జపయజ్ఞైశ్చ విప్రాణాం భోజనై స్తథా। సుసమాహిత చిత్తై స్తు హింసాం పరివర్జితైః। రాజసం భావ మాపన్నై ర్మమ సంప్రీతయే తు వై। కర్తవ్యేయం మహాపూజా నానాబలిభి రాదరాత్। ఛాగమేషాది మహిషైః స్సామిషాన్నై స్తథైవచ। స్తోత్రై శ్చ జపయజ్ఞాద్యై ర్విప్రాణా మపి భోజనైః। ఇచ్ఛద్భి శ్శత్రునాశాది ధనధాన్య వివర్ధనం। సంగ్రామే విజయం పుత్రదారాద్యైహిక ముత్తమం। పరత్రచ పరం సౌఖ్యం సాలోక్యం పరమం పదం॥ ౨౦॥ తామసీ తు మదర్చా యా నైత యో స్తు సమా తు సా। అత స్సా నైవ కర్తవ్యా శాస్త్రై ర్విజ్ఞాన శాలిభిః। యూయం తు రామచంద్రస్య సంగ్రామే జయహేతవే। ఇతో నిధన మిచ్ఛంతో మహిషై శ్ఛాగమేషకైః। పూజయధ్వం ప్రతిదినం శుక్లా మానవమీం సురాః। మహానవమ్యాం ఛాగాది బలిభి ర్విపులై స్సహ। తుష్యామి। పూజితవ్యా తు మమ ప్రీతివివృద్ధయే। తత స్తుష్టా మహావీరం రావణం లోకకంటకం। అచిరేణ శత్రుభి స్సంఖ్యే పాతయిష్యామి నిశ్చితం। నవమ్యాం బలిదానేన ప్రీతి ర్మే మహతీ భవేత్। అతో దేయో బలి స్తత్ర మమ ప్రీతి మభీప్సుభిః। భక్త్యా వాప్యథవా భక్త్యా [illegible]। కర్తవ్యా వార్షికీ పూజా వశ్యం లోకత్రయే మమ। బలి శ్చాపి

ప్రదాతవ్యః ప్రత్యహం సురసత్తమాః। అసమర్థై రపి మహానవమ్యాం దేయ ఏవహి। యత్ర తస్యాం బలి ర్దేయా మహాయజ్ఞఫలప్రదః। మహాష్టమ్యాం మమ ప్రీత్యై ఉపవాస స్సు రోత్తమాః। కర్తవ్యః పుత్రకామై స్తు లోకై స్త్రైలోక్య వాసిభిః। అవశ్యం భవితా పుత్ర స్తేషాం సర్వగుణాన్వితః। పుత్రవద్భి ర్నకర్తవ్య ఉపవాస స్తు తద్దినే॥౩౦॥ అష్టమ్యా ముపవాసస్య నవమ్యాం బలిదానతః। ఫలం మహత్తరం జ్ఞేయ మశ్వమేధాది యాగతః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవంనిశమ్య వచనం జగదంబికాయా బ్రహ్మాదయ స్సురగణా జగదీశ్వరీం తాం। హృష్టా జయాయ బలిభి ర్వివిధై ర్విధానా ద్భక్త్యాఽర్చయ న్ననుదినం నవమీది నాంతం॥౩౩॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహాదేవ నారదసంవాదే పూర్వ- ఖండే భగవత్యా మహాష్టమీమహానవమీ ప్రయుక్త మహాపూజా విధాన కథనం నామ షట్చత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ సప్తచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇంద్రాద్యా స్త్రిదశా స్స్వర్గే మర్త్యే చ పరమేశ్వరః।ఆవర్తయ న్మహాపూజాం మహాదేవ్యా మహోత్సవే। రామ స్తు తస్యాం కృష్ణాయాం నవమ్యాం భీమ విక్రమః। సంగ్రామే పాతయామాస సాయకై రావణానుజం। హతా శ్చ వానరై ర్ఘోరా రాక్షసా లక్షకోటయః। రాక్షసై శ్చ హతా స్సంఖ్యే వానరా బహుకోటయః। ప్రావర్తత నదీ ఘోరా శోణితౌఘ తరంగిణీ। ముండమాలా చ విపులా బభాసే తత్ర నారద!। శ్రుత్వా తు రావణో యుద్ధే నిహతం భ్రాతరం బహు। రురోద శోకసంతప్త హృదయోఽధ ముమోహ చ। తతోఽతికాయో బలవాం స్త మాశ్వాస్య మహారణే। చకార యాత్రాం కృష్ణాయాం దశమ్యాం భీమవిక్రమః। రామ స్తు సమరే హత్వా కుంభకర్ణం మహాబలం। ప్రయయౌ భగవా న్బ్రహ్మ దేవీం యత్రా ర్చయ న్మునే। స ప్రణమ్య మహాత్మానం బ్రహ్మాణం జగతః పతిం। కథయామాస సంగ్రామే నిహతం రావణానుజం। బ్రహ్మాఽపి కథయామాస దేవ్యా యత్కథితం స్వయం। పూజావిధానం శత్రూణాం నిధనం చ దినేదినే। శ్రుత్వా వానరై ర్నానావిధం పూజోపహారకం।ఆనాయ్య భగవా న్రామో దశమ్యాం ప్రీత ఏవ హి॥ ౧౦ ॥ పూజాం ప్రవర్తయన్ భక్త్యా బలిభి ర్విపులై రపి। ప్రణిపత్య మహాదేవీం పున ర్యుద్ధాయ నియయౌ। అతికాయ స్తు దుర్ధర్షః కంపయన్ ధరణీతలం।

నేమిఘోషేణ మహతా రథవంశేన సంయుగే। సమాయాతోఽతి విపులైః సైనికైః శరవ
ర్షిణా। తస్మిన్ సమాగమే ఘోరే రాక్షసానాం మహాత్మనాం। ప్రావర్తత మహా ద్యుద్ధం వా
నరై ర్భయదాయకం। గదాభిః పరిఘై ర్వృక్షైః పాషాణై ర్వానరర్షభాః। రాక్షసాన్
పాతయామాసు శ్శతశోఽథ సహస్రశః। శస్త్రాస్త్రై ర్వివిధై స్తద్వ ద్వానరా నపి రాక్షసాః
సంగ్రామే పాతయామాసు ర్మహాబల పరాక్రమాః। తతో ధను స్సమాదాయ భ్రాతరౌ
రామ లక్ష్మణౌ। పాతయామాసతు స్సంఖ్యే రాక్షసాన్ భీమవిక్రమాన్। స చాపి రాక్షస
శ్రేష్ఠో వినర్ద్య సమరాజిరే। వానరాన్ పాతయామాస శతశోఽథ సహస్రశః। తత స్సమభవ
ద్యుద్ధం తుములం లోమహర్షణం। రామలక్ష్మణయో స్తేన రాక్షసేన దురాత్మనా। ప్రహ
స్త ప్రముఖా శ్చాన్యే యే చ వీరా మహాబలాః। తై స్సార్థం వానరేంద్రాణాం యుద్ధం చా
సీ త్సుదారుణం। యథా ప్రవృత్తం తేషాంతు యుద్ధం ఘోరతరం మహత్। ౨౦॥
దివారాత్రం మునిశ్రేష్ఠ! పశ్యతాం భయదాయకం। తథా సాలోకితం హ్యైశ్చ ద్దేవై
ర్వా యక్షకిన్నరైః। కదాచి దంతరిక్షే చ కదాచి ద్ధరణీతలే। మహాస్త్ర శస్త్రవిక్షేపై ర్గ
దాపరిఘ తోమరైః। త్రిశూలైః పట్టిసై శ్చాపి బభూవ తుములం మహత్। దినేపి సమభూ
ద్రాత్రి ర్నిశీథేప్యభవ ద్దినం। అన్రభేప్యభవ ద్వృష్టి ర్వాయు శ్చ తుములో వవౌ। యం
త్రపాత శ్చ శతశో బభూవ సమరాజిరే। ఏవం సమభవ ద్యుద్ధం దినత్రయ మనుత్తమం।
తతో రాత్రౌ త్రయోదశ్యాం చతుర్థే హని లక్ష్మణః। జఘానతం మహాబాహు మతికాయం
మహేషుభిః। అన్యేచ రాక్షస శ్రేష్ఠా రాఘవేణ మహాత్మనా। నిహతా స్సమరే కేచి ద్వా
నరేంద్రేణ చాపరే। హనూమ దంగదాద్యై శ్చ నిహతా బహవో రణే। దుద్రువు శ్చ
భయాత్కేచిత్ రామో హృష్టమనా బభౌ। వానరా స్సుమహానాదం చక్రు ర్జయజ
య ధ్వనిం। బభూవ నభసః పుష్పవృష్టి స్సుమహతీ తతః। రామ స్తు భ్రాతరం దోర్భ్యా
మాలింగ్య పరమాదృతః। మూర్ధ్న్యవఘ్రాయ హృష్టాత్మా బ్రహ్మాణోంతిక మన్వగాత్।
ప్రాత స్సంపూజయామాస దేవీంబిల్వే సురేశ్వరీం॥ ౩౦॥ తతః ప్రణమ్య భూయోఽ గా
ద్యుద్ధార్థం రణమూర్ధని। రావణోథ సమాకర్ణ్య నిహతం తం మహాబలం। రక్షార్థాయ వీని
యోజ్యైవ పురస్య తనయం మునే!। మేఘనాదం మహావీరం స్వయం యుద్ధాయ నిర్య
యౌ। తదాసీ త్సుమహ ద్యుద్ధం భయదం తుములం మునే। రక్షసాం వానరాణాంచ యు
మరాష్ట్రి వివర్ధనం। రామేణ లక్ష్మణేనాపి యుద్ధం తస్యాభవ న్మహత్। బ్రహ్మాస్త్ర జాలై
ప్రక్షిప్తైః పశ్యతాం భయదం మహత్। తతో వీక్ష్య సమీపే తు విభీషణ మమర్షితః
। యమదత్తాం మహాశక్తిం జగ్రాహ స నిశాచరః। జాజ్వల్యమానాం తాం శక్తిం
వణో వధోద్యతాం। లక్ష్మణ స్త్రాతుకామ స్తు సంముఖే తస్య సంస్థితః। సా శక్తి స్తేన ని
ప్తా ప్రబిభేద మహాబలం। లక్ష్మణం మూర్ఛిత స్సోపి పపాత ధరణీతలే। తత ఆదాతుకామ
స్తం లక్ష్మణం రాక్షసేశ్వరః। బాహూ ప్రసార్య పస్పర్శ తత స్తం పవనాత్మజః। ముష్టి

నా తాడయామాస సుదృఢం విపులోరసి। స తేన పీడితో దైత్యః పపాత రుధిరం వమన్! మూర్ఛిత స్సముపాశ్రిత్య ధ్వజయష్టిం రథోపరి॥ ౪౦॥ తత స్సంజ్ఞా మనుప్రాప్య ధను రుద్యమ్య వేగతః। మారుతిం హంతుకామోఽసౌ ప్రాభ్యధావత రావణః। తత స్తం వీక్ష్య దుర్ధర్షం మారుతే రంతకోపమం। శ్రీరామో ధను రుద్యమ్య సబాణ మిద మబ్రవీత్। అద్య రాక్షసరాజ! త్వాం నిశితై స్సాయకోత్తమైః। పాతయిష్యామి దుష్టాత్మన్! యదినో త్సృజసే రణం। ఇత్యాభాష్య మహాబాహు ర్బాణం ధనుషి సందధే। తతో భయా ద్రణం త్యక్త్వా రావణః పుర మాయయౌ। త మాశ్వాస్య రణే ప్రాయా దింద్రజి ద్భీమవిక్రమః। తేనా భవ న్మహద్యుద్ధం లక్ష్మణస్య మహాత్మనః। సుఘోరం భయదం సర్వలోక సమ్మోహకారకం। తత్ర రాత్రా వమోఘాస్త్రై ర్లక్ష్మణ స్తం దురాసదం। పాతయామాస సంగ్రామే త్వమాయాం మునిపుంగవ!। తతో విలక్ష్య బహుధా దేవాంతక ముఖై ర్వృతః। స్వయం పున స్సమాయాత స్సంగ్రామే రాక్షసేశ్వరః। ప్రతి పత్తిథి మారభ్య యావదానవమీ తిథిః। బభూవ తుములం యుద్ధం రామరావణయో ర్మహత్। అతుల్యం వచనాతీతం సర్వలోకభయంకరం। తత్ర షష్ఠీతిథి యావ త్తావ త్సైన్యం దినేదినే। వినష్టం రాక్షసేంద్రస్య విపులం సంఖ్యయో జ్ఝితం॥ ౫౦॥ తస్యాం షష్ఠ్యాం వినిర్మాయ మృణ్మయీం ప్రతిమాం శుభాం। సాయం కృత్వా ధివాసం తు బ్రహ్మా లోకపితామహః। పత్రీం ప్రవేశ్య సప్తమ్యాం దేవీం తాం సమపూజయత్। పత్రీ ప్రవేశ మాత్రేణ సర్వసంహారకారిణీ। రావణస్య వధార్థాయ శ్రీరామధను రావిశత్। మహాష్టమ్యాం తతో దేవీం ప్రాత రేవ జగత్పతిః। భక్త్యా సంపూజయామాస విపులై రుపహారకైః। తతః ప్రసన్నా తస్మిన్ వైదినే సంధౌ మహేశ్వరీ! ప్రవిష్టా రామచంద్రేషుం రావణస్య శిరాంసిచ! ప్రచిచ్ఛేద మునిశ్రేష్ఠ! శతధా సమరాజిరే। సోఽతి భీతో భగవతీం సస్మార దశకంధరః। యదా తత్యాజ బాణాం శ్చ రాఘవ్రా నిధనేచ్ఛయా। తస్మా ద్భూయో బభూవు శ్చ ఛేదమాత్రా చ్ఛిరాంసి చ। నజహా సమరే ప్రాణాంస్తాడితోఽపి మహేషుభిః। చకార తుములం యుద్ధం పూర్వాహ్నే నవమీదినే। అతీవ భయదం సర్వదేవానాం దివి పశ్యతాం। మహానవమ్యాం తస్యాం తు బ్రహ్మా లోకపితామహః। దేవీం సంపూజయామాస నానాబలిభి రాదరాత్। సురమ్యై ర్ధూపదీపాది నైవేద్యై ర్వివిధై రపి। స్తోత్రై శ్చ హోమై ర్విప్రాణాం భోజనై రపి భక్తితః ॥౬౦॥ తతో దేవీ భగవతీ యా విద్యా ముక్తిదా స్వయం। సైవాఽవిద్యా స్వరూపేణ రావణం సముపాగమత్। తతో న దేవీం సస్మార నవా భక్తి శ్చ తత్రవై। తస్యాఽసీ న్మునిశార్దూల మోహితస్య తు మాయయా। అమర్షవశ మాపన్నో యుయుధే రాఘవేణ తు। బ్రహ్మాస్త్రజాల సం మైస్స దర్శయన్ శక్తి మాత్మనః। తథైవ రాఘవ శ్చాపి బ్రహ్మాస్త్ర నివహై ర్మునే!। తాడయామాస దుర్ధర్షం రక్షసా మధిపం రణే। ఏవం ప్రహారతోః క్రోధాత్ పరస్పర జయైషిణోః। వ్యతీత మభవ న్మధ్యందినం శ్రీరామ రక్షసోః। తతోఽపరాహ్ణే రామ స్తు సంధ్యాయ జగదీశ్వరీం। ప్రణమ్య ప్రార్థయామాస వధా

ర్థం తస్య రక్షసః। బ్రహ్మాపి ప్రణిపత్యైనాం దేవీం భక్త్యా పునః పునః। ప్రార్థయామాస
నాశాయ రావణస్య దురాత్మనః। తతో దేవీ స్వయం ప్రాదా దమోఘం శస్త్ర ముత్త
మం। వధార్థం రాక్షసేంద్రస్య జ్వలత్కాలాగ్ని తేజసం। బ్రహ్మా తదస్త్ర మానీయ భ
క్త్యా పరమయా యుతః। శ్రీరామాయ దదౌ శీఘ్రం రావణస్య నిఘాతనే। సర్వాశక్తిమ
యం వాయువేగం కాలాంతకోపమం। జ్వలంతం తేజసా వీక్ష్య ముముచే రఘునందనః॥ ౨౦॥
తత స్సంస్మృత్య తాం దేవీం తదస్త్రం రాఘవో మునే!। సంధాయోద్దండకోదండే ప్రతి
చిక్షేప తం ప్రతి। తత స్తదస్త్రం నిర్భిద్య హృదయం దుష్టచేతసః। ప్రాణాన్ జగ్రాహ వే
గేన వివేశ చ ధరాతలం। తతః పపాత సంగ్రామే రథా ద్ధేమపరిష్కృతాత్। పశ్యతాం
సర్వలోకానాం రావణో దేవకంటకః। చాలయన్ వసుధాం సర్వాం క్షోభయన్ సరితాం
పతిమ్। త్రాసయన్ సర్వభూతాని రక్షసాంశ్చ విషాదయన్। వానరా హర్షసంపన్నా
శ్చక్రు ర్జయజయధ్వనిం। త్రైలోక్య వాసిన శ్చాన్యే హతే తస్మిన్ దురాత్మని। బభూవ
పుష్పవృష్టి శ్చ యత్రాభూ త్సమపస్థరణః। తేనాసన్ జీవితా భూయో వానరా యే హతా
రణే। విభీషణ స్తు బహుధా భ్రాతృశోకేన దుఃఖితః। రురోద సాంత్వయామాస తం రామో
భగవాన్ స్వయం। తత స్సీతాం సమానీయ లక్ష్మణేన సమన్వితః। శ్రీరామో హర్షసం
పన్నో వానరైః పరివారితః। ప్రియా త్సంపూజితా యత్ర బ్రహ్మణా జగదీశ్వరీ॥ ౨౫॥
ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే రావణవధో నామ సప్తచత్వారింశత్తమోధ్యాయః॥

అథాష్టచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శ్రీరామ స్తు తతో దేవీం భక్త్యా పరమయా యుతః। ప్ర
ణమ్య దండవ ద్భూమౌ తుష్టావ ప్రీతమానసః। అన్యే చ త్రిదశ శ్రేష్ఠా అభిగత్య మహా
మునే!। తుష్టువు స్తాం మహాదేవీం సృష్టిస్థిత్యంత కారిణీం। తై స్సంస్తుతా మహాదేవీ పూజి
తా భక్తిభావతః। విపులై ర్బలిభిః ప్రీతా బభూవ జగదంబికా। ప్రహర్ష శ్చ మహా నాసీ
న్మునే! త్రైలోక్య వాసినాం। తత్ర దేవ్యా మహోత్సాహే స్వర్గే మర్త్యే రసాతలే। ననృ
తు ర్వానరా హర్షాత్ జగు శ్చాపి మనోహరం। శ్రీరామో ముముదే దేవ్యాః ప్రసాదా
త్ పూర్ణ మానసః। ఏవం మహామహోత్సాహే గతా తు నవమీతిథిః। శ్రీరామస్య ము
నిశ్రేష్ఠ! దేవానా మపి నారద!। దశమ్యాం పూజయిత్వా తు ప్రీత రేవ పితామహః। వి
సృజ్య జలధౌ మూర్తిం స్థాపయన్ స్వాలయం యయౌ। తస్యాం శ్రీమా న్రఘుశ్రేష్ఠః సీత
యా లక్ష్మణేన చ। సహితో వానరై స్సర్వై రాక్షసై శ్చ సమంతతః। వేష్టిత స్త్రిదశై
శ్చాపి భల్లూకైః కోటికోటిశః। పుర ప్రవేశనీం యాత్రాం చక్రే నత్వా మహేశ్వరీం। ఇత్యేవం

మునిశార్దూల భగవాన్ పురుషోఽవ్యయః। స్వయ మారాధయామాస శరత్కాలే విధాన తః ౧౦। అన్యేషాం కా కథా వత్స! దేవానాం యక్షరాక్షసాం। నరాణాం సిద్ధగంధర్వ పన్నగానాం మహామతే!। నాస్తి దేవ్యా స్సమో లోకే సమారాధ్యతమో మునే। య స్తాం మోహా న్న సేవేత స పాపాత్మా న సంశయః। న తస్య విద్యతే స్థానం కుత్రాపి మునిసత్త మ!। య స్తాం స్పృశతి వాలాపం కరోతి స చ పాపకృత్। తస్మా చ్ఛాక్తోఽథ సౌరో వా శైవో వా వైష్ణవోఽథవా। అవశ్యం పూజయే ద్దేవీం శారదీయే మహోత్సవే। బలిభి స్సత్త్వమాంసాద్యై ర్భాగవాసర మేషకైః। ప్రీతయే జగదీశ్వర్యా స్తథాన్యై ర్మహిషకైః। విత్తశాఠ్యం నకర్తవ్యం కర్తవ్యం సర్వథాఽత్మనా। అవశ్యం యజనం దేవ్యా శ్శారదీయే మహోత్సవే। పశుఘాత శ్చకర్తవ్యో దేవ్యాః ప్రీత్యై మహామతే। భగవత్యా మహోత్సవే యథావిధి సమాహితైః। శైవోఽథ వైష్ణవ స్సౌరో నవిద్వేష ముపాశ్రితః। అనర్చనం మహాదేవ్యాః కుర్యా దత్ర మహోత్సవే। యేఽన్య దేవార్చనరతా మోహా దాలస్యతోఽ థవా। నార్చయంతి మహాదేవీం త ఏవ పశురూపిణః। ఉత్పద్యంతే మహీపృష్ఠే. తేషాం ని స్తార హేతవే। గృహ్ణాతి చండికా యజ్ఞే తానేవ పరమాదృతా! ౨౦॥ తస్మా త్పశుబలి ర్దేయా దేవీభక్తి పరాయణైః। అన్యై రపి మహాయజ్ఞే దేవ్యాః ప్రీతి మభీప్సుభిః! దేవ్యర్చనర తా యేతు ప్రతిసంవత్సరాణి చ। తదాజ్ఞా వశగా స్సర్వే దేవా ఇంద్రపురోగమాః। కి మస్య ద్బహునోక్తేన సత్యమేవ మహామునే!। నాస్తి లోకత్రయే పుణ్యం దేవ్యా అర్చనసంభవాత్। య ఇదం శృణుయా ద్భక్త్యా రామాయణ మనుత్తమం। దేవ్యా విస్తృత మాహాత్మ్యం మ హాపాతక నాశనం। స దేవ్యాః పదవీం యాతి బ్రహ్మాదీనాం సుదుర్లభాం। ఇత్యుక్తం తే మునిశ్రేష్ఠ! సయథా భగవాన్ హరిః। సంభూయ మానుషం దేహం సమాశ్రిత్య ధరాతలే। శత్రో ర్నిధన మన్విచ్ఛ న్నకాలేఽపి విధానతః। దేవీ సంపూజయామాస భూయః కిం శ్రోతుమిచ్ఛసి॥ ౨౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణె శ్రీరామాయణకథా సమాప్తి
రూప శరన్నవరాత్ర మహోత్సవ ఫలస్తుతి కథనం
నామాష్టచత్వారింశత్తమోఽధ్యాయః॥.

అథైకోనపంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥



నారదఉవాచ॥ భూయోపి శ్రోతు మిచ్ఛామి దేవ్యా శ్చరిత ముత్తమం। ముఖ త్తం త్రిదశశ్రేష్ఠ! త్వన్ముఖాంభోజ నిస్సృతం। వదంత్యనేక తత్వజ్ఞాః కాలీం విద్యాపరా

త్పరాం। యా సైవ కృష్ణరూపేణ క్షితా వవతర త్స్వయం। వసుదేవగృహే దేవ్యాం దేవక్యాం నిజలీలయా। కంసాది దుష్ట భూభార నివృత్త్యై జగదీశ్వర! తదేత చ్ఛ్రోతు మిచ్ఛామి కస్మాద్దేవీ మహేశ్వరీ। పుంరూపేణా వతీర్ణా భూత్ క్షితౌ తన్మే వద ప్రభో!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణు గుహ్యతమం వత్స! సత్యం సైవ మహేశ్వరీ। అవతీర్ణా భవత్ పృథ్వ్యాం దేవక్యాం వసుదేవతః। శంభో రిచ్ఛానుసారేణ మాయాపురుష రూపధృత్। దుష్ట భూభార సంహృత్యై ద్వాపరాంతే మహీతలే॥ శ్రీనారద ఉవాచ॥ యథేచ్ఛా సమభూ చ్ఛంభో యథాచావతర త్క్షితౌ। కాలీ శ్రీకృష్ణరూపేణ వసుదేవగృహే స్వయమ్। దేవక్యాం పరమేశాని! తదేత ద్విస్తరేణ మే। సమాశంస జగన్నాథ! సర్వజ్ఞో సి తయాపరా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ వత్స! వక్ష్యామ్య శేషేణ తవాహం మునిసత్తమ! యథేచ్ఛా సమభూ చ్ఛంభోః యథా సా వతర త్క్షితౌ! కాలీ శ్రీకృష్ణరూపేణ ద్వాపరాంతే మహీతలే। శృణు సావహితో భూత్వా భక్తిమానసి నారద! ॥౧౦॥ ఏకదా మందిరే రమ్యే కైలాసే తిసునిర్జనే। పార్వత్యా విహరన్ శంభుః స్థితః పరమ కౌతుకీ। తత్ర శంభుర్నిరీక్ష్యైవ పార్వత్యా రూప ముత్తమం। చేతసా చింతయామాస నారీజన్మా తిశోభనం। తతః ప్రాహ మహాదేవో దేవీం సర్వాంగ సుందరీం। ప్రీణయన్ ప్రియవాక్యేన విమృజన్ పాణినా ముఖం। కృపయా పరమేశాని! సర్వ ఏవ మనోరథాః। పరిపూర్ణీకృతాః కించిదవశిష్టం న విద్యతే। అన్య త్కిమపి శర్వాణి! విద్యతే వాంఛితం మమ। త త్సంపూర్ణం కురు శివే! యది తే మయ్యనుగ్రహః॥ దేవ్యువాచ॥ కి మన్య ద్విద్యతే శంభో! వాంఛితం తద్వద ప్రభో!। కరిష్యే తచ్చ సంపూర్ణం తవైత్త్ ప్రియాకామ్యయా॥ శివఉవాచ॥ యదిమే త్వం ప్రసన్నాఽసి తదా పుంస్త్వ మవాప్నుహి। కుత్రచి త్పృథివీపృష్ఠే యాస్యే హం స్త్రీస్వరూపతాం। యథా హం తే ప్రియో భర్తా త్వం మే ప్రాణసమాంగనా। తథా త్వం భవ మే భర్తా భవిష్యే హం తవాంగనా। ఏత దేవ మనోభీష్టం విద్యతే ప్రార్థ్యం ముత్తమం। కురుష్వ పరిపూర్ణం మే భక్తాభీష్ట ఫలప్రదే॥ దేవ్యువాచ। మూర్తి ర్మే భద్రకాళీ యా నవీన జలద ప్రభా। సైవ శ్రీకృష్ణరూపేణ క్షితా వవతరిష్యతి ॥౨౦॥

నిజాంశేన మహాదేవ! త్వం యాహి స్త్రీస్వరూపతామ్। శివఉవాచ॥ భవిష్యే త్వత్ప్రియార్థం హి నవధా ధరణీతలే। స్త్రీరూపేణ జగద్ధాత్రి! ప్రాప్తాయాం కృష్ణతాం త్వయి వృషభానో స్సుతా రాధా భవిష్యేఽహం స్వయం శివే! తవ ప్రాణసమా భూత్వా విహరిష్యే త్వయా సహ। మూర్తయో ఽష్టౌ తథా మర్త్యే భవిష్యం త్యష్టయోషితః। రుక్మిణీ సత్యభామాద్యా మహిష్య శ్చారులోచనాః। అన్యేచ భైరవా యే మే తే స్త్రీరూపం సమేత్యచ క్షితా వవతరిష్యంతి భవిష్యంతి తవాంగనాః। దేవ్యువాచ। తవమూర్తిభి రేతాభిర్విహరిష్యే యథోచితం। యథా నాపి కృతం కైశ్చి న్న క్రీడితం వాపి కుత్రచిత్। అపూర్వం తదుపాఖ్యానం లోకానాం పాపనాశనం భవిష్యతి మహాదేవ! మహాత్పుణ్యాకరం త

థా। విజయా చ జయా చైవ ప్రియసఖ్యౌ మమ ప్రభో॥ శ్రీదామ వసుదామాఖ్యౌ పుంరూపౌ సంభవిష్యతః। విష్ణునా సమయః పూర్వ మాసీన్మమ మహేశ్వర॥ స మే సహోదరో భ్రాతా భవిష్యతి హలాయుధః। మమ ప్రీతికరో నిత్యం రామాఖ్య స్సుమహాబలః। దేవకార్యం మహ తత్కృత్వా స్థిత్వా బహ్వాదరం క్షితౌ। సంస్థాప్య మహతీం కీర్తిం పున రేష్యామి భూతలాత్॥ ౩౦॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం ప్రతిశ్రుతం దేవ్యా సంభవే ప్రేమభావతః। తస్మా ద్బభూవ సా కృష్ణః శ్యామో నవఘన ద్యుతిః। ఏతదేవ మునిశ్రేష్ఠ! కారణం మూల మీరితం। కృష్ణావతారే శర్వాణ్యా అన్యచ్చాపి నిశామయ। నిహతా స్సమరే దైత్యాః పూర్వం దేవ్యాచ విష్ణునా। ద్వాపరాంతే మహీపాలా బభూవు ర్మనిసత్తమ। కంస స్తత్రాతిదుర్ధర్ష స్తథా దుర్యోధనాదయః। అనేక దేశ దేశీయా స్తథాన్యే క్షత్రియర్షభాః। తేషాం భారాసహా పృథ్వీ గోరూపా బ్రహ్మణోఽంతికం। ప్రియయాతి త్రిదశై స్సర్వై స్సమంతా త్పరివారితా। తాం దృష్ట్వా ధరణీం బ్రహ్మ గోరూపా మతిదుఃఖితాం। ఉవాచ మాతః! కస్మా త్త్వం మదంతిక ముపాగతా॥ ధరణ్యువాచ॥ నిహతా స్సమరే యేయే పూర్వం దానవపుంగవాః। త ఏవ సాంప్రతం బ్రహ్మన్ రాజానో దుష్టచేతసః। తాన్ వోఢు మసమర్థాహం తవాంతిక ముపాగతా। ఉపాయః కల్ప్యతాం తేషాం నిధనే కమలాసన॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచో బ్రహ్మా ధరణ్యా మునిపుంగవ। ఆశ్వస్య తాం స్వయం ప్రాగాత్కైలాసం త్రిదశై ర్వృతః। తత్ర నీత్వా జగద్ధాత్రీం ప్రణిపత్య పునః పునః। కృతాంజలిపుటో బ్రహ్మా వచనం చేద మబ్రవీత్॥ ౪౦॥ మాత! స్త్వయా హతా యేయే దైత్యదానవ రాక్షసాః। విష్ణునా పిచ తే సర్వే సాంప్రతం క్షత్రియర్షభాః। తై ర్వ్యాప్తా సకలా పృథ్వీ రాజభి ర్దుష్టచేతసైః। న తాన్ విసహతే పృథ్వీ వధ స్తేషాం విచింత్యతాం। త్వం మాత ర్విగ్రహం కృత్వా ఛలేన ధరణీభుజః। నిపాతయ నచే త్తేషాం మృత్యు రేవ నదృశ్యతే॥ దేవ్యువాచ॥ నాఽహం యోత్స్యామి సంగ్రామే స్త్రీరూపా క్షత్రియర్షభైః। యత స్తే స్త్రీస్వరూపేణ మాం భక్త్యా సముపాశ్రితాః। కింతు మే భద్రకాలీ యా మూర్తి ర్నవఘనద్యుతిః। వసుదేవగృహే బ్రహ్మన్ పుంరూపేణ భవిష్యతి। దేవక్యాం ద్విభుజ స్సౌమ్యో వనమాలా విరాజితః। శ్రీవత్స లాంఛనో వీర స్సుచారు ముఖపంకజః। ఆత్మసంగోపనార్థాయ విష్ణులక్షణ లక్షితః। సర్వాంగ సుందర శ్శ్యామ శ్శంఖచక్ర గదాధరః। భవిష్యామి మహామాయా దుష్టక్షత్రియ మర్దకః। పాతయిష్యామి కంసాది వివిధాన్ క్షత్రియర్షభాన్। విష్ణుశ్చాపి నిజాంశేన పాండవో భీమవిక్రమః। అర్జునేతి సమాఖ్యాతో భవిష్యతి మహాబలః॥ తస్య భ్రాతా స్వయం ధర్మో జ్యేష్ఠో నామ్నా యుధిష్ఠిరః। ఉత్పన్న శ్చాపర స్తద్వద్భీమసేనో మహాబలః॥ ౫౦॥ పవనోఽపినిజాంశేన మహాభీమ పరాక్రమః। ఉత్పత్స్యేతే తథా మాద్రీపుత్రౌ భీమపరాక్రమౌ। అశ్వినౌ సహజౌ వీరౌ భ్రాతరా వతిదుర్జయౌ। తే ధర్మనిరతా స్సర్వే పాండవా స్సత్యవిక్రమాః। మదంశ సంభవాం కృష్ణాం సం గ్రహిష్యంతి గే

తాం। తాం వీక్ష్య చారుసర్వాంగీం రాజా దుర్యోధన స్స్వయం। ఛలద్యూతే పరా
జిత్య ధర్మరాజం యుధిష్ఠిరం। మధ్యే రాజసభం కృష్ణా మవమంస్యతి దుర్మతిః। అన్య
చ్చాపి సపాపాత్మా పాండవానాం మహాత్మనాం। సంక్లేశ జనకం కర్మ కరిష్యతి సుదారు
ణం। అజ్ఞాత వనవాసాది దుఃఖదం సర్వదేహినాం। తతో ఽహం పాండుపుత్రాణాం కృత్వా
సాహాయ్య ముత్తమం। ఉద్యోగం సుమహ త్కృత్వా భవిష్యే సమరోత్సుకః। స చాపి
దుర్మతిః కర్ణశకున్యో ర్మత మాశ్రితః। కరిష్యతి సముద్యోగం యుద్ధే దుర్యోధన స్స్వయం।
తత్ర సర్వే మహీపాలా నానాదేశ నివాసినః। సమాయాస్యంతి సాహాయ్యం కర్తుం భరత
సింహయోః। వితత్య మహతీం మాయాం తత్రాహం రణమూర్ధని। పాతయిష్యామి తాన్
వీరాన్ పరస్పర జిఘాంసతః। మయైవ మోహితా స్సర్వే రాజానో దుష్టచేతసః॥ ౬౦॥
పతిష్యంతి రణే ఘోరే వినిహత్య పరస్పరం। శూన్యా రాజర్షభైః పృథ్వీ బాలవృద్ధావశే
షితా। భవిష్యతి కురుక్షేత్రే యుద్ధే జాతే సుదారుణే। స్థాస్యంతి పాండవాః పంచ భ్రాత
రో ధర్మతత్పరాః। పుణ్యాత్మనో మహాభాగా మయి భక్తి పరాయణాః। ఏవమేవం విధే
దుష్టా న్రాజన్యాన్ దుష్టచేతసః ప్రాయశో నిహనిష్యామి కురుపాండు సమాగమే। అన్యాం
స్తత్రావశిష్టాం స్తు క్షత్రియాన్ దుష్టచేతసః। పాతయిష్యామి సంగ్రామే ఛలేన కమలాస
న। తత్ర స్థిత్వా పరాం కీర్తిం సంస్థాప్యాహం మహీతలే। ఉత్పాద్య సంతతీ శ్చాపి వినిహ
త్య ఛలేనచ। నిర్భారాం వసుధాం కృత్వా పున శ్శేష్యామి చాత్రతు। ఏవం లోకహితా
ర్థాయ కరిష్యామి జగత్పతే!। త్వం చ గత్వా జగన్నాథం ప్రార్థయస్వ సురోత్తమ!। స యు
థా మానుషం దేహ మాశ్రిత్య ధరణీతలే। అవతీర్ణో భవే చ్ఛీఘ్రం పాండోః పత్న్యాం
మహాబలః। తథా విధేహి యత్నేన మాచిరం కమలానన!॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యే
వం స తయా ప్రోక్తో బ్రహ్మా లోకపితామహః। ప్రణిపత్య మహాదేవీం వైకుంఠం ప్రయయౌ
ద్రుతం। తత్ర సంప్రార్థయామాస విష్ణుం కమలసంభవః॥ ౭౦॥ పృథివ్యాం జన్మనే పాం
డోః కులే మానుష రూపతః। తచ్ఛ్రుత్వా భగవా నాహ దేహం మానుష మాశ్రితః।
సంభవిష్యామి భూపృష్ఠే కుంత్యాం దేవా త్పురందరాత్। తచ్ఛ్రుత్వా భగవాన్ బ్రహ్మా
ప్రహృష్టాత్మా నిజాలయం। ప్రయయౌ మునిశార్దూల! ప్రణిపత్య జగత్పతిం॥ ౭౩॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే భగవత్యాః శ్రీకృష్ణరూపేణావతరణ
కారణ కథనం నామైకోన పంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ పంచాశత్తమోఽ

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ అథసా ప్రార్థితైవం సా వసుదేవ గృహే స్వయం। దేవ

తేనాఽభవ త్తస్యాస్తు దేవకార్యస్య సిద్ధయే। విష్ణు శ్చాపి ద్విధా భూత్వా జన్మలేభే మహీ
తలే। వసుదేవగృహే రామో మహాబల పరాక్రమః! తథా పరః పాండుసుతో ధన్వినాం
శ్రేష్ఠో ధనంజయః। ఇదానీం జన్మవిస్తారం శృణు చైషాం మహామతే!। తత్రాదౌ శృణు శ్రీ
వత్స్య జన్మ శ్రీరామ కృష్ణయోః। అదితి ర్దేవమాతా చ కశ్యపశ్చ ప్రజాపతిః! దేవీం సం
ప్రార్థయామాస సద్భక్త్యా సుచిరం పురా। నిరాహారా జలేస్థిత్వా శీతే గ్రీష్మే గ్నిమధ్య
తః। దివ్యం వర్షసహస్రం తౌ యతాత్మానౌ తపః కృతౌ। తయోః ప్రసన్నా సమభూత్
ప్రత్యక్షం జగదీశ్వరీ। ఉవాచ యువయోః కింవా వాంఛితం వృణుతంచ తత్। తతస్తౌ ప్రా
చతు ర్దేవీం ప్రణిపత్య పునఃపునః। మాత స్త్వ మావయోర్గేహే జన్మ ప్రాప్నుహి లీ
లయా। యథా దక్షగృహే జన్మాభవ త్తివ సురోత్తమే। ప్రసూత్యా మావయో ర్గేహే
తథా జన్మాభ్యుపైహి వై। గిరీంద్రస్య గృహే చాపి మేనాయాం సమభూ ర్యథా। తథావయో
ర్గేహే జన్మ తవాస్త్విత్యేవ వాంఛితం। తతస్తౌ సమువాచాథ దేవీ కమలలోచనా॥౧౦॥
లప్స్యామి యువయో ర్గేహే జన్మ ద్వాపర శేషతః! శంభో రీప్సితసిద్ధ్యర్థం స్త్రీరూపస్య నిజే
చ్ఛయా। పుంరూపా త్సంభవిష్యామి నవీన జలద ద్యుతిః। తదేయం ముండమాలాఽపి వ
నమాలా భవిష్యతి। సౌమ్యరూపం వపు ర్ఘోరం ద్వినేత్రం ద్విభుజాఽన్వితం। భవిష్యతి
సుసంపూర్ణం విష్ణులక్షణ లక్షితం। శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా సా మహాదేవీ
తయో రంతర్హితా భవత్। తౌ జగ్మతు ర్నిజం స్థానం ప్రహృష్టౌ మునిసత్తమ!। స కశ్య
పో యదుకులే జన్మ ప్రాప్య ప్రజాపతిః। వసుదేవేతి విఖ్యాత స్సమభూ ద్ధరణీతలే। అదితి
శ్చ ద్విధా జాతా దేవకీ రోహిణీతథా। పృథివ్యాం మునిశార్దూల! మానుషం దేహ మా
శ్రితా। ఉగ్రసేన సుతా తత్ర దేవకీ రుచిరాననా। భగినీ దుష్టచిత్తస్య రాజ్ఞః కంసస్య నారద!।
తాం తథా రోహిణీం చాపి వసుదేవో విధానతః। ఉపయేమే మునిశ్రేష్ఠ! శరచ్చంద్ర నిభా
ననాం। తస్యోద్వాహే తు దేవక్యా రాజా కంసో మహోత్సుకః। అతీవ మంగలం చక్రే
భగినీ స్నేహ హేతునా। తథా ప్రయాణ సమయే దేవకీ వసుదేవయోః। ఆరుహ్య రథ మ
ధ్యాయా త్తాభ్యాం కంసో తిహృష్టధీః॥౨౦॥ ఏతస్మి న్నంతరే వాణీ నభస స్సము భూ న్మ
నే। అశరీర సముత్పన్నా సహసా మునిసత్తమ!। ఏతస్యా అష్టమే గర్భే సంభవిష్యతి యః
పుమాన్। స హంతా భవితా నూనం తవ రాజన్ సుదుర్మతే!। తచ్ఛ్రుత్వా సహసా సోపి
ఖడ్గ ముద్యమ్య వేగతః। దేవకీం ఛేత్తుకామ స్తాం ప్రాభ్యధావత దుర్మతిః। తత స్తం ప్రణిప
త్యాసౌ వసుదేవో మహామతిః। దాస్యామి సంతతీ స్సర్వా ఏతస్యా గర్భసంభవాః। తదాక్యం
యథేష్ట కరణే స్వీకృత్యైవం న్యవారయత్। తత స్సోపి సయుక్త్యైవ రక్షకాన్ మునిసత్తమ!।
నివృత్త స్సమభూ త్తస్యా నిధనా దపి భూపతిః। రక్షకా నాహ దుష్టాత్మా యదా స్యా త్ప్ర
సవో భవేత్। తదాఽహం తేన మయా శ్రుత్య కథయధ్వం హి రక్షకాః!। సంజాతే త్వష్ట
మే గర్భే కథయిష్యథ మాం ద్రుతం। తదైనాం ఘాతయిష్యామి సగర్భాం భగినీం క్షమా।
ఇత్యాజ్ఞాప్య స దుష్టాత్మా దేవక్యాః పరిరక్షకాన్। మంత్రిభి స్సహితో రాజా నిర్విణ్ణో గృ

హ మావిశత్। ఇతి తస్యాజ్ఞయా తస్యా గర్భే జాతే తు రక్షకాః। రాజానం కథయామా
సు స్తథోత్పన్నాన్ సుతానపి। శ్రుత్వా శ్రుత్వా స పాపాత్మా జాతమాత్రాంస్తు బాల
కాన్॥ ౩౦॥ జఘాన సంప్రహర్త్యైవ శిలాయాం మునిసత్తమ!। ఏవం నిహత్య దేవక్యాః షష్ఠ
గర్భాంత సంభవాన్। సంభావ్యమానే గర్భే తు సప్తమే సోఽతిమూఢధీః। అతిపాపవిహీనాం
శ్చక్రే దేవక్యాః పరిరక్షకాన్। ఏతస్మిన్నంతరే బ్రహ్మా కైలాసం సముపాగమత్। సమస్తై
స్త్రిదశైస్సార్ధం మంత్రణార్థం జగత్పతిః। స ప్రణమ్య తతో దేవీం దేవం చాపి సదాశివం।
దేవ్యగ్రే ప్రాంజలిః స్థిత్వా వచనం చేద మబ్రవీత్। బ్రహ్మోవాచ॥ మాతః! త్వ
యోక్తం దేవక్యాం జన్మ ప్రాప్య మహీతలే। పురుషః పృథివీభారాన్ శమయిష్యసి నిశ్చి
తం। తస్యాస్తు సంతతీస్సర్వా జాతమాత్రాః శిలోపరి। ప్రహర్త్య నాశయత్యేవ రాజా
కంసోఽతిదుష్టధీః। పూర్వం వివాహే దేవక్యాః కంసాయ సమభూద్వచః। ఆకాశాద్దైవ మ
త్యుచ్చైః భయదం తస్య దుర్మతేః। దేవక్యా అష్టమే గర్భే సంభవిష్యతి యః పుమాన్।
స తే వినాశకారీతి నిశ్చితం విద్ధి దుర్మతే। తచ్ఛ్రుత్వా స తద్దైవాతిరుష్టస్తాం దేవకీం శితే।
సంఛేత్తు ముద్యమం చక్రే వసుదేవస్తు తం తదా। సంప్రార్థ్య వారయామాస స్వీకృత్యా
పత్య ఘాతనం॥౪౦॥ తతస్స నిశ్చయం చక్రే గర్భే జాతేఽష్టమే ధ్రువం। దేవకీం ఘాతయి
ష్యామీత్యేవం కంసోఽతిదుర్మతిః। తేన సంజాతమాత్రాంస్తు దేవక్యా గర్భసంభవాన్। ష
ట్సుతాన్ స జఘానోగ్రప్రతాపోఽసురదుర్జయః। ఇదానీం సప్తమే గర్భే నచేజ్జన్మ త్వమా
ప్నుహి। తత్కథం చాపి తే జన్మ దేవక్యాం పరమేశ్వరి!। దేవ్యువాచ॥ నహ్యైవం వచనం బ్రహ్మన్
విఫలం సంభవిష్యతి। అవశ్యం భావి వై జన్మ తస్య గర్భేఽష్టమే మమ। ఉపాయం తే ప్రవ
క్ష్యామి తథా త్వమపి చేష్టయ। మాచిరం కురు గచ్ఛాశు వైకుంఠం కమలాసన!। అంశేన
విష్ణు ర్భూపృష్ఠే సంభవిష్యతి నిశ్చితం। వసుదేవ గృహే రామో భ్రాతాప్యేష్ఠతమో మ
మ। ఇత్యేవం సమయశ్చాసీత్ పూర్వం మే తేన విష్ణునా। తస్మాత్కథయ తం శీఘ్రం స
యాతు ధరణీతలే। అంశేన దేవకీగర్భం వసుదేవాజ్జగత్పతిః। అహం చ ధరణీపృష్ఠే ద్విధా
భూత్వా నిజాంశతః। ప్రయామి రోహిణీగర్భం యశోదా గర్భ మప్యుత। సంప్రాప్తే పంచ
మే మాసి రోహిణీగర్భమధ్యతః। యాస్యామి దేవకీగర్భం విష్ణుస్తద్గర్భతోఽపి చ। సమాయా
స్యతి రోహిణ్యా గర్భం కమలసంభవ!॥౫౦॥ తద్దైవాష్టమగర్భే మే జన్మ సంపత్స్యతే పిచ।
వక్ష్యస్యతి స దుర్బుద్ధిర్గర్భం చాపి తమష్టమం। ఏవం సంప్రాప్య దేవక్యాం జన్మ శ్రీకృష్ణ
రూపధృత్। కాలే సంపాతయిష్యామి తం దుష్టం సహ సైనికైః। యావత్ప్రారబ్ధకర్మా
ణి క్షీణతాం తస్య యాంతి న। తావద్వ్యథావిధేయం తు తద్భవేత్త్వం నిశామయ। జా
తాయాం మయి దేవక్యా యశోదాయాస్తదైకదా। పుంరూపిణ్యాం తథా యోషిద్రూపి
ణ్యాం చ స్వలీలయా। దేవకీగర్భ సంభూతాం మాం మాయాపురుషాత్మికాం। సంస్థాప్య గో
కులే క్రోడే యశోదాయాః ప్రజాపతే। తద్గర్భ సంభవాం యోషిద్రూపాం మామేవ

బాలికాం। ఆనీయ వసుదేవేన వాచ్యం తస్మై దురాత్మనే। సంభూతా మమ కన్యేతి రక్షైనాం పృథివీపతే। తత స్తన్నిధనే యత్నం కరిష్యతి యథా సుర। తదైవ సా స్వయం స్వర్గం మూర్తి ర్మే ప్రతియాస్యతి। ఉల్కానిధనకర్తారం పశ్యత స్తస్య దుర్మతేః। తత స్సంపాతయిష్యామి సముపాగత్య గోకులాత్। ప్రారబ్ధకర్మణి క్షీణే తం దుష్టం కమలాసన॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

దేవ్యైవ ముక్తో భగవాన్ బ్రహ్మా వైకుంఠ మన్వగాత్। న్యవేదయ చ్చ తత్సర్వం దేవ్యా సంభావితం చ యత్ ॥౬౦॥

విష్ణు స్త దవకర్ణ్యాథ నిజాంశేన మహామతే। ప్రయయౌ దేవకీగర్భం రోహిణ్యాం జన్మ లబ్ధయే। భగవత్యపి రోహిణ్యాం యశోదాయా ముపాగమత్। ద్విధా భూత్వా జగద్ధాత్రీ భూభారస్య నివృత్తయే। పంచమే మాసి రోహిణ్యా గర్భాంత స్సా స్సమావిశత్। జన్మనే దేవకీ గర్భం రోహిణ్యాం విష్ణు రన్వగాత్। తదైవ వసుదేవో ౽పి భయా త్కంసస్య దుర్మతేః। రోహిణీం స్థాపయామాస గోకులే నందవేశ్మని। తత్ర సంజాతవా న్రామో దివ్యలక్షణ లక్షితః। సర్వాంగ సుందరో గౌరో రోహిణ్యా స్తనయో మునే। తత స్సమభవ ద్దేవీ దేవక్యాః పరమః పుమాన్। అష్టమ్యా మర్ధరాత్రే తు రోహిణ్యామసితే వృషే। గర్జత్సు మేఘబృందేషు పతిత స్తమసా వృతే। నిద్రితేషు చ సర్వేషు రక్షకే ష్వితరేషు చ। నవీన జలద శ్యామో వనమాలా విరాజితః। శ్రీవత్స లాంఛన శ్చారు నయనద్వితయోజ్జ్వలః। ద్విభుజో దివ్యసర్వాంగో దీప్యమాన స్స్వతేజసా। తం దృష్ట్వా బాలకం జాతం దేవకీ రుదతీ భృశం। సాతూ ద్బ్రహ్మమయం పూర్ణం జ్ఞాత్వేదం వాక్య మబ్రవీత్। క స్త్వం జాతో ౽సి మే గర్భే దుర్భగాయా స్సులోచన॥౭౦॥ జానాసి కిం న రాజానం భ్రాతరం మమ బాలిశం। కంసం నిధనకర్తారం సుతానాం జాతమాత్రతః। అద్యైవ స సమాకర్ణ్య త్వాం జాతం మమ బాలకం। నిహనిష్యతి దుష్టాత్మా కృత్వా మాం శోకవిహ్వలాం॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్యా దేవక్యా స్స తు బాలకః। ఉవాచ తాం సుదుఃఖార్తాం ప్రీణయన్ వచనామృతైః॥

బాలక ఉవాచ॥

మాత! స్త్వం కురు మాభీతిం న మే హార్తా౽త్ర విద్యతే। లోకత్రయే౽ సురో వాపి దేవో వా మానుషో౽థవా। అహ మాద్యా పరా విద్యా జగత్సంహార కారిణీ। దేవకార్యస్య సిద్ధ్యర్థం త్వత్తో జాతా౽స్మి సాంప్రతం। శంభో రనుమతే ర్మాయా పురుషాకృతి రుత్తమా। యువయో స్తపసా తుష్టా జన్మాంతర కృతేన వై॥

దేవక్యువాచ

వత్స! తే వచనం శ్రుత్వా విస్మితా౽స్మి సులో

చన!! సందర్శయ స్వరూపం తే దేవ్యాత్మక మనుత్తమం॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

దేవకై్యవం నిగదితః కృష్ణః కమల లోచనః॥సహసా సమభూ త్కృష్ణా భీమాస్యా శవవాహనా। చతుర్భుజా త్రినయనా జిహ్వాలాలన భీషణా। గాఢాయత కేశౌఘ ఛన్న పృష్ఠా కిరీటినీ॥ తదాఽభవ న్మనే సాఽపి వనమాలా మనోరమా। ముండాళీ రచితా మాలా లంబమానాఽతి శోభనా॥ ౮౦॥ తథా దృష్ట్వా తు తం బాలం కాలీరూపం భయాకులం। దేవకీ వ్యాకుల త్వరిత వసుదేవం త్వరాన్వితా। స ఆగత్య నిరీక్ష్యైవం శ్రుత్వా జాతం చ బాలకం। విస్మయం పరమం ప్రాప్య వచనం చేదమబ్రవీత్॥

వసుదేవ ఉవాచ॥

బహుజన్మ కృతానేక తపసా మమ భాగ్యతః। జాతాఽసి యది మద్గేహే మాయాబాలక రూపధృత్। తదాఽనుగ్రహాత్ యస్మా దేత త్పరమ దుర్లభం। ప్రదర్శ్య కాలికా రూపం మజ్జన్మ సఫలం కృతం। తథాఽన్య దపి తే చారురూపం దశభుజాఽన్వితం। ఉద్యత్కోటి శశాంకాభం సౌమ్యం మే ప్రతిదర్శయ॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా తద్రూపం పరిత్యజ్య చ।బభూవ సహసా దేవీ సౌమ్యా దశభుజా తతః। తథా విలోక్య తద్రూపం విస్మయం పరమం గతః। ప్రాంజలిః పరయా భక్త్యా తుష్టావ ఆనకదుందుభిః॥

వసుదేవ ఉవాచ॥

త్వం మాతా జగతా మనాదిపరమా విద్యా సుసూక్ష్మాత్మికా త్వం తత్త్వజ్ఞవరో ప్యనాది పురుషః పూర్ణ స్స్వయం చిన్మయః। త్వం విశ్వాసి తథైవ విశ్వవనితా విశ్వాశ్రయా విశ్వగా త్వత్తో న్య న్నహి కించి దస్తి భువనే విశ్వేశి తుభ్యం నమః॥ త్వం సృష్ట్వా చతురానన స్థితివిధౌ విష్ణుః పరాత్మా ప్రభుః సంహృత్యా మతిభీమ రూపచరితో రుద్రః పినాకాస్త్రధృత్। తేషాం సృష్టి వినాశ పాలన విధౌ త్వం కాలికైకా పరా నిత్యా బ్రహ్మమయి! ప్రసీద పరమే! కృష్ణే జగద్వందితే!॥ త్వం సూక్ష్మా ప్రకృతి ర్నిరాకృతి రతిస్థూలా జగద్వ్యాపినీ స్త్రీపుంక్లీబ విభేదత స్త్వయి పున స్త్రీత్వాద్య భావ స్సదా। తత్త్వం తే న విదంతి కేచన జగత్యత్రాఽంబికే తత్కథం శక్త స్తోతు మహం భవాని! పరమే! బ్రహ్మైకగమ్యాం సుధీ॥ ౯౦॥ నమ స్తే విశ్వమోహిన్యై గౌర్యై త్రిదశవందితే!! నమ స్తే కృష్ణరూపిణ్యై మాయాపురుషరూపిణి!॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఏవం సంస్తువత స్తస్య దేవీ దశభుజా క్షణాత్। ప్రత్యక్షం సమభూ ద్బాలః కృష్ణః కమల లోచనః। తాం వీక్ష్య బాలకం కృష్ణం వనమా

లా విరాజితం। వసుదేవః పునః ప్రాహ ప్రాంజలి ర్మునిసత్తమ॥

వసుదేవ ఉవాచ॥

వత్స! మత్తనయాన్ సర్వాన్ జాతమాత్రా న్మహాబలః।కంసో నిహంతి దుర్ధర్షః శ్శిలాయాం మూర్ధ్నితః క్షిపే। తదిదానీం న యావత్తు తస్యానుచర రక్షకాః। చేతయంతి విధేయం మే తావ ద్బ్రూహి జగత్పతే!॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా కృష్ణః కృష్ణ స్వరూపిణీ। యశోదా నందయోః పూర్వం తప స్సంస్మృత్య ద మబ్రవీత్॥

కృష్ణ ఉవాచ॥

శృణు తాత! ప్రవక్ష్యామి య త్కర్తవ్యం త్వయా ధునా। భయా దతిసుదుష్టస్య మాతులస్య మహామతే!। అద్యైవ హి వ్యతీతాయా మష్టమ్యాం గోకులే మమ। మూర్తి రేకా పరా జాతా యశోదా గర్భగేహతః।న తాం తు మన్మాయయాముగ్ధా యశోదా నిద్రయాన్వితా। జానాతి చారుసర్వాంగీం గౌరీం కమలలోచనాం। త్వం తు మాం తత్ర సంస్థాప్య తా మానీయ త్వరాన్వితః। ప్రవాదం కురు మే జాతా కన్యై కేతి వరాననా॥౧౦౦॥తస్యా స్తు నిధనార్థాయ సంప్రహర్తుం శిలోపరి। యదోర్ధ్వం నేష్యతి క్రోధా త్స దుష్టో మమ మాతులః॥ తదా యాస్యతి సా స్వర్గం దేవకార్యస్య సిద్ధయే। అహం తు గోకులే స్థిత్వా కియత్కాలం తత స్త్విహ। సమాగత్య దురాత్మానం నిహనిష్యామి మాతులం

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తస్య బాలకస్య మహామునే!। వసుదేవ స్తమాదాయ గోకులం ప్రతినిర్యయౌ। తదా ప్రబోధం నోకశ్చి దవాప మునిసత్తమ!। మోహితో వాసుదేవస్య మాయయాఽతి దురత్యయా। వసుదేవ స్తు నిర్గత్య స్వపురా దతిదుఃఖతః। రురోద పుత్రం యద్వీక్ష్య దీప్యమానం స్వతేజసా। హావత్స! మద్గృహే కస్మా దావిర్భూతోఽసి పాపినః। కథం త్వాం గోకులే రక్ష న్నాయాస్యేఽహం గృహం పునః। ఇత్యేవం బహుధాఽభాష్య పించ న్నేత్రజలేన తం। ఉత్తీర్య యమునాం కృష్ణప్రసాదా దవహేలయా। ప్రవిశ్య నందగోపస్య భవనం చాప్యతర్కితః। యశోదాం దదృశే తత్ర ప్రసూతవర కన్యకాం। అప్రబుద్ధా మజానంతీం పుత్రీం స్వోదర సంభవాం। సఖీభి స్సహితాం చాపి నిద్రితాభి రితస్తతః। తత స్సంస్థాప్య తత్రైవ కృష్ణ మానకదుందుభిః॥౧౧౦॥ ప్రగృహ్య తనయాం తాంచ తూర్ణం గేహా ద్వినిర్యయౌ। దేవీ తు వసుదేవస్య క్రోడేఽతి విబభౌ మునే!। భుజై ర్దశభి రుద్దీప్త తేజోభి శ్చ మనోరమైః। తాం వీక్ష్య సర్వలోకైక జననీం బ్రహ్మరూపిణీం। ఆనంద పరిపూర్ణాత్మా వసుదేవః పురం యయౌ। ప్రవిశ్య భవనం దేవీం దేవక్యై చ సమర్పయత్। ఉవాచ జాతా కన్యేతి రక్షకేభ్యో మహామతిః। తేఽపి ప్రాహు ర్నిగతం తస్మై కంసా యాతిచ్ఛలాత్మనే। దేవక్యా స్సప్తమే గర్భే జాతైకా తనయా పురా।

సపాపాత్మా తు తచ్ఛ్రుత్వా తానువాచ మహామునే॥ సమానయత తాం శీఘ్రం నిహని
ష్యే విచారతః॥ తచ్ఛ్రుత్వా తాం సమానీయ దదుస్తస్మై దురాత్మనే। దేవీం భగవతీం
బాలాం సృష్టిస్థిత్యంత కారిణీం। సపాపాత్మా తు తాం నైవ జ్ఞాతవాన్ పరమేశ్వరీం। జగ్రా
హే నిధనార్థం చ సవ్యేన దృఢముష్టినా। తతాఽతిసుదృఢాం జ్ఞాత్వా పాషాణై రివ నిర్మితాం।
ఊర్ధ్వం చిక్షేప పాషాణోపరి తాం పాతనేచ్ఛయా। తతో భగవతీ దేవీ గగనే శివతేజసా।
జ్వలంతీ సింహపృష్ఠస్థా తమూచే పాపచేతసం॥

దేవ్యువాచ॥

దురాత్మం! స్తవ నాశా
య దేవక్యాం వసుదేవతః। అహమేవ సముద్భూయ మాయయా పురుషాకృతిః॥ తిష్ఠామి
గోకులే నందగోప గేహే నిజాంశతః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ।

ఇత్యుక్త్వా సా భగవతీ ప
శ్యత స్తస్య దుర్మతేః। స్వర్గం జగామ సింహస్థా దేవకార్యస్య సిద్ధయే॥౧౨౩॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే బలరామ శ్రీకృష్ణ
జన్మకథనం నామ పంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

అథైకపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ ప్రభాతే విజ్ఞాయ నందః పుత్రోద్భవోత్సవం। విప్రేభ్యో గోసహస్రాణి ప్రదదౌ మునిసత్తమ॥ తథా వాసాంసి దివ్యాని ధనాని సుబహూనిచ। దత్వా రాజ్ఞే కరం దాతుం మథురాయాం ద్రుతం యయౌ॥ ఏతస్మిన్నంతరే కంసో మంత్రయిత్వా చ మంత్రిభిః। పూతనాం ప్రేషయామాస గోకులే బాలఘాతినీం॥ సా తు తస్యాజ్ఞయా చారురూపం సంబిభ్రతీ మునే। గోకులే సముపాగత్య నందవేశ్మ సమావిశత్॥ ఆయాంతీం తాం సమాలోక్య సర్వా ఏవ వ్రజాంగనాః। జగుః కేయం సమాయాతా చారురూపా వరాంగనా॥ సతీ కిం దేవరాజస్య పత్నీ కిం వా స్వయం రతిః। కామపత్నీ సమాయాతా ద్రష్టుం నందస్య బాలకం॥ కృష్ణ స్తు తా మభిజ్ఞాయ రాక్షసీం కామరూపిణీం। నిమీల్య లోచనే స్థిత్వా పర్యంకే తాం దదర్శహ॥ సా వీక్ష్య బాలకం తం తు పర్యంకస్థ మివానలం। యశోదా మాహ సౌమ్యేన వచసా క్రూరరాక్షసీ॥ పూతనోవాచ॥ యశోదే సఖి తే భాగ్యం మన్యే జన్మశతార్జితం। యత స్త్వాయం తనయో జాత స్సర్వాంగసుందరః॥ అద్యైనం వీక్ష్య తే పుత్రం శ్యామ సర్వాంగసుందరం। ప్రాప్తాఽతిహర్షం బాల స్తే చిరంజీవతు సుందరః॥౧౦॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవం స్నేహసంవర్ధి వాక్య ముక్త్వా తు రాక్షసీ। మదంకే బాలకం దేహీ త్యేవ మూచే చ తాం పునః॥ తతో యశోదా తచ్ఛ్రుత్వా తస్యా అంకే దదౌ సుతం। సాపి తస్య ముఖే ప్రాదాత్ స్తనం విషయుతం తతః॥ కృష్ణ స్తు తా మభిజ్ఞాయ పూతనాం క్రూరరాక్షసీం। స్తన మాక్రమ్య చోష్ఠేన పపౌ ప్రాణై స్సమం పయః॥ తత స్సంత్యజ్య తద్రూపం సౌమ్యం సా భీమరూపిణీ। వదంతీ ముంచ ముంచేతి ప్రాణాం స్తత్యాజ రాక్షసీ॥ తతః పపాత భూపృష్ఠే వసుధా మనుపీడ్య సా। ఆచ్ఛాద్య గోకులం భీమా వికటాస్యా మహాద్రివత్॥ తస్యా వక్షసి కృష్ణ స్తు సహసా కాలికా పరా। భూత్వా విరేజే భీమాస్యా ముండమాలా విరాజితా॥ క్షణార్ధేన వపు స్తస్యాః రాక్షస్యాః కాలికా స్వయం। భుక్త్వా భూయ స్సమభవ ద్బాల శ్శ్యామతను స్తతః॥ దృష్ట్వా తు విస్మయం జగ్ము స్సర్వే తే వ్రజవాసినః। మేనిరే చ శిశుం కృష్ణం శక్తి మాద్యాం పరాత్పరాం॥ యశోదా తు సమాలింగ్య స్వాంక ఉద్ధాయ బాలకం। స్తనం దదౌ ముఖాంభోజే సంస్నాప్యౌషధి వారిణా। ఏతస్మిన్నంతరే సోపి నందగోప స్సమాగతః। దత్వా రాజకరం తస్మై రాజ్ఞే కంసాయ పాపినే॥౨౦॥ స శ్రుత్వా చేష్టితం తస్య బాలకస్య మహామునే। దేవీం సంపూజయామాస నానాబలిభి రాదృతః॥ అథ కంస స్సమాకర్ణ్య పూతనా నిధనం తథా। కృష్ణస్య చేష్టితం చాపి తం మేనే మృత్యు మాత్మనః॥ తతః ప్రస్థాపయామాస తృణావర్తం మహాసురం। అపహృత్య సమానేతుం కృష్ణం గోపకులస్థితం॥ ఆశ్లిష్య బాహుదండేన నీత్వా గగన మాస్థితః॥ కృష్ణః స్మిత్వా తు తస్యాంకే స్థిత్వాఽభూ ద్భీమరూపిణీ॥ కాలీ వ్యాఘ్రాజినధరా మహాజలద నిస్వనా। తస్యా స్తు తేన నాదేన మోహిత స్సుమహాసురః॥ పపాత చాలయన్ పృథ్వీం సశైలజల కాననాం। తత స్తస్య శిరః కా

లీఖడ్గేనాఽహత్యై పునః॥ సంభూయ బాలక స్తస్య స్థితో వక్షసి నారద!। యశోదా తు సమాగత్య దృష్ట్వా తం దానవం హతం॥మహాద్రిసదృశం ఛిన్నశీర్షం శోణిత సంప్లుతం। విస్మయం పరమం ప్రాప్య పుత్రం తి మనుసందధే॥తత్ర వీక్ష్య తృణావర్త వక్షస్థం శ్యామసుందరం। హసంతం సుప్రసన్నాస్యం విస్మయం పరమం గతా॥ వదంతీ వత్స సత్యేతి సహసా స్వాంక మానయత్। నంద శ్చాపి సమాగత్య దృష్ట్వా తం ఘోరరూపిణం॥ పతితం విగతప్రాణం శోణితౌఘపరిప్లుతం॥ ౩౦॥ శ్రీకృష్ణేన హతం మత్వా ముముదే మునిసత్తమ। ఏవం భగవతీ దేవీ మాయాపురుష రూపిణీ॥ తపసః ఫలదానాయ యశోదా నందగోపయోః। శైశవం భావమాస్థాయ సంస్థితా గోకులే స్వయం॥ శంభు స్తు జన్మ సంప్రాప్య వృషభానుగృహే స్వయం। స్త్రీరూపం లీలయాఽస్థాయ రాధేత్యాఖ్యా ముపాగమత్। తాం రాధా ముపసంయమ్య యదు గోపో మహామునే। క్లీబత్వం సహసా ప్రాప శంభో రిచ్ఛానుసారతః॥సా రాధాఽనుదినం గత్వా కృష్ణం కమలలోచనం। ప్రేమ్ణా స్వాంకం సమారోప్య దదృశే పరమాదరాత్॥ కంస స్తు నిహతం శ్రుత్వా తృణావర్తం మహాసురం। నందనందన మాహాత్మ్యం వ్యచింతయ దహర్నిశం॥ రోహిణీతనయో రామః కృష్ణేనాఽమిత తేజసా। చిక్రీడ పరమానంద పూర్ణాత్మాఽహర్నిశం మునే॥ తథా చిక్రీడతు స్తేన శ్రీరామ వసుదామకౌ। కుమారౌ రూపసంపన్నౌ సుచారుముఖపంకజౌ॥ తేషాం భావేన సంప్రీతమనాః కృష్ణ స్తు గోకులే। ఉవాస రాధయా సార్థం రంతుకామో మహామునే॥ ౩౯॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శ్రీకృష్ణేన కంసప్రేషిత పూతనాదినిధనం నామైకపంచాశత్తమోధ్యాయః॥

అథ ద్విపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీనారద ఉవాచ॥ సంభూతా దేవకీగర్భే దేవీ బాలకరూపిణీ। ఉవాస గోకులే కస్మా న్నందగోపగృహే స్వయం॥ పురాఽసీ దేవ నందః కో యశోదా కా తదంగనా। కించకార తపః పూర్వం యేన ప్రాప మహేశ్వరీం॥ కాళీం బాలకభావేన శ్యామ సుందర రూపిణీం। కస్మా ద్వాపి నిజాంశేన యశోదా గర్భసంభవా॥ దేవీ భగవతీ దుర్గా జాతమాత్రా సమభ్యగాత్। దదృశే నైవ తాం మాతా జ్ఞాతవా న్న పితాఽపిచ॥ యథోత్పన్నా తథా యాతా కిం హేతుక మిదం ప్రభో। ఏత న్మే పార్వతీనాథ! సమాచక్ష్వ జగత్పతే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ వత్స! వక్ష్యామి తే సర్వం య త్పృచ్ఛసి మహామతే!। శృణు సావహితో భూత్వా యథా తన్మునిపుంగవ!॥ దక్షః ప్రజాపతిః పూర్వం సతీవిరహ దుఃఖితః। చేతసా చింతయామాస జ్ఞాత్వా తాం ప్రకృతిం పరాం॥ సంప్రాప్య తపసోగ్రేణ కన్యా మాద్యాం పరాత్పరాం। తయాఽస్మి వంచి

తో మోహా దజ్ఞాత్వా శివనిందనాత్ ॥ అహం తథా యతిష్యామి భూయోపి తప ఆచరన్ । యథా మత్త స్సముత్పత్తిం భూయ స్సా సమవైతి వై ॥ ఇతి కృత్వా మతిం దక్షో హిమాద్రేః ప్రస్థ ముత్తమం। గత్వా వర్ష శతం దివ్యం సమారాధయ దంబికాం॥ ౧౦॥ ప్రసూతి రపి తత్పత్నీ సద్భక్త్యా పరమేశ్వరీం । తత్రైవ ప్రార్థయామాన సుచిరం మునిసత్తమ! ॥ తయోః ప్రసన్నా సమభూ త్ప్రత్యక్షం పరమేశ్వరీ। అవోచ దితి య త్ప్రార్థ్యం యువయో ర్వృణుతం చ తత్ ॥ తతః ప్రజాపతిః ప్రాహ మాత స్త్వం కృపయా పునః । మత్తో జన్మాఽప్నుహి శివే ప్రార్థ్య మేత న్మమేశ్వరి ॥ ప్రసూతిః ప్రాహ మాత స్త్వ మపత్య స్నేహత శ్శివే । పాలయా మీతి మేఽభీష్టం ప్రార్థనీయం తవాగ్రతః॥ దేవ్యువాచ॥ ప్రజాపతే భవిష్యామి ద్వాపరాంతే ధరాతలే। త్వత్తో జన్మ సమాసాద్య తనయా తే న సంశయః॥ న స్థాస్యామి గృహే కింతు తవ కన్యా స్వరూపిణీ। స్మృత్వా త్వచ్చరితం పూర్వం యజ్ఞారంభేఽతిదుష్కరం॥ దుతిం స్వర్గపురం యాస్యే దేవకార్య ఛలేన వై। అజానతో జన్మవృత్తం మమ తాతస్య తే గృహాత్॥ మాతః ప్రసూతే త్వం చేదం మత్తః ప్రార్థయసే తు యత్ । సంవత్స్యత్తే తదా నూనం తత్సత్యం నాత్ర సంశయః॥ అదిత్యై కశ్యపాయాపి మయా దత్తో వర స్స్వయం । ద్వాపరాంతే భవిష్యామి తయో ర్గేహే సుత స్త్వహం॥ తదా తవ గృహేఽహం తు దినాని కతిచి ద్ధ్రువం। వసిష్యే ఫలదానాయ తపస స్తస్య లీలయా॥ ౨౦॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా సా భగవతీ సృష్టి స్థిత్యంత కారిణీ। అంతర్దధే మునిశ్రేష్ఠ! సహసా పశ్యతో స్తయోః॥ సదక్ష ఏష నంద స్తు యశోదాఽపి తదంగనా। కారణా దపి చైతస్మా ద్యశోదా గర్భ సంభవా॥ దేవీ భగవతీ స్వర్గం జాతమాత్రా సమభ్యగాత్ । దేవకీ గర్భజాతాఽపి శ్యామసుందర రూపిణీ॥ ఉవాస గోకులే రమ్యే కియత్కాలం మహామునే॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే నందయశోదా నందనరూపేణ భగవత్యా జననకారణ కథనం నామ ద్విపంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ త్రిపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

నారదఉవాచ॥ సంక్షేపేణ సమాశంస పార్వతీ ప్రాణవల్లభ। దేవ్యా శ్శ్రీకృష్ణ రూపాయా శ్చరితం మే మహేశ్వర! ॥ యథా విహరణం చక్రే గోకులే సహ రాధయా । స్వపాతయ చ్చాపి యథా భూభారా న్సుబహూ న్రణే । అన్యత్రాపి కురుక్షేత్రే సాక్షా దపి ఛలేన వా॥ యథా వాసీత్ క్షితౌ సర్వై ర్వృష్ణిభి ర్యాదువంశజః॥ ఆరురోహ పున స్స్వర్గం యథా తదపి శంస మే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ విహరన్ గోకులే కృష్ణ స్సమస్తై ర్గోపబాలకైః॥ బాల్యే వయసి హత్వా న్యాన్ ధేనుకాదీ న్మహాసురాన్। కాలీయ దమనం కృత్వా ప్రభావ మనుదర్శయన్॥

రేమే బృందావనే రమ్యే రాధయా మునిసత్తమ॥ అన్యైశ్చ గోపికాబృందైః శైరవాంశ స
ముద్భవైః॥ లావణ్యం వర్ధయ న్రేమే కృష్ణః కాల్యాత్మకః పుమాన్ । గోరక్షణఛలా ద్గత్వా
దివా బృందావనే శుభే॥ వేణునిస్స్వన సంవాదై స్సర్వా శ్చానీయ గోపికాః। ప్రధాన మహిషీం
కృత్వా రాధాం రేమే స్వలీలయా॥ వివిధై రమ్యపుష్పై శ్చ మాలాం నిర్మాయ గోపికాః॥ కృ
ష్ణాంగే సంప్రదాయాఽతిహృష్టాః కృష్ణం వ్యలోకయన్॥ కృష్ణోఽపి రుచిరాం మాలాం దత్వా
తాభ్య స్స్మితాననః॥ వ్యలోకయ న్ముఖాంభోజం సుప్రసన్నం నిరంతరం॥ ౧౦॥ కదాచి దుపవి
ష్ట స్తు దివ్యసింహాసనోపరి । వామాంకే సముపాధాయ రాధాం పరమసుందరీం॥ విమృజ్య శశి
కోట్యాభం వాసనా తన్ముఖాంబుజం। ప్రేమ్ణా చుచుంబే శ్యామాం తాం కామవ్యాకుల మాన
సః॥ కదాచి ద్యమునాతీరే కదాచి జ్జల మధ్యతః॥ సహితో గోపికాబృందై శ్చిక్రీడ యదునంద
నః॥ రాత్రౌ సంహృత్య చేతాంసి గోపీనాం వేణునిస్స్వనైః॥ ఆనీయ కాననే తత్ర రేమే కృష్ణ
స్సకౌతుకాత్॥ కదాచి ద్రాధికా శంభు శ్చారు పంచముఖాంబుజః। కృష్ణో భూత్వా స్వయం
గౌరీ చక్రే విహరణం మునే॥ ఏవం సంరమమాణ స్తు రాధయా గోకులే స్వయం। కృష్ణ ఆనంద
పూర్ణాఽత్మా సమవాప్సీ న్మహామునే॥ ఏకదా సంప్రవృత్తే తు శరత్కాలే మహానిశి। విహ
ర్తుం తు మనః కృత్వా బృందావన ముపాగమత్॥ పుష్పితం మల్లికాకుంద జాతీచంపకచంద
నైః। లలితం మందమందాయమానై ర్మధురవాయుభిః॥ మధుపై ర్మధుమత్తై శ్చ గుంజితం
మధుర స్వనైః॥ కూజితం కోకిలైః క్రౌంచైః కామవిహ్వాల మానసైః॥ సరాంసి చాతి రమ్యా
ణి కాననే తత్ర నారద। సుపుష్పితాని కల్హార కుముదైః పంకజై రపి॥ ౨౦॥ అథోదయ మను
ప్రాప శశాంకోఽతిసునిర్మలః॥ హర్షయ న్నివ విశ్వాని ద్రావయ న్కామినీ మనః॥ ఏవం వనా
శ్రియం వీక్ష్య శశాంకం చాఽతినిర్మలం। ప్రహృష్టాత్మా స్వయం కృష్ణో వేణు మావాదయ న్ము
నే॥ తచ్ఛ్రుత్వా సముపాయాతా స్సర్వగోప వరాంగనాః॥ సంత్యజ్య గృహకర్మాణి కృష్ణాకర్షి
త మానసాః॥ రాధా జగామ చార్వంగీ తాసా మగ్రే వ్యవస్థితా। సాక్షా చ్ఛంభుః పుమాన్
పూర్ణో మాయాస్త్రీ రూప మాశ్రితః॥ తా స్సర్వా ఆగతా వీక్ష్య కృష్ణః కమలలోచనః॥ మ
హావిహార ఉద్యోగం చక్రే స మునిసత్తమ॥ ఆకృష్య బాహుభి స్సర్వా గోపీః కృష్ణః పృథక్
పృథక్। రేమే రతిపతిం జిత్వా నానాకౌతుక మంగలైః॥ అథాఽష్టధాఽభవ త్కృష్ణో నవీనజలద
ప్రభః। స్మితాస్యః పరమానంద పూర్ణాత్మా కామవిహ్వాలః॥ తద్వీక్ష్య రేమే రాధాఽపి భూ
త్వాఽష్టమూర్తయః క్షణాత్। సహస్రేందుప్రభా స్మేర రుచిరా కామవిహ్వాలా॥ ఏభి ర్మూ
ర్తిభి రష్టాభి ర్విహరంతీ మహామునే। అష్టమూర్తిః ప్రసన్నాత్మా కృష్ణ స్సోఽంతర్దధే క్షణాత్॥
తతోఽంతరిక్షే చక్రే స రాసక్రీడాం మహామునే।అన్యా శ్ఛలేన సంత్యజ్య సర్వగోప వరాంగనాః॥
౩౦॥ బాహుభ్యాం బాహు మాకృష్య రాధాయాః కమలేక్షణః॥ వక్త్రేణ ఘటయ న్వక్త్రం
మర్దయం శ్చ స్తనం కరైః॥ క్వచి ద్వస్త్రం తథాఽహృత్య ప్రహాసన్ కౌతుకాఽన్వితః। రే
మే చిరం పరానంద పూర్ణాత్మా నిజలీలయా॥ తత్రాఽపి తృప్తి ప్రాప్తి శ్చ మహతీ మునిస

త్తమ । భేరీమృదంగ తూర్యాది నిస్స్వనై స్తుములై స్సహ ॥ తథా విహరమాణే తు రాధా కృష్ణే నభోఽంతరే । నాఽలోక్య రురుదు స్తత్ర గోపికా రమ్యకాననే ॥ తాసాం విలాప మాకర్ణ్య పునః కృష్ణ స్తు రాధయా । పరిత్యక్తుం సమభూ త్తత్ర కాననే మునిపుంగవ! ॥ మనోభిలషితం తాసాం కృష్ణః కర్తు మనేకధా । సంభూయ నిజమాహాత్మ్యా ద్రేమే తస్మి న్మహావనే ॥ తాం దృష్ట్వా దేవగంధర్వాః కృష్ణక్రీడాం మహావనే । ఏవం ప్రాపుః పరమానందం చక్రుః పుష్పాభివర్షణం ॥ ఏవం బహుదినం రాత్రౌ గోపీభి స్సహ కాననే । చకార రాసక్రీడాం వై కృష్ణో మాయామయః పుమాన్ ॥ అన్యా అపి మహాక్రీడా శ్చకార పరమేశ్వరీ। వస్త్రాపహరణాద్యా స్తు రూపిద్రూపేణ శంభునా॥ నందాద్యా గోపబృందా స్తు జ్ఞాత్వా బ్రహ్మేతి చేష్టితైః। స్నేహేన పాలయామాసుః కృష్ణం దేవ్యాత్మకం మునే ॥ ౪౦॥ రాధాఽపి పరిసంత్యజ్య లజ్జాం తేన నిరంతరం। లావణ్యం వర్ధయన్ రేమేఽతీవ కృష్ణేన నారద!॥ అథ కంసేరితో దైత్యో వృషభాఖ్యో మహాబలః। ఏకదా గోకులం ప్రాయా ద్రామకృష్ణౌ విహింసితుం॥ త మాయాంతం వృషం వీక్ష్య రజతాద్రి సమం మునే । దుద్రువుః పరిత స్సర్వే పశవో గోకుల స్థితాః॥ దుద్రువు శ్చాపరే లోకా స్సింహం దృష్ట్వేవ గోగణాః। దిశ శ్చ విదిశ శ్చైవ భయా త్తస్య దురాత్మనః॥ ఏవం నిరీక్ష్య సంధావమానాన్ గోకులవాసినః । కృష్ణ స్త మాససాదాఽథ వృషభాఖ్యం మహాసురం॥ స చాపి వృషభో వీక్ష్య కృష్ణం సమ్ముఖ మాగతం। ఖురైః ప్రచాలయన్ పృథ్వీం ననర్ద మునిసత్తమ!॥ అథ కృష్ణ స్త మాకృష్య శృంగయో ర్ధరణీతలాత్। ప్రక్షిప్య పాతయామాస పృథ్వ్యాం ప్రాణాన్ప్రమోచయన్। తతో గోపాః పరం ప్రాప్య విస్మయం హృష్టమానసాః। అపూజయంత కృష్ణం తం నానాస్తుతిభి రాదరాత్ ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే భగవత్యా శ్రీకృష్ణరూపేణ రాధికాది
భిస్సహ రాసక్రీడా కరణం వృషభాసుర నిబర్హణం నామ
త్రిపంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ చతుఃపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ అథైకదా మునిః ప్రాయా న్నారదో మధురాపురం । నభసా వాదయ న్వీణాం గాయన్ హరిగుణామృతం॥ స ప్రాహ కంసరాజాయ నిర్జనే మునిసత్తమః। వేదయన్ సకలం వృత్తం సుగుప్తం దుష్టచేతసే॥ నారద ఉవాచ॥ శృణు గుహ్యతమం రాజన్! వక్ష్యే తవ హితం వచః। యోఽసౌ నందసుతః కృష్ణో గోకులేఽస్తి సులోచనః॥ నవీన నీరద శ్యామో వనమాలా విరాజితః। స ఏవ దేవకీగర్భే సంభూత శ్చాష్టమో ధ్రువం॥ రోహిణీగర్భ సంభూతో రామో భీమపరాక్రమః। తౌ న్యస్తౌ వసుదేవేన బిభ్యతా నందవేశ్మని॥ తాభ్యాం

తే నిహతా శ్చూరాస్తృణావర్తాదయో బలాత్। కన్యా యా గగనం ప్రాప్తా సా తు నంద
తనూద్భవా॥ ఆనీతా వసుదేవేన త్వాం ప్రతారయితుం ధ్రువం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తే
నైవ ముక్తో దుర్ధర్షః క్రోధాత్ ఖడ్గ ముపాదదే॥ సంఛేత్తుకామో దేవక్యాసహితం వృష్టినం
దనం। తత స్తం తారయామాస స ఏవ మునిసత్తమః॥ ఉక్త్వా బహువిధం తస్మై రాజ్ఞే కంసా
య కోపినే। తత స్స్వాశ్రమ మభ్యాయాత్ సమునిర్దేవదర్శనః॥ కంసః ప్రస్థాపయామాస క్రూ
రం నిశ్చిత్య మంత్రిభిః॥ ౧౦॥ అక్రూర మాహ గత్వా త్వం గోకులే నందవేశ్మని। వసుదేవసు
తౌ రామకృష్ణౌ తత్ర స్థితౌ ఛలాత్। సమానయ పురీ మేనాం మధురాం మమ శాసనాత్। అత్ర
ముష్టిక చాణూర ప్రముఖై ర్మల్లయోధిభిః। మల్లయుద్ధేన తౌ వీరౌ పాతయిష్యే మహాబలౌ।
ఇత్యాజ్ఞప్తో మునే తేన కంసేనాతిదురాత్మనా। అక్రూరో రథ మారుహ్య చిత్రం గోకుల మా
యయౌ। తతో నందాశ్రమం గత్వా రథాత్ క్షితి ముపేత్య చ। ప్రవిశ్య దదృశే వీరౌ వాసు
దేవౌ సుదుర్జయౌ। అక్రూర స్తౌ ప్రణమ్యాఽథ దండవత్పతితో భువి। ఉవాచాఽగమనే హే
తుం యత్కంసేనాఽభిభాషితం॥ అక్రూరఉవాచ॥ ప్రేషితః కంసరాజేన దుష్టేనాఽహం సమా
గతః॥ యువాం మధుపురీం నేతుం రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। స తు సంమంత్రయామాస మం
త్రిభి ర్దుష్టచేతసైః। యువాం మల్లేన యుద్ధేన మల్లైస్సంపాతయిష్యతి।అహం తు ప్రతిజానామి
శ్రుత్వా యోగిముఖాంబుజాత్। న యువాం ప్రాకృతౌ నూనం మనుజౌ భీమవిక్రమౌ। కంసా
సాది దుష్ట భూభార నివృత్త్యై నిజలీలయా॥ ౨౦॥ జాతౌ మాయామయౌ పృథ్వ్యాం పుంప్ర
కృత్యాత్మకౌ పరౌ। నందస్య చ యశోదాయా స్తత్ర భాగ్యాతిరేకతః। సంస్థితౌ ఛల మాశ్రి
త్య భయం కంసా ద్దురాత్మనః। తదేతయో స్సమభవ జ్జన్మాంతర కృతస్య వై। సంపూర్ణం
ఫల మేవేహ తపస స్సర్వ ముత్తమం। ఇదానీం సముపాగత్య మధురాయాం దురాసదాన్॥
కంసాది దుష్టభూభారాన్ పాతయేథాం మహాబలాన్॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య
వచ స్తస్య రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। గంతు మిచ్ఛూ మధుపురీం సర్వాన్ గోపా నూచతుః॥
యూయం వివిధగవ్యాని మధురాణి మహాత్మనే। దాతుం రాజ్ఞే శ్వః ప్రభాతే గృహీత్వా సంప్ర
యాస్యథ। ఆవాం తత్ర గమిష్యావో ద్రష్టుం క్షితిపతిం ధ్రువం। తయో రితి వచ శ్శ్రుత్వా గో
పా శ్చకితమానసాః। తథా చక్రు ర్మునిశ్రేష్ఠ సర్వ ఏవ మహామతే। తతః ప్రభాత మారుహ్య ర
థం తం చిత్ర ముత్తమం। అక్రూరేణ సహోద్యోగం చక్రతు ర్మధురాగమే। తతస్తు రురుదు
స్సర్వాః కృష్ణం వీక్ష్య వ్రజాంగనాః। తా స్సమాశ్వాస్య తూర్ణం స చాలయ ద్రథ మభ్యగాత్।
అనుజగ్ము ర్మునిశ్రేష్ఠ నందాద్యా గోపబృందకాః। ప్రగృహ్య దధితక్రాది గవ్యాని యదు
నందనం॥ ౩౦॥ అక్రూర స్తు సమాదాయ రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। జగామ మధురాపుర్యాం
నందగోపముఖై ర్వృతః॥ ఆయాతౌ రామకృష్ణౌ స శ్రుత్వా కంసోఽతిమూఢధీః॥ హస్తినం స్థా
పయామాస ద్వారి భీమపరాక్రమం। తం కరే సముపాదాయ కృష్ణ స్సంపాత్య భూతలే। ద్విధా
చక్రే శిర స్తస్య కరఘాతేన లీలయా। తతః పురం వివిశతూ రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। అక్రూర

సహితౌ వీరౌ సవంతౌ సింహావ స్మయాః। అనుజగ్ము ర్భయత్రస్తా నందాద్యా వ్రజవాసినః।
ఉపాయనాని గవ్యాని గృహీత్వా మునిసత్తమ। తే తు గత్వా ద్రుతం యత్ర కంస ఆస్తే నరా
ధిపః। ఉపాయనాని ప్రదదు స్తస్మై నత్వా దురాత్మనే। మల్లక్షేత్రే స్థితౌ రామకృష్ణౌ భీమపరా
క్రమౌ। మల్లా స్సంయోధయామాసు ర్ముష్టికాద్యా మహాబలాః। తత్ర సంపాతయామాస
ముష్టిఘాతేన ముష్టికం। రోహిణీతనయో రామో మహాబల పరాక్రమః। కృష్ణో వ్యపాతయ ద్వీ
రం చాణూరం ప్రకంపితతలే। ఉద్ధాయ గగనం భూయో నిపాత్య మునిసత్తమ। అన్యాంశ్చ శ
తశో మల్లా న్రామకృష్ణౌ క్షణార్ధతః। పాతయామాసతు స్సంఖ్యే దర్శయంతౌ పరాక్రమం॥
౨౦॥ తత శ్శ్రుత్వా నిహతితాన్ మల్లాన్ భీమపరాక్రమాన్। ఆరురోహ మహత్తుంగం మంచం
కంసోద్విగ్నయా। తత స్తు వీక్ష్య దుష్టాత్మా రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। దూతా నాహ భయత్ర
స్త ఏతౌ దూరయ దూరయ। బ్రహ్మఘ్నాన్ దండయిష్యామి గోపాన్ సర్వాన్ దురాత్మనః।
నందం తు ఘాతయిష్యామి సభార్యం దుష్టచేతసం। ఇత్యేవం భాషమాణం తం వీక్ష్య కృష్ణః క్ష
ణార్ధతః। దధార నిజమూర్తిం తాం బ్రహ్మాండ క్షోభ కారిణీం। తత స్సా కాలికా దేవీ వామే
నాఽకృష్య పాణినా। కేశేషు తం దురాత్మానం ఖడ్గేన శిర ఆచ్ఛినత్। సా తు ఛిత్త్వైవ తం దు
ష్టం భూయ స్సంభూయ పూర్వవత్। ననర్త ధరణీపృష్ఠే రామేణ మునిసత్తమ॥ నందాద్యా గో
పబృందా శ్చ హర్షనిర్భర మానసాః। ననృతు ర్వేణువీణాదీన్ వాదయంతో రణాంగణే। బ
భూవ పుష్పవృష్టి శ్చ నభసో మునిసత్తమ। దిశ శ్చ సమభూ త్సర్వా నిర్మలా విగతస్వనాః।
దేవకీ వసుదేవౌ తు సన్నద్ధౌ నిగళే స్థితౌ। గత్వా ప్రణమ్య కృష్ణోఽసౌ మోచయామాస
బంధనాత్। తౌ దృష్ట్వా సముపాయాతౌ పుత్రౌ చారుముఖాంబుజౌ॥ హర్షాశ్రుపూర్ణనే
త్రౌ తౌ నిన్యతు శ్చాంగ మాత్మనోః॥ ౩౦॥ రురుదు స్తన్మహిష్య స్తు భర్తృశోకేన మోహి
తాః। కరేణాతాడ్య వక్షాంసి శిరాంసి చ మహామునే॥ తా స్సర్వా స్తు సమాశ్వాస్య కృష్ణః కమ
లలోచనః। ఉగ్రసేనం మహారాజం తస్మిన్ రాజ్యేఽభ్యషేచయత్। అథ నందం పరిష్వజ్య వ
సుదేవ స్సమబ్రవీత్। ప్రీణయన్ ప్రియవాక్యేన బాష్పాకులిత లోచనం॥ వసుదేవ ఉవాచ॥ స
ఖే! తవాలయే హ్యేతౌ పుత్రౌ మే సంస్థితౌ చిరం। పితేవ త్వం చ ధర్మజ్ఞ కృతవాన్ పరిపాల
నం। యశోదాఽపి భవత్పత్నీ మత్పుత్రౌ సుతవత్సదా। పాలయామాస ధర్మజ్ఞా తద్యువాం సుత
యోర్మమ। పితరౌ మమ బంధుశ్చ భవా నసి దయాపరః। ఇమా విదానీం సంస్థాప్య మద్వేశ్మ
ని కుమారకౌ। వ్రజం వ్రజ వ్రజపతే సహితో వ్రజవాసిభిః। నాత్ర త్వయా శోచనీయం మమైవ
ప్రియకారణాత్। వక్తవ్యంచ యశోదాయై మమేదం వచనం సఖే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యు
క్తో వసుదేవేన నంద స్సాశ్రువిలోచనః। నిశ్వసన్ దదృశే రామకృష్ణౌ నిశ్చలితేక్షణః। తత
స్సాశ్రుపరీతాక్షౌ రామకృష్ణౌ మహామతే। నందం సమూచతు ర్వాక్యం బాష్పగద్గదయా గి
రా। తత్ర సంతప్య పితరౌ బంధూ నన్యాం శ్చ దుఃఖితాన్॥ ౪౦॥ త్వా మప్యభ్యేత్య పితరం
ద్రక్ష్యావో మాతరం తథా। ఏవ మాభ్యాం నిగదితం శ్రుత్వా నందోఽతిదుఃఖితః। రుదన్ స్వ

పుర మభ్యాయాత్ సహితో వ్రజవాసిభిః। తస్మిన్ మహాగతే సర్వా రురుదు శ్శోకతాపితాః। అదృష్ట్వా రామకృష్ణౌ తౌ సుచారుముఖ పంకజౌ। తాసాం శోకాపనోదాయ కృష్ణ స్తు మునిసత్తమ। గోకులే ప్రేషయామాస దేవం భక్తిపరాయణం। స గత్వా సాంత్వయామాస సమస్తాన్ వ్రజవాసినః। కృష్ణశోక సుదుఃఖార్తా నుక్త్వా కృష్ణాభిభాషితం। తత స్తయో స్సముకరో ద్విధినా ద్విజసంస్కృతం। వసుదేవ స్సమానీయాఽచార్యం గర్గం మహామునిం। స ఏవ సర్వశాస్త్రాణి ధనుర్వేదాదికానిచ। వ్యశిక్షయన్ మహాత్మానౌ రామకృష్ణౌ మహాబలౌ। తౌ సర్వగుణ సంపన్నౌ వాసుదేవౌ మహాబలౌ। స్థితౌ మధుపురే రమ్యే ప్రీణయంతౌ స్వబాంధవాన్॥ ౬౭॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే కంసవధాదివృత్తాంత కథనం నామ
చతుఃపంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ పంచ పంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ। ఏవం భగవతీ దేవీ శ్యామసుందర రూపిణీ। ఛలేన వినిపాత్యైతాన్ భూభారాన్ దుష్టచేతసః॥ తథాన్యేషాం చ దుష్టానాం ప్రతీక్షంతీ వధే ఛలం। రమ్యే మధుపురేఽవాత్సీ ద్రామేణ మునిసత్తమ॥ శంభుశ్చ ధరణీపృష్ఠే స్త్రీరూపేణాఽష్టధాఽభవన్। స్థితః పితృగృహే దేవీం ప్రతీక్షన్ కృష్ణరూపిణీం। తథా విష్ణుశ్చ సంభూయ కుంత్యాం దేవాత్పురందరాత్। భ్రాతృభి స్సహితోఽవాత్సీ న్నగరే హస్తినాహ్వయే॥ అర్జునేతి సమాఖ్యాతో మహాబల పరాక్రమః। సర్వశాస్త్రార్థ తత్వజ్ఞో ధనుర్విద్యావిశారదః॥ తథా తద్భ్రాతర శ్చాన్యే చత్వారో భీమవిక్రమాః। ధర్మపుత్రాదయో వీరా మహాబల పరాక్రమాః॥ తే ధర్మనిరతాః పంచ పాండవా స్సత్వశాలినః। సంప్రాప్తయౌవనా రాజ్య మకార్షు ర్మునిసత్తమ। అభ్యద్విషం స్తాన్ దుర్ధర్షా ధార్తరాష్ట్రా మహాబలాః। ధృతరాష్ట్ర శ్చ దుర్బుద్ధిః కర్ణ శ్చ శకుని స్తథా। దుర్యోధన స్తు సతతం చింతయామాస దుర్మతిః। ఉపాయం పాండవేయానాం నిధనే మునిసత్తమ। విషదానాది కర్మాణి కృత్వా తేషాం వధేచ్ఛయా। వ్యర్థచేష్టోఽపి నో శాంతి మవాప క్రూరమానసః॥ ౧౦॥ తస్య తద్బుద్ధి మాజ్ఞాయ క్షత్రియాణాం క్షయంకరీం। అక్రూరం ప్రేషయామాస హస్తినాయాం స వృష్ణిరాట్। స గత్వా ధార్తరాష్ట్రాణాం సర్వం విజ్ఞాయ చేష్టితం॥ అక్రూర ఉవాచ॥ వైచిత్రవీర్య! దాయాద! మహారాజ! సుతాం స్తవ। నివార్య పాండవేయేషు స్నేహం ప్రకటయ ప్రభో॥ బాల్యే మృతః పితా తేషాం త్వామృతే నహి విద్యతే। యస్తేషు కురుశ్రే స్నేహ మనాథేషు మహామతే। తస్మా ద్విధాయ సుమతాం పాండవేషు సుతేషుచ। భుంక్ష్వ రాజ్యం మహారాజ ప్రీత్యా పరమయాఽన్వితః॥ ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ॥ వి

ద్వేషః పాండవేయేషు యుద్ధ్యేప్యేష భయంకరః। తథాపి పుత్రవాత్సల్యాత్ న త్యక్తుం రోచతే
మనః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తన్మత మాజ్ఞాయ సోఽక్రూర స్సముపేత్య చ। శ్రీకృష్ణాయ
యథావృత్తం కథయామాస నారద। తచ్ఛ్రుత్వా చింతయామాస కృష్ణః కమలలోచనః।
రాజన్యానాం కురుక్షేత్రే నిధనం సంభవిష్యతి। ధృతరాష్ట్రస్య దుర్బుద్ధే శ్శకునే స్సౌబల
స్యచ। అవశ్య మేవ చైతస్మా ద్విద్వేషా దితి నారద। అథ కృష్ణః పురీం రమ్యాం బ్రహ్మ
ణా పరికల్పితాం। ద్వారకాం యదుభి స్సార్థం సంవాసాయ వివేశహ॥ ౨౦॥ తతశ్శి
వాంశజాతాయా రుక్మిణ్యా స్తు స్వయంవరే। విదర్భరాజేనాఽహూతా స్సర్వ ఏవ మహీ
భుజః। ఆజగ్ము ర్నగరం తస్య నానాదేశ నివాసినః। రుక్మి ర్నామ సుత స్తస్య భీష్మకస్య
చ దుర్మతిః। చైద్యాయ శిశుపాలాయ భగినీం దాతు ముత్సుకః। కృష్ణం విద్విష్య పితరా
వనాదృత్య నచాహ్వాయత్। స చేదిరాజో బలవాన్ రుక్మే ర్విజ్ఞాయ తన్మతం। మహతా రథవే
గేన సుచారు వరరూపధృక్। ఆజగామ మునిశ్రేష్ఠ విదర్భాధిపతేః పురం। తతో నారదవక్త్రే
ణ రుక్మిణ్యా ద్వాహమంగలం। విదర్భరాజ నగరే నానోత్సవ సమాకులే। భేరీ మృదంగ పణవానక
దుందుభి నిస్వనే। శ్రుత్వా స్యందన మారుహ్య కృష్ణోఽపి సముపాగమత్। తత్ర స్థిత స్సమాగ
త్య నభసి స్యందనోపరి। జహాస కృష్ణ స్తాన్ దృష్ట్వా వరవేషధరా న్నృపాన్। తతః కమలపత్రా
క్షీం క్వణచ్చలిత నూపురాం। గంగా మర్చయితుం నీయమానాం నారీభి రాదరాత్। ధ్యాయం
తీం కృష్ణ మేకాంతే హంసీగతి విరాజితాం। కాంక్షంతీం వాసుదేవస్యాఽగమనం రుక్మిణీం త
దా। జహార కృష్ణో హాహేతి పౌరా స్సర్వే విచుక్రుశుః॥ ౩౦॥ అభ్యధావంత సంక్రుద్ధా రాజా
నో వ్యధితాంతరాః॥ కృష్ణ స్సమున్నతి వరాయుధ ధారిణ స్తాన్। విచ్ఛిన్న భగ్న వర కార్ముక
వాహనాంశ్చ। లజ్జా భరానత ముఖాన్ శిశుపాల ముఖ్యాన్। కృత్వా జగామ భవనం త్రిదివే
శతుల్యః॥ తథాంశ సంభవా శ్శంభో స్సప్త కన్యాశ్చ నారద॥ ౩౨॥ జాంబవత్యాదికాః కృష్ణో
భార్యాత్వేన సమాగ్రహీత్। కృత్వా బహుతరం యుద్ధం జిత్వా వీరాంశ్చ సంయుగే। ఆగత్య
ద్వారకాం రేమే తాభి స్సహ యథేప్సితం। రాజేంద్రత్వేన సంసిక్తః పుత్రపౌత్రాది సంయుతః।
ఉవాస వృష్ణిభి స్తస్యాం ద్వారావత్యాం యదూద్వహః। అన్యాశ్చ వివిధా భార్యాః పరిగృహ్య
మహామునే। తాసు చోత్పాదయామాస పుత్రాన్ కృష్ణ స్సహస్రశః। తథా హత్వా మహారా
జం భౌమం సమరదుర్జయం। సహస్రశ స్సమానీయ స్త్రియ శ్చారువిలోచనాః। తాసు చోత్పా
దయామాస పుత్రాం శ్శతసహస్రశః। ఏతస్మి న్నంతరే తేపి పాండవా మునిసత్తమ। కృత్వో
ద్వాహాదికం శస్త్రవిద్యా మధ్యస్య దుర్జయాః॥ యుయుక్షవ స్సమాహూతవంతః కృష్ణం మహా
మతిం। స తత్ర గత్వా రాజానం ధర్మపుత్రం యుధిష్ఠిరం। రాజసూయం మహాయజ్ఞం కర్తు
మాదిష్టవా న్మునే। క్షయాయ రాజవంశ్యానాం కురూణాం ద్వేషవృద్ధయే॥ ౪౦॥ స్వయ మ
ధ్యక్షతా మేత్య యజ్ఞం ప్రావర్తయ త్తదా। దిక్షు ప్రస్థాపయామాస భీమాదీన్ సహసైని
కైః॥ విజిత్య నృపతీన్ సర్వా నానేతుం మునిసత్తమ॥ తేపి జిత్వా నృపాన్ సర్వా న్నానాదే

శినివాసినః। ఆనీయ నగరం ప్రాపు ర్మాగధస్య మహౌజసః। స జిత్వా తాన్నృపాన్ సర్వా న్స్థితవాన్ భీమవిక్రమః। తత స్తం పాతయామాస ఛలేన యదునందనః। భీమసేనం సమాశ్రిత్య సంగ్రామే మునిసత్తమ। తత స్సర్వాన్ సమానీయ రాజన్యాన్ ధర్మనందనః। అకరో ద్రాజసూయాఖ్యం యజ్ఞం సద్ద్రవ్యయ పూర్వకం। తత్ర ధర్మసుత భ్రాతా సహదేవో మహామతిః। సదస్యర్చన కార్యేషు నియుక్తో ధర్మసూనునా। మునీంద్రై స్సమనుజ్ఞాత స్సర్వాదౌ యదునందనం। అభ్యర్చయ న్మునిశ్రేష్ఠ పశ్యతాం సర్వభూభుజాం। తద్దృష్ట్వా శిశుపాల స్తు ధర్మపుత్రం యుధిష్ఠిరం। కృష్ణం యజ్ఞం చ దుష్టాత్మా వ్యనిందత రుషా జ్వలన్। తత స్తం పృథివీభారం తస్మిన్ రాజన్య సంసది। పాతయామాస శ్రీకృష్ణ శ్ఛిత్వా తస్య శిరో మునే। తద్యజ్ఞ విభవం దృష్ట్వా ధార్తరాష్ట్రోఽతిదుర్మతిః। అతప త్క్రూరచేతా శ్చ కర్ణ శ్చాతిసుదుర్మతిః॥ ౫౦॥ తత స్స మంత్రయిత్వా తు మాతులేన దురాత్మనా। ద్యూతం చక్రే ప్రతిజ్ఞాయ పార్థేనాఽమిత తేజసా। తస్మిన్ ద్యూతే ఛలా ద్రాజా ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః। జితో రాజ్ఞాఽతిదుష్టేన ధార్తరాష్ట్రేణ నారద। ప్రతిజ్ఞా వశతో రాజా రాజ్యం సర్వం క్రమేణ తు। పరితిత్యాజ దుష్టాత్మా తథాపి ధృతరాష్ట్రజః। భూయో ద్యూతే మహారాజం ధర్మపుత్రం సమాహ్వయత్। స తు ధర్మపరో రాజా ధర్మోల్లంఘ భయాత్ పునః। ద్యూతే ప్రవృత్త స్సమభూ ద్ధార్తరాష్ట్రేణ పాపినా। ప్రతిజ్ఞాం కారయామాస తస్మిన్ ద్యూతే పరాజయే। ద్వాదశాబ్దం వనే వాస మజ్ఞాతవసతిం తథా। ఏకాబ్దం తత్ర చ ద్యూతే ధర్మరాజః పరాజితః। తతో ద్యూతే భగవతీం ద్రౌపదీం పరిపణ్యచ। దుర్యోధన స్సభామధ్యే తస్యా శ్చక్రేఽవమాననం। తస్య తద్దారుణం కర్మ దృష్ట్వా భీష్మాదయో మునే। మేనిరే క్షత్రియాణాం తం కంటకం క్షయకారకం। నివార్య ద్రౌపదీం దేవీం పాండవేభ్య స్సమర్ప్య చ। ధార్తరాష్ట్రం దురాత్మానం జగర్హు స్తే యతవ్రతాః। తత స్తు పాండవా స్సర్వే భ్రష్టరాజ్యా మహామునే। సామాత్యా స్స్వజనై రన్యై స్సమస్తైః పరివారితాః। ప్రజగ్ము ర్వనవాసాయ ప్రతిజ్ఞాం నిస్తితీర్షవః। కృష్ణ స్తు పృథివీభారనివృత్త్యై కారణం మహత్। ఏత దేవేతి నిశ్చిత్య ద్వారావత్యా ముపాగమత్॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే యుధిష్ఠిర రాజసూయయాగ శిశుపాలవధ
దుర్యోధన కపటద్యూతజిత పాండవ వనవాస ప్రతిపాదనం నామ
పంచపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

అథ షట్పంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తే భ్రమంతే మహాత్మానః పాండవా మునిసత్తమ। వ్యతీత్య సుచిరం కాలం కామాఖ్యాం ద్రష్టు మాయయుః। యోనిపీఠే భగవతీం ప్రత్యక్ష ఫలదాయి

షట్పంచాశత్తమోఽధ్యాయః

సీం। యత్రాకార్షీత్తపః పూర్వం శంభుర్దేవాధిదైవతః। తత్ర స్థిత్వా భగవతీం సంపూజ్యా థ విధానతః। రాజ్యం సంప్రార్థయామాసుః పాండవా ధర్మతత్పరాః। శత్రూణాం నిధనం చాపి సంగ్రామేఽతి సుదారుణే। సామాత్యానాం సుదుష్టానాం కురూణాం పాపచేతసాం। తథా ప్రార్థయతాం తేషాం పాండవానాం మహాత్మనాం। ప్రత్యక్షం సా భగవతీ సమభ్యేత్యేద మబ్రవీత్॥ దేవ్యువాచ॥ ధర్మపుత్ర! మహాప్రాజ్ఞ! కురూణాం కీర్తిబంధన!। ప్రతిజ్ఞాం త్వం సముత్తీర్య హత్వా సర్వాన్ దురాత్మనః। ధార్తరాష్ట్రాన్ సుదుర్ధర్షా న్రాజ్య మేష్యసి నిశ్చితం।తవైతే భ్రాతరో వీరా శ్చత్వారో భువి దుర్జయాః। పాతయిష్యంతి సంగ్రామే ససైన్యాన్ ధృతరాష్ట్రజాన్। అహం తవ సహాయార్థం పుంరూపేణాఽభవం స్వయం। వసుదేవగృహే దేవ్యాం దేవక్యాం నిజలీలయా। ఛలేన పృథివీభార నివృత్త్యై ప్రార్థితా సురైః। విష్ణు శ్చార్జున ఇత్యాఖ్య స్తవ భ్రాతా మహాబలః। బభూవ పృథివీభార హరణాయ మమాఽజ్ఞయా॥ ౧౦॥ తదహం కృష్ణరూపా తే కృత్వా సాహాయ్య ముత్తమం। అర్జునం పురతః కృత్వా పాతయిష్యే మహారథాన్। భీష్మద్రోణాదికా న్వీరాం స్తథాఽన్యాన్ క్షత్రియర్షభాన్। అనేక దేశ దేశీయాన్ సమే తాన్ కురుజాంగలే। వాయుపుత్ర స్తు భీమోఽసౌ తవ భ్రాతా మహాబలః। ధృతరాష్ట్రసుతాన్ సర్వాన్ సంగ్రామే నిహనిష్యతి। అన్యాం స్తు పృథివీభారా న్రాజ్ఞ శ్శతసహస్రశః। తావకా న్నిహనిష్యంతి తదీయాః క్షత్రియర్షభాః। తత్రైవ తావకా శ్చాపి తదీయాన్ క్షత్రియర్షభాన్। నిహనిష్యంతి సంగ్రామే శతశోఽథ సహస్రశః। ఏవంహి భవతాం యుద్ధే క్షత్రియేషు హతేష్వనై। భూయః ప్రాప్స్యసి రాజ్యం చ మత్ప్రసాదా దసంశయం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి దేవ్యా వరం ప్రాప్య ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః। ప్రసన్నాత్మా మహాదేవీం తుష్టావ పరమేశ్వరీం॥ యుధిష్ఠిర ఉవాచ॥ నమస్తే పరమేశాని! బ్రహ్మరూపే! సనాతని!। సురాసురజగద్వంద్యే! కామరూప నివాసిని! న తే ప్రభావం జానంతి బ్రహ్మాద్యా స్త్రిదశేశ్వరాః। ప్రసీద జగతా మాద్యే! కామేశ్వరి! నమోఽస్తు తే। త్వా మారాధ్య మహేశోఽపి కృత కృత్యోతి మాన్యతే। ఆత్మానం పరమాత్మాపి కామేశ్వరి నమోఽస్తు తే॥ ౨౦॥ అనాదిః పరమా విద్యా దేహినాం దేహధారిణీ। త్వ మేవాసి జగద్వంద్యే కామేశ్వరి నమోఽస్తు తే?। దుర్వృత్త వృత్తి సంహర్త్రి పాపపుణ్య ఫలప్రదే। లోకానాం తాపసంహర్త్రి కామేశ్వరి నమోఽస్తు తే। త్వ మేకా సర్వభూతానాం సృష్టిస్థిత్యంత కారిణీ!। కరాలవదనే! కాలి! కామేశ్వరి! నమోఽస్తు తే। ప్రసన్నార్తిహరే! మాత! స్సుప్రసన్న ముఖాంబుజే। ప్రసీద పరమే! పూర్ణే! కామేశ్వరి! నమోఽస్తు తే। త్వా మాశ్రయంతి యే భక్త్యా యాంతి చాశ్రయతాం తు తే। జగతాం త్రిజగద్ధాత్రి! కామేశ్వరి! నమోఽస్తు తే। శుద్ధజ్ఞానమయీ! పూర్ణా ప్రకృతి స్సృష్టిభావినీ। త్వమేవ మాత ర్విశ్వేశి కామేశ్వరి! నమోఽస్తు తే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం స్తుతా భగవతీ ధర్మపుత్రేణ ధర్మిణీ। ప్రత్యక్షం ప్రాహ రాజం స్త్వం వరం వృణు యథేప్సితం॥ రాజోవాచ॥ వ్యతీత స్త్వత్ప్రసాదా న్మే వనే ద్వాదశ వార్షికః। వాసః పరమదుఃఖాఢ్యః ప్రతిజ్ఞాతం యథాపురా।

వర్షే త్రయోదశే త్వస్మిన్ పరై రవిదితా వయం। స్థాస్యామ ఇతి నిష్కర్షః పురా ద్యూతే మ
యా కృతః॥ సోఽయం కృచ్ఛ్రోఽనుసంప్రాప్తో దుష్కర స్సంకటో దయః। యథైనం చ తరి
ష్యామ స్తథా సంపాదయిష్యసి॥ ౩౦॥ దేవ్యువాచ॥ నగరే మత్స్యరాజస్య పాంచాల్యా భ్రా
తృభి స్సహ। స్థిత్వా ప్రతిజ్ఞాం నిస్తీర్య భూయో రాజ్య మవాప్స్యసి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ
ముక్త్వా భగవతీ క్షణేనాంత ర్ధీయత। పశ్యతో ధర్మపుత్రస్య దివి సౌదామినీ యథా। తత
స్సర్వాన్ సమాహూయ భ్రాతౄన్ ధర్మభృతాం వరః॥ మంత్రయామాస వాసాయ మునే! స
ర్వార్థ విత్తమః॥ తత స్తే నిశ్చయం కృత్వా విసృజ్యాఽన్యాన్ మహామతే!॥ విరాట రాజ నగరే
ప్రయయు శ్ఛన్న రూపిణః॥ నగరాంతిక మభ్యేత్య విసృజ్య జ్యాం ధనూంషి చ। శస్త్రాస్త్రాణి శ
మీవృక్షే ప్రాంతరే తేఽభ్యవర్తయన్॥ తత స్స రాజా ప్రణిపత్య దేవీ। మక్షాన్ సమాదాయ
సువర్ణ చిత్రితాన్। ప్రాగాయయౌ మత్స్యపతేః పురం త। ద్ద్విజాతిరూపేణ మహానుభావః॥
తం వీక్ష్య రాజేంద్ర సమానుభావం। పప్రచ్ఛ మత్స్యాధిపతి స్స్వాగతం। క స్త్వం కి మత్రాఽ
గతవాన్ కుతో వా। మన్యే ధ్రువం సర్వమహీశ్వరోఽసి। స ప్రాహ రాజన్ శరణార్థినం మాం
వినష్ట సర్వస్వ ముపస్థితం ప్రభో!॥ ద్యూతప్రవీణం ద్విజ మేవ విద్ధి। కంకాహ్వయం ధర్మసుతేన
పాలితం॥ తచ్ఛ్రుత్వా తం సమాదృత్య మత్స్యనా మధిప స్స్వయం। అరక్ష త్స్వసభాయాం
తు ధర్మాత్మానం మహామతిం। నచైనం జ్ఞాతవాన్ కశ్చి దపి రాజ్ఞ స్స్వభాగతం। వర్షే త్రయో
దశే తస్మిన్ భగవత్యాః ప్రసాదతః॥ ౪౦॥ ఏవం స భీమసేనోఽపి రాజానం త ముపేత్య చ। ని
యుక్తః పాకశాలాయాం స్థితవా న్రాజ సమ్మతః। అర్జునో నృత్యశాలాయాం కన్యానాం నర్త
కోఽభవత్। స్త్రీవేషధారీ స్థితవాన్ మత్స్యరాజ మసేవత। ద్రౌపద్యపి చ సైరంధ్రీ భూత్వా
తస్య మహీపతేః। పత్నీం సుధేష్ణా మాసాద్య స్థితా సర్వాంగ సుందరీ। మాద్రీపుత్రౌ చ వి
శ్రాంతౌ రాజానం త ముపేత్య చ। నియుక్తౌ వశ్వశాలాయాం గోశాలాయాం చ సంస్థితౌ। న
చైతాన్ జ్ఞాతవాన్ కశ్చిదపి సర్వాన్ మహీశ్వరాన్। మహాదేవ్యాః ప్రసాదేన తస్మిన్ వర్షే
త్రయోదశే। ప్రాప్తే చైకాదశే మాసి సుధేష్ణాయా నికేతనే। తస్యా భ్రాతా దదర్శైనాం
సైరంధ్రీం కీచకో బలీ। వృద్ధస్య మత్స్యరాజస్య స ఏవం రాజ్యరక్షకః॥ స తస్య మత ముల్లంఘ్య
న కించి త్కర్తు ముత్సహేత్। స తాం విలోక్య సైరంధ్రీం చార్వంగీం దివ్యలక్షణాం। పప్రచ్ఛ భ
గినీం కేయం చారుసర్వాఽంగ శోభినీ। శచీయం కిం మహేంద్రస్య కిం విష్ణోః కమలా స్వయం।
నైతాదృశీ మయా దృష్టా క్వాపి సర్వాంగ సుందరీ॥ సుధేష్ణోవాచ। సైరంధ్రీ యం మమ
భ్రాత! రకస్మా త్సముపాగతా। నివేశా ద్ధర్మపుత్రస్య సర్వరాజేశ్వరస్య చ॥ ౫౦॥ కీచక ఉవా
చ॥ యద్యే షా వ్యాచిరేణైవ భజతే మాం తథా కురు। నోచే త్ప్రాణాన్ పరిత్యజ్య యాస్యా
మి యమసాదనం॥ సుధేష్ణోవాచ॥ కించి ద్వక్ష్యామి తే భ్రాత! స్త త్త్వ ముద్యక్త మద్వచః। త
చ్ఛ్రుత్వా బ్రూహి నిశ్చిత్య తత్కరిష్యే ప్రియం తవ। ఇయం యదా సమాయాతా సైరం
ధ్రీ చారురూపిణీ। నివాస మత్ర కాంక్షంతీ తదా త్వేత న్మయోదితం। సైరంధ్రి! చారురూ

పాసి మత్త శ్శతగుణై రపి। న త్వం మత్స్యసదనే యోగ్యా మమ చైత న్న యుజ్యతే। యది త్వాం ద్రక్ష్యతే రాజా రాజీవ సదృశాననాం। తదా త్వామేవ చార్వంగీం సర్వత స్సముపే ష్యతి। త్వదాజ్ఞా వశగో రాజా రూప సౌందర్య మోహితః। న మా మేష్యతి దౌర్భాగ్యం కిం మే సైరంధ్ర్యతః పరం। తదత్ర వాస స్తే నాస్తి గచ్ఛ స్థానం యథేప్సితం। తచ్ఛ్రుత్వా ప్రాహ సైరంధ్రీ కల్యాణి! తవ మందిరే। యావ త్థాస్యా మ్యహం తావ న్నాగచ్ఛే పురుషం క్వచిత్। సంతి మే పంచ గంధర్వాః పతయ శ్చారు విక్రమాః। త ఏవ ప్రతిరక్షంతి మా మహ ర్నిశ మేవహి। నహి మాం ధర్షితుం శక్తః పుమా నన్యో మహీతలే। తన్నాస్తి తే భయం రాజ్ఞి! వాసం రోచయ మేఽంతికే। తచ్ఛ్రుత్వాఽహం చ సైరంధ్రీ మరక్షం స్వనివేశనే॥౬౦॥ నచేత్ స్వాస్పద సంభేద మూలాం కిం స్థాపయే గృహే। తత్త్వం యదిచ సైరంధ్రీ మనుగచ్ఛసి సుందరీం। తదా తే పంచ గంధర్వా నిహనిష్యంతి నిశ్చితం॥ కీచక ఉవాచ॥ నాహం బిభేమి గం ధర్వా త్సత్య మేవ బ్రవీమి తే। స్వబాహువీర్య మాశ్రిత్య హనిష్యే తాన్ సమాగతాన్। సైరంధ్రీం మృదువాక్యేన నందయిత్వా దృఢం మమ। శయ్యాం వేశయ చార్వంగీం గంధర్వా న్మా భయంకురు॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తత స్సుదేష్ణా సైరంధ్రీం సమాహూయ స్మితాననా। ప్రోవాచ గచ్ఛ సైరంధ్రి! కీచకస్య నివేశనం। స త్వా మిచ్ఛతి కల్యాణి! భజ తం చారు రూ పిణం॥ సైరంధ్ర్యువాచ॥ నాహం భజేఽన్యం పురుషం వినా పంచపతీ స్మమ। న మాం సంకర్షి తుం శక్తః కోపి పాపోఽతిమందధీః। యది మాం వీక్ష్య దుష్టాత్మా కామోపహత చేతనః। సముపైతి ధ్రువం మృత్యు స్తేభ్య స్తస్య భవిష్యతి। ఇతి తస్యా వచ శ్శ్రుత్వా సుదేష్ణా భ్రాతరం తథా। ఉవాచ స్వేచ్ఛయా నైవ సైరంధ్రీ త్వా ముపైష్యతి। తస్యా స్తద్వచనం శ్రు త్వా కీచకః పాపచేతనః। బలా త్సంకర్షణే చేష్టాం వితతాన సుదుర్మతిః। తస్య తచ్చేష్టితం జ్ఞాత్వా ద్రుపదస్య సుతా తదా। భీతా దేవీం జగద్ధాత్రీం జగామ శరణం శివామ్॥ ౭౦॥ ద్రౌ పద్యువాచ॥ దేవి! దుర్గే! జగన్మాత! స్సర్వరక్షణ కారిణి!। ప్రసీద త్వత్ప్రపన్నానాం దుఃఖదా రిద్ర్య నాశిని! దుష్టస్తంభిని! విశ్వేశి! కాత్యాయని! మహేశ్వరి!। విశ్వమోహిని! విశ్వేషాం చి తిరూపే నమోఽస్తు తే। మహామోహ స్వరూపా త్వం త్వం శుద్ధజ్ఞాన రూపిణీ। యే త్వాం స్మ రంతి సంసారే తే దుర్గా న్నిస్తరంతి హి। పాతివ్రత్య స్వరూపా త్వం సాధ్వీనాం జగదంబికే!। ని స్తారయ భయా ద్ఘోరా చ్ఛంకరప్రాణ వల్లభే!। త్వమేవ బంధు ర్దీనానాం త్వమేవ పరమా గతిః। త్వా మహం శరణం ప్రాప్తా త్రాహి మాం ఘోరసంకటాత్॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ పాంచా ల్యైవం స్తుతా దేవీ దుర్గా దుర్గార్తి నాశినీ। అంతరిక్ష గతో వాచ మా సైరంధ్రి! భయం కురు। య స్త్వా మన్యః పుమాన్ లోభా దభికాంక్షతి కాముకః। స మృత్యు వశగో నూనం భవిష్యతి న సంశయః। ఇతి దేవ్యా వరం ప్రాప్య సైరంధ్రీ ముదితాననా। నిర్భయా మత్స్యరాజస్య భవనే విచచార హ। సైకదా రుచిరాఽపాంగీ నిశాయాం కార్యగౌరవాత్। ప్రియా ద్గృహం సుదే ష్ణస్య కీచకస్య మహామునే!। తదా సపాపః ప్రతివీక్ష్య సుందరీం। సమీపగాం తాం ద్రుపదస్య

పుత్రీం। ఉత్థాయ జగ్రాహ కరాంబుజం క్షణాత్। సా తం వినిక్షిప్య గృహా ద్వినిర్యయౌ॥
౮౦॥ క్రుద్ధ స్సపాపోఽపి విఘూర్ణ లోచనః। ప్రియా త్సుతాయా ద్రుపదస్య పశ్చాత్। సా
తద్భయే నాతివిషణ్ణమానసా। జగామ మత్స్యాధిపతే స్సభాయాం॥ తత్రాస్తి ధర్మస్య సుత స్స
భీమో। వృద్ధేన రాజ్ఞా కిల దేవనే రతః। తత్రాగతాం తాం ప్రతిగృహ్య కేశతః సూతాత్మ
జోఽసౌ సహసా పదాఽవధీత్॥ తతో విలప్య ద్రుపదస్య పుత్రీ। మత్స్యాధిరాజం ప్రతినింద్య
కోపితా। రక్తేక్షణేన ప్రతివీక్ష్య భీమం। ధర్మాత్మజం చాపి సుదీనచేతనం॥ విసృజ్య నేత్రే సహ
సా యయౌ గృహం। ప్రతీక్ష్య కాలం కిల మత్స్యభూపతేః। భీమోఽపి సంవీక్ష్య చ కీచకస్య।
వినాశనార్థం మనసా వ్యచింతయత్॥ తత స్స ఏకదా ప్రాహ సైరంధ్రీం పాండవో బలీ। అము
త్ర నృత్యశాలాయాం రాత్రా వానయ కీచకం। తత్రాహం తం హనిష్యామి తవైవ ప్రియకా
మ్యయా। గంధర్వై ర్నిహతః పాప ఇత్యేవం త్వం వదిష్యసి। తస్య తన్మత మాజ్ఞాయ తథా చ
క్రే దృఢవ్రతా। నిశార్ధే భీమసేనేన స పాపః కీచకో హతః॥ ప్రాతా రువాచ సైరంధ్రీ గంధ
ర్వైః కీచకం హతం। తచ్ఛ్రుత్వాఽన్యే సమాజగ్ము ర్ద్రష్టుం త ముపకీచకాః। తే తస్య దాహ
ముద్యుక్తా స్త మాదాయ గృహాంతరాత్। రాత్రౌ వినిర్యయు స్సర్వే రుదిత్వా సుచిరం బహు॥
ఏతస్మి న్నంతరే తేపి వినిశ్చిత్య పరస్పరం। కీచకేన సమం దాహం సైరంధ్ర్యాశ్చ వ్యరోచ
యన్॥ ౯౦॥ తతో బలా త్తా మాదాయ ప్రజగ్ము రుపకీచకాః॥ ఉచ్చై రురోద సైరంధ్రీ భీమ
స్తత్ జ్ఞాతవాం స్తదా। తతః ప్రాకార ముల్లంఘ్య వినిర్గత్య మహాబలః। సైరంధ్రీం మోచయా
మాస వినిపాత్యో పకీచకాన్। గంధర్వేణ హతా ఏతే ఇత్యేవం చుక్రుశు ర్జనాః। రాజా భీత
స్తదా ప్రాహ సైరంధ్రీం వినయాన్వితః। త్వదర్థే నిహతా ఏతే మమ రాజ్యస్య రక్షకాః। మ
త్పురీం త్వం పరిత్యజ్య వాస మన్యత్ర రోచయ। సైరంధ్రీ త మథ ప్రాహ కించిత్కాలం ప్రతీక్ష
మే। అతివేగేన యాస్యామి త్యక్త్వా రాజం స్తవాలయం। తతో వ్యతీత స్సుమహా స్తేషాం వ
ర్ష స్త్రయోదశః। స చారైః ప్రతిసంధాయ జజ్ఞే రాజా సుయోధనః। భీష్మద్రోణముఖై స్సర్వై
ర్మంత్రయిత్వా చిరం నృపః। కీచకానాం వధం శ్రుత్వా తత్ర నిశ్చిత్య పాండవాన్। ససైన్యో
మత్స్యరాజస్య నిదేశం సముపాగమత్। తత్రాసీ ద్గోగ్రహే యుద్ధం పార్థేన సహధన్వినా। భీష్మ
ద్రోణాదయ స్సర్వే తేన తత్ర పరాజితాః। తతో జజ్ఞే విరాటోఽపి పాండవాన్ సమరస్థి
తాన్। విధివ త్పూజయామాస వినయాఽవనతో నృపః॥ తత్రార్జున సుతస్యాఽభూ ద్వివాహో
త్సవ మంగలం॥ ౧౦౦॥ విరాటాత్మజయా సాకం సర్వేషాం హర్షవర్ధనం। తతో యుద్ధసము
ద్యోగః ప్రావర్తత మహామతే॥ తత్రాయాతా శ్చ పాంచాలా స్సర్వసైన్య సమావృతాః। కా
శీరాజ ముఖా శ్చాన్యే నృపా స్సాహాయ్య హేతవే। తై ర్వృతాః పాండవా స్సర్వే మత్స్యై
శ్చ పరివారితాః। ఇచ్ఛంత స్తుములం యుద్ధం కురుక్షేత్ర ముపాగమన్॥ ౧౦౩॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే భీమసేనకృత కీచక వధో నామ
షట్పంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథ సప్తపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీ సహదేవ ఉవాచ॥ తథా భూభార హారాయ కృష్ణా సా కృష్ణరూపిణీ। ధార్తరాష్ట్ర
వధార్థం స్వసేనాం సునియమ్యచ। సాత్యకేన సమం తూర్ణం స్వయం పాండ్యా నుపాగ
మత్। ఆగతాః పృథివీపాలా నానాదేశ నివాసినః। పాండవానాం కురూణాం చ సాహాయ్యా
ర్థం మహామతే। న తాదృశ స్సముద్యోగః క్షత్రియాణాం మహామతే। కదాచి త్కుత్ర చి
ద్భూతో భవితావా కదాచన। హస్త్యశ్వ రథ పాదాతై ర్నానాదేశ నివాసినాం। వ్యాప్త
మాసీ త్కురుక్షేత్రం ధర్మక్షేత్రమయం తదా। దృష్ట్వైవం తు సముద్యోగం లోకక్షయకరం
పరం। భీష్మాద్యా స్సుమహాత్మాన స్సుయోధన మవారయన్। ఆగత్య భగవాన్ వ్యాసః స్వయం
సర్వార్థవిత్తమః। సపుత్రం ధృతరాష్ట్రం చ నిషిషేధ ముహుర్ముహుః। న త ద్గృహీతవా న్ప్రజ్ఞా
కాలపాశేన కుంఠితః। కర్ణస్య మత మాస్థాయ యుద్ధమేవ వ్యరోచయత్। తత శ్శంఖనినాదై
శ్చ భేరీదుందుభి నిస్వనైః। రథనేమి స్వనేనాపి కంపయంతో ధరాతలం। ధార్తరాష్ట్రా మహామా
త్రై స్సంగ్రామాయ వినిర్యయుః। తాన్ దృష్ట్వా సముపాయాతాన్ పాండవానాం మహార
థాః। సింహనాదాన్ ముహు శ్చక్రు శ్శంఖస్వన విమిశ్రితాన్॥ ౧౦॥ స ఘోషో ధరణీం చైవ
నభ శ్చాప్యనునాదయన్। చకర్ష ధార్తరాష్ట్రాణాం మన స్తేజాంసి సర్వతః। తతో ధర్మసుతో
రాజా గురూన్ యుద్ధే వ్యవస్థితాన్। భీష్మద్రోణ ముఖాన్ సర్వాన్ ప్రణిపత్య పృథక్ పృ
థక్। యుద్ధాయ తై రనుజ్ఞాత స్స్వరథం పున రాగమత్। తత స్తే పాండవా స్సర్వే అవప్లు
త్య రథోత్తమాత్। సంగ్రామే జయలాభాయ తుష్టువు ర్జగదంబికాం। పాండవా ఊచుః॥ కా
త్యాయని! త్రిదశవందితపాదపద్మే! విశ్వోద్భవ స్థితి లయైక నిదాన రూపే!। దేవి! ప్రచండరవి
నేత్రి! పురారిపత్ని! దుర్గే! ప్రసీద జగతాం పరమార్తి హంత్రి!॥ త్వం దుష్ట దైత్య వినిపాత
కరీ సదైవ దుష్ట ప్రమోహనకరీ కిల దుఃఖహంత్రీ। త్వాం యో భజే దిహ జగన్మయి! తం క
దాపి నో బాధతే భవసుదుఃఖ మచింత్య రూపే!॥ త్వా మేవ విశ్వజననీం ప్రణిపత్య విశ్వం
బ్రహ్మా సృజ త్యవతి విష్ణు రహోత్తి శంభుః। కాలే చ తాన్ సృజసి పాసి విహంసి మాత! స్త్వాం
ళ్రమైన నహి తేస్తి జని ర్వినాశః॥ త్వం మై స్స్మృతా సమర మూర్ధని దుఃఖహంత్రి తేషాం
తనూ నహి విశంతి విపక్ష బాణాః। తేషాం శరా స్తు పరగాత్ర నిమగ్న పుంఖాః ప్రాణాన్
గ్రసంతి దనుజేంద్ర నిపాతకర్త్రి!॥ య స్త్వన్మనుం జపతి ఘోరరణే సుదుర్గే! పశ్యంతి కా
లసదృశం కిల తం విపక్షాః। త్వం యస్య వై జయకరీ ఖలు తస్య వక్త్రా ద్బ్రహ్మాఽక్షరాత్మకమ
ను స్తవ నిస్సరేచ్చ। త్వా మాశ్రయంతి పరమేశ్వరి! యే భయేషు తేషాం భయం నహి భవే
దిహ వా పరత్ర। తేభ్యో భయా దిహ సుదూరత ఏవ దుష్టా స్త్రస్తాః పలాయనపరా శ్చ ది

శ్రో దధ్రివంతి॥ పూర్వం సురాసురరణే సురనాయక స్త్వాం సంప్రార్థయ న్నసుర బృంద ముపాజ ఘాన। రామోఽపి రాక్షసకులం నిజఘాన తద్వ త్త్వత్సేవనా దృత ఇహాస్తి జయో న చైవ॥౨౦॥ తత్త్వాం భజామి జయదాం జగదేక వంద్యాం విశ్వాశ్రయాం హరవిరించి సుసేవ్య పాదాం। త్వం నో విధేహి విజయం త్వదనుగ్రహేణ శత్రూన్నిహత్య సమరే విజయం లభామః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవం సంస్తుతా దేవీ పాండవైర్మహాత్మభిః। సుప్రసన్నా వరం ప్రాదా దంతరిక్షగతా స్వయం॥ దేవ్యువాచ॥ మత్ప్రసాదా ద్రణే శత్రూన్నిపాత్య రణమూర్ధని। నిష్కంటక మిదం రాజ్యం భూయో యూయ మవాప్స్యథ। పృథ్వీభారాపహారాయ యుష్మాకం విజయాయ చ। వాసుదేవ స్వరూపేణ జాతాఽహ మిహ లీలయా। ఫల్గునస్య రథే స్థిత్వా విపులే వానరధ్వజే। వాసుదేవ స్వరూపాఽహం యుష్మా న్రక్షామి నిశ్చితం। స్తోత్రేణాఽనేన మాం భక్త్యా యే స్తోష్యంతి నరా భువి। తేషాం చ జయదా నిత్యం భవిష్యామి న సంశయః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవం తు వరం లబ్ధ్వా పాండుపుత్రా మహారథాః। మేనిరే విజయం యుద్ధే సుప్రసన్న ముఖాంబుజాః। తతః పున స్సమారుహ్య రథాన్ హేమ పరిష్కృతాన్। విగృహ్య కవచం భూయ శ్శంఖాన్ దధ్ముః పృథక్ పృథక్। వాసుదేవ శ్చ బలవా నర్జునస్య రథే స్థితః। పాంచజన్యం మహాశంఖం దధ్మౌ ఘోరస్వనం ముహుః। చకంపే బహుధా తేన క్షుబ్ధ మాసీ దిదం జగత్। విషణ్ణ మానసా ఆసన్ ధార్తరాష్ట్రస్య సైనికాః। సేనాధ్యక్ష స్త్వభూ త్తేషాం భీష్మో లోకమహారథః॥౩౦॥ కర్ణ స్తు భీష్మవిద్వేషా న్న్యస్తశస్త్రో వ్యతిష్ఠత। అగ్రతః పాండుసైన్యానాం తథైవాసీ ద్వృకోదరః। నాగాయుతబలో వీర స్సాక్షా త్కాల ఇవాపరః। భీష్మేణ సమభూ ద్యుద్ధం దశరాత్రం మహామునే!। అర్బుదం స జఘాన ఘాన సైనికః పాండుసైన్యేషు నారద!। అథాన్యే బహవో నష్టా ధార్తరాష్ట్రస్య సైనికైః। పాండవైశ్చ నిహతా ధార్తరాష్ట్రస్య సైనికాః। తేభ్యోఽధికతరా స్సంఖ్యే మహాబల పరాక్రమైః। దశమేఽహాని సంగ్రామే కించి చ్ఛేషే దివాకరే। ధనంజయ సహాయేన హతో భీష్మ శ్శిఖండినా। ఉత్తరాయణ మన్విచ్ఛన్ స ధర్మాత్మా మహారథః। స్థితవాన్ శరశయ్యాయాం పరిఘాపరివేష్టితః। తతః కర్ణముఖా యోధా ద్రోణం కృత్వా మహారథం। చక్రు స్సుతుములం యుద్ధం భూయః పంచదినాని చ। నిహత స్తత్ర సంగ్రామే సౌభద్రో మహారథః। అన్యాయయుద్ధ మాశ్రిత్య ధార్తరాష్ట్రస్య సైనికైః। తతోఽర్జునః ప్రతిజ్ఞాయ సాయాహ్నే తం జయద్రథం। శరాస్త్రైః పాతయామాస మహాబల పరాక్రమః। ఏవ మన్యేచ నిహతా స్సేనయో● భయో రపి। పంచమేఽహ్ని తథా భగ్నో ద్రోణః పాంచాల సూనునా॥౪౦॥ తతః కర్ణేన సమభూ ద్యుద్ధం తేషాం దినద్వయం। కర్ణేన నిహతో వీరో రాక్షసేంద్రో ఘటోత్కచః। తంచ న్యపాతయ త్సంఖ్యే పాండవో వానరధ్వజః। అన్యే చ పృథివీపాలా స్సేనయో రుభయో రపి। పరస్పరం సమాసాద్య ప్రయయు ర్యమసాదనం। తత శ్శల్యం రణే రాజా ధర్మపుత్రో యుధిష్ఠిరః। న్యపాతయ ద్రణే క్రుద్ధ శ్శరై స్సన్నత పర్వభిః। తత స్తు సమభూ ద్యుద్ధం రాజ్ఞా దుర్యోధనేన

హా। భీమసేనస్య గదయా పరస్పర జయైషిణోః। తతో భీమేన గదయా రాజా దుర్యోధనో హతః। అన్యే చ నిహతా స్సర్వే పూర్వ మేవ మహాత్మనా। దుశ్శాసన ముఖా యోధా ధార్తరాష్ట్రా రణాజిరే। తతో రాత్రౌ భారద్వాజ సుతేన సౌప్తికా హతాః। ధృష్టద్యుమ్న స్సదుర్ధర్షో ద్రౌపద్యాః పంచనూనవః। తతోఽర్జునేన సంగ్రామా దమరౌ వినివర్తితౌ। అశ్వత్థామ కృపాచార్యౌ శరై స్సన్నతపర్వభిః। ఏవ మష్టాదశా హ్నైస్తు అక్షౌహిణ్యో నిపాతితాః। అష్టాదశ మునిశ్రేష్ఠ సేనయో రుభయోరపి। వాసుదేవేన సహితాః పాండవేయా మహారథాః। సర్వేషాం క్ష్మాభుజాం చక్రుః క్రియా మప్యౌర్ధ్వదైహికీం। మాఘే మాసి సితాష్టమ్యాం భీష్మః ప్రాణాన్ సమత్యజత్। రాజ్యం బుభుజిరే పార్థా మహాదేవ్యాః ప్రసాదతః॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే పాండవ విజయో నామ

సప్తపంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథాష్టపంచాశత్తమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం నిపాత్య భూభారం ఛలేన మునిసత్తమ!। స్వస్థానం పునరాగంతుం మతిం చక్రే మహీతలాత్। ఏతస్మి న్నంతరే బ్రహ్మా సమాగత్య ధరాతలం। ద్వారకాపుర మావిశ్య కృష్ణం వచన మబ్రవీత్॥ బ్రహ్మోవాచ॥ పృథివీభార సంహృత్త్యై ప్రార్థితాఽస్మాభి రీశ్వరీ। దేహం మానుష మాశ్రిత్య శంభో రనుమతేన వై। మాయాపురుషరూపేణ జాతోఽసి ధరణీతలే। తత్త్వయా తు కృతం సర్వం పృథివీ భార పాతనం। పరిపూర్ణం కృతం చాపి శంభో ర్మనస ఈప్సితం। ఇదానీం పున రాగత్య స్వస్థానం పృథివీ తలాత్। స్వరూపం పున రాశ్రిత్య పాలయాస్మా న్దివౌకసః॥ కృష్ణ ఉవాచ॥ బ్రహ్మన్! మమాపి తత్రేచ్ఛా విద్యతే యత్త్వయో చ్యతే। అచిరేణ సమాయాస్యే భూయ స్స్వస్థాన ముత్తమం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ మాశ్వాస్య ధాతారం విసృజ్య జగదీశ్వరీ। శ్యామసుందర రూపా సా ద్వారకా త్యాగ పూర్వకం। స్వర్గారోహణ మిచ్ఛంతీ ప్రత్యువా చాథ మంత్రిణః॥ కృష్ణ ఉవాచ॥ యదువంశ సముత్పన్నా మృతా స్సర్వే దివంగతాః। ప్రాయశ స్తు మునే శ్శాపా దష్టావశిష్య మంత్రిణః!। స్వల్పా స్తిష్ఠంతి వంశేఽస్మిన్ శూరా వృద్ధావశేషితాః॥ నేదానీం రోచతే రాజ్యం న స్థితించ ధరాతలే॥ ౧౦॥ తద్యాస్యామి ద్రుతం స్వర్గం నిశ్చితం మంత్రిసత్తమాః!। దూతాన్ ప్రేషయత క్షిప్రం హాస్తినాయాం యుధిష్ఠిరం। బ్రువంతు మే సఖాయం చ కిరీటిన మరిందమం। నకులం సహదేవం చ భీమసేనం మహాబలం। స్వర్గారోహణ ఉద్యోగం మమ బ్రహ్మాను శాసనాత్। శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి కృష్ణాజ్ఞయా సర్వే మంత్రిణో దీనమానసాః॥ దూతాన్ ప్రస్థాపయామాసు ర్హాస్తినాయాం త్వరాన్వితాః॥ తే గత్వాఽవదన్ ర్మహారాజం

ధర్మపుత్రం యుధిష్ఠిరం। తథాఽన్యాన్ పాండవాంశ్చాపి కృష్ణస్వర్గగమోద్యతిం। త చ్ఛ్రుత్వా
దుఃఖితా స్తేపి పాండవా స్సముపాగతాః। కృష్ణానుగమనే కృత్వా మతిం స్థిరతరాం మునే॥
ద్రౌపద్యాద్యా స్త్రియ శ్చాపి కృష్ణానుగమనే మతిం। నిశ్చిత్య ప్రియయు స్సర్వా ద్వారకా
యాం త్వరాన్వితాః। అన్యేచ బహవ శ్శ్రుత్వా కృష్ణస్వర్గావరోహణం। కృష్ణాంతిక ముపాజ
గ్ము స్తస్యానుగమనే చ్ఛయా। తా నభ్యర్చ్య యథాన్యాయం కృష్ణః కమలలోచనః। ఉవా
చ సోఽశ్రుపూర్ణాక్షః స్నిగ్ధగంభీరయా గిరా॥ కృష్ణ ఉవాచ॥ యుధిష్ఠిర! మహారాజ! మిత్రా
ర్జున! వృకోదర!॥ యుష్మాభిః ప్రతిపాల్యా మే పౌరా జానపదా స్సదా। అహం స్వర్గం గమిష్యామి
సాంప్రతం పృథివీతలాత్ ॥౨౦॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి కృష్ణవచ శ్శ్రుత్వా పాండవాస్తేఽతి
దుఃఖితాః। ప్రాహుః కృష్ణం మహాత్మానం సాశ్రునేత్రాః పృథక్ పృథక్॥ యుధిష్ఠిర ఉవాచ॥
మాం విద్ధి నిశ్చితాత్మానం తవానుగమనే ప్రభో। న స్థాస్యామి క్షణం కృష్ణ! త్వాం వినా పృథి
వీతలే॥ భీమ ఉవాచ॥ అహం చాను గమిష్యామి త్వామేవ యదునందన! న స్థాస్యామి క్షితౌ
కృష్ణ! త్వాం వినాహం కథంచన॥ అర్జున ఉవాచ॥ త్వం మే ప్రాణా స్త్వ మాత్మా చ త్వం గతి
స్త్వం మతిర్మమ। న త్వా మృతే క్షణం భూమౌ స్థాస్యామి యదునందన!॥ నకుల ఉవాచ॥
అహ మప్యనుయాస్యామి త్వా మేవ జగదీశ్వర!॥ న త్వా మృతే క్షణం స్థాతుం శక్నోమి పృథి
వీతలే॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవం నిశ్చయం జ్ఞాత్వా పాండవానాం మహాత్మనాం। స్వాం
శజాం ద్రౌపదీం కృష్ణః స్మిత్వా వచన మబ్రవీత్॥ శ్రీకృష్ణ ఉవాచ॥ కృష్ణే స్థాస్యసి కిం పృ
థ్వ్యాం కింవా స్వర్గం ప్రయాస్యసి। యథారుచి తథా బ్రూహి మాచిరం ద్రుపదాత్మజే॥ ద్రౌ
పద్యువాచ॥ అహం తవాంశ సంభూతా త్వ మాద్యా కాలికా పరా। అహం త్వా మేవ యా
స్యామి జలే జల మివ క్షణాత్॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ అథ రామ స్సమాగత్య స్వర్గారోహే
సముద్యతం। కృష్ణం త్రిజగతాం నాథం రుదన్ వచన మబ్రవీత్॥ రామ ఉవాచ॥యది పృథ్వీం
పరిత్యజ్య స్వర్గ మేవా ధియాస్యసి। అనువృష్టి కులోత్పన్నా న్నీత్వా యాహ్యత్ర మాచిరం॥
౩౦॥ ఏతే వృష్ణికులోత్పన్నా స్సర్వ ఏవ మహీభుజః। న త్వా మృతే క్షితౌ రాజన్! సంస్థా
స్యంతి కదాచన॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ తతః కౌశేయవాసా స్తు కృష్ణః కమలలోచనః। ద
త్వా ధనాని విప్రేభ్య స్స్వపురా న్నిర్యయౌ ద్రుతం। తత్పశ్చా న్నిర్యయౌ రామ స్సహిత స్స
ర్వవృష్ణిభిః। పాండవా శ్చాపి నిర్యాతా స్సామాత్యా వనితా గణైః। సర్వే ప్రాపు స్సముద్రస్య
తీరం తేషాం చ పృష్ఠతః। అనేకదేశ దేశీయా యాతా జానపదా మునే। ఏతస్మి న్నంతరే నంది
రథం రత్నపరిష్కృతం। సింహవాహం సమానీయ తత్రాయాతోఽంతరిక్షతః।బ్రహ్మా చ బహు
సాహస్రం రథానాం మునిసత్తమ!॥ సమానీయాఽంతరిక్షేతు సంస్థితో దైవతై స్సహ। అయాం
తం జలధే స్తీరం వీక్ష్య కృష్ణం సురోత్తమాః। పుష్పవృష్టిం సుమహతీం ప్రచక్రు ర్హృష్టమా
నసాః। అవాదయంత వివిధాన్ మృదంగ పటహాదికాన్। శంఖాన్ ఘంటా శ్చ శతశో ననృతు
శ్చాప్సరోగణాః। ఏవం వృత్తే మహాభాగ స్సోఽపి కృష్ణః కమలలోచనః। సంభూయ సహసా

కాలీ సింహవాహం మహారథం। ఆరుహ్య త్రిదశశ్రేష్ఠై ర్మునీంద్రై శ్చాభిసంస్తుతా। కైలాసమగమ చ్ఛీఘ్రం బ్రహ్మాదీనాం చ పశ్యతాం॥౪౦॥ ద్రౌపదీ తు విలీనాఽభూ త్తస్యా మేవ మహామతే। స్పృష్ట్వా జలం సముద్రస్య సర్వలోకస్య పశ్యతః। తతో యుధిష్ఠిరో రాజా సాక్షా ద్ధర్మమయః ప్రభుః। విచిత్రం రథ మారుహ్య ప్రావ స్వర్గం ద్రుతం యయౌ। రామార్జునౌ తు సంస్పృశ్య జలధిం మునిసత్తమ। త్యక్త్వా దేహం సమాశ్రిత్య రూపం నవఘనప్రభం। చతుర్భుజం లసత్పద్మ శంఖచక్ర గదాధరం। ఆరుహ్య గరుడం తూర్ణం వైకుంఠం ప్రాపతుః పురః। భీమాద్యా శ్చాపి సంత్యజ్య దేహం తస్మి న్మహాంబుధౌ। ప్రాపు స్స్వర్గపురం తద్వ ద్వృష్ణయ శ్చ తథాఽపరే। ఏవం గతేషు సర్వేషు రుక్మిణ్యాద్యష్టయోషితః। శాంభవం దేహ మాశ్రిత్య యయు స్స్వస్థాన ముత్తమం। అపరా యోషిత శ్చాపి శ్రీకృష్ణస్య మహామునే। దేహం స్త్యక్త్వా బభూవు శ్చ పూర్వవ ద్భైరవాః క్షణాత్। శ్రుత్వా కృష్ణాగమం స్వర్గే శ్రీదామ స్సంత్యజన్ వపుః। జయోఽభూ ద్వసుదామ స్తు విజయ స్సమభూ త్తథా। ఏవం సమభవ ద్దేవీ శ్యామసుందరరూపిణీ। పృథ్వీభారాపహారాయ శంభో రిచ్ఛావశేన తు। పుంరూపేణ జగన్మాతా లీలయా ధరణీతలే। హత్వా చ పృథివీభారాం శ్ఛలేనైవం మహామతే॥౫౦॥ భూయ స్స్వరూప మాశ్రిత్య స్వస్థానం సముపాగమత్। కల్పాంతరే తు భూపృష్ఠే ద్వాపరాంతే మహామునే!। విష్ణు శ్శ్రీకృష్ణరూపేణ పూర్ణాంశేన జగత్ప్రభుః। శంభో ర్వరప్రదానేన సంభవిష్యతి లీలయా। నిహనిష్యతి భూభార మేవమేవ మహామతే!॥ కృష్ణావతార చరితం జగదంబికాయాః। శృణ్వంతి యే భువి పఠంతి చ భక్తియుక్తాః। తే ప్రాప్య సౌఖ్య మతులం పరత శ్చ దేవ్యా స్సం ప్రాప్నువంతి పదవీమమరై రలభ్యాం॥౫౪॥ •

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే పాండవాద్యైస్సహ శ్రీకృష్ణస్య
స్వర్గారోహణంనామాష్ట పంచాశత్తమోఽధ్యాయః॥

అథైకోనషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీనారద ఉవాచ॥ దేవదేవ! మహాదేవ! కృపామయ! జగద్గురో!। భూయ స్తే శ్రోతు మిచ్ఛామి దేవ్యా స్తత్త్వ మనుత్తమం। మూర్తీ ద్వే భగవత్యా స్తు యే కైలాసే శివాంతికే। తయో శ్శ్రితం తు దుర్గాయా స్సూక్ష్మం రూపం తథాలయం। శారదీయ మహాపూజా ప్రసంగా త్వన్ముఖాంబుజాత్। ఇదానీం బ్రూహి కాల్యాశ్చ సూక్ష్మం రూపం తథాలయం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ దుర్గాయాః పరమం స్థానం య న్మయా తే సమీరితం। దుర్గమ్యం దేవ గంధర్వ యక్ష కిన్నర రక్షసాం। తత్ప్రశ్వేఽతి సుదుర్గమ్యం బ్రహ్మాద్యై స్త్రిదశేశ్వరైః। సుగుప్తం పరమం రమ్యం స్థాన మస్తి సుశోభనం। వేష్టితం పరిత శ్చారు సుధామయ మహాబ్ధినా। అనర్ఘ్య రత్న సంభార ఘటితం జ్వలనప్రభం। తన్మధ్యేఽస్తి పురం రమ్యం రత్నప్రాకార

తోరణం। చతుర్ద్వారం చతుర్దిక్షు ముక్తాజాల విశోభితం। చిత్రధ్వజ పతాకాభి రతీవ సమలం
కృతం। విచిత్ర ఖట్వాంగ కరా రక్తనేత్రా స్వహాపరాః। రక్షంతి భైరవా స్సర్వే తాని ద్వా
రాణి సర్వదా। తస్యా ఆజ్ఞాం వినా యాని సముల్లంఘ్య సురాసురాః। నశక్నువంతో హ్యై గం
తుం బ్రహ్మవిష్ణుముఖా అపి। తన్మధ్యే మందిరం రమ్యం నానారత్న వినిర్మితం॥ ౧౦॥ మణి
స్తంభశతై ర్యుక్తం సువర్ణేనాఽభివేష్టితైః। తన్మధ్యేఽయుత సింహాఢ్యం రత్నసింహాసనం మ
హత్। తస్యోపరి పరిన్యస్త శవోపరి మహేశ్వరీ। మహావిద్యా మహాకాలీ సదా తిష్ఠతి నారద!॥
బ్రహ్మాండ కోటికోటీనాం సృష్టిస్థితి వినాశినీ। ఏకైవ సా మహాదేవీ స్వేచ్ఛయా బ్రహ్మరూపిణీ।
విజయాది చతుష్షష్టి యోగిన్యః పరిచారికాః। హావ్యకర్మాణి కుర్వంతి సదా సావహితా ము
నే!। తస్యాస్తు దక్షిణే భాగే మహాకాల స్సదాశివః। తేన సార్థం మహాకాలీ హృష్టా సంరమతే
సదా। ఏవ మంతః పురం తస్యా భైరవై రభివందితం। ఇత్యాచార్య తమం సౌమ్యం బ్రహ్మాదీ
నాం సుదుర్లభం। బ్రహ్మణ విష్ణుభి స్సార్థం సమాగత్య మహామతే!। యస్య ప్రవేశమాత్రేణ
సురాధీశః పురందరః। ముక్తోఽభవ ద్బ్రహ్మహత్యా జనితా ద్ఘోరకిల్బిషాత్। తదైవ దదృశు స్త
త్ర బ్రహ్మవిష్ణు పురందరాః। ప్రసాదా ద్దేవదేవస్య కాలీం పరమదేవతాం। తద్బహి ర్వర్ణయే
వత్స! శృణు సాఽవహితో మునే!। సర్వతో వేష్టితం రత్నప్రాకారై రపి బంధనం। చతుర్దిక్షు చ
తుర్ద్వారం రత్నతోరణ భూషితం॥ ౨౦॥ తాని రక్షం త్యవిరతం సర్వే తు గణనాయకాః।
తదంత శ్చోపయోగిన్యః కామాఖ్యాద్యా మహామతే। తద్బహి ర్దర్శనాకాంక్షి బ్రహ్మణః క
తికోటయః। స్థితా ధ్యానసమాసక్తా నానాబ్రహ్మాండ వాసినః। తద్బహి స్తు చతుర్ద్వారం త
ద్వ త్ప్రాకార వేష్టితం। రక్షంతి కోటిశ స్తాని గణా ద్వారాణి సర్వదా। తద్బహిః కోటిశ
స్సంతి ఇంద్రాద్యా స్త్రిదశేశ్వరాః। ధ్యాననిష్ఠా శ్చిరేణాపి సకృద్దర్శన కాంక్షిణః। ఏవం బహు
విధం ద్వారం నానారత్న పరిష్కృతం। రక్షంతి కోటిశ స్సర్వే దేవ్యాజ్ఞా పరిపాలకాః। పారి
జాతవనం రమ్యముత్తరే పరికీర్తితం। ప్రఫుల్ల కుసుమాకీర్ణం చిత్రభ్రమర సంకులం। వసంత
స్సర్వదా తత్ర వాయు ర్వాతి శనై శ్శనైః। విచిత్ర పక్షిరూపైశ్చ బ్రహ్మవిష్ణుముఖా స్సురాః
గాయంతి చరితం కాల్యా స్తస్మి న్మధుర నిస్వనైః। పూర్వస్యాం మునిశార్దూల రమ్యం చారు
తరం సరః। స్వర్ణ పంకజ కల్హార కుముదై రతిశోభితం। విచిత్ర మధుప శ్రేణి యుక్తై ర్వాయు

ప్రకల్పితైః। నానావిధై స్సుపుష్పైశ్చ కూలం తస్య మనోహరం। విచిత్ర మణి సంబద్ధ సోపానై
రభిశోభితం॥ ౩౦॥ ఏవం తస్యాః పురం రమ్యం కాచాతీతం మహామునే!। తథాఽన్యాసాంచ వి
ద్యానాం దశానా మపి తత్ర వై। ఏవం ప్రత్యేకతో రమ్యం పుర మస్తి పృథక్ పృథక్। తాసాం
చ దక్షిణే భాగే నానారూప స్సదాశివః। ఆస్తే పృథక్ పృథ క్తేన రమతే సా పృథక్ పృథక్॥ ౩౨॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహాకాలీ పురవర్ణనం
నామైకోన షష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథ షష్టితమోఽధ్యాయః.

నారద ఉవాచ॥ దేవదేవ! మహేశాన! విస్తరేణ మయి ప్రభో!। ఇంద్రస్య బ్రహ్మహత్యాఽభూ ద్యథా స చ మహామతిః। బ్రహ్మాదీ నగమ ద్దేవీం మహాకాలీం దిదృక్షయా। దేవదేవ ప్రసాదేన యథా బ్రహ్మాదయ శ్చ తే। వ్యతీత్య సర్వలోకాని తస్యా లోక ముపాగమన్ । యథా చ తత్పురద్వారం భైరవై రభిరక్షితం। వ్యతీత్యాంతఃపురం యాతా యథా దేవీం వ్యలోకయన్। దదృశు ర్యాదృశీం మూర్తి మేత దాచక్ష్వ సాంప్రతం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ బ్రహ్మదత్తవరోద్భూతః పూర్వం వృత్రో మహాసురః। నిర్జిత్య సకలాన్ దేవాన్ స్వయ మింద్రో బభూవహ । చంద్ర సూర్యాగ్ని మరుతాం కుబేరస్య యమస్యచ । అపహృత్యాఽధిపత్యం స మహాబల పరాక్రమః। ఏకాధిపత్యం చక్రే వై త్రిషు లోకేషు నారద!। బ్రహ్మణా కల్పితో మృత్యు ర్దధీచే రస్థినిర్మితాత్। మహాస్త్రా ద్దేవరాజస్య హస్తే తస్య దురాత్మనః। బృహస్పత్యుపదేశేన దేవరాజః పురందరః। సంప్రార్థ్య పద్మయోనిం త ద్జ్ఞాతవా న్మునిసత్తమ!। తతో దధీచే ర్నికటం స్వయ మింద్ర స్సమభ్యగాత్। తదస్థి భిక్షా మన్విచ్ఛన్ జగతాం త్రాణహేతవే। స ప్రణమ్య మహాత్మానం దధీచిం మునిసత్తమం॥ ౧౦॥ కృతాంజలి పుటః ప్రాహ దధీచే! స్వాగతం మునే!। తతో ముని రపి జ్ఞాత్వా దేవరాజం సమాగతం। ఉత్థాయ చాసనం దత్త్వా పప్రచ్ఛ కుశలాదికం। కిమర్థ మత్రాగమనం దేవరాజ! వదస్వ తత్। ఇత్యుక్తో మునినా ప్రాహ దేవరాజో మునిం మునే!। అస్మాకం యాదృశం వృత్తం యుష్మాకం కి మగోచరం। బ్రహ్మదత్త వరోద్భూతో వృత్రో నామ మహాసురః। విజిత్యాఽస్మాన్ లోకపాలాన్ త్రిలోకేశోఽభవ త్స్వయం। వయం తు తద్భయా త్సర్వే స్వర్గం త్యక్త్వా దివౌకసః । మనుష్యా ఇవ మర్త్యేఽస్మిన్ చరామో మునిపుంగవ!। న యజ్ఞభాగం ప్రాప్నోమి నార్చయంతి చ కేచన। ఏవం దుర్గతి మాపన్నః కిమన్య త్కథయామి తే। నిస్తారయసి చే ద్దేవాం స్త్వమేవ కృపయా మునే!। దుఃఖార్ణవ నిమగ్నానాం నిష్కృతి స్తు తదైవహి॥ దధీచి రువాచ॥ జానామి సర్వం యద్భూత మపరం య ద్భవిష్యతి। విజ్ఞాన చక్షుషై వేంద్ర కిం కరోమి వదస్వ తత్॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ కథయిష్యామి కిం బ్రహ్మన్ భయం మే జాయతే మహత్ । యదర్థం త్వా మనుప్రాప్త స్త చ్ఛ్రుణుష్వ మహామునే! న తస్య మృత్యు ర్విధినా కల్పితోఽ న్యప్రకారతః। త్వదస్థి నిర్మితాస్త్రేణ వినా తే నాగతోఽస్మ్యహం॥ ౨౦॥ ఇతి తే కథితం సర్వం యదర్థ మహ మాగతః। ఇదానీం మునిశార్దూల! యథాయోగ్యం నివేదయ॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్తో దేవరాజేన మునీంద్ర స్సమచింతయత్। కిమేనం విముఖం కుర్యాం కిం వా దేహం త్యజామ్యహం। ఏవం ద్వైధమనా భూత్వా కించిత్కాలం మహామతిః। దేహత్యాగం వినిశ్చిత్య దేవరాజ మువాచహ॥ దధీచి రువాచ॥ సంభ్రష్ట రాజ్యా యది దేవసంఘా నిస్తార మాయాంతి మ

హాసురేంద్రాత్। మదస్థిభి స్తత్ఖలు దేవరాజ! త్యక్ష్యామి యోగేన శరీర మేతత్॥ ధన్యం శరీరం ఖలు తస్య దేహినో యస్య వ్యయం స్యా త్పరసౌఖ్య హేతవే। అనిత్య మేత త్సహి ధర్మ ఏవ నిత్య స్త దేనం పరిసంత్యజామి॥ ఇత్యేవ ముక్త్వా స ముని స్తదా మునే! జాజ్వల్యమానో నిజ తేజసా హ్యలం। యోగేన సంత్యజ్య శరీర మేత దవ్యాప మోక్షం సురరాజ సమ్ముఖే॥ ఇంద్ర స్తదాలోక్య వినిశ్వస న్మహా ద్ధిగస్తు లోకా న్విషమైషిణ స్త్విత్రి। అక్షిప్య సంభూయ విషణ్ణమానస స్తస్థౌ స కాలం కియదేవ తత్ర॥ తత స్తదస్థీ న్యుపగృహ్య సాదరో మహాసురేంద్రస్య వధార్థ మేవ సః। నానావిధాస్త్రాణి వినిర్మమే మునే త్తై రస్థిభి ర్దేవగణేన సార్థం॥ తత స్సురై స్సార్థ మమోఘ విక్రమో మహాసురం దేవదురాసదం యయౌ। మహోగ్ర ధన్వా సురబృంద నాయక స్సమాహ్వాయ చ్చాపి మహాహవే రిపుం॥ తతః ప్రవృత్తే తుములే మహాఽహవే దైత్యేశ్వరం తం నిజఘాన వీరః। తదస్థి సంనిర్మిత తీవ్రమార్గణై ర్వజ్రేణ చక్రేణ మహోల్కాజ్వలేన చ॥ ఏనం పురేంద్రస్య బభూవ పాతకం తద్బ్రహ్మహత్యా కృతమేవ నారద!। శృణు ప్రవక్ష్యామి చ సాంప్రతం యథా దదర్శ కాళీం జగదేకమాతరం॥ ౩౧॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే మహాకాళీ దర్శనప్రసంగే ఇంద్రస్య
బ్రహ్మహత్యాజనితపాతక కథన పూర్వకవృత్ర సురవధో నామ
షష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథైక షష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ నిహత్య సమరే దైత్యం వృత్రం సమరదుర్జయం। ఐరావతం సమారుహ్య స్సర్వై ర్దేవగణై ర్వృతః॥ బ్రహ్మర్షిభి స్స్తూయమానో మహోత్సవ సముత్సుకః॥ ప్రవివేశ పురం స్వీయం సహసాఽప్సరో మహామతే॥ ఉపవిశ్య సభాయాం స దేవర్షీన్ దేవపుంగవాన్। పప్రచ్ఛాఽవనతో భూత్వా స్నిగ్ధగంభీరయా గిరా॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ దధీచి ర్మునిశార్దూలో మమ వాక్యాను సారతః॥ అస్థీని మహ్యం దాతుం హై దేహం త్యక్త్వా దివం గతః॥ తస్మే జాతా బ్రహ్మహత్యా తతో ముక్తః కథంచన। భవామి వదతో పాయం కిం కరిష్యామి సాంప్రతం॥ ఋషయ ఊచుః॥ జీవన్ముక్తో మునిశ్రేష్ఠ స్స్వేచ్ఛయా స దివం గతః। సంపూర్ణా బ్రహ్మహత్యా తే న జాతా వృత్రసూదన। అశ్వమేధం మహాయజ్ఞం మహాపాతకనాశనం। కురుష్వ దేవరాజ! త్వం తస్యాపశమనాయ హి। బృహస్పతి రపి శ్రుత్వా తథేత్యాహ మహామతిః॥ ఊచు ర్దేవా అపి తథా తత శ్శాంతమనా హరిః। వివేశాంఽతఃపురం దేవా స్స్వస్వస్థానం తతో యయుః॥ తత స్సురపతి ర్యజ్ఞ మశ్వమేధం యథావిధి। చకార మునిశా

స్థాలే! బహు సద్వ్యయపూర్వకమ్। తత ఆగత్య దేవర్షి రేకదా నారదో మునిః॥ ౧౦॥ ప్రాహ
తం సురబృందానా మధిపం సురసంసది। తవాపి కృతయజ్ఞస్య బ్రహ్మహత్యా ప్రవర్తతే। తత స్త
త్ఛాలనార్థం త్వం యతస్వ సురనాయక!॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ అశ్వమేధో మహాయజ్ఞః కృత స్తత్పా
ప శాంతయే। తథాఽపి వర్తతే తత్కిం కరిష్యామి వదస్వ తత్ ॥ముని రువాచ॥ గురుం గౌతమ
మాగత్య పృచ్ఛ గత్వా మహామతే!॥ కథయిష్యత్యుపాయం తే స హి సర్వార్థవి న్మునిః॥ గురో
ర్వాక్యం పరం శాస్త్రం గురో ర్వాక్యం పరం తపః। గురు స్తుష్టో వదే ద్యచ్చ త ద్భవత్యేవ నాన్య
థా। ప్రాయశ్చిత్తం గురో ర్వాక్యం సర్వదేవేషు సమ్మతం। తదాజ్ఞయా కర్మ కృత్వా పాపా న్ని
ష్కృతి మాప్స్యసి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా స మునిః ప్రాయాత్ పున స్స్వస్థాన ము
త్తమం। ఇంద్ర శ్చాపి త్వరయా శీఘ్రం గౌతమస్యాఽలయం తతః। దదర్శ తం మహాత్మానం మ
ధ్యాహ్నార్క సమప్రభం। లసత్పింగ జటామాలిం బ్రహ్మ ధ్యానపరాయణం। దృష్ట్వైవం స్వగురుం
సాక్షా న్మహేశ మివ వృత్రహా। కృత్వా ప్రదక్షిణం భూమౌ ప్రణనామ చ తన్మునిం। సమాధి
విరమే జ్ఞాత్వా దేవరాజం సమాగతం। పప్రచ్ఛ గౌతమ స్తాత కుశలం బ్రూహి సాంప్రతం॥
ఇంద్ర ఉవాచ॥ ప్రభో! త్వద్దర్శనా దేవ సర్వం మే కుశలం మునే॥ ౨౦॥ భవాన్ యస్య గు
రు స్తస్య విద్యతే నాశుభం క్వచిత్। కింత్వేకః కృతవాన్ పాపం న త న్నశ్యతి సర్వథా। తేన
త్వాం సమనుప్రాప్తో గురుం నిస్తార హేతుకం। వృత్రాసుర వధార్థాయ దధీచే రస్థి సంగ్ర
హాత్। సంజాతా బ్రహ్మహత్యా మే దుర్నివర్త్యా మహామతే!। తస్యా స్తు శమనార్థాయ
వాజిమేధం మహామఖం। కృతవాం శ్చ తథాప్యేషా కదాచి న్న నివర్తతే। తదహం దీనచి
త్తోఽస్మి గురో! నిస్తారకారక!। ఉపాయం వద మే నాథ! బ్రహ్మహత్యా నివర్తకం। త్వం య
స్య ప్రాణకర్తాఽసి గురుః పరమ ధర్మవిత్। తస్య పాపం స్థిరతరం కథం మే బహుదుఃఖదం॥ గౌ
తమ ఉవాచ॥ వత్స! ఖేదం త్యజైతత్ పాపం ఘోరం స్థాస్యతి నో చిరం। బ్రవీ మ్యుపాయం
తచ్ఛ్రుత్వా యతస్వ పాపశాంతయే। యః కశ్చి ద్బ్రాహ్మణో నైవ దధీచి ర్మునిసత్తమః। ద్వి
తీయ ఇవ విశ్వేశో జీవన్ముక్తో మహామతిః। తస్య హత్యా వశా జ్జాతం పాపం ఘోరతరం సు
త!। కిం నశ్య త్యశ్వమేధేన యజ్ఞేన సురబృందప!। ఏనాం తు బ్రహ్మహత్యాం త్వం యది
త్యక్తుం సమిచ్ఛసి। పశ్య గత్వా మహాకాలీం మహాపాతకనాశినీం॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ కీదృశీ సా
మహాకాలీ కుత్రాఽస్తే పాపనాశనీ। ౩౦॥ తన్మే వద తతో గత్వా తాం పశ్యామి మహే
శ్వరీం॥ గౌతమ ఉవాచ॥ వేదాగమేషు సర్వేషు యథా దృష్టం తథోదితం। న మయా జ్ఞాయ
తే కుత్ర మహాకాలీ పరాత్పరా। సర్వాభి శ్శ్రుతిభిః ప్రోక్తం దృష్టా కాలీమహేశ్వరీ। వినాశ
యతి పాపాని శివానేత్యాదినాసుత!॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ న నిస్తారం ప్రపశ్యామి పాపా దస్మా త్క
థంచన। యత స్సా కుత్ర చేత్యేవ నైవ జ్ఞాస్యే కదాచన॥ గౌతమ ఉవాచ॥ మహోగ్రత
పసా కాలీం యోగిన స్తత్వదర్శినః। పశ్యంతి బహుకాలేన యుగాంతాది మితేనచ। తథా
చరతి య స్తస్య సమాయాతి పుర స్స్వయం। మహాకాలీ జగద్ధాత్రీ యోగగమ్యా సనాత

నీ। సురాణా మధిప స్త్వం తు సర్వదా రాజ్యపాలకః । త్యక్త్వా రాజ్యం కథం యోగ్య స్త
పః కర్తుం భవిష్యసి। తస్మా దన్య ముపాయం తే మహాకాలీ ప్రదర్శనే। న పశ్యామి వినా త
స్యా ఆలయే గమనా దృతే । తస్మా త్త్వ మనుసంధాయ పురీం తస్యాః పురందర!। తత్ర గ
త్వా మహాకాలీం పశ్య బ్రహ్మాది దుర్లభాం। ఉపాయ మనుసంధానే వక్ష్యామి సురనాయక!।
గత్వాఽదౌ బ్రూహి లోకానాం పితామహ మనామయం। సోఽపి చే న్నైవ జానాతి వయం
తు శ్వాఽతియత్నవాన్॥ ౪౦॥ అనుసంధాస్యతే నూనం మహాకాల్యాః పురం తతః। సచే ద్య
ద్యను సంధాతా తదాఽవశ్యం మహామతే!। భవిష్య త్యనుసంధానం సత్య మేత ద్బ్రవీమి తే।
ఇంద్ర ఉవాచ॥ న తవాఽజ్ఞా వృథా దేవ భవిష్యతి కదాచన। యామ్యహం బ్రహ్మసాన్నిధ్యం
తతో్రపాయం భవిష్యతి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా దేవదేవ స్తం త్రిధా కృత్వా ప్ర
దక్షిణం। ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ బ్రహ్మలోకం తదా యయౌ। స పుష్పరథ మారుహ్య
మంత్రిభి స్సహ నారద!। ఉవాచ చ యథావృత్తం గౌతమే నాభిభాషితం। త చ్ఛ్రుత్వా
భగవాన్ బ్రహ్మ దేవరాజ మువాచ హ। న జ్ఞాయతే మయా తస్యాః పురం కుత్ర సురాధిప!।
కృపయా దేవకార్యార్థం స్వయ మావిర్బభౌ యదా। తదా దృష్టా మహాకాలీ బ్రహ్మరూపా
సనాతనీ। పున శ్చాంతర్హితా భూతా సర్వదేవస్య పశ్యతః। ఇత్యేవ మేవ జానామి న పురం జ్ఞా
యతే మయా॥ ఇంద్ర ఉవాచ॥ బ్రహ్మం స్త్వం చే న్న జానాసి పురం తస్యా స్తథా కథం
జ్ఞాతవ్యం వా మయా పారం ప్రాప్యతే పాపసంచయాత్॥ బ్రహ్మోవాచ॥ త్వయి రాజని
దేవానాం యది స్థాస్యతి పాతకం। తదా బహువిధోత్పాతం భవిష్యతి సురాలయే। ౫౦॥ త
స్మా త్త్వత్పాప శాంత్యర్థం యత్నవా నస్మి వై ధ్రువం। సర్వదైవాఽనుసంధాస్యే పురం త
స్యా స్సుగోపితం। యది తా మనుపశ్యామి తవ కార్యానురోధతః। భవిష్యామి తదా ధన్యః
కిము కార్య మతః పరం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ మాశ్వాస్య దేవానా మధిపం స పితా
మహః। వైకుంఠం ప్రయయౌ దివ్యం రథ మరుహ్య నారద!। ఇంద్రోఽపి రథ మారుహ్య పు
ష్పకం తస్య పృష్ఠతః। ప్రయయౌ విష్ణునా గుప్తం పురం వైకుంఠ ముత్తమం। తతో బ్రహ్మ
సమాభాష్య దేవరాజ మువాచ హ। శృణు వత్స! వదామి త్వం బహి స్తిష్ఠ సురేశ్వర!। అహ
మంతఃపురం యామి తత స్త్వ మనుయాస్యసి। ఆజ్ఞప్తో దేవదేవేన విష్ణునా బ్రహ్మరూపిణా। త
చ్ఛ్రుత్వా బ్రహ్మవచనం దేవరాజ స్తథాఽకరోత్। బ్రహ్మా యయౌ జగన్నాథో యత్రాఽస్తే
భగవాన్ హరిః। లక్ష్మీ సరస్వతీ యుక్తో హృది కౌస్తుభ మండితః। నవీన జలద శ్యామ శ్శం
ఖ చక్ర గదా ధరః। తం దృష్ట్వా భగవాన్ విష్ణుః పప్రచ్ఛ స్వాగతం విభుః। బ్రహ్మ ప్రాహ జ
గన్నాథ స్వాగతం త్వ త్ప్రసాదతః। దేవరాజః పురద్వారి దర్శనార్థీ సమాగతః। ప్రతీక్షతే త
వానుజ్ఞా మత్రాయాతుం మహాప్రభో॥ ౬౦॥ త చ్ఛ్రుత్వా గరుడం ప్రాహ భగవాన్ వి
ష్ణు రవ్యయః। ప్రవేశయ సురాణాం త మధిపం పుర మధ్యతః। త చ్ఛ్రుత్వా గరుడ స్తూ
ర్ణం గత్వా తద్వార ముత్తమం। ప్రవేశయామాస మునే! తదంతఃపుర ముత్తమం। ఇంద్ర స్తు

దండవ ద్భూమౌ ప్రణిపత్య జగత్పతిం । కృతాంజలిపుటః ప్రాహ ధన్యోఽహం తవదర్శనాత్॥ త్వత్పాద పంకజ జని స్సుర బృంద వంద్యా గంగా పునాతి సకలాని జగంతి ధన్యా । తం త్వా దృశా యదిహ సర్వసురైకవంద్యం పశ్యామి భాగ్య మతులం మమ పూర్వజాతం॥ ఇత్యేవం ప రమేశ్వరం సురపతి ర్విష్ణుం స్తువన్ భక్తితో బ్రహ్మాజ్ఞాం ప్రతిలభ్య గౌతమమునే ర్వాక్యం స మావేదయత్। శ్రుత్వా శ్రీ కమలాపతి స్సురపతే ర్వాక్యం తతో విస్మితః ప్రాసీ న్మానముఖః పితామహపురం త్రైలోక్య సంపాలకః॥ ౭౫॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే మహాకాలీ దర్శన ప్రసంగే ఇంద్రస్య బ్రహ్మ
ణా సహ వైకుంఠపుర ప్రవేశనం నామైక షష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథ ద్విషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం భూత్వా కియత్కాలం మానీ కమల లోచనః । ఉవాచ దేవరాజం తం మృదువాక్యేన నారద!॥ శ్రీ భగవానువాచ॥ న మయా జ్ఞాయతే దేవీ కుత్రా స్తే సా మహేశ్వరీ। మహాకాలీ బ్రహ్మరూపా సత్స్వరూపా సనాతనీ। యత్ర తిష్ఠతి సా దేవీ జ్ఞాయతే తన్మహేశ్వరైః। తత్ర గచ్ఛ మహేశానం యథావృత్తం నివేదయ। అహ మప్యాగమి ష్యేఽద్య ద్రష్టుం దేవ్యాః పురం మహత్। ద్రక్ష్యామి చక్షుషా దేవీం కిము కార్య మతః పరం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా తం జగన్నాథో గరుడం సహసోత్థితః। ప్రియయా శివసా న్నిధ్యం బ్రహ్మణా సహితః ప్రభుః। ఇంద్ర శ్చ రథ మారుహ్య తయోః పశ్చా ద్యయౌ మునే!। దృష్ట్వా తాం స్తు సమాయాతా న్నందీ బుద్ధిమతాం వరః। మహేశ సన్నిధిం గత్వా కథయా మాస తత్త్వతః। దేవదేవ! మహేశాన! విష్ణు ర్నారాయణ స్స్వయం। ఆగతో బ్రహ్మణా సార్థం దేవరాజేన చ ప్రభో । త మాహ శంభు శ్శీఘ్రం త్వం పురం వేశయ బుద్ధిమాన్ । త చ్ఛ్రుత్వా సోఽపి గత్వా తాన్ పుర మావేశయ న్మునే। తే శంభో స్సన్నిధిం గత్వా ప్రణిపత్య మహామతే!। పార్వతీసహితం తం చ ప్రణేము ర్మునిపుంగవ । తత స్తా నాహ విశ్వేశః కథ మ త్ర సమాగతాః। బ్రూత వదత యుష్మాకం కిం కార్యం సముపస్థితం॥ ౧౦॥ శ్రీవిష్ణురువాచ॥ ఇంద్రోఽయం బ్రహ్మహత్యాయాః ప్రాయశ్చిత్తం మహామతిః। పప్రచ్ఛ మునిశార్దూలం గౌత మం శాస్త్రవిత్తమం। స హ ప్రాహ మహాకాలీం పశ్య తస్యాః పురం వ్రజన్। పురం తు కుత్ర త న్నైవ జానామి సురనాయక!। తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య బ్రహ్మణోఽంతిక మాగతః। పప్రచ్ఛ చ పురం దేవ్యాః కుత్ర తస్మై వద విభో! । స ప్రాహ నైవ జానామి కుత్ర దేవ్యాః పురం తు తత్। తతో బ్రహ్మ సమాయాత స్సురేంద్రేణ మమాఽంతికం। పప్రచ్ఛ మాం తథేంద్రోఽ

పి బ్రహ్మణా ప్రేరితః ప్రభో॥ తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయావిష్ట స్సహ తాభ్యా మిహాగతః। త్వ మవశ్యం హి జానాసి మహాకాల్యాః పురం విభో। త త్త్వ మస్మాన్ మహాదేవ్యాః పురం నీత్వా ప్రదర్శయ। అయ మింద్రో మహాబాహు స్త్రిలోకేశో మహేశ్వరః। మహాపాతక యుక్త శ్చై తత్కథం స్థేయా జ్జగత్త్రయం॥ శ్రీ శివ ఉవాచ॥ యూయ మాగచ్ఛత తథా యా మ్యహం మధుసూదన!। దర్శయిష్యామి తాం దేవీం నీత్వా తస్యాః పురం ద్రుతం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా నందినం ప్రాహ వృషం సజ్జీకురు ద్రుతం। యాస్యా మ్యద్య మహాకాల్యాః పురం రత్నపరిష్కృతం। తచ్ఛ్రుత్వా సోఽపి సహసా తథా చక్రే మహామునే!॥ ౨౦॥ తత స్సమారుహ్య వృషం మహేశ్వరో విష్ణు శ్చ తార్క్ష్యం జితవాయు వేగకం। బ్రహ్మా విమానం మణిభిః పరిష్కృతం ప్రాయా న్మహేంద్రోఽపి చ పుష్పకం తథా॥ పథి వ్రజంతో గగనే సురోత్తమా ఊచు స్సమాభాష్య పరస్పరం మునే!। పరాత్పరా సైవ మహామహేశ్వరీ శ్రీ కాలికాఽన్యో న హి విద్యతే పరః॥ సృజత్యలం సైవ జగ న్మహేశ్వరీ సంపాతి సర్వాను విపత్సు సా తథా। అంతే తథా సంహర తే చ విశ్వం నిమిత్తమాత్రం తు వయం త్రియ స్త్వితి॥ ఏవం వదంతో బహుధా సురోత్తమా వ్యతీత్య వర్త్మాన ముపాగమ న్మునే!। శ్రీకాలికాయా నగరం మహామణిం స్వర్ణాదిభి శ్చిత్రిత మద్భుతోత్తమం॥ విలోక్య సర్వత్ర పురం దర స్తథా బ్రహ్మా చ విష్ణు శ్చ బభూవ విస్మితః। పరస్పరం వాక్య మువాచ మత్పురం ధిగస్తు మన్యే చ వినిర్మితం వృథా॥ ఏవం విలోక్య నగరం జగదంబికాయా బ్రహ్మేంద్ర విష్ణు గిరిశాః పరితో భ్రమంతః। తస్థు శ్చిరం సకల విస్మృత వాంఛితార్థాః కోఽపి స్మరే న్న హి కిమర్థ మిహాగతాస్స్మః॥ ౨౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహాకాలీ దర్శనోపాఖ్యానే ఇంద్రాదీనాం
దేవీలోకగమనం నామ ద్విషష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథ త్రిషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏకదా పుష్ప మాహర్తుం యోగిన్య స్సముపాగతాః। తా ఊచు స్తా న్మహాత్మానః కిమర్థం సముపాగతాః॥ తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తాసాం స్మృత్వా గమన కారణం। ప్రోచు ర్దేవీం మహాకాలీం వయం ద్రష్టుం సమాగతాః॥ యోగిన్య ఊచుః॥ యది దేవీం మహాకాలీం ద్రష్టు మేవ సమాగతాః। తదాఽత్ర సుచిరం స్థిత్వా కి మవీక్షత సాదరాః। అహో దేవ్యా మహా మాయా యయేదం మోహ్యతే జగత్। తామేవ మోహితా యూయం విస్మృతాః ప్రకృతే ధ్రువం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా తా యయు

స్తేఽపి సర్వే ఊచుః పరస్పరం। చిర మాగత్య చ వయం కిం కుర్మోఽప్యత్ర సంస్థితాః। వి
ష్ణుః ప్రాహ మహాదేవం కిమేవం మోహ్యతే త్వయా। బహుకాలం సమాయాతా ద్రష్టుం
కాలీం మహేశ్వర!। అద్యాపి దృష్టా నో దేవీ మహాకాలీ మహేశ్వరీ॥ శ్రీ శివ ఉవాచ॥ అద్యై
వ గత్వా పశ్యామో దేవీం భువన మాతరం। గచ్ఛ యామి పురీం దేవ్యా శ్శుద్ధరత్న వినిర్మి
తాం। ఇత్యుక్త్వా తే సురశ్రేష్ఠా హృది ధ్యాయన్ మహేశ్వరీం। గంతు మంతఃపురం దేవ్యాః
ప్రయయు ర్మునిపుంగవ!। తత స్సన్నికటే గత్వా మహాదేవ స్సురోత్తమాన్। ఉవాచ బ్ర
హ్మ విష్ణ్వాదీన్ హర్షోత్ఫుల్ల విలోచనః॥ ౧౦॥ దోధూయమానః పవనేన చోదితో విద్యుత్ప్ర
భా హేమ విచిత్రితో భృశం। సింహధ్వజోఽయం జగదంబికా పురః ప్రాసాద శీర్షోపరి దృశ్య
తే మహాన్॥ సర్వైః పరిత్యజ్య విమాన యానకం స్థిత్వా క్షితౌ సాంప్రత మేవ భక్తితః। ప్ర
ణమ్యతాం సా జగదేక వందితా పురప్రవేశాఖిల విఘ్న శాంతయే॥ ఏవం సమాకర్ణ్య శివేన
భాషితం క్షితౌ తదా తేఽప్యవతీర్య భక్తితః। దృష్ట్వా ధ్వజం నేము రుదఙ్ముఖా పుర ప్రవే
శ విఘ్నౌఘ వినాశనాయ తు॥ తత శ్శంభుం పురస్కృత్య బ్రహ్మ విష్ణు పురందరాః। వివిశు
ర్నగరీం దేవ్యా రక్షితాం భైరవీగణైః। దృష్ట్వా తు నగరీం దేవ్యా వైకుంఠేశోపి చేతసా। ని
నింద నగరం దివ్య మాత్మనో విస్మయాన్వితః। తతోఽంతఃపుర బాహ్యే తే దదృశు ర్గణనా
యకం। చతుర్భుజం మహాబాహుం స్థూలకాయం గజాననం। త మాహ భగవా న్రుద్రః ప్రీ
త్యా పరమయా యుతః। వత్స గత్వా మహాకాల్యై ద్రుతం మే వచనం వద। బ్రహ్మా విష్ణు
స్సురేంద్ర శ్చ త్వాం ద్రష్టుం భక్తిభావతః। ఆయాతా శ్శంభు మాసాద్య సహాయం జగదీశ్వరి!।
తై స్సార్థం పురబాహ్యే చ రుద్ర శ్చాప్యవతిష్ఠతే। ఆజ్ఞాం విధేహి తై స్సార్థ మాయాతు వృ
షభధ్వజః। ఇతి శ్రుత్వా వచ శ్శంభో స్త్వరితం గణనాయకః। జగామాఽంతఃపురం దేవ్యాః
కథితుం శివభాషితం॥ ౨౦॥ స ప్రణమ్య మహాదేవీం ప్రాంజలి శ్శివభాషితం। న్యవేదయ ద్య
థావ చ్చ మహాదేవ్యై మహామతే। తదాకర్ణ్య జగన్మాతా తూర్ణం తం గణనాయకం। ఉ
వాచానయ విశ్వేశం విష్ణుం చాథ ప్రజాపతిం। తత స్స సముపాగత్య శివ విష్ణు ప్రజాపతీన్।
అంతఃపురం మహాదేవ్యాః ప్రాపయామాస నారద!। ఇంద్ర స్థితః పురీబాహ్యే దుఃఖతో దీ
నమానసః। అదృష్ట్వా తాం పరా మాద్యాం సాక్షా త్ప్రకృతి రూపిణీం। మహేశ ప్రముఖా
స్తే తు మందిరద్వార ముత్తమం। సంప్రాప్య దదృశు ర్దేవీం రత్నసింహాసనోపరి। శవాసనాం
ముక్తకేశీం భీమనేత్ర త్రయోజ్జ్వలాం। చతుర్భుజాం మహాఘోరాం కోటిసూర్య సమప్రభాం।
రత్నోత్తమ సమూహేన జ్వలన్ముకుట మండితాం। అనర్ఘ్యానేక రత్నై ర్భూషితాం జలద
ద్యుతిం। దిగంబరీం భీమదంష్ట్రాం ముండమాలా విరాజితాం। వీజితాం రత్నదండేన చామరే
ణ సఖీగణైః। దుర్వీక్ష్యాం తేజసాఽతీవ కాలానల సమప్రభాం। దక్షపార్శ్వే మహాదేవ్యా మ
హాకాలం సదాశివం। దదృశు ర్భీమనేత్రాస్యం జటాముకుట మండితం। కపాల ఖట్వాంగ కరం
మదఘూర్ణిత లోచనం॥ ౩౦॥ శశాంకాంకిత మూర్ధానం భిన్నాంజననిభం ప్రభుం। అనాది పు

రుషం పూర్ణం జగదంతకరం పరం। కోటిసూర్య ప్రతీకాశం నాగేంద్ర కృతభూషణం। ద్వీపిచ
ర్మాంబర ధరం చితాభస్మ విభూషితం। అథ తే దండవ ద్భూమౌ నిపత్య జగదీశ్వరం। ప్రణే
ముః పరమేశానం మహాకాలం చ నారద!। సంస్తూయ వివిధై స్తోత్రై ర్వేదవేదాంగ సంభ
వైః। ఏతస్మి న్నంతరే శంభు ర్మహాకాలేన తేనవై। ఏకత్వ మనుసంప్రాప సహసా మునిసత్త
మ! తతో బ్రహ్మా చ విష్ణు శ్చ న దృష్ట్వా తం సదాశివం। చేతసా చింతయామాస క్వ గతోఽ
సౌ మహేశ్వరః। ఇంద్రస్య దర్శనం దేవ్యా భవిష్యతి న వా కిము। ఇతి చింతయతో ర్వత్స!
తయో స్సా జగదీశ్వరీ। మహాకాలేన సహితా త్వదృశ్యా సమభూత్ క్షణాత్। తత్రైవ సంస్థి
తా కాలీ మహాకాల శ్చ శంకరః। న తౌ తన్మాయయా ముగ్ధౌ దదృశాతే మహామునే। తతో
బ్రహ్మా చ విష్ణు శ్చ దేవ్యదర్శన కాతరౌ। కృతాంజలి పుటౌ కాలీం భక్త్యా తుష్టువతు ర్మునే!॥
బ్రహ్మా విష్ణూ ఊచతుః॥ నమామి త్వాం విశ్వకర్త్రీం పరేశీం నిత్యా మాద్యాం సత్యవిజ్ఞాన రూ
పాం। వాచాతీతాం నిర్గుణాం చాతిసూక్ష్మాం జ్ఞానాతీతాం శుద్ధవిజ్ఞాన గమ్యాం॥ ౪౦॥ పూర్ణాం
శుద్ధాం విశ్వరూపాం సురూపాం దేవీం వంద్యాం విశ్వవంద్యై రపి త్వాం। సర్వాంతస్థా ముత్త
మస్థాన సంస్థా మీడే కాలీం విశ్వసంపాలయిత్రీం॥ మాయాతీతాం మాయినీం చాపి మాయాం
భీమాం శ్యామాం భీమనేత్రాం సురేశీం। విద్యాం సిద్ధాం సర్వభూతాశయస్థా మీడే కాలీం వి
శ్వసంహార కర్త్రీం॥ నో తే రూపం వేద్మి శీలం న ధామ నో వా ధ్యానం నాపి మంత్రం మ
హేశి!। సత్తారూపే! త్వాం ప్రపద్యే శరణ్యే! విశ్వారాధ్యే! సర్వలోకైక హేతుం॥ ద్యౌ స్తే
శీర్షం నాభిదేశో నభ శ్చ చక్షూంషి తే చంద్రసూర్యాగ్నయ స్తే। ఉన్మేష స్తే సుప్రబోధో
దివా చ రాత్రి ర్మాత! శ్చక్షుష స్తే నిమేషః॥ వాక్యం వేదా భూమి రేషా నితంబః। పాదౌ
గుల్ఫౌ జానుజంఘే త్వధ స్తే। ప్రీతి ర్ధర్మోఽ ధర్మకార్యం హి కోపః సృష్టి ర్బోధ స్సంహృతి
స్తే తు నిద్రా॥ అగ్ని ర్జిహ్వా బ్రాహ్మణా స్తే ముఖాబ్జం సంధ్యే ద్వే తే భ్రూయుగం విశ్వమూ
ర్తే!। శ్వాసో వాయు ర్బాహవో లోకపాలాః క్రీడా సృష్టి స్సంస్థితి స్సంహృతి స్తే॥ ఏవం
భూతాం దేవీం విశ్వాత్మికాం త్వాం కాలీం వందే బ్రహ్మవిద్యా స్వరూపాం। మాతః పూర్ణే
బ్రహ్మవిజ్ఞాన గమ్యే! దుర్గే! పారే! సారరూపే! ప్రసీద॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం
తాభ్యాం స్తుతా కాలీ ప్రసన్నా మునిసత్తమ!। మహాకాలేన సహితా భూయ స్సందర్శనం ద
దౌ। భూయ శ్చ శంకర స్తస్మా న్మహాకాల శరీరతః। నిస్ససార మహాబాహూ రజతాద్రి సమప్ర
భః। స ఆహ పరమేశానీం ఇంద్రోఽపి సముపాగతః। త్వాం ద్రష్టు మతిభావేన పురబాహ్యే స్థి
తస్తు సః॥ ౫౦॥ ఆజ్ఞాపయ త మానీయ త్వత్సమీపం మహేశ్వరి!। దర్శయామి పరా మేనాం
మూర్తిం తే దివ్యలక్షణాం। ఇతి శంభో స్సమాకర్ణ్య వచనం జగదంబికా। ఉవాచ తం మ
హాదేవం మహాకాలీ మహామతే!॥ దేవ్యువాచ॥ యద్యానేతుం మహాదేవ! దేవరాజం మమా
లయే। సమిచ్ఛసి తదైకం త్వం కురు కార్యం సురోత్తమ!। తస్య భూతం మహాశాపం దధీచే
స్సంగ్రహాత్। తన్నష్టం ప్రాయశో దేవ మత్పురా ద్బహి రాగమాత్। అపరం విద్యతే కిం

చిత్తస్యోపశమనాయ తు। అంతర్గేహారజః కించి ద్దేహి తస్మై మహామతే। తతో నిర్ధూతపాపస్స సమాయాతు మమాఽంతికం। సంప్రాప్స్యతి చ మే దృష్టిం దుర్లభా మపి వాసవః॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి కాల్యా సమాదిష్ట స్సోఽపి గత్వా మహేశ్వరః। అంతర్గేహా రజస్తస్మై దత్వా పుర మవేశయత్। తత ఇంద్రః ప్రవిశ్యాంతర్గేహం దేవ్యా మహామునే!। ప్రణమ్య పాదే పాదే తాం నిపత్య ధరణీతలే। సంప్రాప మందిర ద్వారం శివేన సహ నారద! । దృష్ట్వా త్రైలోక్య జననీం దుర్లభాం త్రిదశేశ్వరైః। సహాప్రాప్తోఽపత ద్భూమా ప్రణమ న్దండవత్తదా। ఉద్ధాయ వేదవేదాంగ కధితై స్తోత్రకై రపి॥ ౧౦॥ తుష్టావ తాం జగద్వంద్యాం మహాకాలీం సురోత్తమః। తతః పున ర్మునిశ్రేష్ఠ! ప్రణిపత్య మహేశ్వరీం। స్వ స్వస్థాన ముపాజగ్ము ర్బ్రహ్మాద్యా స్త్రిదశేశ్వరాః। ఇత్యుక్తం తే మునిశ్రేష్ఠ! యత్పృష్టం భవతా మయా। పుణ్యం సుమహా దాఖ్యానం మహాకాలీ ప్రదర్శనం। య ఇదం శృణుయా ద్భక్త్యా పఠే ద్వా ప్రయతో నరః। తస్య నో విద్యతే పాప మపి బ్రహ్మవధాదిజం । భవత్యపి మహాపుణ్య మశ్వమేధ శతోద్భవం। ఆరోగ్యం విపులం విత్తం పుత్రపౌత్రాది సంపదః। అష్టమ్యాం వా చతుర్దశ్యాం నవమ్యాం వా దినక్షయే। యః పఠే త్ప్రయతో భూత్వా స దేవ్యాః పద మాప్నుయాత్। అమావాస్యాం నిశీథే వా పౌర్ణమాస్యాం పఠే త్తు యః। గవా మయుతదానస్య న ఫలం సమవాప్నుయాత్। వినశ్యం త్యాపద స్తస్య స్సంప దాశు ప్రవర్తతే। న భయం విద్యతే చేహ శత్రుత స్తస్య నారద!। సంగ్రామే విజయో నిత్యం భవే ద్దేవ్యాః ప్రసాదతః। పితృశ్రాద్ధ దినే య స్తు పఠే దేత త్సమాహితః। సంతుష్టాః పితర స్తస్య భుజంతే కవ్య ముత్తమం। అన్యాయోపాత్త విత్తాది కృతం వాపి మహామునే!। పితౄణాం పరమప్రీతి దాయకం తద్భవే దిహ॥ ౨౦॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే సదాశివ నారదసంవాదే మహాకాలీ
దర్శన మాత్రే ణేంద్రస్య బ్రహ్మహత్యా నివృత్తి కథనం నామ
త్రిషష్టితమోఽధ్యాయః.

అథ చతుష్షష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీనారద ఉవాచ॥ కథితం మహదాఖ్యానం కృపయా పరమేశ్వర!। ధన్యం పుణ్యతమం దివ్యం మహాపాతక నాశనం। యత్పృష్టం భగవ త్యాస్తే తత్త్వ మవ్యక్త మద్భుతం। జన్మకర్మాదికం చాపి నిత్యాయా అపి లీలయా। తత్ర శైలావతీర్ణాయాః ప్రకృత్యా హిమవద్గృహే। గంగాయా శ్శ్రోతు మిచ్ఛామి భూయ శ్చరిత ముత్తమం । యథా ద్రవమయీ భూత్వా మూర్తి రేకాఽఘహారిణీ। యయా పునాతి సా దేవీ త్రైలోక్యం సచరాచరం। యథా చావ

తరత్పృథ్వ్యాం లోకానాం త్రాణహేతవే । ఏతదన్యచ్చ మాహాత్మ్యం విస్తరేణ వద ప్రభో!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణు వత్స! ప్రవక్ష్యామి పుణ్యాత్పుణ్యతరం పరం। యచ్ఛ్రుత్వా ముచ్యతే పాపీ జన్మసంసార బంధనాత్ । పూర్వం విష్ణుస్సమాకర్ణ్య గంగోద్భవమహోత్సవం। దిదృక్షుశ్శంకరం హృష్టం గంగయా సహితం ప్రభుం। వైకుంఠమానయా మాస స్వపురం ప్రీతమానసః। బ్రహ్మాద్యాశ్చాపరే దేవాస్తత్రాయాతా మహామునే!। ద్రష్టుం తం పరమేశానం విష్ణుం చ జగతః ప్రభుం। తత్ర స్థితాశ్చాపరేఽపి మరీచ్యాద్యా మహర్షయః। వివిశుశ్చారు నిర్మాయ సభాం దివ్యాసనోపరి। రత్నసింహాసనే రమ్యే ఉపవేశ్య మహేశ్వరం॥ ౧౦॥ హృష్టః ప్రాహ జగన్నాథః కురు గానం మహేశ్వర! । సతీవియోగ దుఃఖార్తశ్చిరం విహ్వల మానసః। స్థితోఽసి సా సతీ యం త్వాం పునరాప నిజాంశతః। దృష్ట్వా త్వాం సుప్రసన్నాస్యం సగంగం హృష్టమానసం। సర్వ ఏవ ప్రహృష్టాస్స్మ వయం త్రిదశవందిత!। త్వద్గానమతిసంప్రీతిజనకం త్వన్ముఖాచ్చ్యుతం। శ్రోతుమిచ్ఛామి విశ్వేశ! కురు గానం మహేశ్వర! । ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా విష్ణోరమితతేజసః। శంభుస్సులలితం గానం చక్రేఽత్యద్భుతముత్తమం। ప్రథమం గానమాకర్ణ్య బ్రహ్మాద్యాస్త్రిదశేశ్వరాః। ముముహుస్సర్వ ఏవాతిమనోజ్ఞం మునిసత్తమ! । ద్వితీయం సముపాకర్ణ్య వైకుంఠేశోఽపి నారద!। విసంజ్ఞః పతితో భూమౌ రోమాంచిత కళేబరః। తృతీయం గానమాకర్ణ్య స ఏవ పరమేశ్వరః । బభూవ ద్రవరూపీ తు క్షణేన మునిసత్తమ! । విష్ణౌ జలమయే భూతే వైకుంఠం ప్లావితం పురం। బభూవ తేన తోయేన సర్వతో మునిసత్తమ!। తతః ప్రాప్య ప్రబోధం తు బ్రహ్మాద్యాస్త్రిదశోత్తమాః। దదృశుస్సకలం వ్యాప్తం తోయేన హరిమందిరం। అన్యచ్చ జలసంపూర్ణం స్థానం తస్మిన్ పురాంతరే॥ ౨౦॥ దృష్ట్వా దృష్ట్వా హృషీకేశం విస్మయం పరమం యయుః। బ్రహ్మా తదుపధార్యాథ శివగాన సముద్భవం। హరేర్ద్రవత్వం తత్తోయం కమండలుముపానయత్। తత్తోయ ప్రాప్తిమాత్రేణ కమండలుగతా తు యా। గంగాయా మూర్తిరేకాఽసీ ద్ద్రవరూపా భవచ్చ సా। బ్రహ్మా కమండలౌ కృత్వా గంగాం నీరమయీం మునే!। ప్రియయా స్వపురం లక్ష్మ్యా మాశ్వాస్యచ సరస్వతీం। శివస్తు గంగయా సార్థం కైలాసం సముపాగమత్ । ఏవం ద్రవమయీ భూత్వా గంగా బ్రహ్మ కమండలౌ। సంస్థితా మునిశార్దూల! దేవీ త్రైలోక్య పావనీ। ఇదానీం శృణు సా దేవీ ప్రాప్య విష్ణుపదం యథా । విష్ణుపాదోద్భవేత్యాఖ్యా మనుప్రాప సురేశ్వరీ । తతస్సా ప్రార్థితా పృథ్వ్యాం యథా చావతరత్స్వయం । పరిత్రాణాయ లోకానాం చతుర్దిక్షు చతుర్ముఖీ॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగోత్పత్తి కథనంనామ

చతుష్షష్టితమోఽధ్యాయః.

అథ పంచషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ విరోచనసుతో రాజా బలి ర్దైత్య గణాధిపః॥ జహార దేవరా
జస్య త్రైలోక్యం ధర్మతత్పరః॥ తతోఽదితి ర్దేవమాతా పుత్రరాజ్యాఽపహారిణే। దుఃఖితా
ప్రార్థయామాస విష్ణుం త్రిజగతాం ప్రభుం। తతః ప్రసన్నో భగవాన్ ప్రత్యక్షం సముపాగ
తః॥ ఉవాచ దేవమాత! స్త్వం వృణు యత్తే సమీహితం। దాస్యామి పరమప్రీత్యా తపసోగ్రే
ణ తోషితః॥ అదితి రువాచ॥ యది ప్రసన్నో భగవా న్వరం మే సంప్రయచ్ఛసి। తదా బలి
హృతం రాజ్య మింద్రాయ త్వం సమర్పయ॥ శ్రీభగవానువాచ॥ వైరోచనో నవధ్యో మే ప్రహ్లా
దాన్వయ సంభవః। మద్భక్తో ధర్మనిష్ఠ శ్చ యశస్వీ లోకవిశ్రుతః॥ తస్మా ద్వామన రూపేణ సం
భూయ త్వయి కశ్యపాత్। యాచిత్వా సముపాహృత్య ఛలా ల్లోకత్రయం పునః॥ వాసవాయ
ప్రదాస్యామి త్వత్పుత్రాయాదితే! ధ్రువం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి తస్యై వరం దత్వా
భగవాన్ పురుషోత్తమః। సహసాఽంతర్దధే విష్ణుః సర్వలోకేశ్వరేశ్వరః॥ అథ విష్ణు ర్దేవమా
తు ర్గర్భగేహ ముపాగమత్। జన్మనే దైత్యరాజస్య రాజ్యాపహరణేచ్ఛయా। సా చ తం సుషు
వే పుత్రం వామనం చారురూపిణం। సర్వలక్షణ సంపూర్ణం సుచారు ముఖ పంకజం॥ ౧౦॥
స ఏకదా ద్విజై స్సార్థం ద్విజరూపీ జనార్దనః। ఆససాద మహాత్మానం బలిం ధర్మపరాయణం।
సోఽయాచత బలిం భూమిం త్రిపాద పరిసమ్మితాం। తచ్ఛ్రుత్వా చాహ తం రాజా స్వల్పం
కిం యాచసే ద్విజ!। ద్వీపం వా వర్ష మేకం వా గ్రామం వాపి! తదర్థకం। న యాచసే
కథం విప్ర దాస్యే తుభ్యం నసంశయః। స్వల్పదానం ద్విజసుత! దాతుః కీర్తి వినాశకం। తస్మా
త్స్వల్పతరం దానం న తుభ్యం రోచతే మమ॥ వామన ఉవాచ॥ కిం తేన తే మహారాజ! య
న్మయా కాంక్షితం తవ। త దేవ దేహినాం కీర్తి స్తవ తేన భవిష్యతి। మహ్యం త్రిపాద భూ
దానం పుణ్యకీర్తికరం పరం। భవిష్యతి మహారాజ! యథాభూతం చ భావి న॥ శ్రీమహాదేవ ఉ
వాచ॥ ఏవం వచన మాకర్ణ్య వామనస్య మహాత్మనః॥ సభ్యా ఊచు ర్మహారాజం బలిం ధర్మ
పరాయణం॥ సభ్యా ఊచుః॥ యద్యాచతే ద్విజసుత స్తదేవ త్వం ప్రయచ్ఛ వై। గృహీతు స్తు
ష్టిదం దానం సఫలం కీర్తివర్ధనం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాకర్ణ్య వచ స్తేషాం రాజా త
స్మై ద్విజాతయే। త్రిపాద సంమితాం భూమిం దాతుం తిలకుశం దధే। ఏతస్మి న్నేవ కాలే తు
దైత్యానాం గురు రాహ తం। క్షణం తిష్ఠ మహారాజ! వచనం మేఽవధారయ॥ ౨౦॥ నాయం
ద్విజసుతో నూనం ద్విజరూపీ జనార్దనః। మాయయా వామనో భూత్వా త్వదంతిక ము
పాగతః॥ య ద్యాచతే ముహు స్త్వత్ర స్త్రిపాద పరిసమ్మితాం। భూమిం తదింద్ర కార్యా
ర్థం నిశ్చితం విద్ధి భూపతే!॥ త్వయైతస్మై యది పున స్త్రిపాద పరిసమ్మితా। భూమిః ప్రదీయతే
తర్హి భవల్లోకత్రయం ధ్రువం। నేష్యత్యయం చాతిఖర్వో దీయతే చేత్తు నిశ్చితం॥ బలిరు
వాచ॥ కులసేవ్యః కథం విష్ణు ర్మమ లోకత్రయం గురో। సంప్రదాస్యతి చేంద్రాయ మత్తో నీ

త్వా ఛలేన వా॥ శుక్ర ఉవాచ॥ నాసాధ్యం విద్యతే విష్ణోర్దేవకార్యాఽనురోధినః। కించిదత్ర మహారాజ! దారుణం కర్మ నిశ్చితం।స ఏవ భగవాన్నూనమదిత్యా గర్భసంభవః।మాయయా వామనో భూత్వా త్వత్తో భూమిం ప్రయాచతే। తస్మాద్రాజం! స్త్వమేతస్మై భూమిం మా దేహి కాంచన। యది త్రైలోక్య రాజత్వం సమిచ్ఛసి మహామతే!॥ బలిరువాచ॥ దాస్యామీత్యేవ ముక్త్వాఽహం నదాస్యే వా కథం గురో!। దాస్యామి న కథం భూమిం ఛలగ్రాహీ హ్యయం యది॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి రాజ్ఞో వచ శ్శ్రుత్వా శుక్రో దానవ పూజితః। ముహు స్తం వారయామాస భూమిదాన సముద్యతం। తచ్ఛ్రుత్వా స తు ధర్మాత్మా తూష్ణీం భూయ మహామతే!॥ ౩౦॥ నిశ్చిత్య చేతసా దానం గురుం వచన మబ్రవీత్। గురో యది స్వయం విష్ణుర్మాయా వామన రూపధృత్। త్రైలోక్యం యాచతే తర్హి కిం మే భాగ్య మతః పరం। యస్య ప్రీతిం సముద్దిశ్య దానం కిమపి మానవః। కుర్వన్ య త్ఫల మాప్నోతి తదనంతతమం మతం। తస్మై వామన రూపాయ సాక్షా న్నారాయణాయ వై। త్రైలోక్యం సంప్రదాస్యామి కిం మే భాగ్య మతఃపరం। విష్ణో స్సంప్రీతయే కర్మ న కరోతి విమూఢధీః। కరోతి యస్తు స క్వాపి నిమజ్జతి న వై గురో!। తస్మాద్వామన రూపాయ విష్ణవే ద్విజరూపిణే। త్రిపాద భూమిం దాస్యామి ప్రీతిం తస్య సముద్దిశన్। ఇత్యుక్త్వా స గురుం రాజా విష్ణోః ప్రీతిం సముద్దిశన్। త్రిపాద సంమితాం భూమిం దదౌ తస్మై పరాత్మనే। స స్వస్తీత్యేవ మాభాష్య వామనో మునిసత్తమ! విశ్వవ్యాపీ బభౌ విష్ణు స్త్రిపాదో జగదీశ్వరః। తస్యైకం తు పదం వత్స! బ్రహ్మాండం స్ఫోటయం స్తదా। ఊర్ధ్వం జగామ బ్రహ్మా తు తదా తస్మిన్ పదాంబుజే। కమండలుస్థితం తత్తు తోయం ప్రాదా న్మహామతే!। తదా నీరమయీ గంగా ప్రాప్య విష్ణోః పరం పదం। తత్రైవాఽవస్థితిం చక్రే సర్వపాప ప్రణాశినీ॥ ౪౦॥ విష్ణు స్తు ప్రాహ రాజానం బలిం ధర్మపరాయణం। సాపరాధ ఇవ స్పృష్ట్వా పాదే నైకేన తచ్ఛిరః। తవ లోకత్రయం వత్స న్యస్తం తిష్ఠతు సాంప్రతం। శక్రాయ తావ త్పాతాలం వ్రజ త్వం సహ దానవైః।తవాపి దేవరాజత్వం భవిష్యత్యష్టమే మనౌ। తదా లోకత్రయం భూయ స్త్వ మాప్స్యసి న సంశయః।ఇతి విష్ణోర్వచ శ్శ్రుత్వా బలి స్సర్వాసురై స్సహ। పాతాలం సంయయౌ విష్ణుం ప్రణిపత్య మహామునే! వైకుంఠం జగతాం నాథః ప్రయయౌ త్రిదశై స్స్తుతః। గంగా తు సంస్థితా తస్య చరణే లోకపావనీ॥ ౪౫॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే గంగావతరణ ప్రసంగే వామనరూపిణా హరిణా బలిచక్రవర్తిత స్త్రిలోకీ స్వీకరణం నామ పంచషష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథ షట్షష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం భువి తనుప్రాప్తాం జ్ఞాత్వా గంగాం విధి స్తదా। శూన్యం

కమండలుం చాపి విలోక్య మునిసత్తమ! చేతసా చింతయామాస క్షణం త్రిదశ వందితః। ఇయం ద్రవమయీ గంగా త్రిషు లోకేషు దుర్లభా। పుణ్యా త్పుణ్యతమా ధన్యా స్థితా మమ కమండలౌ। ప్రాప్తా హరిపదాంభోజం నిశ్చలా సమభూ దియం। నూనం నదీ స్వయం భూత్వా స్వర్గం మర్త్యం రసాతలం। పవిత్రీం ప్రకరిష్యంతీ సింధుసంగ మవాప్స్యతి। తదహం తపసాఽరాధ్య దేవీం గంగాం సురేశ్వరీం। భూయో విష్ణు పదాంభోజా ద్ద్రావయిష్యామి నిశ్చితం। ఇతి సంచింత్య స విధి ర్వైకుంఠం సముపాగతః। గంగాం సంప్రార్థయామాస స్థితాం విష్ణుతనౌ మునే। చిరం ప్రార్థయత స్తస్య గంగా త్రైలోక్య పావనీ। ప్రత్యక్షం సముపాగత్య వచనం త్వేద మబ్రవీత్॥ గంగోవాచ॥ అహం హరితనౌ బ్రహ్మన్ స్థాస్యే కాలం కియత్ ధ్రువం। తతో ద్రవమయీ భూత్వా విష్ణోః పాదాంబుజాత్ పునః। నిస్సృత్య పావయిష్యామి లోకత్రయ మసంశయం। స్తుతా భగీరథేనాఽహం రాజ్ఞా చామిత తేజసా। భాగీరథీతి విఖ్యాతా యాస్యేఽహం ధరణీతలం। ఉద్ధృత్య తత్పితౄన్ సర్వాన్ సింధుసంగ మవాప్య చ॥ ౧౦॥ పాతాలం సంప్రవేక్ష్యామి లోకానాం త్రాణహేతవే॥ బ్రహ్మోవాచ॥ అహం చాప్యనుజానామి జ్ఞాన దృష్ట్యా సురోత్తమే!। భగీరథస్య రాజ్ఞ స్త్వం కీర్తిం సంవర్ధయిష్యసి। అహం చాపి తదర్థం త్వాం ప్రార్థిత శ్శివసుందరి!। య త్త్వం భూయో వినిస్సృత్య త్రైలోక్య మధియాస్యసి॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తతో గంగా భగవతీ స్వయ మంతర్దధేఽచిరాత్। బ్రహ్మాఽపి స్వపురం ప్రాయాత్ సర్వలోక పితామహః। అథ విష్ణుతను ప్రాప్తాం గంగాం ద్రవమయీం క్షితౌ। ఆనేతుం గురుణాఽదిష్టః పితౄ నుద్ధతచేష్టితాన్। భస్మీకృతా న్మునీంద్రేణ కపిలేనాఽతి తేజసా। ఉద్దిధీర్షు ర్మహాత్మా స రాజా సగర వంశజః। భగీరథః పరాత్మానం విష్ణుం లోకేశ్వరేశ్వరమ్। చిరమారాధయామాస యతాత్మా మునిసత్తమ!। తతః ప్రసన్నో భగవాన్ పరాత్మా పురుషోత్తమః। ప్రత్యక్షం సమభూ త్తస్య రాజ్ఞః పుణ్యాత్మనః। తం దృష్ట్వా జగతాం నాథం శంఖచక్ర గదాధరం। పీతాంబరం సుపర్ణస్థం వనమాలా విరాజితం। ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ స్తోత్ర మాహ మహీపతిః॥ రాజోవాచ॥ త్రైలోక్య పాలక! జగత్పరివంద్యపాద! విశ్వేశ! విశ్వగ! మహాపురుషప్రధాన!। నారాయణాచ్యుత! హరే! మధుకైటభారే!। విష్ణో! ప్రసీద పరమేశ్వర! తే నమోఽస్తు॥ ౨౦॥ విశ్వైక కారణ! పురాణ! జగద్విధాన! శ్రీవత్స లాంఛన! విభో! మధుసూదనాఖ్య!। గోవింద! వామన! జనార్దన! విశ్వమూర్తే! విష్ణో! ప్రసీద పరమేశ్వర! తే నమోఽస్తు॥ అత్యంత విక్రమ! జగన్మయ! వాసుదేవ!। దైత్యాంతకాంతక! భయాంతక! కాంతమూర్తే!। వైకుంఠ! మాధవ! ధరాధర! చారురూప! విష్ణో ప్రసీద పరమేశ్వర! తే నమోఽస్తు॥ లక్ష్మీపతేఽమలమతే! జగదేకనాథ! మాయాశ్రయైక! కరుణామయ! కేశవేశ!। ఆనంద సాంద్ర! కమలేక్షణ! శుద్ధబోధ! వాణీపతేఽఖిలపతే! సతతం నతోఽస్మి॥ నమస్తే విశ్వరూపాయ విష్ణవేఽమిత తేజసే। సచ్చిదానంద రూపాయ శుద్ధజ్ఞానాత్మనే నమః। అద్య మే సఫలం జన్మ అద్య మే సఫలం తపః। య త్త్వాం పశ్యామి నేత్రాభ్యాం దేవై రపి సుదుర్లభం॥ శ్రీమహాదే

వ ఉవాచ॥ ఇత్యాది స్తుతిభి ర్వ్యాక్త్యై స్సంస్తుతో జగదీశ్వరః॥ ఉవాచ నృపశార్దూలం భగీరథ మరిందమమ్॥ శ్రీభగవానువాచ॥ కిం తేఽభిలషితం రాజ న్వరం త ద్వరయాఽధునా। ప్రీత్యాహం సంప్రదాస్యామి తవ భావేన నిశ్చితం॥ రాజోవాచ॥ పితరో బ్రహ్మశాపేన భస్మీభూతాః మను ప్రభో! అధోగతి మనుప్రాప్తా స్తేషాం నిష్కృతి కారణాత్। గంగాం ద్రవమయీం నేతుం క్షిత్యా మిచ్ఛామి పావనీం। సా తే తను మనుప్రాప్య స్థితా త్రైలోక్య పావనీ। కమండలు కృతావాసా బ్రహ్మణః పరమాత్మనః॥ తాం త్వం దదాసిచే ద్గంగాం స్వశరీర కృతాలయాం। తదా మే పితర స్సర్వే ప్రయాంతి పరమం పదం। ఏతదేవ జగన్నాథ! వాంఛితం విద్యతే మమ। త్వం చ సర్వాత్మనా దేవ ప్రణతానాం కృపాకరః॥ శ్రీ భగవా నువాచ॥ వత్స! క్షితితలం గత్వా గంగా ద్రవమయీ స్వయం। మచ్ఛరీరా ద్వినిస్సృత్యో ద్ధరిష్యతి పితౄం స్తవ। త్వం తు తాం పరమారాధ్యాం దేవానా మపి దుర్లభాం॥ ౩౦॥ సంప్రార్థయ మహారాజ! తథా శంభుం జగత్పతిం। తత స్సంపత్స్యతేఽభీష్టం సర్వమేవ భగీరథ!॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ। ఇతి తస్మై వరం దత్వా భగవాన్ పురుషోత్తమః॥ అంతర్దధే మునిశ్రేష్ఠ! రాజ్ఞ స్తస్య సమీపతః। స తు గత్వా మహారాజా హిమాద్రే రుత్తరం శిరః। గంగా మారాధ యామాస యతాత్మా మునిసత్తమ!। గతే తు బహుసాహస్రే వర్షే తస్య తపస్యతః॥ ప్రసన్నా సమభూ ద్గంగా శివశక్తి స్స్మితాననా। సా ప్రత్యక్ష మనుప్రాప్య రాజానం యతమానసం। ఉవాచ రాజ న్వృణు భో! య త్తేఽభిలషితం వరం॥ రాజోవాచ॥ మాత! స్త్వం సుప్రసన్నా మే యది త్వం శివసుందరి!। తదా హరిపదాంభోజా న్నిస్సృత్యైహి ధరాతలం। పవిత్రాం ధరణీం కృత్వా ప్రవిశ్య వివరస్థలం। ఉద్ధారయ పితౄన్ పూర్వాన్ మునినా భస్మసాత్కృతాన్। పితౄణాం యది నిస్తారం కరోషి త్రిదశస్తుతే!। తదాఽహం కృతకృత్య స్స్యా మేత స్మే వాంఛితం తవ॥ గంగోవాచ॥ ఏవ మస్తు మహారాజ! విష్ణుపాదాంబుజా దహం। వినిస్సృత్యో ద్ధరిష్యామి తవ పూర్వతమాన్ పితౄన్। త్వత్త స్సంప్రార్థితా యస్మా ద్భూత్వా విష్ణుపదాంబుజాత్। క్షితౌ వవతరిష్యామి తస్మా త్తుల్యా తవాస్మ్యహం॥ ౪౦॥ తేన భాగీరథీత్యాఖ్యా లోకే మే సంభవిష్యతి। త్వయా తు జగతాం నాథ శ్శంభు ర్గత్వా ప్రసాద్యతాం। స మే ప్రియతమో భర్తా తస్యాహం వశవర్తినీ। తేన గంతుం నశక్నోమి వినా తస్యాజ్ఞయా ప్రభోః॥ తస్మా త్ప్రసన్నతాం యాతే శంకరే త్వయి భూపతే!। మేరుశృంగం సమారుహ్య శంఖం జలద నిస్వనం। సంధ్మాస్యసి యదా రాజం! స్తదా విష్ణుపదాంబుజాత్। నిస్సృత్యా థ వినిర్భిద్య బ్రహ్మాండ మతివేగితా। తదా నుగా వసుమతీం యాస్యామి జలరూపిణీ। ఉద్ధృత్య త్వత్పితౄన్ సర్వాన్ వివరం సముపేత్యచ। పాతాల మనుయాస్యామి తవ కీర్తి వివర్ధనీ॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా సా భగవతీ గంగా శంకర గేహినీ। పశ్యతో నృపతే స్తస్య క్షణా దంతరధీయత। భగీరథ శ్చ భూపాలః పితౄణాం కీర్తివర్ధనః॥ కృతకృత్య మివాత్మానం మేనే గంగాభిదర్శనాత్। అథ గంగాజ్ఞయా రాజా ధర్మాత్మాఽసౌ భగీరథః॥ మహేశం ప్రార్థయామాస తస్మి న్నేవ నగోత్తమే। నిరాహార శ్చ తాబ్దం తు నియ

తాత్మా మహామతే! తతః ప్రసన్నో దేవేశ శ్శంకరః ప్రభు రవ్యయః । ప్రత్యక్షం సమభూ త్తస్య పంచాస్యో వృషభధ్వజః॥ ౫౦॥ తం వీక్ష్య రజతాభానం పంచాస్యం శూలధారిణం। వ్యాఘ్రాజిన పరీధానం జటామండిత మస్తకం। విభూతిలిప్త సర్వాంగం నీలకంఠం స్మితాననం । నాగేంద్ర భూషితం చారుచంద్రార్ధ కృత శేఖరం। దండవ త్ప్రణితో రాజా నామ్నా మష్టసహస్రకైః॥ తుష్టావ దేవదేవేశం పూర్ణం సర్వసురోత్తమం॥ ౫౩॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే భగీరథ చక్రవర్తి కృత గంగావతరణో
ద్యమోనామ షట్‌షష్టి తమోఽధ్యాయః॥

అథ సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః.

శివసహస్ర నామ స్తోత్ర ప్రారంభః.

రాజోవాచ॥ నమ స్తే పార్వతీ నాథ! దేవదేవ! పరాత్పర!। అచ్యుతాఽనఘ! పంచాస్య! భీమాస్య! రుచిరానన!। వ్యాఘ్రాజిన పరీధాన! పాతకౌఘవివర్జిత!। పంచానన! మహాసత్వ! మహాజ్ఞానమయ! ప్రభో!। అజితామిత! దుర్ధర్ష! విశ్వేశ! పరమేశ్వర!। విశ్వాత్మన్! విశ్వభూతేశ! విశ్వాశ్రయ! జగత్పతే!। విశ్వోపకారి! న్విశ్వైకధామ! విశ్వాశ్రయాశ్రయ!। విశ్వాధార! సదానంద! విశ్వానంద! నమోఽస్తు తే! శర్వ! సర్వవి! దజ్ఞానవివర్జిత! సురోత్తమ!। సురవంద్య! సురస్తుత్య! సురరాజ! సురోత్తమ!। సురపూజ్య! సురధ్యేయ! సురేశ్వర! సురాంతక!। సురారిమర్దక! సురశ్రేష్ఠ! తే తు నమో నమః। త్వం శుద్ధ, శ్శుద్ధబోధ, శ్చ శుద్ధాత్మా, జగతః ప్రభుః,। శంభు, స్స్వయంభూ, రత్యుగ్ర, ఉగ్రకర్మో, గ్రలోచనః,। ఉగ్రప్రతాప, శ్చాత్యుగ్రమర్దనో, త్యుగ్రరూపవాన్। ఉగ్రకంఠ, శ్శివ, శ్శాంత, స్సర్వశాంతి విధాయకః। సర్వార్థద, శ్శివాధార, శ్శివాపతి, రమిత్రజిత్। శివద, శ్శివకర్తా, చా శివహంతా, శివేశ్వరః। శిశు, శ్శైశవయుక్త, శ్చ పింగకేశో, జటాధరః। గంగాధరః, కపర్ది, చ జటాజూట విరాజితః॥ ౧౦॥ జటిలో, జటిలారాధ్య, స్సర్వదో, న్మత్తమానసః। ఉన్మత్తకేశ, ఉన్మత్త, ఉన్మత్తానా మధీశ్వరః। ఉన్మత్తలోచనో, భీమ, స్త్రినేత్రో, భీమలోచనః। బహునేత్రో, ద్వినేత్ర, శ్చ రక్తనేత్ర, స్సునేత్రకః, దీర్ఘనేత్ర, శ్చ పింగాక్ష, స్సుప్రభాక్ష, స్సులోచనః। సోమనేత్రోఽ, గ్నినేత్ర, శ్చ సూర్యనేత్ర, స్ససూర్యవాన్। పద్మాక్షః, కమలాక్ష, శ్చ నీలోత్పల దళేక్షణః। సులక్షణ, శ్శూలపాణిః, కపాలీ, కపిలేక్షణః। వ్యాఘూర్ణ నయనో, ధూర్తో, వ్యాఘ్రచర్మాంబరావృతః। శ్రీకంఠో, నీలకంఠ, శ్చ శితికంఠ, స్సుకంటకః। చంద్రచూడ, శ్చంద్రధర, శ్చంద్రమౌళి, శ్శశాంకభృత్। శశికాంత, శ్శశాంకాభ, శ్శశాంకాంకిత మూర్ధజః। శశాంక వదనో, వీరో, వరదో,

వరలోచనః। శరచ్చంద్ర సమాభాస, శ్శరదిందు సమప్రభః। కోటిసూర్య ప్రతీకాశ, శ్చంద్రాస్య, శ్చంద్రశేఖరః। అష్టమూర్తి, ర్మహామూర్తి, ర్భీమమూర్తి, ర్భయానకః। భయదాతా, భయత్రాతా, భయహర్తా, భయోర్జ్ఝితః। నిర్భీతో, భూతవంద్య, శ్చ భూతాత్మా, భూతభావనః। భూతాధిపో, భూతవర, స్సర్వభూత ప్రపూజితః। భూతాధ్యక్షో, మహాభూతః, ప్రేత భూమి ప్రియో, వశీ॥౨౦॥ భూతేశో, గిరిశో, వశ్యో, గిరిరాజ సుతాపతిః। హిమాద్రిస్థో, మహాద్రిస్థో, మహారుద్రః, ప్రభావవాన్। మహామహా, మహాభార, స్సర్వాధారః, పరాత్పరః। పరాత్మా, పరమః, పూర్ణః, ప్రధానపురుషో, వ్యయః। పరేశః, పూర్ణకామ, శ్చ సర్వకామ ఫలప్రదః। పరానందో, మహానందః, పరమేష్ఠీ, పరః పుమాన్। ఈశ్వరః, పరమారాధ్య, స్సదామత్త, స్సదోత్సుకః। సదోగ్ర, స్సర్వదాశాంత, స్సర్వదానృత్య తత్పరః। సర్వజ్ఞ, స్సర్వదో, జ్ఞానీ, సర్వజ్ఞ, స్సర్వవిత్, మృడః,। సర్వార్థదృక్, సర్వమయ, శ్శరణ్యో, భక్తవత్సలః। కామీ, కమలపత్రాక్షః, కలాధారః, కలాధరః,। కాలః, కలనకర్తా, చ కమనీయః, కలాపతిః అష్టాధార, స్సర్వసంపత్స్వరూపో, నాగభూషితః। భూతనాథో, లోకనాథో, విశ్వనాథో, విరూపదృక్। బలవాన్, బలినాం శ్రేష్ఠో, బల, స్సర్వబలాశ్రయః। కామమత్తః, కామవేత్తా, కామినీవశకృ, ద్భవః। కవిః, కానన సంవాసః, కాలానల విలోచనః। కురూపీ, కుశలీ, కుద్ధ, స్సర్వాంతస్థ, స్సుబుద్ధిమాన్। సుశీలో, లోకసంహర్తా, లోకకర్తా, జనేశ్వరః। సర్వకర్తా, సర్వహర్తా, సర్వపాప ప్రణాశకః॥ ౩౦॥ సంపత్ప్రదః, సర్వసంపత్స్వరూపీ, లోకశంకరః। సర్వబుద్ధిమయ, శ్శుద్ధచేతా, శ్శుద్ధమతి, శ్శుచిః। యోగీశో, యోగినాం శ్రేష్ఠో, యోగేశో, యోగినీపతిః। యుగాంతకో, యోగపర, స్సర్వయోగేశ్వరాత్మకః। యుగాంతకృద్యోగివర, స్సదా యోగపరాయణః। యోగిశ్రేష్ఠో, యోగివంద్యో, యోగగమ్య, స్సనాతనః। యోగవేత్తా, మహాయోగీ, సాంఖ్యయోగ, స్సుయోగవాన్। యుగాంతాదిత్యతేజా, శ్చ యుగాంత జలద స్వనః। జగదాది, ర్జగద్ధాతా, జగదీశో, జగద్గతిః। లోకసాక్షీ, జగద్ధేతు, ర్జగజ్జీవన భావనః। కులీనః, కుంకుమాక్త, శ్చ కాలరాత్రి స్వరూపకః। కృష్ణకంఠః, కాలకంఠః, కృత్తివాసాః, కృశోదరః। కరాలాస్యః, క్షేమదాతా, క్షేమకర్తా, క్షమామయః। క్షేమవాన్, క్షేత్రపాల, శ్చ క్షేమీ, క్షేమకర, స్సదా,। కామదేవః, కామరూపః, కర్మహీన, స్సుకోపనః। కర్మకారః, కర్మహీనో, వికర్మా, కర్మవర్జితః। క్రోధమూర్తిః, క్రోధమనాః, కోటికందర్ప సుందరః। కర్మజ్ఞః, కార్ముకధరః, కర్మకాండ విశారదః। కృశానురేతాః, కామాఖ్యః, కామరూపీ, కుతూహలీ। కందర్పదర్ప దమనః, కృష్ణాజినవరాంబరః॥౪౦॥ కుందపుష్ప నిభః, కాశీపతిః, కాళీపతి, స్తథా। కామాసహః, కోటరాక్షః, కులాచరణతత్పరః। కాదంబరీ పానమత్తః, కూర్మరూపీ, కుశేశయః। కోమలాంగో, వికర్ణ, శ్చ కూటస్థః, కుండలీ, సదా। కామాక్షేపః, కామతనుః, కామమూర్తిః, కుఠారభృత్। కేవలః, కాలికానాథః, కుసుమావలి భూషితః। కౌపీనవాసా, దూర్వాసా, వివాసాః, కామినీప్రియః। కరాలః, కీర్తిదో, స్త్రై

ద్యః, కిశోరః, కామనాశనః। కీర్తిరూపః, కుంతధారీ, కాలకూట కృతాశనః। కాలకూట
స్వరూపశ్చ, కులమంత్ర ప్రదీపకః॥ కలాకాష్ఠాత్మకః, కాశీవిహారః, కుటిలాననః॥ మహాకాన
న సంవాసీ, కాలీప్రీతి వివర్ధనః। కాలీవరః, కామచారీ, కులకీర్తి వివర్ధనః॥ కామాద్రిః, కా
ముకవరః. కార్ముకీ, కామమోహితః। కటాక్షః, కనకాభాసః, కనకోజ్జ్వల గాత్రకః॥ కామా
తురః, కృణాత్పాదః, కుటిలభ్రూః, కఠోరకః॥ కార్తికేయపితా, కోకనద భూషణ భూషితః॥ ఖ
ట్వాంగయోద్ధా, ఖడ్గీ, చ గిరీశో, గగనేశ్వరః॥ గణాధ్యక్షః, ఖేటకధృత్, ఖర్వః, ఖర్వతరః, ఖగః॥
ఖగారూఢః, ఖగారాధ్యః, ఖేచరః, ఖేచరస్తుతః॥౧౦॥ ఖేచరత్వప్రదః, క్షోణీపతిః, ఖేచర మర్దకః॥
గణేశ్వరో, గణపితా, గరిష్ఠో. గణభూపతిః॥ గురు, ర్గురుతరో, జ్ఞేయో, గంగాపతి, రమర్షణః।
గీతప్రియో. గీతరత స్సుగోప్యో, గోపబృందపః॥ గవారూఢో జగద్భర్తా, గోస్వామీ, గోస్వరూప
కః॥ గోప్రదో, గోధవో, గృధ్రో, గరుత్మాన్, గోకృతాసనః॥ గోపేశో, గుహత్రాత, శ్చ గుహా
వాసీ, సుగోపనః॥ గజారూఢో. గజాస్య, శ్చ గజాజిన ధరో, ఽగ్రజః॥ గ్రహాధ్యక్షో, గ్రహగణో,
దుష్టగ్రహ విమర్దనః। గానరూపీ, గానరతః. ప్రచండో, గానవిహ్వలః॥ గానమత్తో, గుణీ, గు
హ్యో, గుణగ్రామాశ్రయో, గుణః॥ గూఢబుద్ధి, ర్గూఢమూర్తి. ర్గూఢపాద విభూషితః॥ గోప్తా, గో
లోకవాసీ. చ గుణవాన్. గుణినాం వరః॥ హరో, హరితవర్ణాక్షో. మృత్యు, ర్మృత్యుంజయో.
హరిః॥ హవ్యభుక్, హరిసంపూజ్యో, హరిహస్య భుజాం వరః॥ అనాద్య ఆద్య. స్సర్వాద్య, ఆదిదే
య వరప్రదః॥ అనంత విక్రమ, శ్శార్ఙ్గీ, లోకానాం పాపహారకః॥ గీష్పతి, స్సద్గుణోపేత, స్సగు
ణో, నిర్గుణో, ఽగ్రణీః॥ గుణప్రీతో, గుణరతో, గిరిజా నాయకో, గిరిః॥ గౌరీభర్తా, గుణాఢ్య,
శ్చ గోశ్రేష్ఠాసన సంస్థితః॥ ౧౫॥ పద్మాసనః, పద్మనేత్రః, పద్మాతుష్ట, స్సుపద్మగః। పద్మవక్త్రః,
పద్మకరః, పద్మారూఢ పదాంబుజః॥ పద్మప్రియతమః, పద్మాలయః, పద్మప్రకాశకః॥ పద్మకాన
న సంవాసః, పద్మకానన భంజకః॥ పద్మకానన సంవాసః, పద్మారణ్యాకృతాలయః॥ ప్రఫుల్ల వద
నః, ఫుల్లకమలాక్షః. ప్రఫుల్లహృత్। ఫుల్లేందీవర సంతుష్టః, ప్రఫుల్ల కమలాసనః। ఫుల్లాంభోజ
కరః, ఫుల్లమానసః, పాపనాశనః॥ పాపాపహారః, పుణ్యాత్మా, పుణ్యకీర్తి, స్సుపుణ్యవాన్। పు
ణ్యః, పుణ్యతమో. ధన్యః, సుపూతాత్మా, పరాత్మకః॥ పుణ్యేశః, పుణ్యదః. పుణ్యనిరతః, పు
ణ్యభాజనః,। పరోపకారీ, పాపిష్ఠ నాశకః, పాపహాపహః॥ పురాతనః, పూర్వహీనః, పరద్రోహ వి
వర్జితః॥ పీవరః, పీవరముఖః, పీనకాయః, పురాంతకః॥ పాశీ, పశుపతిః, పాశహస్తః పాశవవిట్ప
తిః॥ పశ్వాత్మకః, పాశవేత్తా, పాశబద్ధ విమోచకః॥ పశూనా మధిపః, పాశఛేత్తా, పాశవిభేదకః॥
పాషాణధారీ పాషాణ శయనః, పాశిపూజితః॥ పర్వరూఢః, పుష్పధనుః, పుష్పబృంద సుపూ
జితః॥ పుండరీకః, పీతవాసాః, పుండరీకాక్ష వల్లభః॥ ౨౦॥ పానపాత్రకరః, పానమత్తః, పానాభి
భూతకః॥ ప్రోష్టా, ప్రోష్ఠవరః, పూతః, పరిత్రాతా, ఽఖిలేశ్వరః॥ పుండరీకాక్షకర్తా, చ పుండరీ
కాక్ష సేవితః॥ పల్లవస్థ, స్సుపాత్రస్థః, పీఠభూమి నివాసకః। పితా, పితామహః, పార్థః, ప్రప
న్నాఽభీష్టదాయకః॥ పితౄణాం ప్రీతికర్తా, చ ప్రీతిదః, ప్రీతికారకః। ప్రీతిహర్తా, ప్రీతిపరః, ప్రీ

౧త్రియుక్త, శ్చ సర్వగా । ప్రణతార్తి హరః, ప్రాణవల్లభః, ప్రాణదాయకః। ప్రాణీ, ప్రాణస్వ
రూప, శ్చ ప్రాణగ్రాహీ, సునిర్దయః । ప్రాణనాథః, ప్రీతిమనా, స్సర్వేషాం ప్రపితామహః।
వృద్ధః, ప్రవృద్ధరూప, శ్చ ప్రీతః, ప్రణయినాం వరః । పరాధీశః, పరంజ్యోతిః, పరనేత్రః, ప
రాత్మకః। పారుష్య రహితః, పుత్రీ పుత్రదః, పుత్రరక్షకః । పుత్రప్రియః, పుత్రవశ్యః, పుత్రి
వత్పరిపాలకః। పరితాప్రితా, పరావాసః, పరచేతాః, పరేశ్వరః। ప్రతి, స్సర్వస్య సంపాల్యః,
పావమానః, పరంతపః । పురహా, పురహూత, శ్చ త్రిపురారిః, పురాంతకః। పురందరాభిసం
పూజ్యః, ప్రదర్శిణ, దుష్ప్రధర్షణః। పటుః, పటుతరః, ప్రౌఢః, ప్రపూజ్యః, పర్వతాలయః।
పులినస్థః, పులస్త్యాఖ్యః, పింగచక్షుః, ప్రపన్నపః॥ ౮౦॥ అభీరు, రసితాంగ, శ్చ చండరూప,
స్సితాంగకః। సర్వవిద్యా వినోద, శ్చ సర్వసౌఖ్య యుత, స్సదా। సుఖహేతు, స్సర్వసుఖీ, స
ర్వలోకైక పావనః। సదావనః, శారద, శ్చ సుసిద్ధః, సిద్ధరూపకః। సార, స్సారతర, స్సార్య,
స్సోమ, స్సర్వప్రకాశకః । సోమమండల ధారీ, చ సముద్ర, స్సింధురూపవాన్ । సురజ్యేష్ఠ,
స్సురశ్రేష్ఠ, స్సురాసుర నిషేవితః । సర్వధర్మ వినిర్ముక్త, స్సర్వలోక నమస్కృతః । సర్వా
చారయుతః, సారః, శాక్తః, పరమవైష్ణవః। సర్వకర్మ విధానజ్ఞ, స్సర్వాచార పరాయణః। స
ర్వరోగ ప్రశమనః, సర్వరోగ, భయాపహః । ప్రకృష్టాత్మా, మహాత్మా, చ సర్వధర్మ ప్రద
ర్శకః । సర్వసంప ద్యుత, స్సర్వసంపద్దాతా, సమేక్షణః। సహాస్య వదనో, హాస్యయుక్తః, ప్ర
హసితాననః । సాక్షీ, సమక్షవేత్తా, చ సర్వదర్శీ, సమస్తవిత్। సకలజ్ఞ, స్సమార్గజ్ఞ, స్సమ
నా, శ్శైవ పూజితః। శోకప్రశమన, శ్శోకహంతా, శోచ్య, శ్శుభాన్వితః। శైలస్థ, శ్శైలజానా
థః, శైలనాథ, శ్శనైశ్చరః। శశాంక సదృశ జ్యోతి, శ్శశాంకార్ధ విరాజితః। సాధుప్రియ, స్సా
ధుతమ, స్సాధ్వీపతి, రలౌకికః॥ ౯౦॥ శూన్యరూప, శ్శూన్యదేహః, శూన్యస్థ, శ్శూన్యభావ
నః। శూన్యగామీ, శ్మశానస్థః శ్మశానాధిపతి, స్సువాక్ । శతసూర్య ప్రభ, స్సూర్య, స్సూ
ర్యదీప్తి, స్సురారిహా । శుభాన్విత, శ్శుభతను, శ్శుభబుద్ధి, శ్శుభాత్మకః। శోభాన్వితతను, శ్శు
క్లతను, శ్శుక్లప్రభాన్వితః। సుశౌక్ల, శ్శుక్లదశన, శ్శుక్లాభ, శ్శుక్లమాల్యభృత్ । శుక్లపుష్ప
ప్రియ, శ్శుక్లవసనః, శుక్లకేతనః । శేషాలంకరణ, శ్శేషరహిత, శ్శేషవేష్టితః। శేషారూఢ,
శ్శేషశాయీ, శేషాంగద విరాజితః । సతీప్రియ, స్సమకరః, సమదర్శీ, సమాధిమాన్ । స
త్సంగీ, సత్ప్రియ, స్సంగీ, నిస్సంగీ, సంగవర్జితః । సహిష్ణు, శ్శాశ్వతైశ్వర్య, స్సామగా
నరత, స్సదా । సామవేత్తా, సామ్యతర, శ్శ్యామాపతి, రశేషభుక్ । తారిణీపతి, రాత్రా
మ్రనయన, స్త్వరితాప్రియః । తారాత్మక, స్త్వగ్వసన, స్తరుణీ రమణే రతః । తృప్తిరూ
ప, స్తృప్తికర్తా, తారకారి నిషేవితః । వటుకేశో, భైరవేశో, భవానీశో, భవాంతకః।
భవబంధు, ర్భయహరో, భవబంధన మోచకః । అతిభూతో, ఽభిభూతాత్మా, సర్వభూ
త ప్రమోహకః । భువనేశో, భూపపూజ్యో, భోగమోక్ష, ఫలప్రదః॥ ౧౦౦॥ దయాళు,
ర్దీనానాథ, శ్చ దుస్సాహో, దైత్యమర్దకః। దక్షకన్యాపతి, ర్దుఃఖనాశనో, ధనధాన్యద । దః

యాఽవాక్, దైవతశ్రేష్ఠో, దేవగంధర్వ సేవితః । నానాయుధధరో, నానాపుష్ప గుచ్ఛ విరాజితః॥ నానాసుఖప్రదో, నానా మూర్తిధారీ, చ నర్తకః । నిత్యవిజ్ఞాన సంయుక్తో, నిత్యరూపో, ఽనిలోఽ, నలః । లబ్ధవర్ణో, లఘుతరో, లఘుత్వ పరివర్జితః । లోలాక్షో, లోకసంపూజ్యో, లావణ్య పరిసంయుతః॥ నూపురీ, నగసంస్థ, శ్చ నగేశో, నగజాపతిః,। నారాయణో, నారద, శ్చ నానావర్ణ విభూషితః । నృత్యాభ్యాసో, నగ్నబృందేశో, లగ్న, స్సానంద మానసః। నమస్యో, నతనాభి, శ్చ నమ్రమూర్ధాఽభివందితః। నందికేశో, నందిపూజ్యో, నానానీరజ మధ్యగః । నవీన బిల్వ పత్రౌఘ తుష్టో. నవఘన ద్యుతిః । నంద, స్సానంద, ఆనందమయ, శ్చానందవిహ్వలః॥ నలినస్థ, శ్శోధనస్థ. స్సుస్థ, స్సుస్థమతి, స్తథా। స్వల్పాశనో, భీమరుచి, ర్భువనాంతికరోఽం, బుధః॥ ఆసన్న, స్సికతాసీనో, నృపాసీనో, నృపాసనః॥ వైరస్యరహితోఽ, వారో, వ్రతీ, వ్రతపరాయణః॥ బ్రహ్మవిద్యామయో, విద్యాభ్యాసీ, విద్యాపతి, స్తథా॥ ౧౧౦॥ ఘంటాకరో, ఘోటకస్థో, ఘోరరావో, ఘనస్వనః॥ ఘూర్ణచక్షు, రఘూర్ణాత్మా, ఘోరహాసో, గభీరధీః॥ చండీపతి, శ్చండమూర్తి, శ్చండముండీ, ప్రచండవాక్। చితాసంస్థ, శ్చితావాస, శ్చితిదండకర, స్సదా। చితాభస్మాభిసంలిప్త, శ్చితానృత్య పరాయణః॥ చితాప్రమోదీ, చిత్సాక్షీ, చింతామణి, రచింత్యగః॥ చతుర్వేదమయో, చక్షు, శ్చతురానన, పూజితః॥ చీరవాసా, శ్చకోరాక్ష్య, శ్చలమూర్తి, శ్చలేక్షణః॥ చలత్కుండల భూషాఢ్య, శ్చలద్భూషణ భూషితః॥ చలన్నేత్రి, శ్చలత్పాద, శ్చలన్నూపుర రాజితః॥ స్థవిర, స్స్థిరమూర్తి, శ్చ స్థావరేశ, స్స్థిరాసనః॥ సాయకస్థైర్య నిరత, స్థూలరూపీ, స్థలాలయః । స్థైర్యాతిగః, స్థితిపరః స్థాణురూపీ, స్థలాధిపః॥ ఐచ్ఛికో, మదమత్త, శ్చ మహీమండల పూజితః॥ మహీప్రియో, మత్తవరో, మీనకేతు విమర్దకః॥ మీనరూపో, మీనసంస్థో, మృగహస్తో, మృగాసనః॥ మార్గస్థో, మేఖలాయుక్తో, మైథిలీశ్వర పూజితః॥ మిథ్యాహీనో, మంగలదో, మాంగల్యో మకరాసనః, మత్స్యప్రియో, మధురగీ, ర్మధుపాన పరాయణః॥ మృదువాక్యపర, స్సారప్రియో, మోదాన్విత, స్సదా॥ ౧౨౦॥ ముండాలి భూషణో, ముండీ, దండీ, చోద్దండకుండలః॥ శ్రీపతి, శ్శ్రీనుసేవ్య, శ్చ శ్రీధర, శ్శ్రీనికేతనః॥ శ్రీమతాం శ్రీస్వరూప, శ్చ శ్రీమూల, శ్శ్రీనికేతనః॥ శ్రీమాన్, హిక్లేశ రహిత, శ్శ్రీనివాస, శ్శ్రియాన్వితః॥ శ్రద్ధాలు, శ్శ్రద్ధదేవ, శ్చ శ్రీవన్మధురవా, క్తథా । ప్రలయాగ్న్యర్క సంకాశః, ప్రమత్త నయనోజ్జ్వలః॥ అసాధ్య సాధక, శ్శూరసేవ్య, శ్శోకావనోదనః॥ విశ్వభూతమయో, వైశ్వానరనేత్రో, విమోహకృత్ । లోకత్రాణపరో,ఽపారగుణః, పరవివర్జితః॥ అగ్నిజిహ్వో, ద్విజాస్య, శ్చ విశ్వాస్య, స్సర్వభూతభుక్ । అచరః ఖేచరాధీశ పూజిత, స్సార్వలౌకికః॥ సేనానీ జనకః, క్షుబ్ధః, దేవాది క్షోభ నాశకః॥ కపాల విలస ద్ధస్తః, కమండలు భృతాఽర్చితః॥ కేవలాత్మ స్వరూప, శ్చ కేవలజ్ఞాన రూపకః॥ వ్యోమాలయ నివాసీ, చ బృహద్వ్యోమ స్వరూపకః॥ నిరాలంబావలంబ, శ్చ స్వంభోగానంద రూపకః॥ అంభోజ నయ

నో,ఽంభోధి శయానః, పురుషాతిగః। యోగనిద్రామయో, లోకప్రమోహః, ప్రహరాత్మ
కః। బృహద్వక్త్రో, బృహన్నేత్రో, బృహద్బాహు, ర్బృహద్బలః॥ ౧౩౦॥ బృహత్సర్వాంగ
దో, దుష్టబృహద్బల విమర్దకః। బృహద్భుజ వనోన్మత్తో, బృహత్తుండో, బృహద్వపుః। బృహ
దైశ్వర్య యుక్త, శ్చ బృహదైశ్వర్యద, స్స్వయం। బృహత్సంభోగ సంతుష్టో, బృహదానంద
దాయకః। బృహజ్జటా జూటధరో, బృహన్మాలీ, బృహద్ధనుః। ఇంద్రియాధిష్ఠిత, స్సర్వలోక త్ర
య విమోహకృత్। సర్వేంద్రియ ప్రవృత్తి, శ్చ సర్వేంద్రియ నివృత్తికృత్। ప్రవృత్తినాయ
క స్సర్వవిపత్తి పరినాశకః। ప్రవృత్తి మార్గ నేతా, చ స్వతంత్రేచ్ఛానుయ, స్స్వయం। సత్ప్ర
వృత్తిరతో, నిత్యాదయానంద, శ్శివాధరః। క్షితిరూప, స్తోయరూపీ, విశ్వతృప్తికర, స్తథా। త
ర్పక, స్తర్పణసంప్రీత, స్తర్పక, స్తర్పణాత్మకః। తృప్తి కారణభూత, శ్చ సర్వతృప్తి ప్రసాధకః।
అభేద్య భేదకోఽ, ఛేద్యఛేదకోఽ, చ్ఛేద్య, ఏవహి। అచ్ఛిన్నధన్వాఽ, ఛిన్నేషు, రచ్ఛిన్నధ్వజ
వాహనః। అధృష్య, స్సమధృష్యాస్త్రః, సమధృష్యబలోన్నతః। చిత్రయోధీ, చిత్రకర్మా, వి
శ్వసందర్శక, స్స్వయం। స్వలీలయేప్సితకర, స్సర్వేప్సిత ఫలప్రదః। వాంఛితాభీష్ట ఫలదో, భి
న్నజ్ఞాన ప్రవర్తకః। బోధనాథో, బోధవత్కార్యాతిగ, స్సర్వప్రబోధకృత్॥ ౧౪౦॥ త్రిజట,
శ్చైకజటిల, శ్చలజ్జట భయానకః। జటాలీనో, జటాజూట స్పృష్టాంబరవర, స్స్వయం। పా
ర్థాతురస్య జనక, శ్శక్తిప్రహరతాం వరః। అనర్ఘ్యాస్త్ర ప్రహారీ, చానర్ఘ్యధన్వా, మహార్ఘ్య
పాత్। యోనిమండల మధ్యస్థ, స్సుఖయోని, రజృంభణః। మహాద్రిసదృశ, శ్శ్వేతః, శ్వే
తపుష్ప స్రగన్వితః। మకరందప్రియో, నిత్యం మానసస్థ హాయనాత్మకః। నానాపుష్పప్రసూ,
ర్నానాపుష్పారచిత గాత్రకః। షడంగయోగ నిరత, స్సదాయోగార్ద్ర మానసః। సురాసుర
సిషేవ్యాంఘ్రి, ర్విలసత్పాద పంకజః। సుప్రకాశిత చక్రాబ్జ, స్సితేతరగలోజ్జ్వలః। వైనతే
య సమారూఢ, శ్శరిందు సహస్రవత్। జాజ్వల్యమాన, స్తేజోభిర్జ్వాలా పుంజోపమ, స్స్వ
యం। ప్రజ్వల ద్విద్యుదాభ, శ్చ సాట్టహాస భయంకరః। ప్రలయ్యాతపరూపీ, చ ప్రలయాగ్ని
రుచి, స్స్వయం। జగతా మేకపురుషో, జగతాం జీవనాత్మకః। ప్రసీద త్వం జగన్నాథ! జగ
ద్యోనే! నమోఽస్తు తే॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం నామసహస్రేణ రాజ్ఞా వై సంస్తుతో
హరః। ప్రత్యక్ష మగమ త్తస్య సుప్రసన్న ముఖాంబుజః॥ ౧౫౦॥ స తం విలోక్య త్రిదశైకనా
థం పంచాననం శ్వేతరుచిం ప్రసన్నం। వృషాధిరూఢం భుజగాంగదై ర్యుతం ననర్త రాజా
ధరణీభుజాం వరః॥ ప్రోవాచ చేదం పరమేశ్వరాద్య మే ఏతాని సర్వాణి సుసార్థకాని। తప
శ్చ హోమా శ్చ మనుష్యజన్మ య త్త్వాం ప్రపశ్యామి దృశా ప్రజేశ॥ మయా న తుల్యోఽ
స్తి మహీతలే వా స్వర్గే యత స్త్వం మమ నేత్రగోచరః। సురాసురాణా మపి దుర్లభేక్షణః
పరాత్పరః పూర్ణమయో నిరాశ్రయః॥ తత స్త మేవం ప్రతిభాషమాణం ప్రాహ ప్రసన్నా
ర్తిహర స్సురేశ్వరః। కిం తే మనోవాంఛిత మేవ విద్యతే వృణుష్వ త త్పుత్ర! దదామి తు
భ్యం॥ స ప్రాహ పూర్వం కపిలస్య శాపతః పాతాలరంధ్రే మమ పూర్వవంశజాః। భస్మీభ

౧౬౯

భూవుస్సగరస్య పుత్రాః మహాబలా దేవ సమానవిక్రమాః । తేషాం తు నిస్తారణ నిశ్చయో
హ్యహం గంగాం ధరణ్యా మభినేతు మీహే । సా తు త్వదీయా పరమా హి శక్తి ర్వినా
జ్ఞయా తే న హి యాతి పృథ్వీం । తదేత దిచ్ఛామి సమేత్య గంగా క్షితౌ మహావేగవతీ మ
హానదీ । ప్రవిశ్య తస్మిన్ వివరే మహేశ్వరీ పునాతు సర్వాన్ సగరస్య పుత్రాన్ । ఇత్యేవ
మాకర్ణ్య వచః పరేశ్వరః ప్రోవాచ వాక్యం క్షితిపాల పుంగవం । మనోరథ స్తేఽయ మవ
శ్యపూర్ణో మమ ప్రసాదా దచిరా ద్భవిష్యతి । యే చాపి మాం భక్తిత ఏవ మర్త్యా స్తో
త్రేణ చానేన నృప! స్తువంతి । తేషాం చ పూర్ణా స్సకలా మనోరథా ధ్రువం భవిష్యంతి మ
మ ప్రసాదాత్ ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ ॥ ఇత్యేవం తు వరం లబ్ధ్వా రాజా హృష్టమనా స్తతః ॥
దండవ త్ప్రణిపత్యాహం ధన్యోహం త్వత్ప్రసాదతః ॥ ౧౬౦ ॥ తత శ్చాంతర్దధే దేవః క్షణాదే
వ మహామతే! । రాజా నిర్వృతచేతా స్స బభూవ మునిసత్తమ! । రాజ్ఞా కృత మిదం స్తోత్రం
సహస్రం నామ సంజ్ఞకం । యః పఠే త్పరయా భక్త్యా స కైవల్య మవాప్నుయాత్ । న చే
హ దుఃఖం కుత్రాపి జాయతే తస్య నారద! । జాయతే పర మైశ్వర్యం ప్రసాదా చ్చ మహేశి
తుః । మహాపది భయే ఘోరే యః పఠేత్ స్తోత్ర ముత్తమం । శంభో ర్నామ సహస్రాఖ్యం
సర్వమంగల వర్ధనం । మహాభయహరం సర్వసుఖ సంపత్తి దాయకం । స ముచ్యతే మహాదేవ
ప్రసాదేన మహాభయాత్ । దుర్భిక్షే లోకపీడాయాం దేశోపద్రవ ఏవ వా । సంపూజ్య పర
మేశానం ధూపదీపాదిభి ర్మునే! । యః పఠే త్పరయా భక్త్యా స్తోత్రం నామసహస్రకం । న త
స్య దేశే దుర్భిక్షం న చ లోకాది పీడనం । న చాన్యోపద్రవో వాపి భవే దేత త్సునిశ్చితం ।
పర్జన్యోఽపి యథాకాలే వృష్టిం తత్ర కరోతి హి । యత్రేదం పఠ్యతే స్తోత్రం సర్వపాప ప్రణా
శనం । సర్వసస్య యుతా పృథ్వీ తస్మిన్ దేశే భవే ద్ధ్రువం । న దుష్టబుద్ధి ర్లోకానాం తత్రస్థా
నాం భవే దపి । నాకాలే మరణం తత్ర ప్రాణినాం జాయతే మునే! ॥ ౧౭౦ ॥ న హింస్రా స్స
త్త్వ హింసంతి దేవదేవ ప్రసాదతః । ధన్యా దేశాః ప్రజా ధన్యా యత్ర దేశే మహేశ్వరం ।
సంపూజ్య పార్థివం లింగం పఠే ద్యత్రేద ముత్తమం । చతుర్దశ్యాం తు కృష్ణాయాం ఫాల్గునే
మాసి భక్తితః । యః పఠే త్పరమేశస్య నామ్నాం దశశతాఖ్యకం । స్తోత్ర మత్యంత సుఖదం
న పున ర్జన్మభా గ్భవేత్ । వాయు తుల్య బలో నూనం విహారే ధరణీతలే । ధనేశతుల్యో ధన
వాన్ కందర్ప ఇవ రూపవాన్ । విహారే దేవతాతుల్యో నిగ్రహానుగ్రహే క్షమః । గంగా
యాం వా కురుక్షేత్రే ప్రయాగే వా మహేశ్వరం । పరిపూజ్య పఠే ద్యస్తు స కైవల్య మవా
ప్నుయాత్ । కాశ్యాం య స్తు పఠే దేతత్ స్తోత్రం పరమమంగలం । తస్య పుణ్యం మునిశ్రేష్ఠ !
కిమహం కథయామి తే । ఏతత్ స్తోత్ర ప్రసాదేన స జీవన్నేవ మానవః । సాక్షా న్మహేశతా
మేతి ముక్తి రంతే కరస్థితా । ప్రత్యహం ప్రపఠే దేత ద్బిల్వమూలే నరోత్తమః । స సాలోక్య
మవాప్నోతి దేవదేవ ప్రసాదతః । య శ్చైత త్పారయేత్ స్తోత్రం సర్వపాప నిబర్హణం । స
ముచ్యతే మహాపాపాత్ సత్యం సత్యం వదామి తే । న తస్య గ్రహపీడా స్యా న్నాపమృత్యు భ

యం భవేత్॥ ౧౫౦॥ పఠేదేత ద్ధృది ధ్యాత్వా దేవదేవం సనాతనం। సర్వదేవమయం పూర్ణం రజతాద్రి సమత్విషం। ప్రఫుల్ల పంకజ స్మేర చారువక్త్రం వృషధ్వజం। జటాజూట జ్వాలత్కాలకూట శోభిత మవ్యయం। త్రిశూలం డమరుం చైవ దధానం దక్షవామయోః। ద్వీపిచర్మాంబరధరం శాంతం త్రైలోక్య మోహనం। ఏవం ధ్యాది నరో భక్త్యా విభావ్యైత త్పఠేద్యది। ఇహ భుక్త్వాపరం భోగం పరత్ర చ మహామునే!। శంభో స్స్వరూపతాం యాతి కిమన్య త్కథయామి తే॥ రాజాతు సంస్తూయ యథా మహీతలే త్వానీయ గంగాం త్రిదశైకవంద్యాం। స్తోత్రప్రసాదేన శివాజ్ఞయా జగత్ కృత్స్నం పవిత్రీకృతవా న్మహామునే!॥ తథైవ సద్భక్తియుతః పఠే దిదం స్తోత్రం మమ ప్రీతికరం పరం మునే!। మర్త్యేషు యోన్యః ఖలు సోపి కృత్స్నం జగత్పవిత్రాయ సపవ పావనః॥ ౧౫౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగాగమనోపాఖ్యానే భగీరథకృత శ్రీమహాదేవ సహస్రనామస్తోత్ర తత్ఫలశ్రుతి కథనం నామ సప్తషష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథాఽష్టషష్టితమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ అథ రాజా స పుణ్యాత్మా జ్యేష్ఠే మాసి శుభేఽహని। హస్తాయాం మంగలదినే శుక్లపక్షే మహామునే!। ఆరురోహ రథం దివ్యం ధ్మాయన్ శంఖం మహాస్వనం। స రథస్థో మహాబాహు ర్వ్యరాజత మహామునే!। మధ్యాహ్నార్క ఇవాతీవ తేజసా హ్యమితేన వై। సర్వాభరణ సంపన్నో ముకుటోజ్జ్వల మస్తకః। తేజస్వీ రుచిర శ్శ్యామా సువాసా రక్తలోచనః। రాజశ్రీ రాజవర్య శ్చ సుప్రసన్న ముఖాంబుజః। కాకపక్షధరో ధన్యో రాజన్య తిలకో బలీ। రథ శ్చ విమలాభాసో నానారత్న విభూషితః। సుమేరు శృంగసంకాశః కాంత్యాతీవ వ్యరాజత। చిత్రధ్వజ పతాకాభి ర్హయైః కాంచనభూషితైః। విరేజే రథరాజస్తు రాజ్ఞ స్సూర్యరథోపమః। ఏతస్మిన్నంతరే క్షోణీ జ్ఞాత్వా తం నృపసత్తమం। గంగావతారకం భూమా దివ్యరూపం సమాగమత్। సా తం ప్రణమ్య రాజానం ధర్మాత్మానం భగీరథం। అబ్రవీ న్మునిశార్దూల! వాక్యం సురుచిరం తదా॥ ధరణ్యువాచ॥ రాజన్ ధర్మమయ స్నాతా త్వం మహాత్మా మహీక్షితః। జ్ఞాతం మయా సముద్ధర్తుం పితౄన్ సగరవంశజాన్। గంగాం పుణ్యతమాం ధన్యాం విష్ణో ర్దేహకృతాశ్రయాం॥ ౧౦॥ సమానేష్యసి యత్రాసన్ సాగరా భస్మరూపిణః। తత్ర తే ప్రార్థయస్వేత చ్చతుర్ద్విక్ష్వేవ భూపతే!। ఆసముద్రా చ్చతుర్ధారా భూత్వా మాం సా పునాతి వై। యథా తథా విధాతవ్యం త్వయా పుణ్యాత్మనా తదా॥ రాజోవాచ॥ యథా హరిపదాంభోజా న్నిస్సృత్య ద్రవరూపిణీ। శాంభవీ సా మహాశక్తి శ్శ్మేరుశృంగ ముపాప్స్యతి। తథా త్వయాపి సా దేవీ సమారాధ్యా సురేశ్వరీ। అహం చ ప్రార్థయి

ష్యామి త్వత్కృతే తాం విశేషతః। తత స్త్రి శాంతయిత్రీ సా యథేష్ట ఫలదాయినీ। అహం స్వర్గపురం యామి తా మానేతుమనాః క్షితే। త్వం చేహి తత్రి తాం భక్త్యా సంప్రార్థయితు ముత్తమాం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ రాజ్ఞైవ ముక్తా సా క్షోణీ సుప్రసన్న ముఖాంబుజా। స్వర్గాభిగమనే చక్రే మతిం స్థిరతరాం మునే!। తతః ప్రాహ స రాజాపి సారథిం రథినాం వరః। వాహయాఽశ్వాన్ రథం తూర్ణం స్వర్గం నయ మహాబల!। తచ్ఛ్రుత్వా చాలయామాస సారథి స్తురగోత్తమాన్। వాయు ప్రవేగాన్ వ్యగ్రాం స్తాం స్తత్ క్షణా న్మునిసత్తమ!। తత స్సంప్రాప సహసా మేరుశృంగం రథోత్తమః। రాజా దధ్మౌ మహాశంఖం యుగాంత జలదస్వనం। సశబ్ద స్సముపప్రాప వైకుంఠనగరం యదా॥ ౨౦॥ తదా విష్ణుపదాంభోజా న్నిస్సృత్య ద్రవరూపిణీ। గంగా కలకలధ్వానం కృత్వా వేగవతీ స్వయం। పపాత మేరుశృంగే తు ప్రకృతి ర్నీరరూపిణీ। తథా రాజాఽపి హృష్టాత్మా శంఖశబ్దం విహాయ వై। ననర్త కృతకృత్య స్సన్ దృష్ట్వా గంగాం ద్రవాత్మికాం। విరామే శంఖశబ్దస్య సాపి వేగం విహాయ చ। విరరామ కియత్కాలం తస్మి న్మేరో స్తు శీర్షకే। ఏతస్మి న్నంతరే క్షోణీ గంగాం త్రైలోక్య పావనీం। సముపాగత్య తుష్టావ స్తోత్రేణా నేన భక్తితః॥ ధరణ్యువాచ॥ దేవి! గంగే! జగద్ధాత్రి! బ్రహ్మరూపే! సురేశ్వరి!। లోకనిస్తారణార్థాయ ద్రవరూపే! ప్రసీద! మే। తవాంబుకణికాం భక్త్యాఽ ప్యభక్త్యా వాపి య స్స్పృశేత్। సోపి ముక్తి మవాప్నోతి దేవి గంగే నమోఽస్తు తే। త్వాం ప్రపశ్యంతి యే లోకాః పాపాత్మానోఽపి వై సకృత్। న తేపి యమదండ్యా స్స్యు ర్దేవి! గంగే! నమోఽస్తు తే। యే త్వాం నమంతి సద్భక్త్యా ప్రకృతిం ద్రవరూపిణీం। న తేషాం దుర్గతిః క్వాపి గంగే! దేవి! నమోఽస్తు తే। న తస్యాస్తి సమో లోకే దేవో వా మానుషో పరః। త్వన్నీరపాయీ యో నిత్యం గంగే! దేవి! నమోస్తు తే॥ యే స్మరంతి సకృన్నామ గంగేతి పరమాక్షరం॥ ౩౦॥ న తేషాం దుర్గతిః క్వాపి నహిభీతి ర్యమా దపి। ప్రాప్నువంతి పరం మోక్షం గంగే! దేవి! నమోఽస్తు తే। త్వమేకా పరమా శక్తి స్సర్వభూతాశయ స్థితా। అవిద్యాచ్ఛేదినీ విద్యా గంగే! దేవి! నమోఽస్తు తే। విష్ణుపాదార్ఘ్య సంభూతే! విష్ణుదేహ కృతాలయే!। విశ్వాత్మికే! జగద్వంద్యే! గంగే! దేవి! నమోఽస్తు తే। త్వయి భక్తి స్త్వయి ప్రీతి స్త్వయి శ్రద్ధా మతి స్త్వయి। యేషా మస్తి న తే మృత్యు వశ మాయాంతి కుత్రచిత్। నచాధః పతనం తేషాం నవా దుఃఖం నవా భయం। త్వత్ప్రసాదా ద్భవే ద్దేవి గంగే! మాత! ర్నమోఽస్తు తే। సుప్రబోధాత్మికే! సర్వ లోక చైతన్య రూపిణి!। ప్రసీద గంగే! పాపాలి భంగే! విశ్వేశి! తే నమః॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యాది సంస్తువంతీం తాం ధరణీం జగదంబికా। గంగా ప్రాహ వచో దేవీ దివ్యరూపా మహామునే!॥ గంగోవాచ॥ క్షితే! కిం యాచసే మత్త స్త ద్బ్రూహి తవ వాంఛితం। కిమర్థం స్తౌషి చాగంతు ముద్యతాం మాం ద్రవాత్మికాం॥ ధరణ్యువాచ॥ అనుగృహ్య మహాత్మానం రాజానం త్వం భగీరథం। ప్రయాసి వివరస్థానం య

తాస్య పితరః పురా। భస్మీభూతా మునే శ్శాపా త్సగరస్య మహామఖే॥ యత్రైత త్ప్రార్థ
యే దిక్షు చతుష్వేవ సురేశ్వరి॥౪౦॥ ఆసముద్రా చ్చతుర్ధారా భూత్వా త్వం మమ ప్ర
స్థతః॥ విహార్య సరితాం శ్రేష్ఠే! పవిత్రం కురు మే తనుం॥ గంగోవాచ॥ భగీరథస్తుతా వి
ష్ణోః పదం త్యక్త్వాఽహ మాగతా। న తస్యాభిమతా దస్య త్కర్తుం శక్నోమి కించన॥ శ్రీమ
హాదేవ ఉవాచ॥ తతో భగీరథో రాజా ధరణీహిత కామ్యయా। ప్రణిపత్య వచః ప్రాహ గం
గాం పరమవేగినీం॥ రాజోవాచ॥ మాత ర్గంగే! మహాభాగే! పుణ్యా త్పుణ్యతమే! శుభే!॥ ధ
రణీయ మనుగ్రాహ్యా త్వయా త్రిదశవందితే!॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం మత మభిజ్ఞాయ
రాజ్ఞ స్తస్య మహాత్మనః। పశ్చిమోత్తర పూర్వాసు త్రిధా భూత్వాఽతివేగినీ। నిస్ససార జ
గన్మాతా స్వర్గా త్త్రైలోక్య పావనీ। అపరైకా మహాధారా భగీరథ పథానుగా। దక్షిణాం దిశ
మాగంతుం స్వర్గే వేగవతీ బభౌ। సా ధారా ప్లావయిత్వా తు స్వర్గం వరతరంగిణీ। దక్షిణాభి
ముఖీ వేగాత్ కియద్దూరం జగామహ। అగ్రే భగీరథో రాజా మధ్యాహ్నార్క సమప్రభః।
అపూర్వం రథ మాస్థాయ ధ్మాయన్ శంఖ ముపాగమత్। త్రిదివం ప్లవమానంతు దృష్ట్వా దే
వా స్సకిన్నరాః॥ దేవ్యశ్చ సముపాగత్య గంగాం భక్త్యాఽభ్యపూజయన్। అథాహ దేవరాజ
స్తం రాజానం సూర్యవంశజం॥ ౫౦॥ వినయేన మహాబాహుం సహిత స్సర్వదైవతైః॥ భోభో!
క్షత్రియశార్దూల! పుణ్యకీర్తే! భగీరథ!॥ త్రైలోక్య దుర్లభాం గంగాం మహాపాతక నాశినీం।
నీత్వా యాసి క్షణం తిష్ఠ వచోఽస్మాకం నిశామయ॥ ఇతి దేవాధిరాజస్య వచ శ్శ్రుత్వా భగీ
రథః॥ విరమ్య తత్ర దేవేశం ప్రత్యువాచ పురందరం। కిమర్థం దేవరాజ! త్వం మా మాదిశ
సి తద్వద। కరిష్యామి తదేవాహం తవాజ్ఞావశగః ప్రభో!॥ దేవరాజ ఉవాచ॥ ఆనీతా భవ
తా గంగా బ్రహ్మాదీనాం సుదుర్లభా। క్షితావేవ సమగ్రాం తాం నీత్వా యాసి కథం నృప!॥ ఏ
కా సులలితా ధారా స్వర్గే చాప్యవతిష్ఠతు। యథా మర్త్యే తథా స్వర్గే కీర్తి స్తేపి విరాజ
తాం॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి దేవాధిరాజస్య వచనం వినిశమ్య సః॥ రాజా సంప్రార్థయా
మాస గంగాం తత్ర మహామునే!॥ మాత ర్గంగే! మహాభాగే ధారైకా త్రే సురాలయే। దే
వానా మపి సంపావనార్థం తిష్ఠతు శోభనా। ఇత్యేవం ప్రార్థితా రాజ్ఞా గంగా ద్రవమయీ త
దా। భూత్వా పరా మహాధారా ఉత్తరాభిముఖీ యయౌ। సాతు ధారా మహాపుణ్యా స్వర్గ
లోక పవిత్రిణీ। మందాకినీతి విఖ్యాతా స్థితా స్వర్గపురే మునే!॥ ౬౦॥ తత్ర దేవా స్సగంధ
ర్వా స్సర్వే దేవర్షయ స్తథా। స్నానావగాహనం నిత్యం కుర్వంతి పరమాదృతాః॥ అథ రా
జా తు సంధ్మాయ ధ్మాయ శ్శంఖం రథోపరి। దక్షిణాం దిశ మభ్యాయాత్ గంగాం కృత్వా చ
పృష్ఠతః॥ సుమేరో ర్దక్షిణం శృంగం సమవాప్య భగీరథః॥ దృష్ట్వోత్తుంగం మహాబాహు ర్గంగా
మాహ కృతాంజలిః॥ మాతః! రేనం మహాశృంగం నిర్భిద్యాహం కథం శివే!॥ పృథివ్యాం త్వాం
నయిష్యామి తన్మే వద సురోత్తమే!॥ గంగోవాచ॥ అహ మగ్రైవ తిష్ఠామి త్వం చోల్లం

ష్య గిరేశ్వరః। దక్షిణం పార్శ్వ మభ్యేహి రథేనానేన భూపతే!। తత్ర త్వయా కృతే శంఖని స్స్వనేఽతి సుఘోరకే। అహం పరమవేగేన వినిర్భిద్య గిరేశ్వరః। అన్విష్య రథమార్గం తే త్వాను యాస్యామి నిశ్చితం ॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ ॥ ఇతి గంగాఽజ్ఞయా రాజా వ్యతీత్య శిఖరం గిరేః। మహతా రథవేగేన దక్షిణం పార్శ్వ మాయయౌ। తత్ర దధ్మౌ మహాశంఖం యుగాంత జలదస్వనం। తదాసీ త్తుముల శ్శబ్దో వ్యాప్తం తేన నభోంతరం। తమాకర్ణ్య మహాశబ్దం గంగా పరమ వేగినీ। నిర్భిద్య దక్షిణం శృంగం మేరో స్స్వాయ మవాతరత్ ॥ ౬౪॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే భూలోకంప్రతి భగీరథ చక్రవర్తినా
గంగానయనంనామాష్ట షష్టితమోఽధ్యాయః॥

అథైకోనసప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ జ్యేష్ఠశుక్ల దశమ్యాం సా గంగేయం నిస్ససార హ। పరిత్రాణాయ లోకానాం మహాపాతకినా మపి। తస్యాం స్నానం తపో దానం గంగాయాం మునిసత్తమ!। మహాఫలప్రదం తద్వత్ మహాపాతక నాశనం। దశజన్మార్జితం పాపం హరతే తత్ర జాహ్నవీ। తస్మా త్సా దశమీ ప్రోక్తా మునే! దశహరా తిథిః। హస్త మంగల యోగే తు తస్యాం భాగీరథీ స్వయం। పాపం దశవిధం హంతి దశజన్మసు సంచితం। స్నానావగాహనై ర్నౄణాం తస్మా త్తస్యాం ప్రయత్నతః। స్నాతవ్యం దేహిభి స్సర్వై ర్మహాపాపా న్ముముక్షుభిః। అథ స్వర్గా ద్వినిస్సృత్య రాజ్ఞ స్తస్య రథానుగా। మహావేగవతీ గంగా దక్షిణాం దిశ మాయయౌ। పథి దేవర్షిగంధర్వై ర్మనుజై శ్చాతిభక్తితః। చిత్రపుష్పసమూహై శ్చ బిల్వపత్రాక్షతాదిభిః। సమపూజ్యత సా గంగా చారుదూర్వాదళై రపి। తైః పుష్పై శ్చిత్రితా గంగా శుద్ధస్ఫటిక సన్నిభా। ఫేనై స్సురుచిరా వేగవతీ వరతరంగిణీ। వ్యతీత్య పర్వతాన్ దుర్గాన్ దుర్భేద్యాన్ భీమనిస్స్వనా। ద్రావయంతీ కపీన్ సింహాన్ నిషధాఖ్యం మహాచలం। వ్యతీత్య హేమకూటం చ హిమాద్రేః ప్రాప సన్నిధిం। ౧౦। తత్రాగత్య మహావేగవతీ గంగా బభౌ తదా। శంభో ర్మౌళౌ సమారోఢుం ఫేనరాశి విచిత్రితా। అథ జ్ఞాత్వా మహాదేవో గంగాం నికట మాగతాం। మౌళిం విస్తీర్య జటయా బధ్వా సేతు మితస్తతః। హిమాద్రే శ్శిఖరే తస్థౌ తాం ధర్తుం శిరసా మునే!। అథ వైశాఖమాసస్య పౌర్ణమాస్యాం దినార్ధకే। గంగా వేగా దనుగతా శంభో ర్మౌళిం మహామతే!। స జ్ఞాత్వా మౌళి మాపన్నాం గంగాం గంగాధర స్తదా। ననర్త పరమానంద పూర్ణాత్మా జగదీశ్వరః। ప్రియుధా స్తస్య దేవస్య కోటికోటిసహస్రశః। ననృతుః పార్శ్వత స్తుష్టా వీక్ష్య నృత్యం మహేశితుః। గంగా శంభో శ్శిరః ప్రాప్య పరమానంద సంయుతా। వ్యచర త్ఫేనపుష్పౌఘ రుచిరాఽతి తరంగిణీ। రాజా తు పశ్చా

దాలోక్య గంగా మావాహితార దిశం। నృత్యంతం దేవదేవం చ మహాచింతాపరోఽభవత్।
తతః శ్రుత్వా మహాశబ్దం శంభో ర్మాలా భగీరథః। గంగాం శంభుశిరః ప్రాప్తాం మేనే పరమ
వేగగాం। తత స్సునిస్వనం శంఖం రాజా దధ్మౌ భగీరథః॥ తచ్ఛ్రుత్వా వ్యచర ద్గంగా గూ
హమానా వినిర్గమం। శంభో ర్మాలా మహావేగా భగీరథ వశానుగా॥ ౨౦॥ అప్రాప్య నిస్సృ
తే ర్ద్వారం శంఖధ్వన్యుపకర్షితా। వ్యతీయాయ మునే! తత్ర వర్ష మేకం మహానదీ। అథ రా
జా మహాదేవం నృత్యంతం ప్రణిపత్య చ। ప్రాంజలిః ప్రాహ ధర్మాత్మా సూర్యవంశ ప్రదీపనః॥
రాజో వాచ॥ దేవదేవ! జగద్వంద్య! ప్రణతానాం కృపాకర!। దేహి శీర్షా త్సురధునీం పి
తౄణాం త్రాణహేతవే। త్వయైవ మే వరో దత్తో గంగా త్రిపథగా స్వయం। వివరస్థాన మ
భ్యేత్య మత్పితౄ నుద్ధరిష్యతి। సేయం హరితనో శ్చాపి మయా నీతా త్వయా హృతా।నిష్కృ
తి స్తత్కథం దేవ! మత్పితౄణాం భవిష్యతి। తస్మా త్త్యజ సరిత్ శ్రేష్ఠాం శిరసః పరమేశ్వర॥
త్వయా దత్తం వరం పూర్వం సఫలం కురు శంకర!॥ శ్రీశివ ఉవాచ॥ దాస్యామి సరితాం శ్రే
ష్ఠాం తుభ్యం రాజ! న్నసంశయం। పితౄణాం తేభిముక్త్యర్థం ప్రాక్స్వీకృతవరేణహి। కింత్వియం
జ్యేష్ఠమాసస్య దశమ్యాం శుక్లపక్షకే। హస్తా మంగల యోగేన మచ్ఛీర్షా న్నిస్సరిష్యతి। తావ
త్తిష్ఠ మహీపాల! శిఖరేఽస్మి న్మహామతే!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి శ్రుత్వా మునిశ్రేష్ఠ! రా
జా తత్ర భగీరథః॥ ప్రతీక్ష్య తాం తిథిం కాలం వ్యతీయాయ [illegible]యత్తరం। తతః ప్రాప్య తిథిం
తాం తు రాజా దధ్మౌ మహాస్వనం॥ ౩౦॥ శంఖం దివ్యతుషారాభం గంగే! గంగే! ఇతి బ్రు
వన్। తచ్ఛ్రుత్వా సా మహావేగవతీ కలకలధ్వనిం। కృత్వా శంభుజటామధ్యే బభ్రామ సరి
తాం వరా। అప్రాప్య నిస్సృతిద్వారం పీడితా శంఖనిస్వనైః॥ శంభో శ్శరణ మాపన్నా గంగా
తం సమువాచ హ॥ గంగోవాచ॥ ప్రభో! దేవ! జగన్నాథ! తవాహం శరణం గతా। దేహి వ
ర్త్మ వినిర్యామి భగీరథ వశానుగా। పృథివ్యాం సర్వభూతానాం నిస్తారార్థం మహేశ్వర!। వ్య
థితాఽస్మి భృశం రాజ్ఞ శ్శంఖధ్మానేన కర్షితా॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇతి గంగావచ శ్శ్రు
త్వా శంభు స్సవ్యేన పాణినా। జటాబంధం నిర్బిభేద దక్షిణస్యాం దిశి క్షణాత్। తత స్సా నిర్య
యౌ శంభో శ్శీర్షా న్నిస్సృత్య నిమ్నగా। దక్షిణాం దిశ మాసాద్య వేగా ద్రాజ్ఞో రథంప్రతి। రా
జాపి చాలయామాస రథం హేమపరిష్కృతం। ధ్మాయన్ శంఖం మహాశబ్దం సత్వరో మునిస
త్తమ!। తతో గిరిపతేః పృష్ఠే విహరంతీం సరిద్వరాం। గచ్ఛంతీం గజసింహాదీన్ ద్రావయం
తీం దిశోదశ। శ్రుత్వా మేనా గిరీంద్ర శ్చ ద్రష్టుం నికట మాయయౌ। తౌ దృష్ట్వా పితరౌ
గంగా ప్రణిపత్య సురోత్తమా। తాభ్యాం సంపూజితా తూర్ణం పపాత ధరణీతలే॥ ౪౦॥ తత
స్సమభవ త్పుష్పవృష్టి ర్దిక్షు విదిక్షు చ। లోకానాం జయశబ్ద శ్చ సర్వత స్సమపద్యత। సంప్రా
ప్య ధరణీపృష్ఠం గంగా భాగీరథీ తదా। జజ్వాల తేజసాఽతీవ తప్తకాంచన సన్నిభా। వేగ
శ్చతుర్గుణ శ్చాసీత్ నిస్వన శ్చ మహత్తరః॥ తథాపి ధరణీ గంగాలాభా దానందితాఽభవత్।
సాపి వేగవతీ గంగా రథనేమిగతం మునే!। పంథానం మృగయంత్యాగా ద్దక్షిణస్యాం కల

స్వనా। వృక్షాన్ సాలప్రియంగ్వాదీ నదీర్నీ పుష్పవనానిచ । సరాంసి నగర గ్రామగృహాదీని చ సర్వతః। ప్లావయిత్వా మహాదేవీ స్తూయమానా సురర్షిభిః । ప్రాభ్యధావత వేగేన భగీరథ రథానుగా॥ ౪౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే శంభుజటాజూటాత్పృథివ్యాం గంగావతరణం నామైకోనసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

అథ సప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ వ్యతీత్యైవం మహాదేవీ కాననాని బహూని సా। హరిద్వారం స మాయాతా రాజ్ఞా తేన మహాత్మనా. తత్ర సప్తస్వయో వీక్ష్య గంగాం దేవసుదుర్లభాం। అ భ్యర్చ్య వీక్ష్య సానందాం శంఖశబ్దేన నారద! । దధ్ము స్తేపి మహాశంఖాన్ సప్త సప్తసు దిక్షు చ। తచ్ఛ్రుత్వా సప్తధారాఽభూత్ గంగా భాగీరథీ తథా। పరమం వేగ మాస్థాయ రాజ్ఞ స్తస్య సమీపతః। తతో నిర్భిద్య పాషాణం వేగాత్సా శాంభవీ పరా। అగ్నికోణముఖీ ప్రా యాత్ సంగతాఽన్యాభి రాపగా। ప్రయాగదేశ మాగత్య సార్థం యమునయా శివా। సరస్వ త్యా చ సంమిశ్రా సమభూన్మునిపుంగవ! । తత్ర భాగీరథీ పుణ్యా దేవానా మపి దుర్లభా। తత్ర స్నానం తపో దానం పుణ్యాత్ పుణ్యతరప్రదం । అపి బ్రహ్మాదయ స్సర్వే సురాధీశా శ్చ తత్ర వై। స్నాత్వా పవిత్ర మాత్మానం మన్యంతేఽన్యస్య కా కథా। తతః పూర్వముఖీ భూత్వా కియద్దూరం మహేశ్వరీ। ద్రష్టుం మహేశ్వరం కాశ్యా ముత్తరాభిముఖీ యయౌ। త త్ర పుణ్యతమా గంగా మహాపాప ప్రమోచనీ। మహామోక్ష ప్రదా కాశీ యథా తద్వచ్చ సా మునే!। జ్ఞానతోఽజ్ఞానతో వాపి దేహం సంత్యజ్యతత్ర వై॥ ౧౦॥ నిర్వాణ మోక్షదా దేవీ తత్ర గంగా సురోత్తమా। న తత్ర త్యజతాం దేహం దేహినాం పాపినా మపి। అపే క్షా విద్యతే ముక్తౌ సత్యం సత్యం మహామునే!। అథ గంగాం తు సంప్రాప్తాం కాశీం పరమవేగి నీం। దృష్ట్వా క్షేత్రాభి సంరక్షా కారీ భైరవ పుంగవః। దండ ముద్యమ్య వేగేన ప్రాభ్యధా వత నారద। స ప్రాహ గంగాం దుర్ధర్షః కా త్వం నీరమయీ కుతః। సమాయాతా కథం కాశీం సంప్లావయసి నిమ్నగే। పురీయం దేవదేవస్య శంకరస్య మహాత్మనః। ఏతస్యా రక్షకం కిం త్వం మాం న జానాసి భైరవం। అథ గంగా బ్రవీ ద్వాక్యం భైరవం భీమలోచనం। ఉ ద్యద్దండకరం ఘోరం సాక్షా త్కాలయుగాంతకం। అహం ద్రవమయీ గంగా దేవీ శంకర గేహినీ। ఆయాతా ధరణీ పృష్ఠం శంభో ర్మౌలే రభిచ్యుతా। ద్రష్టుం విశ్వేశ్వరం కాశ్యాం నిక టం సముపాగతా। న కాశీం ప్లావయిష్యేఽహం తిష్ఠ త్వం కాలభైరవ। శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ ముక్తో మహాబాహు ర్గంగయా కాలభైరవః। సంహృత్య దండం తాం మేనే దేవీం శంకర గేహినీం। ఏవం సన్మానితా తత్ర భైరవేన మహాత్మనా। కామాఖ్యాం ద్రష్టు ముద్యుక్తా గం

గా పూర్వ్యాననాఽభవత్ ॥ ౨౦॥ తదభిజ్ఞాయ రాజాఽపి కించిత్కాలం మహామతిః। సారథిం వారయామాస శంఖధ్మానం వ్యరామయత్। ఏతస్మిన్నేవ కాలేతు జహ్నుశ్శంఖ మవాదయత్। తచ్ఛ్రుత్వా చాతివేగేన గంగా తస్యాశ్రమం యయౌ। తత్ర వేగేన గచ్ఛంతీం దృష్ట్వా గంగాం భగీరథః భూయో దధ్మౌ మహాశంఖం మహాజలద నిస్వనం। తచ్ఛబ్దం సా నిశమ్యాథ పూర్వశబ్దం రురోధ చ। జహ్నునామ్నా మునీంద్రేణ కృతం పరమ తేజసా। తతః క్రుద్ధా భగవతీ గంగా క్రోధాన్వితా మునేః। తస్యాశ్రమం ప్లావయితుం యయౌ వేగం సమాశ్రితా। తజ్జ్ఞాత్వా సముని శ్చాపి బ్రహ్మ తేజో బలేన వై। గండూషీకృత్య తాం గంగాం సమస్తాం నిపపౌ హఠాత్। తత స్స సమభూచ్ఛబ్దో హాహేతి దివి సర్వతః। క్షితౌ చ మనుజాదీనాం సర్వేషాం ప్రాణినాం తథా। రురోద రాజా దుఃఖార్తః పృథ్వీ దుఃఖ మవాప చ। దిశశ్చ వ్యాకులా ఆస న్మ్లాన తేజా దివాకరః। తతో రుదంతం సంవీక్ష్య రాజానం భక్తవత్సలా। ఉవాచ శంఖం భూయ స్త్వం వాదయస్వ భగీరథ। న మాం సంభక్షితుం శక్తః కోపి లోకే మహామతే॥ త్వచ్ఛంఖ నిస్వనాకృష్ట మానసా మతివేగినీం॥ ౩౦॥ గంగయైవం సమాదిష్టో రాజా హృష్టమనాః పునః। దధ్మౌ శంఖం మహాశబ్దం క్షోభయన్ ధరణీతలం। తచ్ఛ్రుత్వా సా మహాదేవీ జానుం నిర్భిద్య తస్య వై। నిస్ససార మహావేగా సహసాఽతితరంగిణీ। ముని ర్విజ్ఞాయ తాం దేవీం గంగాం శంభు మనోరమాం। పాద్యాదిభి స్సమభ్యర్చ్య స్తోత్రమాహ కృతాంజలిః జహ్నురువాచ। మాత స్త్వం పరమాఽసి శక్తి రతులా సర్వాశ్రయా పావనీ లోకానాం సుఖమోక్షదాఽఖిల జగత్సంవంద్య పాదాంబుజా। నో త్వాం వేద విధి ర్నవా స్మరరిపు ర్నో వా హరి ర్నాపరే సంజానంతి శివే మహేశశిరసా మాన్యాం కథం వేద్మ్యహం॥ కిం తేఽహం ప్రవదామి రూపచరితం యచ్చేతసో దుర్గమం పారావార వివర్జితం సురధునీ బ్రహ్మాదిభిః పూజితే!। స్వేచ్ఛాచారిణి! సంవితత్య కరుణాం స్వీయైర్గుణై ర్మాం శివే! పుణ్యై స్త్వం తు కృతాగసం శరణగం గంగే! క్షమస్వాంబికే॥ ధన్యం మే భువి జన్మ శర్మ చ తథా ధన్యం తపో దుష్కరం ధన్యం మే నయనం యత స్త్రినయనారాధ్యాం దృశాఽలోకయే। ధన్యం మత్కరయుగ్మకం తవ జలం స్పృష్టం యత స్తేన వై ధన్యో మత్తను రవ్యహో తవ జలం తస్మిన్యత స్సంగతం॥ నమస్తే పాపసంహర్త్రి! హరమౌలి విరాజితే!। నమస్తే సర్వదేవానాం హితాయ ధరణీం గతే!॥ స్వర్గాపవర్గదే! దేవి! గంగే! పతితపావని!। త్వామహం శరణం యాతః ప్రసన్నా మాం సముద్ధర॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవం స్తుతా మునీంద్రేణ గంగా తం మునిసత్తమం। దివ్యరూపధరో వాచ సుప్రసన్న ముఖాంబుజా॥ గంగోవాచ॥ అహం తవ సుతా తాత! యత స్త్వద్దేహా న్నిర్గతా। తవ నాస్త్యపరాధోఽగ్రే మమ త్వం సుస్థిరో భవ॥ ౪౦॥ అద్యప్రభృతి మే నామ జాహ్నవీ త్యభవ త్పితః॥ కీర్తి స్తేయం మునిశ్రేష్ఠ! లోకే ఖ్యాతా భవిష్యతి। యే స్మరిష్యంతి లోకేఽత్ర జాహ్నవీతి సకృన్మనే!। న తేషాం ప్రభవిష్యంతి పాపంవా దుఃఖమేవ వా। త్వాం చ మే పరమా భక్త స్త్వైత చ్చరితం చ యే। స్మరిష్యంతి మునిశ్రేష్ఠ! తేషాం తుష్టా

త్వహం సదా॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఏవ మాభాష్య బహుధా గంగా తం మునిసత్తమం। పూజితా తేన సద్భక్త్యా గంతు మిచ్ఛ ర్మహామతిం। రాజాన మబ్రవీ ద్వాక్యం పుణ్యకీర్తిం భగీరథం॥ గంగోవాచ॥ త్వయా సంప్రార్థితా తత్ర త్యక్త్వా విష్ణో శ్శరీరకం। ఆగతాఽహం మహీ పృష్ఠం తేనైవ వశగా తవ। పూర్వాస్యాఽహం సమభవం కామాఖ్యా దర్శనేచ్ఛయా। తత్ర ప్రథమ మే వాఽభూ న్మునినా సహ వైరసం। తత్త్వాం పృచ్ఛామి తే యత్ర గమనే వర్తతే రుచిః। తత్రాహ మనుయాస్యామి యథారుచి తథా వద॥ రాజోవాచ॥ దక్షిణస్యాం మునే శ్శాపా న్మమ పూర్వపితామహాః। భస్మీభూతా స్తు తేషాం త్వా ముద్ధారాయ ధరాతలం। ఆనీతవా నహం తేషా ముద్ధారాయ ద్రుతం వ్రజ॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యుక్త్వా తాం మహాబాహుః పున శ్శంఖ మపూరయత్। గంగాపి ప్రియయా పశ్చా ద్దక్షిణాం దిశ మేవ హి॥౭౦॥ తతో రాజా కియద్దూరం గత్వా శ్రాంతో భగీరథః। విరరామ రథోపస్థే సారథి శ్చ శ్రమాతురః। ఏతస్మి న్నంతరే జహ్ను మునేః పుత్రీ మహామతే!।పద్మాఖ్యాఽవాదయ చ్ఛంఖం దిదృక్షు ర్భగినీం మునే!। తచ్ఛ్రుత్వా చంచలా దేవీ తచ్ఛబ్దం ప్రతి వేగితా। వహ్నికోణ ముఖీ ప్రాగాత్ స్వల్పదూరం సునిమ్నగా। రాజా విలోక్య గచ్ఛంతీం గంగా మన్యత్ర తత్క్షణాత్। సారథిం కథయామాస వాహయాశ్వాన్ ద్రుతం సఖే। గంగాఽన్యత్ర నిశమ్యైవ శంఖధ్మానం విమోహితా। అనుధావత్ యథా గావీ వత్స శబ్దాభి కర్షితా। ఏవ ముక్త్వా స రాజాపి ద్రుతం శంఖ మవాదయత్। సారథి శ్చ రథం తూర్ణం చాలయామాస నారద!। తదాకర్ణ్య పున ర్దేవీ రాజ్ఞ స్తస్య రథానుగా। సమభూ త్తేన పద్మాపి క్రుద్ధా జలమయీ బభౌ। సా తు పూర్వాం దిశం ప్రాయాత్ విస్తీర్ణ సలిలా నదీ।పుణ్యా వేగవతీ సింధు రాజజ్ఞాపి సుసంగతా। తత స్సా తు మహాదేవీ గంగా పాపప్రణాశనీ। వేగం పరమ మాస్థాయ దక్షిణాం దిశ మభ్యయాత్॥ అన్వేషయంతీ సగరాన్వయాం స్తు సా సముద్ర సాన్నిధ్య ముపేత్య వేగితా। ధారాశతం సంపరితత్య విస్తృతా బభౌ శతాస్యా కలనిస్వనాకులా॥ సింధు స్తదాజ్ఞాయ సురేశ పూజితాం గంగాం మహావేగవతీం సమాగతాం। ఆగత్య ధారాం పరిసంవిశత్యా వై అభ్యర్చయ త్పుష్పసుగంధ ధూపకైః॥౬౧॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగాసాగరసంగమ కథనం నామ సప్తతితమోఽధ్యాయః॥

అష్టైక సప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ తత స్సా సింధునా సంగం సమావాప్య మహామతే!। పరమాం ముద మాపన్నా వివరం సముపేత్య చ।పాతాల ముపసంగమ్య కపిలస్యాఽంతికం యయౌ। కపిల స్త్వథ విజ్ఞాయ గంగాం దేవాది దుర్లభాం। ఆగతాం లోకభాగ్యేన పాద్యార్ఘ్యై స్సుమపూజ

యత్। తేన సంపూజితా గంగా ప్రత్యువాచ మహామునిం। మునే! బ్రూహి ద్రుతం కుత్ర సాగరా భస్మరూపిణః॥ ఏతస్యా దర్శయామాస ముని స్సగర సంతతీః। దృష్ట్వా గంగాఽపి తద్భస్మ సమనుప్రాప తత్క్షణాత్। ప్లావయామాస వేగేన సర్వతో భస్మసాత్కృతాన్। సాగరాన్ సరితాం శ్రేష్ఠా గంగా త్రైలోక్యగామినీ।తత్క్షణా త్సాగరా స్తేతు దివ్యరూపధరా మునే!। అపూర్వం రథ మాస్థాయ బ్రహ్మలోక ముపాగమన్। పితౄణాం నిష్కృతిం దృష్ట్వా రాజా పరమహర్షితః। ననర్త స రథోపస్థే జయ గంగేతి సంబ్రువన్। దధ్మౌ శంఖం మహాశబ్దం రోమాంచిత కళేబరః। తేజస్వీ తరుణాదిత్య సన్నిభో రాజవందితః। గంగా తద్ధ్వని మాకర్ణ్య మహావేగం సమాశ్రితా। వివరద్వారతో భస్మ మర్త్యలోక ముపానయత్ । ధరాయాం సంస్థితా చైకా పాతాలేపి సునిర్మలా॥ ౧౦॥ ఖ్యాతా భోగవతీ సాతు సర్వలోక ఫలప్రదా। సా తథా క్రమతో గత్వా కారుణ్యం జల మావిశత్। బ్రహ్మాండం భాసతే యత్ర మునే! శతసహస్రశః। భగీరథ స్తు సంపూజ్య గంగాం సాగర సంగతాం। ప్రణమ్య స్వపురం ప్రాయాత్ ప్రసన్నాత్మా మహీశ్వరః। ఏవం భగవతీ గంగా విష్ణుదేహ కృతాలయా। హితాయ సర్వభూతానాం పృథివ్యాం సముపాగమత్। య ఇదం పుణ్య మాఖ్యానం గంగావతరణం క్షితౌ। పఠే ద్వా పాఠయే ద్వాపి తస్య ముక్తిః కరే స్థితా। ఆయుర్వృద్ధి ర్భవే త్తస్య యశోవృద్ధి శ్చ జాయతే। సర్వత్ర లభతే సౌఖ్యం మంగలం సర్వతో లభేత్। పితృశ్రాద్ధదినే విప్రసన్నిధౌ భక్తితత్పరః। ప్రపఠే ద్య ఇదం తస్య పితరః పరమాం గతిం। సముపాయాంతి సంతృప్తాః పాపినోఽపి మహామతే!। అకాలే వ్యథవా దేశే కృతం దంభాశ్రితేన వా। పితౄణాం పరమప్రీతి కారకం తద్భవే ద్ధ్రువం। ఏకాదశీదినే భక్త్యా యః పఠేత్ ప్రయతో నరః। తస్య గంగాప్రసాదేన సర్వసిద్ధిః ప్రజాయతే। అతులం వర్ధతే సౌఖ్యం పుత్రదారాది సంకులం। గృహాశ్రమం శ్రియా యుక్తం భవే ద్దేవ్యాః ప్రసాదతః॥ ౨౦॥ కాశ్యాం యః ప్రపఠే దేత త్పుణ్యాఖ్యానం మహామునే!। స సాక్షా దేవ విశ్వేశో లోకానాం మోక్షదాయకః। తస్య సందర్శనా ద్వాపి ముచ్యతే ఘోర పాతకాత్। సంక్రాంత్యాం పౌర్ణమాస్యాం వా యః పఠే దేత దుత్తమం। పుణ్యాఖ్యానం స చాప్నోతి వాజిమేధ ఫలాధికం। గంగాతీరం సమభ్యేత్య స్నాత్వా నియమ మాస్థితః। యః పఠే చ్ఛృణుయా ద్వాపి న తస్యాస్తి సమో భువి। లిఖితం తిష్ఠతే వాపి గేహే యస్యైత దుత్తమం। తేషాం న ప్రభవే ద్వాపి దౌర్భాగ్యం వా రిపుః క్వచిత్ । ఆజన్మ గంగాస్నానస్య ఫలం చాపి సముద్భవేత్। న తస్య గ్రహపీడా స్యా న్న వా బంధువియోజనం। న వ్యాధి పీడా నో వాపి జాయతే శత్రుతో భయం। గంగాసమం క్షితౌ తీర్థం విద్యతే న మహామునే!। తస్మా దస్యా స్సమాఖ్యానం మహాపుణ్యతమం స్మృతం॥ ౨౭॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగయా సగరపుత్రోద్ధరణకథనం నామైక సప్తతితమోఽధ్యాయః.

అథ ద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః.

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ సేయం సురధునీ పుణ్యా మహాపాతక నాశినీ। దర్శనా త్స్పర్శ నా ల్లోకనిర్వాణ ఫలదాయినీ । ఇదానీం శృణు వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం మునిసత్తమ! । గంగాయా ద్రివరూపిణ్యా స్సంక్షేపేణ సమాహితః। ప్రాత రుత్థాయ యో గంగాం హేలయాపి నర స్స్మరేత్ । న తస్యాఽశుభభీతి స్తు విద్యతే భువనత్రయే। ప్రవర్తతే గృహే సంప ద్విన శ్యం త్యాపదః క్షణాత్ । పాపాని సంక్షయం యాంతి జన్మాంతర కృతా న్యపి। భవంతి చ సుపుణ్యాని చాక్షయాని మహామతే ! దుస్స్వప్న దర్శనే వాపి విపత్తా వతిదుర్గమే । స్మృత్వా గంగాం సకృ న్మర్త్యో ముచ్యతే నాత్రసంశయః । క్రియారంభే స్మరే ద్దేవీం గంగాం త్రైలోక్య పావనీం। తదా సా సఫలా భూయా ద్వ్యథావి ధ్యకృతాఽపి చ। జపహోమాది సంసక్తః ప్రాకృతం యది భాషతే। తదా స్మృత్వా సకృ ద్గంగాం పునః కర్మసమాచరేత్। ముమూర్షు ర్యతి కుత్రాపి యది గంగా మనుస్మరేత్। తదా తన్ముక్తయే గంగా సన్నిధా వసతి స్వయం। సర్వార్థసాధినీ గంగా సర్వపాప ప్రమోచనీ। సర్వాశుభ నిహంత్రీ చ సర్వసంప త్ప్రదాయినీ। స్వర్గాపవర్గ దా పుంసాం ప్రత్యక్ష ప్రకృతి స్స్వయం॥ ౧౦॥ య స్తాం నైవ స్మరే త్తస్య విఫలం జీవనం స్మృతం । సర్వతీర్థ కృత స్నానై స్సర్వదేవాభి పూజనైః। సర్వయజ్ఞ తపోదానై స్సర్వతీర్థాభి దర్శనైః। సర్వాభివంద్య పాదాబ్జ వందనై స్తవనై రపి। యథా న జాయతే పుణ్యం తథా గంగాస్మృతే భవేత్ । నామ్నాం సహస్ర మధ్యే తు సత్యం సత్యం మహామునే! । భగవత్యాః పరం నామ గంగేతి సముదీరితం । నీచోపి కథిత శ్శ్రేష్ఠో గంగాస్మృతి పరాయణః । ప్రోక్త స్త్వనుత్తమో నీచో గంగాస్మృతి పరాఙ్ముఖః। న గంగాస్మరణం యత్ర దినే సముపజాయతే । తద్దినం దుర్దినం జ్ఞేయం మేఘచ్ఛన్నం న దుర్దినం। మిథ్యాభాషణజం పాపం పరదారాది సంభవం । అనాథ హింసా జనితం సురాపానాదిజం తథా। అన్య చ్చ దురితం కించి ద్య ద్వదంతి మహామతే!। తత్సర్వం విలయం యాతి గంగానామాను సంస్మృతేః। గంగా ముద్దిశ్య యో గచ్ఛే న్నరః ప్రయత మానసః। పాదేపాదేఽశ్వమేధ స్స్య ద్వాజపేయశతం తథా। నృత్యంతి పితర స్సర్వే గంగా ముద్దిశ్య గచ్ఛతాం। పాపాని ప్రపలాయంతే గర్హితాన్యపి దూరతః । ముమూర్షు ర్జాహ్నవీ యాత్రాం కురుతే యస్తు మానవః॥ ౧౦॥ తం దృష్ట్వా దూరతో యాంతి యమదూతా భయార్దితాః। దేహావసానకం తస్య యత్రకుత్రాపి సంభవేత్। తత్రైవ ముక్తి ర్విజ్ఞేయా గంగాయాం తు విశేషతః। గంగా ముద్దిశ్య గచ్ఛంతం పథి భాగ్యా దుపస్థితం। ఆతిథ్యం కురుతే య స్తు తస్య పుణ్యార్థకం స్మృతం। ప్రణమే చ్చాపి తం య స్తు వినయేనాఽభిభాషతే । సోపి పాపా త్ప్రముచ్యేత సత్యం సత్యం న సంశయః। య స్తు మోహా త్తిరస్కుర్యాత్ స పాపాత్మా తు నారద! । పచ్య

తే నరకే ఘోరే యావదింద్రా శ్చతుర్దశ। కృతాపరాధో యదివా భవే ద్గంగానుగో జనః
సోపి త్యాజ్యః క్షితీశేన న చ దండ్యః కదాచన। గంగా ముద్దిశ్య సంగచ్ఛన్ శ్రాంతో యస్య
జలం పిబేత్। కూప వాపీ తటాకానాం తస్య భాగ్యం మహత్తరం। అశక్తం గమనే యస్తు
ప్రజంతం జాహ్నవీం ప్రతి। యానైః ప్రస్థాపయే ద్వత్స! తస్య పుణ్యం నిబోధ మే। పితరః పర
మాం ప్రీతిం ప్రాప్నువంతి చ శాశ్వతం। పుణ్యం చ జాయతే తస్య పాపం సర్వం వినశ్యతి। అంతే
చ మృత్యు ర్విజ్ఞేయో నిశ్చితం జాహ్నవీజలే। పృథివ్యాః పరమా కీర్తి స్సంతతిః పుత్రపౌత్రికీ।
శాశ్వతీజాయతే తస్యచాంతే గంగాస్మృతిర్భవేత్॥ ౩౦॥ గంగా దర్శన మాత్రేణ బ్రహ్మహాపి
నరః క్షణాత్। ముచ్యతే ఘోరపాపేభ్యో మునే! నాస్త్యత్ర సంశయః॥ ఆగత్య ప్రణమే ద్దేవీం
యస్తు భక్త్యా సమాహితః। శరీరం సార్థకం తస్య నృషు జన్మ చ సార్థకమ్। ధన్యా శ్చ పితర
స్తస్య స తు ధన్యతమ స్స్మృతః। న తస్య విద్యతే పాపం నాపి మృత్యుభయం తథా। అతులం
లభతే సౌఖ్యం పరత్ర చ మహామతే!। గంగాయాం జాయతే మృత్యు ర్గంగాస్మృతి పురస్సరః।
దర్శనా త్కృతకృత్యా శ్చ గంగాయా స్సర్వదేవతాః। ఋషయ శ్చ మహాత్మానో మానవా
నాం తు కా కథా। సంపర్కేణాపి యో గంగాం సంపశ్యతి మహామతే!। న సోపి యమదండ్య
స్స్యాత్ కృతపాప సహస్రకః। అత్ర తే శృణు వక్ష్యామి రహస్య మతిశోధనం। సేతిహాసం
మునిశ్రేష్ఠ! గంగామాహాత్మ్య ముత్తమం। పురాఽసీ దతిదుర్ధర్షః శబరాన్వయ సంభవః। వ్యా
ధః పరమపాపాత్మా నామ్నా సర్వాంతకో బలీ। ఆజీవం వినిహత్యైవ ప్రాణిన స్సుబహూన్ బ
లాత్। మాంసాది విక్రయం కృత్వా కుటుంబ భరణం కృతః। పరస్త్రీ గమనం చక్రే పరద్ర
వ్యాపహారణం। న తు ధర్మ్యం కృతం కర్మ కించి త్తేన దురాత్మనా॥ ౩౦॥ స ఏకదా వనే గత్వా
హత్వా నేకవిధాన్ పశూన్। నద్యా స్తీరం సమాసాద్య శ్రాంత శ్చక్రేఽవగాహనం। ఏతస్మి
న్నంతరే రాజా చిత్రసేనో మహాబలః। మృగయార్థం సమాయాత స్తస్మిన్నేవ హి కాననే। స
దదర్శ దురాత్మానం వ్యాధం సర్వాంతకాహ్వయం। మాంసభారసమాయుక్తం స్వపురే గమ
నోద్యతం। ఏతస్మి న్నేవ కాలే తు రాజా దృష్ట్వా మృగోత్తమం। బాణం ధనుషి సంధాయ ల
క్ష్యం చక్రే మహాబలః। మృగ స్తు వీక్ష్య రాజాన ముద్యతాస్త్రం మహాజవం। ప్రాధ్యధావత
వేగేన రాజా బాణం సమాహినోత్। తేన విద్ధో మృగ స్సోపి తస్య వ్యాధస్య సన్నిధిం। ఉపాగ
మ న్మునిశ్రేష్ఠ! స్రవద్రక్త పరిప్లుతః। వ్యాధ స్తం దృష్ట్వా రాజానం మృగం దృష్ట్వా చ విహ్వ
లం। పాశేన బధ్వా జగృహే రాజా తత్తు వ్యలోకయత్। తత స్స రాజాఽ ప్యాగత్య క్రుద్ధ స్తం
పాపచేతసం। బబంధ బలవాన్ పాశై ర్వివిధై ర్మునిసత్తమ!। తత స్తు మృగ మాదాయ రాజా
తం చాపి పాపినం। స్వపురం ప్రతి నిర్యాత స్సమారుహ్య హయోత్తమం। తత్ర నావం సమా
రుహ్య గంగాం రాజా సమాతరత్। వ్యాధో దదర్శ తాం దేవీం తదా సంపర్కతో మునే!॥
తతో రాజా సమాగత్య పురం తం పాపచేతసం। కారానిగారే సంక్రుద్ధః స్థాపయామాస దు
స్సహే। తతః కాలే గతే తత్ర వ్యాధ స్సర్వాంతకాహ్వయః। మమార బధ్వా తం పాశై ర్యమా

మహూతా ఉపాగమన్। ఏతస్మి న్నంతరే కాలే తు శివదూతాశ్శివాజ్ఞయా। నిర్జిత్య యమదూ-తాం స్తాన్ శివలోక ముపానయన్। తతస్తే నిర్జితా దూతా ధర్మరాజ ముపేత్య చ। న్య-వేదయన్ యథావృత్తం శివదూతాభిచేష్టితం। తచ్ఛ్రుత్వా ధర్మరాజ స్తు చిత్రగుప్తం మ-హామతిం। పప్రచ్ఛ ఏష వ్యాధః కిం నీత స్సర్వేశ సన్నిధిం। పశ్యామ్యస్య విద్యతే పాపం పుణ్యం వాపి తథా కియత్। వినా పాపం న పశ్యామి పుణ్యం కించిదహం పునః తత స్తచ్చి-త్రగుప్తస్తు ధర్మాధర్మ వివేచకః। న్యవేదయత్తు సహంర్ధా-ద్గంగాదర్శన ముత్తమం। సర్వపా-పహరం పుణ్యం మహాపాతక నాశనం। తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయం ప్రాప్య ధర్మరాజో మహామ-తే!। గంగాం ప్రణమ్య దూతాం స్తా నిదం వచన మబ్రవీత్॥ ధర్మరాజ ఉవాచ॥ దూ-తాః పశ్యంతి యే గంగాం సంపర్కేణాపి పావనీం। న తే కదాచి న్మే దండ్యా అపి పాప శతైర్యుతాః। యే స్మరంతి సకృద్గంగాం దేవీం పతితపావనీం॥ ౧౦॥ న తే కదాచి న్మే దండ్యా అపి పాప శతైర్యుతాః। యే ధ్యాయంతి చ సద్భక్త్యా దేవీం తాం ద్రవరూపి-ణీం। న తేఽపి మమ దండ్యా వై కృతపాపశతా యది। యేఽభ్యర్చయంతి తాం గంగాం వినిమజ్జంతి చాంభసి। న తే కదాచి న్మే దండ్యా మహాపాతకినో యది। గంగాయాం త్యజ-తాం దేహ మహమాజ్ఞావశస్స్వయం। తే నమస్యా స్సురేంద్రాణాం దండ్యశంకాఽస్తి తత్కుతః॥ శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ ఇత్యేవం వినిశమ్య తే యమభటా గంగాప్రభావం మునే! వక్త్రాత్తే యమరాజ ధర్మవిదుషో జగ్ముః పరం విస్మయం। అధ్యాయం ప్రప-ఠేత్ సమాహితమనా యశ్చైన మత్యుత్తమం నో భీతిః ఖలు విద్యతే యమభటాత్త-స్యాహో పాపా దపి॥ ౧౪॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే గంగామాహాత్మ్య కథనం నామ
ద్విసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

అథ త్రిసప్తతితమోఽధ్యాయః॥



శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ గంగాయాం తు కృతస్నానో ముచ్యతే ఘోరపాతకాత్। పతితోఽపి మహాదేవ్యాః ప్రసాదా న్మునిసత్తమ। వినా మంత్రాదిభి శ్చాపి సద్భక్తివిర-హితోఽపి। సకృద్ జ్ఞాత్వా నరో జ్ఞానా దజ్ఞానా దపి ముచ్యతే। అనంతం జాయతే పుణ్య-మక్షయం సప్తజన్మసు। విత్తం పరమసౌఖ్యం చ జాయతే జాహ్నవీ తటే। విధ్యుక్తేన కృ-[illegible] భక్త్యా గంగాజలే మునే!। నిర్ధూతపాపః పరమం పదం యాతి నరోత్తమః। అ-స్మరన్ గంగాం యది స్నానం సమాచరేత్। తదాపి తు అధికం పుణ్యం గంగా

స్నానజ తుల్యకం। ప్రాత స్స్నానం తు యః కుర్యా త్ప్రత్యహం జాహ్నవీజలే। స పుణ్యా
త్మా మునిశ్రేష్ఠ సాక్షా చ్ఛంభు రివాపరః। తం దృష్ట్వా పాపినః పాపా న్ముచ్యంతే నాత్ర
సంశయః। తులా మకర మేషేషు ప్రాతస్స్నానం విధానతః। యః కుర్యా జ్జాహ్నవీతోయే
తస్య పుణ్యం నిబోధ మే। ఉద్ధృ త్యోభయవంశ్యానాం పితౄణాం బహుకోటిశః। స్వయం
శంకరతా మేతి దేహం త్యక్త్వా న సంశయః। మహాయజ్ఞ సహస్రాణి వ్రతపూజా శతాని
చ। నార్హంతి జాహ్నవీస్నాన కలా మేకాం మహామునే!। మాఘస్య శుక్లసప్తమ్యాం
గంగాయా మరుణోదయే॥ ౧౦॥ స్నాత్వా ప్రముచ్యతే పాపీ జన్మసంసారబంధనాత్।
తస్మిన్నేవ దినే సూర్యం పూజయిత్వా జాహ్నవీ తటే, ముక్తో భవే న్మహారోగా ద్రోగీ
సత్యం న సంశయః। పౌర్ణమాస్యాం నర స్స్నాత్వా విధివ జ్జాహ్నవీజలే। నిర్ధూతపాప
స్సాయుజ్య మంతే ప్రాప్నోతి శంభునా। కార్తిక్యాం పౌర్ణమాస్యాం తు స్నాత్వా దృ
ష్ట్వా చ జాహ్నవీం। మహాపాతక లక్షేభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః। చైత్రే కృష్ణత్ర
యోదశ్యాం స్నాత్వా విధివిధానతః। సర్వపాప వినిర్ముక్తః ప్రయాతి పరమం పదం। ఆరో
గ్య మతు లైశ్వర్యం య దన్య చ్చ మనోగతం। సర్వం సంపద్యతే గంగాప్రసాదా న్ముని
పుంగవ। అన్యత్రాపి దినే యస్మిన్ కస్మి న్నపి మహామతే!। స్నాత్వా పాపవినిర్ముక్తః ప్ర
యాతి పరమం పదం। సంతర్పయంతి గంగాయాం పితౄన్ యే తు సమాహితాః। తేషాం
తు పితరో యాంతి బ్రహ్మలోక మనామయం। ఉద్ధృత్య గంగాసలిలం నాన్యత్ర తర్పయే
త్పితౄన్। తర్పయే ద్యది మోహేన ప్రాయశ్చిత్తీ భవే త్తదా। పితౄన్ సంతర్పయే ద్యో
హి గంగాయాం సుసమాహితః। స ఏవ ప్రోచ్యతే పుత్రో నాన్యః పుత్ర స్సముచ్యతే।
గంగాతీర్థం సమాసాద్య శ్రాద్ధం కుర్యా చ్చ పార్వణం॥ ౨౦॥ పితౄణాం తృప్తయే మ
ర్త్యః స్త్వన్యథా నరకం వ్రజేత్। గంగా ముద్దిశ్య గచ్ఛంతం వీక్ష్య తస్య పితామహాః।
శ్రాద్ధం బుభుక్షవ స్సర్వే నృత్యంతి ప్రహసంతి చ। నిరాశాః పితరో యాంతి యది శ్రా
ద్ధం నచాచరేత్। గంగాసలిల పక్వాన్నం దుర్లభం దైవతైరపి। తద న్యై స్తు కృతశ్రా
ద్ధాః పితరో యాంతి నిర్వృతిం। సంతుష్టాః పితరో యస్య తస్య జన్మచ సార్థకం। విఫలం జీ
వనం తస్య పితరో యస్య కోపితాః। రుష్టే పితృగణే నౄణాం ధర్మో నైవ ప్రజాయతే। త
స్మా త్పితౄన్ సుసంతర్ప్య ధర్మ్యం కర్మ సమాచరేత్। గంగాయాం యది భాగ్యేన
చంద్ర సూర్యగ్రహం లభేత్। తదా స్నాత్వా పితృశ్రాద్ధం కుర్యా ద్విధివిధానతః। అక్ష
యం తద్భవే చ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాం తృప్తికారకం। గయా శ్రాద్ధ శతశ్రేష్ఠం నిర్వాణపద
దాయకం। పురస్క్రియాం తదాకృత్వా సిద్ధమంత్రో భవే త్పుమాన్। అసాధ్యం సాధయే
చ్చాపి శివతుల్యో భవే త్స్వయం। పురశ్చరణకృత్ శ్రాద్ధం కారయే దన్యతోఽపి చ। న
శ్రాద్ధవిరహం కుర్యాత్ కదాచిదపి మోహతః। అక్షయాయాం యుగాద్యాయాం స్నా
త్వా వై జాహ్నవీజలే। పితౄన్ సంతర్ప్య దత్త్వాచ న పున ర్జన్మభా గ్భవేత్॥ ౩౦॥

గంగాయాం తు పురశ్చర్యాం కృత్వా పాపవివర్జితః। సిద్ధమంత్రో మహాజ్ఞానీ విహరేత్ సాధకోత్తమః॥ దానం ధ్యానం తపో హోమార్చనం శ్రాద్ధం చ తర్పణం। బహుపుణ్యకరం ప్రోక్తం గంగాయాం మునిసత్తమ!। గంగాయాం మోహతో నైవ విణ్మూత్రం విసృజేన్నరః। విసృజేన్నిరయం యాతి యావదింద్రాశ్చతుర్దశ। అసత్యభాషణం లోభం హింసా చ పరనిందనం। పరద్రోహాదికం పాపం వర్జయేత్సుసమాహితః। యది కుర్యాచ్చ మోహేన తదా తత్పాపశాంతయే। కృత్వా స్నానం నమస్కృత్య తేత్రా దంతహీనతో భవేత్। యస్తు గంగాం మహాదేవీం ప్రకృతిం నీరరూపిణీం। నదీతి మన్యతే మోహాత్ స యాతి నరకం ధ్రువం। సాక్షాద్బ్రహ్మమయీ పూర్ణా లోకానాం త్రాణహేతవే। ద్రవరూపేణ నిర్యాతా శక్తి రాద్యేతి భావయేత్। హరిద్వారే ప్రయాగే చ గంగాసింధు సమాగమే। మహాఫలప్రదా గంగా తస్మాత్తత్ర విశేషతః। ప్రయత స్నానదానాదీన్ కుర్యాన్మర్త్యో మహామతే!। కాశ్యాం యశ్చ సమాగత్య గంగాయాం విధివన్నరః। స్నానముత్తరవాహిన్యాం కురుతే భక్తిభావతః। స సాక్షాచ్ఛివతామేతి దేవపూజ్యతమస్స్మృతః॥ ౨౦॥ పితౄణాం తర్పణం చాపి తత్ర నిర్వాణదాయకం। సర్వతీర్థాధివిలయా కాశీ విశ్వేశ్వరాలయా। దుర్లభా పృథివీబాహ్యా పృథివ్యంతః స్థితాఽపిచ। సా స్థలీ జాహ్నవీతోయం జలం యత్ర మహామతే! తత్ర ముక్తిః కరస్థా తు దేహినాం పాపినామపి। అన్నపూర్ణాఽన్నదా యత్ర మాతా దేహభృతాం స్వయం। గంగా చ జలదా యత్ర చాపరా జననీ తథా। పితా విశ్వేశ్వరో యత్ర జ్ఞానవర్త్మప్రదర్శకః। బ్రహ్మదాతా మునిశ్రేష్ఠ యత్ర మృత్యుః పరంపదం। తాం కాశీం యో న సేవేత విధినా వంచితస్తు సః। గంగాతోయైః కృతస్నానః కాశ్యాం విశ్వేశ్వరం ప్రభుం। సంపూజ్య బిల్వపత్రాద్యైశ్శివసాయుజ్యమాప్నుయాత్। గంగామృత్తికయా కృత్వా తిలకం మునిసత్తమ!। యత్కించిత్కురుతే కర్మ తత్సర్వం పూర్ణతామియాత్। యత్రకుత్రాపి గంగాయాస్సలిలైర్దేవపూజనం। శ్రాద్ధం సేవాదికం కర్మ కురుతే మానవోత్తమః। జ్ఞానతో జ్ఞానతోఽవాపి విధిహీనం భవేద్యది। అకాలే వ్యథవా దేశే శ్రాద్ధాది పరివర్జితం। దాంభికం భావమాశ్రిత్య కృతం వా ద్రవ్యవర్జితం। అశుద్ధద్రవ్యసంఘేన కృతం వా పాపచేతసా। సంపూర్ణ ఫలదం సర్వం తథాపి ఖలు తద్భవేత్ ॥౧౦॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగామాహాత్మ్యకథనం
నామ త్రిసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

అథచతుస్సప్తతితమోఽధ్యాయః॥



శ్రీ మహాదేవ ఉవాచ॥ గతోగాయాం సంత్యజన్ దేహం జ్ఞానతో మునిసత్తమ॥ కైవల్యం సమవాప్నోతి మానవః పాపవర్జితః। అజ్ఞానాచ్ఛివసాయుజ్యం త్యక్త్వాతత్ర కళేబరం। ప్రాప్నుయాన్మానవో గంగాప్రసాదాదపి పాతకీ। మృతస్య యత్ర కుత్రాపి మాంసమస్థిచ నారద॥ ప్రపతేజ్జాహ్నవీతోయే సోపి స్వర్గమవాప్నుయాత్। యది పాపసహస్రం స్యాద్బ్రహ్మహత్యాది గర్హితం। యత్ర కుత్ర స్థితం మాంసమస్థి గంగాజలం లభేత్। మృతస్య సోపి నిర్యాతి స్వర్గలోకమనామయం। అత్రేతిహాసం వక్ష్యామి శృణు పావహితో మమ। ఆశ్చర్యం మహదాఖ్యానం మునే! శ్రోతృసుఖావహం। ఆసీత్పరమపాపాత్మా వైశ్యనామ్నా ధనాధిపః। దస్యుకర్మరతో నిత్యం పరదారరతస్సదా। స పాపాత్మా త్యజన్ దేహం యమస్య వశతామగాత్। యమస్తం పాతయామాస నరకే త్వసిపత్రకే। దేహస్తస్య త్వనిర్దగ్ధః స్థితోఽరణ్యస్య మధ్యతః। తం చఖాద సృగాలస్తు క్షుధార్తో మునిసత్తమ॥ ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర కాననే మునిసత్తమ॥ ఆగత్య గృధ్రరాజస్తం సృగాలం ప్రాభ్యధావత। స విద్రుతో విశ్రాంతస్తు గంగాయాస్సముపేత్య వై ॥౧౦॥ మహీజలం మునిశ్రేష్ఠ! తచ్చ తన్మాంసమావిశత్। తత్తోయస్పర్శమాత్రేణ స పాపీ ఘోరకిల్బిషాత్। విముక్తశ్శాంకరం దేహం ప్రాప్య స్వర్గముపాగమత్। రక్షకాస్త్వసిపత్రస్య గచ్ఛంతం వీక్ష్య పాపినం। ధర్మరాజముపాగత్య వచనం చేదమబ్రువీత్॥ దూతా ఊచుః॥ ప్రభో నిపతేన్నరకే యః పాపీ రక్షితస్త్వయా। స సాక్షాచ్ఛాంకరం దేహం ప్రాప్య స్వర్గం జగామ హ। తచ్ఛ్రుత్వా విస్మయం ప్రాప్య యమః ప్రాహ భటాన్ ప్రతి। విజ్ఞాయ కారణం తస్య జ్ఞానదృష్ట్యా తపోధన!॥ యమ ఉవాచ॥ దూతా! గంగాజలస్పర్శాత్ సృగాలకరణీకృతే। మాంసేస్య పరివిక్షిప్తస్య ముక్తోఽసౌ సహసాభవత్॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ। తచ్ఛ్రుత్వా విస్మితా దూతా స్వస్థానం పునరాయయుః। స్మరంతో జాహ్నవీతోయమాహాత్మ్యం మునిసత్తమ!॥ స తు స్వర్గపురే దేవైః స్తూయమానో మహామతే!॥ సాయుజ్యం మమ సంప్రాప్య ముమోద సుచిరం మునే!॥ ఏవం భగవతీం గంగాం మహాపాతకనాశినీం। దర్శనాత్ స్పర్శనాద్యేనకేనాపిచ దురాత్మనా। సర్వాత్మనా నరో భక్త్యా ముముక్షుస్సముపాశ్రయేత్। అద్య వాబ్దశతాంతే వా మృత్యుర్నైయత్యవర్జితః। తస్మాత్ప్రాణేషు తాం గంగాం ముముక్షుస్సముపాశ్రయేత్। అతర్కితమివాగత్య శమనోఽతిదురాసదః॥౨౦॥ యావత్కేశం న గృహ్ణాతి తావద్గంగాముపాశ్రయేత్। పుత్రమిత్రకళత్రాది వర్గబంధుః కథ్యతే మునే!॥ గంగైవ పరమో బంధుర్భవమోచనకారిణీ। దర్శనాత్స్పర్శనాన్నామకీర్తనాద్ధ్యానతోఽపిచ। సుఖదా మోక్షదా గంగా బంధుః పరమ ఈరితః॥ మహాఘోర

తథైవామ్యే భయే నిర్భయదాయినీం। గంగాం యేనాశ్రయంతీహ జ్ఞేయాస్తే త్వాత్మఘా తినః॥ వృథా పుత్రాదికం సర్వం మహాబంధు ప్రవర్తకం। శాశ్వతీ ముక్తిదా గంగేత్యేవం మత్వా సమాశ్రయేత్। ముమూర్షుర్నం ప్రపయే ద్గంగాం నిర్వాణపదదాయినీం। సోపి ని ర్వాణ మాయాతి జాహ్నవ్యాస్తు ప్రసాదతః॥ గంగైవ పరమో బంధు గంగైవ పరమం సుఖం। గంగైవ పరమం విత్తం గంగైవ పరమా గతిః॥ గంగైవ పరమా ముక్తి ర్గంగాసారత రేతి యే। విచారయంతి తేషాం తు న దూరస్థా కదాచన। గంగేతి వదతాం గంగా పృష్ఠ త శ్చానుధావతి। శంఖస్వనా ద్యథాపూర్వం భగీరథ ముపాయయౌ। గంగాతీరం పరిత్యజ్య యోన్యత్రో వసతే నరః॥ కరస్థాం సత్యజ న్ముక్తిం సోఽన్వేతి నరకవ్య తు। ధన్య స్స దేశో యత్రాస్తి గంగా త్రైలోక్య పావనీ॥౩౦॥ గంగాహీన స్తు యో దేశో న ప్రదేశ స్స ఘణ్య తే। గంగాతీరే వరం భిక్షా వరం ప్రాణవియోజనం। నాన్యత్ర పృథివీపాలత్వం నరః ప్రార్థ యే త్క్వచిత్। యస్మిన్ దేశే వసే ద్దేశో గంగాభక్తిపరో నరః। సోపి పుణ్యతమో దేశ స్తత్ర దానం మహాఫలం। శ్రాద్ధం చ తర్పణం తత్ర పితౄణాం తృప్తికారకం। అనంత ఫల దం జ్ఞేయం జపహోమాదికం తథా। గంగానామ పరం సౌఖ్యం గంగానామ పరం తపః॥ గంగేతి సంస్మరే న్నిత్యం తతో నాస్తి యమా ద్భయం॥౩౮॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే గంగామాహాత్మ్య
వర్ణనంనామ చతుస్సప్తతితమోధ్యాయః.

అథ పంచసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీ నారద ఉవాచ॥ గంగానామ పరం పుణ్యం కథితం పరమేశ్వర!! నామాని క తి శస్తాని గంగాయా స్తాని శంస మే॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ నామ్నాం సహస్రమధ్యే తు నామాష్టశత ముత్తమం। జాహ్నవ్యా మునిశార్దూల! తాని మే శృణు శంసతః॥ గంగా, త్రిపథగా, దేవీ, శంభుమౌళివిహారిణీ, జాహ్నవీ, పాపహంత్రీ, చ, మహాపాతక నాశినీ। పతి తోద్ధారిణీ, స్రోతస్వతీ, పరమవేగినీ। విష్ణుపాదార్ఘ్యసంభూతా, విష్ణుదేహ కృతాలయా। స్వర్గాబ్ధి నిలయా, సాధ్వీ, స్వర్ణదీ, సురనిమ్నగా। మందాకినీ, మహావేగా, స్వర్ణశృంగ ప్రభే దినీ। దేవపూజ్యతమా, దివ్యా, దివ్యస్థాన నివాసినీ। సుచారు నీర రుచిరా, మహాపర్వత భే దినీ। భాగీరథీ, భగవతీ, మహామోక్ష ప్రదాయినీ। సింధుసంగగతా, శుద్ధా, రసాతల నివా సినీ। భోగవతీ, మహాభోగా, సుభగాఽ, నందదాయినీ। మహాపాపహరాఽ, పారా, పరమా హ్లాదదాయినీ। పార్వతీ, శివపత్నీ చ, శివశీర్ష కృతాలయా। శంభో ర్జటా మధ్యగతా, ని

ర్మలా, నిర్మలాననా। మహాకలుష హంత్రీచ, జహ్నుపుత్రీ, జగత్ప్రియా। త్రైలోక్య పావనీ, పూర్ణా, పూర్ణబ్రహ్మ స్వరూపిణీ॥ ౧౦ ॥ జగత్పూజ్యతమా, చారు రూపిణీ, జగదంబికా। లోకానుగ్రహ కర్త్రీచ, సర్వలోకదయాపరా। యామ్యభీతి హరా, తారా, పారసంసార తారిణీ। బ్రహ్మాండ భేదినీ, బ్రహ్మ కమండలు కృతాలయా। సౌభాగ్య దాయినీ, పుంసాం నిర్వాణ పద దాయినీ। అచిన్త్య చరితా, చారు వీచీ రాశి మనోహరా। మర్త్యస్థా, మృత్యుభయహా, మహామృత్యు ప్రదాయినీ। పాపాపహారిణీ, దూరచారిణీ, వీచిధారిణీ। కారుణ్య పూర్ణా, కరుణామయీ, దురిత నాశినీ। గిరిరాజ సుతా, గౌరీభగినీ, గిరిశప్రియా। ఆద్యా, త్రిలోకజననీ, త్రైలోక్యపరిపాలినీ। తీర్థశ్రేష్ఠతమా, శ్రేష్ఠా, సర్వతీర్థమయీ, శుభా।చతుర్వేదమయీ, సర్వపితృసంతృప్తిదాయినీ। శివదా, శివసాయుజ్యదాయినీ, శివవల్లభా। తేజస్వినీ, త్రినయనా, త్రిలోచనమనోరమా। సప్తధారా, శతముఖీ, సగరాన్వయతారిణీ। మునిసేవ్యా, మునిసుతా, జహ్నుజానుప్రభేదినీ। మకరస్థా, సర్వగతా, సర్వాశుభనివారిణీ, సుదృశ్యా, చక్షుస్తృప్తిదాయినీ; మకరాలయా। సదానందమయీ, నిత్యానందదా, నగనందినీ॥ ౨౦ ॥సర్వదేవాధిదేవైశ్చపరిపూజ్యపదాంబుజా। ఏతాని మునిశార్దూల! నామాని కథితాని తే। శస్తాని జాహ్నవీదేవ్యాః సర్వపాప హరాణి చ। య ఇదం ప్రపఠేద్భక్త్యా ప్రాతరుత్థాయ నారద!। గంగాయాః పరమం పుణ్యం నామాష్టశత మేవ హి। తస్య పాపాని నశ్యంతి బ్రహ్మహత్యాదికాన్యపి। ఆరోగ్య మతులం సౌఖ్యం లభతే నాత్ర సంశయః। యత్రకుత్రాపి సంస్నాయా త్పఠన్ స్తోత్ర మనుత్తమం। తత్రైవ గంగాస్నానస్య ఫల మాప్నోతి నిశ్చితం। ప్రత్యహం ప్రపఠేదేత ద్గంగానామ శతాష్టకం। సోఽన్తే గంగా మనుప్రాప్య ప్రయాతి పరమంపదం। గంగాయాం స్నానసమయే యః పఠే ద్భక్తిసంయుతః। సోఽశ్వమేధ సహస్రాణాం ఫల మాప్నోతి నిశ్చితం। గవా మయుతదానస్య యత్ఫలం సముదీరతం। తత్ఫలం సమవాప్నోతి పంచమ్యాం ప్రపఠ న్నరః। కార్తిక్యాం పౌర్ణమాస్యాం తు స్నాత్వా సాగర సంగమే! యః పఠేత్స మహేశత్వం యాతి సత్యం న సంశయః। సింధునా తీర్థరాజేన సర్వతీర్థమయీ స్వయమ్। సంగతా సమభూ ద్యత్ర తీర్థం నాస్తి తతోఽధికం। అన్యత్ర జాహ్నవీతీర్థే నిర్వాణం జ్ఞానతో భవేత్ ॥౩౦॥ వారాణస్యాం స్థలే వాపి జలేవా మునిసత్తమ!। జ్ఞానా దజ్ఞానత శ్చాపి నిర్వాణం పరికల్పితం। స్థలేవా జాహ్నవీతోయే గంగనే జ్ఞానతోఽపివా। అజ్ఞానా దపి సంత్యజ్య దేహం ముక్తి మవాప్నుయాత్। తత్ర త్యజతి యో దేహం వర్ణోన్య స్స్వేచ్ఛయా మునే!। సోఽపినిర్వాణ మాయాతి మహాతీర్థప్రసాదతః। తీర్థశ్రేష్ఠతమాం గంగాం నృణాం సర్వార్థ సాధినీం। శక్తిం నీరమయీం మూర్తిం లోకనిస్తార కారిణీం। అవిద్యాభేదినీం దేవీం బ్రహ్మవిద్యా ప్రదాయినీం। గృహీత ఇవ కేశేషు మృత్యునా సముపాశ్రయేత్। ఇత్యుక్తం తే మునిశ్రేష్ఠ! గంగామాహాత్మ్య ముత్తమం। పవిత్రం పరమం గుహ్యం మహాపాతక నాశనం। యస్త్వేతన్మహదాఖ్యానం ప్రపఠే ద్భక్తి

సంయుతః, స దేవ్యాః పదవీం యాతి మునే నాస్త్యత్ర సంశయః। యత్రైతత్పఠ్యతే పుణ్యాం గంగామాహాత్మ్య ముత్తమం। తత్ర గంగావసేత్సాక్షా త్సర్వతీర్థైస్సమావృతా। తత్ర యత్కురుతే కర్మ దైవం పైత్రంచ మానవః। తదక్షయతమానేకఫలదం పరికీర్తితం। లిఖితం తిష్ఠతే యత్ర పుణ్యాఖ్యాన మిదం మునే। తద్గేహం నస్పృశేత్పాపం భయాత్సత్యంన సంశయః॥౮౦॥ ఆసన్నే మృత్యుకాలే తు భక్త్యా య శ్శృణుయా న్నరః। న మృత్యువశతామేతి స యాతి పరమాం గతిం। ఏకాదశ్యాం కృతస్నానం తులసీ బిల్వ సన్నిధౌ। ఉపోష్య ప్రపఠేద్యస్తు సయాతి పరమాం గతిం। పితృశ్రాద్ధదినే యస్తు పఠేద్విప్రస్య సన్నిధౌ। తస్య తృప్తి ముపాయాంతి పితరశ్శాశ్వతీం మునే!। మహాష్టమ్యాం నిశీథే తు ప్రపఠ న్మానవోత్తమః। ప్రయాతి పరమం సౌఖ్యం మహాదేవ్యాః ప్రసాదతః। అన్యత్తే కిం మునిశ్రేష్ఠ! ఫల మేతస్య కథ్యతే। నైతస్య సదృశం లోకే పుణ్యాఖ్యానం ప్రవిద్యతే। మహాపాపహరం పుణ్యం స్మృతం పుణ్యతమా దపి।ఏత దాఖ్యాన మాకర్ణ్య నర స్స్వర్గ మవాప్నుయాత్॥౮౬॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే అష్టోత్తర శతనామస్తోత్ర పూర్వక గంగామహిమాను వర్ణనం నామ పంచసప్తతితమోఽధ్యాయః.

అథ షట్సప్తతితమోఽధ్యాయః॥



శ్రీనారద ఉవాచ॥ ప్రభో! దేవ! జగన్నాథ! శ్రుత్వా తవ ముఖాంబుజాత్। గంగామాహాత్మ్య మతులం పవిత్రోస్మి న సంశయః। భూయ స్తే శ్రోతు మిచ్ఛామి మాహాత్మ్య మతివిస్తరాత్। కామరూపస్య తీర్థస్య త న్మమాచక్ష్వ సాంప్రతం॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణు సావహితో వక్ష్యే మాహాత్మ్యం మునిసత్తమ!। కామరూపస్య తీర్థస్య యత్ర సాక్షా త్స్వయం శివా। ప్రత్యక్ష ఫలదం మర్త్యే స్థానంనాస్తి తతోఽధికం। ప్రత్యహం సముపాగత్య సేవంతే భక్తితత్పరాః। యోనిరూపా మహామాయా పూర్ణా ద్యా పరమేశ్వరీ। పృథ్వ్యాం లోకహితార్థాయ యత్రాస్తే నిజలీలయా। యత్ర కామేశ్వరః పూర్వం బ్రహ్మ విష్ణు స్తథేశ్వరః। అభీప్స భగవత్యా స్తు కారుణ్యం మునిసత్తమ!। యత్ర కృత్వా పురశ్చర్యాం వశిష్ఠో మునిసత్తమః। సిద్ధమంత్రో భవ త్పూర్వం సృష్టికర్తేవ చాపరః। అవ్యాహతాజ్ఞా యే చాన్యే సిద్ధా దేవర్షయ స్తదా। తే సర్వే మునిశార్దూల! కామాఖ్యాయాః ప్రసాదతః। సిద్ధమంత్రా సమభవం స్తత్ర జప్త్వా మహామనుం। ఖేచరత్వ మనుప్రాపు స్తథా దేవాది పూజ్యతాం। యోనిరూపాం భగవతీం సుగుప్తాం మునిసత్తమ!। దృష్ట్వా స్పృష్ట్వా మసంపూజ్య జీవన్ముక్తో భవే న్నరః॥ ౧౦ ॥ విహారే త్పృథివీపృష్ఠే శూల

పాణి రిపాహరః। నిగ్రహానుగ్రహే శక్తో దేవానా మపి నారద!। తదాజ్ఞా వశగా స్సర్వే దేవా ఇంద్రపురోగమాః। నాసాధ్యం విద్యతే తస్య మన్యే లోకత్రయే మునే!। స ఏవ సాధకో త్తమో యో గత్వా యోనిమండలే। ప్రణమే త్త్వరయా భక్త్యా దేవీం త్రిపుర భైరవీం। యత్ర స్పర్శన మాత్రేణ బ్రహ్మహాపి నరః క్షణాత్। ముచ్యతే నాత్ర సందేహః కామాఖ్యాయాః ప్రసాదతః। కామాఖ్యా దర్శనం వత్స! దేవానా మపి దుర్లభం। తద్యః పశ్యతి కామాఖ్యాం స దేవపరిపూజితః। జన్మాంతర సహస్రేషు సంచితం పాపపుంజకం। క్షణేన భస్మసా త్కుర్యాత్ కామాఖ్యాయాః ప్రదర్శనం। గోపనీయం త్వయా వత్స! నాన్యత్రైతత్ప్రకాశితం। కామాఖ్యా సదృశం తీర్థం నాస్త్యేవ ధరణీతలే। అంగప్రత్యంగ పాతేన సత్యాః పుణ్యతమా మునే!। దేశే భారతఖండే స్మిన్ నృణాం పాపప్రణాశకాః। అంగేషు భగవత్యా స్తు యోని శ్శ్రేష్ఠ తమా యతః। యోనిరూపా పి సా దేవీ సర్వాసు శ్రీష్వ వస్థితా। సా యోనిః పతితా యత్ర తత్ర సాక్షా త్త్వయం సతీ। తేన నాస్తి సమం స్థానం పుణ్యదం ధరణీతలే॥ ౨౦ ॥

శంభు ర్వారాణసీ క్షేత్రే నరాణాం ముక్తిదాయకః। ఆరాధ్య స్సిద్ధగంధర్వై ర్దేవకిన్నర రాక్షసైః। స శంభుః కాంక్షతే యత్ర ముక్తిం సేవే న్మహేశ్వరీం। ప్రత్యహం సముపాగత్య స్థానం నాస్తి తతో ఽధికం। ప్రదక్షిణం కృతం యేన తీర్థం శ్రీయోని మండలం। కృతం లోకత్రయం తేన ప్రదక్షిణ మశేషతః। నిర్మాల్యం శిరసా య స్తు కామాఖ్యాయాః ప్రధారయేత్। స దేవపూజ్యతా మేత్య విహరే ద్భైరవోపమః। న తస్య విద్యతే భీతిః కుతో ఽపి ధరణీతలే। భయదాః ప్రపలాయంతే భయా త్తస్య సుదూరతః। ప్రసాదం యేన కేనాపి దత్తం దేవ్యా మహామునే!। ప్రాప్తి మాత్రేణ భోక్తవ్యం నాత్ర కార్యా విచారణా। ఉత్తమో ఽపి మునే! వర్ణో న్యూనవర్ణా దపావ్యపై। ప్రసాదం భక్షయే ద్భక్త్యా నత్వా చ శిరసా పునః। భిత్త్యయా త్సమవాప్నోతి కైవల్యం తత్ప్రసాదతః। తత్ర శ్రాద్ధం కృతం యేన పితౄణాం తృప్తి మిచ్ఛతా। గయాశ్రాద్ధం కృతం తేన సహస్రాబ్దం న సంశయః। లోహిత్యే తు కృతం స్నానం ప్రయత స్సాధకోత్తమః। పురశ్చర్యాం నరః కృత్వా సిద్ధమంత్రో భవేద్ధ్రువం। అణిమాద్యష్ట సిద్ధిభి ర్మహేశ్వర ఇవాపరః॥ ౩౦॥ భూచరః ఖేచరత్వం చ ప్రాప్నుయా త్తత్ప్రసాదతః। కాలాదీం స్తత్ర మోహేన కదాచి న్న విచారయేత్। పురశ్చర్యా విధా వత్ర విచార్య నరకం వ్రజేత్। సురత్వం సురరాజత్వం బ్రహ్మత్వం వా శివత్వకం। విష్ణుత్వం సులభం తత్ర జపతాం భైరవీమనుం। జమదగ్ని సుతో రామః కార్తవీర్య వధేచ్ఛయా। తత్ర కృత్వా పురశ్చర్యాం ప్రత్యక్షం విష్ణుతా మగాత్। తథైవ భువి యేచాన్యే కురుత్వ స్తత్ర పురశ్చ్రియాం। తే సర్వే సమవాప్యేష్ట మంతే మోక్ష మవాప్నుయుః। కామాఖ్యా పరమం తీర్థం కామాఖ్యా పరమం తపః। కామాఖ్యా పరమో ధర్మః కామాఖ్యా పరమా గతిః। కామాఖ్యా పరమం విత్తం కామాఖ్యా పరమం పదం। విభాన్త్యేవం మునిశ్రేష్ఠ! న పున ర్జన్మభా గ్భవేత్। అనేక బహుసాహస్ర జన్మాంతర సుసంచితం। విద్యతే సుమహా

త్పుణ్యం యస్య తస్య సుదుర్లభం। తీర్థశ్రీకామరూపాఖ్యం దేవానా మపిదుర్లభం। అన్యేషాం దుర్లభం జ్ఞేయం దేవీలోకం యథా మునే!॥ ౮౦ ॥

ఇతి శ్రీమహాభాగవతే మహాపురాణే కామరూపక్షేత్రమాహాత్మ్య
కథనం నామ షట్సప్తతితమోఽధ్యాయః.

అథ సప్తసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీనారద ఉవాచ॥ కామరూపే మహాక్షేత్రే కాఽధిష్ఠాత్రీ మహేశ్వరీ। విద్యానాం దశమూర్తీనాం తన్మే బ్రూహి మహేశ్వర!॥ శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ దశైవతా మహావిద్యాః క్షేత్రస్థా మునిసత్తమ!। సాధకానాం హితార్థాయ జపపూజా ఫలప్రదా। కామాఖ్యా కాలికా దేవీ స్వయ మాద్యా సనాతనీ। తస్యాః పార్శ్వస్థితా శ్చాన్యా నవవిద్యా మహామతే!। సర్వవిద్యాఽత్మికా కాలీ కామాఖ్యారూపిణీ యతః। తత స్తాం తత్ర సంపూజ్య పూజయిత్వేష్టదేవతాం। ఇష్టమంత్రం జపే ద్భక్త్యా సిద్ధమంత్రో భవే త్తదా। ధ్యాయే త్తాం పరమేశానీం కామాఖ్యాం కాలికాం పరాం। రక్తవస్త్ర పరీధానాం ఘోరనేత్ర త్రయోజ్జ్వలాం। చతుర్భుజాం భీమదంష్ట్రాం యుగాంత జలదద్యుతిం। మణిసింహాసన న్యస్త ప్రేత వక్షస్థితాం శుభాం। లలజ్జిహ్వాం మహాఘోరాం కిరీట కనకోజ్జ్వలాం। అనర్ఘ్య మణి మాణిక్య ఘటితై ర్భూషణోత్తమైః। అలంకృతాం జగద్ధాత్రీం సృష్టి స్థిత్యంత కారిణీం। వామే తారా భగవతీ దక్షిణే భువనేశ్వరీ। అగ్నౌ తు షోడశీ విద్యా నైఋత్యాం భైరవీ స్వయం। వాయవ్యాం ఛిన్నమస్తా చ పృష్ఠతో బగలాముఖీ। ఐశాన్యాం సుందరీ విద్యా చోర్ధ్వే మాతంగనాయికా॥ ౧౦ ॥ యామ్యాం ధూమవతీ విద్యా మహాపీఠస్య నారద!। అధస్తా ద్భగవాన్ రుద్రో భస్మాచలమయ స్స్వయం। బ్రహ్మా విష్ణు ముఖా శ్చాన్యే దేవా శ్శక్తి సమన్వితాః। సదా సన్నిహితా స్తత్ర పీఠే లోక సుదుర్లభే। తత్ర సంపూజయే ద్దేవీం పరివార సమన్వితాం। వివిధై రుపచారై స్తు యథావిభవ విస్తరైః। ఇచ్ఛన్ దేవ్యాః పరాం ప్రీతిం సద్భక్త్యా ప్రయతో నరః। న పునర్జననాఽశంకా విద్యతే మునిసత్తమ!। బిల్వపత్రం మహాదేవ్యై యో దద్యా ద్భక్తిభావతః। స సాక్షా చ్ఛంకరో జ్ఞేయ స్సర్వలోకేశ్వరేశ్వరః। త్రిపత్రం బిల్వపత్రం తు విష్ణు బ్రహ్మ శివాత్మకం। యదాత్మక మిదం సర్వం జగత్స్థావర జంగమం। తద్దదాతి చ యో దేవ్యై పూర్ణాయై మునిసత్తమ!। సంపూర్ణం జగతో దానఫలం స ప్రాప్నుయా న్నరః। స పూర్ణకామో భూపృష్ఠే విహరే న్మానవోత్తమః। తస్య జన్మ చ సంపూర్ణం న పున ర్జాయతే క్వచిత్। తత్ర యో భక్తిభావేన భస్మాచల

మయం ప్రభుం। పూజయే ద్భస్మలిప్తాంగో బిల్వపత్రై ర్మహామతే॥ స యాతి పరమం మో
క్షం భుక్త్వా భోగం మనోరథం। రుద్రాక్షం బిభృయా న్నిత్యం శైవ శ్శాక్తో విశేషతః॥౨౦॥
యుక్త స్తేన మహాపుణ్యం కృత్వా కర్మ సముచ్యతే। రుద్రాక్ష ధారీ సంపూజ్య రుద్రం సం
హార కారకం। రుద్రత్వం సమవాప్నోతి క్షేత్రే స్మి న్నాత్ర సంశయః। అమాయాం వా
చతుర్దశ్యాం అష్టమ్యాం వా దినక్షయే। నవమ్యాం రజనీయోగే యో జపే ద్భైరవీమనుం।
క్షేత్రే స్మిన్ ప్రయతో భూత్వా నిర్భయ స్సాహసం వహన్। తస్య సాక్షా ద్భగవతీ ప్రత్య
క్షం జాయతే ధ్రువం। ఆత్మ సంరక్షణార్థాయ మంత్ర సంసిద్ధయే పిచ। ప్రపఠే త్కవచం దే
వ్యా స్తతో భీతి ర్న జాయతే। తస్మా త్పూర్వం విధాయైవ రక్షాం సావహితో నరః। ప్రజ
పే త్స్వేష్టమంత్రం తు నిర్భీతో మునిసత్తమ॥ నారద ఉవాచ॥ కవచం కీదృశం దే
వ్యా మహాభయ నివర్తకం। కామాఖ్యాయాస్తు త ద్బ్రూహి సాంప్రతం మే మహేశ్వర॥
శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణుష్వ పరమం గుహ్యం మహాభయ నివర్తకం। కామాఖ్యాయా
మునిశ్రేష్ఠ కవచం సర్వమంగలం। యస్య స్మరణ మాత్రేణ యోగినీ డాకినీ గణాః। రాక్ష
సా విఘ్నకారిణ్యో యా శ్చాన్యా జపకారిణః। క్షుత్పిపాసా తథా నిద్రా తథాన్యే యే చ
విఘ్నదాః। దూరా దపి పలాయంతే కవచస్య ప్రసాదతః। నిర్భయో జాయతే మర్త్య స్తే
జస్వీ భైరవోపమః॥౩౦॥ సమాసక్త మనా శ్చాపి జపహోమాది కర్మసు। భవే చ్చ మంత్ర
తంత్రాణాం నిర్విఘ్నేన చ సిద్ధితా। ప్రాచ్యాం రక్షతు మే తారా కామరూప నివాసినీ।
ఆగ్నేయ్యాం షోడశీ పాతు యామ్యాం ధూమవతీ స్వయం। నైరృత్యాం భైరవీ పాతు వా
రుణ్యాం భువనేశ్వరీ। వాయవ్యాం సతతం పాతు ఛిన్నమస్తా మహేశ్వరీ। కౌబేర్యాం పాతు
మే దేవీ విద్యా శ్రీబగలాముఖీ। ఐశాన్యాం పాతు మే నిత్యం మహాత్రిపురసుందరీ। ఊర్ధ్వం
రక్షతు మే విద్యా మాతంగీ పీఠవాసినీ। సర్వతః పాతు మాం నిత్యం కామాఖ్యా కాలికా
స్వయం। బ్రహ్మరూపా మహావిద్యా సర్వవిద్యామయీ స్వయం। శీర్షం రక్షతు మే దు
ర్గా ఫాలం శ్రీభవగేహినీ। త్రిపురా భ్రూయుగే పాతు శర్వాణీ పాతు నాసికాం। చక్షుషీ
చండికా పాతు శ్రోత్రే లీలా సరస్వతీ। ముఖం సౌమ్యముఖీ పాతు గ్రీవాం రక్షతు పార్వతీ।
జిహ్వాం రక్షతు మే దేవీ జిహ్వా లలన భీషణా। వాగ్దేవీ వచనం పాతు వక్షః పాతు మహే
శ్వరీ। బాహూ మహాభుజా పాతు కరాంగుళ్య స్సురేశ్వరీ। పృష్ఠతః పాతు భీమాస్యా కటిం
దేవీ దిగంబరీ॥ ౪౦ ॥ ఉదరం పాతు మే నిత్యం మహావిద్యా మహోదరీ। ఉగ్రతారా మహా
దేవీ జంఘోరూ పరిరక్షతు। గుదే లింగే చ మేఢ్రే చ నాభౌ చ సురసుందరీ। పాదాంగు
ల్యాం సదా పాతుభవానీ త్రిదశేశ్వరీ। రక్త మాంసాస్థి మజ్జాదీన్ పాతు దేవీ శవాసనా।
మహాభయేషు ఘోరేషు మహాభయ నివారిణీ। పాతుదేవీ మహామాయా కామాఖ్యా పీ
ఠవాసినీ। భస్మాచల గతా దివ్య సింహాసన కృతాశ్రయా। పాతు శ్రీకాలికాదేవీ సర్వోత్పా
తేషు సర్వదా। రక్షాహీనం యత్ స్థానం కవచేనాభి వర్జితం। తత్సర్వం సర్వదా పాతు స
ర్వరక్షణకారిణీ। ఇదం తు పరమం గుహ్యం కవచం మునిసత్తమ। కామాఖ్యా య్యా మయో

క్తం తే సర్వరక్షాకరం పరం। అనేన కృత్వా రక్షాం తు నిర్భయస్సాధకో భవేత్। నతం స్పృశేత్ భయం ఘోరం మంత్రసిద్ధి విబోధకః। జాయతే చ మనోసిద్ధి ర్నిర్విఘ్నేన మహామతే! ఇదంయో ధారయేత్కంఠే బాహౌవా కవచంమహత్। అవ్యాహతాజ్ఞ స్స భవేత్ సర్వవిద్యా విశారదః। సర్వత్ర లభతే సౌఖ్యం మంగలంచ దినేదినే। యః పఠేత్ప్రయతో భూత్వాకవచం చేదమద్భుతం। సదేవ్యాః పదమాప్నోతి సత్యంసత్యం న సంశయః॥౩౦॥

ఇతి శ్రీదేవీ మహాభాగవతే మహాపురాణే మహాదేవనారద
సంవాదే శ్రీమహాకాళీ కవచోపదేశో నామ
సప్తసప్తతితమోఽధ్యాయః

అథాష్టసప్తతితమోఽధ్యాయః॥



శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ వైశాఖస్య తృతీయాయాం తత్ర సంపూజ్య చండికాం। యో జపేత్పరమం మంత్రం తస్య కోటిగుణోత్తరం। జాయతే సుమహత్పుణ్యం న పునర్జన్మ విద్యతే। శివరాత్రి చతుర్దశ్యాం రాత్రౌ సంపూజ్య శంకరం। సర్వతీర్థ మయే తస్మిన్ క్షేత్రే దేవాది దుర్లభే। ఉపోష్య నియతో భూత్వా ప్రహరే ప్రహరే నరః। పూజయేత్పరయాభక్త్యా మాం సదా తత్ర సంస్థితం। ప్రాప్నోతి సహసా పుణ్యం వాజమేధ శతోద్భవం। అన్యచ్చ యన్మహాపుణ్యం స్నానదానాదిసంభవం। కాశ్యాం తత్రదినే చాపి పూజనే యత్ఫలం తథా। గవాంకోటిసహస్రాణాం కురుక్షేత్రే ప్రదానతః। యత్ఫలం జాయతే తస్మాదధికం మునిసత్తమ!! ఏకం మే బిల్వపత్రం యః ప్రదద్యాద్భక్తి భావతః। స యాతి పరమాం ముక్తిం సత్యంసత్యంన సంశయః। స్వర్ణపుష్ప సహస్రాణి మణిమాణిక్య సంచయం। అనర్ఘ్యరత్న మన్యచ్చ న తథా ప్రీతి కారకం। బిల్వపత్రం మునిశ్రేష్ఠ యథా మమ మహామతే!। బిల్వమూలే ప్రపూజ్యాఽథ శంకరం లోకశంకరం। సురశ్రేష్ఠత్వ మాప్నోతి నతతో విచ్యుతిర్భవేత్। బిల్వమూలే వసేత్తీర్థం సర్వం శ్రేష్ఠతమం పరం॥౧౦॥

తత్ర సంపూజనం శంభోర్మహాపాతక నాశనం। వృషరూపీ స్వయం రుద్ర స్సర్వలోక హితాయ వై। పృథివ్యాం సంస్థిత స్సాక్షాత్సర్వలోకేశ్వరేశ్వరః। అతః పుణ్యతమస్థానం మహాపాతక నాశనం। బిల్వమూలం మునిశ్రేష్ఠ! సర్వతీర్థాన్మహత్తరం। గంగా కాశీ గయా తీర్థం ప్రయాగశ్చ మహామతే!! కురుక్షేత్రం చ యమునా తథైవ చ సరస్వతీ। గోదావరీ నర్మదా చ తథాఽన్య త్తీర్థ ముత్తమం। సదా సన్నిహితం జ్ఞేయం బిల్వమూలే తు నారద!! తత్ర యత్క్రియతే కర్మ దైవం పైత్రం విధానతః। తదక్షయతమం జ్ఞేయం కోటిజన్మసు

నిశ్చితం। యస్తు బిల్వతరో ర్మూలే దేహం త్యజతి మానవః। స యాతి పరమం సౌఖ్యం ప
దం బ్రహ్మాది దుర్లభం। ఏవం పుణ్యతమో యస్మా ద్బిల్వవృక్షః పరాత్పరః॥ శంభోః శ్రీ
తికరో నిత్యం తస్మా త్తస్య సుపత్రకైః॥ పూజయిత్వా మహేశానం ముచ్యతే భవబంధనా
త్। ఫలం తస్య తథా శంభోః పరమాహ్లాద దాయకం। దత్వా తస్మై నర స్సద్యో మహాపు
ణ్యం సమశ్నుతే। అన్యత్ర యత్ర కుత్రాపి బిల్వపత్రాదికం మునే!। మహాప్రీతికరం జ్ఞేయం
కామరూపే విశేషతః॥ ౨౦॥ అన్యత్తే కిం మునే! వక్ష్యే కామాఖ్యాతీర్థతః క్వచిత్। విద్యతే
నాపరం స్థానం మహాపుణ్య ఫలప్రదం। చైత్ర మాసి సితాష్టమ్యాం సర్వతీర్థమయే శుభే।
లౌహిత్యే విధివ త్స్నాత్వా తత్తోయై ర్జగదంబికాం। పూజయే త్తత్ర యో భక్త్యా సము
క్తో భవబంధనాత్। సర్వతీర్థమయం స్థానం సర్వతీర్థాధికం పరం। యోనిపీఠే మహాదేవీ స
ర్వదేవ సుదుర్లభా। సర్వదేవమయీ పూర్ణా యత్ర పూజ్యతమా స్వయం। సర్వతీర్థమ
యం తోయం లౌహిత్యస్య సుదుర్లభం। అష్టమీ చ మహాపుణ్యా తిథిః పరమ దుర్ల
భా। ఏతేషాం సంగతి ర్యస్య బహుపుణ్య వశేన వై। తస్య భూయః క్షితౌ జన్మశంకైవ
హి నవిద్యతే। తత్ర య స్తర్పయే ద్భక్త్యా పితౄన్ లౌహిత్య వారిణా। తస్య తే పితరో
యాంతి బ్రహ్మలోక మనామయం। అన్య చ్చాపి తపోదానం తత్ర పుణ్యఫల ప్రదం। అన్య
తీర్థ సహస్రేభ్యో హ్యధికం మునిసత్తమ!। యథా పూజ్యతమే ష్వేకా భవానీ భవసుందరీ।
పత్రేషు తులసీపత్రం బిల్వపత్రంచ శోభనం। యథా మాయావినాం శ్రేష్ఠః పురుష శ్శ్రీగదా
ధరః। తథా తీర్థేషు సర్వేషు శ్రేష్ఠం శ్రీయోని పీఠకం॥ ౩౦॥ య ఇదం తీర్థరాజస్య యోనిపీఠ
స్య మానవః। మాహాత్మ్యం శృణుయా ద్భక్త్యా పఠే ద్వా మునిసత్తమ!। స సర్వపాప నిర్ము
క్తః ప్రయాతి పరమం పదం। తీర్థేఽస్మిన్ పరమేశానీం పరిపూజ్య విధానతః। యః పఠే
చ్ఛృణుయా న్మర్త్యః స దేవ్యాః పదవీమియాత్। ఇత్యుక్తం తీర్థరాజస్య యోనిపీఠస్య
నారద!। మాహాత్మ్యం పరమం గుహ్యం భూయః కిం శ్రోతుమిచ్ఛసి?॥ ౩౪ ॥

ఇతి శ్రీదేవీ మహాభాగవతే మహాపురాణే మహాదేవ నారద సంవాదే
ప్రథమఖండే బిల్వవృక్ష మహిమానువర్ణన పూర్వక
కామరూపక్షేత్ర స్థితలౌహిత్య తీర్థమాహాత్మ్య
కథనం నామాష్ట సప్తతితమోఽధ్యాయః.

అథ నవ సప్తతితమోఽధ్యాయః॥



నారద ఉవాచ॥ శ్రుతం తవ ముఖాంభోజాత్ మాహాత్మ్యం పరమేశ్వర!। యోని
పీఠస్య తీర్థస్య మహాపాతక నాశనం। తత్ర త్వయోక్తం సంక్షేపా ద్బిల్వపత్రస్య చేశ్వర!।

అనుత్తమం మహాపుణ్యం మాహాత్మ్యం తచ్చ సంశ్రుతం। మాహాత్మ్యమథ సంక్షేపా ద్ధరి
హరస్య శివస్య వై। పూజాయాశ్చ మహాదేవ! సంక్షేపా దనుక్రమాద్ధి మే। శ్రీమహాదేవ ఉవా
చ॥ తులస్యాశ్శృణు మాహాత్మ్యం సంక్షేపేణ మహామతే!। యచ్ఛ్రుత్వా సర్వపాపే
భ్యో నరో ముక్తి మవాప్నుయాత్। తులసీ ద్రుమ రూపస్తు భగవాన్ పురుషోత్తమః। స
ర్వలోక పరిత్రాతా విశ్వాత్మా విశ్వపాలకః। దర్శనాత్ స్పర్శనా న్నామ కీర్తనా ద్ధారణా
దపి। ప్రదానా త్పాపసంహర్త్రీ నరాణాం తులసీ సదా। ప్రాత రుత్థాయ సుస్నాతో యః
పశ్యే త్తులసీద్రుమం। స సర్వతీర్థ సందృష్టి ఫల మాప్నో త్యసంశయం। దృష్ట్వా గదాధ
రం దేవం క్షేత్రే శ్రీపురుషోత్తమే। య త్పుణ్యం సమవాప్నోతి తులసీదర్శనా చ్చ తత్।
దినం తచ్ఛుభం ప్రోక్తం తులసీ యత్ర దృశ్యతే। న తత్ర జాయతే తస్య విపత్తిః కుత్రచి
న్మునే!। అపి జన్మాంతర కృతం పాప మత్యంత గర్హితం॥౧౦॥

వినశ్యతి మునిశ్రేష్ఠ! తులసీవృక్ష దర్శనాత్। అశుచి ర్వా శుచి ర్వాపి యః స్పృ
శే త్తులసీదలం। స సర్వపాప నిర్ముక్త స్తత్క్షణా చ్ఛుద్ధతా మియాత్। ప్రయాతిచ పదం వి
ష్ణో రంతే దేవ సు దుర్లభం। తులసీ స్పర్శనం స్నానం తులసీ స్పర్శనం తపః। తులసీ
స్పర్శనం ముక్తి స్తులసీ స్పర్శనం వ్రతం। ప్రదక్షిణీకృతా యేన తులసీ మునిసత్తమ। కృ
తః ప్రదక్షిణస్తేన విష్ణు స్సాక్షా న్న సంశయః। తులసీం ప్రణమే ద్య స్తు భక్త్యా మానవ
సత్తమః। స యాతి విష్ణో స్సాయుజ్యం న పునః ప్రపతేత్ క్షితౌ। తులసికాననం యత్ర
తత్ర సాక్షా జ్జనార్దనః। లక్ష్మ్యా సరస్వతీ యుక్తో మోదతే మునిసత్తమ!। యత్ర విష్ణు ర్జ
గన్నాథ స్సర్వదేవమయః ప్రభుః। తత్రాహం సహ రుద్రాణ్యా సావిత్ర్యాచ ప్రజాపతిః। త
స్మాత్తత్పరమం స్థానం దేవానా మపి దుర్లభం। యో గచ్ఛే త్స ప్రజే ద్విష్ణో ర్వైకుంఠనగ
రం మునే!। స్నాత్వా ప్రమార్జయే ద్యస్తు తత్ క్షేత్రం పాపనాశనం। సోపి పాపవినిర్ముక్త
స్స్వర్గలోక మవాప్నుయాత్। యః కుర్యా త్తులసీ మూల మృదా తిలకముత్తమం। కపాలే
కంఠదేశే చ కర్ణే చ కుచయోర్ద్వయోః॥౨౦॥ బ్రహ్మరంధ్రే తథా పృష్ఠే పార్శ్వ
యో ర్నాభిదేశకే। స పుణ్యాత్మా మునిశ్రేష్ఠ! విజ్ఞేయో వైష్ణవోత్తమః। తులసీ పుష్ప
బృందేన పూజయే ద్యో జనార్దనం। సోప్యుక్తో వైష్ణవశ్రేష్ఠ స్సర్వపాప వివర్జితః। వైశాఖే
కార్తికే మాఘే ప్రాత స్స్నాత్వా విధానతః। యో దదాతి సురేశాయ విష్ణవే పరమాత్మ
నే। తులసీ పత్రకం తస్య పుణ్యం బహుగుణం స్మృతం। గవా మయుతదానస్య వాజపేయ
శతస్య చ। యత్ఫలం త త్సమాప్నోతి కార్తికే పూజయన్ హరిం। తులసీపత్రకై స్తద్వ
త్తులసీపుష్పకై రపి। తులసీకాననే య స్తు జగన్నాథం సమర్చయేత్। మహాక్షేత్ర కృతా
యా స్స పూజాయాః ఫల మాప్నుయాత్। తులస్యా రహితం నైవ కర్మ కుర్యా ద్విచ
క్షణః। కుర్వన్న కర్మణ స్తస్య సమ్యక్ఫల మవాప్నుయాత్। తులస్యా రహితా సంధ్యా
కాలాతీతేవ నిష్ఫలా। తులసీబృంద మధ్యే తు నిర్మాయ హరిమందిరం। తృణైర్వేష్టకబృం
దై ర్వా తత్ర యః స్థాపయే ద్ధరిం। నియతం సేవనాసక్తః స హరే స్సామ్యతా మియాత్।

యస్తు తత్తులసీవృక్షం విష్ణురూపం విభావ్య చ। త్రిధైవ ప్రణమే న్మర్త్యః స విష్ణో స్స మతాం వ్రజేత్॥ ౩౦॥ నమస్తే దేవదేవేశ! సురాసుర జగద్గురో! త్రాహి మాం ఘోర సంసారాత్ నమస్తేఽస్తు సదా మమ। యస్తు శ్రీతులసీం మర్త్యః ప్రణమే త్తారిణీ ధియా। త్రిధా ప్రదక్షిణీకృత్య సప్తధా వా మహామతే!। మంత్రేణానేన సద్భక్త్యా సంతరే ద్ఘో రసంకటాత్॥ త్రైలోక్య నిస్తార పరాయణే! శివే! యథైవ గంగా సరితాం వరా స్వయం। తథైవ లోకత్రయ పావనార్థం ద్రుమేషు సాక్షా త్తులసీ స్వరూపిణీ॥ త్వాం బ్రహ్మ విష్ణు ప్రముఖై స్సురోత్తమైః పురాఽర్చితా విశ్వపవిత్ర హేతవే। జాతా ధరణ్యాం జగదేకవం ద్యే! నమామి భక్త్యా తులసి! ప్రసీద॥ ఏవం యే ప్రణమంత్యే నాం ప్రత్యహం మునిస త్తమ!। తేషాం సర్వార్థదా దేవీ యత్రకుత్రాపి తిష్ఠతః। తులసీ సర్వదేవానాం పరమ ప్రీతి వర్ధినీ। సర్వదేవాది సంస్థానం యత్రాస్తే తులసీవనం। పితరోఽపి వరం ప్రీత్యా వసంతి తుల సీవనే। అవశ్యం తులసీ దేయా పితృదేవార్చనాదిషు। అదత్వా మనుజై స్సమ్యక్ న కర్మఫ ల మాప్యతే। విష్ణో స్త్రైలోక్య నాథస్య పిత్రూణాం చ విశేషతః। సర్వేషా మేవ దేవానాం దేవీనాం చ మహామతే!। పరమప్రీతిదా జ్ఞేయా తులసీ లోకముక్తిదా। తస్మా ద్ధి తులసీ దే యా దైవే పైత్రే చ కర్మణి। యత్రాస్తి తులసీవృక్ష స్తత్రభాగీరథీ స్వయం॥౪౦॥ తీర్థై స్స మస్తై స్సహితా వసతిం కురతే సదా। తస్మా త్తత్ర మునిశ్రేష్ఠ! దేహం సంత్యజతాం నృ ణాం। గంగాయాం మరణే యాదృక్ ఫలం త త్తాదృగేవ హి। ధాత్రీవృక్ష శ్చ చేత్తత్ర వ ర్తతే బహుభాగ్యతః। తదాఽధికతరం జ్ఞేయం స్థలం త ద్బహుపుణ్యదం। తత్ర దేహభృ తాం దేహ పరిత్యాగా న్మహామునే!॥అజ్ఞానతోఽపి ముక్తి స్స్యా త్సత్యంసత్యం న సంశయః। ఏతయా స్సన్నిధౌ యత్ర బిల్వవృక్షోఽపి విద్యతే। త త్స్థానం హి మహాతీర్థం సాక్షా ద్వా రాణసీ సమం। తత్ర సంపూజనం శంభో ర్దేవ్యా విష్ణో శ్చ భావతః। బహుపుణ్య ప్రదం జ్ఞేయం మహాపాతక నాశనం। తత్రైకం బిల్వపత్రం యో మహేశాయ నివేదయేత్। స సా క్షా త్పరమేశస్య పదవీం సమవాప్నుయాత్। తథా విష్ణుం సుసంపూజ్య తులస్యా మలకీ ద లైః। ప్రయాతి విష్ణో స్సాయుజ్యం సత్య మేవ మహామతే!। న పున ర్జన్మ చాప్నోతి తత్క్షేత్రస్య ప్రభావతః। ఇత్యుక్తం తే మునిశ్రేష్ఠ! మాహాత్మ్యం వై సమాసతః। య ఇదం శృణుయా న్మర్త్యః సోఽపి స్వర్గ మవాప్నుయాత్॥ ౪౯॥

ఇతి శ్రీ మహాభాగవతే మహాపురాణే తులసీమాహాత్మ్య కథనం నామ నవసప్తతితమోఽధ్యాయః॥

అథాశీతితమోఽధ్యాయః॥

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ ఇదానీం శృణు వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం మునిసత్తమ॥ రుద్రాక్షస్య పరం గుహ్యం పుణ్యాఖ్యానం సమాసతః॥ అంగేషు ధారణా త్సర్వదేహినాం పాప సంచయం। వినాశయతి రుద్రాక్షఫలం జన్మశతార్జితం। గురో రప్రణతే జాతం దేవానాం చ మహాత్మనాం। అప్రణామాత్ ద్విజాతీనాం దర్పా దజ్ఞానతోఽపివా। యత్పాపం సంచితం పూర్వ జన్మ కోటిషు నారద॥ తత్పాపం నాశ మాప్నోతి శిరసాఽప్యభిధారణాత్। అసత్యభాషణాత్ నిందా పరోచ్ఛిష్టాది భక్షణాత్। సురాపానా చ్చ సంభూతం యత్పాపం జన్మకోటిషు। కంఠేఽభిధారణా దస్య తత్పాపం నాశ మాప్నుయాత్। పర ద్రవ్యాప హారా చ్చ పరదేహాభి తాడనాత్। అస్పృశ్య వస్తు సంస్పర్శాత్ తథా దాన పరిగ్రహాత్। యత్పాపం సంచితం పూర్వం కోటిజన్మసు నారద॥ తత్పాపం నాశ మాయాతి కరే రుద్రాక్ష ధారణాత్। అస త్ప్రసంగ సంశ్రుత్యా యత్పాపం పూర్వసంచితం। తత్పాపం నాశ మాయాతి కర్ణే రుద్రాక్ష ధారణాత్। పరస్త్రీ గమనా ద్బ్రహ్మ వధాత్ వేదస్యకర్మణః। ప్రకృతే స్సంచితం పాపం యత్పూర్వం బహుజన్మసు।తత్పాపం విలయం యాతియత్ర కుత్రాభిధారణాత్॥౧౦॥ రుద్రాక్షభూషణై ర్యుక్తం దృష్ట్వా సంప్రణమే త్తు యః। సోఽపి పాపా ద్విముచ్యేత కృతపాప శతోఽపిచేత్। రుద్రాక్షధారీ విహరే న్మహారుద్ర ఇవాపరః। నిర్భయో ధరణీపృష్ఠే దేవపూజ్యతమ స్స్వయం। విధృత్య చైకం రుద్రాక్షం శంభుం వా పరమేశ్వరీం। యోఽర్చయే చ్ఛివసాయుజ్యం న ప్రాప్నోతి న సంశయః। అవిధృత్య నరో యస్తు రుద్రాక్షం మునిసత్తమ॥ కురుతే పైతృకం కర్మ దైవం వాపి విమోహితః। న తస్య ఫల మాప్నోతి వృథా తత్కర్మ చ స్మృతం। రుద్రాక్ష మాలయా మంత్రం యో జపే చ్చ ఉపాంశుతః। స ప్రయాతి నర స్స్వర్గం మహాదేవ ప్రసాదతః। కాశ్యాం వా జాహ్నవీ తీర్థే తీర్థేఽన్యస్మింశ్చ వా నరః। రుద్రాక్ష రహితః కర్మనైవ కుర్యా త్కదాచన। బిభర్తి య స్తు తత్కంఠే బాహౌ వా మునిసత్తమ॥ తస్య ప్రసన్నో భగవాన్ శంభు ర్దేవసుదుర్లభః॥ కుర్వతే య త్పరం ధర్మ్యం కర్మ త చ్చ మహాఫలం। రుద్రాక్షధారీ సంత్యజ్య దేహం వై యత్రకుత్రచిత్। అవశ్యం స్వర్గ మాప్నోతి తత్ర నాస్త్యేవ సంశయః। గంగాయాం తు విశేషేణ ఫలదం తస్య ధారణం। కాశ్యాం తతో ధికంఽజ్ఞేయం కిమన్య త్కథయామి తే॥ ౨౦॥ ఇతి తే కథితం పుణ్యం మాహాత్మ్యం మునిసత్తమ॥ రుద్రాక్షస్యాపి సంక్షేపా న్మహాపాతక నాశనం। య ఇదం ప్రపఠే ద్భక్త్యా శృణుయా ద్వాపి యో నరః। స ప్రాప్నోతి పదం శంభో రపి దేవై స్సుదుర్లభం। బిల్వమాలే పఠే దేత చ్చతుర్దశ్యా ముపోషితః। స ముచ్యతే మహాపాపా దపి జన్మశతార్జితాత్। గంగాయాం వా కురుక్షేత్రే కాశ్యాం వా

మునిసత్తమ!! సేతుబంధే మహాతీర్థే గంగా సాగర సంగమే। శివరాత్రి చతుర్దశ్యాం యః పఠేచ్ఛివ సన్నిధౌ। స సర్వపాప నిర్ముక్తో రుద్ర లోక మవాప్నుయాత్॥ ౨౫॥

ఇతి శ్రీమహా భాగవతే మహాపురాణే మహాదేవ నారద
సంవాదే ప్రథమఖండే రుద్రాక్షమాహాత్మ్య
కథనం నామాశీతితమోధ్యాయః॥

అథైకాశీతితమోఽధ్యాయః॥

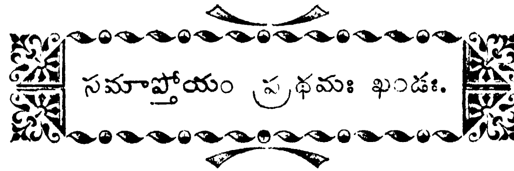
శ్రీమహాదేవ ఉవాచ॥ శృణు నారద వక్ష్యామి మాహాత్మ్యం మునిసత్తమ!! పూజాయాః శ్రీమహేశస్య సంక్షేపేన మమాగ్రతః। కలౌ సర్వే భవిష్యంతి మానవా ధర్మవర్జితాః।సదా పాపరతా స్సత్యవర్జితా స్స్వల్పజీవినః। పరదారరతా నిత్యం పరద్రోహ పరాయణాః। పరనిందా రతా శ్చైవ పరవిత్తాప హారిణః। గురుభక్తి విహీనా శ్చ గురునిందా రతా స్సదా। స్వస్వకర్మ విహీనా శ్చ ధనలుబ్ధాః కలౌ యుగే। భవిష్యంతి ద్విజా స్సర్వే శూద్రాచార రతా స్సదా। శ్రుతిహీనా స్తపోహీనా యోగాభ్యాస వివర్జితాః। భవిష్యంతి కలౌ వత్స! శిశ్నోదర పరాయణాః। స్త్రియ స్సర్వా భవిష్యంతి పతిభక్తి వివర్జితాః। భ్రష్టా శ్చ పాపినీ స్తాసాం శ్వశూర ద్రోహ పరాయణాః। అల్పసస్యా వసుమతీ దేహినో న్నహరాయణాః। కరగ్రహ రతా నిత్యం రాజానో మ్లేచ్ఛరూపిణః। భవిష్యతి సతాం హాని రసతా మున్నతి స్సదా। ఏవం ఘోరే కలౌ చాపి నరాణాం పాపచేతసాం। ముక్తిప్రదం మహాదేవ పూజనం మునిసత్తమ!! నిర్మాయ పార్థివం లింగం శివశక్త్యాత్మకం పరం। పూజయే త్ప్రియతో భూత్వా నహి తం బాధతే కలిః॥ ౧౦॥ ఉపాయో విద్యతే నాన్య స్సత్యం సత్యం కలౌ యుగే। శంభో రారాధనా త్స్వల్పసాధనా న్మునిసత్తమ!! మూర్తే ర్నిర్మాణ మప్యల్పసాధనం బిల్వపత్రకం। ఉపహార మనాయాస లభ్యం పుణ్యం తు విస్తరం। శంభో రారాధన సమం నాస్తి కర్మ కలౌ యుగే। శాక్తో వా వైష్ణవ స్సౌరో పూర్వం సంపూజ్య శంకరం। పశ్చా త్ప్రపూజయే త్స్వేష్ట దేవతాం భక్తి భావతః। వ్యతిక్రమం తు యో దర్పా న్మోహా ద్వాపి సమాచరేత్। సో ధః పతతి పాపాత్మా తస్యార్చా విఫలా భవేత్। యో ధ్యాయతి మహాదేవం సర్వలోకేశ్వరేశ్వరం। స తేన సామ్య మాయాతి న పున ర్జన్మభాగ్భవేత్। పూజయే ద్య స్తు సద్భక్త్యా సర్వదేవాత్మకం శివం। స సర్వపాప నిర్ముక్త శ్శివలోక మవాప్నుయాత్। పాద్యం య స్తు మహేశాయ దదాతి మనుజోత్తమః। సోఽపి పాపవినిర్ముక్త స్స్వర్గలోక మవాప్నుయాత్। పాద్యాదికం తు యత్కించి ద్దేయం శ్రీశం।

సర్వం తత్సంప్రదద్యాచ్చ లింగోపరి కియత్ కియత్। అగ్రిహ్యాంత స్మహాబుద్ధే ప్రసాదాన్నాది భక్షయేత్। ప్రసాదం భక్షయ న్మర్త్య స్స్వయం శంకరతాం వ్రజేత్। శివం యః పూజయే ద్భక్త్యా హ్యభక్త్యా వాపి నారద!॥౨౦॥ స నైవ యమదండ్య స్స్యాత్ సత్యంసత్యం న సంశయః। ఆరోగ్య మతులం సౌఖ్యం ప్రజాపుష్టి వివర్ధనం। శివలింగార్చనం కృత్వా ప్రాప్నుయా న్మానవోత్తమః। యో నృత్యతి మహేశస్య సన్నిధౌ భక్తితత్పరః। స ప్రాప్య శాంభవం లోకం మోదతే సుచిరం మునే!। గానం వాద్యం చ యః కుర్యా న్మనుజ శ్శివసన్నిధౌ। స శంభో రంతికస్థాయీ భవే త్త్రిపురమర్దేశ్వరః। యత్ర దేశే వసే చ్ఛంభుపూజాభక్తిపరాయణః। సోపి పుణ్యతమో దేశో గంగాహీనో భవే ద్యది। బిల్వమూలే మహాదేవం యః పూజయతి భావతః। సోఽశ్వమేధ సహస్రాణాం ఫల మాప్నోతి నిశ్చితం। గంగాయాం యో మహాదేవం బిల్వపత్రైః ప్రపూజయేత్। స కైవల్య మవాప్నోతి కృత పాప శతోఽపి చేత్। కాశ్యాం యః పూజయే చ్ఛంభుం హేలయాపి నరోత్తమః। తస్యాఽంతే ముక్తిదాతా స మహేశ స్స్వయ మేవ హి। పుణ్యే భారతఖండే తు స్థలం య త్పుణ్యదాయకం। తత్ర సంపూజ్య విశ్వేశం న పున ర్జన్మభా గ్భవేత్। హిమాద్రే ర్దక్షిణే పార్శ్వే గంగా సాగర సంగమః। యావ త్పుణ్యతమో దేశ స్సర్వకామ ఫలప్రదః। ఏతస్మి న్నాస్తి కర్మాన్యత్ శివపూజాసమం మునే!॥౩౦॥ మహాపాప హరం పుణ్యం సర్వాప న్నివారకం। అనేక కర్మ సంఘాని పుణ్యదాని మహామునే!। ఉక్తాన్య నేకశాస్త్రేషు నృణాం పాపహరాణి వై। తేషు శ్రేష్ఠతమం జ్ఞేయం శివసంపూజనం పరం। కీర్తనం శివనామ్న శ్చ దుర్గానామ్నో విశేషతః। దుర్గాయాః పూజనం తద్వ ద్విహానామ ప్రకీర్తనం। శ్రవణం తద్గుణానాం చ తీర్థేషు భ్రమణం తథా। ఏతజ్ఞేయం పరమం శ్రేష్ఠం కలౌ పాతక నాశనం। సంస్మృత్య శంభో ర్నామాని యత్కించి త్కురుతే నరః। కర్మ వేదాది శాస్త్రోక్తం తదక్షయతమం భవేత్। శివేతి విశ్వనాథేతి విశ్వేశేతి హరేతి చ। గౌరీపతే ప్రసీదేతి యో నరో భాషతే సకృత్। తస్య సంరక్షణార్థాయ పృష్ఠతః ప్రమథై స్సహ। శూల మాదాయ వేగేన స్వయం ధావతి ధావతి। శివనామ స్మరన్ మర్త్య స్త్యక్త్వా దేహం మహామతే। సాక్షా న్మహేశతాం యాతి కృత పాప శతోఽపి చేత్। యత్రకుత్రచ సంస్థాయ సంస్మరేత్ పరమేశ్వరం। తత్రైవ సర్వతీర్థాని నివసంతి మహామతే!। ఇతి తే కథితం సర్వం యత్పృష్టం మునిసత్తమ!। మహాపాప హరం పుణ్యం సర్వమంగల మంగలమ్॥౪౦॥

య ఇదం శృణుయా న్మర్త్య స్సశ్రద్ధః పఠతేఽథవా। స సర్వపాప నిర్ముక్తః ప్రయాతి పరమం పదం। వ్యాస ఉవాచ। ఏతావ దుక్తం దేవేన పృష్టేన మునినా స్వయం। ఖండేఽస్మిన్ జైమినే! వాక్యం పుణ్యం పరమ శోభనం। ఏత ద్య శ్శృణుయా న్మర్త్యః పఠే ద్వా భక్తిసంయుతః। సోఽంతే నిర్వాణ మాప్నోతి భుక్త్వా భోగా న్మనోరథాన్। సుగుప్త మేత త్పరమం కథితం శూలపాణినా। మాహాత్మ్యనే మునీంద్రాయ నారదాయ మహామతే!। యస్య సంపద్యతే గేహే త మాపన్న స్స్పృశే త్క్వచిత్। య ఇదం పరమాఖ్యానం శ్రావయే

ద్విజసమ్ముఖే సంభక్త్యా జైమినే! తస్య పాపం నశ్యతి తత్క్షణాత్। అనేకశతం కోటిజన్మాంతర సుసంచితం। ఏతదాకర్ణ్య సంత్యజ్య పాపం మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥౪౬॥

ఇతి శ్రీదేవీమహాభాగవతే మహాపురాణే మహాదేవనారద
సంవాదే శివపూజామహిమావర్ణనం
నామైకాశీతితమోఽధ్యాయః.



'అబ్జర్వేటరి ప్రెస్సు,' డాబాతోట, విశాఖపట్టణము.

10035